ΑΡΙΘ. 1158 (2146). ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (7) 19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1897. ΕΤΟΣ ΚΓ (ΜΒ).

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς.
Ἐν Αὐστρίᾳ . . . . . φλωρίνια 16
Ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς χώραις . . φράγκα 40

Αἱ συνδρομαὶ πρέπει νὰ λήγωσι τῇ 30 Ἰουνίου ἢ 31 Δεκεμβρίου (ἔτ. ν.)

Εἰδοποιήσεις, ἀγγελίαι καὶ διατριβαὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι ἀντὶ 30 σολ. κατὰ στίχον.

Οἱ ἐπιστέλλοντες πρὸς τὴν ἐφημερίδα παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσι τὰς ἐπιστολάς των À la Rédaction du Journal Grec NEA HMEPA, ν' ἀπαλλάττωσι δὲ τὴν σύνταξιν τῆς ἀποτίσεως τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους.

Αἰτήσεις περὶ ἀποστολῆς τοῦ φύλλου δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐὰν μὴ συνοδεύωνται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς ἐν χρηματοδέματι, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ διὰ συναλλάγματος.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

Ἑβδομαδιαία ἐπιθεώρησις. — Ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος περὶ Κρήτης. — Τὰ ἐν Ἑλλάδι. — Τελευταῖαι εἰδήσεις καὶ τηλεγραφήματα.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν Τεργέστῃ, 6/18 Φεβρουαρίου.

Ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος ἐζήσαμεν βίον ἐτῶν καὶ τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον ἐφάνη θέλον νὰ καταναλώσῃ, ἐν διαστήματι ὀλίγων ἡμερῶν, τὴν πρὸς ἐθνικὴν δρᾶσιν ζέσιν, ἥτις δὲν εὗρε διέξοδον ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτη. Ἀλλὰ καὶ ἡ Εὐρώπη ὑπέστη συγκινήσεις. Ὧν ὁμοίας ὀλίγας ἐνθυμεῖται ἡ καθ' ἡμᾶς γενεά, ἀπωλέσθησαν δ' ἐν τοῖς πυρετωδῶς ταρασσομένοις χρηματιστηρίοις ποσά, ἅτινα θὰ ἤρκουν, ὅπως ἀγορασθῇ δὶς καὶ τρὶς ἡ Κρήτη. Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὕδρας καὶ τῆς Μυκάλης εἰς τὰς κρητικὰς θαλάσσας ὑπῆρξε μόνον τὸ πρῶτον ἐξ εὐτόλμως ἑσταθμημένων μέτρων, ἅτινα ἀπέδειξαν ὅτι οἱ συνταγματικοὶ τύποι, οἱ φθείραντες ἔθνος πλασθὲν πρὸς κρείττονα, παρηγκωνίσθησαν καὶ ὅτι τὴν διεύθυνσιν τοῦ κινήματος ἀνέλαβεν ἡ στιβαρὰ χεὶρ καὶ ἡ διαυγὴς διάνοια αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. Τὸν ἐν μέσῳ ἐνθουσιωδῶν ἐπιδείξεων ἀπόπλουν τῶν τορπιλλοβόλων ὑπὸ τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον συνώδευσέν ἡ ῥητὴ πρὸς τὰς [illegible] νὰ κωλύσῃ, ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τῆς βίας, τὴν ἀποβίβασιν τουρκικῶν στρατευμάτων εἰς τὴν νῆσον. Ὅτι δὲ δὲν ἐπρόκειτο περὶ κενῆς ἀπειλῆς ἐμαρτυρήθη, ὅτε τουρκικὸν σκάφος, ἀποπειραθὲν νὰ μεταφέρῃ διακοσίους στρατιώτας καὶ χωροφύλακας ἀπὸ ἑνὸς σημείου τῆς νήσου εἰς ἕτερον, ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ Μιαούλη διὰ κανονοβολισμῶν νὰ παλινδρομήσῃ. Συγχρόνως ἑλληνικὴ διακοίνωσις πρὸς τὰς δυνάμεις, ἀφοῦ ἀπηριθμεῖ πᾶν ὅ,τι ἔπραξεν ἡ Ἑλλάς, ὅπως τηρηθῇ ἐν Κρήτῃ ἡ τάξις καὶ κατευναθῶσι τὰ πνεύματα, κατήγγελλε τὴν περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μεταῤῥυθμίσεων μοχθηρὰν θέλησιν καὶ κατέληγεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ τελευταῖαι σκηναί, αἱ ἐξεγείρασαι τὴν φρίκην τῆς Εὐρώπης, κατέστησαν τὴν πρότινων μηνῶν ἐπελθοῦσαν λύσιν ἀνεπαρκῆ, ὅτι δ' ἡ μόνη λύσις, ἡ δυναμένη ν' ἀνορθώσῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰρήνην, ἦτον ἡ πλήρης τῆς νήσου ἀνεξαρτησία καὶ ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἕνωσις. Τὰ συμβάντα ἐπῆλθον μετὰ τόσης κεραυνώδους ταχύτητος, ὥστε ἡ διπλωματία κατελήφθη ἄνευ παρασκευῆς καὶ συνεννοήσεως καὶ παρεζαλίσθη. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις τῶν ἐπισήμων ὑπῆρξε πανταχοῦ δυσμενεστάτη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, οὐδὲν δ' ἔχει τοῦτο τὸ παράδοξον, ἐάν τις ἀναλογισθῇ κατὰ τίνα στιγμὴν παρωξύνθη ἡ κρητικὴ κρίσις καὶ εἰς τίνα θέσιν περιήγαγε τὴν Εὐρώπην. Πρὸ τεσσάρων μηνῶν ἡ Ἀγγλία ἀνέλαβε νὰ ἑνώσῃ τὰς δυνάμεις, ὅπως ζητήσωσι καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐπιβάλωσι μεταῤῥυθμίσεις ὑπὲρ ὅλου τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐνεφανίσθη ὡς ἱκέτης ὁ Σαλισβουρῆς ἐν Βαλμοράλ ἐνώπιον τοῦ Τσάρου καὶ μετεκινήθησαν ἄνω καὶ κάτω διπλωμάται. Γερμανία, Γαλλία, Ῥωσσία διετύπωσαν ὡς προκαταρκτικὸν ὅρον τὴν τήρησιν τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ ἡ Ἀγγλία συνήνεσε, μετὰ μακρὰς δὲ καὶ πολυμόχθους διαπραγματεύσεις συνετάχθη ὑπὸ τῆς πρεσβευτικῆς Συνδιασκέψεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ μεταῤῥυθμιστικὸν σχέδιον. Ἀλλὰ καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸν Σουλτάνον, παρέστη ἡ Ἑλλὰς, ἀξιοῦσα παρὰ τῶν ἓξ μεγάλων δυνάμεων νὰ θυσιάσωσι τὸ πρόγραμμά των, νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸν θεμελιώδη ὅρον τῆς τηρήσεως τῆς τουρκικῆς ἀκεραιότητος καὶ νὰ στέρξωσιν ὑπὲρ ἑνὸς τμήματος τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους λύσιν, ἀποτελεσθεῖσαν ἐκ τοῦ προτέρου τὴν εἰς ἄτοπον ἀπαγωγὴν τοῦ ὅλου αὐτῶν ἔργου. «Ἡ Εὐρώπη προσκαλεῖται νὰ γελωτοποιηθῇ», ἔγραψεν ὁ «Χρόνος» καὶ ἡ φράσις αὕτη ἐξηγεῖ τὴν κραυγὴν τῆς ἀποδοκιμασίας, ἣν ἀνέπεμψαν ἐν πάσαις ταῖς πρωτευούσαις οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος φρουροὶ τοῦ καθεστῶτος καὶ τῆς εἰρήνης, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ ἑλληνικοῦ κινδυνεύματος. Ἀλλ' ἡ ἀποδοκιμασία δὲν ὑπῆρξε πανταχοῦ ἐξ ἴσου ἐντονος καὶ ἐξ ἴσου ὁμόφωνος. Τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἐχθρότητι κατὰ τῶν ἑλληνικῶν ἀντιποιήσεων δέον ν' ἀπονεμηθῶσιν ἀδιαφιλονεικήτως εἰς τὴν Γερμανίαν. Δὲν ὑπῆρξεν ὀνειδισμός, ὃν δὲν ἐξεστόμισαν τὰ ἡμιεπίσημα φύλλα τοῦ Βερολίνου κατὰ τοῦ «χρεωκόπου» κράτους, τοῦ ἀπαναισχυντήσαντος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ προκαλῇ μεμελετημένως τὴν Εὐρώπην καὶ ν' ἀπειλῇ τὴν ἡσυχίαν της. «Πειρατικὴ» πρᾶξις ἐπωνομάσθη ὁ ἐν εἰρήνῃ κανονοβολισμὸς κατὰ τουρκικοῦ σκάφους, διεσάλπισε δὲ σοβαρῶς τὸ πρακτορεῖον Οὐόλφ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Κ. Σκουζὲς εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ Γερμανοῦ πρεσβευτοῦ ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ καταλάβῃ τὴν Κρήτην, «ἡ κυβέρνησις τοῦ αὐτοκράτορος δὲν ἔκρινε πλέον συνάδουσαν πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειάν της οἱανδήποτε νέαν διπλωματικὴν ἐνέργειαν ἐν Ἀθήναις». Αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ προέβη εἰς ἀσύνηθες διάβημα καὶ τὴν Κυριακὴν περιεφέρετο ἀπὸ πρεσβείας εἰς πρεσβείαν, προσπαθῶν παντὶ σθένει διὰ τοῦ προσωπικοῦ του κύρους νὰ συνασπίσῃ τὰς δυνάμεις ἐν μείζονι αὐστηρότητι κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Οὐχὶ εὐμενέστεραι διαθέσεις ἐξεδηλώθησαν δυστυχῶς ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ. Ὁ «Ν. Ἑλ. Τύπος» ἐφιλοτιμήθη νὰ ὑπερακοντίσῃ λόγῳ βωμολοχιῶν καὶ τὰ βισμάρκεια ὄργανα, ὁ δ' Οὔγγρος πρωθυπουργὸς ἔψεξε μὲν καὶ τὰς περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μεταῤῥυθμίσεων βραδύτητας τῆς Πύλης, κατήγγειλεν ὅμως ὡς πρωταιτίους τῆς νέας κρητικῆς ἐξεγέρσεως τοὺς ἐξ Ἑλλάδος πράκτορας. Τὸ βιενναῖον «Fremdenblatt», ἐμπνόμενον ἀμέσως ἐκ τοῦ παρὰ τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν γραφείου τοῦ τύπου, ἐτήρησε τὰ προσχήματα τῆς διπλωματικῆς ἀβρότητος καὶ ἐξηκολούθησεν ἀναμιγνύον διαβεβαιώσεις πλατωνικῆς φιλίας πρὸς τὰς ἐντόνους ἀπαγορεύσεις οἱασδήποτε ἑλληνικῆς ἐνεργείας ἐν Κρήτῃ. Ἀλλ' ὁ «Πεσταῖος Λόϋδ», διατελῶν εἰς ἐπαφὴν πρὸς τοὺς κοινοβουλευτικοὺς τῆς Οὐγγαρίας κύκλους, ὑπῆρξε μᾶλλον ἀπρόσεκτος περὶ τὰς ὁμολογίας καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐμάθομεν ὅ,τι ὑπωπτεύομεν καὶ πρότερον, ὅτι κατὰ βάθος ἡ αὐστροουγγρικὴ πολιτικὴ ἐν τῷ ἀνατολικῷ ζητήματι ἐμμένει πάντοτε εἰς τὰς μεττερνιχείους παραδόσεις. Διετυπώθη πάλιν εἰς δόγμα ὅτι «πρέπει νὰ παταχθῇ κατὰ κεφαλῆς ἡ φιλοκτημοσύνη τῶν μικρῶν», ὅτι «δὲν ἐπιτρέπονται διαῤῥυθμίσεις ὁρίων, ἐπὶ τῇ βάσει ἐθνικῶν ἀντιποιήσεων», καὶ ὅτι ἡ ἀνεξάρτητος ἀνάπτυξις τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, ἣν ἀνεκήρυξαν ἀπὸ Ἀνδράσσῃ μέχρι Γολουχόφσκη πάντες οἱ ὑπουργοὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς μοναρχίας, «οὐδαμῶς συνεπάγεται καὶ τὴν ἐπέκτασιν αὐτῶν ἀναλώμασι τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους». Ἐν Ῥωσσίᾳ, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν θεσμῶν, ἐλλείπουσιν ἄμεσοι νύξεις περὶ τῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως. Ἀλλ' ἡ γλῶσσα τῶν ὀπωσοῦν αὐθεντικῶν ὀργάνων τῆς κοινῆς γνώμης ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς λίαν τραχεῖα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἐνέργειαν, ἐμετριάσθη δὲ μόλις κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας. Ἐν Γαλλίᾳ ἐξεδηλώθησαν δύο ῥεύματα. Οἱ περὶ τὴν κυβέρνησιν, κύριον μέλημα ἔχοντες τὴν διάσωσιν τῶν ἐν Τουρκίᾳ διακυβευομένων γαλλικῶν χιλιεκατομμυρίων, ἀπεφάνθησαν ἐντόνως ὑπὲρ τηρήσεως τοῦ τουρκικοῦ καθεστῶτος καὶ ὑπὲρ ἀποκρούσεως τῆς ἑλληνικῆς ἐπεμβάσεως. Ἀλλ' ἰσχυρὰ τῆς κοινῆς γνώμης στοιχεῖα ἀνεμνήσθησαν ἐνδόξων φιλελληνικῶν παραδόσεων, εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν ὅτι ἐν τῇ κοινῇ συμπαθείᾳ τὰ ὄργανα τῶν μοναρχικῶν καὶ τῶν βοναπαρτιστῶν συνηντήθησαν πρὸς τὰ ὄργανα τῶν ἄκρων ῥιζοσπαστῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν σοσιαλιστῶν. Ἐξεδηλώθησαν μάλιστα, εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε σφοδρῶς, καὶ μεμψιμοιρίαι κατὰ τῆς ῥωσσικῆς συμμαχίας, ὡς ἀναγκαζούσης τὴν Γαλλίαν νὰ παριστᾷ ἐν Ἀνατολῇ πρόσωπον, ἀπᾴδον πρὸς τὴν ἱστορίαν της, πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἀρχάς της. Ὅτι ἡ κυβέρνησις τῆς δημοκρατίας δὲν εἶναι βεβαία περὶ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς κοινῆς γνώμης μαρτυρεῖ ἡ γλῶσσα τοῦ «Καιροῦ» ἀναμιγνύοντος πρὸς τὴν δικαιολογίαν τῶν ἀπαγορευτικῶν μέτρων τῶν δυνάμεων ἐκχύσεις τρυφερότητος πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ βεβαιώσεις ὅτι ἡ Κρήτη οὕτως ἢ ἄλλως εἶναι ἑλληνικὴ καὶ ὅτι μόνον ἡ στιγμὴ τῆς διεκδικήσεως ἐξελέχθη ἀκαίρως. «Δὲν εἰμεθα (ἔγραψε τὸ κυβερνητικὸν ὄργανον) ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἀξιοῦσι νὰ θέσωσιν ἀνυπέρβατα ὅρια εἰς τοὺς δικαίους τοῦ ἑλληνικοῦ πόθους. Ἐκ πάντων τῶν ἀπαιτητῶν τῆς κληρονομίας τοῦ ἀσθενοῦς οὐδεὶς ὑπάρχει εἰς ὃν θὰ ἐπεδικάζομεν προθυμότερον ὅ,τι μεῖζον μερίδιον ἐκ τῆς κληρονομίας. Ἀλλ' ἡ κληρονομία δὲν χηρεύει ἔτι». Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐγένετο καὶ πάλιν ἐμφανὴς ἡ ὁριστικὴ τροπὴ τοῦ δημοσίου φρονήματος πρὸς πάντα τὰ ἀνατολικὰ ζητήματα. Ἡ κυβέρνησις ἐνέμεινεν εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς «εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας» καὶ ἔπραξε καὶ πράττει ὅ,τι δυνατόν, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ μεταῤῥυθμιστικὴ ἐνέργεια, ἧς ἐπελήφθησαν αἱ δυνάμεις ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πρωτοβουλίᾳ της. Ἀλλ' ἡ κοινὴ γνώμη, ἧς ἡ ἐπίδρασις ἐν τῇ φιλελευθέρᾳ χώρᾳ εἶναι αὐτόχρημα ἀπροσμάχητος, ἀποφαίνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ μέγα κρητικὸν συλλαλητήριον, ὅπερ ὀργανίζει ἡ «Ἑταιρία τοῦ Βύρωνος», προμηνύεται ἐπιβλητικόν. Ὁ γέρων Γλάδστων ἔπεμψεν ἐκ Καννῶν εὐχὰς ὑπὲρ εὐδοκιμήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐγχειρήματος καὶ ὁ δοὺξ τῆς Ὀυεντμινστέρης ἐδημοσίευσεν ἐνθουσιωδες γράμμα. Σωρηδὸν λαμβάνουσιν οἱ ὀργανῶται τοῦ συλλαλητηρίου προτρεπτικὰ γράμματα καὶ τηλεγραφήματα, αὐξάνουσι δὲ καὶ αἱ χρηματικαὶ εἰσφοραί. Ἀλλ' ἐν οὐδεμιᾷ τῆς Εὐρώπης χώρᾳ ὁ φιλελληνισμὸς προσέλαβεν οἵας ἐν Ἰταλίᾳ διαστάσεις ἀκραιφνῶς ἐθνικοῦ κινήματος. Εἰς πάσας τὰς μεγαλοπόλεις ἐγένοντο διαδηλώσεις ἐν ταῖς ὁδοῖς μετὰ σημαιῶν καὶ μουσικῶν, πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐφημερίδες ἔγραψαν ἐνθουσιώδη ἄρθρα, εἴκοσι βουλευταὶ τῶν νοτίων ἐπαρχιῶν ἀπηύθυναν συγχαρητήριον τηλεγράφημα εἰς τὸν ἐν Ῥώμῃ Ἕλληνα ἐπιτετραμμένον, ἄλλα δὲ τηλεγραφήματα ἐπεμψαν αἱ Ἑταιρίαι τῶν ἀπομάχων τῶν πατρίων μαχῶν. Ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις δὲν ἀπεχωρίσθη τῶν ἄλλων δυνάμεων, ἀλλ' ἡ πίεσις τῆς κοινῆς γνώμης εἶναι τοσοῦτον σφοδρὰ, ὥστε ἔκρινεν ἐπάναγκες ν' ἀπολογηθῇ διὰ τῶν ὀργάνων της καὶ νὰ ἐξηγήσῃ ὅτι, ἐὰν ἀπεμονοῦτο, θὰ μετεβάλλετο εἰς φιλελληνικὸν κομιτᾶτον καὶ θ' ἀπεστερεῖτο πάσης ἐπιῤῥοῆς, ὅτι δέ, τουναντίον, ἐμμένουσα ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ συμφωνίᾳ, θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιδράσῃ νομίμως, ὅπως τὸ κρητικὸν ζήτημα λυθῇ κατὰ τοὺς πόθους τοῦ λαοῦ.

Ἡ πιστὴ αὕτη εἰκὼν τῶν διαθέσεων τῶν δυνάμεων ἐξηγεῖ καὶ τὰ μέχρι τοῦδε διαβήματά των καὶ τὰς ἀπόψεις τοῦ ἑλληνικοῦ ἐγχειρήματος. Εἰς τὰς πρώτας κοινὰς παραστάσεις τῶν ἐν Ἀθήναις πρέσβεων ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις εἶχε πλήρη τὴν συνείδησιν τῆς σοβαρότητος τῶν πραγμάτων καὶ ἀνελάμβανε τὴν ἐπὶ ταῖς ἐνεργείαις της εὐθύνην. Ἦτον πλέον πρόδηλον ὅτι ἡ ὑπὸ ἀκατασχέτου ἐνθουσιασμοῦ παρασυρομένη καὶ περὶ τὸν βασιλέα συνασπισθεῖσα Ἑλλὰς δὲν θὰ ἀνεκόπτετο διὰ κενῶν παραινέσεων καὶ ὅτι γενναιότερα μέτρα ἀπῃτοῦντο, ὅπως ἀνακοπῇ ἡ ἐπικειμένη ἑλληνοτουρκικὴ σύγκρουσις. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἤρξατο πυρετώδης τηλεγραφικὴ συνεννόησις τῶν ἀνακτοβουλίων, ὑπουργοὶ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ αὐτοκράτορες συνεκρότησαν διαβούλια πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς καὶ τὴν Δευτέραν ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἡμιεπισήμῳ «Fremdenblatt» τῆς Βιέννης ἡ ἑξῆς δήλωσις· «Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευταὶ ἀπεδέχθησαν τὴν πρότασιν τῆς Ἀγγλίας, ὅπως τὰ Χανία, τὸ Ἡράκλειον καὶ τὸ Ῥέθυμνον καταληφθῶσιν ὑπὸ τῶν πληρωμάτων τῶν σκαφῶν τῶν μεγάλων δυνάμεων, ὅπως ἀπομακρυνθῇ τῆς Κρήτης ὁ ἑλληνικὸς στόλος καὶ ὅπως μὴ πεμφθῶσιν ὑπὸ τῆς Πύλης ἐπιχουρίαι. Ἐπέμφθησαν καὶ εἰς τὸν Αὐστριακὸν μοίραρχον ὁδηγίαι, ὅπως συμπράξῃ εἰς τὰ μέτρα, ἅτινα σκοποῦσι τὴν ἀνακοπὴν, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ τὴν διὰ τῆς βίας παρακώλυσιν πάσης περαιτέρω ἐνεργείας τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν. Ἀλλὰ τὰ μέτρα ταῦτα δὲν θὰ καταστῶσιν ἀναγκαῖα, διότι τὰ ἀποφασισθέντα ἀνεκοινώθησαν εἰς τὸν Ἕλληνα στόλαρχον, ὅστις θὰ ῥυθμίσῃ τὰς ἐνεργείας του ἀναλόγως. Περὶ τῶν μέτρων πρὸς περάτωσιν τῆς αἱματοχυσίας ἐπὶ τῆς νήσου ἡ συμφωνία τῶν δυνάμεων ἐπίκειται, ἐὰν μὴ ἐπῆλθεν ἤδη. Οἱ πρόξενοι ἐπρότειναν τὴν ἀποβίβασιν τῶν πληρωμάτων πάντων τῶν εὐρωπαϊκῶν σκαφῶν». Ἀλλ' αἱ ἀποφάσεις τῆς πρεσβευτικῆς Συνδιασκέψεως καθίσταντο ἐγκαίρως γνωσταὶ εἰς Ἀθήνας καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰς οὗ τὰς χεῖρας συγκεντροῦνται σήμερον ὅλα τὰ νήματα τῆς ἐθνικῆς ἐνεργείας, ἀπεφάσιζε νὰ προλάβῃ τὴν ξενικὴν κατοχὴν δι' ἑλληνικῆς καταλήψεως. Σῶμα ἐξ ἑνὸς συντάγματος πεζικοῦ, μιᾶς πυροβολαρχίας καὶ ἑνὸς λόχου μηχανικοῦ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην καὶ ὑπασπιστὴν τοῦ βασιλέως Τιμολέοντα Βάσσον ἐπεβιβάζετο εἰς Πειραιᾶ, ἀφοῦ ὁ διάδοχος ἐν ἐνθουσιώδει ἀποχαιρετιστηρίῳ προσφωνήσει ὑπέμνησεν εἰς τοὺς στρατιώτας τὰ καθήκοντα Ἑλλήνων μαχητῶν, καὶ τῇ ἐπαύριον ἀπεβιβάζετο εἰς Πλατανιὰ, δυσμικῶς τῆς πόλεως τῶν Χανίων, εἰς ἀπόστασιν ὀκτὼ χιλιομέτρων, ἐνῷ σύγχρονως οἱ ἐπαναστάται μετ' ἐθελοντῶν ἐξ Ἑλλάδος ἐκανονοβόλουν τὰ φρούρια καὶ ἀπέκρουον αἱματηρῶς ἐξόδους τῆς φρουρᾶς. Οἱ βέηδες, περίτρομοι, φοβούμενοι παραφορὰς τοῦ μωαμεθανικοῦ ὄχλου καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἀπηύθυνον ἱκετηρίους ἐπικλήσεις εἰς τοὺς κυβερνήτας τῶν ξένων σκαφῶν, ἐπειδὴ δὲ συγχρόνως ἐλήφθησαν καὶ αἱ διαταγαὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνδιασκέψεως, τὴν Δευτέραν ἐξετελέσθη ἡ μικτὴ κατοχὴ τῆς πόλεως τῶν Χανίων. Ἐκ τῶν ἀγγλικῶν, γαλλικῶν, ἰταλικῶν καὶ ῥωσσικῶν σκαφῶν ἀπεβιβάσθησαν ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας καὶ πεντήκοντα ἐκ τοῦ αὐστριακοῦ συναινέσει τοῦ ὑποδιοικητοῦ Ἰσμαὴλ-πασσᾶ, ἀντικαταστήσαντος προσωρινῶς τὸν Γεν. Διοικητὴν Βέροβιτς, παραλυθέντα κυριολεκτικῶς ἐκ τοῦ φόβου, παραιτηθέντα ἐσπευσμένως καὶ καταφυγόντα ἐπὶ τῆς ῥωσσικῆς ναυαρχίδος, ἔνθα εὗρον ἄσυλον καὶ οἱ μαυροβούνιοι χωροφύλακες, ἐξελθόντες ὅμως πάλιν τῇ ἐπαύριον.

Ἡ ἀπόβασις τῶν εὐρωπαϊκῶν πληρωμάτων ἐπῆλθε πρὸ τῆς ἀποβάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ σώματος, ἥτις οὐχ ἧττον δὲν ἐκωλύθη. Ὁ Ἰταλὸς ναύαρχος Κανοβάρος, ἀναλαβὼν, καθὸ πρεσβύτερος, τὴν ὑπερτάτην ἀρχηγίαν τῶν εὐρωπαϊκῶν στόλων, ἀνεκοίνωσεν ἁπλῶς εἰς τὸν σωματάρχην ὅτι αἱ ἓξ μεγάλαι δυνάμεις κατέλαβον τὴν Κρήτην, ἵνα περάνωσι τὴν αἱματοχυσίαν καὶ ἀποκαταστήσωσι τὴν τάξιν, καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ παρουσία τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων δὲν εἶχε πλέον λόγον. Ὁ Κ. Βάσσος ἀπεκρίθη ὅτι διετάχθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως του νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον καὶ ὅτι εἰς αὐτοῦ καὶ μόνου τὰς διαταγὰς ὤφειλε νὰ ὑπακούσῃ. Ἡ κατοχὴ ἀνεκοινώθη ἐπισήμως καὶ εἰς τὸν πρὸ τῶν Χανίων Ἕλληνα στόλαρχον, προσκληθέντα ν' ἀπόσχῃ πάσης ἐχθροπραξίας κατὰ τῶν φρουρίων. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ αἱ κυβερνήσεις τῶν μεγάλων δυνάμεων συνενοοῦντο, ὅπως περάνωσι τὴν ἑλληνικὴν ἐπέμβασιν, ἐπεφόρτιζον δὲ τοὺς ἐν Ἀθήναις πρέσβεις νὰ προσκαλέσωσιν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ν' ἀνακαλέσῃ τὰ στρατεύματα. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῶν στρατευμάτων δὲν εἶχεν ἐπιθετικὸν κατὰ τῆς Τουρκίας σκοπὸν, ὅτι ἐπέμφθησαν μόνον, ὅπως ἀποκαταστήσωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς νήσου καὶ συντελέσωσιν οὕτως εἰς τὴν στερέωσιν τῆς γενικῆς εἰρήνης, ἧς ἀνάγκην ἔχει πρωτίστως ἡ Ἑλλάς. Μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἡ Γερμανία ἐπέμεινεν, ὅπως λείψῃ πλέον πᾶν νέον διπλωματικὸν διάβημα ἐν Ἀθήναις καὶ ἀνατεθῇ ἡ περαιτέρω διεξαγωγὴ τοῦ ζητήματος εἰς τοὺς στολάρχους. Χθὲς δ' ἀνήγγειλε θριαμβικῶς ἡ «Βορειογερμανικὴ» ὅτι οἱ στόλαρχοι συνῆλθον ἐπὶ τῆς ῥωσσικῆς ναυαρχίδος καὶ συνεσκέφθησαν περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς παρακώλυσιν τῆς ἀποβιβάσεως στρατευμάτων καὶ πολεμεφοδίων εἰς Κρήτην, ὡς καὶ πάσης ἀνὰ μέσον Ἑλλήνων καὶ Τούρκων συμπλοκῆς, ἀπεφασίσθη δ' ὅπως τὰ εὐρωπαϊκὰ σκάφη προβῶσιν εἰς τὴν χρῆσιν τῆς βίας, ἐὰν, μετὰ προηγουμένην προειδοποίησιν, ἑλληνικὰ πολεμικὰ ἢ ἐμπορικὰ σκάφη ἀποβιβάσωσιν εἰς τὴν Κρήτην στρατεύματα, ἢ ἐνσκήψωσι συγκρούσεις κατὰ τὰ παράλια. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἔτυχε τῆς συναινέσεως πασῶν τῶν δυνάμεων. Ὑστάτη πασῶν συνήνεσεν ἡ Ἰταλία, καὶ τοῦτο, ἀφοῦ ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ ἀπῆλθεν αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ἰταλικὴν πρεσβείαν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν ἡ συναίνεσις ἀπέβη οὐχὶ εὐχερής. Ὁ Σαλισβουρῆς παλαίει κατὰ τοῦ φιλελληνικοῦ ῥεύματος, οὐ μόνον ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἐν τῇ Βουλῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὑπουργείῳ, ἔνθα οἱ ἑνωτικοὶ Δεβονσάϊρ, Σάμπερλαιν, Γώσσεν ὑπερμαχοῦσι τῶν ἑλληνικῶν διεκδικήσεων. Ἐπὶ τέλους ἡ συμφωνία ἐπῆλθεν ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι ἡ Ἀγγλία θὰ συμμετάσχῃ μὲν τῶν πρὸς τήρησιν τῆς εἰρήνης ἐνεργειῶν, θὰ προσπαθήσῃ ὅμως νὰ ἐπιτύχῃ λύσιν τοῦ κρητικοῦ ζητήματος, σύμφωνον πρὸς τοὺς ἑλληνικοὺς πόθους. Οὐχ ἧττον, ἐὰν καταστῇ ἀναπόφευκτος ἡ χρῆσις ἐκβιαστικῶν μέτρων κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὑπάρχει φόβος μὴ τὸ ὑπουργεῖον ἡττηθῇ ἐν τῇ Βουλῇ, ἔνθα ἤδη, ὅπως ἀνακόψῃ τὴν πίεσιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, προέταξε τὸ φόβητρον τοῦ γενικοῦ πολέμου. Τοῦ Ὀκόννωρ ἐφελκύσαντος τὴν προσοχὴν τῆς Βουλῆς ἐπὶ τῆς κρισίμου καταστάσεως τῆς Κρήτης καὶ ἐπὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ὁ ὑπουργὸς Βαλφοὺρ εἶπεν· «Ἀποκρούω τὴν συζήτησιν σήμερον, οὐχὶ ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῆς τῆς Κρήτης κυβερνήσεως, ἀλλ' ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῆς τῆς Κρήτης καὶ τῆς Εὐρώπης ὅλης. Μέλη τινὰ τῆς Βουλῆς φαίνονται ἐπιθυμοῦντα νὰ κωλυθῶσι μὲν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ ἐπιθέσεως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ν' ἀφεθῶσι δ' οἱ Ἕλληνες ἐλεύθεροι νὰ ὀργανώσωσι τὴν Κρήτην κατὰ βούλησιν. Τοιαύτη πολιτικὴ θὰ κατέστρεφε τὴν εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν, θὰ ἦγε δ' ἡμᾶς εὐθὺς εἰς εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Τὸ ὀθωμανικὸν κράτος θ' ἀποσυνετίθετο καὶ αἱ συνέπειαι θὰ ἦσαν ἀνυπολόγιστοι. Ἡ κυβέρνησις δὲν δύναται λοιπὸν νὰ τραπῇ ἄλλην ὁδὸν, ἢ τὴν ἐπιζήτησιν εἰρηνικῆς λύσεως, ἐντὸς τῶν

βέρνησις δὲν εἰσήκουσε τῶν παραινέσεων τῶν δυνάμεων, ἐλπίζομεν δ' ὅτι ἡ ἀνταρσία αὕτη κατὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς θελήσεως δὲν θὰ διαρκέσῃ πολύ. Αἱ δυνάμεις συνεφώνησαν νὰ κωλύσωσι νέα ἐχθρικὰ διαβήματα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Τουρκίας, ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τῆς βίας. Ἐν τῷ συμφέροντι τῶν Ἑλλήνων, εὐκταῖον εἶναι νὰ μὴ φθάσωσι τὰ πράγματα μέχρι τοῦ σημείου τούτου. Ἐὰν φθάσωσι, τὰ σκάφη τῶν μεγάλων δυνάμεων θὰ ἐπιτελέσωσι τὰς δοθείσας αὐτοῖς ὁδηγίας καὶ ἡ ἀντίταξις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Τουρκίας θὰ περατωθῇ κατὰ τρόπον, ὃν πᾶς τις ὀφείλει, καίπερ μετὰ λύπης, νὰ ἐπιδοκιμάσῃ ἀπολύτως. Αἱ δυνάμεις, ἀποφασίσασαι νὰ προβῶσι τόσον ἐρρωμένως, ἤχθησαν ἐξ εὐκρινεστάτων λόγων. Δὲν δύνανται νὰ ἐπιτρέψωσι νὰ διαταραχθῇ ἡ ἀνατολικὴ εἰρήνη καὶ ν' ἀνοιχθῇ ἡ ὁδὸς εἰς τὰς ἐπικινδύνους περιπετείας, ἃς θέλουσι ν' ἀποφύγωσι, τοῦτο δ' ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἐπελήφθησαν τῆς κατὰ τὸ ἐνὸν διευθετήσεως. Δὲν δύνανται νὰ ἐπιτρέψωσι νὰ ματαιωθῇ διὰ τῆς μονομεροῦς ἐνεργείας ἑνὸς βαλκανικοῦ κράτους τὸ καθησυχαστικὸν γεγονὸς τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐξομαλίσεως τῶν ἀνατολικῶν δυσχερειῶν ὑπὸ τῶν μεγάλων δυνάμεων. Δὲν ἐχώρησαν ἔτι τὰ πράγματα μέχρι σκέψεως περὶ ἀποχωρισμοῦ τουρκικῶν ἐπαρχιῶν. Τὰ πάντα ἐπέβαλλον τῇ Εὐρώπῃ ν' ἀνακόψῃ τοὺς Ἕλληνας. Βιάζουσα αὐτοὺς νὰ παραιτηθῶσι τῆς κατακτητικῆς ἐκστρατείας των, ἀπευθύνει παραίνεσιν εἰς ὅλην τὴν βαλκανικὴν χερσόνησον. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιλείψῃ ἡ ἐντύπωσις καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ μεταρρυθμιστικὴ ἐνέργεια τῆς Εὐρώπης θὰ ἐναυάγει, ἐὰν, ἐναντίον τῆς βεβαιώσεως ὅτι θὰ μείνῃ ἄθικτος ἡ ἀκεραιότης τοῦ κράτους, ἐπετρέπετο ἡ ἐπέμβασις τῆς Ἑλλάδος εἰς Κρήτην. Νῦν, ὅτε ἡ Εὐρώπη ἀντέστη κατὰ τῆς ἐπεμβάσεως, αἱ συμβουλαί της προσκτῶνται διπλοῦν κῦρος. Χάριν τοῦ χωρισμοῦ τῆς Κρήτης, ἥτις ἀπολαύει ἤδη εὐρείας αὐτονομίας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διακυβευθῶσιν αἱ μεταρρυθμίσεις ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις, αἵτινες στεροῦνται ἔτι τῶν στοιχειωδεστάτων. Τηρουμένου τοῦ κρητικοῦ ζητήματος εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ὅρια, διευκολύνεται ἡ ἐπιτέλεσις τῆς ἀποστολῆς τῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τοῦ λοιποῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Ὁ Σουλτάνος βλέπει ὅτι δύναται νὰ παράσχῃ πίστιν εἰς τὸν λόγον τῆς Εὐρώπης, ἥτις σῦτως ἐμπορεῖ νὰ ζητήσῃ εὐσταθέστερον ὅ,τι κρίνει ἀπαραίτητον ὑπὲρ τοῦ ὅλου κράτους. Αἱ δυνάμεις θὰ φροντίσωσι συγχρόνως νὰ περάνωσι τὴν ἐν Κρήτῃ αἱματοχυσίαν. Ἀθηνα[illegible] πέμφθησαν, ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὸν πληθυσμόν, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ θρησκείας. Προτιμότερον ὅμως εἶναι νὰ ἐπιτελεσθῇ τοῦτο, οὐχὶ ὑπὸ κράτους ἐνδιαφερομένου μονομερῶς, ἀλλ' ὑπὸ τῆς οὐδετέρας Εὐρώπης. Τὰ πληρώματα τῶν σκαφῶν τῶν δυνάμεων θὰ τηρήσωσι τὴν τάξιν εἰς τὰ ἀπειλούμενα σημεῖα τῶν παραλίων καὶ θὰ κωλύσωσι τὴν ἀνανέωσιν τῶν φρικαλέων σκηνῶν τῶν τελευταίων ἑβδομάδων. Τοῦρκοι τε καὶ Ἕλληνες δύνανται νὰ ἦναι βέβαιοι περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ὁμοθρήσκων των, ὡς ἐὰν εἶχον ἀναδεχθῆ αὐτοὶ τὴν περιφρούρησίν των. Ἡ Εὐρώπη ἀναλαμβάνει τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως εἰς τὰς κρητικὰς πόλεις, ὡς ἀνέλαβε τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν μεταρρυθμίσεων καθ' ὅλον τὸ κράτος. Δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ὑπεξαιρεθῇ ἡ ἀποστολὴ αὕτη. Δρᾷ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς εἰρήνης, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν πληθυσμῶν μεγάλης ἐκτάσεως τῆς νοτιανατολικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς δυσμικῆς Ἀσίας. Ἡ ἑνιαία Εὐρώπη ἀποτελεῖ ἠθικὴν δύναμιν ἀπροσμάχητον, εὐκτοῖον δὲ θὰ ἦτον, ἐὰν μὴ περιήρχετο ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸν πειρασμὸν ν' ἀντιπράξῃ κατὰ τοιαύτης δυνάμεως.

Ἐφ. Συζητήσεων (Παρισίων.[1]) — Ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία, ἧς πανταχόθεν ἀνεκηρύσσετο ἡ στερεότης, πρόκειται νὰ ὑποβληθῇ ἀπροσδοκήτως εἰς δοκιμασίαν ὑπὸ ὅρους ἀλλοίους ἐκείνων, οὓς ἐφανταζόμεθα. Κατ' ἀρχὰς ἐφαινετο ὅτι ἔμελλε ν' ἀσκηθῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, νῦν δ' ἐν Ἀθήναις. Εἰς τὴν συμφωνίαν προσέθεσεν ἡ Ἑλλὰς παραφωνίαν. Δὲν ἠρκέσθη εἰς λόγους. Προέβη εὐθέως εἰς ἔργα ἐμφαντικώτατα. Δυοῖν θάτερον, ἢ ἐνεθαρρύνθη κρύφα, ἢ δὲν ἐνεθαρρύνθη. Καὶ ἐν τῇ μιᾷ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ περιπτώσει εὐνόητον εἶναι ὅτι ἀπεδύθη εἰς τὸ τόλμημα, οὐδένα δ' ἔχομεν λόγον νὰ ἐκπληττώμεθα, ἔτι δ' ὀλιγώτερον ν' ἀγανακτῶμεν. Ἐὰν ἐνεθαρρύνθη, οὐδὲν κινδυνεύει. Ἐὰν δὲν ἐνεθαρρύνθη, κινδυνεύει ὀλίγα. Δὲν ἀγνοεῖ ὅτι, προκαλοῦσα ὑπερηφάνως εἰς μονομαχίαν τὸ ὀθωμανικὸν κράτος, θὰ ἔχῃ ἐγγὺς της μάρτυρα ἄγρυπνον καὶ εὐμενῆ, αὐτὴν τὴν Εὐρώπην, ἥτις θ ἀποτρέψῃ τὰ ἀμέσως ἀπειλοῦντα τὸ στῆθος της πλήγματα. Τὸ μόνον ζήτημα εἶναι, ἐὰν ἡ Εὐρώπη θὰ ἀποτρέψῃ ἐξ ἴσου, ἢ καὶ ἐν ἐλάσσονι μέτρῳ, τὰ κατὰ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους κτυπήματα. Περὶ τούτου δεδόσθω ἡμῖν ἀμφιβάλλειν. Ἐπαναλαμβάνουσι παντα χοῦ στερεοτύπως ὅτι τὸ ὀθωμανικὸν κράτος ὀφείλει τὴν ὑποστήριξίν του εἰς τὴν Εὐρώπην, ἧς ἄνευ θὰ εἶχεν ἀποσυντεθῆ πρὸ πολλοῦ εἰς θρύμματα. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι, ἄνευ τῆς Εὐρώπης, ὁ Σουλτάνος θὰ ἦτον πρὸ πολλοῦ κύριος ἐν τῷ οἴκῳ του, ὅτι δ' ἰδίᾳ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, θὰ κατέβαλλεν αὐτὴν ἀκόπως, ἐὰν μὴ ἀνεκόπτετο. Γινώσκει ὅμως ἄριστα, γινώσκει δὲ κάλλιον αὐτοῦ ἡ Ἑλλάς, ὅτι ἡ δρᾶσίς του θ' ἀνεκόπτετο. Ἐκ τῆς ἐνδομύχου ταύτης ἀμοιβαίας πεποιθήσεως προῆλθε τὸ ἐπασχολοῦν τὴν Εὐρώπην ἐπεισόδιον. Τί θὰ πράξῃ ἡ Εὐρώπη; Πρὸς τὸ παρὸν δὲν παύει ἀποδοκιμάζουσα τὴν διαγωγὴν τῆς Ἑλλάδος, δαψιλεύουσα εἰς Ἀθήνας τὰς συμβουλάς, καταδικάζουσα τοὺς προσθέτοντας ἕνα ἔτι ἐπείγοντα κίνδυνον εἰς τοὺς κινδύνους τῆς καθόλου θέσεως. Τί ὅμως θὰ συμβῇ, ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἐπιμείνῃ εἰς ἣν ἐτράπη ὁδόν, ἐὰν ῥάξῃ τὰ ὦτα πρὸς τὰς παραινέσεις, ἐὰν ἑνὶ λόγῳ ἀναῤῥίψῃ τὸν κύβον; Ἡ ὑπόθεσις αὕτη οὐδὲν ἔχει τὸ ἀπίθανον, πρῶτον δι' οὓς λόγους ἐξεθέσαμεν, καὶ δεύτερον διότι ἡ Ἑλλάς, ἡγουμένου τοῦ βασιλέως της, ἐξεστράτευσε τοσοῦτον ἐπιδεικτικῶς, ὥστε ἡ ὑποχώρησις ἐγένετο δυσχερής. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, ἐν μακρῷ πολιτικῷ σταδίῳ, ἔδωκε τόσας ἀποδείξεις δεξιότητος καὶ φρονήσεως, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνήργησεν ὅλως ἐλαφρῶς καὶ ἀπερισκέπτως. Πρὶν ἢ ἐκτεθῇ ἐπληροφορήθη καὶ ἐστάθμησε τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατά. Καὶ ἐὰν ὑπήκουσεν εἰς ἀκραιφνῶς δυναστικοὺς λόγους καὶ ἠθέλησε νὰ πορίσῃ εἰς τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα ἱκανοποιήσεις, ἀπαραιτήτους εἰς τὴν στερεότητα τοῦ στέμματός του, καὶ πάλιν δὲν θὰ πληρωθῇ ὁ σκοπὸς, ἐὰν αἱ ἱκανοποιήσεις μείνωσι πλατωνικαί. Δὲν ὑπερεξάπτεται ἀτιμωρητὶ μέχρι παραφροσύνης ὁ ἐνθουσιασμὸς ἑνὸς ὅλου λαοῦ. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἀπῆλθεν εἰς Κρήτην ὁ πρίγκηψ Γεώργιος, δὲν ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ ἐπανέλθῃ ὡς συνήθης περιηγητής. Τοῦτο εἶναι τὸ ἀνησυχητικόν. Κατὰ τὴν γνωστὴν μεταφοράν, ἡ Ἑλλὰς «ἔκαυσε τὰ σκάφη της», κηρύξασα ὅτι ἀπέρχεται νὰ καύσῃ τὰ σκάφη τῆς Τουρκίας, καίτοι ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀπειλῆς ἀποβαίνει δυσχερής, διότι ἡ δυστυχὴς Τουρκία δὲν ἔχει πλέον σκάφη. Ἔχουσιν αἱ δυνάμεις ἑδραίαν, εὐσταθῆ, ἀσάλευτον τὴν θέλησιν νὰ περάνωσι τὸ ἐπεισόδιον; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ πάντα δύνανται ἔτι νὰ ἐπανορθωθῶσιν. Ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξε πάντοτε τὸ θωπευμένον τῆς Εὐρώπης παιδίον. Εἰς ἀντάλλαγμα οὐδεὶς δύναται ν' ἀφισβητήσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ δικαίωμα νὰ δίδῃ συμβουλὰς καὶ ν' ἀπαιτῇ νὰ εἰσακούωνται. Παρὰ τὴν ὁρμὴν τῆς παραφορᾶς, ἡ Ἑλλὰς δύναται ἔτι νὰ σταματήσῃ λίαν ἐντίμως ἐνώπιον τῆς ἀντιῤῥήσεως τῆς Εὐρώπης ὅλης. Τὸ μόνον ζήτημα εἶναι ὅμως, ἐὰν ἡ Εὐρώπη θὰ μείνῃ ἀκάμπτως ἡνωμένη, ἐνώπιον τῶν φιλοπολέμων ὁρμῶν καὶ τῶν ἐνωτικῶν φιλοδοξιῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀκεραιότης τοῦ τουρκικοῦ κράτους ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺ ἀναλλοίωτον δόγμα τῆς πολιτικῆς της, ἡ Γαλλία δ' ἰδίως διετύπωσεν αὐτὸ ἐπανειλημμένως ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀνατολικῆς κρίσεως. Ἐπέστη ἡ στιγμὴ νὰ μαρτυρηθῇ ἔργῳ ἡ εἰλικρίνεια τῶν δηλώσεων τούτων. Δὲν εἶναι ἀξιόμεμπτος ἡ Ἑλλάς. Ἔπραξεν ὅ,τι συνέφερεν αὐτῇ καὶ ὑπέβαλεν εἰς δοκιμασίαν τὴν τύχην. Ἀλλ' ἡ Εὐρώπη ἔχει ὑπέρτερα συμφέροντα νὰ περιφρουρήσῃ. Μέσων δὲν στερεῖται. Θὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ; Ἐὰν τὸ πράξῃ, θὰ εὑρεθῇ τῇ ἐπαύριον ἰσχυροτέρα ἀπέναντι τῆς Τουρκίας καὶ θ' ἀσκήσῃ ἐπ' αὐτῆς ὅλην τὴν ἐπιῤῥοὴν συμφωνίας, ἥτις ἠσκήθη ἤδη ἀλλαχοῦ πρὸς ὄφελός της. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, δυσχερέστερος ἀποβαίνει πᾶς ὑπολογισμός. Εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἄγνωστον. Ἡ πιθανωτέρα εἰκασία εἶναι ὅτι ὁ εἰς ἓν ἄκρον τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους κλονισμὸς θὰ μεταδοθῇ εἰς ὅλον τὸ σῶμα. Ἡ κρίσις θὰ καταστῇ γενικὴ, οὐχὶ δ' ἄνευ δέους ἢ καὶ ἄνευ ἀγωνίας ἀναλογιζόμεθα τὰς δυνατὰς συνεπείας. Πολλὰ στοιχεῖα ἐκτιμήσεως ἐλλείπουσιν ἡμῖν σήμερον καὶ παράτολμος θὰ ἦτον πᾶσα εἰκασία περὶ τῆς αὐριον. Δὲν ἠξεύρομεν ἐὰν τὸ ἑλληνικὸν ἐπεισόδιον, ἀπρόοπτον διὰ τὸ πολὺ δημόσιον, ἦτον ἐξ ἴσου ἀπρόοπτον καὶ διὰ τὰς κυβερνήσεις. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀπολεσθῇ οὐδὲ στιγμὴ ἐπὶ ματαίῳ, ὅπως ἀποσοβηθῇ ὁ κίνδυνος.

Καιρὸς (Παρισίων) — Ἀκατονόμαστον κουφότητα, ἀκατανόητον ἐπιπολαιότητα θὰ ἐπεδείκνυεν ἡ Εὐρώπη, ἐπιτρέπουσα νὰ ναυαγήσῃ ἐπὶ δευτερεύοντος ἐπεισοδίου πολιτικὴ, ἣν ἀπεδέχθη καὶ ἐφήρμοσεν ἐσκεμμένως καὶ ἐξ ἧς προσεδόκα τὴν εἰρηνικὴν διευθέτησιν ἐπιφόβου κρίσεως. Δὲν πρόκειται νὰ παραγνωρισθῇ ὅ,τι ἔχει νόμιμον ὁ ἑλληνισμός, καὶ εἰς ἐπίθεσιν προβαίνων, ἢ ἡ δυναστικὴ πολιτικὴ τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Δὲν πρόκειται ἐπ' ἴσης νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν οἱ δυστυχεῖς Κρῆτες εἰς τὴν τύχην των. Πρόκειται ἁπλῶς νὰ πληρωθῇ εἰρηνικῶς ὅ,τι οὐσιωδῶς ζητεῖ ἡ Κρήτη καὶ ὅ,τι ἤθελε νὰ πορίσῃ αὐτῇ ἡ Ἑλλὰς χωρὶς νὰ προδικασθῇ οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἡ μέλλουσα τύχη νήσου φύσει ἑλληνικῆς καὶ χωρὶς νὰ ἐκμηδενισθῶσιν ἐν ἀκαρεῖ τὰ πορίσματα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δράσεως τῶν δυνάμεων, νὰ καταβυθισθῇ δ' εἰς τὸ Αἰγαῖον τὸ ἔργον τῶν πρεσβευτῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπιδόσεως εἰς τὸν Σουλτάνον.

Καιρὸς Παρισίων (3/15 Φεβρ.)... Παρὰ τοὺς εὐκόλους ἀστεϊσμοὺς καὶ τὰς ἀπερισκέπτους καταγγελίας, χαίροντες βλέπομεν τὴν εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν, τοὐτέστι τὴν δρῶσαν συνείδησιν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τηρουμένην καὶ ἐνισχυομένην καὶ τὴν συνεννόησιν τῶν δυνάμεων ἀποκαθισταμένην ἐπὶ τῆς τριπλῆς βάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, τῆς μὴ ἐπεμβάσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀμέσου ἐφαρμογῆς τῆς περιωρισμένης κρητικῆς αὐτονομίας. Τίς οὐχ ἧττον δὲν διορᾷ ὅτι πρόκειται περὶ μερικῆς ἐπιτυχίας, ὅτι τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα ὑφίσταται ἐν ὅλῃ του τῇ φοβερᾷ περιπλοκῇ καὶ ὅτι καὶ τὸ πρόσφατον ἐπεισόδιον θὰ καταλίπῃ λυπηρότατα ἴχνη; Ἐλπίζομεν ὅτι αἱ κυβερνήσεις δὲν θ' ἀποτραπῶσιν ἀπὸ τοῦ ἐπείγοντος αὐτῶν ἔργου ἕνεκεν τῶν περιπλοκῶν τῶν τελευταίων ἡμερῶν. Ὅ,τι ἐδικαίωσεν, ἢ μᾶλλον ὅ,τι ἐπέβαλε τὸ πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐρωπαϊκὸν κέλευσμα, ἀποτελέσαν οἱονεὶ ἠθικὸν ἀποκλεισμὸν περὶ τὴν Κρήτην, δὲν εἶναι μόνον ἡ ἑδραία ἀπόφασις τῶν δυνάμεων νὰ ἐπιτελέσωσιν αὐταί, αὐταὶ μόναι, καὶ διὰ μέσων εἰρηνικῶν τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς μεγαλονήσου τοῦ Αἰγαίου, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσιν ἡ δικαία συναίσθησις ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέψωσι νὰ καταστραφῇ κατὰ τὴν ὑστάτην ὥραν τὸ ἔργον των καὶ νὰ ἐκραγῇ ὁ πόλεμος, καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ γίνῃ, μετά τινων ἐλπίδων ἐπιτυχίας, ὑπερτάτη προσπάθεια πρὸς μεταῤῥύθμισιν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Αὐτὴ ἡ διαγωγὴ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς Κρῆτας ἀποτελεῖ ἱερὰν ὑποχρέωσιν ὅτι θὰ διπλασιάσῃ τὴν εὐστάθειαν, τὴν εὐθύτητα, τὴν σύμπνοιαν περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῆς πρεσβευτικῆς Συνδιασκέψεως. Ἐν καὶ μόνον ὑπάρχει μέσον, ὅπως ἀποσοβηθῶσιν οἱ θανάσιμοι ἐν Ἀνατολῇ κίνδυνοι. Δέον νὰ ἐπιτελεσθῇ ὅ,τι δεῖ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἄνευ ἀναβολῶν, ἄνευ περιστροφῶν, ἄνευ ἐπιφυλάξεων!

Καιρὸς (4/16 Φεβρ.) — Ἡ Εὐρώπη εἶναι παραδόξως ὁμόφωνος. Οὐδεμία δύναμις διστάζει. Οὔτε δυναστικὰ συμφέροντα, οὔτε συγγένειαι, οὔτε κλασικαὶ ἀναμνήσεις, οὔτε φιλελληνικαὶ παραδόσεις κατίσχυσαν τῆς συνειδήσεως τοῦ γενικοῦ συμφέροντος. Ἡ Εὐρώπη ἀπεφάσισε ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς τὰ ἑλληνικὰ σκάφη πᾶσαν ἐχθροπραξίαν, κέκτηται δὲ τὸ δικαίωμα, διότι ἔχει ἐξ ἴσου ἀπόφασιν νὰ δώσῃ εἰς τὴν Κρήτην πᾶν ὅ,τι δικαιοῦται νὰ ζητῇ, πᾶν ὅ,τι ποθεῖ καὶ πλείονα τῶν ὅσων ἐτόλμα νὰ ἐλπίσῃ.... Ἡ Γαλλία, ἥτις οὐδέποτε θὰ χωρίσῃ τὴν εἰρήνην ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τὴν τήρησιν τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῶν μεταῤῥυθμίσεων, δύναται νὰ βαδίσῃ ἐν πεποιθήσει μετὰ τῶν λοιπῶν δυνάμεων. Ἐμποδίζουσα τὴν Ἑλλάδα νὰ διαπράξῃ κούφως ἔγκλημα ἀνεπίδεκτον ἐξιλασμοῦ καὶ ν' ἀπολύσῃ μέγαν πόλεμον, ἡ Εὐρώπη ὑπηρετεῖ πρωτίστως τὰ συμφέροντα τῶν Κρητῶν. Ἔλαβεν ἐν ταῖς χερσὶ τὴν αὐτονομίαν των καὶ δὲν θὰ τὴν ἐγκαταλίπῃ. Ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ παραιτηθῇ τοῦ ἀξιώματός της, οὐδὲ θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ λυμανθῇ προῖκα πῦρ καὶ σίδηρος τὴν Κρήτην καὶ τὴν Ἀνατολὴν πρὸς ἐπίτευξιν σκοποῦ, ὃν ἠξεύρει ὅτι δύναται νὰ πληρώσῃ εἰρηνικῶς Δὲν θὰ ἐπιτραπῇ τῇ Ἑλλάδι νὰ διαπράξῃ τὴν ἀφροσύνην ταύτην. Πλέον ἢ ἅπαξ ἀνεκόπη κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς διαπράξεως ἀνεπανορθώτου σφάλματος. Αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ Γαλλία δὲν θ' ἀποχωρισθῇ, ὡς ἐν ἔτει 1886, τῆς Εὐρώπης, διότι συνοιδε τὰ ἀνυπολόγιστα πλεονεκτήματα, ἅτινα πρόκειται νὰ πορίσῃ εἰς τὸν ἑλληνισμόν. Ὡς ἡ Ἀν. Ῥωμυλία, καὶ ἡ Κρήτη ἔσται τὸ τίμημα τῆς φρονήσεως, οὐχὶ τῆς σκαιᾶς βίας.

Καιρὸς (5/17 Φεβρ.) — ... Ἐξ ἑνὸς, ἡ φιλανθρωπία οὐδένα διατρέχει πλέον κίνδυνον. Ἐξ ἑτέρου, οἱ πόθοι τῶν Κρητῶν πρόκειται νὰ τύχωσιν ἱκανοποιήσεως, ἣν οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐλπίσῃ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Ὁ Βέροβιτς, παραιτηθείς, μετέφερε πράγματι εἰς τὰς δυνάμεις τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ ἐξουσίαν. Ἡ νόμιμος ἐξουσία ἐν Κρήτῃ εἶναι σήμερον ἡ τῆς Εὐρώπης. Ἀσκεῖται ἐν ὀνόματι τῆς κοινῆς σωτηρίας, τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου, τοῦ συμφέροντος τῶν λαῶν. Τὸ ἀληθὲς μέσον, ὅπως ἐπιταχυνθῇ αἰσία λύσις, θὰ ἐφαρμόσωσιν Ἕλληνες καὶ Κρῆτες εἰρηνεύοντες ὅ,τι τάχιον καὶ καταλείποντες εἰς τὴν Ἑσπερίαν τὴν φροντίδα νὰ διευθετήσῃ τὴν ἀνατολικὴν κρίσιν κατὰ τὰ συμφέροντα πάντων.

Ἐθν. Ἐφημερὶς Βερολίνου. — Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου εἰς Κρήτην μετὰ τῆς δεδηλωμένης προθέσεως νὰ παράσχῃ βοήθειαν εἰς τοὺς ἐπαναστάτας καὶ νὰ ἐκβιάσῃ τὴν ἕνωσιν τῆς νήσου πρὸς τὸ βασίλειον, καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν δυνάμεων, προεκάλεσε γενικὴν θύελλαν ἀγανακτήσεως ἐν τῇ κοινῇ γνώμῃ τῆς Εὐρώπης. Ἡ Γαλλία, ἥτις ἐπὶ στιγμὴν ἐταλαντεύθη ἐν τῇ ἀναμνήσει τοῦ φιλελληνικοῦ αὐτῆς παρελθόντος, κατεῖδε ταχέως ὅτι τοιαύτη αὐτογνώμων κατὰ τῆς Τουρκίας ἐπίθεσις δὲν ἦτον ἀνεκτή. Εἶναι τοσοῦτον διαδεδομένη ἡ γνώμη ὅτι ἡ παγκόσμιος εἰρήνη συνδέεται πρὸς τὴν τήρησιν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους ἐντὸς τῶν ἐνεστώτων αὐτοῦ ὁρίων, ὥστε ἐκ διεθνοῦς ἀπόψεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδοκιμασθῇ ἡ ἐξέγερσις τῶν Κρητῶν καὶ ἡ συνδρομὴ τῶν Ἑλλήνων. Τὸ προσεχὲς μέλλον θ' ἀποδείξῃ, ἐὰν τὰ πραϋντικὰ φάρμακα, ἅτινα μόνη ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία δικαιοῦται νὰ προτείνῃ, θὰ καταστείλωσι τὸ κίνημα καὶ θ' ἀνακόψωσι τὴν παρακμὴν, ἢ ἐὰν τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος θὰ ἦναι καὶ τέλος τῆς ἐν Εὐρώπῃ τουρκοκρατίας. Κατ' ἄλλους καιροὺς τὸ τόλμημα τῶν Ἑλλήνων θὰ ἐχαιρετίζετο μετ' ἐνθουσιασμοῦ, διότι οὐχὶ πάντοτε πρὸς τὴν ἀνάπτυξίν των ἠτενίζομεν δυσπίστως καὶ δυσμενῶς... Οὔτε κατὰ τὸν κριμαϊκὸν πόλεμον, οὔτε κατὰ τὴν πρὸ εἰκοσαετίας ἀνατολικὴν κρίσιν παρέστησεν ἡ Ἑλλὰς μεῖζον πρόσωπον. Ὡς κατὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ κράτους ἔλειψεν ὁ Σόλων, κατὰ τὰς χρισίμους πολιτικοὺς στιγμὰς τοῦ βίου του ἔλειψεν ὁ Γαριβάλδης. Ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλλήνων, τοῦ πλούτου τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἑλλήνων τραπεζιτῶν, ὅλως ἀλλοία περιεμένετο ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐπὶ τῆς ἀποσυντιθεμένης Τουρκίας. Ἡ ἔλλειψις σκοπίμου καὶ ἐῤῥωμένης πολιτικῆς, ἀδιαῤῥήκτως ἑδραίας ἐθνικῆς θελήσεως καταδικάζει ἐκ τοῦ προτέρου τὴν Ἑλλάδα εἰς ἀδυναμίαν καὶ ἀποστερεῖ αὐτὴν τῆς συμπαθείας τῶν ἄλλων λαῶν. Τὰ ὁριά της ἐπεξετάθησαν ἐλευθερίως διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς Ἑπτανήσου καὶ τῆς Θεσσαλίας. Οὐδεὶς ἐπίστευεν ὅτι αἱ ἀποκτήσεις αὗται θὰ ἐπλήρουν πᾶσαν ἑλληνικὴν φιλοδοξίαν, ἠλπίζετο ὅμως ὅτι ἡ μεγαλυνθεῖσα Ἑλλὰς θὰ ἐπεδίδετο ἐπί τινα, τοὐλάχιστον, χρόνον εἰς τὰ ἐκπολιτιστικὰ ἔργα νεωτέρου κράτους σοβαρώτερον ἢ εἰς δαπανηρὰς ἐξοπλίσεις. Πρὸ τριετίας ἡ χρεωκοπία, νῦν δὲ τὸ κρητικὸν τόλμημα, ἰδοὺ τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ φιλοφρονήματα καὶ τὰς ἀφιλοκερδεῖς ὑπηρεσίας τῆς Εὐρώπης! Ὅτε ὁ Γαριβάλδης ἀπέβη μετὰ τῶν Χιλίων εἰς Σικελίαν, ἐγίνωσκεν ὅτι ἔπρεπε νὰ νικήσῃ ἢ ν' ἀποθάνῃ Ἀλλ' ὁ ἐσπευσμένως καὶ ἄνευ σχεδίου ἐκπεμφθεὶς ἑλληνικὸς στόλος δὲν θὰ συγκροτήσῃ ναυμαχίαν Σαλαμῖνος, ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψῃ κατῃσχυμμένος. Οἱ καθ' ἡμᾶς Γραικοὶ ἐκληρονόμησαν πάσας τὰς κακίας τῶν Ἑλλήνων καὶ οὐδεμίαν τῶν ἀρετῶν των. Πρὶν ἢ καταρτίσωσιν ἑδραῖον κράτος, θεμελιούμενον ἐπὶ τῆς τάξεως, τῆς νομιμότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποκτήσωσι τὸν σεβασμὸν τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ ἐλπίσωσι μεῖζον μέλλον κατὰ τὴν τουρκικὴν ἐκκαθάρισιν. Δὲν εἶναι προωρισμένοι ν' ἀναστήσωσι τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, ὅλην των δὲ τὴν δύναμιν θὰ καταβάλωσι, καὶ μόνον, ὅπως προφυλάξωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν των κατὰ τῆς ῥωσσικῆς ἡγεμονίας, ἐάν ποτε λάμψῃ αὖθις ὁ σταυρὸς ἐπὶ τῶν θόλων τῆς Ἁγίας Σοφίας.[1])

Ἡμιεπίσημος Βορειογερμανική — Ἡ δήλωσις τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἡ ἔξαψις τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τοῦ λαοῦ του δὲν καταλείπει αὐτῷ ἄλλην ἐκλογήν, ἢ τὴν στρατιωτικὴν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν τῆς νήσου ἐπέμβασιν, διασκεδάζει πᾶσαν ὑφισταμένην τυχὸν ἀμφιβολίαν, ὅτι ἐκεῖθεν ἐνεθαῤῥύνθησαν οἱ Κρῆτες εἰς νέαν ἐξέγερσιν. Ἐναργὲς εἶναι πλέον σήμερον ὅτι ἡ ἐπιδεικτικὴ ἀγγελία τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἐν Θήβαις στρατοπέδου καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν συνδεθεῖσα πρόσκλησις τῶν ἐφέδρων ἡρμηνεύθησαν ὀρθῶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς παρασκευὴ πρὸς πολεμικὴν ἐνέργειαν κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Ἡ Πύλη, πιεσθεῖσα ὑπὸ τῶν δυνάμεων, ὑπεσχέθη εἰς τοὺς Κρῆτας μεταῤῥυθμίσεις, αἵτινες κατὰ πρῶτον λόγον ἐπρόκειτο ν' ἀνακουφίσωσι τοὺς χριστιανούς, ἐὰν ὅμως ἐπέφερον εἰρηνικὴν τῶν πραγμάτων ἐξέλιξιν, θὰ ὠφέλουν καὶ τοὺς μωαμεθανούς. Δὲν εἶναι ἔτι ἐξηκριβωμ

νὰ ληφθῶσι μέτρα πρὸς λυσιτελῆ ἐφαρμογὴν τοῦ νέου μεταῤῥυθμιστικοῦ συστήματος. Τὸ ἔργον δὲν εἶναι εὐχερές, δὲν ὑπερβαίνει ὅμως τὴν ἱκανότητα τῶν μεγάλων δυνάμεων, εἰλικρινῶς συνεργαζομένων.

Χρόνος (1/13 Φεβρ.) — Αἱ πανταχόθεν εἰδήσεις ἐπιβεβαιοῦσιν ὅτι κατ' οὐδένα λόγον θὰ ἐπιτρέψωσιν αἱ μεγάλαι δυνάμεις νὰ ἐξαγάγῃ ἡ Ἑλλὰς τὸ ἀνατολικὸν πρόβλημα ἐκ τῶν χειρῶν των. Ἐπιτρέπουσαι τοῦτο, θὰ ἐνέβαλλον εἰς ἄμεσον κίνδυνον τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην, αἱ δὲ δυνάμεις θέλουσιν ὁμοφώνως νὰ μὴ διαταραχθῇ ἡ εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη νῦν. Ἐφ' ὅσον τὰ ἑλληνικὰ σκάφη συμπράττουσι πρὸς τὰ τῶν δυνάμεων, ἡ παρουσία των δὲν θὰ προκαλέσῃ πιθανῶς ἀντιῤῥήσεις, ἐὰν μὴ φωραθῇ ἀνυπέρβατον πρόσκομμα τῆς ἀνορθώσεως τῆς εἰρήνης. Τὰ ἀτοπήματα, ἅτινα συνεπάγεται, εἶναι πρόδηλα, λυπηρὰ δ' ὑπῆρξεν ἐν τῷ συμφέροντι πάντων ἡ ἀπόφασις τῆς ἑλλ. κυβερνήσεως νὰ δείξῃ τὴν σημαίαν της ἐν θαλάσσαις ἔνθα δὲν δύναται νὰ γίνῃ καλοῦ πρόξενος, ἐπιδεινοῖ δὲ τὰ ὑπάρχοντα κακά. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὁ ὑπὸ τὸν πρίγκηπα Γεώργιον στολίσκος ἀρκεῖται συμπράττων εἰλικρινῶς πρὸς τὰς δυνάμεις, ἐν τῇ ὑποστηρίξει τῆς κοινῆς πολιτικῆς, ἣν ἠσπάσθησαν ἐσκεμμένως τὰ, ἀτοπήματα ταῦτα, καίπερ σπουδαῖα, δὲν δικαιολογοῦσι τὴν ἐκ Βιέννης καὶ Παρισίων πρότασιν, ὅπως τὰ ἑλληνικὰ σκάφη ἐπαναχθῶσιν ὑπὸ συνοδίαν εἰς Πειραιᾶ. Ἡ ἀρίστη ἐγγύησις τῆς μετριοπαθείας καὶ φρονήσεως τῆς ἑλλ. κυβερνήσεως ἔγκειται ἐν τῇ δεδοκιμασμένῃ πολιτικῇ ἱκανότητι καὶ ὀξυδερκείᾳ τοῦ βασιλέως. Ἐν τόσῳ ἐρεθισμῷ τοῦ λαοῦ του, ἡ ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος διαδήλωσις ὑπῆρξεν εὐνόητος. Ἀλλὰ νῦν, ὅτε ἡ διαδήλωσις ἐγένετο, ἡ μέριμνα περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ βασιλείου καὶ τῆς δυναστείας του δέον νὰ πείσωσιν αὐτὸν ὅτι ἡ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ ἀποδειχθῇ εἰς τὰς δυνάμεις ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἐσκοπεῖτο, ἢ διαδήλωσις. Αἱ ἔντονοι διακοινώσεις εἶναι ἁπλῶς συμπληρώματα τῆς κατὰ τὴν ἐπιβίβασιν τοῦ πρίγκηπος πατριωτικῆς ἐπιδείξεως. Ἄλλο ὅμως ἀποτέλεσμα δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι, διότι οἱ ἀπευθύνοντες γινώσκουσι ἄριστα τὴν ἐξέλιξιν τῆς θέσεως τῶν πραγμάτων. Εἰς τὸν βασιλέα ἐναπόκειται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐκτιμᾷ δεόντως τὴν δύναμιν τῶν δρώντων στοιχείων καὶ νὰ μαρτυρήσῃ τὴν κυβερνητικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα, ὑποβαλλόμενος ταχέως εἰς τὴν συμβουλ[illegible] τῆς φιλοτιμίας τῶν Ἑλλήνων.

Χρόνος (3/15 Φεβρ.) — ... Οὐ σμικρὰν ἔχουσι δύναμιν τὰ ἐπιχειρήματα, ἅτινα προτάσσουσιν οἱ Ἕλληνες, ὑπόκεινται ὅμως εἰς τὴν ἀπαισίαν ἀντίῤῥησιν ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐμπορεῖ στρατιωτικῶς ἢ οἰκονομικῶς νὰ ἐκπληρώσῃ δι' ἰδίας δυνάμεως τοὺς πόθους της. Δὲν ἐμπορεῖ ν' ἀντιμετρηθῇ μόνη πρὸς τὴν Τουρκίαν, καίπερ ἐξησθενημένην ἐκ τῆς κακοδιοικήσεως. Ἐὰν ὑπολογίζῃ ἐπὶ τῆς βεβαιότητος ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς Τούρκους νὰ τὴν ἀνακτήσωσι καὶ νὰ τὴν διαμελίσωσι, δὲν δικαιοῦται ὅμως νὰ παραδέχηται ὅτι αἱ δυνάμεις θὰ ἐπιτρέψωσιν αὐτῇ νὰ διεξαγάγῃ πόλεμον μετὰ περιωρισμένων εὐθυνῶν. Καθὸ ἐξαρτωμένη ἐκ τῶν δυνάμεων, ὀφείλει καὶ νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὰς συμβουλάς των καὶ ν' ἀποφεύγῃ προκλήσεις, δυναμένας νὰ καταλήξωσιν εἰς πάλην, ἣν δὲν ἐμπορεῖ νὰ διεξαγάγῃ μόνη. Δὲν ὑποθέτομεν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἢ καὶ τὸ πολὺ πλῆθος προτίθενται ν' ἀψηφήσωσιν ἐν Κρήτῃ τὰς δυνάμεις καὶ ν' ἀποβιβάσωσι στρατεύματα εἰς Χανία, ἐναντίον ἀπαγορεύσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας. Τὸ σῶμα, τὸ ἀναχωρῆσαν τὸ Σάββατον, εἶναι ἀστείως ἄνισον πρὸς τὸ ἐγχείρημα, καίπερ ἀρκοῦν, ὅπως πλάσῃ casus belli. Θὰ ἦτον οὐχ ἧττον δύσκολον ν' ἀναιρεθῇ τὸ τετελεσμένον γεγονός, ἐὰν οἱ Ἕλληνες κατώρθουν ν' ἀποβῶσι, πρὶν ἢ συμφωνηθῇ ἡ μικτὴ κατοχὴ τῶν χρητικῶν λιμένων. Νῦν, ὅτε αἱ δυνάμεις ἀνέλαβον τὴν εὐθύνην τῆς ἐν Κρήτῃ ἀνορθώσεως τῆς τάξεως καὶ τὴν ἐξυπακουομένην ὑποχρέωσιν νὰ προνοήσωσι περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς νήσου, παραῤῥοσύνην θὰ διέπραττεν ἡ Ἑλλάς, ἀποπειρωμένη νὰ παρέμβῃ βιαίως. Πεποιθαμεν λοιπὸν ὅτι θὰ δείξῃ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ὑπομονήν, ὧν χρῄζει κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν κρίσιν, ὅτι ὁ ὑπὸ τὸν πρίγκηπα Γεώργιον στολίσκος θ' ἀνακληθῇ εἰς Πειραιᾶ καὶ ὅτι θὰ δοθῶσιν εὐθὺς ἀντίθετοι διαταγαὶ εἰς τὸ ἀποβατικὸν σῶμα. Ἡ ὑπὸ τῶν δυνάμεων ἀναδοχὴ τῆς εὐθύνης διὰ τῆς μικτῆς κατοχῆς τῶν τριῶν πόλεων παρέχει εἰς τὸ ἑλληνικὸν αἴσθημα ἐπαρκῆ ἐγγύησιν ὅτι οἱ χριστιανοὶ τῆς Κρήτης δὲν θὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν τρυφερότητα τοῦ Τούρκου. Ἡ ἀπόφασις τῶν δυνάμεων νὰ κωλύσωσι τὴν ἀπόβασιν τουρκικῶν ἐπικουριῶν καὶ ἑλληνικῶν στρατευμάτων συνεπάγεται τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ὅ,τι τάχιον περατώσεως τῶν σκηνῶν τῆς ἀναρχίας καὶ τῆς αἱματοχυσίας, αἵτινες ἀτιμάζουσι τὴν νῆσον καὶ ἐφ' αἷς ἡ εὐθύνη δέον νὰ διανεμηθῇ ἀνὰ μέσον χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ μείζονος καὶ δυσχερεστέρου καθήκοντος τῆς ἐκπονήσεως ἐφαρμοσίμου σχεδίου διοικήσεως τῆς νήσου καὶ τῆς συναινέσεως τῆς Τουρκίας εἰς μέτρα, δι' ὧν ἡ ἐξουσία τοῦ Σουλτάνου θὰ καταστῇ σκιώδης. Εἶναι ἔτι λίαν ἐνωρίς, ὅπως συζητηθῇ ἡ ἄποψις αὕτη τοῦ ζητήματος, δέον ὅμως νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ἡ μικτὴ κατοχὴ εἶναι μόνον πρόσκαιρον φάρμακον... Ἡ εὐαρεστοτάτη λύσις, τοὐλάχιστον ὡς μεταβατικὴ περίοδος, θὰ ἦτον ἡ εἰς τὴν Κρήτην παραχώρησις αὐτονομίας ὑπὸ τὴν ὀνοματῴδη ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου, ὅστις, ὡς ἐν Ἀν. Ῥωμυλίᾳ πρὸ τῆς πρὸς τὴν Βουλγαρίαν ἑνώσεως, θὰ διορίζῃ τὸν διοικητὴν συναινέσει τῶν δυνάμεων καὶ θὰ εἰσπράττῃ ὡρισμένον φόρον, οὐδένα ὅμως θ' ἀσκῇ ἔλεγχον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς διαχειρίσεως. Ἐπάναγκες ἔσται πρὸς τούτοις, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ν' ἀνιδρυθῇ διεθνής τις ἐπίβλεψις καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ τήρησις τῆς τάξεως διὰ μικτῆς χωροφυλακῆς ὑπὸ ἀξιωματικῶν ἐξ οὐδετέρου κράτους....

Σημαία (3/15 Φεβρ.) — Αἱ δυνάμεις δὲν θὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ βιάσῃ τὴν χεῖρά των, ἢ νὰ πορισθῇ ὄφελος ἐκ τῆς ἐσπευσμένης αὐτῆς ἐνεργείας. Ἡ ἀπόφασις περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Κρήτης ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν δυνάμεων, οὐχὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἐκ συμφώνου δὲ δέν θ' ἀνεχθῶσι ν' ἀνατραπῶσι τὰ σχέδιά των διὰ τῶν ἀφρόνων καί πως θεατρικῶν ἐπιδείξεων ἑλληνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ ἑλληνικὴ ἐνέργεια θ' ἀνακοπῇ, ἐπέμφθησαν δ' αἱ ἀναγκαῖαι ὁδηγίαι εἰς τοὺς στολάρχους. Ἡ ἡσυχία θ' ἀνορθωθῇ ἐν Κρήτῃ διὰ τῶν συμφωνηθέντων ὑπὸ τῶν δυνάμεων μέτρων, ἅτινα κατέστησε διπλασίως δυσχερῆ ἡ δρᾶσις τῆς Ἑλλάδος. Συνταχθέντες ἀναφανδὸν πρὸς τοὺς ἐπαναστάτας, οἱ κυβερνῆται καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος ἔδωκαν τεραστίαν ὤθησιν εἰς τὴν πάλην. Οὐδεὶς ἐχέφρων ἄνθρωπος ἐμπορεῖ νὰ τοὺς μεμφθῇ, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ὑπεύθυνος πολιτικὸς ἐμπορεῖ νὰ καταλίπῃ τὴν δρᾶσίν των ἀκώλυτον. Ἀνακόπτουσαι τὴν Ἑλλάδα καὶ μὴ ἐπιτρέπουσαι εἰς τὸν Σουλτάνον νὰ πέμψῃ στρατεύματα, αἱ δυνάμεις ἀναδέχονται ἀναμφισβητήτως τὴν ἐπὶ τῇ εἰρηνεύσει τῆς νήσου εὐθύνην. Πῶς θὰ ἐπιτελεσθῇ τὸ ἔργον; Νομίζομεν ὅτι δὲν ὑπερβαίνει τοὺς πόρους ταχυβούλου καὶ εἰλικρινοῦς διπλωματίας. Ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία πρέπει νὰ τηρηθῇ διὰ πάσης θυσίας. Ἀλλὰ τίνα θὰ διέτρεχε κίνδυνον, ἐὰν δύο ἢ τρεῖς δυνάμεις ἐπεφορτίζοντο ὑπὸ τῶν λοιπῶν νὰ συντελέσωσι τὸ ἔργον; Ἀγγλία καὶ Ῥωσσία θὰ συνετέλουν αὐτὸ ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος. Ἐὰν δ' ὁ Σουλτάνος ἴδῃ ὅτι αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐναρμονίως πρὸς τὴν Κρήτην, θὰ ἐννοήσῃ ὅτι εἶναι σύμφωνοι καὶ περὶ τῶν μέσων πρὸς περάτωσιν τῆς κακοδιοικήσεως καθ' ὅλον τὸ κράτος. Τὸ κρητικὸν ζήτημα εἶναι τὸ τουρκικὸν ζήτημα ἐν μικρῷ. Ὁ καταναγκασμὸς ὑπὸ ἕνα ἢ ἄλλον τύπον θὰ καταστῇ ἀναπόφευκτος. Ἀλλὰ μὴ δὲν ἀσκεῖται ἤδη ἐν Κρήτῃ; Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραγκωνισθῶσιν αἱ μεγάλαι δυνάμεις ὑπὸ τῆς ἐσπευσμένης καὶ ἀπερισκέπτου φιλοδοξίας μικροῦ κράτους.

Ἡμ. Νέα (4/16 Φεβρ.) — Πάντες οἱ ἀπανταχοῦ γῆς φιλελεύθεροι θὰ χαρῶσιν ἐπὶ τῇ μικτῇ κατοχῇ ἐὰν προκαταρκτικὸς αὐτῆς ὅρος εἶναι ὅτι ἡ νῆσος δὲν θὰ ἐπανέλθῃ ὑπὸ τουρκικὴν ἐξουσίαν. Ἡ ἐνέργεια τῶν μεγάλων δυνάμεων θὰ τύχῃ ἐπὶ τέλους γενικῆς ἐπιδοκιμασίας, ἐὰν κατέσχον τὴν νῆσον, ὅπως ἐξασφαλίσωσιν ὡς δεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἢ τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἕνωσιν.

Ῥωμαϊκὸς Λαὸς (3/15 Φεβρ.).... Κέκτηνται αἱ δυνάμεις τὰ μέσα ν' ἀνορθώσωσι τὴν ἡσυχίαν καὶ νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν νῆσον εἰς κανονικὴν κατάστασιν; Ἐνώπιον τοῦ προβλήματος τούτου θὰ εὑρεθῶσιν αἱ δυνάμεις, ἀφοῦ ἐξοβελισθῶσι τὰ παρεμπεσόντα ἐπεισόδια, ἅτινα ἠδύναντο νὰ προκαλέσωσιν ἄμεσον ἑλληνοτουρκικὴν σύγκρουσιν. Ἐπὶ τέλους αἱ δυνάμεις δὲν θὰ παριστῶσιν αἰωνίως πρόσωπον χωροφύλακος τῆς Τουρκίας, οὐδὲ θὰ ὑφίστανται ἐμμέσως τὰς συνεπείας τῶν διηνεκῶν διαταράξεων τῆς εἰρηνικῆς πολιτικῆς των. Καιρὸς εἶναι πλέον νὰ ἐξασφαλισθῶσιν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς τὰ δικαιώματα, ἅτινα ἠγγυήθη αὐτοῖς ἡ Εὐρώπη· ἀφοῦ δ' ἡ Τουρκία, καθὸ μὴ ἐπιτελέσασα τὰς ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις, κηρύσσεται ἔκπτωτος, ἡ πρακτικωτέρα καὶ ὁριστικωτέρα λύσις εἶναι νὰ τεθῇ ἡ Κρήτη, ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς Ἑλλάδος.[1])

ΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ἐν Ἀθήναις, 2/14 Φεβρουαρίου.

Καίτοι εὐρίσκομαι ἐν μέσῳ σκηνῶν ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ, φοβοῦμαι ὅτι καὶ ἡ ἐνεστῶσα δοκιμασία δὲν θὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἄμεσον πλήρωσιν τοῦ διακαεστάτου τῶν ἐθνικῶν πόθων. Ἀλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν ἔχομεν, τοὐλάχιστον, τὴν παραμυθίαν ὅτι ἐγένετο ὅ,τι ἦτον ἀνθρωπίνως δυνατὸν νὰ γίνῃ. Τρανῶς ἀπεδείχθη πλέον πόσον εἶχον δίκαιον οἱ ἰσχυρισθέντες ἀπὸ πολλοῦ ὅτι εἰς τὸ πολυπαθὲς αὐτὸ ἔθνος ἄλλο δὲν ἔλειψεν ἐξ ἀρχῆς, ἢ ὁ εἷς, ὁ συγκεντρῶν καὶ διευθύνων πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις. Παρηγκωνίσθησαν οἱ ψευδοσυνταγματικοὶ τύποι, παρέστη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν τῷ κράτει τούτῳ τῶν αἰωνίων λόγων τὰ ἔργα ἐπέρχονται ἀλλεπαλλήλα, τολμηρὰ συνάμα καὶ ἐσκεμμένα. Εἰς τὸν ἀπόπλουν τῶν πρώτων σκαφῶν ἐπηκολούθησεν ὁ ἀπόπλους τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου μετὰ τοῦ τορπιλλικοῦ στόλου καὶ εἰς τοῦτον ἡ ἀποστολὴ τοῦ στρατοῦ καὶ ἡ κατάληψις. Πρὶν συνέλθωμεν ἐκ τῆς μιᾶς συγκινήσεως, ἐνέσκηπτεν ἡ ἄλλη, τὰ πάντα δὲ διεξήγοντο μετὰ γοργότητος καὶ εὐστοχείας, ἥτις ἀπεδείκνυεν ὅτι ἡ παρὰ τὸ πηδάλιον χεὶρ δὲν ἦτον ἡ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐπιστρατεύσεως γνώριμος. Ἡ παραλυτικὴ ὑπηρεσία ἤγειρε τὸν κράβατόν της καὶ περιεπάτησε καὶ τὰ πάντα αὐτεσχεδιάσθησαν κυριολεκτικῶς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Οὐδὲν ὑπῆρχε καὶ ὅλα εὑρέθησαν, τώρα δ' ἀληθῶς ἐνεργοῦμεν «μὲ ὅ,τι ἔχομεν καὶ μὲ ὅ,τι δὲν ἔχομεν». Θὰ ἐπεθύμουν ὀλιγωτέρας διαδηλώσεις ἐν ταῖς ἀγυιαῖς, ὀλιγωτέρας ἀποκαλύψεις ἐν ταῖς ἐφημερίσιν· ἀλλά, τοὐλάχιστον, πᾶσα ἀντίπραξις ἐξηφανίσθη καὶ τὸ ἔθνος εὑρέθη ὁμόφωνον περὶ τὸν βασιλέα του. Ἡ τολμηροτάτη ἀπόφασις, ἡ τῆς καταλήψεως, ἐλήφθη χθὲς, ὅτε ἠγγέλθη ἐπισήμως ἐκ Χανίων ὅτι οἱ μπέηδες, ἀπελπισθέντες, ἀπεφάσισαν νὰ παραδώσωσι τὴν πόλιν, διετύπωσαν δὲ μόνον ὡς ὅρον τὴν ἀποστολὴν τακτικοῦ στρατοῦ καὶ πρίγκηπος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Ἀλλὰ συγχρόνως τὴν αὐτὴν πρόσκλησιν ἀπηύθυναν εἰς τοὺς κυβερνήτας τῶν εὐρωπαϊκῶν σκαφῶν, ἅτινα εὑρίσκονται ἤδη ἐπὶ τόπου καὶ ὑπάρχει φόβος μὴ προλάβωσιν. Ἐκ τοῦ λυβικοῦ πελάγους ἀντηχεῖ ὁ νικητήριος κρότος τῶν κανονοβολούντων τὰ Χανία ἑλληνικῶν τηλεβόλων. Ἀλλ' ἐκ τῆς Ἑσπερίας ἔρχονται παραστάσεις, διαμαρτυρήσεις, ἀπειλαί, κατὰ τὰς προσεχεῖς δ' 24 ὥρας θὰ μάθωμεν, ἐὰν κατωρθώθη νὰ πλησθῇ ἐν Κρήτῃ τετελεσμένον γεγονός, ὅπερ θ' ἀναγνωρίσῃ ἑκοῦσα ἄκουσα ἡ Εὐρώπη, ἢ ἐὰν τὸ τετελεσμένον γεγονὸς θὰ πλάσῃ ἡ Εὐρώπη, περιαγουσα τὴν Ἑλλάδα εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ὁμόφωνον αὐτῆς θέλησιν. Ὡς παρ' ἡμῖν ἐνετάθησαν πᾶσαι αἱ ἐθνικαὶ δυνάμεις, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐνετάθησαν πᾶσαι αἱ δυναστικαὶ ἐπιῤῥοαί. Ἀλλὰ τὰ φρουροῦντα τὴν εἰρήνην συμφέροντα εἶναι κολοσσιαῖα καὶ φοβοῦμαι ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν θὰ θυσιάσῃ ἐν Κρήτῃ τὸ τερατῶδες δόγμα, εἰς ὃ τόσας προσέφερεν ἤδη θυσίας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς κρίσεως εὐπρόσωπος καὶ ἡ δυναστεία ἰσχυροτέρα, ἡ δὲ Κρήτη καθ' ἕνα ἢ κατ' ἄλλον τύπον θὰ εὕρῃ ὁριστικὴν ἀπαλλαγήν.

Τὰ τηλεγραφήματα τοῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ «Χρόνου» ἐξακολουθοῦσι παρέχοντα τὰς αὐθεντικωτέρας πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ. Τὸ Σάββατον, ὥρᾳ τετάρτῃ μετὰ μεσημβρίαν, οἱ ἐπαναστάται, 3—4 χιλιάδες, ἀπεφάσισαν νὰ προσβάλωσι τὰ Χανία καὶ κατέλαβον πάντα τὰ περιῤῥυφώματα. Σφοδρὸς πυροβολισμὸς ἤρξατο τὸ πρῶτον ἐν Χαλέπᾳ. Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς 400 Βασηβουζοῦκοι καὶ εἷς λόχος τακτικῶν ἐπεχείρησαν ἔξοδον καὶ κατώρθωσαν ν' ἀποκρούσωσι τοὺς πολιορκητὰς πρὸς τὸ Ἀκρωτήρι. Βραδύτερον ὅμως οἱ ἐπαναστάται, λαβόντες ἐπικουρίας, ἀνέκτησαν τὰς θέσεις των. Εἰς τὴν φρουρὰν ἐνέσπειρε τὴν ἀποσύνθεσιν ἡ εἴδησις ὅτι ὁ Γεν. Διοικητὴς, παραιτηθείς, κατέφυγεν ἐπὶ τῆς ῥωσσικῆς ναυαρχίδος. Μετὰ μικρὸν παρητεῖτο καὶ ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς Ἰβραὴμ-πασσᾶς. Ὁ ἐπίσκοπος τῶν Χανίων ἐπεκαλέσθη τὴν μεσολάβησιν τῶν προξένων πρὸς συνομολόγησιν ἀνακωχῆς. Ἀλλὰ πᾶσα διπλωματικὴ μεσολάβησις ἐκρίθη ἀδύνατος καὶ οἱ ἐπαναστάται ἐξηκολούθουν ἄπαυστον καὶ φονικὸν πῦρ κατὰ τῶν φρουρίων. Οἱ πρόξενοι ἐπεβίβασαν τὰς οἰκογενείας των εἰς τὰ ξένη. Καὶ ὁ Ἕλλην πρόξενος, κατσβιβάσας τὴν σημαίαν του, ἐπέβη τῆς Ὕδρας, ἀφεὶς τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἄγγλου. Ὁ ἐν Ἡρακλείῳ ὑποπρόξενος ἐπὶ τοίς αὐτοῖς ὅροις ἐπεβιβάζετο ἐπὶ τοῦ Μιαούλη. Προηγουμένως ὁ Μιαούλης εἶχε κανονοβολήσει δὶς κατὰ τοῦ τουρκικοῦ ὁπλιταγωγοῦ. Φουάτ, μεταφέροντος ἐξ Ἡρακλείου στρατεύματα καὶ πολεμεφόδια εἰς Χανία. Ὁ μουτεσσαρίφης διεμαρτυρήθη πρὸς τὸν πλοίαρχον τοῦ ἐν τῷ λιμένι ἀγγλικοῦ θωρηκτοῦ, ὅστις ἐβήλωσε πρὸς τὸν κυβερνήτην τοῦ Μιαούλη ὅτι ἄλλοτε θὰ κωλύσῃ διὰ τῆς βίας ὁμοίας πράξεις. Ἔντονον διακοίνωσιν ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι ἀπηύθυνεν ὁ ναύαρχος Χάῤῥις καὶ εἰς τὸν Ἕλληνα στόλαρχον. Ἐν τούτοις ἡ παραίτησις καὶ ἀπόδρασις τῶν ἀνωτάτων ἀρχῶν κατέλιπε πράγματι τὴν νῆσον ἀκυβέρνητον, τὴν Δευτέραν δ' ἐτηλεγράφει ὁ Βούρκιε ἐκ Χανίων ὅτι «ἄλλο δὲν ὑπελείπετο, ἢ νὰ ἐγχειρισθῇ ἡ νῆσος εἰς τὴν Ἑλλάδα». Ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ ληφθεῖσα ἡ ἀπόφασις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως περὶ ἀποστολῆς στρατευμάτων παρίσταται ὡς μέτρον τάξεως πληρέστατα δεδικαιολογημένον. Ἄλλως ὅμως ἔδοξεν εἰς τὰς δυνάμεις, αἵτινες ἀπεφάσισαν τὴν μικτὴν κατοχήν. Τὰ ἀγήματα ὑπεδέχθησαν εἰς τὴν ἀκτὴν Τοῦρκοι τινὲς ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ πρόξενοι, ὁδηγήσαντες αὐτὰ εἰς τὰ ὡρισμένα καταλύματα. Ὁ ὑποδιοικητὴς ἐζήτησε μάλιστα νὰ ἐπεκταθῇ ἡ κατοχὴ εἰς ὅλην τὴν νῆσον.

Ἐν Ἀθήναις, 2/14 Φεβρουαρίου. — Διάφοροι εἰδήσεις. — Καθ' ἑκάστην ἔρχονται ἐκ Κρήτης σκάφη φέροντα πρόσφυγας, ἀπέρχονται δὲ σκάφη φέροντα ἐθελοντάς. Ἡ συῤῥοὴ τῶν προσφύγων εἶναι ἤδη τόση, ὥστε οἱ πόροι τοῦ πτωχοῦ κράτους ἐξαντλοῦνται καὶ εἶναι ἐπείγουσα ἀνάγκη νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς ἡ πανελλήνιος φιλανθρωπία. — Αὔριον περιμένεται εἰς Πειραιᾶ τὸ θωρηκτὸν Σπέτσαι, ἀνακληθὲν ἐσπευσμένως ἐκ Γαλλίας. — Πέμπονται ἐσπευσμένως στρατεύματα εἰς Θεσσαλίαν, ἔνθα πιστεύεται ὅτι οἱ Τοῦρκοι θὰ προβῶσιν εἰς στρατιωτικὴν ἐπίδειξιν. Μετὰ τῆς πυροβολαρχίας του θ' ἀπέλθῃ εἰς Λάρισσαν ὁ βασιλόπαις Νικόλαος. Μέχρι τοῦδε ὅμως ἡ Πόλη δεικνύει ἀξιοθαύμαστον μακροθυμίαν. Καίτοι ἑλληνικὰ σκάφη ἐκανονοβόλησαν κατὰ τουρκικῶν σκαφῶν, καίτοι ἀνεκηρύχθη ἐπισήμως ἡ ἕνωσις καὶ ἀπεφασίσθη ἡ κατάληψις, οὔτε αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις διεκόπησαν. Ὁ Σουλτάνος συνεμορφώθη εἰς πάσας τὰς εἰσηγήσεις τῶν δυνάμεων καὶ ἀνέθεσεν εἰς αὐτὰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ κρητικοῦ ζητήματος. — Ἀλγεινῶς ἤχησεν εἰς τὸ δημόσιον ἡ εἴδησις ὅτι ἤρξατο ποινικὴ καταδίωξις κατὰ τοῦ δημοφιλοῦς συντάκτου τοῦ «Ῥωμηοῦ». Ἀλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ καταδίωξις ὑπῆρξε πληρέστατα δεδικαιολογημένη, διότι οἱ ἐπιλήψιμοι στῖχοι ἦσαν ἐκ πάσης ἀπόψεως ἀνάξιοι τῆς τρυφερᾶς καὶ χαριέσσης Μούσης τοῦ Σουρῆ. Οὔτω δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γράφῃ σεβόμενος ἑαυτὸν ποιητὴς, εὖ ἡγμένος ἄνθρωπος, οὐχὶ περὶ ὑψηλοῦ προσώπου, ἀξίου πάσης εὐλαβείας λόγῳ προσωπικῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ περὶ οἱασδήποτε συζύγου, μητρὸς καὶ προμήτορος. Εὐτυχῶς ὁ Σουρῆς ἐπανεῦρε μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἑαυτὸν εἰς τὰς ἐνθουσιώδεις στροφὰς, δι' ὧν προέπεμψε τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον. — Εἰς τὸν ἀξιότιμον πρόεδρον τῆς ἐν Ἑνετίᾳ ἑλληνικῆς Κοινότητος Κωνστ. Μπλέσσαν ἀπενεμήθη ἐπαξίως ὁ ἀργυροῦς σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος.

ΑΥΣΤΡΟΟΥΓΓΑΡΙΑ.

Νομίζει τις ὅτι ἐπανήλθομεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεττερνίχου καὶ τοῦ Γέντς. ἀναγινώσκων ἐν τῷ «Pesta'er Lloyd», ἐν τῷ ὀργάνῳ τῆς κυβερνήσεως τοῦ οὐγγρικοῦ κράτους, ἱδρυθέντος ἐπὶ ἐθνικῆς βάσεως καὶ δεσπόζοντος μάλιστα καὶ ἄλλων γενῶν, τὰς ἑξῆς φράσεις· «Ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ ἄμεσον ἀντικείμενον τῆς ἑλληνικῆς φιλοδοξίας, ἡ Κρήτη θ' ἀπετέλει, διὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα ἀμφιβόλου ἀξίας ἀπόκτημα, διὰ δὲ τὴν Τουρκίαν ζημίαν ἀνεπαίσθητον. Νῆσος διηνεκῶς ὑπονενομευμένη ὑπὸ ἐπαναστάσεων θὰ ἦτον μικρὰ ἀπώλεια, ἐὰν ἐξησφαλίζετο δεόντως ἡ τύχη τοῦ μωαμεθανικοῦ πληθυσμοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ Κρήτης. Πρόκειται νὰ παταχθῇ ἄπαξ καὶ διὰ παντὸς ἡ φιλοκτημοσύνη τῶν μικρῶν καὶ νὰ μὴ ἀναγνωρισθῇ τὸ νόμιμον διαῤῥυθμίσεως ὁρίων, ἐπὶ τῇ βάσει ἐθνικῶν πόθων. Ὅ,τι ἐπιχειροῦσι σήμερον οἱ Ἕλληνες, θὰ ἐπιχειρήσωσιν αὔριον, ἐνθαῤῥυνόμενοι ὑπὸ τοῦ παραδείγματος, οἱ Βούλγαροι, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ λοιποί». — Ἆρα δὲν πρόκειται περὶ Κρήτης. Πρόκειται περὶ Μακεδονίας, πρόκειται νὰ παταχθῇ ἄπαξ καὶ διὰ παντὸς ἡ φιλοκτημοσύνη τῶν μικρῶν, ἵνα μὴ ἀπαντᾷ προσκόμματα ἡ φιλοκτημοσύνη τῶν μεγάλων. Θὰ ἠδυνάμεθα ἴσως νὰ ἐρωτήσωμεν ταπεινῶς πῶς συμβιβάζεται ἡ ὁμολογία αὕτη πρὸς τὸ δόγμα «τῆς ἀκωλύτου ἀναπτύξεως τῶν βαλκανικῶν κρατῶν καὶ λαῶν», ὅπερ ἀνεκηρύχθη τοσάκις ἐξ ἐπισήμων χειλέων ὡς ὁ θεμελιώδης γνώμων τῆς ἀνατολικῆς πολιτικῆς τῆς μοναρχίας;

Ἐν ἑτέρῳ ὅμως ἄρθρῳ ἠγρεύσαμεν τὴν ἐξῆς ὁμολογίαν, οὐχ ἧττον πολύτιμον· «Τὸ ἀνατολικὸν πρόβλημα συνοψίζεται σήμερον ἐν τῷ ζητήματι, ἐὰν τὸ ὀθωμανικὸν κράτος δύναται καὶ θέλει ν' ἀνιδρύσῃ διοικητικὸν σύστημα, περαίνον τὰς διηνεκεῖς κρίσεις. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐνδιαφέρει κατὰ πρῶτον λόγον τὴν Τουρκίαν, εἶτα δὲ τὰς μεγάλας δυνάμεις, κατ' οὐδένα δὲ τρόπον τοὺς βαλκανικοὺς λαούς. Ἐὰν ὁ Κοσσοὺθ, ὁμιλῶν περὶ

ἤδη, λέγει Ἰταλικὸν φύλλον, φιλελεύθεροι, συντηρητικοί, δημοκρατικοί, σοσιαλισταὶ καὶ κληρικόφρονες εἶναι πρὸς ἀλλήλους σύμφωνοι ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἀξία συμπαθείας καὶ ἠθικῆς ἀρωγῆς. Οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ φοιτηταὶ τῶν πανεπιστημίων διαπρέπουσιν ἐν τῇ φιλελληνικῇ ταύτῃ σταδιοδρομίᾳ. Ἡλλαχοῦ ἠνοίχθησαν ἔρανοι ὑπὲρ τῶν Κρητῶν, πλεῖστοι δὲ ὅσοι ἐθελονταὶ εἶναι πρόθυμοι νὰ καταβῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀληθῶς αὐθόρμητος καὶ εἰλικρινὴς στοργὴ τῶν Ἰταλῶν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα ἔχει τι σφόδρα συγκινητικόν· διότι οὐδεὶς ἠλπιζεν ὅτι ἔμελλε νὰ ἐκραγῇ μετὰ τοσαύτης ἀπροσδοκήτου καὶ ἀκαθέκτου ὁρμῆς.

Κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἐγένετο ἐν Μεδιολάνῳ μεγάλη διαδήλωσις ὑπὲρ τῶν Κρητῶν. Τρισχίλιοι ἄνδρες, φέροντες σημαίας καὶ κραυγάζοντες «ζήτω ἡ Ἑλλὰς» «ζήτω ἡ ἀνθρωπότης» «ζήτω ἡ ἐλευθερία» «ζήτω ὁ πολιτισμὸς», παρήλασαν μετὰ δύο μουσικῶν τὰς κυριωτέρας τῆς μεγαλοπόλεως λεωφόρων. Στάντες ἐνώπιον τοῦ ἑλληνικοῦ προξενείου, ἤρξαντο ζητωκραυγοῦντες ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς Κρήτης. Ὁ πρόξενος Ἰωάννης Μαγέντας, ἐμφανισθεὶς ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, ἀπήγγειλεν εἰς ἐπήκοον τοῦ πλήθους τοὺς ἑξῆς λόγους· «Σᾶς εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης καρδίας ἐπὶ τῇ πανδήμῳ ταύτῃ ἐκδηλώσει συμπαθείας καὶ στοργῆς πρὸς ἱερὸν ἀγῶνα, ἐνδιαφέροντα καὶ συγκινοῦντα πᾶσαν τὴν πεπολιτισμένην καὶ ἐλευθερόφρονα Εὐρώπην. Συμπολῖται, ἀγαπητοὶ πολῖται τοῦ Μεδιολάνου, εἰς ὧν τὰς φλέβας ῥέει τὸ αἷμα τῶν ἡρώων τῶν Π έ ν τ ε Ἡ μ ε ρ ῶ ν, ἀνελογίσθητε τὸν μέγαν ἀγῶνα ὃν διεξήγαγεν ἡ Ἰταλία χάριν τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ ἤλθετε ἐνταῦθα ἵνα ἐκδηλώσητε τὸν θαυμασμόν σας πρὸς τοὺς κινδυνεύοντας ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος. Θὰ διερμηνεύσω τὰ φιλελληνικὰ ὑμῶν αἰσθήματα εἰς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, ἥτις θὰ αἰσθανθῇ ἐπὶ τούτοις ἐνδόμυχον παρηγορίαν». Εἰς τὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος ἀντεφώνησεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς διαδηλώσεως, συνταγματάρχης Μαγιόκης, εἰπὼν ὅτι πρόκειται νὰ σταλῶσι βοηθήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀναφωνήσας «ζήτω ἡ Ἑλλάς». Τὸ πλῆθος ἠθέλησεν ἔπειτα νὰ πορευθῇ ὑπὸ τὸ τουρκικὸν προξενεῖον ὅπως ἐκφράσῃ τὴν ἀποδοκιμασίαν του· ἀλλ' ἡ σύνεσις τῶν προϊσταμένων τῆς διαδηλώσεως κατώρθωσε νὰ παρακωλύσῃ τὴν παρεκτροπὴν ταύτην. Μετ' ὀλίγον προσῆλθον εἰς τὸ ἑλληνικὸν προξενεῖον ἐπιτροπαὶ τῶν φοιτητῶν τοῦ ἐν Παβίᾳ πανεπιστημίου καὶ τοῦ περιωνύμου Πολυτεχνείου τοῦ Μεδιολάνου ἵνα ἐκφράσωσι τὰς ἐνθέρμους αὐτῶν εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ θριάμβου τῶν Ἑλλήνων. Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν ἄλλων ἀνωτέρων σχολῶν ἐμελλον νὰ συνέλθωσιν εἰς γενικὴν συνέλευσιν πρὸς ἐκλογὴν ἐπιτροπῆς, προωρισμένης νὰ διαδώσῃ τὰς ἀρχὰς τοῦ φιλελληνισμοῦ καὶ νὰ συλλέξῃ βοηθήματα ὑπὲρ τῶν Κρητῶν. Ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐνθουσιασμὸς τῶν εὐγενῶν καὶ γενναίων πολιτῶν τοῦ Μεδιολάνου εἶναι ἀνώτερος περιγραφῆς.

Ἐν Νεαπόλει συνέστη φιλελληνικὴ ἐπιτροπὴ ἐξ ἐγκρίτων πολιτῶν πρὸς συλλογὴν ἐράνων. Ἑτέρα ἐπιτροπὴ συνέστη ἐν Βονωνίᾳ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ συνταγματάρχου Βεδέτη. Καὶ ἐν Παβίᾳ ἐγένετο κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην πολυπληθὴς ὁμήγυρις, καθ' ἣν συνέστη ἐπιτροπὴ πρὸς συλλογὴν βοηθημάτων καὶ ἐθελοντῶν.

Πιστὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης φίλος ἀνεδείχθη καὶ κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν δοκιμασίαν ὁ ὑπὸ τὸν Κρίσπην ὑφυπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν Ῥοβέρτος Γάλλης, ὅστις ἐχρημάτισεν ἤδη ἐν ἔτει 1866 μέλος τοῦ πρώτου φιλελληνικοῦ κομιτάτου καὶ ὑπερμάχησεν ἔκτοτε ἐπανειλημμένως τῶν ἑλληνικῶν δικαίων καὶ ὡς δημοσιογράφος καὶ ὡς βουλευτής. Τὸ εὐχητήριον τηλεγράφημα, ὅπερ ἀπηύθυνεν εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον, ἀποπνέει ἄδολον ἀγάπην. Ὑπομιμνήσκων τοὺς ἱστορικοὺς δεσμοὺς Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας καὶ τὰς ἐνδόξους τῆς Ἑνετίας παραδόσεις, ὁ διαπρεπὴς βουλευτὴς ἐπιλέγει· «Καὶ ἡ Ἰταλία, ψηφίσασα τοὺς προσοπινοὺς τῆς διπλωματίας φόβους, ἠνάγκασεν αὐτὴν ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ ἐθνικὸν δόγμα. Ἡ ἡσυχία τῆς Εὐρώπης ἀπαιτεῖ νὰ ζητηθῇ ἡ λύσις τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος ἐν τῷ μεγαλείῳ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ τύχη, ἡ εὐνοοῦσα τοὺς ἰσχυροὺς, ἔστω αἰσία εἰς τὰ μεγαλόψυχα βουλεύματα τοῦ βασιλέως, τῶν βασιλοπαίδων, τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Ὁ στρατηγὸς κόμης Θάων δὲ Ῥέβελ, ἐκ τῶν διασημοτάτων εὐπατριδῶν καὶ στρατηγῶν τοῦ Πεδεμοντίου, ἔγραψε πρὸς τὸν συντάκτην τοῦ «Ἑσπερινοῦ Ταχυδρόμου» τοῦ Μεδιολάνου μακρὰν ἐπιστολὴν περὶ τοῦ κρητικοῦ ζητήματος, ἐξ ἧς μεταγράφομεν τὰς ἑξῆς περικοπάς· «Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων δὲν ἐκώφευσεν εἰς τὴν κραυγὴν τῆς δούλης τῶν ἐν Κρήτῃ ἀδελφῶν. Ἀπέστειλε πλοῖα, στρατὸν καὶ τροφὰς ὅπως ἐξασφαλίσῃ ἄσυλον εἰς τοὺς σφαζομένους χριστιανούς. Αἱ μεγάλαι δυνάμεις φαίνονται ἐξωργισμέναι ἐπὶ τῇ αὐθαδείᾳ καὶ τόλμῃ τῆς Ἑλλάδος. Σήμερον γίνεται λόγος περὶ ἀπελάσεως ἢ καὶ περὶ συλλήψεως τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν. Ἀλλὰ τὸ ἠθικὸν καὶ ἐθνικὸν αἴσθημα τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐνεποίησεν ἐνδοιασμοὺς εἰς τὰς μεγάλας δυνάμεις. Ἦτο ἀδύνατον νὰ παραστῇ ὁ πεπολισμένος κόσμος μάρτυς τῆς ἐν Κρήτῃ σφαγῆς, ὡς ἄλλοτε συνέβαινον ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὰς ἐν τῷ Κίρκῳ μονομαχίας ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Νέρωνος. Νῦν δὲ τί θὰ συμβῇ; Ἡ Ἑλλὰς ἂς μιμηθῇ τὸ Πετεμόντιον. Ἡ διπλωματία ἰδιωφέλεια ἀπέβαλε τὸ μονοπώλιόν της. Ἂν ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία ἦτο εἰλικρινὴς καὶ φιλάνθρωπος, θὰ ἔχαιρεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς, ἐλευθεροῦσα τὴν Κρήτην ἀπὸ τῆς μουσουλμανικῆς δεσποτείας, παρέχει ἅμα τὴν ἀρίστην λύσιν τοῦ πολυπλόκου ζητήματος, ὅπερ ἐδημιούργησεν ἡ φιλαυτία, ἡ ζηλοτυπία καὶ ἡ ἔπαρσις τῶν εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων».

Ἡ σφόδρα παπικὴ ἐφημερὶς «Καθολικὴ Ἕνωσις» ἀποφαίνεται μετὰ μεγίστης θέρμης ὑπὲρ τῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα, εὔχεται δὲ νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ χρόνοι τῶν Σταυροφοριῶν, ἐφ' ὧν τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα τῆς Ἑσπερίας ἐνεπνέετο ὑπὸ ἀγνοτάτων καὶ ὄντως χριστιανικῶν ἐλατηρίων. Ἐν γένει πάντα τὰ κληρικὰ φύλλα συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

ΕΛΒΕΤΙΑ.

Τῇ ἐπαύριον τοῦ ἀπόπλου τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου ἔγραφεν ἡ «Ἐφ. τῆς Γενεύης»· «Ὁ βασιλόπαις Γεώργιος εἶναι εἷς τῶν συμπαθεστάτων πριγκήπων τῆς Εὐρώπης, ῥωμαλέος καὶ καλλίσωμος ὡς ἥρως τοῦ Φειδίου, γενόμενος δὲ δημοτικὸς ἐν μέσῳ ἔθνους, οὗ ἡ εὔνοια ἀποκτᾶται δυσχερῶς, τηρεῖται δὲ δυσχερέστερον. Δὲν ἦτον ἄμοιρος σημασίας καὶ ἡ ἐπισημότης, ἥτις ἐδόθη εἰς τὴν ἀναχώρησιν, εἰς ἣν ἡ Ῥωσσὶς μήτηρ παρέστη δακρυρροοῦσα. Ἡ ὅλη σκηνὴ ἐσχεδιάσθη σοφώτατα ὡς ὑπὸ Καβούρ τινος ἢ Βίσμαρκ, ἅμα δὲ καὶ καλλιτεχνικώτατα, ὡς ὑπὸ Σοφοκλέους ἢ Εὐριπίδου. Ἀλλ' ὅσῳ περιπαθέστερος ὑπῆρξεν ὁ χωρισμός, τόσῳ ἀξιοπρεπεστέρα πρέπει νὰ γίνῃ ἡ ἐπάνοδος. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος εἶπε τὴν ἀλήθειαν, ἀπαντήσας εἰς τὰς δοθείσας αὐτῷ συμβουλάς· «Βλέπετε τί συμβαίνει, βλέπετε τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος. Εἴπατε, ἐὰν ἐμπορῶ νὰ πράξω ἄλλο τι, ἢ νὰ ὑποκύψω εὐπειθῶς εἰς τὸ ἐθνικὸν θέλημα!» Διακυβεύει ἀληθῶς τὸ στέμμα του Ἀλλὰ τὸ γέρας εἶναι ἀντάξιον τοῦ τιμήματος.»

ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

Ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Φραγκοφορτίου» ἥτις ἐν τῷ ζητήματι τοῦ συμβιβασμοῦ κατέκρινε σφόδρα τὴν κακὴν προαίρεσιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, δὲν διαλείπει νῦν κηρύττουσα ἑκάστοτε μετὰ παῤῥησίας ὅτι ἡ ἀρίστη τοῦ κρητικοῦ ζητήματος λύσις θὰ ἦτο ἡ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσις τῆς νήσου. Ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ παρατηρεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις. «Οἱ Κρῆτες πλέον ἢ ἅπαξ ἐξέῤῥασαν τὸν πόθον νὰ ἑνωθῶσι μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἡ δὲ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἕ.ωσις εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ λύσις τοῦ κρητικοῦ ζητήματος. Καὶ ἡμεῖς πολλάκις ἐκηρύξαμεν ὅτι ἡ ἕνωσις εἶναι ἡ ἀρίστη λύσις, ἀλλὰ τὰ δυσχερῆ ζητήματα σπανίως ἐπιλύονται ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ἐπιλύονται δὲ ἠρέμα καὶ κατὰ μικρόν. Βεβαίως οἱ Ἕλληνες οὐδὲν κατὰ τύπον ἔχουσι δικαίωμα νὰ παρακωλύσουσι τὴν παρὰ τοῦ Σουλτάνου ἀποστολὴν στρατευμάτων εἰς νῆσον, ἀνήκουσαν αὐτῷ ἔστω καὶ ὀνόματι Ἀλλ' αἱ μεγάλαι δυνάμεις δικαιοῦνται νὰ ἀπαιτήσωσι παρὰ τοῦ Σουλτάνου νὰ μὴ ἀποστείλῃ στρατὸν εἰς Κρήτην, ἀφ' οὗ οὗτος ἔστερξεν ἤδη τὴν συγκρότησιν διεθνοῦς ἐθνοφυλακῆς πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως ἐν τῇ νήσῳ. Γελοῖον τὸ λαλεῖν περὶ τῆς κυριαρχίας τῆς Πύλης ἐν Κρήτῃ. Δὲν ὑφίστατι πλέον τοιαύτη κυριαρχία ἀφότου ὁ Ἀβδοὺλ Χαμὶτ συνήνεσεν ὅπως ἀνατεθῇ ἡ φύλαξις τῆς Κρήτης εἰς χωροφυλακὴν, συγκειμένην ἐκ ξένων ὑπηκόων καὶ ὑπείκουσαν εἰς ξένον ἀρχηγόν· ἡ Ὑψηλὴ Πύλη οὐδὲν ἔχει πλέον δικαίωμα νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς ἀνορθώσεως τῆς τάξεως ἐν Κρήτῃ. Τοιοῦτῳ τρόπῳ κωλυομένης τῆς ἀποστολῆς τουρκικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην, αἴρεται ἐκ τοῦ μέσου ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ ἀναβλλεται ἡ ἐνδεχομένη σύγκρουσις Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. Αἱ φιλοπόλεμοι τῶν Ἑλλήνων ὁρμαὶ ἔλαβον ἐπὶ τοῦ παρόντος ἱκανοποίησιν διὰ τῆς ἀποστολῆς ὀκτὼ τορπιλλοφόρων εἰς Κρήτην, οἱ δὲ Τοῦρκοι δύνανται νὰ διάγωσιν ἥσυχοι, διότι τὰ μικρὰ ταῦτα τορπιλλοφόρα δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ μεταφέρωσι στρατὸν ἢ νὰ βομβοβολήσωσι φρούρια. Δὲν βλέπομεν δὲ διὰ τίνα λόγον δὲν θὰ κατορθώσωσιν αἱ δυνάμεις νὰ προλάβωσι μείζονας περιπλοκὰς καὶ νὰ συνενοηθῶσι πρὸς ἀλλήλας περὶ τοῦ ποιητέου. Τὰ πράγματα θὰ περιέλθωσιν εἰς θέσιν λίαν ἐπικίνδυνον ἐὰν μὴ ταχέως ἐξευρεθῇ μέσον τι πρὸς λύσιν, ἔστω καὶ πρόσκαιρον, τοῦ κρητικοῦ ζητήματος· λ. χ. τὸ ζήτημα τοῦτο ἠδύνατο νὰ λυθῇ προσκαίρως, αὐτονομουμένης τῆς Κρήτης κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Σάμου καὶ λαμβανούσης ἡγεμόνα, τῇ ὑποδείξει καὶ ἐγκρίσει τῶν μεγάλων δυνάμεων. Ἐφ' ὅσον δὲ ἀναβάλλεται ἡ λύσις αὕτη ἐπὶ τοσοῦτον δεινοῦνται τὰ πράγματα· διότι πιθανὸν ἡ Ἑλλὰς νὰ προκαλέσῃ ἐπανάστασιν ἐν Μακεδονίᾳ, τότε δὲ καὶ ἡ Σερβία καὶ ἡ Βουλγαρία θὰ ἀναμιχθῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ θὰ ἀναφθῇ γενικὴ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πυρκαϊά. Ὑπάρχουσιν ἤδη διάφορα συμπτώματα, καταμηνύοντα ὑπόπτους κινήσεις ἐν Μακεδονίᾳ. Ἐπὶ τέλους, μικτὴ εὐρωπαϊκὴ κατοχὴ ἐν Κρήτῃ, ὡρισμένην ἔχουσα τὴν λῆξιν, γινομένη δὲ ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας ἢ τῆς Γαλλίας ἢ καὶ ὑπὸ ἀμφοτέρων ὁμοῦ, ὅπως συνέβη ἐν Συρίᾳ πρὸ 36 ἐτῶν, θὰ ἦτο ἴσως εὐπρόσδεκτος καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Σουλτάνον.» Ἡ ὑπὸ μεγάλης τινὸς εὐρωπαϊκῆς δυνάμεως κατάληψις τῆς Κρήτης θὰ ἦτο ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν μέτρον σωτήριον· ἀλλ' εἰς οἱανδήποτε δύναμιν καὶ ἂν ἀνατεθῇ ἡ κατάληψις τῆς Κρήτης, δέον νὰ ἠμεθα ἐκ τοῦ προτέρου βέβαιοι ὅτι θὰ λάβῃ τότε πλήρη ἰσχὺν τὸ παράγγελμα beati possidentes. Ἡ μεγάλη δύναμις, ἡ μέλλουσα νὰ καταλάβῃ τὴν Κρήτην, δὲν θὰ ἐκκενώσῃ αὐτὴν εἰμὴ ἀφ' οὗ οἱ Ἄγγλοι ἐκκενώσωσι τὴν Αἴγυπτον.

Λόγῳ βωμολοχιῶν τὰ τελευταῖα ἄρθρα τῆς «Ἐθν. Ἐφημερίδος» πρὸς μόνα τὰ τοῦ «Ν. Ἑλ. Τόπου» ἀμιλλῶνται. «Ἀνοήτως καὶ οὐχὶ ἀκινδύνως (γράφει) πολιτεύονται οἱ ἐξάπτοντες ἐκ γυμνασιακῶν ἀναμνήσεων τὰς συμπαθείας τῶν πεπολιτισμένων ὑπὲρ τῶν δῄθεν ἀπογόνων τῶν ἡρώων τῆς Σαλαμῖνος καὶ τοῦ Μαραθῶνος. Πιστεύομεν ὅτι ἐν Γερμανίᾳ, ἔνθα πικρὰν ἐλάβομεν τῶν Νεοελλήνων πεῖραν, δὲν ὑπάρχει πλέον χῶρος ὑπὲρ ἑλληνικῶν ἐνθουσιασμῶν. Ἐκτὸς τῆς Γερμανίας ὑπὸ τῆς πλάνης ταύτης κατέχονται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὰ λατινικὰ ἔθνη· ἀλλὰ καὶ ἐκείνων αἱ κυβερνήσεις ἐν τῇ συμπεριφορᾷ πρὸς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐπηρεάζονται ὑπὸ φιλελληνικῶν ῥοπῶν.»

Πρὸς τὴν «Ἐθν. Ἐφημερίδα» ἀμιλλᾶται ἡ «Ἐφ. τῆς Κολωνίας» γράφουσα· «Οἱ ἀγέρωχοι Ἕλληνες στρατιῶται, ἐὰν ἐξακολουθήσωσι τὴν ἀνοσίαν παιδιάν των, δέον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς λῃσταί, καίτοι ὁ λῃστάρχος εἶναι βασιλικὸς πρίγκηψ.» Τοιοῦτοι ὀνειδισμοὶ ἐξ ὠνίων χειλέων ἀποτελοῦσι τίτλον τιμῆς. Οἱ βασιλόπαιδες, οὓς ὁ ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς λύσσης του ἀποβαλὼν καὶ τὸ μοναρχικὸν αἴσθημα Γερμανὸς ἀποκαλεῖ λῃστάρχους, ἐγένοντο ἡμῖν δεκάκις προσφιλέστεροι, ἀφ' ὅτου πρωτοκινδύνευσαν μετὰ τοῦ ἔθνους ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Θὰ ἐδυσπιστοῦμεν, τοὐναντίον, ἐὰν ἡ διαγωγὴ των ἐπηνεῖτο ἐν Γερμανίᾳ.

Κατὰ τὸν ἐν Βερολίνῳ ἀνταποκριτὴν τῆς «Σημαίας», ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ εἰς τὰς ἀπευθυνθείσας αὐτῷ φανερὰ καὶ κρύφα παρακλήσεις, ὅπως πράξῃ τι ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ἀπεκρίθη ὅτι «ἡ Ἑλλὰς εἶναι τὸ ἔσχατον ἐν τῷ κόσμῳ κράτος, εἰς ὃ δύναται νὰ ἐπιτραπῇ νὰ διαταράξῃ τὴν εἰρήνην.»

Τὸ ἐν Ἀμβούργῳ βισμάρκειον ὄργανον γράφει· «Σπανίως προεκλήθη ἡ Εὐρώπη θρασύτερον. Ἡ χρεωκόπος Ἑλλὰς δὲν ἔχει χρήματα, ὅπως πληρώσῃ τοὺς δανειστάς της, ἔχει ὅμως χρήματα, ἵνα ἐπιχειρῇ λῃστρικὰς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Τουρκίας.» Αἱ λοιδορίαι αὗται οὐδὲν ἔχουσι τὸ προσβλητικόν, διότι τὰ αὐτὰ καὶ χείρονα ἔγραφον οἱ Γερμανοί, μετὰ τὸ τόλμημα τοῦ Ἰάμεσων, κατὰ τῶν Ἄγγλων, οἵτινες εἰς τὰς χυδαιολογίας των ἀπήντων μετὰ τῆς εὐλόγου περιφρονήσεως μαρκησίων πρὸς ἀχθοφόρους. Εὐτυχῶς ἔστι δίκης ὀφθαλμὸς, ἡ αὐτὴ δὲ Νέμεσις, ἥτις ἐτιμώρησε τὴν ναπολεόντειον ὕβριν, θὰ ἀξιώσῃ, ἐλπίζομεν, πολλοὺς ἐξ ἡμῶν νὰ ἴδωσι τεταπεινωμένην, συντετριμμένην καὶ ἐξεμοῦσαν ὅ,τι ἥρπασε τὴν δύναμιν, ἧς ἡ ἐπικράτησις ἐσημείωσε τὴν ἀπόσβεσιν παντὸς εὐγενοῦς αἰσθήματος ἐν Εὐρώπῃ.

ΓΑΛΛΙΑ.

Ἐπὶ τίσιν ἐλπίσι παρηγγέλθησαν ὑπὸ τοῦ Τρικούπη τὰ τρία θωρηκτά, μαρτυροῦσιν ὅσα διηγεῖται ὁ Βλώβιτς ἐν ταῖς τοῦ «Χρόνου». «Πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν, ὅτε ὁ Τρικούπης, ἀφοῦ ἐπεσκέφθη τὰ κράτη τοῦ Αἵμου καὶ ἐπρότεινε τὴν γραικοβαλκανικὴν ὁμοσπονδίαν, εἰς τὸν Σταμπούλωφ, ἦλθεν εἰς Παρισίους, ὡμίλησέ μοι ἀνεπιφυλάκτως περὶ τῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης. «Τὰ σκάφη ἡμῶν (εἶπεν) ἐναυπηγήθησαν. Ἔχομεν στόλον ἰσχυρότερον τοῦ τῆς Τουρκίας καὶ ἀνελόμεθα χρέη πρὸς ναυπήγησίν του. Δύνασαί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι θ' ἀφήσωμεν νὰ σκωριάσωσιν ἐν Πειραιεῖ; Ὄχι βέβαια! Θ' ἀπέλθωμεν εἰς Κρήτην, θ' ἀναζωπυρήσωμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεξαρτησίας οἱ Κρῆτες θὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας μας καὶ οὐδὲν θὰ δυνηθῇ νὰ μᾶς χωρίσῃ.» — «Ἀλλὰ τί θὰ εἴπωσιν αἱ δυνάμεις;» ἠρώτησεν ὁ Ἄγγλος ἀνταποκριτής. — «Αἱ δυνάμεις ὅλαι ἀποστρέφονται τὴν Τουρκίαν. Ἡ Κρήτη θὰ ὑπομνήσῃ τὴν Χίον καὶ ἡμεῖς θ' ἀνανεώσωμεν τὸ Μεσολόγγιον. Ἡ Εὐρώπη θὰ ἐπιστέψῃ τὰς ἡρωϊκὰς ἡμῶν προσπαθείας»

Τοῦ «Καιροῦ» ἡ γλῶσσα τρέπεται ἐπὶ τὸ φιλελληνικώτερον. Εἰς ἓν τῶν ἄρθρων του ἀποφαίνεται ὀρθῶς ὅτι ἡ Εὐρώπη, ἐν ταῖς ἀποφάσεσί της περὶ τοῦ κρητικοῦ ζητήματος, δὲν πρέπει νὰ παρίδῃ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἣν ἡρμήνευσεν ἐμφαντικῶς ὁ βασιλεὺς Γεώργιος διὰ τῶν ἀποφάσεών του. «Ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1821 (γράφει) ἐθριάμβευσεν ἐπὶ τέλους, ὅτε τὸ ἔθνος ἦτον διεσκορπισμένον ἄνευ κέντρου, ἄνευ συνοχῆς, ἄνευ ἀμυντικοῦ ἐρείσματος, ἡ Τουρκία ἔτι ἰσχυρὰ, δυσμενὴς δ' ἡ Εὐρώπη τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς θ' ἀποπλισθῇ σήμερον, ἔχων ὡς βάσιν τὸ συμπαγὲς ἑλληνικὸν βασίλειον, ἀπέναντι του δὲ Τουρκίαν ἀσθενεστέραν καὶ Εὐρώπην διηρημένην εἰς δύο καὶ τρία στρατόπεδα, πεποτισμένην φιλελευθέρας ἰδέας καὶ ἀνίκανον νὰ παρακωλύσῃ δημοτικὸν κίνημα; Δὲν ἐπιδέχεται πλέον ἀπόκρυψιν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ ὅλη κατέχεται ὑπὸ ἄκρου ἐρεθισμοῦ, παιδαριώδεις δ' εἶναι οἱ πιστεύοντες ὅτι θ' ἀνακοπῇ ἐνώπιον ἑνὸς κελεύσματος τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας.»

Ὁ κόμης Μουὶ, ὁ πρώην πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπιστρατεύσεως, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος δημοσιογράφου, ἀπεφάνθη ὅτι ἡ Κρήτη εἶναι ἑλληνικὴ καὶ πρέπει νὰ μείνῃ τοιαύτη» Ὁ «Ἥλιος», τὸ ὄργανον τῶν ὀρλεανιστῶν, ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Τουρκία, ὡς ἀπώλεσε τόσας ἄλλας ἐπαρχίας, θὰ στέρξῃ καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς Κρήτης καὶ ὅτι ἡ Κρήτη, ἐὰν μὴ γίνῃ ἑλληνική, θὰ γίνῃ ἀγγλική. Εὐμενῶς ἔγραφαν ἡ «Ἐξουσία» τοῦ Κασσαγνὰκ, ὁ «Ἀδιάλλακτος» τοῦ Ῥοσσεφὼρ, ὁ «Φιγαρὸ», ἡ «Ἀστραπὴ», ὁ «Γαλάτης», ἡ «Ἐφημερὶς», πολλὰ ἄλλα φύλλα.

Ὁ χῶρος ἐλλείπει ἡμῖν σήμερον, ὅπως ἀναλύσωμεν τὴν περὶ τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων Κιτρίνην Βίβλον, ἥτις ὑπεβλήθη εἰς τὰς γαλλικὰς Βουλάς. Ἀρκούμεθα λέγοντες ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Χαννοτὼ καὶ τοῦ Καμβὼν, κατὰ τὰς περιπετείας τῆς διετοῦς κρίσεως, ὑπῆρξε πολλάκις σφοδροτέρα τῆς τοῦ Σελισβουρῆ καὶ τοῦ Σὶρ Φιλίππου Κούρρη. Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος ἔχει πάντα λόγον νὰ γελᾷ σήμερον, βλέπων ὅτι τὰ ἔργα φωρῶνται λίαν διάφορα τῶν λόγων.

ΑΓΓΛΙΑ.

Ἑκατοντάκις ἐξωρκίσαμεν ἐκ τῶν στηλῶν τούτων τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν νὰ περάνῃ ὅ,τι τάχιον καὶ ἐπί οἱαδήποτε θυσίᾳ τὴν χρεωκοπίαν, νὰ πλάσῃ νέους δεσμοὺς συμφερόντων πρὸς τὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις κοινωνίαις ἀσκοῦσι τὴν κρατοῦσαν ἐπιῤῥοήν. Ἡ στερεότυπος ἀπάντησις τῶν μωρῶν ἦτον ὅτι αἱ κυβερνήσεις τῶν μεγάλων δυνάμεων δὲν προσέχουσιν εἰς τὰς φωνασκίας τοκογλύφων. Σήμερον καθίσταται ὄῆλον ὁποῖαν ἀνυπολόγιστον ζημίαν φέρει ἡ ἐκκρεμότης τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος. Παραλείπομεν τοὺς ὀνειδισμοὺς τῶν γερμανικῶν καὶ αὐστριακῶν φύλλων, ἀρνουμένων εἰς «χρεωκόπον» κράτος τὸ ἄδικον δικαίωμα τῆς διατυπώσεως ἀξιώσεων ἐπὶ τουρκικῶν κτήσεων. Ἀλλ' ἡ «Σημαία», τὸ ὄργανον τῶν Ἄγγλων συντηρητικῶν γράφει ἐπ' ἴσης· «Ὑπάρχουσιν οἱ λυπούμενοι ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ διατυπώσῃ ἀξιώσεις προσαρτήσεως μετ' ἰσχυροτέρων τίτλων. Ἐὰν, ἀντὶ νὰ περιέλθῃ εἰς ἐπονειδίστον χρεωκοπίαν σπαταλῶσα προώρως μέγα ποσὰ, ὑπὲρ στόλου νῦν ἀλυσιτελοῦς καὶ ὑπὲρ στρατοῦ, οὗ δὲν ὑπῆρχε τότε ἀνάγκη, διεχειρίζετο καλῶς τοὺς πόρους της καὶ παρεῖχεν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης τὸ θέαμα χρηστῆς, φερεγγύου καὶ ἀξιοπρεποῦς κυβερνήσεως, εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ Κρήτη θὰ εἶχεν ἤδη πέσῃ εἰς τοὺς κόλπους της. Ἀλλ' ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα, τοιαύτη μεταβολὴ ἐξουσίας δὲν θ' ἀπέβαινε πιθανῶς ὠφέλιμος εἰς τοὺς πληθυσμούς. Αἱ δυνάμεις συνυπεχρεώθησαν νὰ τηρήσωσι τὸ θωμανικὸν κράτος, μόνον δ' ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ θὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ καταλάβῃ τὴν Κρήτην».

Παράξοξον καὶ προφανῶς φαντασιῶδες ἱστόρημα διηγεῖται ὁ ἐκ Λονδίνου ἐπιστέλλων πρὸς τὸν «Φλαμὰ τῆς Μαγκεστρίας»· «Κατὰ τὰς συμβάσας ἐν Κρήτῃ ταραχὰς μηνὶ ἰουλίῳ 1896, τὸ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργεῖον τῆς Μ. Βρεταννίας ἐβουλιδοσκόπησε τὰς ἰδέας τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἐπί τινος ὡρισμένου σχεδίου, ἀναφερομένου εἰς τὴν ὕδρυσιν βαλκανικῆς ὁμοσπονδίας. Ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς τῆς Ἑλλάδος ἐδέξατο τὴν π

ΑΡΙΘ. 1161 (2149). ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (28) 12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1897. ΕΤΟΣ ΚΓ (ΜΒ).

Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς.
Ἐν Αὐστρίᾳ . . . . . φλωρίνια 16
Ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς χώραις . . φράγκα 40

Αἱ συνδρομαὶ πρέπει νὰ λήγωσι τῇ 30 Ἰουνίου ἢ 31 Δεκεμβρίου (ἔτ. ν.)

Εἰδοποιήσεις, ἀγγελίαι καὶ διατριβαὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι ἀντὶ 30 σολ. κατὰ στίχον.

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

Οἱ ἐπιστέλλοντες πρὸς τὴν ἐφημερίδα παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσι τὰς ἐπιστολάς των À la Rédaction du Journal Grec NEA HMEPA, ν' ἀπαλλάττωσι δὲ τὴν σύνταξιν τῆς ἀποτίσεως τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους.

Αἰτήσεις περὶ ἀποστολῆς τοῦ φύλλου δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐὰν μὴ συνοδεύωνται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς ἐν χρηματοδέματι, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ διὰ συναλλάγματος.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

Ἑβδομαδιαία ἐπιθεώρησις. — Ἡ γερμανικὴ πολιτικὴ κρινομένη ὑπὸ Γερμανῶν. — Οἱ Ἰταλοὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. — Κυανὴ Βίβλος περὶ Κρήτης. — Τὰ ἐν Ἑλλάδι. — Τελευταῖαι εἰδήσεις καὶ τηλεγραφήματα.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν Τεργέστῃ, 27/11 Μαρτίου.

Παρῆλθον αἱ ἓξ ἡμέραι, ὧν ἠριθμήθησαν ὑπὸ τῶν ἁπανταχοῦ Ἑλλήνων καὶ τὰ δευτερόλεπτα, καὶ τὴν Δευτέραν ἐπεδόθη ἡ ἀπάντησις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ταυτόσημον διακοίνωσιν τῶν ἓξ δυνάμεων. Συχνότεραι ἴσως τοῦ δέοντος δημοσιογραφικαὶ συνδιαλέξεις ἐπισήμων ἐν Ἀθήναις προσώπων, καθ' ἃς τὸ πατριωτικὸν πάθος ἐξεχείετο ἀκράτητον καὶ ἡ Εὐρώπη ἠπειλεῖτο δι' ἐμπρησμοῦ τῆς Ἀνατολῆς, εἶχον γεννήσει τὸν φόβον ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἀπάντησις θὰ περιεῖχεν ἀπότομον ἄρνησιν εἰς τὴν περὶ ἀνακλήσεως τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων καὶ πλοίων πρόσκλησιν, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι αἱ ἓξ δυνάμεις θὰ προέβαινον εὐθὺς εἰς μέτρα βιασμοῦ. Ἀλλ' ἡ ἐπίσημος Ἑλλάς, ἐν συναισθήσει εὐθύνης, ἀπέφυγε τὸ ὀλέθριον τοῦτο σφάλμα. Ἡ ἑλληνικὴ διακοίνωσις εἶναι συγχρόνως ἀξιοπρεπὴς καὶ ἐπιτηδεία. Ὁμιλεῖ τὴν μετριόφρονα, τὴν ταπεινὴν σχεδὸν γλῶσσαν, τὴν προσήκουσαν εἰς ἀσθενῆ, ὑπερασπίζοντα τὸ δίκαιόν του κατὰ τῆς βίας ἰσχυρῶν, καὶ συγκαλύπτει τὴν κατ' οὐσίαν ἀντίστασιν ὑπὸ προσχήματα ἐνδοτικότητος. Βεβαιοῖ τὰς δυνάμεις ὅτι καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐπιθυμεῖ διακαῶς νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν τήρησιν τῆς εἰρήνης, ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο φρονεῖ ὅτι ἡ αὐτονομία τῆς Κρήτης δὲν θ' ἀσφαλίσῃ τὸν ποθητὸν σκοπὸν καὶ θὰ συμμερισθῇ τὴν τύχην τῶν προηγηθέντων διοικητικῶν συστημάτων. Ἡ ἀναρχία θὰ ἐξακολουθήσῃ λυμαινομένη τὴν νῆσον καὶ τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος, ἐν ταῖς χερσὶ τυφλοῦ φανατισμοῦ, θὰ συμπληρώσωσι τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῶν ἔργον. Ἐνώπιον τῶν προσφάτων σφαγῶν, ἐνώπιον τοῦ κινδύνου χριστιανικῶν πληθυσμῶν, εἰς οὓς οὐδὲ τὴν φυγὴν ἐπέτρεπεν ὁ μωαμεθανικὸς ὄχλος, ἡ Ἑλλὰς ὅλη κατελήφθη ὑπὸ ἐλέγχων συνειδήσεως, ἀναλογιζομένη τίνα εὐθύνην ἀνέλαβε πέρυσι, πείσασα διὰ τῶν συμβουλῶν της τοὺς Κρῆτας νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα. Αἱ ἐπακολουθήσασαι συμφοραὶ δὲν ἐπιτρέπουσι πλέον τῇ Ἑλλάδι νὰ ἀναλάβῃ τὴν αὐτὴν εὐθύνην· ἀλλὰ καὶ διδόμεναι αἱ αὐταὶ συμβουλαί, δὲν θὰ εἰσακουσθῶσιν ἐξ ἴσου ὑπὸ τῶν Κρητῶν. Τίς δ' ἔσται ἡ θέσις τῆς νήσου, ἕως οὗ ὀργανωθῇ ἡ αὐτονομία; Ἡ παρουσία τῶν εὐρωπαϊκῶν στόλων καὶ ἡ βεβαίωσις τῶν δυνάμεων ὅτι δὲν θὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἀποβίβασις τουρκικῶν στρατευμάτων καθιστῶσιν ἴσως οὐχὶ ἀναγκαίαν τὴν εἰς τὰς κρητικὰς θαλάσσας διαμονὴν τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν. Ἀλλ' ἡ διαμονὴ τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς φιλανθρωπίας καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς τάξεως. Ἐὰν ἀνεκαλοῦντο, ὁ κρητικὸς λαὸς θὰ παρεδίδετο εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ φανατικοῦ μωαμεθανικοῦ ὄχλου καὶ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, ἅτινα πάντοτε συμμετέσχον ἐν γνώσει τῶν βιαιοπραγιῶν τοῦ ὄχλου κατὰ τῶν χριστιανῶν. Τὴν φιλανθρωπίαν λοιπὸν τῶν μεγάλων δυνάμεων καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης μέριμνάν των ἐπικαλουμένη ἡ Ἑλλάς, παρακαλεῖ νὰ μὴ ἐπιμείνωσιν εἰς τὴν περὶ ἀνακλήσεως τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων αἴτησιν, βεβαιοῖ δὲ ὅτι ἄριστα θὰ ἐξεπληροῦντο αἱ εὐγενεῖς αὐτῶν προθέσεις, ἐὰν ἡ ἀποστολὴ τῆς εἰρηνεύσεως τῆς νήσου ἀνετίθετο εἰς τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα, ἄξια ὅλης τῶν τῆς ἐμπιστοσύνης. Ἀποκαθισταμένης τῆς τάξεως, θὰ κατωρθοῦτο νὰ ἐκδηλωθῶσιν ἐλευθέρως αἱ εὐχαὶ τοῦ κρητικοῦ λαοῦ περὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ τύχης. Ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν αἱ περιοδικαὶ ἐν Κρήτῃ φρικαλεότητες συγκινοῦσι βαθύτατα τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ καταστρέφουσιν ὑλικῶς τὸ βασίλειον, οὐδὲ δύναται τὸ κράτος ν' ἀντιστῇ εἰς ὁμοίους κλονισμούς. Ἐπικαλεῖται λοιπὸν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις τὴν γενναιοφροσύνην τῶν δυνάμεων καὶ παρακαλεῖ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς κρητικοὺς πληθυσμοὺς ν' ἀποφανθῶσι τίνι τρόπῳ θέλουσι νὰ κυβερνῶνται.

Ἐὰν τὰς διεθνεῖς σχέσεις διεῖπεν ἡ εἰλικρίνεια, ἡ λογικὴ, ἡ δικαιοσύνη, τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἑλληνικῆς διακοινώσεως θὰ ἦσαν ἀκαταμάχητα. Ἡ εὐρωπαϊκὴ κοινὴ γνώμη, ἐκτὸς, ἐννοεῖται, τῶν πρωτευουσῶν, ἔνθα καὶ ἡ ἄφωνος τῆς Ἑλλάδος ὑποταγὴ δὲν θ' ἀφώπλιζεν ἀκοίμητα μίση, ἐπεδοκίμασεν αὐτὴν σχεδὸν ἀμερίστως, αἱ δὲ κυβερνήσεις περιήχθησαν ὀφθαλμοφανῶς εἰς ἀμηχανίαν. Ἐὰν αἱ δυνάμεις ἤθελον νὰ ἐμμείνωσιν εἰς τὸ γράμμα τῆς ταυτοσήμου αὐτῶν διακοινώσεως, ὤφειλον νὰ ἐφαρμόσωσιν εὐθὺς μέτρα βιασμοῦ καὶ νὰ κηρύξωσι τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν κρητικῶν, ἢ τῶν ἑλληνικῶν λιμένων. Εἰς τὴν γνώμην ταύτην ἐμμένουσι Γερμανία, Αὐστρία, Ῥωσσία. Ἡ Γερμανία ἐδήλωσε μάλιστα ὅτι δὲν στέργει πλέον νὰ διαπραγματευθῇ, ἢ περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐκβιαστικῶν μέτρων, καὶ ὅτι, ἐὰν αἱ λοιπαὶ δυνάμεις θελήσωσι νὰ προβῶσιν εἰς νέον τι διάβημα ἐν Ἀθήναις, θ' ἀπόσχῃ. Ἡ «Ἐφ. τοῦ Σταυροῦ» αἰτιᾶται ἐπὶ τῇ «ἑλληνικῇ ἀλαζονίᾳ» τὰς τρεῖς φιλελευθέρας δυνάμεις, ἡ λέξις δὲ φιλελεύθερος, ἐν τῷ στόματι Πρώσσου junker, εἶναι ἡ δεινοτάτη τῶν ὕβρεων. «Ἂς ἴδωμεν (ἀναφωνεῖ ὁ «Ταχυδρόμος») ἐὰν Ἀγγλία, Γαλλία, Ἰταλία θὰ ἀποδεχθῶσι, τοὐλάχιστον τώρα, τὰς εὐσταθεῖς εἰσηγήσεις τῶν τριῶν αὐτοκρατοριῶν!» Δὲν ἐλλείπουσιν οὐχ ἧττον καὶ ἐν Γερμανίᾳ οἱ φρονοῦντες ὅτι ἡ ἐμπαθὴς πρωτοβουλία τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε σφάλμα, τῆς γνώμης δὲ ταύτης ὑπερμαχοῦσιν (οὐχὶ, ἐννοεῖται, ἐκ μείζονος φιλελληνισμοῦ) οἱ περὶ τὸν Βίσμαρκ. Κατ' αὐτούς, αἱ πρωτίστως ἐνδιαφερόμεναι δυνάμεις Ῥωσσία καὶ Αὐστρία ὀφείλουσι νὰ ἡγηθῶσι κατὰ τὰς μελλούσας τοῦ κρητικοῦ ζητήματος φάσεις. Ἡ ῥωσσικὴ Σφιγξ σιγᾷ, ἢ μᾶλλον λαλεῖ δι' ἄλλων. Ἀλλ' ἐν Αὐστρίᾳ λαμβάνεται φαίνεται πρὸ ὀφθαλμῶν ἡ περίπτωσις ἐκστρατείας εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Κρήτης, ἢ παρατεταμένης μικτῆς κατοχῆς τῶν πόλεων, διότι χθὲς ἀνήγγειλαν αἱ ἐφημερίδες τοῦ Γρὰτς ὅτι ἓν τάγμα τοῦ ἐν Τεργέστῃ 87ου συντάγματος διετάχθη νὰ ᾖ ἕτοιμον, ὅπως ἀπέλθῃ εἰς Κρήτην. Ἡ εἴδησις διεψεύσθη ὑπὸ τοῦ «Fremdenblatt», εἰς τὴν ἀναγραφὴν δὲ τῆς διαψεύσεως ταύτης ὀφείλομεν νὰ περιορισθῶμεν, διότι ἡ ἐνταῦθα ἀστυνομία ἀπηγόρευσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὴν δημοσίευσιν πάσης περὶ στρατιωτικῶν κινήσεων εἰδήσεως. Βεβαιοῦται ὅτι καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσὴφ θὰ ἐπιστεύσῃ τὴν ἐκ τῆς νοτίας Γαλλίας ἐπάνοδον. Ἐν συνόλῳ δύναταί τις νὰ παραδεχθῇ ἀπὸ τοῦδε ὡς δεδομένον ὅτι αἱ τρεῖς αὐτοκρατορίαι κρίνουσι τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἑλλάδος ἀνεπαρκῆ καὶ ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου ἐφαρμογῆς ἐκβιαστικῶν μέτρων. Ἀλλ' ἡ ὁμὰς τῶν δυτικῶν δυνάμεων, ἐξ ἄλλων ὁρμωμένη διαθέσεων καὶ εἰς ἀλλοίαν ὑποκειμένη δημοτικὴν πίεσιν, ταλαντεύεται ἔτι καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξευρεθῇ λύσις τις τοῦ κρητικοῦ ζητήματος, ἐπαρκοῦσα πληρέστερον εἰς τοὺς δικαίους τοῦ λαοῦ πόθους καὶ ἀπαλλάττουσα τὴν Ἑλλάδα πάσης ταπεινώσεως. Κέντρον τῶν διαπραγματεύσεων εἶναι τὸ Λονδῖνον, ἐκ τῆς ἀπαραμίλλου δὲ διπλωματικῆς τέχνης, μεθ' ἧς διεξήγαγεν ὁ Σαλισβουρῆς πέρυσι τὴν πάλην κατὰ τῶν τριῶν αὐτοκρατοριῶν, δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ φρονήματος, ὅπερ ἐμπνέει αὐτὸν καὶ ἑφέτος. Τόση εἶναι ἡ πεισμονή, μεθ' ἧς ἀμφισβητεῖ βῆμα πρὸς βῆμα τὸ ἔδαφος, ὥστε λέγεται ὅτι ὁ Γερμανὸς πρεσβευτής, ὀργισθείς, εἶπεν αὐτῷ πρό τινων ἡμερῶν· «Βλέπω ὅτι ἡ Γμ. Εὐγένεια ἀρέσκεται καταπολεμοῦσα πᾶσαν τῆς Γερμανίας πρότασιν». Ὅτι ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ῥέπει πρὸς νέας διαπραγματεύσεις δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἀσφαλῶς ἐκ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ βεβαιώσεως τοῦ Βαλφοὺρ ὅτι αἱ πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν διακοινώσεις δὲν εἶχον χαρακτῆρα τελεσιγράφων. Ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀπαντήσεως ἀπέφυγον μέχρι τοῦδε οἱ Ἄγγλοι ὑπουργοὶ ν' ἀποφανθῶσι γνώμην. Ἀλλ' ἡ ἀντιπολίτευσις, ἰδίως ἡ ῥιζοσπαστική, ἀποφαίνεται ὁσημέραι σφοδρότερον κατὰ τῆς χρήσεως ἐκβιαστικῶν μέτρων, καίτοι δὲ δὲν πρέπει ἐν γένει νὰ ὑπερτιμᾶται ἡ σημασία ἐκδηλώσεων τοιαύτης φύσεως, οὔτε τὸ πρὸς τὸν βασιλέα Γεώργιον τηλεγράφημα τῶν ἑκατὸν βουλευτῶν, τὸ δεόμενον ὑπὲρ τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ βασιλείου του, οὔτε ἡ ἐν ὑπαίθρῳ συνάθροισις τοῦ Χάϋδ-Πὰρκ εἶναι συμπτώματα ἀνάξια προσοχῆς. Πιεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἡγέτου τῆς ἀντιπολιτεύσεως Ἀρκουὺρ, ἡ κυβέρνησις δὲν ἔστερξε νὰ ὑποσχεθῇ ὅτι αἱ στρατιωτικαὶ καὶ ναυτικαὶ δυνάμεις τῆς Ἀγγλίας δὲν θὰ χρησιμοποιηθῶσιν, ἄνευ προηγουμένης ἐγκρίσεως τοῦ κοινοβουλίου, διότι τοῦτο θ' ἀπῇδε πρὸς τὰς συνταγματικὰς παραδόσεις. Ὁ Βαλφοὺρ προσέθηκεν οὐχ ἧττον τὰς ἐξῆς βαρυσημάντους δηλώσεις· «Δικαιοσύνην ἀπέδωκεν ἡμῖν ὁ Ἀρκουὺρ εἰπὼν ὅτι προσπαθοῦμεν νὰ ἐπιφέρωμεν φιλικὴν τοῦ κρητικοῦ ζητήματος λύσιν. Θὰ ἠσθανόμεθα σφοδρὰν ἀπογοήτευσιν, ἐὰν καθίστατο ἀναγκαία ἡ χρῆσις τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν τῆς Ἀγγλίας δυνάμεων. Ἡ πολιτικὴ ἡμῶν ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κρήτης καὶ τὴν συντήρησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης. Δὲν δυνάμεθα νὰ παράσχωμεν ἐκ τοῦ προτέρου ὑποσχέσεις, αἵτινες θὰ ἐδέσμευον τὴν ἡμετέραν ἐνέργειαν ἐν κρισίμῳ στιγμῇ· ἀλλ' ἐὰν καταστῶσιν ἀναγκαῖα μέτρα βιασμοῦ, θὰ φέρωμεν ἐνώπιον τῆς χώρας τὴν εὐθύνην».

Ἓν τῶν αἰσιωτάτων πορισμάτων τοῦ κρητικοῦ ζητήματος εἶναι ἡ ὀφθαλμοφανὴς πλέον προσέγγισις Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Ἐκ Λονδίνου ἀνομολογεῖται ὅτι, οὐχὶ ὁ Σαλισβουρῆς, ἀλλ' ὁ Χανοτὼ ἀντέστη πρῶτος κατὰ τῆς προτάσεως τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀνακτοβουλίων, ὅπως ἀπευθυνθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα τελεσίγραφον, καὶ κατώρθωσε νὰ προτιμηθῇ ὁ ἠπιώτερος τύπος ἐπιτακτικῆς προσκλήσεως (sommation). Καὶ ἔκτοτε ὁ Ἄγγλος πρωθυπουργὸς, γινώσκων τὰς κατὰ τῆς βρετανικῆς πολιτικῆς προλήψεις, προτάσσει παντὶ τρόπῳ τὴν Γαλλίαν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπιδρᾷ δι' αὐτῆς. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνδέεται ἡ εἰς Παρισίους μετάβασις τοῦ εὐγενοῦς καὶ ὑψηλόφρονος πρίγκηπος, ὃν ἡ ἐπὶ Γεωργίου Ἑλλὰς εὗρε πάντοτε πιστὸν ἀρωγὸν κατὰ τὰς κρισιμωτάτας τοῦ βίου της στιγμάς. Ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλίας, ἀπελθὼν εἰς Παρισίους, ἐπεσκέφθη τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας καὶ συνηρίστησεν ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς ἀγγλικῆς πρεσβείας πρὸς τὸν Χαννοτὼ, ἔπραξε δ' ὅ,τι δυνατὸν, ὅπως καταστήσῃ στενοτέραν τὴν ἀγγλογαλλικὴν συνεννόησιν. Καὶ ἡ συνάντησίς του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας ἐν τῇ νοτίᾳ Γαλλίᾳ πιστεύεται ὅτι δὲν θ' ἀποβῇ ἀλυσιτελὴς εἰς συγκολασμὸν ὑφισταμένης τυχὸν δυσμενείας. Ἀλλ' ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις δὲν ἔχει καὶ ἄλλως ὅλως ἀδεσμεύτους τὰς χεῖρας. Τὴν Δευτέραν ὁ ἡγέτης τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς Γοβλὲ ἐπηρώτησε τὸν Χαννοτὼ «περὶ τῶν συνεπειῶν τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα διακοινώσεως». Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἐζήτησε ν' ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις. Ἀλλ' ὁ Γοβλὲ ἐπέμεινεν· «Ἡ Βουλὴ (ἐφώνησε) δὲν παραδέχεται ὅτι τὸ ζήτημα δύναται νὰ εἰσέλθῃ ἀπὸ τῆς εἰρηνικῆς εἰς τὴν στρατιωτικὴν φάσιν, χωρὶς ν' ἀποφανθῇ προηγουμένως, ἐὰν συναινεῖ. Αὔριον θὰ ἦναι ἴσως ἀργά. Ὁ ὑπουργὸς βεβαιοῖ ἀληθῶς ὅτι πρὸ πάσης δράσεως θ' ἀποφανθῇ ἡ Βουλή· ἀλλ' ἐνδέχεται ν' ἀναληφθῶσιν ὑποχρεώσεις ἰσοδυναμοῦσαι πρὸς δρᾶσιν, ἐὰν δὲ τεθῶμεν ἐνώπιον τοιούτων ὑποχρεώσεων, δὲν θὰ δυνηθῶμεν πλέον ν' ἀποφανθῶμεν ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ. Προσκαλῶ λοιπὸν τὸν ὑπουργὸν νὰ δηλώσῃ ὅτι, οὐ μόνον εἰς οὐδεμίαν θὰ προβῇ ἐνέργειαν, ἀλλὰ καὶ οὐδεμίαν θ' ἀναλάβῃ ὑπογρέωσιν, δυναμένην νὰ συνεπαγάγῃ ἐνέργειαν, πρὶν ἢ ἀποφανθῇ ἡ Βουλή.» Αἱ χαιρετίσασαι τὰς λέξεις ταύτας χειροκροτήσεις ἀπέδειξαν ὅτι μέγα τμῆμα τῆς Βουλῆς συνεμερίζετο τὰς ἰδέας τοῦ Γοβλὲ, ἐβίασαν δ' αὐτὸν τὸν πρωθυπουργὸν ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ βῆμα. «Ἐν ταῖς δεδομέναις περιστάσεσιν (εἶπεν) ἡ κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ νὰ καταστήσῃ τὴν Βουλὴν κοινωνὸν πάσης αὐτῆς ἐνεργείας καὶ νὰ μὴ προβῇ εἰς σπουδαίαν ἐνέργειαν ἄνευ τῆς γνωμοδοτήσεώς της. Ἀλλ' ἡ ἀπάντησις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως θὰ γνωσθῇ μόλις σήμερον. Ἀπαιτεῖται καιρός τις, ὅπως ἐξακριβωθῶσιν αἱ διαθέσεις τῶν δυνάμεων καὶ ληφθῶσιν αἱ δέουσαι ἀποφάσεις. Τὸ ζήτημα τῶν ἐκβιαστικῶν μέτρων δὲν ἐλύφθη, χρήζει δὲ προσεκτικῆς ἐξετάσεως. Δεινὴν θὰ διέπραττεν ἡ κυβέρνησις ἀφροσύνην, ἐὰν ἐξεστόμιζε μίαν καὶ μόνην λέξιν, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀπαντήσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν δυνάμεων. Ἡ σπουδὴ αὕτη θ' ἀπέβαινεν ὀλεθριωτάτη. Καθῆκον τῆς κυβερνήσεως εἶναι νὰ ἰθύνῃ τὰς διαπραγματεύσεις καὶ νὰ περιμείνῃ τὴν ὥραν, καθ' ἣν θὰ ἐπιτραπῇ αὐτῇ νὰ ὁμιλήσῃ.» Ὁ σοσιαλιστὴς Μιλλεράν ἰσχυρίσθη, χειροκροτούμενος, ὅτι, ὡς ἐν ἔτει 1886, ἡ Γαλλία ὀφείλει νὰ δηλώσῃ πρὸς τὰς δυνάμεις ὅτι δὲν συμμετέχει ἐκβιαστικῶν μέτρων κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπέμεινε ζητῶν νὰ ὁρισθῇ ὡς ἡμέρα συζητήσεως ἡ ἐπαύριον. Ἡ Βουλὴ ἀπέρριψε τὴν πρότασιν ταύτην διὰ ψήφων 325 κατὰ 194. Ἀλλὰ τῇ ἐπαύριον, δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ πρακτορείου Χαβᾶς τῆς ἑλληνικῆς διακοινώσεως, ὁ Μιλλεράν ἀνενέωσε τὴν ἐπερώτησίν του, εἰπὼν ἐν μέσῳ ἐπευφημιῶν τῶν ὁμοφρόνων· «Ἡ Ἑλλὰς ζητεῖ νὰ ἐρωτηθῶσιν οἱ Κρῆτες πῶς θέλουσι νὰ κυβερνῶνται. Ἡ Γαλλία, ἡ ἡττημένη τοῦ 1870, δὲν δύναται ν' ἀντιτάξῃ εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην ἄκαμπτον non possumus, χωρὶς ν' ἀφυπνήσῃ σκληροτάτας ἀναμνήσεις καὶ ν' ἀπαρνηθῇ τιμιωτάτας ἐλπίδας. Ἐκβιαστικὰ μέτρα δὲν δύνανται ν' ἀποφασισθῶσιν ἄνευ συναινέσεως τοῦ κοινοβουλίου.» Ὁ πρωθυπουργὸς ἰσχυρίσθη καὶ πάλιν ὅτι ἡ κυβέρνησις δὲν δύναται ν' ἀπαντήσῃ ἀμέσως. «Ἡ διαγωγὴ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς (εἶπεν) ἀποβαίνει ἀνεξήγητος. Θέλει νὰ μετατρέψῃ ζήτημα ἐθνικὸν εἰς ζήτημα κομματικόν; Ἐὰν ἡ Βουλὴ, ἀντὶ νὰ παράσχῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐνδειξιν ἐμπιστοσύνης, βιάσῃ ἡμᾶς νὰ ὁμιλήσωμεν, θὰ μᾶς ἀφοπλίσῃ.» Ἡ πλειονοψηφία ἐχειροκρότησε τὰς λέξεις ταύτας. Ὁ Βοναπαρτιστὴς Κούνεος Ὀρνανὸς, διὰ τριφερῶν συνδεόμενος πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δεσμῶν, ὑπέβαλεν οὐχ ἧττον πρότασιν, προσκαλοῦσαν τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν αἴτησιν τῆς Ἑλλάδος περὶ ἐπιλύσεως τοῦ κρητικοῦ ζητήματος διὰ δημοβουλεύματος. Ἐπὶ τέλους ὁ πρωθυπουργὸς ἐζήτησε νὰ ὁρισθῇ ὡς ἡμέρα συζητήσεως ἡ σήμερον Πέμπτη καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο δεκτὴ διὰ ψήφων 342 κατὰ 205. Τὸ ἑσπέρας, ἐὰν μὴ ἐπέλθῃ νέα ἀναβολὴ, θὰ γνωσθῶσιν αἱ δηλώσεις τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, ἐξ ὧν θὰ διαφωτισθῇ ἡ ὅλη τοῦ ζητήματος θέσις. Ἀπὸ τοῦδε βέβαιον εἶναι ὅμως ὅτι ἐκβιαστικὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος μέτρα θὰ ἦναι ἐν Γαλλίᾳ ἀντιδημοτικώτατα καὶ θὰ περιαγάγωσι τὴν κυβέρνησιν εἰς δυσχερεστάτην θέσιν. Ἡ μικρὰ Κρήτη ἐγένετο ἤδη ἀφορμὴ νὰ σεισθῶσιν ἰσχυραὶ συμμαχίαι καὶ νὰ προσχεδιασθῶσι νέοι συνδυασμοί, ὧν ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς μελλούσης ἐξελίξεως τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἰδίως πραγμάτων ἔστι ἀνυπολόγιστος. Ἡ Ἰταλία, ἐν παραδείγματι, δὲν ζητεῖ πλέον ὁδηγίας ἐκ Βερολίνου καὶ συνεννοεῖται πρὸς τὸ Λονδῖνον. Ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις ἐμμένει ἀληθῶς ἔτι, ὡς ἀπέδειξε τὸ ἐκλογικὸν πρόγραμμα τοῦ Ῥουδίνη, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς αὐτονομίας καὶ κατακρίνει ἠπίως καὶ τὴν «ἀσύντακτον φιλοδοξίαν» τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν «γενναιόφρονα ἀνυπομονησίαν» τῶν Κρητῶν. Οὐδεμία οὐχ ἧττον ἀμφιβολία ὅτι ἐν Ῥώμῃ θὰ χαιρετισθῇ ἀσμένως πᾶσα λύσις, ἐπαρκοῦσα εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἀξιώσεις καὶ πραΰνουσα τὴν ἔξαψιν τῆς κοινῆς γνώμης. Εἶναι τόσον τὸ ὑπὲρ τῆς Κρήτης ἐνδιαφέρον τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ, ὥστε ἔγκριτα φύλλα παραπονοῦνται ὅτι παρηγκωνίσθησαν ὅλως τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα καὶ αἱ ἐκλογαὶ διεξάγονται ἐν μέσῳ ἀπολύτου ἀπαθείας, μόνη δ' ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης συγκινεῖ τὰ τριάκοντα ἑκατομμύρια τῶν Ἰταλῶν καὶ προκαλεῖ καθ' ἑκάστην ἀναριθμήτους ἐπιδείξεις. Πῶς ἐκρίθη ἐν Ῥώμῃ ἡ ἑλληνικὴ ἀπάντησις ὑποδηλοῖ ἡ ὑπουργικὴ «Γνώμη» γράφουσα· «Τὴν διακοίνωσιν ἐνέπνευσεν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως νὰ δώσῃ εἰς τὰς δυνάμεις ἀφορμὴν πρὸς ἑτέρας ἀνακοινώσεις, πιθανῶς δὲ τοιαύτην ἐντύπωσιν ἐνεποίησε τὸ ἔγγραφον εἰς τὰς κυβερνήσεις, αἵτινες ἐξακολουθοῦσιν ἐμφορούμεναι εἰρηνικῶν βουλευμάτων.» Ὁ «Δὸν-Κισσώτης» ἐξαίρει τὸ ὕφος τῆς ἑλληνικῆς διακοινώσεως ὡς δεξιώτατον καὶ ἐλπίζει ὅτι αἱ δυνάμεις θὰ ἐπιληφθῶσι νέων διαπραγματεύσεων. Ὁ «Ἀγγελιαφόρος» πιστεύει ὅτι ἡ Ἰταλία θὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν θ' ἀπαρνηθῇ τὸ παρελθόν της χάριν τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ «Καρτερία» συμβουλεύει νὰ συνομολογηθῇ ἀνακωχὴ, ν' ἀνακληθῶσιν αἱ τουρκικαὶ φρουραὶ καὶ νὰ προσληφθῇ ἀρωγὸς εἰς τὸ ἔργον τῆς εἰρηνεύσεως ὁ Βάσσος.

Αὕτη εἶναι ἡ θέσις τῶν πραγμάτων σήμερον, καθ' ὅσον δύναται νὰ ἐξακριβωθῇ θέσις πραγμάτων, μεταβαλλομένη ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Αἱ τρεῖς αὐτοκρατορίαι ἐπιμένουσι φρονοῦσαι ὅτι, ἀφοῦ ἡ Ἑλλὰς ἠπειλήθη «ἀμεταλήπτως» δι' ἐκβιαστικῶν μέτρων, ἐὰν μὴ ἀνακαλέσῃ τὰ στρατεύματά της, καὶ ἀφοῦ ἠρνήθη κατ' οὐσίαν νὰ τὰ ἀνακαλέσῃ, ἡ τιμὴ τῶν δυνάμεων ἀπαιτεῖ νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ βιασμὸς ἄνευ νέας ἀναβολῆς. Τοὐναντίον, αἱ τρεῖς ἐκπροσωποῦσαι τὸν ἑσπέριον πολιτισμὸν δυνάμεις κρίνουσι δυνατὰς καὶ εὐκταίας νέας διαπραγματεύσεις καὶ εἰς τὸν βιασμὸν θὰ καταφύγωσι μόνον, ἀφοῦ ἀποδειχθῇ τρανῶς τὸ ἀνεπίτευκτον πάσης διαλλακτικῆς λύσεως. Εὐστοχώτατα ἐπολιτεύθη ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἐὰν ἀληθῶς, ὡς ἀγγέλλουσιν ἀγγλικὰ φύλλα, οἱονεὶ συμπληροῦσα τὴν ἐπίσημον αὐτῆς ἀπάντησιν, ὑπεδήλωσε καὶ κατ' ἰδίαν ὅτι θὰ ἔστεργε ν' ἀναλάβῃ τὴν διαχείρισιν τῆς Κρήτης, καθ' ὃν περίπου τρόπον διαχειρίζεται ἡ Αὐστρία τὴν Βοσνίαν καὶ Ἐρζεγοβίναν, ἀναγνωρίζουσα τὴν ψιλὴν τοῦ

τῆς εὐκαιρίας, ὅπως τρώσωσι τὴν Γερμανίαν. Ἡ Γερμανία, ῥιφθεῖσα ὡς τυφλὴ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἐγχείρημα, εὑρέθη αἴφνης μόνη ἐν Εὐρώπῃ ὑπέρμαχος τῆς βίας. Δὲν κατενοήθη ἐν Βερολίνῳ ὅτι πᾶσα βιαία λύσις, καὶ ἐξ εὐλογωτάτων ἀπορρέουσα αἰσθημάτων, ἔχει τι τὸ ἀπεχθές, καὶ ὅτι ἀκριβῶς διότι ἡ Γερμανία δὲν ἐνδιαφέρεται ἀμέσως, οἱ πολέμιοί της ἠδύναντο νὰ ἰσχυρισθῶσιν ὅτι βιαίαν λύσιν ἐπρότεινε, διότι ῥέπει ἐν γένει πρὸς τὴν βίαν. Τί δὲν ἔγραψαν γαλλικὰ φύλλα περὶ τῆς γερμανικῆς σκαιότητος καὶ βαρβαρότητος! Φράσεις οἷαι ἡ τῆς «Ἐφ. τῆς Κολωνίας» ὅτι «ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ πιεσθῇ, ἕως οὗ ἔβγῃ ἡ ψυχή της» δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ γεννήσωσιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συμπαθείας πρὸς τὴν γερμανικὴν πολιτικήν. Ἡ κυβέρνησις ἔπραξεν ὅ,τι δυνατόν, ὅπως μετριάσῃ τὴν ἐκ τῆς ἀνεξηγήτου βιαιότητος ἐντύπωσιν. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ὡμίλησεν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ μεμετρημένως καὶ ἀξιοπρεπῶς. Ἡ αἰνιγματώδης δήλωσις τοῦ πρακτορείου Βόλφ διεδόθη προδήλως, ἵνα πιστευθῇ ὅτι ἀληθὴς πρωτουργὸς τοῦ βιασμοῦ ἦτον ἡ Ῥωσσία. Ἀλλ' ἐκ Πετρουπόλεως ἐπῆλθε ῥητὴ διάψευσις, καὶ ἐὰν δ' ἀποδειχθῇ ἀληθὲς ὅτι ἡ Ῥωσσία μετῆλθε βραδύτερον αὐστηροτέραν πρὸς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, μένει οὐχ ἧττον ἐπὶ τῆς Γερμανίας ἡ μομφὴ ὅτι εἰς βίαν ἐξώθησε πρώτη καὶ ἄνευ καταφανοῦς ἀνάγκης. Οἱ ἡμιεπίσημοι τοῦ Βερολίνου ὁμιλοῦσι μετ' ἄκρας περιφρονήσεως περὶ τοῦ φιλελληνισμοῦ, διότι γινώσκουσι τοὺς Ἕλληνας καὶ ἠξεύρουσιν ὅτι δὲν ἐξίζουσι συμπαθείας. Ἀλλ' αὕτη εἶναι στενόκαρδος διδασκαλικὴ σκέψις. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι, ἐὰν οἱ Ἕλληνες ἀξίζουσι συμπαθείας, ἀλλ' ἐὰν ὑφίστανται αἱ συμπάθειαι αὗται ἐν Εὐρώπῃ, αἱ τελευταῖαι δ' ἑβδομάδες ἀπέδειξαν ὅτι ὑφίστανται καὶ ὅτι δεινὸν διέπραξε σφάλμα ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις, μὴ περιλαβοῦσα τὸν σπουδαῖον τοῦτον παράγοντα εἰς τοὺς ὑπολογισμούς της. Πολιτευθεῖσα οὕτως, ἔδωκε νέαν τροφὴν εἰς τὸν φιλελληνισμόν. Φιλελληνισμὸς καὶ μισογερμανισμὸς συνεζεύχθησαν καὶ ὁ εἷς ἀρύεται τροφὴν ἐκ τοῦ ἑτέρου. Ὡς μόνον πόρισμα τῆς εἰς ἄκρον δριμείας πολιτικῆς τῆς Γερμανίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀπομένουσι τὰ ἄνευ ἀνάγκης παροξυνθέντα μίση. Λέγω μόνον πόρισμα, διότι νῦν ἡ Γερμανία, οὐ μόνον ἀπέσχε τῶν ἀρχικῶν αὐτῆς ἀξιώσεων, ἀλλὰ καὶ φαίνεται μεταπίπτουσα εἰς ἠπιωτέραν πολιτικήν. Ἐνῷ δὲ λάδα, δράττονται πάσης εὐκαιρίας, ὅπως ἐπιτηδεύωσι Ἑλμὴν φιλίαν πρὸς τὴν Τουρκίαν, τὰ φιλοτουρκικὰ δὲ φιλοφρονήματα ἐμποιοῦσιν, εἰ δυνατόν, ἔτι χείρονα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐντύπωσιν. Ἐὰν ἀληθῶς ἡ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὀργὴ ὡς λόγον ἔχει ὅτι ἠθετήθησαν αἱ συνθῆκαι καὶ διεκυβεύθη ἡ εἰρήνη, ἐρωτῶσι πολλοὶ πῶς ἐτήρησεν ἡ Τουρκία τὰς περὶ μεταῤῥυθμίσεων διαταξεις τῆς βερολινείου συνθήκας καὶ ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ ἐκστρατεία εἰς Κρήτην διεκύβευε τὴν εἰρήνην πλέον, ἢ αἱ σφαγαί. Ἀνεξήγητον φαίνεται εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν διατί ἡ Γερμανία μετέρχεται δύο σταθμὰ καὶ διατί ἡ τόση ἐπιτήδευσις τῆς πρὸς τὸν Σουλτάνον φιλίας».

Ὁ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτὴς τοῦ «N. Ἑλ. Τύπου», Γερμανὸς ἐπ' ἴσης, ἐξελέγχει ἕτερον ὀλίσθημα τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς, τὴν πολύκροτον ῥωσσικὴν δῆθεν δήλωσιν, ἥτις, διασαλπισθεῖσα ἐκ Βερολίνου, διεψεύσθη ἀποτόμως ἐκ Πετρουπόλεως. Ἐκ τῆς περιέργου ἐπιστολῆς του μανθάνομεν ὅτι, ἡμέρας ὅλας πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς δηλώσεως, ἡ γερμανικὴ πρεσβεία προανήγγειλεν εἰς τοὺς ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτὰς γερμανικῶν φύλλων τὴν δήλωσιν ὡς «μέγα γεγονὸς» καὶ συνέστησεν αὐτοῖς νὰ περιγράψωσι «διὰ μακρῶν καὶ δραστικῶς» τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἐντύπωσιν ὡς βαθεῖαν. Τὴν προτεραίαν ἑτέρα ὑπόμνησις ὅτι ἡ δήλωσις ἐπρόκειτο νὰ ἐκδοθῇ τῇ ἐπαύριον. Φυσικῷ τῷ λόγῳ, μετὰ τὴν ἐκ Πετρουπόλεως ἀποκήρυξιν, ἐν Παρισίοις ἐσχηματίσθη ἡ πεποίθησις ὅτι ἡ δήλωσις ἐχαλκεύθη ἐν Βερολίνῳ, τὴν ὑπόνοιαν δὲ ταύτην ἐνισχύει ἡ γερμανικὴ πρεσβεία, ἥτις, ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς ἐμεγάλυνε τόσον τὴν σημασίαν τῆς δηλώσεως, νῦν, ὅτε ἡ ἐντύπωσις ἐπέλειψεν, ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς περιφρονητικῶς ὡς περὶ «τεχνάσματος τοῦ χρηματιστηρίου». Προσπαθῶν νὰ μαντεύσῃ τίνες λόγοι ὑπηγόρευσαν τὸ τέχνασμα, ὁ ἀνταποκριτὴς γράφει· «Ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις, καίπερ ἡ ἧττον ἐνδιαφερομένη ἐν τῷ κρητικῷ ζητήματι, ἔσπευσε πρώτη νὰ δηλώσῃ ὅτι ἔκρινεν ἀπάδουσαν πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειάν της τὴν διεξαγωγὴν οἱασδήποτε διαπραγματεύσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἐφ' ὅσον δὲν ἤρετο ἡ ἀθέτησις τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἣν ἀπετέλει ἡ ἐν εἰρήνῃ εἰσβολὴ εἰς ξένον κράτος [1]) Συγχρόνως ἐπρότεινεν ὡς ἐκβιαστικὸν μέτρον τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ Πειραιῶς. Κατὰ τῆς διαγωγῆς ταύτης τοῦ ἀνακτοβουλίου τοῦ Βερολίνου διετυπώθησαν ἐνδοιασμοὶ καὶ ἐν τῷ γερμανικῷ καὶ ἐν τῷ ξένῳ τύπῳ. Αὐτὴ ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις κατεῖδε μετά τινας ἡμέρας τὸ πρόωρον τῶν δηλώσεών της καὶ ἡ Γερμανία, θελήσασα νὰ ἡγηθῇ, διέτρεξε τὸν κίνδυνον νὰ εὑρεθῇ μεμονωμένη. Συγχρόνως ἐκ τοῦ σαξονικοῦ δρυμοῦ ἀντήχησε παραινετικὴ ἡ φωνὴ τοῦ γέροντος Βίσμαρκ λέγουσα· «Ἀφοῦ θέλετε ν' ἀναμιχθῆτε εἰς τὸ κρητικὸν ζήτημα μετὰ τῶν πρωτίστως ἐνδιαφερομένων δυνάμεων, φροντίσατε, τοὐλάχιστον, νὰ μὴ χωρισθῆτε ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας». Ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις ἠσθάνθη λοιπὸν τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἐκ τῆς διττῆς της ἀποτυχίας ἐντύπωσιν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὤφειλε ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐπολιτεύθη φρονίμως καὶ ὅτι ἔτυχε τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ῥωσσίας. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ δῆθεν ῥωσσικὴ δήλωσις, ἐν ᾗ τὸ ἀνακτοβούλιον τῆς Πετρουπόλεως παρίστατο λέγον ὅτι «ἀνεγνώρισε τὸ ὀρθὸν τῆς πολιτικῆς τῆς Γερμανίας ἐν τῷ κρητικῷ ζητήματι» καὶ ἠπείλησε τὴν Ἑλλάδα δι' αὐστηρῶν μέτρων βιασμοῦ. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ δήλωσις ἀπεκηρύχθη ἐκ Πετρουπόλεως ὡς ὑποβολομαία, ἡ Γερμανία περιῆλθεν εἰς ἀλγεινὴν θέσιν. Ἠναγκάσθη αὖθις νὰ διαπραγματευθῇ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καίπερ μὴ ἐκκενώσασαν τὴν Κρήτην, ἐγένετο δ' οὕτως δήλη ἡ ἀφροσύνη τῆς ἀκαίρου εὐσταθείας ἐν ζητήμασιν, ἅτινα δὲν ἐνδιαφέρουσι κατὰ πρῶτον λόγον τὴν Γερμανίαν. Ἐλπίζομεν ὅτι τὸ σφάλμα τοῦτο δὲν θὰ ἐπαναληφθῇ πλέον. Ἡ ὑποβολιμαία δήλωσις εἶχε διαβιβασθῇ καὶ εἰς τὸ πρακτορεῖον Χαβᾶς, οὐχὶ ὅμως ἀμέσως ἐκ Πετρουπόλεως, ἀλλ' ἐμμέσως διὰ τοῦ πρακτορείου Βόλφ τοῦ Βερολίνου. Ἀλλ' ὁ Χαννοτὼ ἐκώλυσεν τὴν δημοσίευσιν. Ἐν τῷ παρισιανῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν πιστεύεται ὅτι σκοπὸς τῆς δηλώσεως ἦτον, νὰ φορτώσῃ ἡ Γερμανία εἰς τὴν Ῥωσσίαν τὴν εὐθύνην τῆς ἀπεχθοῦς κατὰ τῆς Ἑλλάδος αὐστηρότητος, νὰ σπείρῃ δὲ ζιζάνια ἀνὰ μέσον Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας».

ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ ἐν τῇ μικρᾷ πόλει Οὔδινε (πρωτευούσῃ τοῦ Φριουλίου, κειμένῃ εἰς ἀπόστασιν τριῶν ὡρῶν ἀπὸ τῆς Τεργέστης) γενομένη πρὸ ἡμερῶν φιλελληνικὴ συνάθροισις μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Ἰταλῶν δὲν περιορίζεται μόνον ἑκατέρωθεν τῶν κλιτύων τῶν Ἀπεννίνων καὶ παρὰ τὰ χράσπεδα τῶν δυσμικῶν Ἄλπεων, ἀλλὰ προέβη καὶ μέχρι τῶν ἀποφυάδων τῶν Καρνικῶν καὶ Ἰουλίων Ἄλπεων. Ἑξακόσιοι καὶ περιπλέον πολῖται πάσης τάξεως συνελθόντες εἰς τὸ θέατρον, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Κ. Ἰούστου Μουράτη, ἐξέφρασαν πανηγυρικῶς τὴν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα θερμὴν αὐτῶν συμπάθειαν. Τοὺς παρεστῶτας ἐχαιρέτισεν ὁ πρόεδρος διὰ βραχείας ἀλλ' ἁδρᾶς ἀγορεύσεως, εἰπὼν ὅτι πρόκειται περὶ ἀγῶνος δικαίου καὶ εὐγενοῦς, δονήσαντος μέχρις ἐγκάτων τὰς ψυχὰς τῶν Ἰταλῶν. Τὴν συνέλευσιν προεκάλεσαν οἱ φοιτηταί, σύμπας δὲ ὁ λαὸς (προσέθηκεν ὁ πρόεδρος) προσῆλθε πάνυ προθύμως, διότι αἱ καρδίαι τῶν Οὐδιναίων αἰσθάνονται ἰσχυροὺς παλμοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ταῦτα εἰπὼν ὁ πρόεδρος, ἐκάλεσε τὸν τὰ πρῶτα φέροντα δικηγόρον Φραγκεσκίνην νὰ ἀναπτύξῃ, εἰς ἐπήκοον τῆς ὁμηγύρεως, τὸν σκοπὸν τῶν πολιτῶν. Ἐκ τοῦ λαμπροῦ λόγου τοῦ Κ. Φραγκεσκίνη μεθερμηνεύομεν τὰς ἑξῆς μετριωτέρας περικοπάς, σφόδρα χειροκροτηθείσας. «Εἰς ἐμὲ τὸν ἀσθενέστατον πάντων ἔλαχεν ὁ κλῆρος νὰ λαλήσω περὶ θέματος τοσοῦτον ἐξαισίου, περιλαμβάνοντος μακρὰν, ἐπώδυνον ἀλλ' ἔνδοξον ἱστορίαν. Δὲν πρόκειται, Κύριοι, νὰ ἀπαγγείλω μακρὸν ἱστορικὸν λόγον· ἀρκεῖ νὰ παραβάλητε τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις, ἵνα νοήσητε ὁποία ὑφίσταται διαφορά. Ἡ ἱστορία τῆς ἡμετέρας ἀναγεννήσεως ἔχει πολλὰ τὰ κοινὰ σημεῖα πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας. Τότε, τὸ μικρὸν Πεδεμόντιον ἦτο ὁ πυρὴν τῆς ἰταλικῆς ἑνότητος. Ὁ δὲ Κάρολος Ἀλβέρτος καὶ ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ οὐδαμῶς ἐκώφευσαν εἰς τὴν ἐπώδυνον κραυγὴν τῶν ἀδελφῶν Ἰταλῶν. Καὶ τότε ἡ γηραιὰ διπλωματία ὑπενόμευεν ἢ παρέκαμπτε τὸ ἔργον τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀθλητῶν τοῦ πρὸς ἐλευθερίαν ὀργῶντος ἰταλικοῦ λαοῦ. Καὶ τότε οἱ διπλωμάται τῆς παλαιᾶς σχολῆς διεσάλπιζον ὅτι ἡ ἑνότης τῆς Ἰταλίας διεκύβευε τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην, καθ' ὃν τρόπον λέγουσι τοῦτο σήμερον περὶ τῆς ἑνότητος τῶν Ἑλλήνων· ἡ διπλωματία ὅμως ἐφωράθη καὶ φωράται θεραπαινὶς οὐχὶ τῶν λαῶν ἀλλὰ τῶν προσωπικῶν συμφερόντων τῶν ἀρχόντων. Ὅ,τι σύμπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος ηὔχετο τότε πρὸς ἡμᾶς, αὐτὸ εὐχόμεθα σήμερον ἡμεῖς εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὴν Ἑλλάδα (ἐπευφημίαι) Συμπαθοῦμεν ἐξ ὅλης καρδίας πρὸς τοὺς ἀνδρείους Κρῆτας καὶ τοὺς μεγαθύμους αὐτῶν ἀδελφοὺς καὶ προμάχους, τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Μὴ λησμονήσωμεν, Κύριοι, τὸ 1821, ὁπότε ἐξηγέρθη ἡ Ἑλλὰς καὶ ἐπολέμησεν ἡρωικῶς, ἔχουσα παρὰ τὰ πλευρὰ αὐτῆς τὸν Βύρωνα καὶ τὸν ἡμέτερον Σανταρόζαν. Παρῆλθον ἔκτοτε ἑβδομήκοντα καὶ περιπλέον ἔτη, ἀλλ' ὅμως ἡ ἀλματία ἀκόμη ἀδικεῖ τοὺς Ἕλληνας, ἐκπέμπει δὲ τὰ πυροβόλα της ἐναντίον τῶν δυστυχῶν Κρητῶν. Αἰσθανόμεθα αἱμάσσουσαν τὴν καρδίαν ἡμῶν παριστάμενοι θεαταὶ τοῦ ἀπανθρώπου τούτου θεάματος ἐν χρόνοις ἡμερώσεως καὶ πολιτισμοῦ· λυπούμεθα ἰδίως κατάκαρδα βλέποντες τὴν Γαλλικὴν Δημοκρατίαν, παρακολουθοῦσαν ἀγογγύστως καὶ εὐπειθῶς τὸ ἅρμα τῆς ῥωσσικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐκ τῆς νήσου ἐκείνης, τῆς καπνιζούσης ἐκ τῶν ἐμπρησμῶν, τῆς στεναζούσης ἕνεκα τῶν σφαγῶν τοσούτων ἀνδρείων αὐτῆς τέκνων ἐγείρεται φωνὴ παραινέσεως πρὸς τὰς πεπολιτισμένας δυνάμεις, οὐ μόνον παραινέσεως ἀλλὰ καὶ κατάρας. Εἴθε δὲ νὰ μὴ πληγῇ ἡ ἡμετέρα Ἰταλία ὑπὸ τῆς κατάρας ταύτης. Τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἥτις ἀνασπᾶται γενναίως καὶ εὐτόλμως τὸ ξίφος χάριν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν πασχόντων ἀδελφῶν. Οἱ πολυμήχανοι διπλωμάται λέγουσι πρὸς τὴν Ἑλλάδα «τί δύνασαι νὰ πράξῃς σὺ, μικρὸν καὶ πτωχὸν ἔθνος, ἄμοιρον ὅλως τῶν νεύρων τοῦ πολέμου;». — «Οὐδεὶς φθόνος, ἀποκρίνονται μεστοὶ θάῤῥους οἱ Ἕλληνες· καὶ ἐπὶ τοῦ 1821 οὔτε χρήματα εἴχομεν οὔτε ὅπλα, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ἐπολεμήσαμεν καὶ ἐνικήσαμεν· ἐὰν τὸ νομισματοκοπεῖον μένῃ ἀργόν, ἐργάζεται ὅμως καὶ ἀποφέρει καρποὺς ἡ καρδία τῶν λαῶν» (ἐπευφημίαι) Ἂς μὴ νομίζῃ ἡ διπλωματία ὅτι τὰ πράγματα θὰ χωρήσωσιν ὅπως θέλει αὐτή· μία νίκη ἐν τῇ Ἀνατολῇ δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐπανάστασιν ἐν τῇ Δύσει. Τῆς διπλωματίας τὰς τέχνας δὲν γινώσκουσιν οἱ λαοί, ἔχουσι δὲ αἴσθημα, ὅπερ, ὡς ἀκάθεκτον ῥεῦμα, πλέον ἢ ἄπαξ ἐματαίωσε τὰ μετὰ πάσης τέχνης ἀρχιτεκτονηθέντα σχέδια. Πρὸς τί τὸ λέγειν ὅτι τὰ ἰταλικὰ πλοῖα δὲν ἐπροβόλησαν κατὰ τῶν ἐπαναστατῶν; ἀρκεῖ ὅτι ὁ ἰταλικὸς στόλος συμβάλλεται εἰς τὴν καταστολὴν λαοῦ, ἀναστάντος ἵνα ἑνωθῇ μετὰ τῆς μητρὸς πατρίδος· ἐμποδίζουσι τὴν θυγατέρα νὰ ἐναγκαλισθῇ τὴν προσφιλῆ μητέρα! Ἀλλὰ τῶν Κρητῶν ἡ κατάρα δὲν θὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ· διότι ἡμεῖς πάντες ποθοῦμεν νὰ ἴδωμεν τὴν Ἰταλίαν τασσομένην ἐν τῷ ἀντιθέτῳ στρατοπέδῳ· καὶ τότε θὰ ἠκούομεν τὴν φωνὴν τῶν ἡμετέρων μαρτύρων, εὐλογοῦσαν τὴν πατρίδα καὶ βοῶσαν «αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη Ἰταλία, ὑπὲρ ἧς ἀπεθάνομεν». Ἡ πόλις Οὔδινε, ἡ γενναιοψύχως ἐκάστοτε παρακολουθήσασα τῶν ἐθνῶν τὴν ἀνάστασιν, ἡ ἐνθυμουμένη ὁπόσον σκληρὸς εἶναι τῆς δουλείας ὁ ἄρτος, δὲν θὰ μείνῃ ἀδιάφορος θεατὴς τοῦ τιτανίου ἀγῶνος ἑνὸς μόνου λαοῦ ἐναντίον πασῶν τῶν κυβερνήσεων. Τοῦτο ἐμφαίνεται ἀριδήλως ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἐνταῦθα συνελθόντων πολιτῶν. Ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, ἐν ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης, ἐν ὀνόματι τῆς ἀληθείας, οἱ Ἕλληνες θὰ ἀναφωνήσωσι πρὸς ὑμᾶς «ἔστε εὐλογημένοι· ἐφ' ὑμῶν ἵπτανται αἱ σκιαὶ τῶν ὑμετέρων μεγάλων νεκρῶν, οἵτινες, ὡς οἱ νεκροὶ ἡμῶν, ἐπολέμησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἑνότητος τῆς πατρίδος». Μετὰ τὴν ἀγόρευσιν ταύτην, ὁ πρόεδρος ὑπέβαλεν εἰς τὴν συνέλευσιν τὸ ἑπόμενον ψήφισμα, ὁμοθύμως ἐγκριθέν. «Πρὸς τὸν Κ. Ῥουδίνην, πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου· οἱ πολῖται τοῦ Οὔδινε, συνελθόντες εἰς πάνδημον σύλλογον, ἐκφράζουσι διάπυρον εὐχὴν ὅπως ἡ Ἰταλία, μνήμων τῶν ἀρχῶν αὐτῆς, σεβασθῇ τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα τῶν Κρητῶν, ἡ ἡμετέρα δὲ σημαία ἀναπετασθῇ αὐτόθι ὡς σύμβολον φιλανθρωπίας καὶ ἐθνότητος». Μετὰ τοῦτο ὑποβάλλει ὁ πρόεδρος ἕτερον ψήφισμα, τὸ ἑξῆς, ὁμοθύμως ἐπ' ἴσης ἐγκριθέν. «Πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν Κ. Θ. Δηλιγιάννην, πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Οἱ πολῖται τοῦ Οὔδινε, συγκροτήσαντες γενικὴν συνέλευσιν, ἐκφράζουσι λύπην ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ τῆς Εὐρώπης ἐν Κρήτῃ, μετ' ἀδελφικῆς στοργῆς ἐπικροτοῦσιν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ γενναίου ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ θερμοτάτας ἐξαγγέλλουσιν εὐχὰς ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος». Βεβαίως ὁ ἕλλην πρωθυπουργὸς θὰ ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐπιστείλῃ εὐχαριστήριον τηλεγράφημα πρὸς τὸν πρόεδρον. Ἡ πόλις Οὔδινε οἰκεῖται ὑπὸ τριακοντακισχιλίων ψυχῶν καὶ ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν κοιτὶς φιλελλήνων. Κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 κατῆλθον ἐκ τοῦ Φριουλίου εἰς τὴν Ἑλλάδα οὐκ ὀλίγοι ἐθελονταί, καὶ σήμερον δὲ πολλοὶ παρασκευάζονται νὰ καταβῶσιν. Ὁ ἐν ταῖς μικραῖς ἰταλικαῖς πόλεσι διατρανούμενος φιλελληνισμὸς ἔχει τι ἀληθῶς σφόδρα κατανυκτικόν.

Ἐν ταῖς ἐκδηλώσεσι τῆς ἀγάπης ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης πρωτεῦον πρόσωπον πρέπον ἦτον νὰ παραστήσῃ ἡ Ἐνετία, ἡ διὰ μυρίων συνδεδεμένη δεσμῶν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Ἀνατολήν. Τὴν Παρασκευὴν δέκα περίπου χιλιάδες ἀνθρώπων, ἡγουμένων ἑλληνικῶν καὶ ἰταλικῶν σημαιῶν καὶ προπορευομένων τῶν μελῶν τοῦ φιλελληνικοῦ κομιτάτου, ἐβάδισαν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν προξενεῖον. Εἰς τὸ ἐπιδοθὲν αὐτῷ ψήφισμα ὁ πρόξενος Τυπάλδος Φορέστης ἀπεκρίθη εὐστόχως· «Παῖς ἔτι, μετὰ τὸ 1848, ἠυτύχησα νὰ ξενίσω ἐν τῇ οἰκίᾳ μου Ἰταλοὺς πρόσφυγας καὶ ν' ἀσπασθῶ δύο ἐνδόξους Ἐνετούς, τὸν Δανιὴλ Μανὶν καὶ τὸν Νικόλαον Θωμαζαῖον. Κατὰ τὰς ἐνδόξους ἡμέρας τῆς ὑμετέρας παλιγγενεσίας, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὅλον ηὔχετο ὑπὲρ τοῦ ὑμετέρου θριάμβου, ὅτε δ' ἀπῄρχετο εἰς Σικελίαν ὁ Γαριβάλδης μετὰ τῶν Χιλίων, αἱ καρδίαι ἡμῶν ἔπαλλον, ὡς πάλλουσι νῦν αἱ ὑμέτεραι. Εὐχαριστῶ ἐπὶ τῇ ἐπιβλητικῇ ταύτῃ ἐπιδείξει τῆς ἀγάπης καὶ βεβαιῶ καὶ πάλιν ὅτι ἐδο-

[1]) Σημ. τῆς Σ. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις δὲν ἐξέλαβε τὴν εἰς Κρήτην ἀποστολὴν εὐαρίθμου σώματος ὡς ἐχθροπραξίαν, ἀλλ' ἁπλῶς ὡς μέτρον εἰρηνεύσεως. Κήρυξις πολέμου θὰ ἦτον λοιπὸν παράλογος. Οὐχ ἧττον ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις εἶναι πρόθυμος νὰ πέμψῃ εἰς τὴν Πύλην ἀντίγραφον τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, ἣν ἀπηύθυνεν εἰς τὴν Αὐστρίαν ὁ μέγας προπάτωρ τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Φριδερῖκος Β', ὅτε ἐν βαθείᾳ εἰρήνῃ εἰσώρμησε καὶ κατέλαβε τὴν Σιλεσίαν. Ἐκείνη ἦτον λῃστρικὴ αὐτόχρημα πρᾶξις ἀπαραδειγμάτιστος ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

κιμάσαμεν ὑπὲρ ὑμῶν τὰς συγκινήσεις, ἃς αἰσθάνεσθε ὑπὲρ τῆς ἀρξαμένης ἐπικῆς πάλης.» Ὁ δικηγόρος Σουγάνας, ἐξελθὼν εἰς τὸν ἐξώστην, ἤνωσεν εἰς ἀδελφικὴν περίπτυξιν τὰς σημαίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ εἶπε πρὸς τὸ ὑποκάτω ἀνευφημοῦν πλῆθος· «Ἀδελφοί. Αἱ δύο αὗται σημαῖαι, ἡ ἑλληνική, ἣν ἡ φαντασία διορᾷ βρεχομένην δι' ἐνδόξου αἵματος, καὶ ἡ τῶν Χιλίων, ἐναγκαλίζονται ἀλλήλας, ὡς ἐναγκαλίζεται τὸ ἡρωικὸν τῶν Ἑλλήνων γένος πάντα Ἰταλόν, προσονομάζον αὐτὸν ἀδελφόν.» Παταγώδεις ζητωκραυγαὶ ἐχαιρέτισαν τὰς λέξεις ταύτας καὶ τὸ πλῆθος διελύθη ἐν ἡσυχίᾳ.

Ἡ ἐν τῷ Πολυθεάματι τῆς Γενούης μεγάλη θεατρικὴ παράστασις, ἧς συμμετέσχον ἔγκριτοι ἠθοποιοί, ἀοιδοὶ καὶ μουσικοί, ἀπήνεγκε περὶ τὰ τρισχίλια φράγκα. Καθ' ἓν τῶν διαλειμμάτων ὁ στρατηγὸς Κάντσιος ὤρθη εἰς τὸ θεωρεῖον, ἔνθα ἐκάθηντο δύο ἐμποροπλοίαρχοι Ἕλληνες, σείων δύο σημαίας ἑλληνικάς. Πάραυτα τὸ πληροῦν τὸ εὐρὺ θέατρον πλῆθος ἠγέρθη ὄρθιον ἐν ζητωκραυγαῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης, ἐνῷ ἡ μουσικὴ ἀνέκρουε τὸν ἑλληνικὸν καὶ τὸν ἰταλικὸν ὕμνον.

ΚΥΑΝΗ ΒΙΒΛΟΣ ΠΕΡΙ ΚΡΗΤΗΣ.

Τὰ ἔγγραφα τῆς ὀγκώδους Κυανῆς Βίβλου, ἥτις ὑπεβλήθη εἰς τὰς ἀγγλικὰς Βουλάς, ἀνάγονται εἰς παρωχημένην πλέον φάσιν τοῦ κρητικοῦ ζητήματος. Οὐχ ἧττον ἐξ αὐτῶν δύναταί τις ν' ἀρυσθῇ πολυτίμους νύξεις περὶ τῶν ἀφορμῶν τῆς ἐνεστώσης κρίσεως καὶ περὶ τῶν διαθέσεων τῶν δυνάμεων. Ἄρχονται ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Καραθεοδωρῆ ὡς Γεν. Διοικητοῦ. Οἱ χριστιανοὶ ἐνεψυχώθησαν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι. Ἀλλ' οἱ μωαμεθανοὶ ἠθύμησαν, διότι ἐνόμιζον τὸν ἐκ νέου διορισμὸν χριστιανοῦ ἀδύνατον, ἀφοῦ μάλιστα ὁ Τουρχὰν-πασσᾶς εἶχε δηλώσει ἐπανειλημμένως ὅτι, ἐὰν ὑπῆρχον δύο καὶ μόνοι ὑποψήφιοι, εἷς χριστιανὸς καὶ εἷς μωαμεθανός, ὁ μωαμεθανὸς ἔπρεπε νὰ πεμφθῇ εἰς Κρήτην καὶ ὁ χριστιανὸς εἰς τὴν ἑστίαν τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, εἰς Ἰκόνιον. Ἀλλ' ὁ Καραθεοδωρῆς, ἐλθὼν κατ' Ἀπρίλιον 1895 εἰς Χανία, ἐξεταγῴδει πρὸς τὸν Βιλλιώτην, ἣν εὗρε θέσιν πραγμάτων. «Τῶν οἰκονομικῶν ἡ ἐλεεινότης ἀπερίγραπτος. Ἡ χωροφυλακή, συγκειμένη ἐξ ἀκαταλλήλων στοιχείων, ἦτον ἀνίκανος νὰ τηρήσῃ τὴν δημοσίαν τάξιν. Κατὰ τοὺς προσφάτους φόνους αὐτὸς ὁ Βαλῆς ἠναγκάσθη νὰ ἐπιτελέσῃ χρέη ἀνακριτοῦ καὶ εἰσαγγελέως. Οἱ ὑπάλληλοι τῶν διαφόρων κλάδων ἕνα καὶ μόνον ἔχουσι σκοπὸν, τὴν εἰσπραξιν τοῦ μισθοῦ». Ἡ θέσις αὕτη ἐξηκολούθησε βαίνουσα ἀπὸ τοῦ κακοῦ εἰς τὸ χεῖρον. Ὁ σχηματισμὸς τῆς Ἐπιτροπῆς ὑπῆρξεν ἡ ἔκφρασις τῆς δυσαρεσκείας τῶν χριστιανῶν. Χριστιανοὶ βουλευταὶ κατέκρινον κατὰ Δεκέμβριον πρὸς τὸν Βιλλιώτην τὰ κατὰ τῆς Ἐπιτροπῆς στρατιωτικὰ μέτρα καὶ ὑπερήπιζον τὴν διαμαρτύρησιν αὐτῆς κατὰ θέσεως πραγμάτων, ἣν καὶ οἱ μωαμεθανοὶ ἀνεγνώριζον ὡς ἀφόρητον. Οἱ ἐν Χανίοις πρόξενοι εἴχόν τὴν ἀπρομάχρυνσιν τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀλλ' ὁ Κ. Σκουζὲς ἀπεκρίνετο τῇ 1 Ἰαν. 1896 εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Ἄγγλον πρέσβυν ὅτι, «καὶ ἐὰν κατέλειπον τὴν Κρήτην τὰ 12—14 ἐκεῖνα πρόσωπα, ἕτεροι θὰ ἠγείροντο ἀντ' αὐτῶν καὶ θὰ διεμαρτύροντο κατὰ θέσεως πραγμάτων ἀ

αἱ δυνάμεις θ' ἀποφασίσωσι περὶ τῶν ληπτέων μέτρων.» Τῇ 21 Αὐγούστου, ὁ Τοῦρκος ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ἀπελθὼν εἰς τὰς ἓξ πρεσβείας, ἐπεκαλέσθη τὴν μεσολάβησίν των, ὅπως ἐξευρεθῇ συμβιβασμός τις εὐχαριστῶν τοὺς ἐπαναστάτας καὶ σῴζων τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τοῦ Σουλτάνου. Οἱ Κρῆτες εἶχον ἐπικαλεσθῆ τὴν μεσολάβησιν τῶν δυνάμεων ἤδη πρότερον. Πᾶσαι αἱ δυνάμεις συνήνεσαν. Ἡ Αὐστρία ἰδίως ἐπεθύμει ταχίστην τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας ἐν Κρήτῃ. «Φοβεῖται (ἔγραφεν ὁ Μόνσων) μὴ ἡ παράτασις τῆς ἐν Κρήτῃ ἀταξίας ἐπιδράσῃ ἐπὶ ἄλλων τμημάτων τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς Μακεδονίας, ἔνθα πραγματικὴ ἔκρηξις θὰ θέσῃ τὴν Αὐστροουγγαρίαν ἐγγύτερον, ἢ οἱανδήποτε ἄλλην δύναμιν.»

Τὸ πολὺ τῆς Κυανῆς Βίβλου πληροῦσιν αἱ ἐκθέσεις τοῦ Βιλλιώττη, ὧν ἡ ἀνάλυσις θὰ ἐπλήρου φύλλα ὅλα τῆς «Ν. Ἡμέρας». Τοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι οἱ χριστιανοὶ τῆς Κρήτης δὲν ἔχουσιν ἐχθρὸν πανουργότερον καὶ ἀσπονδότερον τοῦ ἐν Χανίοις Ἄγγλου προξένου. Ἐπιτηδεύει προσοχήματα ἀμεροληψίας, τὰ πάντα ὅμως ἐκτίθησι καὶ σχολιάζει οὕτως, ὥστε νὰ γεννηθῇ ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἐντύπωσις ὅτι τὸ πολὺ τῶν Κρητῶν δὲν θέλει τὴν ἕνωσιν καὶ ὅτι οἱ πρωτίστως κινδυνεύοντες καὶ χρήζοντες προστασίας εἶναι οἱ μωαμεθανοί. Τὸν κρητικὸν ἀγῶνα προσπαθεῖ παντὶ τρόπῳ νὰ παρατήσῃ ὡς ἐστερημένον ὑπερτέρας ἐννοίας καὶ διεξαγόμενον μόνον περὶ εὐτελῶν παθῶν, περὶ χρηματικῶν χορηγιῶν ἢ αἱματηρῶν ἐκδικήσεων. Ἵνα πληρωθῇ ὁ περὶ ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως πόθος τῶν Κρητῶν, πρέπει πρὸ παντὸς ἄλλου ν' ἀπομακρυνθῇ ὁ κακόβουλος Μελιταῖος, ὁ δηλητηριάζων ἰησουϊτικῶς τὸ δημόσιον φρόνημα τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐμμέσως τὸ δημόσιον φρόνημα τῆς Εὐρώπης.

ΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ἐν Ἀθήναις, 23/7 Μαρτίου.

Βασιλεὺς καὶ κυβέρνησις ἀσχολοῦνται περὶ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὴν ταυτόσημον τῶν ἓξ δυνάμεων διακοίνωσιν, ἥτις πρόκειται νὰ ἐπιδοθῇ αὔριον. Οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι θὰ σταθμηθῇ ἐπιμελῶς πᾶσα λέξις καὶ θὰ ζητηθῇ πᾶσα φιλίως ἔγκυρος συμβουλή. Ἡ κοινὴ γνώμη, παρὰ τὴν ἔντασιν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, συναισθάνεται ὅτι δὲν δυνάμεθα ν' ἀντιτάξωμεν εἰς τὴν ὁμόφωνον θέλησιν τῆς Εὐρώπης ἄκαμπτον non possumus καὶ νὰ προκαλέσωμεν διὰ παιδαριώδους πείσματος καὶ ἀδικαιολογήτου οἰήσεως μέτρα βιασμοῦ, ἅτινα, ἀφοῦ ἅπαξ ἠπειλήθησαν «ἀμεταχλήτως» ὑπὸ τῶν ἓξ δυνάμεων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιλείψωσιν, ἐὰν μὴ ἡμεῖς αὐτοὶ ὑποδείξωμεν εὔσχημον διέξοδον. Δύο σκοποὺς ὀφείλει νὰ ἐπιζητήσῃ ἡ ἑλληνικὴ διπλωματία· α') νὰ συναρμολογηθῇ καθ' ἕνα ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἡ ἐν Κρήτῃ ἀποστολὴ τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῆς μικτῆς εὐρωπαϊκῆς κατοχῆς καὶ β') νὰ μὴ ληφθῇ ὁριστικὴ περὶ τῆς τύχης τῆς Κρήτης ἀπόφασις, χωρὶς νὰ ἐρωτηθῇ ἡ θέλησις αὐτῶν τῶν Κρητῶν. Ἔχω λόγους νὰ πιστεύω ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου θὰ ταχθῇ ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ ἀπαντήσει της καὶ φρονῶ ὅτι εἶναι ἔδαφος ἀπροσμάχητον. Ἡ ἀνάκλησις τῶν σκαφῶν οὐδεμίαν παρουσιάζει δυσκολίαν. Ἡ ἀποστολὴ τῶν ἐξεπληρώθη ἤδη, ἀφοῦ ἡ ἀποβίβασις νέων τουρκικῶν στρατευμάτων ἀπηγορεύθη ὑπ' αὐτῆς τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῇ ἀσφαλείᾳ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων ἀνέλαβον αἱ ἓξ δυνάμεις. Μένοντα ἐπὶ πλέον εἰς τὰς κρητικὰς θαλάσσας, τὰ ἡμέτερα σκάφη θὰ ἐξετίθεντο ἀνωφελῶς εἰς ταπεινώσεις, διότι διατελοῦσι πράγματι ὑπὸ διεθνῆ ἐπιτήρησιν καὶ οὐδεμία ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἐλευθερία κινήσεων, διατρέχουσι δ' ἴσως καὶ κινδύνους ὡς ἐκ τῆς κακοβουλίας δυνάμεων, εἰς ὧν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶναι κάρφος ἡ ἑλληνικὴ σημαία καὶ ὧν τὸ συμφέρον ἀπαιτεῖ νὰ εὑρεθῇ ἡ Ἑλλὰς ναυτικῶς ἀπόλεμος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς μεγάλης διαρπαγῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ. Εὐτυχῶς ἡ Σφακτηρία καὶ δύο ἕτερα ἀτμόπλοια, διαλαθόντα τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν ξένων στόλων, ἀπεβίβασαν ἤδη εἰς τὰ νότια τῆς Κρήτης παράλια πολεμεφόδια καὶ τρόφιμα ἐπαρκῆ ἐπὶ μῆνας, στρατὸς δ' ὅλος ἐκ δισμυρίων καὶ ἐπέκεινα ἀνδρῶν θ' ἀπῆτεῖτο σήμερον, ὅπως ἐξωσθῇ βιαίως τὸ ὑπὸ τὸν Βάσσον σῶμα. Πολεμικῶς τὸ σπουδαιότατον ἐπεισόδιον εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν πολιορκία τοῦ Κανδάνου, οὗ πρό τινων ἡμερῶν ἠγγέλθη προώρως ἡ παράδοσις. Οἱ ἀποκεκλεισμένοι μωαμεθανοί, ὑπὲρ τοὺς τρισχιλίους, φοβοῦνται τὴν ἐκδίκησιν τῶν Κρητῶν, οὓς συναισθάνονται πόσον ἠδίκησαν καὶ κατέθλιψαν ἀπὸ ἑνὸς αἰῶνος, καὶ διὰ τῶν ἐν Χανίοις βεηδων ἐφάνησαν διατεθειμένοι νὰ παραδοθῶσι μᾶλλον εἰς τὰ στρατεύματα τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Ὁ συνταγματάρχης Βάσσος ἀπεκρίθη ὅτι ἐγγυᾶται προθύμως τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐν Κανδάνῳ μωαμεθανῶν, ἐπὶ μόνῳ τῷ ὅρῳ νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ ὑποσχεθῶσιν ὅτι δὲν θὰ πολεμήσωσι πλέον κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ὅροι οὐδὲν εἶχον τὸ παράλογον καὶ οἱ πρωτίστως ἐνδιαφερόμενοι θ' ἀπεδέχοντο αὐτοὺς ἀγογγύστως. Ἀλλ' οἱ ἐν Χανίοις πρόξενοι, πάντες πλὴν ἑνός, τοῦ τῆς Αὐστρίας, φιλοτουρκότεροι τῶν Τούρκων, ἐμπνεόμενοι δ' ὑπὸ κακοῦ δαίμονος, τοῦ Βιλλιώτη, ἐνόησαν ὅτι, ἐὰν ὁ Βάσσος παρίστα πρόσωπον σωτῆρος χιλιάδων μωαμεθανῶν καὶ ἀληθοῦς εἰρηνευτοῦ, τὸ ἐκ Κρήτης γόητρον τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐκρατύνετο καὶ παρὰ τοῖς ἀλλοθρήσκοις, ἔπραξαν δ' ὅ,τι δυνατόν, ὅπως ματαιώσωσι τὴν παρέμβασίν του, ὡς εἶχον ματαιώσει πρότερον τὸ κίνημα τῶν μωαμεθανῶν τοῦ Ῥεθύμνου ὑπὲρ ἑνώσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἔπεισαν τοὺς ναυάρχους ὅτι τὴν λύσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὤφειλον ν' ἀναλάβωσιν αὐτοὶ πέμποντες σκάφη εἰς τὴν ἐγγὺς τοῦ Κανδάνου παραλίαν καὶ ἀποβιβάζοντες μικτὸν σῶμα ἐκ 500 ἀνδρῶν, ἐναγωνίως δὲ περιμένομεν εἰδήσεις περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς ἐκστρατείας. Ὁ ἥκιστα ἐξαγγλισθεὶς Μελιταῖος ἐλπίζει προδήλως ὅτι οἱ χριστιανοὶ θὰ πυροβολήσωσι κατὰ τῶν ξένων ναυτῶν, ἐξεγείροντες καθ' ἑαυτῶν τὴν ὀργὴν τῆς Εὐρώπης, ἢ ὅτι ὁ Κάνδανος θὰ πέσῃ, πρὶν ἢ ἀφιχθῶσιν οἱ διεθνεῖς σωτῆρες, καὶ αἱ ἀναπόφευκτοι συνέπειαι τοιαύτης ἁλώσεως θὰ ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ νὰ τηλεγραφήσῃ καὶ πάλιν εἰς Λονδῖνον ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἔσφαξαν χιλιάδας γυναικῶν καὶ παιδίων. Τοὺς ὑστερολογισμοὺς τούτους θὰ ματαιώσῃ, δὲν ἀμφιβάλλω, ἡ φρόνησις καὶ ἡ μεγαλοψυχία τῶν Κρητῶν, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι εἶναι πλέον κύριοι τῆς τύχης των καὶ ὅτι, ἀφοῦ ἡ νῆσός των ἐξῃρέθη κατ' οὐσίαν τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας καὶ ἐναπετέθη εἰς τὰς χεῖρας τῆς Εὐρώπης, οὐδεμία ἐν τῷ κόσμῳ δύναμις ἐμπορεῖ νὰ διαθέσῃ αὐτοὺς ὡς ποίμνιον ἄνευ θελήσεως. Ἡ πλήρης νίκη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐπιμονῆς των καὶ τῆς συμπνοίας των, ὀξύτατα δὲ παρέστησε τοῦτο ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἐπιτροπήν, ἥτις, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐπισκόπου Ῥεθύμνης, ἐπέδωκεν αὐτῷ τὸ ὑπὲρ ἑνώσεως ψήφισμα τῶν βουλευτῶν τῆς Κρήτης. Ἡ Ἑλλὰς ἐπετέλεσεν αὐτὴν τὴν φορὰν λαμπρῶς τὸ ἀδελφικὸν καθῆκόν της, ἀπὸ τοῦ βασιλέως, ὅστις διακυβεύει τὸ στέμμα του, μέχρι τοῦ ὑστάτου χωρικοῦ τῆς Πελοποννήσου, ὅστις προπέμπει μετ' εὐλογιῶν τὸ τέκνον του σπεῦδον ὑπὸ τὰς σημαίας. Ὁ φιλοπόλεμος ἐνθουσιασμὸς ἐπετάθη, εἰ δυνατόν, διὰ τῆς προσκλήσεως τῶν τελευταίων ἡλικιῶν τῆς ἐφεδρείας, πανταχοῦ δ' ἡ πάνδημος προθυμία ἀναπληροῖ τὰς ἀτελείας τῆς στρατιωτικῆς ὀργανώσεως. Ἀλλ' εἰς ἐμέ, φύσει μεμψίμοιρον, ἐμπνέει, τὸ ὁμολογῶ, ἐνδοιασμούς τινας ὁ πυρετὸς οὗτος. Καιρὸς εἶναι ἰδίως νὰ παύσωσιν αἱ ἄπαυστοι διαδηλώσεις, εἰς ἃς δίδει ἀφορμὴν ἡ πρόφασις, ὁτὲ μὲν μία οἱαδήποτε εἴδησις ἐκ Κρήτης, ὁτὲ δὲ ἡ ἄφιξις Ἰταλῶν ἢ Γάλλων ἐθελοντῶν, Κατὰ τῆς θεατρικῆς ταύτης ροπῆς, ἥτις παριστᾷ ἡμᾶς εἰς τὰ ὄμματα τῶν ξένων ὡς ἔθνος οὐχὶ σοβαρὸν καὶ ἐξυπηρετεῖ μόνην τὴν κενοδοξίαν σμήνους ὑπαιθρίων ῥητόρων, καθῆκον ἔχει ν' ἀντεπεξέλθῃ αὐστηρῶς ὁ ἐνταῦθα τύπος. Οἱ πόλεμοι σπανιώτατα εἶναι ἀδιάλειπτος σειρὰ θριάμβων, ἐὰν δὲ τὴν ἐλαχίστην ὑποστῶσιν ἀποτυχίαν τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα, ὁ αὐτὸς ὄχλος, ὅστις σήμερον ἐκλαρυγγίζεται ἀνευφημῶν, θὰ ἐκχυθῇ εἰς τὰς ἀγυιὰς καταρώμενος καὶ ἀπειλῶν. Ἐπὶ τοιούτοις ὅροις ἀγῶνες ἄνισοι εἶναι πάντοτε ἀκροσφαλεῖς, θὰ μεγαλουργήσῃ δὲ πράγματι ὁ πλουσίως πεπροικισμένος οὗτος λαός, ὅταν διδαχθῇ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν πειθαρχίαν. Διότι τοιαύτην ἔχω γνώμην, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδοκιμάσω τὸν παραιτηθέντα ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν Κ. Σμόλενιτς, παρασχόντα αὐθημερὸν διὰ τῶν ἐφημερίδων ἐξηγήσεις περὶ τῶν λόγων τῆς παραιτήσεώς του καὶ ἐπιτεθέντα σφοδρῶς κατὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ, μεθ' οὗ συνειργάζετο τὴν προτεραίαν. Ἴσως ἀληθῶς ὁ Κ. Δεληγιάννης ἐφωράθη ἀνεπαρκὴς περὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς κρητικῆς ἐκστρατείας, ἴσως δὲ τὸ σῶμα τοῦ Κ. Βάσσου, καὶ πρότερον ἔπρεπε νὰ πεμφθῇ καὶ νὰ παρασκευασθῇ κάλλιον. Ἀλλ' ἧττον παντὸς ἄλλου δικαιοῦται νὰ λέγῃ τοῦτο ὁ Κ. Σμόλενιτς. Πεντήκοντα, ἑκατὸν ἄνθρωποι τῆς κοινωνικῆς του περιωπῆς καὶ τῆς ἀξίας του, συνασπισθέντες κομματικῶς, ἐπέβαλον ἐκ τρίτου τὸν Κ. Δεληγιάννην εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὡς κυβερνήτην, καίτοι αἱ δύο προηγηθεῖσαι δοκιμαὶ δὲν συνηγόρουν ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ νῦν, ὅτε ἡ θύελλα μᾶς κατέλαβεν ἔχοντας τὸν πηδηλιοῦχον, ὃν αὐτοὶ ἐπέβαλον, ἐγείρεται ὁ Κ. Σμόλενιτς καὶ καταγγέλλει αὐτὸν δημοσίᾳ ὡς ἀνάξιον καὶ φέροντα τὸ σκάφος κατὰ σκοπέλων. Τί θέλει τώρα νὰ κάμωμεν; ν' ἀλλάξωμεν κυβέρνησιν ἐν μέσῃ κρίσει καὶ νὰ προσθέσωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν σφαιρῶν καὶ ἀγῶνα σφαιριδίων; Καλὸν ἢ κακόν, τὸν Κ. Δεληγιάννην ἐπέκλωσεν ἡμῖν ἡ μοῖρα καὶ μετ' αὐτοῦ θὰ βαδίσωμεν ἢ ἐμπρὸς ἢ ὀπίσω. Ἄλλως τε, ὁ Κ. Δεληγιάννης ἐδήλωσεν ἐν τῇ Βουλῇ ὅτι εἶναι ἁπλοῦς ἐκτελεστὴς τῶν βουλευμάτων τοῦ βασιλέως καὶ ἡ πρὸς τὴν νομιμοσύνην τοῦ βασιλέως ἐμπιστοσύνη ἐδικαιώθη μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Χάριν αὐτοῦ τοῦ Κ. Σμόλενιτς, εὐθυτάτου καὶ ἱπποτικοῦ ἀξιωματικοῦ, εὐκταῖον εἶναι νὰ περατωθῶσιν ὅ,τι τάχιον ἀποκαλύψεις, ἐξ ὧν οὐδαμῶς ὠφελεῖται τὸ δημόσιον συμφέρον. Ἡ τελικὴ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία τοῦ κρητικοῦ ἐγχειρήματος δὲν ἐξαρτᾶται κατὰ πρῶτον λόγον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπὸ τὸν Βάσσον ὁπλιτῶν. Ἐξαρτᾶται ἐξ ἄλλων παραγόντων καὶ αἱ εἰδήσεις, αἵτινες θὰ ἔλθωσιν ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν περὶ τῆς ἐντυπώσεως ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἀπαντήσεως, ἔχουσι πολὺ μεγαλητέραν σπουδαιότητα, ἢ οἱαδήποτε εἴδησις ἐκ τοῦ ἐν Κρήτῃ θεάτρου τοῦ πολέμου καὶ ἐκ τῶν μακεδονικῶν συνόρων. Οἱ ἀρειμάνιοι δυσφοροῦσιν ἀληθῶς πρὸς τὰς διπλωματικὰς διαπραγματεύσεις καὶ ἀπεκδέχονται τὰ πάντα ἐκ μιᾶς νίκης τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων. Ὑπὲρ τῆς νίκης ταύτης εὔχομαι ὅσον οὐδεὶς ἄλλος διακαῶς. Ἀλλὰ πράγματι ἑλληνοτουρκικὴ μονομαχία θὰ ἦναι πάλη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ κατὰ τῆς πολεμικῆς πείρας καὶ τῆς φιλοπατρίας κατὰ τοῦ φανατισμοῦ. Πολλοὶ ἐνταῦθα παραδέχονται ὡς δεδομένον ὅτι ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων Μακεδόνες καὶ Ἠπειρῶται θὰ ἐγερθῶσιν ὡς εἷς ἄνθρωπος καὶ ὅτι τὸ παράδειγμα τῆς Ἑλλάδος θὰ παρασύρῃ εὐθὺς Βουλγαρίαν, Σερβίαν καὶ Μαυροβούνιον. Τὸ ἐθνικὸν φρόνημα Μακεδόνων καὶ Ἠπειρωτῶν κεῖται ὑπεράνω πάσης ἀμφισβητήσεως. Οὐδὲν ὅμως λέγει τὸ προσβλητικὸν ὁ ὑπομιμνήσκων ὅτι δὲν εἶναι Κρῆτες, τουτέστιν ἄνθρωποι ἔχοντες τὸ ὅπλον ἀχώριστον σύντροφον καὶ ἕτοιμοι ν' ἀψηφήσωσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸν θάνατον. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ βαλκανικὰ κράτη, μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν δεικνύουσι διάθεσιν συμπράξεως. Θὰ μείνωσι πάνοπλα εἰς τὰ σύνορά των, ἕτοιμα, ἢ ν' ἀμφισβητήσωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ λάφυρα τῆς νίκης, ἢ νὰ πορισθῶσιν ἐθνικὰ ὠφελήματα ἐκ τῆς ἥττης τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἡ διαγωγὴ αὕτη εἶναι βεβαίως στενόκαρδος καὶ ἀποτελεῖ πιθανῶς ἐν ἔτι βῆμα πρὸς τὴν κοινὴν ὑποδούλωσιν. Ποῖον ὅμως δικαίωμα μεμψιμοιρίας ἔχομεν ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι τοσάκις ἐκρυγάσαμεν ὅτι Βούλγαροι καὶ Σέρβοι οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἔχουσι δικαίωμα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπωτάτου τῆς Μακεδονίας χωρίου; Ἔγκαιρος συνεννόησις πάντων τῶν χριστιανικῶν κρατῶν θὰ ἐπλαττεν ἴσως τὸ τετελεσμένον γεγονὸς, οὗ ἐνώπιον θὰ ἠναγκάζετο, ἐκ φόβου καταστροφῆς μείζονος, νὰ συνθηκολογήσῃ καὶ ἡ φιλοκτημοσύνη τῶν ἰσχυρῶν. Ἀλλ' ἡ συνεννόησις αὕτη δὲν δύναται ν' αὐτοσχεδιασθῇ σήμερον, διότι ἡμεῖς περιέστημεν εἰς ἐπείγουσαν ἀνάγκην ἀρωγῆς, καὶ ἐὰν δ' αὐτοσχεδιασθῇ, θὰ ἦναι ἀλλότατον τὸ τίμημα. Παρὰ τὰς ἀφιλοκερδεῖς προσπαθείας τῶν πυροσβεστῶν, ἡ ὑπερτάτη κρίσις δὲν θ' ἀποσοβηθῇ, πρὸς ταύτην δ' ὀφείλομεν νὰ παρασκευασθῶμεν, ἀφοῦ λυθῇ διὰ τῶν διπλωματικῶν μεθόδων τὸ κρητικὸν ζήτημα. Ὁ ὁμιλῶν ὅμως ἐνταῦθα περὶ διπλωματικῶν μεθόδων κινδυνεύει νὰ καταγγελθῇ, οὐ μόνον ὡς ἀφιλόπατρις, ἀλλὰ καὶ μονονοὺ ὡς προδότης. Πιστεύεται ὅτι τὰ πάντα ἐκερδήθησαν, ἐὰν μόνον διασπασθῇ ἡ συμφωνία τῶν δυνάμεων καὶ ἀφεθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερία πολεμικῆς δράσεως κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν. Δὲν θέλω νὰ ἐξετάσω, ἐὰν ἡ διαίρεσις εἶναι πιθανὴ καὶ ἐὰν αἱ δυνάμεις, περιερχόμεναι εἰς κίνδυνον ἔριδος πρὸς ἀλλήλας, δὲν θὰ προτιμήσωσι ν' ἀποπνίξωσι θηριωδῶς τὸν ταραξίαν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, καὶ ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἀφεθῇ ἐλευθέρα, οὐδ' ἡ λαμπροτάτη ἡμῶν νίκη θὰ θέσῃ ἐκτὸς ἰσχύος τὰς συνθήκας, αἵτινες σκέπουσι τὴν ὕπαρξιν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, θᾶττον δ' ἢ βράδιον αἱ δυνάμεις θὰ κανονίσωσι τὰ πορίσματα τοῦ πολέμου. Ἐβιάσθη ἡ Ῥωσσία, φθᾶσα εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν ἐν Βερολίνῳ ἀναθεώρησιν τὴν συνθήκην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φανταζώμεθα ἡμεῖς ὅτι, καὶ νικήσαντες, θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀποσπάσωμεν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ σώματος ἄνευ ἐλέγχου τὸν ἡμέτερον κλῆρον. Τοιαῦται αὐτοδικίαι μόνον ἐν μέσῳ γενικῆς συγχρούσεως εἶναι δυναταί, καὶ ἡ γενικὴ σύγχρουσις θὰ ἐπέλθῃ, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ταχέως, ἀλλ' ἀφοῦ ἐξαντληθῶμεν ἀνωφελῶς ἡμεῖς. Ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος δὲν θὰ ἦναι, ὡς φαντάζονται πολλοὶ ἐνταῦθα, τὸ τέλος, ἀλλὰ μόλις ἡ ἀρχή, ἡμεῖς δέ, ὡς οἱ ἀσθενεῖς τὴν φωνὴν ἀοιδοί, θ' ἀναγκασθῶμεν, μετὰ τὴν πρώτην πρᾶξιν, ν' ἀποχωρήσωμεν ἀπηυδηκότες εἰς τὰ παρασκήνια. «Ἀλλὰ τί λοιπὸν θέλεις; (θὰ εἴπωσι πολλοὶ τῶν πατριωτικωτέρων ἀναγνωστῶν τῆς «Ἡμέρας») θέλεις ν' ἀνακαλέσωμεν τὰ στρατεύματα, ν' ἀφοπλισθῶμεν, νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν Κρήτην εἰς τὴν τύχην της; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ! Νομίζω, τοὐναντίον, ὅτι ἡ κυβέρνησις, κυρίως ἐκ λόγων στρατιωτικῆς φιλοτιμίας, ὀφείλει νὰ πράξῃ ὅ,τι δυνατόν, ὅπως μείνῃ ἐν Κρήτῃ σῶμα ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ συμπράξῃ μετὰ τῶν δυνάμεων εἰς τὸ ἔργον τῆς εἰρηνεύσεως, ὅπερ δύναται βεβαίως νὰ ἐξυπηρετήσῃ κάλλιον Γερμανῶν, Αὐστριακῶν καὶ Ῥώσσων. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ διεξαχθῇ γοργῶς ἐπιστράτευσίς τις ὡς μέσον ἀμέσου ἀμύνης κατὰ τῆς Πύλης καὶ παρασκευὴ πρὸς προσεχεῖς περιπετείας. Νομίζω τέλος ὅτι ἡ τύχη τῆς Κρήτης ἐξησφαλίσθη ἤδη διὰ τῆς εὐτόλμου ἑλληνικῆς ἐνεργείας καὶ ὅτι αἱ δυνάμεις, ἐκοῦσαι ἄκουσαι, θὰ ἐξαγάγωσι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα ἐκ τῆς νήσου, ὅπως προλειάνωσι, καὶ ἄνευ τοῦ μεταβατικοῦ σταθμοῦ τῆς αὐτονομίας, τὴν ἀνίδρυσιν ἐξουσίας γνησίως ἑλληνικῆς.

Ἐν Ἀθήναις, 23/7 Μαρτίου. — Διάφοροι εἰδήσεις. — Εἰς τοὺς ποιμένας ἐκείνους τῶν λαῶν, ὅσοι, διανύσαντες τὴν αὐχμηρὰν ἔρημον, ἀναρπάζονται ἀκριβῶς εἰς τὰ πρόθυρα τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, δέον νὰ προστεθῇ καὶ ὁ μητροπολίτης Κρήτης Τιμόθεος, θανὼν μόλις ἐπάτησε τὸ ἐλεύθερον ἑλληνικὸν ἔδαφος. Ὁ Τιμόθεος ἦτον ἄξιος ἀρχηγὸς τοῦ κρητικοῦ κλήρου, τιμῶντος ἀπὸ τῶν κατωτάτων μέχρι τῶν ἀνωτάτων βαθμίδων τὸν ἑλληνισμὸν οὐχ ἧττον, ἢ τὴν ὀρθοδοξίαν Γόνος οἴκου ἐκ τῶν ἐπιφανῶν, ἤσκησεν ἔργῳ πᾶσαν χριστιανικὴν ἀρετήν, ὑπῆρξε δ' ἰδίως στύλος ἐθνισμοῦ καὶ ἀπόστολος ἐλευθερίας. Οἱ Κρῆτες ἐλάτρευον αὐτὸν ὡς ἅγιον, ἦτον δὲ πράγματι ἅγιος λόγῳ ἀσκητικοῦ βίου καὶ ἀνεξαντλήτου ἐλεημοσύνης. Αἱ συγκινήσεις τοῦ τελευταίου ἐτους ὑπέσκαψαν τὴν ὑγείαν του, ἀλλ' ἐνεκαρτέρησεν οὐχ ἧττον ἄφοβος ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων, ὡς δ' οἱ πλοίαρχοι τὸ σκάφος καταλείπουσιν, ἀφοῦ σώσωσιν ἐπιβάτας καὶ πλήρωμα, τὴν ἔδραν του κατέλιπεν, ἀφοῦ ἀπῆλθον οἱ ἐμπεπιστευμένοι αὐτῷ χριστιανοί. Εἰς τὴν κηδείαν του παρέστησαν ὁ βασιλεύς, ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, οἱ ὑπουργοὶ καὶ ἡ πόλις ὅλη. Τὰ ὀστᾶ τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς θ' ἀνακομισθῶσι, μετ' οὐ πολύ, εἰς Κρήτην ἑλληνικήν. — Εἰς τὸν ταμίαν τῆς κρητικῆς ἐπιτροπῆς Κ. Ῥωμάνον ἔπεμψεν ἐκ Βιέννης δρ. 10,000 ὁ φιλόπατρις ὁμογενὴς Σπυρίδων Τοπάλης καὶ ἑτέρας 10,000 ὁ υἱὸς Τοπάλης. — Ἀφίχθησαν οἱ Ἰταλοὶ βουλευταὶ Βαρβᾶτος, Μαραμάνος, πρίγκηψ Τόσκας καὶ τινες Ἰταλοὶ φοιτηταί. Τὸ πλῆθος ὑπεδέχθη αὐτοὺς δι' ἐπευφημιῶν ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας. Περιμένεται καὶ ἕτερος σοσιαλιστὴς Ἰταλὸς, ὁ Κιπριάνης. — Αἱ συνεισφοραὶ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ Ἑλλήνων ὑπερέβησαν μέχρι τοῦδε τὰς 10 χιλιάδας λιρῶν. Ἡ ἐν Λιβερπούλ εὐάριθμος κοινότης προσήνεγκε περὶ τὰς 1000 λίρας. Πρῶτος ἐνεγράφη διὰ 300 λίρας ὁ διευθυντὴς τοῦ ὑποκαταστήματος τῶν Ἀδελφῶν Ῥάλλη Θεόδ. Βλαστός. — Οἱ ἐνταῦθα Γερμανοί, οἱονεὶ διαμαρτυρόμενοι κατὰ τῆς ἀστοργίας τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος, προσήνεγκον ὑπὲρ τῶν προσφύγων δισχιλίας δραχμάς. — Πανταχόθεν λαμβάνει ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις συγχαρητήρια τηλεγραφήματα. Πολλοὶ ξένοι ἀξιωματικοὶ ἐζήτησαν νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν, ἀλλ' αἱ ὑπηρεσίαι των δὲν ἐγένοντο δεκταί, καθὸ μὴ ἐπιτρέποντος τοῦτο τοῦ νόμου. — Ὁ παρεπιδημῶν ἐνταῦθα Ἰταλὸς πρίγκηψ Ὀδεσκάλκης ὡμίλησεν ἐν τῷ Παρνασῷ περὶ Κρήτης. — Τὰ θωρηκτὰ Σπέτσαι καὶ Ψαρὰ, τὸ εὔδρομον Μιαούλης, ὁ Γεώργιος καὶ μικρά τινα σκάφη περιπολοῦσιν εἰς τὰς βορείας Σποράδας. Εἰς τὴν μοῖραν ταύτην θὰ προστεθῇ προσεχῶς καὶ ἡ Ὕδρα. Ἕτερα σκάφη περιπολοῦσιν εἰς τὸν ἀμπρακικὸν κόλπον. — Εἰς τὸν δοῦκα τῆς Οὐεντμινστέρης, τὸν μέγαν φίλον τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἀπενεμήθη ὁ μεγαλόσταυρος τοῦ Σωτῆρος. Ἀνώτερα παράσημα ἀπενεμήθησαν καὶ εἰς τοὺς συντάκτας τῶν «Ἡμ. Χρονικῶν» καὶ τοῦ «Ἀστέρος». Ἀλλὰ διατί ἐλησμονήθησαν τὰ «Ἡμ. Νέα»; Ἐὰν τὸ φιλελεύθερον τοῦτο φύλλον δὲν φρονεῖ ὅτι ἡ Ἀγγλία ὀφείλει ν' ἀψηφήσῃ καὶ πόλεμον, ὅπως ἑνώσῃ ἀμέσως τὴν Κρήτην μετὰ τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς παρέσχε καὶ παρέχει εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, μέγουσιν ἀνεπίληστοι.

ΑΥΣΤΡΟΟΥΓΓΑΡΙΑ.

Ὁ «Ν. Ἑλ. Τύπος» ἔγραψε πρὸ ἡμερῶν ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ὅτι ἡ αὐστριακὴ γῆ δὲν εἶναι κατάλληλος πρὸς φύτευσιν φιλελληνικῶν ἰδεῶν. Ἡμεῖς βεβαίως δὲν ἀπαιτοῦμεν παρὰ τῶν βιεννα ίων φιλελληνισμὸν, ἀλλὰ δικαιούμεθα νὰ ἀπαιτήσωμεν νὰ μὴ ὑ

ὀφείλω ν' ἀπευθύνω τὴν ἐρώτησιν, ἥτις ἀνέρχεται αὐτομάτως εἰς τὰ χείλη παντὸς ἀνδρὸς, οὗ τὰ στήθη διαφλέγει ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρως. Τίνας παρασκευάζει ἡ ὑμετέρα πολιτικὴ τύχας εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ἡ περὶ τούτου ἀμφιβολία ἐπασχολεῖ σήμερον τὰς σκέψεις παντὸς Ἄγγλου. Ἀνεκηρύχθη, ἐλπίζω, τέλος ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κρήτης. Ἀλλὰ τίνος ἔργον εἶναι τοῦτο; Ἀδιστάκτως καὶ ἀνεπιφυλάκτως ἀποφαίνομαι ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν, εἰς οὐδένα ἄλλον. (Ἐπευφημίαι). Βασιλεὺς καὶ λαὸς μεγάλως ἐτόλμησαν καὶ μεγάλα ἐπετέλεσαν. (Ἐπευφημίαι). Ἔσπευσαν καὶ ἀπελύτρωσαν πολυπαθῆ λαὸν, ἐμπεσόντα ἐν μέσῳ λῃστῶν. Τὸ ἔργον τοῦτο θ' ἀπομείνῃ αὐτοῖς ὡς τίτλος δόξης ἀνεξάλειπτος. Ἀλλ' ὁ θρίαμβος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὲρ ἄλλων εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐνεστώσης αὐτοῦ δοκιμασίας. Εἰς ἃς διατελεῖ ἡ Ἑλλὰς κρισίους περιστάσεις, ὅσοι ἀκριβῶς περὶ πλείστου ποιοῦνται τὴν ὑπόθεσιν αὐτῆς ὀφείλουσι ν' ἀποφύγωσι πᾶσαν λέξιν δυναμένην νὰ ἐμβάλῃ αὐτὴν εἰς κίνδυνον. Καὶ δικαίωμα καὶ καθῆκον οὐχ ἧττον ἔχομεν νὰ εἴπωμεν εἰς τὴν κυβέρνησιν ὅτι ἡ ὁδὸς, ἣν ἐτράπη, εἶναι ἀκροσφαλὴς, ὅτι δὲν εἶναι κυρία τῶν ἰδίων ἑαυτῆς ἀποφάσεων, ὅτι δὲν ἠξεύρει μέχρι τίνος θ' ἀναγκασθῇ νὰ χωρήσῃ. Ἐνδέχεται ἄλλοι νὰ ἐξωθήσωσιν αὐτὴν εἰς πράξεις, ἃς δὲν θ' ἀνεχθῇ ἡ συνείδησις τοῦ ἀγγλιοῦ ἔθνους. Ἡ Ἑλλὰς ἔδρεψεν ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ μόνη τίνα πορείαν ὀφείλει νὰ τραπῇ. Ἐν ᾗ θέσει διατελεῖ, δὲν ἁρμόζει εἰς ἡμᾶς, εἰς οὓς τὸ μέλλον της εἶναι τόσον προσφιλὲς, νὰ συμβουλεύσωμεν μέτρα δυνάμενα νὰ διακυβεύσωσι τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο μέλλον. Μεγάλα ἔπραξεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐν τῷ παρελθόντι καὶ μεγάλα θὰ πράξῃ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐπραίκισε τὴν Κρήτην δι' αὐτονομίας καὶ ἡ αὐτόνομος Κρήτη καθ' ἡμέραν, ἣν ἐλπίζω προσεχῆ, θὰ ἑνωθῇ πρὸς αὐτὴν ὁριστικῶς. (Ἐπευφημίαι). Ἡ ὀξυδερκὴς πολιτικὴ, ἡ ἰθύνουσα τὸ ἀδάμαστον αὐτῆς φρόνημα, θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν τῆς χειραφετήσεως, εἰς ἣν ἀπεβύθη. (Ἐπευφημίαι). Ἡ ἀσφάλειά της εἶναι ἡ πολύτιμος ἐλπὶς τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, οἵτινες ἀπεκδέχονται παρ' αὐτῆς ἐλευθερίαν, εὐλαβῶς δὲ δεόμεθα, ὅπως ἐν μακρῷ βίῳ μεταδώσῃ, ὡς αἱ δαδηφόροι τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, τὸ ἱερὸν πῦρ, ὅπερ ἀνῆψεν ἡ ἀνδρία της καὶ ὅπερ θὰ τηρήσῃ, ἐλπίζομεν, ἄσβεστον ἡ σύνεσίς της». Ἀλλὰ καὶ πόσοι ἄλλοι εὐγενεῖς καὶ φιλάνθρωποι ῥήτορες δὲν ἠγόρευσαν μετὰ θέρμης, συγκινούσης ἐκ μυχῶν καρδίας ἀναγνώστην Ἕλληνα! Ὁ Ὀκόνωρ ἐφώνησε πρὸς τοὺς ὑπουργούς· «Ἐὰν συντελέσητε, ὅπως διώξητε ἐκ Κρήτης τοὺς Ἕλληνας στρατιώτας, ὁ κυβερνωτικός σας βίος ἔσται βραχὺς ὅσον ἡ προθεσμία, ἣν ἐτάξατε εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον!» Ὁ Χανδάνε ἠχήθη νὰ ἴδῃ τὴν Ἑλλάδα βαίνουσαν πρὸς μέγα μέλλον καὶ παρασκευάζουσαν αὐτὸ διὰ τοῦ ὑποδείγματος χρηστῆς καὶ λυσιτελοῦς διοικήσεως ἐν Ἀνατολῇ. Ὁ ἐπιφανὴς ῥιζοσπάστης Κουρτεναὶ ἀνωμολόγησε μὲν ὅτι αἱ πρὸς Ἑλλάδα ἐνθαῤῥύνσεις εἶναι ἐπικίνδυνοι, παρέστησεν ὅμως ὅτι καὶ ἡ σιωπὴ θὰ ἦτον ἐπικίνδυνος, διότι θὰ ἐφαντάζετο ἴσως ὁ Σαλισβουρῆς ὅτι θὰ ἐπεδοκιμάζετο ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης, προβαίνων εἰς ἐχθρικὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων μέτρα. Δριμὺς καὶ ἀκαθεκτος, κατὰ τὸ σύνηθες, ὑπῆρξεν ὁ Λαβουσσέρ. «Διότι ἠρνήθητε πέρυσι ν' ἀποκλείσητε τὴν Κρήτην (ἐφώνησε) δὲν ἀπεκτήσατε τὸ δικαίωμα οὔτε ὅτι αἱ δυνάμεις ἀφῆρεσαν τὴν Κρήτην ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Τουρκίας καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέψωσι ν' ἀφαιρεσῇ αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν των ἡ Ἑλλάς. Ἀλλ' ἡ Κρήτη ἀνήκει εἰς τοὺς Κρῆτας καὶ τὸ μέλλον της πρέπει νὰ ῥυθμισθῇ κατὰ τὰς εὐχὰς τῶν Κρητῶν». Θερμῶς ἀνευφημήθη ὁ Λαβουσσὲρ εἰπὼν ὅτι ἐν τῷ ἀνατολικῷ ζητήματι ἡ Ἀγγλία ὑπῆρξεν ἐν τῷ παρελθόντι ὁ κακὸς δαίμων τῆς Εὐρώπης. Εὐγενέστατα ἠγόρευσεν ὁ Στέβενσων. Ὁ Χάννιγκ ἐφώνησεν· «Ἔπρεπε νὰ ἐντρέπηται ἡ κυβέρνησις ἐπὶ τῷ ἀποτροπαίῳ προσώπῳ, ὅπερ παρέστησε κατὰ τὸν κανονοβολισμόν. Ἄλλως θὰ διδαχθῇ ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ ὅτι ἐντρέπεται αὐτὸς ἐπὶ πολιτικῇ, ἥτις κατήσχυνε τὰ ὅπλα τῆς Ἀγγλίας. Προσκαλούμενοι ὑπὸ τῆς Γερμανίας ν' ἀσκήσωμεν βιασμὸν ἐναντίον εὐγενεστάτης ἀπελευθερωτικῆς προσπαθείας λαοῦ οἷος ὁ ἑλληνικὸς, δὲν ὀφείλομεν νὰ ὑπακούσωμεν καὶ νὰ καταστῶμεν ὄργανα πολιτικῆς ἀπανθρώπου ἄμα καὶ ἀτίμου». Ὁ Ἀρνόλδος Φόρστερ ἐδήλωσεν, ἐν ὀνόματι τῶν ἑνωτικῶν, ὅτι τὸ δημόσιον φρόνημα δὲν καταδικάζει τοὺς Ἕλληνας καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς κυβερνήσεως θὰ ἐγκρίνῃ μόνον, ἐὰν ἐπιφέρῃ τὴν ἀπόλυτον τῆς Κρήτης ἀπελευθέρωσιν. Ὁ Βραῦς ἰσχυρίσθη ὅτι αἱ δυνάμεις ὤφειλον νὰ μεταχειρισθῶσιν ἐν Κρήτῃ ὡς ὄργανον εἰρηνεύσεως, οὐχὶ τὰ τουρκικὰ, ἀλλὰ τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα, στρατεύματα κράτους πυπολιτισμένου, καθ' ὧν οὐδὲν διετυπώθη παράπονον. Ὁ συντηρητικὸς συνταγματάρχης Σώνδερσων διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν ἀξιούντων ὅτι μόνοι αὐτοὶ συμπαθοῦσι πρὸς τὴν Ἑλλάδα. «Καὶ ἡμεῖς (εἶπε) συμπαθοῦμεν ἐξ ὅλης ψυχῆς. Ἡ Ἑλλὰς ἔπραξεν ὅ,τι θὰ ἔπραττομεν εἰς ὁμοίας περιστάσεις ἡμεῖς οἱ Ἄγγλοι. Ἐὰν εἴχομεν νῆσον ἀπέχουσαν ὅσον ἡ Ἰρλανδία καὶ ἐπὶ τῆς νήσου ἐκείνης ὁμόφυλοι καὶ ὁμόθρησκοι ἔπασχον ὅσα οἱ Κρῆτες, οὐδεὶς ἄνθρωπος ἄξιος τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἄγγλου θὰ ἐδίσταζεν ἐπὶ στιγμὴν νὰ πράξῃ, ὅ,τι ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες». Ὁ Μόρλεϋ ἐξέφρασε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ πρώτη κρητικὴ Συνέλευσις, ἥτις θὰ ἐκλεχθῇ δυνάμει τῆς αὐτονομίας, θὰ ψηφίσῃ τὴν ἕνωσιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἐρβέρτος Γλάδστων ἔθεσε τὸ ζήτημα ἄριστα. «Ἐὰν (εἶπεν) οἱ Κρῆτες ἀπορρίψωσι τὴν αὐτονομίαν, τί θὰ πράξητε; Θὰ βιάσητε καὶ τοὺς Κρῆτας ὡς τοὺς Ἕλληνας; Καὶ διὰ τίνος μέσου; Θὰ μεταχειρισθῆτε τοὺς Τούρκους στρατιώτας; Ἢ θὰ πέμψητε στρατιώτας Ἄγγλους, ὅπως ἐπιβάλωσιν εἰς τοὺς Κρῆτας πολίτευμα, ὅπερ ἀποκρούουσιν; Ἡ Ἑλλὰς ἔδρασε γοργῶς, εὐτόλμως, ἐπιτυχῶς καὶ ἡ δρᾶσίς της ἐβίασε τὴν χεῖρα τῆς Εὐρώπης, διότι δ' ἔπραξεν ὅ,τι ὤφειλε νὰ πράξῃ ἡ Εὐρώπη, δὲν πρέπει ν' ἀμειφθῇ διὰ βιασμοῦ. Ἀπένειμε μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐλευθερίας ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἐγένετο ἀξία τῆς εὐγνωμοσύνης παντὸς Βρετανοῦ».

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ συντάκτου τῶν «Ἡμ. Χρονικῶν», ἑκατὸν περίπου μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ἐκ τῶν τοῦ ῥιζοσπαστικοῦ κόμματος, ὑπέγραψαν τηλεγράφημα πρὸς τὸν βασιλέα Γεώργιον, «συγχαίρον τὴν κυβέρνησιν καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ ταῖς ὑπηρεσίαις, ἃς παρέσχον εἰς τὸν πολιτισμὸν ἐν Κρήτῃ, καὶ εὐχόμενον ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ ἀσφαλείας τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου». Μεταξὺ τῶν ὑπογραψάντων διακρίνονται ὁ Δίλκε, ὁ Ἐρβέρτος Γλάδστων, ὁ Ῥάϊδ, ὁ Στέβενσων, ὁ Κουρτεναί, ὁ Λαβουσσέρ. Τῇ ἐπαύριον, ὁ Βαλφοὺρ, ἐπερωτηθείς, ἀπέφυγε μὲν πᾶσαν κρίσιν ἐπὶ τοῦ διαβήματος, ἐδήλωσεν ὅμως, ἐν μέσῳ παταγωδῶν ἐπευφημιῶν τῆς πλειονοψηφίας, ὅτι τοιαύτη ἔκφρασις γνώμης τοῦ ἑνὸς μόλις ἕκτου τῆς Βουλῆς δὲν δύναται ν' ἀποφέρῃ σοβαρὰς πολιτικὰς συνεπείας. Ὁ πρόεδρος κατέκρινε τὴν ὑπὸ δημοσιογράφων συλλογὴν ὑπογραφῶν ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ λάβῃ μέτρα, ὅπως μὴ ἀνανεωθῇ ἡ κατάχρησις. Αἱ ἐφημερίδες κατέκριναν ἐν γένει τὸ τηλεγράφημα ὡς δυνάμενον νὰ γεννήσῃ ἐν Ἑλλάδι ἐπικινδύνους πλάνας. Προσοχῆς ἄξιον σύμπτωμα εἶναι ὅτι εἰς τὸν «Χρόνον» καὶ εἰς τὴν «Σημαίαν» προσεγγίζουσι βαθμηδὸν τὰ «Ἡμ. Νέα», ὄντα σήμερον τὸ ὄργανον τῆς περὶ τὸν Ῥόζβερη μετρίας ἀντιπολιτεύσεως. Τὸ ὄργανον τῶν μετρίων φιλελευθέρων συνηγορεῖ ἀναφανδὸν ὑπὲρ τῆς λύσεως, ἣν ἐξεπόνησεν ὁ Σαλισβουρῆς, καὶ ἐξορκίζει καθ' ἑκάστην τοὺς Ἕλληνας νὰ στέρξωσιν ἐπιεικῆ συμβιβασμόν. Τὸ ἄρθρον τοῦ φύλλου τῆς Παρασκευῆς λέγει· «Λέγεται ὑπό τινων ὅτι αἱ δυνάμεις ἑτοιμάζονται νὰ βιάσωσι τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ὑπαγάγωσιν αὖθις τοὺς Κρῆτας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου. Ἀλλ' εἶναι τοῦτο ἀληθές; Αἱ δυνάμεις διὰ τῆς ταυτοσήμου διακοινώσεως ὑπεχρεώθησαν ν' ἀπονείμωσιν εἰς τὴν Κρήτην «ἀπολύτως λυσιτελῆ αὐτονομίαν» καὶ «χωριστὴν κυβέρνησιν». Ὁμιλεῖ ἀληθῶς ἡ διακοίνωσις καὶ περὶ τῆς «ἀκεραιότητος» τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ περὶ τῆς «ὑψηλῆς ἐπικυριαρχίας» τοῦ Σουλτάνου. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ αὐτονομία πρόκειται νὰ ἦναι «ἀπολύτως λυσιτελὴς», ἐπικυριαρχία καὶ ἀκεραιότης καθίστανται κεναὶ λέξεις. Βουλγαρία, Σάμος, Αἴγυπτος διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Ἀλλὰ τίς τίμιος ἄνθρωπος θὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι διατελοῦσιν ὑπὸ ζυγόν; Καὶ τοῦτο μὲν ὅ,τι ἀφορᾷ ἐν γένει τὰς δυνάμεις, ὅ,τι δ' ἀφορᾷ τὴν Ἀγγλίαν, ὁ Σαλισβουρῆς δὲν προσεχώρησεν εἰς τὴν συμφωνίαν ἄνευ ὅρων. Τίνες οἱ ὅροι οὗτοι, ὡς ἐξάγονται ἐκ τῶν δηλώσεών του; 1) Ἡ πραγματικὴ ἀπαλλαγὴ τῆς Κρήτης ἐκ τῆς αὐθαιρέτου ἐξουσίας τοῦ Σουλτάνου· 2) ἡ ὁλοσχερὴς ἐπὶ τέλους ἀνάκλησις τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων· 3) ἀμέσως δὲ ἡ ὑποταγὴ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, ἅτινα θ' ἀπομείνωσιν ἐπὶ τῆς νήσου, εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δυνάμεων. Ἐὰν οἱ ὅροι οὗτοι γίνωσι δεκτοί, εἶναι μὲν λυπηρὸν ὅτι ἡ Κρήτη δὲν θὰ ἑνωθῇ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις καὶ ἀνεξαρτησία τῆς νήσου ἐξησφαλίσθη. Ἐκ περισσοῦ ὁ Σαλισβουρῆς ὑπεχρεώθη νὰ μὴ ἀντιστῇ βραδύτερον κατὰ τῆς ἑνώσεως, ἐὰν οἱ Κρῆτες ζητήσωσιν αὐτὴν εὐκρινῶς. Τὴν ἐπιτευχθεῖσαν λύσιν πολλοὶ ἐξ ἡμῶν δὲν θεωροῦσιν ὡς τὴν ἰδεωδῶς ἀρίστην. Ὁπωσδήποτε θὰ πληρωθῇ ὅ,τι οἱ ἡγέται τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἔκριναν ἐπάναγκες, «ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν Κρητῶν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ». Αὐτοὶ οἱ Κρῆτες δὲν ἐτόλμων πρό τινων μηνῶν νὰ ζητήσωσι τοιαύτην λύσιν, ἥτις ἐφαίνετο καὶ πρό τινων ἑβδομάδων ἀδύνατος. Τὸ οὐσιῶδες εἶναι νὰ ἀνακληθῶσι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα. Ἐὰν ὁ Σαλισβουρῆς βιάσῃ τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ ἐπιτύχῃ τὸν ὅρον τοῦτον, θὰ φωραθῇ ἀπατήσας τὴν Βουλὴν καὶ τὴν χώραν καὶ ἡ καταδίκη του δὲν θὰ περιορισθῇ εἰς μόνης τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὰς τάξεις. Τίνα ἀντίθετον πολιτικὴν προτείνουσιν οἱ πολέμιοι; Προτείνουσι νὰ ἐξέλθωμεν τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας καὶ ν' ἀπονιφθῶμεν τὰς χεῖρας. Ἀφοῦ ἐχωρήσαμεν, ὅπου ἐχωρήσαμεν, πῶς δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τοῦτο, χωρὶς νὰ καταστῶμεν γελοῖοι, ἀξιοκαταφρόνητοι καὶ ὕποπτοι πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, ἀποβαίνει ἡμῖν ἀκατάληπτον. Ἐὰν ὁ Σαλισβουρῆς δὲν ἐπιτύχῃ ὃν διετύπωσεν ὅρον, τότε βεβαίως τὸ ζήτημα ἀλλάσσει· ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐπιτύχῃ, εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ χωρήσωμεν πρὸς τὰ πρόσω. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, πῶς ἡ πολιτικὴ τῆς ἀπονίψεως τῶν χειρῶν θὰ ὠφελήσῃ Ἑλλάδα ἢ Κρήτην; Θ' ἀποστερήσωμεν ἁπλῶς ἀμφοτέρας τοῦ ἰσχυροτάτου αὐτῶν φίλου καὶ θὰ παραδώσωμεν αὐτὰς ἀνυπερασπίστους εἰς τὴν ἀσυγκόλαστον τρυφερότητα ἄλλων δυνάμεων. Ἀσυνειδήτως καὶ σκολιῶς πολιτεύονται οἱ παρορμῶντες τὴν Ἑλλάδα ν' ἀψηφήσῃ τὰς δυνάμεις, ἀφοῦ ὅ,τι ἐλπίζουσιν ἄριστον εἶναι ὅτι ἡ Ἀγγλία θ' ἀφήσῃ τὰς ἄλλας δυνάμεις νὰ πολιτευθῶσι πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην κατὰ τὸ δοκοῦν. Ἐντίμως δυνάμεθα νὰ παρορμήσωμεν τὴν Ἑλλάδα εἰς ἀντίστασιν ἐπὶ ἑνὶ καὶ μόνῳ ὄρῳ, ὅτι θὰ βοηθήσωμεν αὐτὴν ἐνόπλως. Ἀλλὰ μέχρι τοῦδε τοιαύτην πολιτικὴν οὐδεὶς συνέστησε. Καὶ πῶς ἄλλως, ἀφοῦ ὁ πόλεμος πρόκειται νὰ διεξαχθῇ περὶ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ ἀπολύτου αὐτονομίας καὶ ἑνώσεως; Μόνον παράφρων ἢ ἐγκληματίας ἐμπορεῖ νὰ ὀνειρευθῇ νὰ βυθίσῃ τὴν Ἀγγλίαν εἰς πόλεμον ἕνεκεν τοιαύτης διαφορᾶς». Τῇ ἐπαύριον τὸ φιλελεύθερον φύλλον ἔγραψε πάλιν· «Τὸ ζήτημα, ἐπαναλαμβάνομεν, τίθεται μεταξὺ αὐτονομίας καὶ προσαρτήσεως. Τὸν οὐσιῶδη αὐτῆς σκοπὸν ἐπέτυχεν ἤδη ἡ Ἑλλάς. Ἡ Κρήτη ἀπηλευθερώθη τῆς τουρκικῆς εἱρκτῆς καὶ δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς αὐτήν. Λέγεται ὅτι ἡ Ἑλλὰς, ἀρκουμένη εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, θὰ ταπεινωθῇ. Δὲν τὸ βλέπομεν. Οὐδαμῶς ταπεινοῦται ὁ ἐνδίδων εἰς ὑπερτέραν βίαν, ἢ μαρτυρῶν ἀφιλοκερδῆ διάθεσιν». Ἐν τρίτῳ ἄρθρῳ τὴν Δευτέραν τὰ «Ἡμ. Νέα» ἐπιμένουσιν ὅτι, ἀφοῦ ἐπετεύχθη ἡ βαθμιαία ὁλοσχερὴς ἀνάκλησις τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, ἐν τῷ παρόντι δὲ ἡ ὑποταγὴ αὐτῶν εἰς τὰς μεγάλας δυνάμεις, οἱ Ἕλληνες ἐπέτυχον τὸν ἀληθῆ αὐτὸν σκοπὸν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κρήτης καὶ δύνανται νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐντίμως. «Ἐὰν οἱ Κρῆτες ἐπιθυμοῦσιν ἑδραίως καὶ ἀμετακλήτως τὴν ἕνωσιν, ἡ αὐτόνομος Κρήτη θὰ ἑνωθῇ, μετ' οὐ πολύ, ἀφύκτως πρὸς τὸ βασίλειον. Ἡ ταυτόσημος διακοίνωσις ἀπαγορεύει μόνην τὴν ἕνωσιν «ἐν ταῖς δεδομέναις περιστάσεσιν», τὴν δ' ἕνωσιν διὰ τῆς ἐπιμόνου θελήσεως τῶν Κρητῶν ὑπέδειξε ῥητῶς ὁ Σαλισβουρῆς ὡς λύσιν, καθ' ἣς αἱ δυνάμεις δὲν θ' ἀντιστῶσιν».

Τὸ σεβαστότατον τῶν ἑβδομαδιαίων φύλλων, ὁ «Θεατὴς», γράφει· «Ἀλγοῦμεν ἐπὶ τῇ θέσει τῆς Ἀγγλίας ἐν τῇ ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ καὶ πιστεύομεν ὅτι τὴν δυσαρέσκειαν ἡμῶν συμμερίζονται πολλοὶ τῶν ἑνωτικῶν, καίπερ σιγῶντες νῦν ἐξ ἀνάγκης. Τρέφομεν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην ἐπὶ τὴν πρόθεσιν τοῦ Σαλισβουρῆ ν' ἀπελευθερώσῃ βαθμιαίως ἐκ καταθλίψεως τοὺς χριστιανοὺς ὑπηκόους τοῦ Σουλτάνου, φοβούμεθα ὅμως ὅτι, ἐκ πτοήσεως πρὸς μέγαν πόλεμον, ἐνδίδει ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις δυνάμεων, αἵτινες ἐν μυχῷ καρδίας ἐπιθυμοῦσι νὰ τηρηθῇ ἡ Τουρκία, ἔστω καὶ ἐὰν ὑποστῶσιν οἱ χριστιανοὶ τὰς χειρίστας τῶν συμφορῶν. Τί θέλετε νὰ πράξῃ; ἐρωτῶμεθα. Ἀκριβῶς ὅ,τι πράττει, ἀλλ' ἐντονώτερον. Ὤφειλε νὰ ἐπιμείνῃ, ὅπως Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι ἀπέλθωσιν ὁμοῦ, ὅπως ἡ Κρήτη αὐτονομηθῇ ὑπὸ αἱρετὸν ἡγεμόνα καὶ ὅπως τὴν τάξιν τηρῇ φρουρὰ Ἑλβετῶν, μισθοδοτουμένη ὑπὸ τῶν δυνάμεων, ἕως οὗ καταστῇ ἡ νῆσος αὐτάρκης. Ἐνὶ λόγῳ, ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἔδει νὰ τηρηθῇ ἴση ἡ πλάστιγξ μεταξὺ Σουλτάνου καὶ Κρητῶν. Φοβεῖται ἴσως ὁ Σαλισβουρῆς μὴ, ἀποχωρῶν τῆς συμφωνίας, προκαλέσῃ συνασπισμὸν τῆς ἠπείρου κατὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἐνδέχεται ἀληθῶς νὰ προτείνῃ ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ τοιοῦτον συνασπισμὸν ὡς τὸ ἁπλούστατον μέσον, ὅπως ἀποκτήσῃ ἐμπόριον, στόλον καὶ ἀποικίας. Ἀλλὰ τί θὰ κερδήσῃ ἡ Αὐστρία, τί ἡ Ἰταλία, τί αὐτὴ ἡ Γαλλία; Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ Σαλισβουρῆς δύναται νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν συμμαχίαν τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, ἃς τολμήσῃ δ' ἡ Εὐρώπη νὰ κηρύξῃ πόλεμον κατὰ τῆς ἡνωμένης ἀγγλοσαξονικῆς φυλῆς!»

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἀνταποκριτὴς τοῦ «Χρόνου» προτείνει καὶ αὖθις ὡς μόνην διέξοδον τὴν ἐν Κρήτῃ ἀνίδρυσιν αὐτονόμου ἡγεμονίας ὑπὸ τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον. «Ἡ ἰδέα αὕτη (γράφει) εἶναι ἀξία τῆς συντόνου προσοχῆς τῶν ἀνακτοβουλίων. Ἐὰν ἐγίνετο δεκτὴ καὶ Κρῆτες καὶ Ἕλληνες θὰ ὑπετάσσοντο προθύμως εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν δυνάμεων καὶ τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα θ' ἀνεκαλοῦντο. Οἱ Κρῆτες κραυγάζουσι μὲν, τό γε νῦν ἔχον, ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως, δὲν θ' ἀπέκρουον ὅμως καὶ τὴν αὐτονομίαν. Ἡ αὐτονομία μάλιστα, οὐχὶ ὑπὸ Τοῦρκον πασσᾶν, ἀλλ' ὑπὸ Ἕλληνα πρίγκηπα θὰ ἦτον τὸ ἰδεῶδές των. Ὡς πολλοὶ ἡμιπεπολιτισμένοι λαοί, εἶναι φιλύποπτοι. Οὐδὲν ἐμπορεῖ νὰ πείσῃ αὐτοὺς σήμερον ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν προτίθεται νὰ παραδώσῃ αὐτοὺς πάλιν εἰς τὸν Τοῦρκον, τὸν φόβον των δὲ τοῦτον ἐπιῤῥώνυσι ἡ ἀπόφασις τῶν δυνάμεων, ν' ἀπομακρύνωσι τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα καὶ ν' ἀφήσωσι τὰ τουρκικά. Δὲν πιστεύουσιν ὅτι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα θ' ἀπέλθωσι βραδύτερον, τὰς δ' ὑποσχέσεις τῶν δυνάμεων εἰς οὐδὲν λογίζονται, ἀφ' ὅτου αἱ κατ' Αὔγουστον συμφωνηθεῖσαι μεταῤῥυθμίσεις εἰς οὐδὲν κατέληξαν. Εἶναι πεπεισμένοι ὅτι θὰ πεμφθῇ ὡς διοικητὴς τῶν ἕτερος Τοῦρκος πασσᾶς, μάτην δὲ βεβαιοῦ τις αὐτοὺς ὅτι ἡ Εὐρώπη ἀπεφάσισε νὰ περάσῃ ἐς ἀεὶ τὴν ἐπὶ τῆς νήσου τουρκικὴν ἐξουσίαν. Πιστεύουσι μόνον εἰς ὅ,τι βλέπουσιν, εἰς τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, κυματίζουσαν ἐπὶ τῶν ὀρέων των, καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ θεωροῦσιν ὡς τὴν ἀρίστην ἐγγύησιν. Εφ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς βοηθεῖ αὐτοὺς ὑλικῶς δι' ἀνδρῶν, ὅπλων, πολεμεφοδίων, θὰ ἐμμείνωσιν εἰς τὸ ἑλληνικὸν πρόγραμμα καὶ θὰ ζητῶσι τὴν ἕνωσιν. Ἀλλ' ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἀποσύρῃ οἰκειοθελῶς τὸν στρατόν της καὶ συστήσῃ αὐτοὺς νὰ στέρξωσι τὴν αὐτονομίαν ὑπὸ τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον, δὲν θ' ἀντιτείνωσιν. Νοήμων καὶ εὐπαίδευτος Κρὴς μοί ἔλεγε χθές· «Ὡς Κρὴς θὰ προὐτίμων τὴν αὐτονομίαν, ἀλλ' ὡς Ἕλλην ζητῶ τὴν ἕνωσιν.» Αἱ λέξεις αὗται εἰκονίζουσι τὰ αἰσθήματα τῆς μεγάλης πλειονότητος τῶν Κρητῶν. Ἐνθουσιῶσι νῦν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως, διότι πιστεύουσιν ὅτι ἡ ἐκλογὴ τίθεται μεταξὺ ἑνώσεως καὶ τουρκικῆς ἐξουσίας, διότι δυσπιστοῦσι πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ θεωροῦσι τὴν Ἑλλάδα ὡς τὴν μόνην φίλην. Ἀλλ' εἰς ἠρεμωτέρας στιγμὰς θὰ προὐτίμων τὴν αὐτονομίαν ὑπὸ βασιλόπαιδα Ἕλληνα. Τοιαύτη λύσις θὰ διέθρυπτε βεβαίως καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν φιλοτιμίαν, ἡ δὲ φιλοτιμία εἶναι νῦν τὸ πᾶν, διότι οἱ Ἕλληνες φρονοῦσιν ὅτι αἱ δυνάμεις θέλουσι νὰ τοὺς ταπεινώσωσι βιάζοντες αὐτοὺς ν' ἀνακαλέσωσι τὰ στρατεύματά των ἐκ Κρήτης. Ἕλλην βασιλόπαις ἄρχων τῆς Κρήτης ἀντὶ Τούρκου πασσᾶ θὰ παρεῖχεν ἀποζημίωσιν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῆς ἑνώσεως. Τί θὰ εἴπωσιν αἱ δυνάμεις πρὸς τοιαύτην λύσιν εἶναι ἄδηλον. Αἱ συγγενεῖς αὐλαὶ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Ῥωσσίας δὲν θὰ διατυπώσωσιν ἀντιῤῥήσεις, ἡ δὲ συναίνεσις τῆς Ῥωσσίας ἀσφαλίζει καὶ τὴν τοῦ Σουλτάνου. Ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, δημοτικὸς ἐν Ἑλλάδι, θὰ καταστῇ ταχέως δημοτικὸς ἐν Κρήτῃ. Οἱ μωαμεθανοί, πεποιθότες ἐπὶ τὴν ἀμεροληψίαν του, θὰ ὑπετάσσοντο εὐχερέστερον, ἢ εἰς ἧττον ὑψηλὸν πρόσωπον. Εἶναι νέος, ἀλλ' ἐπί τινα χρόνον δύναται νὰ βοηθῆται ὑπὸ Εὐρωπαίου συνέδρου, νὰ ἔχῃ δὲ καὶ μωαμεθανὸν βοηθὸν, ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν δυνάμεων. Αἱ λεπτομέρειαι εἶναι περιττα!. Ἀρκοῦμαι λέγων ὅτι διὰ τοῦ ὑποδεικνυομένου σχεδίου δύναται νὰ ἐξευμενισθῇ ἡ Ἑλλὰς, χωρὶς νὰ παρεκκλίνωσιν αἱ δυνάμεις ἐκ τοῦ προγράμματός των.»

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἀνταποκριτὴς τῶν «Ἡμ. Νέων» πολεμεῖ ἐν μέρει τὰς ἰδέας ταύτας. «Ξένοι (γράφει) ἐπρότειναν πολλάκις νὰ διορισθῇ ἡγεμὼν ὁ βασιλόπαις Γεώργιος. Ἀλλ' οὐδεὶς διοικητὴς ἐμπορεῖ νὰ κατισχύσῃ τῆς ἐν Κρήτῃ φατριαστικῆς διαμάχης, ἐφ' ὅσον

ΑΡΙΘ. 1170 (218). ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (2) 14 ΜΑΙΟΥ 1897. ΕΤΟΣ ΚΓ (ΜΒ).

Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς.
Ἐν Αὐστρίᾳ . . . . . φλωρίνια 16
Ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς χώραις . . φράγκα 40

Αἱ συνδρομαὶ πρέπει νὰ λήγωσι τῇ 30 Ἰουνίου ἢ 31 Δεκεμβρίου (ἔτ. ν.)

Εἰδοποιήσεις, ἀγγελίαι καὶ διατριβαὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι ἀντὶ 30 σολ. κατὰ στίχον.

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

Οἱ ἐπιστέλλοντες πρὸς τὴν ἐφημερίδα παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσι τὰς ἐπιστολάς των À la Rédaction du Journal Grec NEA HMEPA, ν' ἀπαλλάττωσι δὲ τὴν σύνταξιν τῆς ἀποτίσεως τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους.

Αἰτήσεις περὶ ἀποστολῆς τοῦ φύλλου δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐὰν μὴ συνοδεύωνται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς ἐν χρηματοδέματι, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ διὰ συναλλάγματος.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

Ἑβδομαδιαία ἐπιθεώρησις. — Τριμήνου ἱστορίας διδάγματα (συνέχεια καὶ τέλος). — Δηλώσεις Κουρζὼν περὶ Κρήτης καὶ Ἑλλάδος. — Κρίσεις περὶ τοῦ πολέμου. — Τὰ ἐν Ἑλλάδι. — Τελευταῖαι εἰδήσεις καὶ τηλεγραφήματα.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν Τεργέστῃ, 1/13 Μαΐου.

Τὰ ἔθνη, ὡς τὰ ἄτομα, δὲν ἁμαρτάνουσιν ἀτιμωρητὶ καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐπέστη ἡ πικρὰ στιγμὴ τῆς καταβολῆς τῶν ἀντιποίνων. Μετὰ τὴν ἐν Βελεστίνῳ καὶ Φαρσάλοις διάσπασιν τῆς ἑλληνικῆς παρατάξεως καὶ τὴν ὑποχώρησιν, τοῦ μὲν διαδόχου πρὸς τὸ Δομοκόν, τοῦ δὲ Σμολένσκη πρὸς τὸν Ἀλμυρόν, ἡ παράτασις τῆς ἀντιστάσεως ἐγένετο ἐκ στρατιωτικῆς ἀπόψεως αὐτόχρημα ἀπεγνωσμένη. Τὴν Θεσσαλίαν κατέκλυσαν ἑπτὰ Τούρκων μυριάδες, κατελήφθη ὁ Βῶλος καὶ αἱ ἠραιωμέναι καὶ ἀπηυδηκυῖαι ἑλληνικαὶ φάλαγγες δυσκόλως θὰ ἠδύναντο πλέον ν' ἀμφισβητήσωσιν εἰς πολλαπλάσιον ἐχθρὸν τὴν εἰς τὴν Φθιώτιδα εἴσοδον. Τολμῶσαι μίαν κρίσιμον μάχην, θὰ ἐξετίθεντο εἰς τὴν ὁλοσχερῆ καταστροφὴν, ἣν ἀπέφυγον μέχρι τοῦδε, ὑποχωροῦσαι δὲ πάλιν βῆμα πρὸς βῆμα, θὰ ἔφερον μετ' ὀλίγον τοὺς Τούρκους εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Ἀττικῆς. Ἐπὶ τοιούτοις ὅροις παράτασις τῆς πάλης θὰ ἦτον ἁπλῶς παράτασις ἀσκόπου αἱματοχυσίας, καὶ εἰς τὴν σιδηρᾶν ἀνάγκην τῆς συνομολογήσεως ταχίστης εἰρήνης ὑποκύψασα ἡ κυβέρνησις, ἐμαρτύρησε πατριωτικὸν θάρρος, ὅπερ εἶναι λυπηρὸν ὅτι τὰ μέλη της δὲν ἐπέδειξαν, ὅτε ἐξώθουν δημοκοπικῶς ἄβουλον καὶ ἄτολμον κυβερνήτην εἰς ὀλέθριον πόλεμον. Ἀλλ' ὅτε ἐπέστη ἡ στιγμὴ τῆς ἐνάρξεως τῶν διαπραγματεύσεων, τότε ἀκριβῶς ἐμαρτυρήθη τίνα ἄσβεστα μίση ἐξήγειρε καθ' ἑαυτῆς ἡ Ἑλλὰς διὰ τῆς ἀπὸ τριῶν μηνῶν ἀφροσύνης της καὶ πόσον ἐπιφόβως ἀπεμονώθη ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐπίστευσεν ὅτι ἡ ἐκ Κρήτης ἀνάκλησις τοῦ Βάσσου, πολλῶν ἀξιωματικῶν καὶ 400 στρατιωτῶν καὶ ἡ ὑπόσχεσις ὅτι προσεχῶς θ' ἀνεκαλοῦντο καὶ οἱ λοιποί, πληροῦσα τὸ κύριον αἴτημα τῶν δυνάμεων, θὰ ἤρκει, ὅπως ἐπέλθῃ ἡ μεσολάβησις, ἐπεκαλέσθη δὲ ταύτην ἡμιεπισήμως. Αἱ δυτικαὶ δυνάμεις ἐφάνησαν ἀληθῶς διατεθειμέναι νὰ μεσάσωσιν ἐπὶ τοιαύτῃ βάσει. Δυστυχῶς, ὡς εἶπεν ὁ Σαλισβουρῆς ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Λόρδων, «καίτοι ἡ Ἀγγλία σπουδαῖον θεωρεῖ νὰ περατωθῇ ἡ ἀνωφελὴς αἱματοχυσία καὶ ὀλίγον προσέχει εἰς τοὺς τύπους, ἄλλαι δυνάμεις δὲν ἔκριναν ἐπαρκεῖς τὰς βεβαιώσεις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως». Ἡ Γερμανία ἐδείχθη μέχρι τέλους ἄσπλαγχνος καὶ ἀδυσώπητος. Ἀπήτησεν, οὐ μόνον ν' ἀνακληθῶσιν εὐθὺς τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐκ Κρήτης, ἀλλὰ ν' ἀναγνωρίσῃ ἡ Ἑλλὰς καὶ κατὰ τύπον τὴν κρητικὴν αὐτονομίαν, νὰ ὑποχρεωθῇ δ' ἐκ τοῦ προτέρου νὰ παραδεχθῇ πάντα ὅρον, ἐφ' οὗ ἤθελον συμφωνήσει αἱ δυνάμεις πρὸς τὴν Πύλην. Ἑρμηνεύουσα τὰς διαθέσεις τῶν ἐν Βελολίνῳ, ἡ «Ἐφ. τῆς Κολωνίας» ἔγραψεν ὀργίλως· «Δυνάμεις τινές, ἐξ ἀμέτρου ζήλου καὶ ἵνα μὴ ἀπολέσωσι τὸ μονοπώλιον τῆς ἑλληνικῆς φιλίας, παρεπείσθησαν, πρὶν ἢ ἔτι οἱ Ἕλληνες μαρτυρήσωσι σοβαρῶς ἐνδοτικότητα καὶ εἰρηνικότητα, νὰ ἐπιβάλωσιν αὐτοῖς τὴν μεσολάβησίν των. Χαίρομεν ὅτι τό τε βερολίνειον καὶ τὸ βιενναῖον ἀνακτοβούλιον ἀπέσχον ὅλως τῶν προώρων τούτων διπλωματικῶν διαβημάτων, ἐν οἷς διορῶμεν ἀκριβῶς τὴν διακύβευσιν τῆς εἰρήνης. Οἱ ἐν Ἀθήναις κράζουσιν ἤδη ὅτι, ἐὰν ὡς ὅρος τῆς μεσολαβήσεως ζητηθῇ ἡ ἀνάκλησις τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ Κρήτης, θὰ προτιμήσωσι «πόλεμον ἐξολοθρεύσεως». Ὁμιλοῦσι περὶ «πολέμου ἐξολοθρεύσεως» μετ' ἀλλεπαλλήλους ἀδόξους καὶ ἀναιμάκτους ὑποχωρήσεις! Ἐὰν μὴ ἰαθῇ ῥιζηδὸν, ἡ ἀπαραδειγμάτιστος αὕτη τύφλωσις θὰ καταστῇ διηνεκὴς κίνδυνος τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης ἐν Ἀνατολῇ. Ἀφοῦ πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἀπεφάσισαν ἀπὸ κοινοῦ ὅτι τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ὀφείλουσι ν' ἀπέλθωσι τῆς Κρήτης καὶ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καταστῇ ἡ νῆσος ἑλληνική, τίς χειρων ἐμπαιγμὸς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν δηλώσεων; Ἐὰν ἄλλαι δυνάμεις δὲν αἰσθάνονται τὸν ἐμπαιγμὸν καὶ θέλουσι ν' ἀνακόψωσιν ἀπὸ τοῦδε τὸν βραχίονα τῶν Τούρκων, μηδὲν ἄλλο ζητούντων, ἢ τὴν ταχεῖαν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης, εὑρίσκομεν φυσικώτατον ὅτι τὰ ἀνακτοβούλια τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Βιέννης ἀπέχουσιν ἥκιστα τιμητικῶν καὶ ἐλαχίστας παρεχόντων ἐλπίδας ἐπιτυχίας διαβημάτων. Ἂς κατορθώσωσι μόναι αἱ δυνάμεις ἐκεῖναι ὅ,τι ἐπιζητοῦσιν! Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ἡ εἰρήνη θὰ συνομολογηθῇ τάχιον καὶ διαρκέστερον, ἐὰν προηγουμένως οἱ Ἕλληνες ζητήσωσιν αὐτὴν ῥητῶς καὶ ὑποχρεωθῶσι νὰ ὑποταγῶσιν εἰς τὴν θέλησιν τῶν δυνάμεων, νὰ καταβάλωσι δὲ πλήρη καὶ ἐπαρκῆ ἐξησφαλισμένην ἀποζημίωσιν εἰς τὴν Τουρκίαν. Πρὶν ἢ γίνῃ τοῦτο, δυσκόλως θ' ἀνακοπῇ ἡ ἧρεμος καὶ ἄπαυστος προέλασις τῶν Τούρκων». Κατὰ τὸ σύνηθες, αἱ δυτικαὶ δυνάμεις ἐνέδωκαν, καὶ ἐγένετο τὸ θέλημα τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος. Μετὰ μακρὰς διαπραγματεύσεις τοῦ Ἕλληνος ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ πρέσβεως τῆς Ῥωσσίας, καθὸ πρυτάνεως τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, συνεφωνήθησαν τὰ κείμενα τῶν διακοινώσεων, αἵτινες διημείφθησαν. Ἡ διακοίνωσις τῶν δυνάμεων λέγει· «Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Αὐστροουγγαρίας ἐπιφορτίζουσι τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ῥωσσίας, καθὸ πρύτανιν τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, νὰ δηλώσῃ, ἐν ὀνόματι τῶν κυβερνήσεών των, ὅτι αἱ δυνάμεις εἶναι πρόθυμοι νὰ προσφέρωσι τὴν μεσολάβησίν των πρὸς συνομολόγησιν ἀνακωχῆς καὶ ἐξομάλισιν τῶν ἀνὰ μέσον Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος ὑφισταμένων δυσχερειῶν, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ δηλώσῃ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ὅτι θ' ἀνακαλέσῃ τὰ στρατεύματά της ἐκ Κρήτης, ὅτι θ' ἀναγνωρίσῃ ῥητῶς τὴν κρητικὴν αὐτονομίαν καὶ ὅτι θὰ παραδεχθῇ ἀνεπιφυλάκτως τὰς συμβουλάς, ἃς θὰ παράσχωσιν αὐτῇ αἱ δυνάμεις, ἐν τῷ συμφέροντι τῆς εἰρήνης». Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπεκρίθη αὐθωρεὶ «ὅτι θ' ἀνακαλέσῃ τὰ στρατεύματά της ἐκ Κρήτης, ὅτι ἀναγνωρίζει κατὰ τύπον τὴν κρητικὴν αὐτονομίαν καὶ ὅτι ἐμπιστεύεται τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν μέριμναν τῶν δυνάμεων». Ἰδοὺ πῶς ἐπέπρωτο νὰ περατωθῇ τὸ κρητικὸν ἐγχείρημα! Δι' ἐλαχίστων θυσιῶν εἶχον ἐξασφαλισθῇ μέγιστα ἀποκτήματα, ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἀνέλθει ἐν τῇ ἐκτιμήσει τοῦ κόσμου, ἡ Τουρκία εἶχεν ὑποστῇ δεινὸν ἠθικὸν κτύπημα καὶ οὐδὲν ἄλλο ἀπῃτεῖτο, ἢ ὀλίγη δεξιότης, ἢ ὀλίγη φρόνησις, ὅπως συντελεσθῇ αἰσίως τὸ ἔργον. Ἀλλ' ἐθνικὰ κινήματα, ἰθυνόμενα ἀπὸ τῶν ἀγυιῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ καταλήξωσιν εἰς ἐπιτυχίαν. Ὁ μόνος Ἕλλην δημοσιογράφος, ὅστις ἐτόλμησε ν' ἀποφανθῇ, ἐν συνειδήσει εὐθύνης, ὑπὲρ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Βάσσου καὶ νὰ παραστήσῃ ὅτι, ἐπιτευχθέντος τοῦ κυρίου σκοποῦ, ἡ ἀνάκλησις οὐδὲν εἶχε τὸ ταπεινωτικόν, ὠνειδίσθη, διεβλήθη καὶ ἀφέθη ἀβοήθητος, ἐξηκολούθησε δ' ἡ δημοκοπία τελοῦσα τὰ ἀσεβῆ αὐτῆς ὄργια. Οὐδέποτε ἔθνος διεβουκολήθη ἀσυνειδητότερον ὑπὸ τῶν ἐχόντων καθῆκον νὰ φωτίζωσιν αὐτό! Οὐδέποτε αὐτὴ ἡ ὕπαρξις ἑνὸς κράτους διεκυβεύθη μετὰ μείζονος κουφότητος! Οὐδέποτε ἡ περὶ ὑπερτάτων ἀπόφασις παρεδόθη εἰς μετριωτέρους! Οὐδέποτε στίφη μᾶλλον ἀπαράσκευα ἐρρίφθησαν εἰς ἀγῶνα ἀνισώτερον! Ἐδείχθη ἀπηνὴς πρὶς τὴν ἑλληνικὴν ἀγωνίαν ὁ Σαλισβουρῆς, φωνήσας πρό τινων ἡμερῶν ἐν μέσῳ γελώτων· «Τί ἠδυνάμεθα νὰ πράξωμεν, ὅπως ἀποτρέψωμεν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ καταστρεπτικοῦ πολέμου; Νὰ συντρίψωμεν τὴν κεφαλήν της, ὅπως βιάσωμεν αὐτὴν νὰ μὴ πολεμήσῃ, δὲν ἦτον δυνατόν. Ἔπρεπε νὰ τὴν ἐνδύσωμεν τὸν ζουρλομανδύαν». Καὶ ὅμως ἡ στηλίτευσις αὕτη τῆς ἑλληνικῆς παραφροσύνης ἐνεῖχε δόσιν ἀληθείας. Οὐδεμία λέξις θὰ ἦτον ἀρκούντως ἔντονος, ὅπως ἐκφράσῃ τὴν κατὰ τῶν ὑπαιτίων ἀγανάκτησιν, ἥτις φυσικὸν εἶναι νὰ κοχλάζῃ ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ εἰς τὰ στήθη παντὸς Ἕλληνος συναισθανομένου τί διεκυβεύθη καὶ πῶς διεκυβεύθη. Ἀλλὰ τὸ καθῆκον τῆς διασώσεως τῆς πατρίδος πρέπει πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἐπιβάλῃ σιγὴν εἰς πᾶν ἄλλο αἴσθημα, πάντες δ' ἓν πρέπει νὰ ἔχωμεν μέλημα, οὐχὶ νὰ ἐξετάζωμεν μετ' ἀγρίων ἀντεγκλήσεων πῶς περιήλθομεν εἰς τὴν ἐνεστῶσαν θέσιν, ἀλλὰ πῶς δυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν αὐτῆς μεθ' ὅσῳ τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρας ταπεινώσεως καὶ βλάβης. Εἶναι ἀρκούντως ἀλγεινὸν ὅτι, μετ' ἀνεξάρτητον βίον ἑβδομήκοντα σχεδὸν ἐτῶν, ἠναγκάσθημεν ν' ἀναθέσωμεν ἄνευ ὅρων τὴν τύχην τοῦ βασιλείου εἰς τὴν διάκρισιν τῶν δυνάμεων. Ἀλλὰ καὶ ἡ θυσία αὕτη τῆς φιλοτιμίας δὲν παρέχει ἔτι τὴν ἐγγύησιν ὅτι θὰ συνομολογηθῇ ταχέως εἰρήνη ὑποσῶν ἔντιμος, διότι αἱ δυνάμεις δὲν φαίνονται διατεθειμέναι νὰ συμφωνήσωσι καθ' ἑαυτὰς περὶ ὅρων ἀκριβοδικαίων καὶ νὰ ἐπιβάλωσιν αὐτοὺς εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἐμπολέμους. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευταὶ ἀνεκοίνωσαν ἀληθῶς εἰς τὴν Πύλην ὅτι αἱ δυνάμεις, αἰτήσει τῆς Ἑλλάδος, ἀνεδέχθησαν τὴν μεσολάβησιν καὶ προσκαλοῦσιν αὐτὴν νὰ διακόψῃ τὰς ἐχροπραξίας. Ἀλλ' ἀνακωχὴ κατὰ τύπον δὲν συνωμολογήθη ἔτι καὶ χθὲς ἠγγέλθησαν ἀψιμαχίαι ἐκ Θεσσαλίας καὶ ὁ ἄσκοπος κανονοβολισμὸς τῆς Συκιᾶς κατὰ τὰ ἠπειρωτικὰ παράλια ὑπὸ τῆς δυτικῆς μοίρας τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου. Δὲν εἶναι δ' ἔτι βέβαιον καὶ ἐὰν ἡ Πύλη θὰ δεχθῇ τὴν μεσολάβησιν τῶν δυνάμεων, ἢ θὰ ζητήσῃ νὰ διαπραγματευθῇ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκ Βερολίνου λαμβάνει διηνεκεῖς ἐνθαρρύνσεις. Ἐπειδὴ ἐξ Ἀθηνῶν, ὅθεν ἀγγέλλονται τόσα παράδοξα καὶ παράλογα, ἠγγέλθη σὺν ἄλλοις ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις συνεφώνησεν ἤδη πρὸς τὰς δυνάμεις περὶ τῶν προκαταρκτικῶν ὅρων τῆς εἰρήνης, ἡ «Ἐθν. Ἐφημερὶς» γράφει σήμερον· «Οἱ ἐν Ἀθήναις ἐξακολουθοῦσι θέλοντες νὰ πλανῶσιν ἑαυτοὺς καὶ ἄλλους. Ἐὰν φαντάζωνται ὅτι αἱ δυνάμεις θὰ ὑπαγορεύσωσιν εἰς τὴν Τουρκίαν τὴν εἰρήνην, ἡ γελοιώδης μεγαλομανία των παρασκευάζει ἑαυτοῖς νέας καὶ μείζονας ἀπογοητεύσεις. Ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις κεῖται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Πρωτίστως ὀφείλει ἡ Εὐρώπη ν' ἀκούσῃ τί ζητεῖ ἡ ἀδικηθεῖσα Τουρκία. Πᾶς πολιτικὸς βιασμὸς τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους χάριν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποκλείεται ἐν ταῖς δεδομέναις περιστάσεσιν. Παρὰ τῆς μετριοπαθείας τοῦ νικητοῦ οἱ Ἕλληνες δύνανται νὰ προσδοκῶσι πλείονα, ἢ ἐξ ἐπιτακτικῆς παρεμβάσεως, τῶν δυνάμεων, εἰς ἃς ἐπιβάλλεται ἄκρα περίσκεψις ἐνώπιον νικηφόρου στρατιωτικῆς μοναρχίας». Αἱ ἀξιώσεις τῆς Πύλης δὲν διετυπώθησαν ἔτι ἡμιεπισήμως. Κατὰ τὰς ἀξιοπιστοτέρας πληροφορίας, θὰ ζητήσῃ· α') στρατηγικὴν διαρρύθμισιν τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα συνόρων διὰ τῆς προσαρτήσεως τοῦ Νεζεροῦ, τῆς Ἀναλήψεως καὶ τινων ἄλλων χωρίων, ὡς καὶ τῶν ἐγγὺς τοῦ Μετσόβου σημείων, ἐξ ὧν ἐγένετο ἡ εἰσβολὴ τῶν στιφῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἑταιρίας, καὶ τοῦ ἀντικρὺ τῆς Πρεβέζης στομίου τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, β') πολεμικὴν ἀποζημίωσιν 70—100 ἑκατομμυρίων φράγκων, ἐπαρκῶς ἠγγυημένων· γ') ἀποζημίωσιν ἐπὶ ταῖς καταστροφαῖς δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς περιουσίας, ἃς ἐπήνεγκεν ὁ ἑλληνικὸς στόλος· δ') περιστολὴν τῶν δικαιωμάτων, ὧν ἀπολαύουσιν οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες ὑπήκοοι. Κατὰ πόσον ἔσται δυνατὸν νὰ μετριασθῶσιν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης αἱ ἀξιώσεις αὗται; Ἐν ταῖς αὐταῖς πρωτευούσαις, ἔνθα ἀνεκηρύττετο μέχρις ἐσχάτων ὡς δόγμα εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς ἀναλλοίωτον ὅτι οὐδὲ σπιθαμὴ γῆς χριστιανικῆς ἐμπορεῖ νὰ ἐπανέλθῃ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἡμισελήνου, δὲν ἀντιτάσσεται πλέον ἡ αὐτὴ ἄκαμπτος ἀντίστασις κατὰ τοῦ πρώτου τουρκικοῦ ὅρου. Ἡ ἀγγλικὴ «Σημαία» ἐπενόησε σοφιστικῶς διάκρισιν μεταξὺ στρατηγικῆς καὶ ἐδαφικῆς διαρρυθμίσεως ὁρίων καὶ ἀποφαίνεται ὅτι ἡ Τουρκία δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ χωρία, μὴ ἔχοντα ἄλλην ἀξίαν, ἢ μόνον ὅτι δυσχεραίνουσι νέας ἑλληνικὰς ἐπιδρομάς. Καὶ ὅμως προδήλως τὸ status quo ante bellum, ἐφ' οὗ συνεφώνησαν αἱ δυνάμεις, θ' ἀθετήσῃ ἐξ ἴσου καὶ ἡ ἐκχώρησις ἑνὸς χωρίου καὶ ἡ ἐκχώρησις μιᾶς ἐπαρχίας. Τὸ ποσὸν τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως θὰ μετριασθῇ βεβαίως κατὰ πολὺ, καὶ πιθανῶς εἰς τὸ τρίτον ἢ εἰς τὸ τέταρτον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς χρήματα διαθέσιμα δὲν ἔχει, τὸ ζήτημα τῆς ἐγγυήσεως τῆς καταβολῆς θὰ γεννήσῃ δεινὰς δυσχερείας. Οἱ Τοῦρκοι ἀξιοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι κατέχοντες τὴν Θεσσαλίαν καὶ εἰσπράττοντες τὰς προσόδους της μέχρις ἐξοφλήσεως τῆς ἀποζημιώσεως, ἐγκατέστησαν δ' ἤδη ὡς ἐν ἰδίῳ οἴκῳ, διορίσαντες τελώνας ἐν Βώλῳ καὶ ἐπάρχους ἐν Λαρίσσῃ, Βώλῳ καὶ Τρικκάλοις τοὺς μέχρι τῆς χθὲς ὀθωμανοὺς προξένους εἰς τὰς αὐτὰς πόλεις. Τὴν παρατεταμένην ταύτην κατοχὴν δὲν θὰ ἐγκρίνωσι πιθανῶς αἱ δυνάμεις, μὴ ἐπιτρέψασαι οὐδ' εἰς τὴν Ῥωσσίαν νὰ ἐξακολουθήσῃ κατέχουσα τουρκικὴν γῆν μέχρις ἀποσβέσεως τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως, ἧς τὸ πολὺ καθυστερεῖται ἔτι καὶ νῦν. Ἀλλὰ τίς ἄλλη ἐγγύησις εἶναι δυνατή; Ἡ νύξις περὶ παραχωρήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου ὡς ἐνεχύρου οὐδαμοῦ ἐξελήφθη ὡς σοβαρά, ἀπεκρούσθη δὲ καὶ ἐκ Ῥωσσίας, ἔνθα δὲν κρίνεται συμφέρον ν' ἀνακτήσῃ ἡ Τουρκία, διατελοῦσα νῦν ὑπὸ τὴν διηνεκῆ ἀπειλὴν τοῦ στόλου τοῦ Εὐξείνου, πυρῆνα ναυτικῆς δυνάμεως. Ἐκ Βερολίνου ἐπροτάθη νὰ παραχωρηθῶσι πρόσοδοί τινες εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν δυνάμεων, ὅπως ἐξ αὐτῶν καταβάλλωνται καὶ αἱ δόσεις τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως καὶ οἱ τόκοι τοῦ δημοσίου χρέους. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμόσθη ἐν Σινικῇ, ἔνθα ἡ Ῥωσσία, ἐγγυηθεῖσα τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν, ἔλαβεν ὡς ἀντεγγύησιν τὰ τελωνεῖα. Ἀλλὰ πέντε ἐκ τῶν ἓξ μεγάλων δυνάμεων οὐδένα ἔχουσι λόγον ν' ἀναμιχθῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν ἑλληνικὴν διαχείρισιν, οὐ μόνον ὅπως περάνωσι τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ ὅπως κορέσωσι τοὺς Γερμανοὺς ὁμολογιούχους. Τὸν ὅρον περὶ περικοπῆς τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλλήνων δὲν θὰ δεχθῶσιν αἱ δυνάμεις, διότι ἡ ἑτεροδικία εἶναι τμῆμα τοῦ δημοσίου δικαίου τῆς Εὐρώπης καὶ πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες Εὐρωπαίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραδοθῶσιν ἀνυπερασπίστοι εἰς τὴν τουρκικὴν δικαιοσύνην, καθ' ὃν χρόνον τὸ μεταρρυθμιστικὸν πρόγραμμα τῆς πρεσβευτικῆς Συνδιασκέψεως ἀποφαίνεται πρωτίστως ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης ῥιζικῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν τουρκικῶν δικαστηρίων. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅμως ἐὰν ἡ Τουρκία θὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς συμβουλὰς τῶν δυνάμεων καὶ ἐὰν, ἐν περιττώσει παρακοῆς, αἱ δυνάμεις, ἢ, τοὐλάχιστον, τινὲς ἐκ τῶν δυνάμεων θὰ χωρήσωσι μέχρις ἀπειλῶν, ὅπως βιάσωσι τὴν Πύλην νὰ μετριάσῃ τὰς ἀξιώσεις της. Ἐπειτα κεῖς διαθέσεις ἐπικρατοῦσι πανταχοῦ πλὴν τῆς Γερμανίας. Ὁ Τσάρος, παρακληθεὶς θερμῶς ὑπὸ τῆς βασιλίσσης Ὄλγας, συνέστησεν εἰς τὸν Σουλτάνον διὰ τοῦ Νελίδωφ μετριοπάθειαν περὶ τὸν ἐκπορισμὸν τῆς νίκης· τῶν γαλλικῶν φύλλων τὰ πλεῖστα ἀποφαίνονται ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία καθῆκον ἔχει ν' ἀντεπεξέλθῃ κατ' ἀμέτρων τουρκικῶν ἀξιώσεων· ὁμοίας βεβαιώσεις παρέσχον Ἄγγλοι ὑπουργοί· ὁ δὲ Βρυντς ρενοστας εἶπε χθὲς ἐν τῇ Ἰταλικῇ Βουλῇ· «ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις συμμετέχει τῶν διαπραγματεύσεων, πιστὴ εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας καὶ ἐμφορουμένη εὐμενῶν διαθέσεων πρὸς τὴν Ἑλλάδα, θὰ συντελέσῃ δὲ πάσῃ δυνάμει, ὅπως περατωθῇ δι' ἐντίμου εἰρήνης θέσις πραγμάτων, ἧς ἡ παράτασις θὰ συνεπήγετο δεινὸν κίνδυνον τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ». Δυστυχῶς, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ὅλης πορείας τοῦ κρητικοῦ ζητήματος, ἡ δῆθεν συμφωνία τῶν δυνάμεων φέρει παράλυσιν τῶν ἀμοιβαίων ἐνεργειῶν καὶ τὰ συμπαθέστερον διανείμενα πρὸς τὴν Ἑλλάδα στοιχεῖα δὲν εἶναι τὰ ἐπικρατέστερα. Ἄλλως τε, καὶ ἡ πίεσις τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τῶν κυβερνήσεων τῆς Ἑσπερίας ἐχαλαρώθη πολύ. Τὸ vae victis οὐδέποτε ἠλήθευσε τραγικώτερον. Οἱ ἐν Ἀθήναις, μηδὲν ὑπολογίσαντες ὀρθῶς, ἐπλανήθησαν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐπὶ τοῦ δημοσίου φρονήματος. Ἐφαντάζοντο ὅτι θ' ἀνεφλέγετο ὁ φιλελληνισμὸς τοῦ 1821. Καὶ ὅμως, τοὐναντίον, αἱ ἤτται ἀπέσβεσαν πᾶσαν συμπάθειαν καὶ τὸ θέαμα τόσων συμφορῶν γεννᾷ χλεύην μᾶλλον, ἢ οἶκτον, ἐκστομίζονται δ' ὑπὸ τῶν δῆθεν φίλων ἀγενέστατοι ὀνειδισμοί. Φοβερὸν, ἀλλ' ἀναμφισβήτητον! Τὸ ἑλληνικὸν αἷμα ἔῤῥευσε κυρίως, ὅπως μεγαλύνῃ τὴν Τουρκίαν, πλὴν δὲ τοῦ ἐγκλήματος κατὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ, οἱ ἄφρονες, οἱ κραυγάζοντες ἐπὶ μῆνας «ζήτω ὁ πόλεμος!» διέπραξαν καὶ ἔγκλημα κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀποδόντες εἰς κράτος, ὅπερ κατέῤῥεεν ὑπὸ τὴν γενικὴν ἀποστροφὴν καὶ περιφρόνησιν, συνείδησιν δυνάμεως καὶ πολυτίμους συμπαθείας. Τὸ βιενναῖον Fremdenblatt ὁμιλεῖ μετὰ σεβασμοῦ περὶ τοῦ «γηραιοῦ γίγαντος», ὁ «Ν. Ἑλ. Τύπος» κηρύττει ὅτι «οὐδέποτε ἀπὸ τοῦ κριμαϊκοῦ πολέμου ἡ Τουρκία ἀνῆλθεν εἰς ὁμοίαν περιωπὴν», τὰ γερμανικὰ φύλλα εὐρίσκουσι λυρικὰς ὑπερβολὰς, ὅπως πανηγυρίσωσι τὰς τουρκικὰς νίκας, καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ἀνευφημεῖ Ἄγγλους ὑπουργοὺς, ἐπαινοῦντας τὴν «ἀξιοθαύμαστον» διαγωγὴν τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων καὶ τὴν μετριοπάθειαν καὶ ὑπομονὴν τοῦ Σουλτάνου ἐνώπιον τῶν ἐξ Ἑλλάδος προκλήσεων. Πολεμικῶς τὰ τουρκικὰ κατορθώματα οὐδὲν ἔχουσι τὸ ἐκπληκτικόν, τὸ δ' ὅλον πόρισμα τῆς μηνιαίας ἐκστρατείας εἶναι ὅτι αἱ τρεῖς ἑλληνικαὶ μεραρχίαι, αἱ παλαίσασαι πρὸς τριπλασίους ἐχθρούς, οὐδαμοῦ ἔπαθον οἵαν θὰ ἐπάθαινον παρ' οἱουδήποτε ἄλλου στρατοῦ πανωλεθρίαν καὶ διατελοῦσι σχεδὸν ἀθίκτοι, ὅτι οἱ Τοῦρκοι στρατηλάται δὲν ὠφελήθησαν οὐδ' ἐκ δύο πανικῶν καὶ ὅτι ἡ προέλασίς των ὑπῆρξε βραδυτάτη. Ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν οὐχ ἧττον εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ ταχύτης, μεθ' ἧς ἡ Τουρκία ἐκάλεσεν εἰς τὰ ὅπλα καὶ μετέφερεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ κράτους 15 μυριάδας μαχητῶν, ὡς καὶ ἡ ἀναμφισβήτητος πρόοδος τῶν βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν, ὀφειλομένη εἰς τοὺς Γερμανοὺς ὀργανωτάς. Δὲν ἐξηντλήθη δ' ἔτι τὸ διαθέσιμον ἀνθρώπινον ὑλικὸν καὶ αἱ διαστάσεις τῶν τουρκικῶν ἐξοπλίσεων ἤρξαντο ἀνησυχοῦσαι τοὺς γείτονας. Ὁ Νελίδωφ, τυχὼν ἀκροάσεως παρὰ τοῦ

ἐπέλασις τοῦ τουρκικοῦ ἱππικοῦ ὑπὸ ἵππαρχον, ζηλώσαντα τὰς δάφνας περικλεοῦς πατρὸς, ὑπέμνησε τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἡ ἀπροσμάχητος τουρκικὴ προέλασις, φέρουσα τοὺς Γενιτσάρους μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Βιέννης, ἐνέπνεε φόβον καὶ τρόμον εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἄλλως ἡ τουρκικὴ στρατηλασία ἐδείχθη νωθρὰ καὶ ἐνδεὴς εὐτόλμου πρωτοβουλίας. Οἱ εἰδήμονες ἀποροῦσι πῶς ὁ Ἐτὲμ οὐδαμῶς ἐχρησιμοποίησε τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν ἀταξίαν, ἥτις ἐπῆλθεν εἰς Μάτι, καὶ πῶς δὶς ὁ Κωνσταντῖνος, ἐν Λαρίσσῃ καὶ ἐν Φαρσάλοις, κατώρθωσε νὰ ὑπεκφύγῃ τὴν σιδηρᾶν τοῦ πολεμίου περίπτυξιν καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ σῶον ἐν συνόλῳ τὸν στρατόν του ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου εἰς τὴν Ὄρθρυν. Καίτοι μεραρχίαι ἐπάλαισαν κατὰ ταξιαρχιῶν, νίκην κατὰ τὴν κυρίαν ἔννοιαν τῆς λέξεως, νίκην, μεθ' ἣν ὁ ἐχθρὸς φεύγει καταδιωκόμενος καὶ καταλείπει εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν τηλεβόλα, σημαίας, χιλιάδας αἰχμαλώτων, οὐδαμοῦ κατήγαγεν ὁ τουρκικὸς στρατός. Ὑπέρτερόν τι στρατηγικὸν σχέδιον ἡ μὲν ἑλληνικὴ στρατηλασία δὲν ἠδυνήθη ἐξ ἀνάγκης, ἡ δὲ τουρκικὴ δὲν ἐφάνη ἱκανὴ νὰ ἐφαρμόσῃ. Αἱ «μάχαι» ἦσαν κατ' οὐσίαν ἐρρωμέναι προσβολαὶ καὶ πεῖσμονες ὑπερασπίσεις θέσεων, ἃς ἐπὶ τέλους οἱ Ἕλληνες ἠναγκάζοντο νὰ ἐκκενῶσιν ἐνώπιον τοῦ διηνεκοῦς κινδύνου τῆς ὑπερφαλαγγίσεως ὑπὸ ἐχθροῦ πολλαπλασίου. Ἡ μόνη ἐπιτυχοῦσα στρατηγικὴ τῶν Τούρκων κίνησις ὑπῆρξεν ἡ διχοτομία τῆς ἑλληνικῆς παρατάξεως μετὰ τὴν ἐν Φαρσάλοις μάχην· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ ἀποκοπεῖσα ταξιαρχία τοῦ ἀτρομήτου Σμολένσκη, ἣν τὰ φιλότουρκα φύλλα παρίστων ὡς συλληφθεῖσαν ἐν παγίδι καὶ ἧς προεξώφλουν τὴν αἰχμαλωσίαν, κατώρθωσε νὰ ὑποχωρήσῃ μετὰ τοῦ πυροβολικοῦ της εἰς Ἀλμυρὸν, μὴ ἀπολέσασα, ἢ τοὺς ἄνδρας, οἵτινες ὑπερήσπισαν διὰ τοῦ τιμίου των αἵματος τὴν πατρίδα τοῦ Φερράιου.

Ἐπὶ τοῦ ἑτέρου θεάτρου τοῦ πολέμου ἐν Ἠπείρῳ ἐμαρτυρήθη μὲν ἐξ ἴσου ἡ προσωπικὴ ἀνδρία τῶν στρατιωτῶν, ἔτι δὲ καταφανέστερον ἡ ἔλλειψις πάσης παρασκευῆς καὶ ὀργανώσεως. Τὴν προέλασιν διηυκόλυνε κατ' ἀρχὰς ἡ ἀνταρσία τῶν τουρκαλβανικῶν ταγμάτων, παράγων, ἐφ' οὗ δὲν ἐδικαιούμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν· ἀλλ' ὁ στρατὸς ὡς ἐκ τοῦ ἐλλιποῦς καταρτισμοῦ του καὶ τῆς ἀριθμητικῆς ἀνεπαρκείας του δὲν ἐφάνη οὐχ ἧττον ἱκανὸς πρὸς ἐρρωμένην διεξαγωγὴν ἐπιθετικοῦ πολέμου. Οὐχὶ ἅπαξ, ἀλλὰ δὶς ἡ πρωτοπορεία του ἐχώρησε μέχρι τῆς παρόδου τῶν Πέντε Πηγαδιῶν, ἥτις δεσπόζει τῆς πρὸς τὰ Ἰωάννινα ὁδοῦ, δὶς δὲ τὸ ἓν καὶ μόνον τάγμα, ἐξ οὗ ἀπετελεῖτο, ἀφοῦ ἐπολέμησε γενναιότατα κατ' ἐχθροῦ πολλαπλασίου, ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ, ἀφεθὲν ἀβοήθητον καὶ ἰδὸν ἐξαντλούμενα τὸ πυρομαχικά του. Ἄγγλοι ἀνταποκριταὶ περιεγραψαν μετὰ θαυμασμοῦ τοὺς ἐν τάξει ὑποχωροῦντας εὐζώνους, ἀγριωποὺς τὴν ὄψιν, πηδῶντας, ἀπὸ λίθου εἰς λίθον καὶ ἱσταμένους, ὅπως ἀπαντῶσιν εἰς τὸ ἐχθρικὸν πῦρ. Ἀλλ' ἤρκεσε μόνον τὸ ἄκουσμα τῆς ὑποχωρήσεως τοῦ ἑνὸς ἐκείνου τάγματος, ὅπως τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ, τὸ μηδαμῶς συμμετασχὸν τῆς μάχης καὶ μηδένα διατρέχον ἄμεσον κίνδυνον, καταληφθῇ ὑπὸ πανικοῦ, ἐγκαταλίπῃ ἀναιμωτὶ τὴν δι' αἵματος κτηθεῖσαν γῆν καὶ ὑποχωρήσῃ ἀτάκτως πρὸς τὴν Ἄρταν. Δὲν ἦσαν οἱ ἄνευ λόγου τραπέντες ὁμόφυλοι τῶν εὐζώνων, οἵτινες ἐπολέμησαν ὀλίγον περαιτέρω, εἷς κατὰ δέκα, ἐπὶ ἡμέραν ὅλην; Πῶς ἐξηγεῖται τόση φυγομαχία ἐγγὺς τόσης ἡρωϊκῆς ἀφοβίας; Τὸ φαινόμενον (διότι εἶναι ἀληθὲς φαινόμενον λαϊκῆς ψυχολογίας) μίαν καὶ μόνην ἐπιδέχεται ἐξήγησιν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀπεδύθη εἰς ἀγῶνα ἄνισον, ἔχουσα ἐξαίρετον ἀνθρώπινον ὑλικὸν, ἀλλὰ στερουμένη, ὡς κατὰ τὸ 1886, «παντὸς ὅ,τι ἀπαιτεῖται, ὅπως ἐξ ἀθροίσματος ἀνδρῶν γενναίων ἀποτελεσθῇ νεώτερος εὐρωπαϊκὸς στρατός».

Ὑπῆρχον οὐκ ὀλίγοι ἐν Ἀθήναις καθορῶντες τὴν κατὰ ξηρὰν ἀνισότητα πρὸς τὸν πολέμιον. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἐφαντάζοντο ὅτι θ' ἀποκαθίστα τὴν ἰσορροπίαν ἡ ὑπεροχὴ κατὰ θάλασσαν. Τί ἀκριβῶς προσεδόκων δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ὁρίσωσιν οὐδ' οἱ ἴδιοι. Πᾶν ἐκ τοῦ προτέρου προδιαγεγραμμένον σχέδιον ἐνεργείας ἔλειπεν, ἀναγκαία δὲ προϋπόθεσις οἱασδήποτε λυσιτελοῦς τοῦ στόλου δράσεως ἦτον προέλασις κατὰ ξηράν. Ἅμα ὡς ὁ πόλεμος ἐγένετο ἀντὶ ἐπιθετικοῦ ἀμυντικὸς, παρελύθη ἐξ ἀνάγκης καὶ ὁ στόλος. Τὸ ἔκβρασμα τῆς ἀθηναϊκῆς δημαγωγίας, ὅπερ συνέπεσε νὰ προΐσταται τῶν ναυτικῶν τοῦ ἔθνους δυνάμεων, ἵνα τιμωρηθῶμεν δι' ὧν ἐπταίσαμεν, ἀντέγραφεν ἀληθῶς τὰς διαταγὰς τῶν ὑπουργῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐτηλεγράφει πρὸς ναύτας ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ φέρωσι πανταχοῦ τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ὄλεθρον, οὐχὶ πρὸς ἐπίτευξιν θετικοῦ τινος ἀποκτήματος, ἀλλ' ἵνα ἐξαλειφθῇ ἡ ἐκ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς Λαρίσσης ἐντύπωσις καὶ κηκαταπλαγῇ ὁ κόσμος». Ἀλλ' ἐὰν τοιαῦται ἐμπνεύσεις κακοποιοῦ μανίας δὲν εἰσηκούσθησαν κατὰ γράμμα, εἶναι ἄξιοι ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης οἱ ἀνακόψαντες τὴν ἐκτέλεσιν. Ὁ λυσσωδῶς πολεμούμενος ἑλληνισμὸς κατήντησεν ἐνιαχοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀλβανίας ν' ἀποτελῇ στενὴν λωρίδα κατὰ τὰ παράλια. Θὰ ἦτον αὐτόχρημα τραγικόν, ἐὰν καὶ ἡ λωρὶς αὕτη κατεστρέφετο δι' ἑλληνικῶν ὀβίδων. Κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον, ὁ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὑπέρτερος γαλλικὸς στόλος ἐγένετο κύριος τῆς Βορείας θαλάσσης καὶ τῆς Βαλτικῆς καὶ ἠδύνατο νὰ κανονοβολήσῃ οἱονδήποτε σημεῖον τῶν γερμανικῶν παραλίων. Ἀλλ' ὁ Βίσμαρκ ἐδήλωσεν ὅτι τὸν κανονοβολισμὸν ἑκάστην γερμανικὴν πόλεως θὰ ἐτιμώρει παραδίδων αὐθημερὸν εἰς τὸ πῦρ μίαν τῶν γαλλικῶν πόλεων, εἰς ἃς εἶχεν ἤδη ἐπεκταθῇ ἡ γερμανικὴ εἰσβολὴ, καὶ ὁ γαλλικὸς στόλος ἀπέσχεν ἕκτοτε φρονίμως πάσης ἐχθροπραξίας. Συνέπεσε ν' ἀκούσῃ τι περὶ τούτου ὁ πρῴην ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ἐν τοῖς προθαλάμοις τῶν εἰρηνοδικείων; Καὶ νομίζει ὅτι θὰ καθίστατο συγγνωστοτέρα ἡ ἐγκληματικὴ κουφότης καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν συναδέλφων του, ἐὰν προσετίθετο εἰς τὰ ἀτιμωτικὰ λύτρα, ἅτινα θὰ καταβάλῃ τὸ ἔθνος, καὶ κονδύλιον κολοσσιαίων ἀποζημιώσεων; Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ἐνέργεια τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου φαίνεται ἀληθῶς μηδαμινή. Ἀπομένει ὅμως πάντοτε τὸ μέγα γεγονὸς ὅτι, ἐνῷ ἄλλοτε πᾶσαν ἑλληνικὴν ἐξέγερσιν ἐπεράτου ἡ ἀπειλὴ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ τουρκικοῦ στόλου εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἡ ἑλληνικὴ σημαία ἐδέσποσεν ἐπὶ τρίμηνον ἀδιαφιλονεικήτως τοῦ Αἰγαίου, πᾶς τις δ' ἐννοεῖ τίνας συνεπείας θὰ ἐπέφερεν ἡ ἐπικράτησις αὕτη ἐπὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων, ἐν ἀλλοίᾳ τῆς κατὰ ξηρὰν ἐκστρατείας ἐχβάσει. Δὲν πταίει οὔτε ὁ Σαχτούρης, οὔτε ὁ Κριεζῆς, οὔτε ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, ἐὰν ἡ διέπουσα τὸ ἑλληνικὸν ὀχλοκρατία δὲν ἠρκέσθη εἰς ὅ,τι ἐπετεύχθη μέγα ἐν Κρήτῃ διὰ τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ στόλου.

Ἡ εἰρήνη δὲν συνωμολογήθη ἔτι. Ἀλλ' ὁ πόλεμος δύναται ἤδη νὰ θεωρηθῇ ὡς περατωθείς, διότι δὲν θὰ εἰσακουσθῶσιν, ἐλπίζομεν, αἱ φωνασκίαι τῶν ζητούντων νὰ παραταθῇ ἡ ἀπονενοημένη ἀντίστασις, ἕως οὗ ἐπανέλθῃ ἡ Ἑλλὰς εἰς ἣν θέσιν εὑρίσκετο τῇ ἐπαύριον τοῦ Ναυαρίνου. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ καταστρώσωμεν ἀπὸ τοῦδε τὸν ἰσολογισμὸν τοῦ ἀφρονεστάτου ἐγχειρήματος τῆς τελευταίας πεντηκονταετίας. Ἡ εἰκοσαήμερος ἐκστρατεία δὲν ὑπῆρξε λίαν φονικὴ καὶ οἱ νεκροὶ καὶ τραυματίαι δὲν ὑπερβαίνουσι πιθανῶς τοὺς δισχιλίους. Ἀλλ' οὐκ ὀλίγους ἐθέρισαν καὶ θὰ θερίσωσιν ἔτι αἱ κακουχίαι καὶ αἱ νόσοι. Αἱ ἕκτακτοι πολεμικαὶ δαπάναι δὲν ὑπερβαίνουσι τὰ τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια καὶ ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τὸ ἓν πιθανῶς πέμπτον εἰσέφερεν ὁ ἔξω ἑλληνισμός. Ἀλλὰ τὸ ἐν ταῖς ἀποθήκαις πολεμικὸν ὑλικὸν κατηναλώθη σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ πρέπει θᾶττον ἢ βράδιον ν' ἀναπληρωθῇ. Ἐκ περισσοῦ μένει ἄλυτον τὸ ζήτημα τὸ λύτρων καὶ τῶν ἀποζημιώσεων, δι' ὧν, ὅσῳ λυσιτελῶς καὶ ἂν ἀσκηθῇ ἡ εὐρωπαϊκὴ μεσολάβησις, θὰ ἐπιβαρυνθῇ οἰκονομικῶς οὐκ ὀλίγον τὸ κράτος. Αἱ ἔμμεσοι ζημίαι, αἱ ἐκ τῆς διακοπῆς πάσης ἐργασίας, αἱ ἐκ τῆς ἐπὶ μῆνας ἀγόνου ἐπασχολήσεως τόσων μυριάδων βραχιόνων, αἱ ἐκ τῆς κατοχῆς καὶ τῆς δηώσεως τῆς Θεσσαλίας, αἱ ἐκ τῆς ἀπελάσεως τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλλήνων, εἰς οὐδένα ὑπόκεινται ὑπολογισμόν. Πλὴν δὲ τῶν ὑλικῶν ζημιῶν, δειναὶ εἶναι καὶ αἱ ἠθικαὶ, ἡ μείωσις τοῦ γοήτρου τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀνταπαιτητῶν, ἡ ἀναζωπύρωσις τῆς τουρκικῆς δυνάμεως. Ἀρκεῖ νὰ συγκρίνῃ τις τὴν τελευταίαν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων συζήτησιν περὶ τὴν πρὸ τριῶν μηνῶν, ὅπως ἐννοήσῃ ὁποία ἐπῆλθε φοβερὰ μεταβολή. Ἡ παρατεταμένη τῆς Εὐρώπης πρόκλησις, ἡ μεμελετημένη ἀπειλὴ τῆς γενικῆς εἰρήνης ἐγένησεν ἰσχυρὰς μνησικακίας, ἃς δὲν ἴσχυσε ν' ἀφοπλίσῃ οὐδὲ τὸ θέαμα τόσων συμφορῶν. Ἡ πτῶσις τοῦ Μεσολογγίου συνεκίνησεν ἄλλοτε ἐκ μυχίων τὸν χριστιανικὸν κόσμον σύμπαντα, καὶ συνετέλεσε πλειότερον τῶν λαμπροτέρων νικῶν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἡ πεζὴ ἡμῶν ἐποχὴ λατρεύει μόνην τὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἡ ἀπάνθρωπος ῥῆσις «οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις» οὐδέποτε ἠλήθευσε τοσοῦτον ἀπαισίως. Τὸ ἑλληνικὸν αἷμα συνετέλεσεν, ὅπως πορίσῃ ἐκτίμησιν εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ καταστήσῃ δημοτικὸν τὸν Σουλτάνον, ἀπώλεσε δ' ἡ Ἑλλὰς τὰς συμπαθείας, ἃς εἶχεν ἀποτιτήσει πρὸ τριῶν μηνῶν διὰ τῆς ἐν Κρήτῃ εὐστόχου ταρεμβάσεως.

Εἶναι λοιπὸν καὶ ἐκ ὑλικῆς καὶ ἐξ ἠθικῆς ἀπόψεως τὸ παθητικὸν βαρὺ, βαρύτατον καὶ ὅσοι συνετέλεσαν ἐποωσδήποτε, ὅπως περιαγάγωσι τὸ κράτος εἰς τὴν ἐνεστῶσαν θέσιν, πρέπει νὰ κατατρύχωνται ἰσοβίως ὑπὸ ἐλέγχων συνειδήσεως. Ἀλλ' ὑπάρχει ἀπέναντι τοῦ παθητικοῦ καὶ ἐνεργητικὸν, καὶ τὸ ἐνεργητικὸν τοῦτο, ἰσοφαρίζον πρὸς πᾶσαν ζημίαν καὶ ἀπώλειαν, εἶναι τὸ μάθημα, ὅπερ δύναται νὰ πορισθῇ τὸ ἔθνος, ἐὰν σωφρονήσῃ. Ἡ Ἰένα, ἡ Νοβάρα ὑπῆρξαν καταστροφαὶ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ δεινότεραι τῶν ἐπὶ τῶν θεσσαλικῶν πεδίων. Ἀλλὰ λαοὶ ἀνδρικοὶ ἐδιδάχθησαν ἐκ τοῦ μαθήματος ὅ,τι ἔπρεπε νὰ διδαχθῶσι καὶ μετὰ ἑπτὰ ἀπὸ τῆς Ἰένας ἔτη ἡ Πρωσσία ἀνήρχετο εἰς μείζονα περιωπὴν καὶ δύναμιν, μετὰ δέκα δ' ἔτη ἀπὸ τῆς Νοβάρας τὸ Πεδεμόντιον ἐγίνετο Ἰταλία. Ἔλειψαν αἱ ἀδιάκοποι ἀντεγκλήσεις, δὲν ἐπερρίφθη ἐπὶ ἑνὸς τὸ σφάλμα πάντων καὶ τὸ Στέμμα ἐξελήφθη ὡς τὸ φυσικὸν κέντρον τῆς ἑνώσεως ὅλων τῶν ἀγαθῶν πατριωτῶν, τῶν ἀφορώντων εἰς μόνην τὴν ἀνόρθωσιν τῆς πατρίδος. Ἡ κατάστροφὴ εἰς ἣν κατελήξαμεν, δὲν ἔχει μόνον ἀμέσους ἀφορμὰς καὶ οἱ μόνοι ἔνοχοι δὲν εἶναι οἱ σοβοῦντες σήμερον ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἡ ὅλη φορὰ τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς ἀπὸ πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν ἐξέθρεψε τὴν ὀχλοκρατίαν, τὴν πρὸς τὰς ἀγυιὰς πτόησιν, τὴν δημοκοπικὴν ἄμιλλαν, τὴν ἐξασθένησιν τῶν συντηρητικῶν ἰδεῶν, ἥτις κατήντησε νὰ παραδώσῃ τὴν τύχην τοῦ ἔθνους εἰς τὴν διάκρισιν ἀνωνύμου συνεταιρισμοῦ. Ὅτε πρὸ ὀκτὼ μηνῶν ἐδημοσιεύθη τὸ περὶ στρατιωτικῶν γυμνασίων καὶ μονίμου στρατοπέδου βασιλικὸν γράμμα, παρεστήσαμεν μετὰ τῆς παῤῥησίας, ἧς οὐδέποτε καὶ πρὸς οὐδένα ἐδείχθημεν ἐλλιπεῖς, ὅτι διὰ τοιούτων σπασμωδικῶν ἐνεργειῶν δὲν ἠδύναντο ν' ἀναπληρωθῶσιν αἱ ὀλιγωρίαι δεκαετηρίδων καὶ ὅτι πάσης σοβαρᾶς σκέψεως περὶ ἐκπληρώσεως τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς τῆς Ἑλλάδος ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ ἡ ἀπόκτησις κοσμίας διοικήσεως, εὐτάκτων οἰκονομικῶν, ἀξιομάχου στρατοῦ. Τὴν στοιχειώδη ἐκείνην ἀλήθειαν προσεπεκύρωσεν ὁ πόλεμος. Ἡ διοικητικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ἀντετάχθη ἐν τοῖς μεγίστοις κοινοβουλίοις τῆς Εὐρώπης, ἐν ταῖς σήλαις τῶν αὐθεντικωτάτων ὀργάνων τοῦ τύπου ὡς τὸ ὑπέρτατον ἐπιχείρημα κατὰ τῆς ἀμέσου ἑνώσεως τῆς Κρήτης, μάτην δ' ἐλπίζομεν ἐθνικὸν μέλλον κρεῖττον, ἐφ' ὅσον δὲν ἐμπνεύσωμεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῆς ἑλληνικῆς ἐξουσίας εἶναι ἐπέκτασις εὐνομίας, τάξεως καὶ οἰκονομικῆς ἀκμῆς. Ἐγράφη κακοήθως ἐν ξέναις ἐφημερίσιν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐῤῥίφθη εἰς τὸν πόλεμον, ἵνα εὕρῃ εὔσχημον πρόφασιν πρὸς νέαν καὶ πλήρη χρεωκοπίαν. Ἐὰν ἀληθεύσῃ ἡ μοχθηρὰ πρόῤῥησις, τὸ βασίλειον θὰ κατέλθῃ εἰς περιφρόνησιν, ἐξ ἧς δὲν θ' ἀνακύψῃ πλέον. Ἵνα ὑποστῇ, παρὰ τὰ ἐνεστῶτα βάρη, καὶ ἐκεῖνα, ἅτινα θὰ φέρῃ ἡ συνομολόγησις τῆς εἰρήνης, ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀπαραίτητον ἀνάγκην πίστεως, καὶ τὴν πίστιν δύναται ν' ἀνακτήσῃ μόνον διὰ τοῦ συμβιβαστοῦ, οὗ ὀλιγωρήσασα ἐπὶ ἔτη, εὗρεν ἐκεῖ, ἔνθα κρίνονται αἱ τύχαι τῶν λαῶν, τόσην δυσπιστίαν καὶ τόσην ἀποστροφήν. Φυσικῷ τῷ λόγῳ, αἱ μεταβληθεῖσαι περιστάσεις ἐπιβάλλουσιν ἄλλους, ἐπιεικεστέρους ὅρους· ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἐπιδειχθῇ τιμία προαίρεσις καὶ τὰ εὐρωπαϊκὰ κεφάλαια θὰ τείνωσι προθύμως χεῖρα ἀρωγῆς καὶ ἀνορθώσεως. Ἄνευ ῥιζικῆς μεταῤῥυθμίσεως τῆς διοικήσεως καὶ μονίμου τῶν οἰκονομικῶν τακτοποιήσεως, ματαία θὰ ἦτον πᾶσα σπασμωδικὴ ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ προσπάθεια. Ἄλλως τε τὸν στρατὸν δὲν παραλύει μόνη ἡ ἀνεπάρκεια τῆς ὑλικῆς παρασκευῆς. Ὅλα του τὰ ἐλατήρια ἐχαλάρωσεν ἰδίως ἡ ἀνάμιξις εἰς τὴν κομματικὴν πολιτικὴν, καὶ ἐὰν δὲν τεθῇ ὁριστικῶς τέρμα εἰς τὴν φαγέδαιναν ταύτην, ἐὰν δὲν ἀπομακρυνθῶσι τῶν καλπῶν οἱ στρατιῶται καὶ τοῦ βουλευτηρίου οἱ ἀξιωματικοὶ, προτιμότερον εἶναι νὰ ἐννοήσωμεν ἐγκαίρως ὅτι στρατὸν ἄξιον τῆς ἀποστολῆς του δὲν θ' ἀποκτήσωμεν οὐδέποτε καὶ νὰ ῥυθμίσωμεν τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τὸ ἐλβετικώτερον, ἀρκούμενοι εἰς δύναμιν ἐπαρκῆ πρὸς τήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως. Μέχρι τοῦδε δὲν ὑπῆρξε τοιαύτη ἡ ἐπίμονος θέλησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Αἱ θυσίαι, ἃς ὑπέστη μαρτυρικῶς ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως ὁμοφύλων, ἀποτελοῦσι τίτλον τιμῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, θ' ἀποβῶσιν ὅμως ἄγονοι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἐὰν μὴ προηγηθῇ ἐν τάξει καὶ πατριωτικῇ συμπνοίᾳ, ἡ ἐπὶ τὸ κοσμιώτερον ἀναδιοργάνωσις τοῦ κράτους.

Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλης ἀπόψεως ἡ ἀλγεινὴ τῶν τελευταίων ἑβδομάδων πεῖρα δέον νὰ ἐμπνεύσῃ σωτηριώδη διδάγματα. Ἐπιστεύσαμεν ὅτι εἴχομεν ἀρκοῦσαν φυλετικὴν δύναμιν, ὅπως ἐπιβάλωμεν μονομερῆ λύσιν καὶ εἰς τοὺς κρατοῦντας καὶ εἰς τοὺς ὁμοδούλους, καὶ τὴν πλάνην ταύτην ἀπετίσαμεν ἀδρῶς. Διαρκούσης τῆς ἑλληνοτουρκικῆς μονομαχίας, οὐδὲ φύλλον ἐσείσθη ἐπὶ τῆς βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ὄπισθεν τῶν πυκνῶν τοῦ Ἐτὲμ ταγμάτων, παρίσταντο τρία χριστιανικὰ κράτη ἐπιθυμοῦντα τὴν ἡμετέραν ἧτταν καὶ ἕτοιμα νὰ πορισθῶσιν ὠφελήματα ἐξ αὐτῆς. Θὰ ἤμεθα οἱ χείρονες τῶν τυφλῶν, οἱ μὴ θέλοντες νὰ ἴδωσιν, ἐὰν ἐξακολουθήσωμεν φανταζόμενοι ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιβάλωμεν νέαν ἐν Ἀνατολῇ δημιουργίαν ἄνευ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν λαῶν, ἢ καὶ ἐναντίον αὐτῶν. Προκαταρκτικὸς ὅρος οἱασδήποτε ἐχέφρονος ἐνεργείας πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἀδελφικὴ συνεννόησις πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, πρὸς τὴν Σερβίαν, πρὸς τὸ Μαυροβούνιον, ἐπὶ τῇ βάσει θετικοῦ προγράμματος, οὐδ' ἔχει τι τὸ δυσχερὲς τοιαύτη συνεννόησις. Ὁ πράγματι ἀμφισβητούμενος χῶρος κατοικεῖται ὑπὸ 300 χιλιάδων ψυχῶν, καὶ ὁπωσδήποτε ἂν διαιρεθῇ, εἰς οὐδένα τῶν παραγόντων τῆς λύσεως θ' ἀσφαλίσῃ ἐπίφοβον ὑπεροχήν. Προάγοντες μέχρις ἀσπόνδου ῥήξεως τὴν ἔριδα περὶ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ καζᾶ, οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς παρασκευάζουσιν ἀσφαλῶς τὴν κοινὴν ὑποδούλωσιν. Δὲν εἶναι πλέον αὕτη φράσις κενή. Οὐδέποτε ἡ μέλλουσα κατάκτησις, ἡ ἑλλοχεύουσα παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἐνεστώσης, προδιεγράφη εὐκρινέστερον, ἢ κατὰ τὴν τελευταίαν τριμηνίαν, ἡ δὲ κοινὴ ἐκ Πετρουπόλεως Ἐγκύκλιος Μουράβιεφ καὶ Γολουχόφσκη πρὸς τὰ βαλκανικὰ κράτη εἶναι ἴσως τὸ σπουδαιότατον γεγονὸς ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων ἀπὸ τῆς βερολινείου συνθήκης. Ὡμίλησαν οἱ ἀληθεῖς κύριοι, καὶ τὸ καθεστὸς ἔθεσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν των κατὰ παντὸς ἄλλου, διότι θεωροῦσι πλέον αὐτὸ ὡς κτῆμα ἴδιον. Ἀμφιβολίαν δὲν ἐπιδέχεται ὅτι, καὶ ἐὰν τυχὸν τὸ ἑλληνικὸν τόλμημα ἔφερε τὰ ἀποτελέσματα, ἅτινα προσεδόκων οἱ ἐν Ἀθήναις, Αὐστριακοὶ καὶ Ῥῶσσοι θὰ κατήρχοντο ἐκ δύο συγχρόνως διευθύνσεων, ἵνα παραμερίσωσι τοὺς μικροὺς ἀνταπαιτητάς, εἰς τὸν βέβαιον δὲ τοῦτον κίνδυνον ἀφορῶντες οἱ Ἄγγλοι, προσεπάθουν ἐναγωνίως ν' ἀποσοβήσωσι τὴν σύγκρουσιν καὶ ἐκήρυττον παντὶ τρόπῳ ὅτι ἐσπευσμένη ἐνέργεια, καὶ ἐπιτυγχάνουσα, θὰ ἐματαίου τὴν ὑστάτην ἐλπίδα δικαίας τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος λύσεως. Μόνοι οἱ ἐντεταλμένοι τὴν ὑπεράσπισιν τῶν διαρκῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ συμφερόντων οὐδὲν ἐκ πάντων τούτων ἐγίνωσκον, οὐδὲν ἐνόουν, πρὸ ὀλίγων δ' ἐτῶν μηνῶν συνεζήτουν σοβαρῶς περὶ προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν τριπλῆν ἢ εἰς τὴν διπλῆν συμμαχίαν. Τί ἐῤῥόνουν περὶ Ἑλλάδος καὶ τριπλῆ καὶ διπλῆ γινώσκομεν πλέον τραγικῶς. Ὑπάρχουσι καὶ εἰς τὸν ἕνα καὶ εἰς τὸν ἕτερον συνδυασμὸν στοιχεῖα σχετικῶς εὐμενέστερα, ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα ταῦτα στεροῦνται πάσης αὐτοβουλίας, αἱ δὲ δυνάμεις, αἱ ἰθύνουσαι τὴν ἀνατολικὴν πολιτικὴν καὶ τῆς τριπλῆς καὶ τῆς διπλῆς συμμαχίας, κοινὸν ἔχουσι τὸ συμφέρον τῆς ἐκμηδενίσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ, πρὸς ὃν εἰς οὐδεμίαν διατελοῦσι φυλετικὴν συνάφειαν καὶ ὃν εὗρον ἤδη οὐχὶ πειθήνιον ὄργανον. Κατὰ τῶν ἰσχυρῶν τούτων καὶ ἀδυσωπήτων πολεμίων ὁ ἑλληνισμὸς ἐρεισμα δύναται νὰ ἐλπίσῃ μόνον παρὰ τῆς δυνάμεως, ἥτις, σκέπουσα ἀπὸ αἰῶνος τὴν παγκόσμιον ἐλευθερίαν, εἶναι ἰδίως ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μεσογείῳ ὁ φυσικὸς φύλαξ καὶ προστάτης τῆς κατὰ τῆς σλαβικῆς πλημμύρας ἰσορροπίας. Ἡ πολιτικὴ τῶν δυναστικῶν δεσμῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν θωπειῶν ἐδοκιμάσθη καὶ ἐρωράθη ἀλυσιτελής. Καιρὸς εἶναι πλέον νὰ ἐφαρμοσθῇ ὑγιὴς πολιτικὴ συμφέροντος καὶ νὰ ἐπιζητηθῇ διὰ ῥητῶν συμφωνιῶν ἡ μία ἀσφαλὴς φιλία, ἐφ' ἧς νὰ δυνάμεθα ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ὑπολογίσωμεν. Ἠξεύρομεν ἀπὸ τοῦδε τίνα στρατιωτικὴν, τίνα ναυτικὴν, τίνα ἐθνικὴν δύναμιν ἐμποροῦμεν νὰ διαθέσωμεν ὀργανιζόμενοι, καὶ ἡ δύναμις αὕτη, ἐὰν ἐπικρατήσῃ ἡ ἀληθὴς φιλοπατρία καὶ ἡ φρόνησις, θὰ καταστήσῃ ταχέως τὴν Ἑλλάδα σύμμαχον οὐχὶ εὐκαταφρόνητον. Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων μεμψιμοιροῦσι σήμερον κατὰ τῆς Ἀγγλίας, διότι, ἀναβαλοῦσα καὶ ματαιώσασα τὰ μέτρα τοῦ βιασμοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, κατέστησε δυνατὸν τὸν πόλεμον. Ἀλλὰ δὲν ἐνομίζομεν τοῦτο μέχρι τῆς χθὲς ὡς μεγάλην ὑπηρεσίαν; Δὲν ἐκραυγάζομεν ἀπὸ τῶν στεγῶν ὅτι ἡ ἄμεσος ἀπάντησις εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν θὰ ἦτον ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου; Δὲν ἐξηκολουθοῦμεν δ' ἐπὶ δέκα ἔτη νὰ ὀνειδίζωμεν ὡς μισέλληνα καὶ αὐτὸν τὸν Γλάδστωνα, διότι ἐξ ἀληθοῦς πρὸς τὴν Ἑλλάδα πόνου ἀνέκοψε βίᾳ ὁμοίαν αὐτοκτόνον παραφροσύνην; Ψευδεῖς ἐλπίδας δὲν ὑπέθαλψεν ἐξ ἀρχῆς τῆς κρίσεως ἡ ἀγγλικὴ πολιτική. Ἀλλ' ἄνευ αὐτῆς δὲν θὰ ἐπετυγχάνετο οὐχ ἧττον οὐδ' ἡ κρητικὴ αὐτονομία καὶ ἐξ αὐτῆς πρέπει πρωτίστως νὰ προσδο

ροφορίας περὶ τῶν μαχῶν, αἵτινες προηγήθησαν τῆς κατοχῆς τῆς Λαρίσσης· Αἱ κατὰ τὴν ὀροθετικὴν γραμμὴν μάχαι διήρκεσαν ἀδιαλείπτως 27 ὥρας, διέπρεψαν δὲ κατ' αὐτὰς λόγῳ ἀνδρίας τὰ ἀλβανικὰ τάγματα. Οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν τῇ 17 καὶ 18 Ἀπριλίου (ἔτος νέον) 800 νεκροὺς καὶ τραυματίας. Τῇ 23 Ἀπριλίου οἱ Ἕλληνες ἠμύνοντο πλέον πανταχοῦ, κατεῖχον δὲ θέσεις καλῶς ὠχυρωμένας. Ὁ Ἐτὲμ-πασσᾶς ἦγε κατ' αὐτῶν 105 τάγματα πεζικοῦ καὶ 28 πυροβολαρχίας, εἶχε δ' ἔτι ἐπὶ τουρκικοῦ ἐδάφους 10 τάγματα καὶ 5 πυροβολαρχίας. Ὁ στρατάρχης, θέλων ν' ἀποφύγῃ προσβολὴν κατὰ μέτωπον, ἤτις θὰ συνεπήγετο δεινὰς ἀπωλείας, προὐτίθετο νὰ βιάσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς ἐκκένωσιν τῶν θέσεών των διὰ προελάσεως τοῦ ἀριστεροῦ του κέρατος ἐκ Γοδαμάν. Ἀλλὰ διὰ συμβουλῶν ξένων (τοῦ Γρούμκωφ) ἐπείσθη νὰ μεταβάλῃ τὸ ἀρχικόν του σχέδιον καὶ νὰ ἐπιτεθῇ εὐθὺς κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κέντρου, ἵνα ἀνοίξῃ ἑαυτῷ βίᾳ τὴν πρὸς τὸν Ξηριᾶν ὁδόν. Ὁ εἰδήμων ξένος ἐπαινεῖ τὴν πειθαρχίαν τῶν Τούρκων, τὴν δ' ἐπιμελητείαν των ἀποκαλεῖ ἐπαρκῆ. Ἐκ τῶν στρατηγῶν φρονεῖ ὅτι διεκρίθησαν ἰδίως ὁ Χαϊρῆ-πασσᾶς καὶ ὁ Χαχῆ-πασσᾶς. Περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ Ἐτὲμ αἱ γνῶμαι εἶναι δεδιχασμέναι.

Ὁ «Χρόνος» ἐπαινεῖ τὴν ἐκ Φαρσάλων ὑποχώρησιν, κατακρίνει ὅμως τὴν ἐν Ἀθήναις ἀπόπειραν, ὅπως ἡ ὑποχώρησις μεταποιηθῇ εἰς μεγάλην νίκην. «Τὰ γεγονότα (λέγει) οὐδὲν προστρίβουσιν ὄνειδος εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἐπολέμησαν μετ' ἀρκούσης εὐσταθείας, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ποιότης τοῦ στρατεύματός των καὶ τοῦ ἀντικρὺ στρατεύματος. Ταπεινωτικὴ ὅμως καὶ εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀκατάληπτος ἀποβαίνει ἡ διηνεκὴς προσπάθεια, ὅπως ἀποκρυβῶσι τὰ ἀληθῆ γεγονότα καὶ ὑποκατασταθῶσιν εἰς αὐτὰ γελοῖαι ἐπίνοιαι, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ποιότης τοῦ στρατεύματός των καὶ τοῦ ἀντικρὺ στρατεύματος. Ταπεινωτικὴ ὅμως καὶ εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀκατάληπτος ἀποβαίνει ἡ διηνεκὴς προσπάθεια, ὅπως ἀποκρυβῶσι τὰ ἀληθῆ γεγονότα καὶ ὑποκατασταθῶσιν εἰς αὐτὰ γελοῖαι ἐπίνοιαι, ἂν μὴ ἤδη ἐσώθη, ἀφ' ἧς παρέτεινε τὴν ἀντίστασιν περὶ τὸ Βελεστῖνον, καὶ ἀφοῦ ἀπεφασίσθη ἐν πολεμικῷ συμβουλίῳ ἡ ὑποχώρησις τῆς κυρίας δυνάμεως πρὸς τὸ Δομοκόν, ἐγέννησε πρὸς στιγμὴν τὸν φόβον μὴ κυκλωθῇ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ἀλλ' ἡ τοσοῦτον ἐγκωμιαζομένη ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν φύλλων τουρκικὴ στρατηλασία δὲν ἐχρησιμοποίησε καὶ πάλιν τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν μετὰ τῆς δεούσης ῥώμης καὶ ἡ ταξιαρχία τοῦ Σμολένσκη ἀφίχθη ἤδη ἀνενόχλητος εἰς Ἀλμυρόν. Καὶ ἡ ἐκ Φαρσάλων ὑποχώρησις τοῦ κυρίου σώματος πρὸς τὸ Δομοκὸν ἐγένετο ἐν πλήρει τάξει καὶ μετ' ἐλαχίστων σχετικῶς ἀπωλειῶν, ὁ δὲ Ἐτὲμ, ἀπατηθεὶς ἐκ τῆς εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Φαρσάλων προσποιητῆς ἀντιστάσεως τῆς ὀπισθοφυλακῆς, ἦν διεσάλπισεν ὡς μεγάλην νίκην, οὐδ' ἐτόλμησε νὰ ἐπιφθῇ περὶ ἐρρωμένης προελάσεως ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν ὑποχωρούντων. Σήμερον ὁ διάδοχος μετὰ δισμυρίων ἀνδρῶν κατέχει πάλιν ὀχυρὰς θέσεις, δύναται δ' ἀκόπως νὰ ἑνωθῇ πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ ὑπὸ τὸν Σμολένσκην ταξιαρχία. Ἀλλὰ μάχαι εἶναι ἀπίθανον ὅτι θὰ συγκροτηθῶσι πλέον, διότι οἱ Τοῦρκοι συνεκέντρωσαν ἤδη ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους 65 χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἡ παράτασις τοῦ πολέμου ἐν τόσῃ δυσαναλογίᾳ δυνάμεως θὰ ἦτον ἁπλῶς παράτασις ἀσκόπου καὶ ἐπομένως ἐγκληματικῆς αἱματοχυσίας. Εὐτυχῶς ἡ κυβέρνησις ἀντελήφθη ἀνδρικῶς τοῦ καθήκοντός της καὶ ἡ ἀνάκλησις τοῦ Βάσσου καὶ τῶν πλείστων ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἐκ Κρήτης ἐξελήφθη ἐν γένει ὡς τὸ πρῶτον πρὸς τὴν εἰρήνην βῆμα. Αἱ διαπραγματεύσεις δὲν θὰ ἦναι εὔκολοι, διότι ὁ νικητὴς ἐπήρθη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἔχει πάντοτε ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ συμφωνίᾳ κραταιοὺς ἐχθροὺς, οὓς δὲν ἐμάλαξαν οὐδὲ τόσαι συμφοραί. Πρέπει οὐχ ἧττον νὰ πίωμεν τὸ πικρὸν ποτήριον μέχρι τρυγός, καταρώμενοι ἀφώνως ἐκείνους, οἵτινες, μηδὲν ἐννοήσαντες, παραγνωρίσαντες τὰ πάντα, ἔφεραν ὡς τυφλοὶ τὸ κράτος εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Δὲν ἐπέστη ἔτι ἡ στιγμὴ νὰ διανεμηθῶσιν ἀκριβοδικαίως αἱ εὐθῦναι. Ἀλλ' ἡ γενικὴ καταφορὰ στρέφεται ἀπὸ τοῦδε ἀκατάσχετος κατὰ τῆς περιφήμου Ἐθνικῆς Ἑταιρίας, ἥτις ὑπῆρξεν ἀναντιῤῥήτως καὶ ἡ ἀπωτέρα καὶ ἡ ἄμεσος ἀφορμὴ τοῦ πολέμου, ἀπωτέρα μὲν, διότι ἤρξατο ἤδη ἀπὸ πέρυσι σχεδιάζουσα τὴν δι' ἁρματωλῶν κατάκτησιν τῆς Μακεδονίας, ἄμεσος δὲ, διότι διὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν στιφῶν της προέτρεξε τῶν ἀποφάσεων τῶν ὑπευθύνων καὶ προεκάλεσε τὰς ἐχθροπραξίας. Ἐκ τῶν ἀποκαλύψεων τῆς «Ἐφημερίδος» ἐξάγεται ὅτι πρὸς τὴν διάπυρον φιλοπατρίαν ἀνεμιγνύετο καὶ οὐ μικρὰ δόσις χρηματολογίας. Ὅπισθεν τῶν ὁρατῶν μελῶν, πάντων ἀνεξαιρέτως ἐντιμοτάτων καὶ ἀκραιφνεστάτων πατριωτῶν, ἐκρύπτετο ἀγυρτικῶς ὑπὸ μυστηριῶδη πέπλον ἡ «Ἀόρατος Δύναμις», διαθέτουσα ἀνεξελέγκτως τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα καὶ ζητοῦσα ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ 250 χιλιάδας δραχμῶν «διὰ τὸν ἱερὸν σκοπόν». Ὑπῆρχον ἐν ἄλλαις λέξεσι δύο κατηγορίαι, οἱ ἀφελεῖς, οἵτινες ἔδιδον, καὶ οἱ πονηροὶ, οἵτινες ἐνεθυλάκιζον. Ἡ «Ἀόρατος Δύναμις», ἐνώπιον τῆς γενικῆς κατακραυγῆς, ἔπεμψεν εἰς τὰς ἐφημερίδας δήλωσιν λέγουσαν ὅτι «ὑπέρτατοι πατριωτικοὶ λόγοι ἀναγκάζουσι τὴν Ἐθνικὴν Ἑταιρίαν νὰ ἐξακολουθήσῃ τηροῦσα σιωπήν», ἀλλ' ὅτι, «εὐθὺς ὡς ἐπιστῇ ἡ ὥρα, θέλει ἐκθέσει τὰ κατὰ τὰς ἐνεργείας καὶ τὴν διαχείρισιν αὐτῆς». Ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ διαπραχθέντος κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους ἐγκλήματος δὲν ἐπιτρέπει προδήλως νὰ ὁρίσωσι τὴν ὥραν καὶ τὸν τρόπον τῆς λογοδοσίας οἱ ἔνοχοι, εἶναι δ' ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ ἐπιληφθῇ ἄνευ ἀναβολῆς τῶν ἀνακρίσεων ὁ Εἰσαγγελεύς. Ἀφοῦ ἐπάθομεν ὅ,τι ἐπάθομεν, πρέπει, τοὐλάχιστον, νὰ πορισθῶμεν τὸ ἐκ τοῦ παθήματος μάθημα. Πρέπει ν' ἀποφενακισθῇ ἡ ἀγυρτεία, ἵνα ἐννοήσωσιν οἱ ἀξιωματικοὶ ὅτι, ὁμόσαντες ἅπαξ τὸν εἰς τὰ νόμιμα ὄργανα τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας ὅρκον, δὲν ἐπετρέπετο νὰ περιέλθωσιν εἰς συνάφειαν πρὸς σκοτίους συνεταιρισμοὺς, ἵνα ἐννοήσωσιν οἱ δημοσιογράφοι ὁποίου κακοῦ ἐγένοντο ἐν ἀγνοίᾳ των πρόξενοι, ἐξυμνήσαντες πέρυσιν ἀνύπαρκτα ἐν Μακεδονίᾳ κατορθώματα καὶ ἀπαθανατίσαντες διὰ τοῦ καλάμου καὶ τῆς γραφίδος ὡς ἥρωα ἐφάμιλλον τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Νικηταρᾶ τὸν τυχόντα «κατσικοκλέφτην». Ἄλλως πρέπει νὰ συντραχθῇ τὸ κράτος, ἄλλαι ἰδέαι πρέπει νὰ ἐπικρατήσωσιν, ἐὰν θέλωμεν νὰ καταστῇ τὸ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Ἠπείρῳ ῥεῦσαν αἷμα ἀληθὲς λουτρὸν παλιγγενεσίας καὶ νὰ μὴ καταβάλωμεν τὰ λύτρα ἄνευ ἀνταλλάγματος. Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν οὐδὲν διορθοῖ σύμπτωμα τῆς σωστικῆς ταύτης ἀναγνήψεως. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν πρῴην ὑπουργὸν τῶν ναυτικῶν νὰ δημοσιεύῃ τὰ παραληρήματα τῆς παραφροσύνης, ἅτινα ἀπηύθυνεν ἀντὶ σοβαρῶν ὁδηγιῶν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ στόλου καὶ ἅτινα μόνα ἀρκοῦσι νὰ ἐξηγήσωσι πῶς ἄνισον τόλμημα, ὑπὸ τοιούτων ἰθυνόμενον χειρῶν, κατέληξεν εἰς καταστροφήν. Ἐπιτρέπεται εἰς ἄνθρωπον, οὗ αἰσθοῦμαι ν' ἀναφέρω τὸ ὄνομα, διότι φέρει δυστυχῶς ὄνομα τετιμημένον, νὰ δημοσιεύῃ ῥυπαρὸν χαρτίον, ἐν ᾧ ζητεῖ... τὴν δίκην καὶ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ βασιλέως, καὶ ἡ ἀστυνομία δὲν ἐπεμβαίνει, καίτοι ὑπάρχουσι πρόχειροι αἱ περὶ ἀέργων καὶ φαυλοβίων διατάξεις. Ἐπιτρέπεται νὰ ὀνειδίζηται καθ' ἑκάστην ὡς «φυγὰς τῆς Λαρίσσης», ὡς ἀνανδρος, ὡς ἀνάξιος τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς στολῆς του ὁ διάδοχος, ὅστις πρὸ τριῶν ἔτι ἡμερῶν ἀνευφημήθη διὰ τὴν ἀνδρίαν του ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Καὶ τὰς καταγγελίας ταύτας διανέμουσιν ἀφειδῶς ἐκεῖνοι, οἵτινες, ὡς ἔγραψεν εὐφυέστατα ὁ Φιλήμων, δὲν εἶδον ἄλλον καπνὸν, ἢ τὸν τοῦ σιγάρου των, καὶ δὲν ἤκουσαν ἄλλον κρότον, ἢ τὸν τῆς συρίκτρας τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος! Πρέπει, τῇ ἀληθείᾳ, νὰ ἐξέστημεν τῶν φρενῶν, ἀφοῦ κατήντησε νὰ δίδῃ μαθήματα μετριοπαθείας καὶ ἐχεφροσύνης ὁ δημοσιογράφος, ὅστις ἐθεωρεῖτο ἐπὶ τρεῖς δεκάδας ἐτῶν ὡς ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ παραλογωτάτου πατριωτικοῦ σωβινισμοῦ. Ἤθελόν τινες ἐνταῦθα, ὡς φαίνεται, ἀληθὲς Σεδὰν ἐν Λαρίσσῃ καὶ δὲν εἶναι καθόλου εὐχαριστημένοι, διότι δι' ἐγκαίρου ὑποχωρήσεως κατωρθώθη ν' ἀναδιοργανωθῇ ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς καὶ ν' ἀνορθωθῇ ἡ τιμὴ τῶν ὅπλων ἐν Βελεστίνῳ καὶ ἐν Φαρσάλοις. Εἰς πάντα χρηστὸν πολίτην παρέχει ἀξιομίμητον παράδειγμα πολιτικοῦ θάρρους ὁ πολιὸς Κεφαλλὴν πατριώτης, ὁ γράφων εἰς τὴν «Παλιγγενεσίαν» ἐκ Κερκύρας· «Πιστεύετε, ἀπαίσιοι δημαγωγοί, ὅτι, συκοφαντουμένης τῆς βασιλείας καὶ ἱδρυομένης τῆς παρισιανῆς Κομμούνας, θὰ νικήσωμεν τὸν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐδάφει κατασκηνώσαντα ἐχθρόν; Ἐμπνέοντες εἴς τε τὸν λαὸν καὶ τὸν στρατὸν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι προδίδεται, τί ἄλλο πράττετε, εἰ μὴ νὰ φέρετε τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν εἰς τὸν τόπον;» Παραινέσεις μάταιαι! Οἱ δημαγωγοί, οὓς στηλιτεύει ὁ Μαυρογιάννης, εὑρίσκουσιν ὅτι δὲν ἐξηπάτησαν ἀρκετὰ τὸν δῆμον, ὅτι δὲν προεκάλεσαν ἀρκετὰς συμφοράς, ὅτι δὲν ἐπεσώρευσαν ἀρκετὰ ἐρείπια καὶ ὠρκίσθησαν, φαίνεται, νὰ μὴ ἀφήσωσι τίποτε ὄρθιον. Δὲν συγχέω πρὸς αὐτοὺς τοὺς εὐπαιδεύτους καὶ φιλοπάτριδας συντάκτας τῆς «Ἑστίας», παρασυρομένους ὑπὸ εὐνοήτου ἀγανακτήσεως εἰς ἀδίκους, ἐφ' αἷς τὰ ἐντρέπωνται βραδύτερον καὶ οἱ ἴδιοι. Ἠθέλησαν ἐπιμόνως τὸν πόλεμον, ἔπραξαν ὅ,τι δυνατὸν, ὅπως καταστήσωσιν αὐτὸν ἀναπόφευκτον, ἔσκωψαν καὶ κατέστησαν ὕποπτον πᾶσαν εἰρηνικὴν τοῦ κρητικοῦ ζητήματος λύσιν, ἠπείλησαν βασίλειαν καὶ κυβέρνησιν, ὁσάκις ἐφαίνοντο διστάζουσαι, καὶ τώρα, ὅτε ἐπῆλθεν ὅ,τι ἦτον ἐπόμενον νὰ ἐπέλθῃ, νομίζουσιν ἑαυτοὺς, ἐν πληρεστάτῃ γαλήνῃ συνειδήσεως, ὅλως ἀνευθύνους καὶ μοιράζουσι δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀφειδῶς τὴν εὐθύνην! Τί ἤλπιζον; Ἐφαντάζοντο σπουδαίως ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐπέβαλλε τὴν θέλησίν της, οὐχὶ εἰς τὴν Τουρκίαν, ἀλλ' εἰς τὴν Εὐρώπην, συνησπισμένην μετὰ πρωτοφανοῦς ὁμοφωνίας; Ἐφαντάζοντο σπουδαίως ὅτι αἱ τρεῖς αὐτοσχεδιασθεῖσαι ἑλληνικαὶ μεραρχίαι θὰ ἐπετέλουν ἀκόπως τὸ ἔργον, οὗ πρὸ δεκαοκταετίας ἐρωράθησαν ὑποδεέστεραι τριάκοντα μεραρχίαι ῥωσσικαί; Ἐπλανήθησαν, εἰς εὐγενεῖς ὑπακούσαντες ὁρμὰς, ἔστω· ἀλλὰ πλάνη, τοιαῦτα ἐπενεγκοῦσα ἀποτελέσματα, ὤφειλε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ διαθέσῃ αὐτοὺς διστακτικῶς πρὸς τὴν ἰδίαν κρίσιν. Εἶμαι ἴσως Πτωχοπρόδρομος, ὡς λέγουσι, διότι ἐν στιγμῇ ὑπερτάτης ἀγωνίας ἐπιτηδεύω πρὸς τὰ κείμενα τὴν εὐλάβειαν, ἣν ἐπιβάλλει εἰς πάντα εὔορκον πολίτην αὐτὸ τὸ ὁρμέμφυτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Αἰσθάνομαι ὅμως ὅτι, ἐὰν μὴ εἶχον πράξει ἐν λίαν μετριόφρονι θέσει ὅ,τι ἐξήρτητο ἐξ ἐμοῦ, ὅπως μὴ κατανταθῶμεν ὅπου κατηντήσαμεν, θὰ ἤμην σήμερον διπλασίως ἀπαραμύθητος. Τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται καὶ ὅσοι ἡμάρτησαν ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ ἄνευ ἰδιωφελοῦς ὑστερολογισμοῦ δίκαιον εἶναι νὰ τύχωσι συγγνώμης. Ἀσύγγνωστοι καθίστανται, τοὐναντίον, ὅσοι πιστεύουσιν ὅτι θ' ἀπαλλάξωσιν ἑαυτοὺς, ἐπιβαρύνοντες ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ ὅτι θὰ κατορθώσωσι νὰ λησμονηθῶσιν αἱ συμφοραὶ τῆς ἐχθρικῆς εἰσβολῆς προσθέτοντες τὰς συμφορὰς ἐμφυλίου πολέμου. Οὐδεμίαν ῥιζικὴν λύσιν ἀποκλείω ἐκ τοῦ πρατέρου καὶ νομίζω ὅτι ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία πρέπει ν' ἀποφανθῇ ἐλευθέρως περὶ τῆς μελλούσης ὀργανώσεως τῆς πολιτείας. Τίνα δικαιολογίαν ὅμως ἔχει καὶ τίνα ὠφελείαν φέρει σήμερον τυφλὴ ἀνατρεπτικὴ μανία; Ἔχει ἴσως πρόχειρον ἡ «Ἑστία» ἄλλην δυναστείαν; Ἢ μήπως κρύπτει εἰς τὰ γραφεῖά της τὸν μοιραῖον ἄνδρα, ὅστις ὡς λαοπρόβλητος δικτάτωρ θὰ ἐπουλώσῃ ὅλας τὰς πληγὰς καὶ θὰ καταστήσῃ τὴν Ἑλλάδα φοβερὰν καὶ εἰς τοὺς Τούρκους καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην; Ἐὰν δὲν πρόκειται, οὔτε ν' ἀλλάξωμεν δυναστείαν, οὔτε νὰ δημοκρατηθῶμεν, οἱ κατεξευτελίζοντες συστηματικῶς τὸ ὑπάρχον ματαιοῦσιν ἁπλῶς πᾶσαν ἐλπίδα διορθώσεως καὶ καταδικάζουσιν εἰς βίον ἀβίωτον καὶ τὴν μεθ' ἡμᾶς γενεάν. Ἡ Ἑλλὰς ἐτραυματίσθη, δὲν ἀπέθανε· θ' ἀποθάνῃ ὅμως, ἐὰν μὴ τηρηθῇ ἀδιάσειστος διὰ κοινῆς συμφωνίας ἡ δημοσία τάξις καὶ ἐὰν μὴ τεθῇ ἐγκαίρως χαλινὸς εἰς ἀνατρεπτικὰ πάθη, ἅτινα ὑποτρέφουσι τὰ ἐκ ξένων χωρῶν σῤῥεύσαντα ἀναρχικὰ στοιχεῖα.

Ἓν τῶν ἀξιολυπήτων θυμάτων τοῦ βομβαρδισμοῦ τῶν Ἁγίων Σαράντα ἐπιστέλλει ἡμῖν ἐκ Κερκύρας· «Τῇ 11/23 Ἀπριλίου ἐνεφανίσθη πρὸ τῶν Ἁγίων Σαράντα ἡ δυτικὴ μοῖρα τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Κριεζῆν καὶ ἤρξατο εὐθὺς βομβαρδίζουσα ἀφειδῶς τὴν ἀγοράν. Καὶ οἱ μὲν κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι, ἐγκαταλείψαντες τὰ γραφεῖα, ἀπῆλθον εὐθὺς εἰς τὰ ἐνδότερα, ἡμεῖς δὲ οἱ χριστιανοὶ ἐμείναμεν πρὸς διάσωσιν τῶν καταστημάτων μας, ἅτινα ἀνερλέχθησαν ὑπὸ τῶν πρώτων ὀβίδων, καὶ γοερῶς ἐκραυγάζομεν ζητοῦντες βοήθειαν. Ἰδόντες ὅμως τὸ ἀδύνατον τῆς κατασβέσεως τῆς πυρκαϊᾶς, συνήλθομεν ἅπαντες, περὶ τοὺς 60, εἰς τὸ πρακτορεῖον τοῦ Λόϋδ, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς αὐστριακῆς σημαίας, καὶ ἐποιοῦμεν σήματα παραδόσεως. Τέλος, μετὰ τετράωρον ἀγωνίαν, καθ' ἣν ἐῤῥίφθησαν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν ὀβίδας κατὰ τῶν Ἁγίων Σαράντα καὶ κατὰ τοῦ φρουρίου Λυκουρσίου, ἔνθα ἐφαίνοντο Τοῦρκοι ἐθελονταὶ, ἐξήγαγεν ὁ στόλος ἄγημα ἐξ 150 πεζοναυτῶν, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο ἔπραξαν, ἢ μόνον ὅτι ἐνέπρησαν δύο σωθέντα ἐκ τῶν ὀβίδων καταστήματα καὶ ἀπήγαγον ἡμᾶς ἅπαντας εἰς τὰ πλοῖα. Ὁ βομβαρδισμὸς ἐγένετο ἀσκόπως, διότι αἱ μὲν ζωοτροφίαι τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, δι' ὧν δικαιολογεῖται σήμερον, εἶχον ἤδη μετενεχθῆ εἰς Δέλβινον, τὰ δὲ ὀλίγα ἐναπομείναντα ἐν ὑπαίθρῳ ἄλευρα οὐδὲν ἔπαθον ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς, κατεστράφησαν δὲ μόνον ἓξ χριστιανικὰ καταστήματα. Εἶναι θαῦμα πῶς ἐσώθη καὶ ἡ ζωή μας, διότι μία τῶν ὀβίδων ἀνῆρπασε τὴν στέγην τοῦ πρακτορείου Λόϋδ, ἔνθα εὑρισκόμεθα. Παρακαλῶ νὰ δημοσιευθῶσι ταῦτα χάριν τῆς ἀληθείας, ἵνα ἀναιρεθῶσι οἱ ἐν ἀθηναϊκαῖς ἐφημερίσι μῦθοι, ὅτι δῆθεν οἱ Ἕλληνες εἰς Ἁγίους Σαράντα ἐπολέμησαν, ὅτι οἱ Τοῦρκοι ὑπέστησαν πανωλεθρίαν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὅλως ἀνυπόστατα».

Δὲν θὰ κατεχωλίζομεν ἡμεῖς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἐὰν μὴ ὁ πρῴην ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν, ὑπερακοντίζων καὶ ἑαυτὸν λόγῳ θρασύτητος, ἐτόλμα νὰ δημοσιεύῃ καὶ ἀπόῤῥητα ἔγγραφα, ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι ὁ στόλος δὲν ἐμεγαλούργησε, διότι δῆθεν δὲν ἐξετελέσθησαν κατὰ γράμμα αἱ ὁδηγίαι του. Χρηστοὶ ναυτικοὶ εἶναι πληρέστατα δεδικαιολογημένοι, ἐὰν ἐβδίσταζον πρὸ τῆς ἐκτελέσεως διαταγῶν, ὧν ἄλλαι μὲν ἀράϊνοντο ἀποκυήματα παραφροσύνης, ἄλλαι δ' ἐμπνεύσεις ἀσκόπου κακουργίας. Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην κατηγορίαν ὑπόκειται ὁ βομβαρδισμὸς τῶν Ἁγίων Σαράντα.

ΑΥΣΤΡΟΟΥΓΓΑΡΙΑ.

Ὁ «Ν. Ἐλ. Τύπος» ἀνομολογεῖ νῦν ὅτι, κατὰ τὴν ἐν Πετρουπόλει συνέντευξιν τῶν δύο αὐτοκρατόρων, συνωμολογήθησαν θετικαὶ συμφωνίαι. Ἀφοῦ Μουράβιεφ καὶ Γολουχόφσκης συνδιελέχθησαν κατ' ἰδίαν, ἐξέθηκαν εἰς τοὺς μοναρχας τὰ πορίσματα τῶν διαμειφθεισῶν ἰδεῶν, τότε δ' ἐγένετο συνδιάσκεψις τῶν δύο αὐτοκρατόρων καὶ τῶν δύο ὑπουργῶν, καθ' ἣν καθωρίσθησαν οἱ κοινοὶ σκοποὶ καὶ τὰ πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῶν ἀναγκαῖα μέσα. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἀπεφασίσθη ἡ τήρησις τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ καθεστῶτος, εἰς τὸ καθεστὸς δὲ περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἐν ἰσχύϊ συμμαχικοὶ συνδυασμοὶ, οἵτινες οὐδεμίαν πρόκειται νὰ ὑποστῶσιν ἀλλοίωσιν. Οὔτε ἡ Αὐστρία θ' ἀποσπασθῇ τῆς Γερμανίας, οὔτε ἡ Ῥωσσία τῆς Γαλλίας. Ἡ αὐστροῥῶσσικὴ συνεννόησις περιορίζεται εἰς τὰ ἀνατολικὰ πράγματα. «Ἡ Ῥωσσία (γράφει ὁ «Ν. Ἐλ. Τύπος») ὑπερμαχεῖ ἀπὸ τινων ἐτῶν τῆς Τουρκίας δι' ὅλης της τῆς δυνάμεως, δὲν προτίθεται δὲ βεβαίως νὰ χαλαρώσῃ τὰς σχέσεις ταύτας, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Τουρκία παρέσχε τόσα τεκμήρια στρατιωτικῆς ῥώμης. Φυσικὴ τῆς διαθέσεως ταύτης συνέπεια εἶναι ἡ ἀναβολὴ τῆς λύσεως τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος. Ὅσοι συγκατέλεγον ἤδη τὴν Τουρκίαν εἰς τοὺς νεκροὺς ὀφείλουσι νὰ ἐφοδιασθῶσιν ἐπί τινα χρόνον δι' ὑπομονῆς. Ἡ Τουρκία ἐγγυᾶται αὐτὴ ἑαυτὴν, αἱ δὲ δύο γείτονες αὐτοκρατορίαι, μὴ μετερχόμεναι ἀνατρεπτικὴν πολιτικὴν, θὰ προαγάγωσιν, ἐν τῷ συμφέροντι τῆς εἰρήνης, τὴν ζωτικὴν αὐτῆς δύναμιν. Περὶ τοῦ ζητήματος τῶν μεταῤῥυθμίσεων καὶ τῶν οἰκονομικῶν οὐδὲν συνεφωνήθη ἐν Πετρουπόλει. Συνεζητήθησαν ὅμως αἱ περιπέτειαι, αἱ δυνάμεναι νὰ γεννήσωσι περιπλοκὰς ἐν τῷ μέλλοντι. Αἱ δύο δυνάμεις συνεφώνησαν περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν θ' ἀντιμετωπίζωνται κίνδυνοι θίγοντες τὴν ζώνην τῶν συμφερόντων τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης, ἀπεφασίσθη δὲ νὰ λαμβάνωνται ἀλληλεγγύως τὰ κατάλληλα μέτρα τῆς ἀμύνης. Κατὰ τὴν συζήτησιν, ἐγένετο δῆλον ὅτι ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας δὲν εἶναι ὅση πιστεύεται ἐν γένει, ὅτι αἱ πρὸς τὰ πρόσω ῥοπαὶ τῶν μικρῶν κατὰ τὸν Ἄϊμον ἀποβαίνουσι πολλάκις δαπανηραὶ καὶ ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς μεγάλους καὶ ὅτι ἐν τῷ συμφέροντι, οὐ μόνον τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ῥωσσίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐρώπης ὅλης ἔγκειται νὰ μὴ τυγχάνωσι πλέον ὑποστηρίξεως αἱ ἄκαιροι καὶ θορυβώδεις ἀξιώσεις τῶν βαλκανικῶν κρατῶν. Τὸ ζήτημα τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν θὰ διατυπωθῇ ἐν τῷ προσεχεῖ μέλλοντι. Αἱ περὶ τοῦ Βοσπόρου ἰδέαι τῆς Ῥωσσίας μετεβλήθησαν, ἀφ' ὅτου ἐστρώθησαν μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ κατ' οἶκον καὶ ἐγγίζει ἡ συντέλεσις τοῦ σιδηροδρόμου πρὸς τὸν Εἰρηναῖον. Ἄλλοτε ἡ Ῥωσσία προσεπάθει νὰ ἐπιτύχῃ ἐλεύθερον τὸν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου διάπλουν, νῦν δὲ κυρία αὐτῆς προσπάθεια εἶναι ἡ κατὰ πάντων κλείσις τοῦ Εὐξείνου. Ἔλειψεν οὕτω μία τῶν κυριωτέρων ἀφορμῶν τῆς αὐστροῥῶσσικῆς διαστάσεως. Τῶν διαμειφθεισῶν ἐν Πετρουπόλει ἰδεῶν ἔκρασις ὑπῆρξαν τὰ τηλεγραφήματα, τὰ ἐκπεμφθέντα εἰς Βουκουρέστιον, εἰς Σόφιαν, εἰς Βελιγράδιον. Ἐὰν συνετάχθη συμμαχικὴ συνθήκη κατὰ τύπον ἀμριβάλλεται. Ἦτον ἄλλως τε περιττὴ ὡς ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης τῶν δύο αὐτοκρατόρων, ἑβραίαν ἐχόντων ἀπόφασιν νὰ προβαίνωσιν ἐν συμπνοίᾳ καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψωσιν οἱανδήποτε ἐπικίνδυνον ἐνέργειαν κατὰ τὸν Ἄϊμον. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἐν Πετρουπόλει ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος, ἐν ᾧ Ῥωσσία καὶ Αὐστρία κοινὸν ἔχουσι τὸ συμφέρον τῆς ταχείας περατώσεως τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἑλληνικῆς δυναστείας. Ἐλπίζεται ὅτι ὁ διττὸς οὗτος σκοπὸς θὰ ἐπιτευχθῇ προσεχῶς.»

Πράγματι ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐκλέξῃ ἡ Ἑλλὰς τυφλότερον τὴν στιγμὴν, ὅπως κινδυνεύσῃ τὰ πάντα. Τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα ἀποτελεῖ ἀπὸ ἑνὸς αἰῶνος ἡ ἀντίθεσις Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας, τῆς Ἀγγλίας συντασσομένης συνήθως πρὸς τὴν Αὐστρίαν, ἡμεῖς δ' ἀνελάβομεν ν' ἀνακινήσωμεν βιαίως τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, ἐφ' ᾧ ἀκριβῶς στιγμὴν οἱ δύο αὐτοκράτορες περιεπτύσσοντο τρυφερῶς ἀλλήλους καὶ ἀνεκήρυττον δι' ἱστορικῶν προπόσεων τὴ

παραχωρηθῶσιν εἰς εὐρωπαϊκὴν ἐπιτροπὴν αἱ πλεῖσται τῶν προσόδων, νὰ περικοπῶσιν αἱ περιτται καὶ ὑπὸ τῆς μεγαλομανίας ὑπαγορευόμεναι δαπάναι καὶ ἐκ τῶν εἰσπράξεων νὰ καταβάλλωνται καὶ αἱ δόσεις τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως καὶ οἱ τόκοι τοῦ δημοσίου χρέους. Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σχεδίου τούτου, αὐτὸς ὁ ἀνταποκριτὴς ἀμφιβάλλει ἐὰν θὰ γίνῃ δεκτὸν ὑπὸ πασῶν τῶν δυνάμεων. Καὶ ἔχει δίκαιον ἀμφιβάλλων, διότι αἱ δυνάμεις, αἱ ἐξυπηρετήσασαι ἤδη τὴν ἀγενῆ ἐκδίκησιν τῆς Γερμανίας, οὐδένα ἔχουσι λόγον νὰ ἐξυπηρετήσωσι καὶ τὴν ἰδιωφελειάν της.

Ὁ γνωστὸς ἀνταποκριτὴς τῆς «Ἐφ. τῆς Κολωνίας» Ῥοβέρτος φὸν Μὰχ, ἐπανακάμπτων ἐκ Κρήτης, παρέπλευσε τὰ ἀλβανικὰ παράλια, ἐπέστειλε δ' ἐξ Αὐλῶνος· «Οἱ Ἅγιοι Σαράντα κατηρειπώθησαν. Ἡ καταστροφὴ ἀνυπερασπίστων χωρίων οὔτε κατὰ τὸ διεθνὲς δίκαιον ἦτον δεδικαιολογημένη, οὔτε στρατιωτικόν τινα σκοπὸν εἶχεν. Ἐγένετο ἁπλῶς, ἵνα διὰ τοῦ κρότου τῶν κανονοβολισμῶν διατηρηθῇ ἐπηρμένον τὸ φρόνημα τῶν πατριωτῶν τῆς Κερκύρας καὶ πιστευθῇ ὅτι ἐτιμωροῦντο οἱ κακοὶ Τοῦρκοι. Οἱ Τοῦρκοι τὰ παράλια κατέλιπον ἀνυπεράσπιστα, καλῶς γινώσκοντες ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον τὰ ἀναγκαιοῦντα στρατεύματα, ὅπως ἐπιχειρήσωσι σπουδαίας ἀποβάσεις.»

Ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ἡ «Ἐφ. τῆς Κολωνίας», ψάλλουσα πάλιν τὰ ἐξ ἀμάξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὑβρίζουσα τοὺς Ἕλληνας στρατιώτας ὡς ἀνάνδρους φυγάδας, ἐκφράζουσα λύπην, διότι αἱ δυνάμεις δὲν ἀφῆκαν νὰ ταπεινωθῇ περισσότερον «ὁ κοῦφος χρεωκόπος», εὑρίσκει πληρέστατα δεδικαιολογημένα τὰ αἰτήματα τῆς Τουρκίας. «Ἡ διαρρύθμισις τῶν ὁρίων ἐπὶ τὸ ἀμυντικώτερον εἶναι, λέγει, ἀπαραίτητος, διότι ἐν προσεχεῖ πολέμῳ ἡ Τουρκία, προσβαλλομένη πολλαχόθεν, δὲν θὰ δυνηθῇ ἴσως νὰ συγκεντρώσῃ τόσον στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλως τε, οἱ Τοῦρκοι κατέλαβον ὅλην τὴν Θεσσαλίαν καὶ θὰ ἠδύναντο νὰ τὴν κρατήσωσιν, ἐὰν μὴ ἐκωλύοντο ὑπὸ τῶν δυνάμεων. Εὐλογώτατον εἶναι, κατὰ τὴν «Ἐφ. τῆς Κολωνίας», καὶ τὸ αἴτημα περὶ ἀποζημιώσεως, ἵνα μάθωσιν οἱ Ἕλληνες ὅτι εἶναι δαπανηρὰ ἡ παιδιὰ τῆς κανονοβολήσεως ἀνυπερασπίστων παραλίων.

ΓΑΛΛΙΑ

Ὁ παρισιανὸς «Καιρὸς» ἐξάγει ἐκ τῆς ὑποχωρήσεως τῶν Φαρσάλων τὸ ἑξῆς μάθημα· «Πρέπει νὰ εἰσακούσωσιν οἱ ἐν Ἀθήναις τῶν συμβουλῶν τῆς φρονήσεως, πρὸς ἃς συνεμορφώθησαν οἱ στρατιωτικοὶ ἐν Φαρσάλοις. Δὲν εἶναι ἐπιτεταραμμένον νὰ κηρύττηται ἐν ταῖς ἀγυιαῖς τῆς πρωτευούσης ὁ μέχρις ἐσχάτων πόλεμος, νὰ ἐπιῤῥίπτηται ἐπὶ τὸν μαχομένων καὶ κινδυνευόντων τὴν ζωὴν τῶν ἡ εὐθύνη τῶν φρονίμων μέτρων καὶ νὰ δρέπωσι τὴν τιμὴν τῶν ἡρωϊκῶν ἀποφάσεων οἱ μὴ πολεμοῦντες. Ἡ εἰς Δομοκὸν ὑποχώρησις δὲν ἀποδεικνύει μόνον τὸ ἀδύνατον τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου, ἀλλὰ παρέχει καὶ παράδειγμα, ὅπερ ὀφείλει νὰ μιμηθῇ τὸ ὑπουργεῖον Ῥάλλη ἐν τῷ συμφέροντι τῆς πατρίδος.»

Ὑπερηκόντισεν ἑαυτὸν ὡς δημοσιογράφον ὁ Κλεμανσὼ ἐν τῷ ἄρθρῳ τῆς Dépêche, τῷ φέροντι τὴν ἐπιγραφὴν Gloria Victis. Τὴν νίκην ἀπονέμει κυρίως εἰς τὸν Γερμανὸν αὐτοκράτορα. «Γερμανὸς στρατηγὸς (λέγει) εἰσῆλθε πρῶτος ἐν ὅπλοις εἰς τὴν Λάρισσαν, ἐνῷ ἡμεῖς ἀπηγορεύομεν εἰς τοὺς Γάλλους νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅμως, παρὰ τοὺς ναυάρχους, τοὺς συναπιζομένους μετὰ τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Κρητῶν, παρὰ τὴν ἦτταν τῆς Λαρίσσης, παρὰ τὰ συγχαρητήρια τοῦ Γουλλιέλμου εἰς τὸν Σουλτάνον, παρὰ τὴν βαρβαρικὴν εἰσβολὴν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους, οὗ ἄνευ δὲν θὰ ὑπῆρχεν Εὐρώπη, τὸ δίκαιον, τὴν τιμήν, τὴν δόξαν ἔχουσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν οἱ ἡττημένοι. Ναί, δόξα εἰς ὅσους πίπτουσιν ὑπερασπίζοντες τὴν τετιμημένην κληρονομίαν γενεῶν! Δόξα, Ἕλληνες, εἰς ὑμᾶς τοὺς μὴ ἀφέντας ἀνυπερασπίστους τοὺς ἐπὶ τῶν κρητικῶν ὀρέων ἀδελφούς, τοὺς ὑπερασπίσαντας μετ' εὐαριθμων φαλάγγων τὴν Μελούναν, ὡς οἱ προπάτορες ὑμῶν τὸν Μαραθῶνα! Δόξα εἰς τοὺς θανόντας χθὲς καὶ εἰς τοὺς ἑτοίμους νὰ δώσωσι τὴν ζωὴν αὔριον. Οἱ ἄνανδροι θὰ παραστήσωσι τὸ ἀνωφελὲς τῆς θυσίας. Δὲν λέγουσιν ἀλήθειαν. Τὴν ζωὴν δίδετε ὑπὲρ ἰδεώδους, ὅπερ μίαν ἡμέραν θὰ λογισθῇ ὡς ἡ τιμὴ τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς, ἐνῷ οἱ νικηταὶ τῆς σήμερον θὰ στιγματίζωνται ὑπὸ τῆς ἱστορίας.» Ὁ Φροντιὲρ ἐν ἑτέρῳ ἄρθρῳ τῆς Dépêche ἐξηγεῖ ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον τὰς φιλοτουρκικὰς συμπαθείας τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς. «Κατὰ πᾶσαν δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν ἑορτὴν (λέγει) ἐκομίζοντο εἰς Πότσδαμ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως φορτία ὅλα πολυτίμων δώρων, κειμήλια, τάπητες, ἐπιπλα κλ. ἔλεγε δ' ὁ αὐτοκράτωρ τὸν χειμῶνα ἐν ἀνακτορικῷ χορῷ πρὸς τὸν ὀθωμανὸν πρεσβευτήν· «βλέπετε, ἡ αὐτοκράτειρα φέρει τοὺς ἀδάμαντας, οὓς ἐχάρισεν αὐτῇ ἡ Μεγαλειότης τοῦ Σουλτάνου!» Οἱ πτωχοὶ Ἕλληνες δὲν ἔχουσιν οὔτε λεπτόν.» Ἐν τῇ «Ἡχοῖ τῶν Παρισίων» ὁ Κλεμανσὼ προτρέπει τοὺς Γάλλους νὰ διδαχθῶσιν ἐκ τοῦ παραδείγματος τῆς ἡττηθείσης Ἑλλάδος, τηρούσης ἀδάμαστον τὴν θέλησίν της ἐναντίον συνασπισμοῦ τοῦ κόσμου σύμπαντος καὶ ἐλπιζούσης παρ' ἐλπίδα. «Ἐκ μιᾶς, τοὐλάχιστον, ἀπόψεως (λέγει) ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ δὲν παρήμασεν. Ἡ αὐτὴ ἑρμὴ, ἥτις ὠδήγησε στίφη ἡρώων ὀρεγομένων δόξης ὑπεranθρώπου εἰς τοὺς ἀγροὺς τοῦ Μαραθῶνος, εἰς τὸν κόλπον τῆς Σαλαμῖνος, εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν, ἐπανευρέθη ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν παληκαρίων, ὧν τὰ πτώματα καλύπτουσι τὰ πλευρὰ τοῦ Ὀλύμπου.» Ὁ Ῥοσσεφὼρ ἐν τῷ «Ἀδιαλλάκτῳ» καυτηριάζει τὸν Χανοτὼ ὡς μὴ τολμήσαντα ν' ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς μεσολαβήσεως. «Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς (ἀναφωνεῖ) ὀνομάζει ἑαυτὸν, ὦ τῆς εἰρωνείας! διάδοχον τοῦ Ῥισχελιέ. Ὁ στρατὸς ἡμῶν δὲν χρησιμεύει πλέον, ἢ ὅπως παρατάσσηται κατὰ τὰς περιοδείας τῶν ὑπουργῶν, ὁ δὲ στόλος, ἢ ὅπως ἐκπέμπηται πρὸς χαιρετισμὸν τῆς γερμανικῆς σημαίας εἰς Κίελον.» Ὁ Κασσαγνὰκ ἐν τῇ «Ἐξουσίᾳ» γράφει· «Οὐδέποτε ἐζητήσαμεν πόλεμον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἡ ἀληθὴς Γαλλία ἔπρεπε νὰ παρίσταται ἐνώπιον τοῦ κόσμου ἄλλως, ἢ ἀποκλείουσα τοὺς Ἕλληνας καὶ κανονοβολοῦσα ἐν Κρήτῃ ναοὺς καὶ μοναχάς.» «Ἡ Γερμανία μόνη (γράφει ὁ Μιλλεβουὰ ἐν τῇ «Πατρίδι») μένει ψυχρά, ἀναίσθητος, ἀνάνδρως εἰρωνικὴ καὶ τὰ ἡμιεπίσημα φύλλα τοῦ Βερολίνου παρορμῶσι τὴν Τουρκίαν ν' ἀκρωτηριάσῃ τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἠκρωτηριάσθη ἡ Γαλλία. Οὐδὲν ἐφρικίασεν ἐν καρδίαις, αἴτινες ἐκλείσθησαν πλέον πρὸς τὸν οἶκτον.» Ἡ «Ἐφημερὶς» εἰρωνεύεται τὴν ψευδῆ φιλανθρωπίαν τῶν ἡμιεπισήμων. «Ἡ Ἑλλὰς (λέγει) ἠττήθη. Εἰς τί θὰ ὠφέλουν ἐνθαρρύνσεις καὶ παραμυθίαι; Καλήτερα νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀπομόνωσίν της καὶ νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Αὐτὴ ἠθέλησε νὰ πολεμήσῃ καὶ ἀξίζει ὅ,τι ἔπαθεν. Θὰ διδαχθῇ τώρα τὴν φρόνησιν ἀπάνω της. Μωρία θὰ ἦτον ἡ χορηγία μέσων, ὅπως παρατείνῃ ἄνισον πάληνν. Οἱ ἀληθεῖς της φίλοι πρέπει νὰ δεσμεύσωσι τὰς χεῖράς της, νὰ τὴν ἀφοπλίσωσι καὶ νὰ τὴν θέσωσιν ὑπὸ κηδεμονίαν, ἵνα μάθῃ νὰ φέρηται. Εὐτυχῶς ὑπάρχουσιν ἔτι ὄντως συνετοὶ χριστιανοὶ καὶ φιλέλληνες. Ἵνα σώσωσι τὴν Ἑλλάδα, ἐψιλεύουσιν ὅλην τὴν εὐμένειάν των εἰς τὴν Τουρκίαν, ὑποστηρίζοντες δὲ τὸν ἰσχυρότερον, εὐαρεστοῦσι καὶ εἰς τοὺς ἀποφανθέντας ἀνέκαθεν ὅτι πρέπει νὰ προηγῆται ἡ δύναμις. Αἰσθάνονται ὅτι ἡ γαλλικὴ κοινὴ γνώμη ἄλλα φρονεῖ, ἀλλὰ τὴν οἰκτείρουσιν. Οἱ νουνεχεῖς, οἱ ὀξυδερκεῖς εἶναι οἱ ἐξαίροντες τὴν εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν, οἱ ὑπολογίζοντες ἐπὶ τὴν ἀφιλοκέρδειαν τῆς Ἀγγλίας, τὴν μεγαλοψυχίαν τῆς Γερμανίας, τὴν εὐθύτητα τῆς Αὐστρίας, τὴν ἀδελφικὴν φιλίαν τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν διάπυρον τῆς Ῥωσσίας ἀγάπην, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐπὶ τὴν ἠπιότητα καὶ τὴν μειλίχιον τρυφερότητα τοῦ μωαμεθανοῦ. Ἐὰν ἐσφαγήσαν οἱ Ἀρμένιοι, πταίουσιν αὐτοί. Δεικνύονται γελοίως ἀπαιτητικοὶ οἱ Κρῆτες, ἐπιμένοντες νὰ ζῶσι, διέπραξαν δ' ἔγκλημα οἱ Ἕλληνες ἑκατρατεύσαντες κατ' ἰσχυροτέρου καὶ πρέπει νὰ τιμωρηθῶσιν αὐστηρῶς.» Ἡ «Μικρὰ Δημοκρατία» ἐρωτᾷ τί περιμένει ἡ Εὐρώπη; «Θὰ παραστῇ ἀπαθὴς εἰς τὴν μεθοδικὴν καταστροφὴν ἑνὸς λαοῦ; Θὰ περιμείνῃ νὰ στρατοπεδεύσωσιν οἱ Ἀσιανοὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀττικῆς καὶ νὰ καταστραφῇ διὰ τῶν τηλεβόλων των καὶ ὅ,τι ἀπέμεινεν ἐκ τοῦ Παρθενῶνος;»

Μόλις μαθὼν τὸν τραγικὸν ἐν πυρὶ θάνατον τῆς ἀνεψιᾶς του δουκίσσης τοῦ Ἀλανσὼν, ὁ δοὺξ τῆς Ὠμάλης ἐτελεύτησεν ἐν Σικελίᾳ. Ἦτον ὁ ἱκανώτατος τῶν υἱῶν τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, διατρέψας ἐξ ἴσου καὶ ὡς στρατηγὸς καὶ ὡς συγγραφεύς. Ἐν Ἀφρικῇ συνετέλεσεν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀλγερίας καὶ εἰς τὴν ὑποταγὴν τοῦ Ἀββὲλ-Καδὲρ, τὰ δὲ συγγράμματά του ἤνοιξαν αὐτῷ τὰς πύλας τῆς Ἀκαδημίας. Ἡ δημοκρατία ἀφῆρεσεν αὐτὸν τὸν δικαίως κτηθέντα στρατιωτικὸν βαθμόν του, κατεδίκασε δ' αὐτὸν ἐπί τινα χρόνον καὶ εἰς ἐξορίαν. Ἀλλ' οἱ Γάλλοι πάντες ἐθεώρουν οὐχ ἧττον τὸν δοῦκα ὡς ἓν τῶν πεμνωμάτων τῆς πατρίδος των.

Ὁ Ῥοσσεφὼρ βεβαιοῖ ἐν τῷ «Ἀδιαλλάκτῳ» ὅτι 760 Γάλλοι ἀξιωματικοὶ ἐζήτησαν τὴν ἄδειαν νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν, ἀλλ' ὅτι αἱ αἰτήσεις των δὲν ἐγένοντο δεκταί.

Ἡ «Dépêche» ἰσχυρίζεται ὅτι ὑφίστατο πεῖσμων ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ Χανοτὼ καὶ Καμβὼν, τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν θεωροῦντος τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει εὔτολμον καὶ φιλόδοξον πρεσβευτὴν ὡς ἀντίζηλον καὶ διάδοχόν του. Λέγεται ὅτι παρὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου, ὁ Χανοτὼ εἶπε πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις Τοῦρκον πρεσβευτὴν «faites tout et tôt», ὁ δὲ Σουλτάνος ἐπανέλαβε τὴν φράσιν ταύτην εἰς τὸν Καμβὼν, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας συνίστα αὐτῷ ὑπομονὴν καὶ μετριοπάθειαν.

ΑΓΓΛΙΑ

Δὲν στεροῦνται δυστυχῶς ἀληθείας αἱ ἑξῆς παρατηρήσεις τῆς «Σημαίας»· «Μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου ἡ Τουρκία διετέλει ἀποκεκηρυγμένη ἀπὸ τῆς κοινῆς γνώμης τῆς Εὐρώπης. Ἀγγλία, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία ἐβλέποντο κατηγανακτημέναι ἐπὶ ταῖς ἀνοσιουργίαις τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καίτοι δ' ἡ Ῥωσσία ἐπολιτεύετο ἐπεικέστερον καὶ ἡ Γερμανία, ἵνα ἐξευμενίσῃ τὴν Ῥωσσίαν, ἐπετήδευε τυλώδη ἀναισθησίαν πρὸς συμβάντα ἐξεγείροντα τὸν λοιπὸν κόσμον, οὐδεμία δύναμις εἶχε τὸ θαῤῥος νὰ ὁμιλήσῃ ἀπολογητικῶς περὶ τῆς τουρκικῆς διοικήσεως. Ἐν διαστήματι ὀλίγων ἑβδομάδων, ἡ Ἑλλὰς κατώρθωσε νὰ λησμονηθῇ οχεδὸν ὅ,τι δισπράχθη ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ νὰ ἐπαινῆται, τοὐναντίον, ἡ ὀθωμανικὴ ὑπομονὴ ὑπὸ τὰς ἑλληνικὰς προκλήσεις, ἡ ὀθωμανικὴ ἀνδρία καὶ ἡ ῥώμη τῆς στρατιωτικῆς ὀργανώσεως. Ἐνὶ λόγῳ ἡ Ἑλλὰς ἐπηνέγκε τὴν φυσικὴν παλινόρθωσιν τοῦ Τούρκου ἐν τῇ γενικῇ ἐκτιμήσει, ἔτι δὲ σπουδαιότερον εἶναι ὅτι αὐτὸς ὁ Τοῦρκος ἀνέκτησε τὴν ἀρχαίαν ἐκτίμησιν πρὸς ἑαυτὸν, τὴν βαθέως ἐῤῥιζωμένην πεποίθησιν ἐπὶ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀλλὰχ καὶ τοῦ Προφήτου». Ὥστε οἱ φιλοπόλεμοι πατριῶται τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρξαν ἐν τῇ μωρίᾳ των οἱ χρησιμώτατοι τοῦ Τούρκου ἐπίκουροι.

Τὰ «Ἡμ. Νέα» γράφουσι περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀποζημιώσεως· «Εὐκταῖον θά ἦτον, ἐὰν μηδεμίαν κατέβαλλεν ἡ Ἑλλὰς ἀποζημίωσιν. Ἀλλὰ πῶς δύναται ν' ἀποκρουσθῇ τὸ τουρκικὸν αἴτημα; Ἐν εἰλικρινείᾳ ὀφείλει πᾶς τις νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ Ἑλλὰς προεκάλεσεν, ἐπεξήργασε τὸν πόλεμον, ἐν ᾧ τὰ ὅπλα της ὑπῆρξαν τόσον ἀτυχῆ, οὐδὲ δύναταί τις ν' ἀρνηθῇ τιμίως ὅτι ἡ Τουρκία ἔδειξεν ἐπὶ πολὺ ἄκραν μακροθυμίαν. Δὲν ἐξέλαβε τὴν ἀποβίβασιν τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην ὡς κήρυξιν πολέμου, καίπερ δὲ συγκεντρώσασα πολυάριθμον στρατὸν εἰς τὰ σύνορα, δὲν ἔδρασεν, ἢ ἀφοῦ παρεβιάσθη τὸ ἔδαφός της. Ἡ μόνη ἡμῶν ἐλπὶς εἶναι ὅτι αἱ δυνάμεις θὰ περιορίσωσι τὴν ἀποζημίωσιν εἰς τὸν κατώτατον ὅρον. Δὲν πρέπει νὰ ὁρισθῇ φαντασιῶδες ποσὸν, ὅπερ ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ καταβάλῃ καὶ ὅπερ θὰ καθίστα αὐτὴν ἐξ ἀεὶ ὑποχείριον τῇ Τουρκίᾳ. Αἱ ἔμμεσοι ζημίαι θὰ διαγραφῶσιν· ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς δυσκόλως θ' ἀποδώσῃ καὶ τὰς ἀμέσους τοῦ νικητοῦ δαπάνας. Ἀγνοοῦμεν ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἐσωτερικὸν δάνειον. Ἀλλ' ἐξωτερικὸν δάνειον δυσχερέστατα θὰ διατεθῇ ἄνευ τύπου τινὸς διεθνοῦς ἐλέγχου, οἷος ὁ ὑποδειχθεὶς πρὸ τῆς χρεωκοπίας. Οἱ Γερμανοὶ εἶναι οἱ μέγιστοι κάτοχοι ἑλληνικῶν χρεωκράφων καὶ τὸ γεγονὸς τοῦτο θὰ ἐπιδράσῃ ἴσως ἐπὶ τῶν διαπραγματεύσεων».

Πόσον ἐψύχρανεν ἡ ἑλληνικὴ ἀῤῥοσύνη τὰς συμπαθείας, καὶ ὅπου ὑπῆρχον πρὸ τριῶν μηνῶν πραγματικαὶ συμπάθειαι, ἀρκεῖ ν' ἀποβλέψῃ τὸ περὶ τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης ἄρθρον τῆς «Σημαίας» λέγον· «Οἱ νικηταὶ θὰ ζητήσωσι σχεδὸν βεβαίως διαῤῥύθμισίν τινα ὁρίων, διορθοῦσαν ἐνιαχοῦ στρατηγικὰ μειονεκτήματα, θὰ αἰσθανθῶμεν δ' εὐχάριστον ἔκπληξιν, ἐὰν τὸ αἴτημα τοῦτο δὲν ἐγκριθῇ ὑπό τινων ἐκ τῶν δυνάμεων ὡς φυσικὸν καὶ δίκαιον. Πᾶσα διαῤῥύθμισις θὰ ἔχῃ στρατηγικὸν, οὐχὶ ἐδαφικὸν χαρακτῆρα καὶ θὰ ἦναι ἁπλῶς προφύλαξις κατὰ νέων ἐπιδρομῶν. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν, τὰ ἑλληνικὰ οἰκονομικὰ διατελοῦσιν εἰς ἔλεεινὴν κατάστασιν, μὴ ἐπιτρέποντα πρόσθετα βάρη. Ἀλλὰ καὶ τῆς Τουρκίας ἡ θέσις δὲν εἶναι κρείττων, ἀφοῦ δ' οἱ Ἕλληνες εὗρον οὕτως ἢ ἄλλως τὰ μέσα, ὅπως βιάσωσι τὴν Τουρκίαν νὰ συγκεντρώσῃ πολυάριθμον στρατὸν, ποῖον ἐπιχείρημα δύνανται νὰ προτάξωσιν, ὅπως μὴ ὑποστῶσιν ἓν μέρος τῶν δαπανῶν, ἃς προεκάλεσαν; Ὑποσχέσεις ἀποζημιώσεως δίδονται εὐκόλως, ἀλλ' ἀπέναντι τοιούτου χρεωσειλέκτου ἡ Τουρκία θὰ ζητήσῃ εὐλόγως οὐσιώδη τινὰ ἐγγύησιν. Καὶ αὐτὴ ἡ πλουσία Γαλλία ἠναγκάσθη νὰ ὑποστῇ τὴν παρουσίαν τῶν ἐχθρῶν μέχρι τῆς καταβολῆς τῆς ἀποζημιώσεως. Ἐὰν τὰ τουρκικὰ στρατεύματα ἐδικαίουν, κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἐκστρατείαν, ἣν ἐκτήσαντο ἀλλαχοῦ ἀπαίσιαν φήμην, ἡ περὶ κατοχῆς ἀξίωσις θὰ ἦτον ἀπαράδεκτος. Μάρτυρες ὅμως ἀξιόπιστοι λέγουσιν ὅτι ἐδείχθησαν λόγῳ πειθαρχίας καὶ φιλανθρωπίας ἐφάμιλλα πρὸς τοὺς μᾶλλον πεπολιτισμένους χριστιανικοὺς στρατούς. Δὲν εἶναι εὐχάριστος ἡ ἰδέα καὶ τῆς προσκαίρου κατοχῆς ἑλληνικῆς γῆς ὑπὸ Τούρκων. Ἀλλ' ἐνώπιον ἐμπολέμων δέον ν' ἀποσκοραπίσωμεν πᾶσαν προκατάληψιν καὶ νὰ κρίνωμεν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς δικαιοσύνης. Ἀνὴρ λογικὸς δὲν ἐμπορεῖ ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ Τουρκία δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ καθ' ἕνα ἢ κατ' ἄλλον τύπον ἀποζημίωσιν ἐπὶ ἀδικαιολογήτῳ προσβολῇ. Οὐσιώδης παραχώρησις γῆς ἀποκλείεται. Ἀπομένουσι τὰ πλοῖα καὶ χρήματα, οἱ δ' Ἕλληνες θὰ προτιμήσωσι νὰ δώσωσι χρήματα μᾶλλον, ἢ τὰ πλοῖά των. Οὐδόλως ὅμως ἄπορον νὰ διατυπώσῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς ἀξιώσεις ὅλως ἀπαραδέκτους. Οἱ Ἕλληνες τρέφονται καὶ νῦν διὰ μύθων καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν πιστεύουσιν ὅτι ἐν συνόλῳ ἐξέρχονται νικηταὶ ἐκ τῆς πάλης. Πράγματι ἠττήθησαν κατὰ κράτος, πλὴν δ' ὀλίγων ἐξαιρέσεων, οὔτε ἀξιοσημείωτον ἀνδρίαν ἔδειξαν, οὔτε στρατηγικὴν ἱκανότητα. . .»

Ἐν ἑτέρῳ ἄρθρῳ περὶ τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης γράφει ἡ «Σημαία»· «Ἀποζημίωσις τριῶν ἑκατομμυρίων λιρῶν δὲν θὰ ἦτον ἄμετρος, ἐὰν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν αἱ θυσίαι, ἃς ἐπέβαλεν εἰς τὸν νικητὴν πόλεμος μὴ προκληθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ, καίτοι ἡ ποινὴ εἶναι δίκαια, τὸ βάρος θὰ ἐπίεζε φοβερῶς τὴν καταβεβλημένην καὶ ἐξησθενημένην Ἑλλάδα. Καὶ ὑπὲρ τῆς ἀξιώσεως περὶ διαῤῥυθμίσεως ὁρίων δύναται νὰ προταχθῇ ἐπιχείρημά τι. Οὐδεὶς ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἐνεστῶσα ὀροθετικὴ γραμμὴ ἐχαράχθη σῴτως, ὥστε νὰ διευκολύνῃ τὴν ἄμυναν καὶ νὰ δυσχεραίνῃ τὴν ἐπίθεσιν. Ἀνταλλαγὴ ἢ καὶ ἐκχώρησις μικρῶν ἐκτάσεων θὰ εἶχε λόγον. Ἀλλ' ἡ Εὐρώπη σχεδὸν βεβαίως δὲν θ' ἀνεχθῇ τὴν εἰς τὸν ὀθωμανικὸν ἀπόδοσιν διαμερισμάτων, ἐν οἷς ζῶσι χριστιανοί. Σκολιωτέρα εἶναι ἡ πρότασις, ὅπως ἀποστερηθῶσιν οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες τῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων συμβάσεων πλεονεκτημάτων. Ἐὰν τοῦτο ἐπετρέπετο, πολυάριθμοι καὶ πλούσιαι κοινότητες θὰ ὑπέκειντο εἰς ἐπαχθεῖς φόρους καὶ θ' ἀπεστεροῦντο τῆς προστασίας ἰδίας δικαστικῆς ἀρχῆς, ἐὰν δ' ἅπαξ ὑπετάσσοντο οἱ Ἕλληνες εἰς τὸν μωαμεθανικὸν νόμον, θὰ ἤρχετο ταχέως ἡ σειρὰ τῶν ἄλλων ξένων. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀξίωσιν, ὅπως ἡ κρητικὴ αὐτονομία ἀναθεωρηθῇ ἐν πνεύματι ἐνισχύοντι τὸν ὀθωμανικὸν ἔλεγχον ἐπὶ τῆς νήσου, οὔτε συζήτησιν ἐπιδέχεται. Οὐχὶ ἡ Ἑλλάς, ἀλλ' αἱ δυνάμεις ἐζήτησαν τὴν αὐτονομίαν καὶ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεώς των οὐδαμῶς θὰ ἐπιδράσῃ ἡ ἀποτυχία τῆς Ἑλλάδος, ἀποπειραθείσης νὰ παρακωλύσῃ τὸ ἔργον των». Ὁ βιενναῖος ἀνταποκριτὴς τοῦ αὐτοῦ φύλλου λέγει ὅτι «ἡ παράδοσις τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου δὲν θὰ γίνῃ δεκτὴ καὶ ὅτι ἡ Τουρκία δὲν πρέπει οὔτε νὰ διατυπώσῃ τοιοῦτο αἴτημα».

Καὶ ὁ «Χρόνος» γράφει· «Αἱ δυνάμεις δὲν δύνανται νὰ προσκαλέσωσι τὸν νικητὴν ν' ἀποσύρῃ τὴν χεῖρά του, ἐὰν μὴ λάβωσι τὴν ῥητὴν βεβαίωσιν ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ὑποκύψῃ εἰς τοὺς ὅρους. οὓς θὰ κρίνωσιν ἐπιεικεῖς. Μωρολογοῦσιν οἱ ἰσχυριζόμενοι ὅτι ὁ ὅρος οὗτος εἶναι «ταπεινωτικὸς» καὶ ὅτι περιάγει τὸ ἔθνος εἰς «ἀπόγνωσιν». Ὅ,τι θὰ τύχῃ τῆς ἐγκρίσεως τῆς πλειονοτητος τῶν δυνάμεων δὲν θὰ ἦναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ δύνατα νὰ περιαγάγῃ εἰς ἀπόγνωσιν ἔθνος νουνεχές. Αἱ δυνάμεις θὰ φροντίσωσι νὰ τύχῃ ἡ Ἑλλὰς ἐπιεικῶν καὶ πλέον ἢ ἐπιεικῶν ὅρων. δὲν θὰ δύνανται ὅμως νὰ δεσμεύσωσι τὰς χεῖράς των, συζητοῦντες πρὸς αὐτὴν περὶ τῶν ὅρων. Ἐὰν θέλει τὴν ἐπέμβασιν τῶν δυνάμεων, θὰ τύχῃ αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν δύναται μετὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῶν δυνάμεων νὰ τηρήσῃ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτογνώμονος διεξαγωγῆς τῶν διαπραγματεύσεων. Πᾶν μίλιον δρόμου, ὅπερ διανύουσι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα, ἐνισχύει τὰς ἐνεστώσας ἀξιώσεις τῆς Πύλης καὶ προστίθησι νέας. Οἱ Ἕλληνες ἠττήθησαν ἤδη δεινῶς καὶ θὰ ἠττηθῶσιν ἐν νέου, ἐὰν ὁ πόλεμος διαρκέσῃ ἐπὶ ὀλίγας ἔτι ἡμέρας. Δὲν δύνανται λοιπὸν νὰ βρέψωσι τοὺς καρποὺς τῆς νίκης, ἢ καὶ νὰ εὑρεθῶσιν εἰς θέσιν ἧσαν, πρὶν ἢ βιάσωσι τοὺς Τούρκους νὰ κηρύξωσι τὸν πόλεμον».

Ἐν δευτέρῳ ἄρθρῳ γράφει ὁ «Χρόνος»· «Ἄξιοι συγχαρητηρίων εἶναι οἱ Ἕλληνες ὑπουργοὶ ἀποσκορακίσαντες μετὰ παραδειγματικῆς ταχύτητος τὴν παιδαριώδη προσήλωσιν εἰς ψιλοὺς τύπους. ἢ ὡς τέρειον ὁ Σαλισβουρῆς, καθ' ὃν χρόνον διακυβεύονται τὰ ζωτικώτατα συμφέροντα τοῦ κράτους. Ἡ ἐπέμβασις τῆς Εὐρώπης δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τετελεσμένον γεγονὸς, ταχέως δὲ θὰ περατωθῇ ἡ ἀνωφελὴς αἱματοχυσία. Οἱ ὅροι τῆς εἰρήνης θὰ ἦναι μέτριοι, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς διαγωγῆς ἀμφοτέρων τῶν ἐμπολέμων. Πολλαὶ δυνάμεις τρέφουσιν ἰσχυρὰς πατροπαραδότους συμπαθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἐλπίζομεν δ' ὅτι ὀλίγαι ἐ

ΑΡΙΘ. 1178 (2166). ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (27) 9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1897. ΕΤΟΣ ΚΓ (ΜΒ).

Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς.
Ἐν Αὐστρία . . . . . φλωρίνια 16
Ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς χώραις . . φράγκα 40

Αἱ συνδρομαὶ πρέπει νὰ λήγωσι τῇ 30 Ἰουνίου ἢ 31 Δεκεμβρίου (ἔτ. ν.)

Εἰδοποιήσεις, ἀγγελίαι καὶ διατριβαὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι ἀντὶ 30 σολ. κατὰ στίχον.

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

Οἱ ἐπιστέλλοντες πρὸς τὴν ἐφημερίδα παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσι τὰς ἐπιστολάς των À la Rédaction du Journal Grec ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ, ν' ἀπαλλάττωσι δὲ τὴν σύνταξιν τῆς ἀποτίσεως τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους.

Αἰτήσεις περὶ ἀποστολῆς τοῦ φύλλου δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐὰν μὴ συνοδεύωνται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς ἐν χρηματοδέματι, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ διὰ συναλλάγματος.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

Ἑβδομαδιαία ἐπιθεώρησις. — Ὁ Φρανσὶς Σὰρμ περὶ τῆς καταστάσεως. — Ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος. — Ἡ ἐπὶ Ὄθωνος Ἑλλὰς (συνέχεια καὶ τέλος). — Τὰ ἐν Ἑλλάδι. — Τελευταῖαι εἰδήσεις καὶ τηλεγραφήματα.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν Τεργέστῃ, 26/8 Ἰουλίου.

Ἀπό τινων ἡμερῶν ἐπεκράτησαν ἐν Εὐρώπῃ ἀπαισιόδοξοι μᾶλλον γνῶμαι περὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν εἰρηνευτικῶν διαπραγματεύσεων. Διεδόθη μάλιστα ἀπὸ τῆς χθὲς ὅτι ἡ πρεσβευτικὴ Συνδιάσκεψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπεφάσισε νὰ διακόψῃ τὰς ἐργασίας της, ἕως οὗ αἱ κυβερνήσεις συνεννοηθῶσι πρὸς ἀλλήλας καὶ πέμψωσι νέας ὁδηγίας. Ἡ ἐπὶ τὰ χείρω τροπὴ ἐπῆλθεν ἀπὸ τῆς παρελθούσης Πέμπτης, ὅτε ἡ προσυμπεφωνημένη συνεδρίασις ἀνεβλήθη, αἰτήσει τῶν Τούρκων πληρεξουσίων, ὀλίγον ἀποτόμως. «Οἱ πρεσβευταὶ (ὡς λέγει ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνταποκριτὴς τοῦ «Χρόνου») ἠρεθισμένοι ἤδη ἐξ ἐννέα ἀσκόπων συνεδριάσεων, προσεβλήθησαν εὐλόγως ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ ἀναβολή. Ἀλλ' ὁ Τεφὶκ-πασσᾶς, καίπερ γινώσκων τοῦτο, ἀντὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐξιλεώσῃ αὐτοὺς κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ Σαββάτου, περιέτρεξε τὴν Παρασκευὴν τὰς πρεσβείας ἀγγέλλων τὴν ἐπ' ἀόριστον ἀναβολὴν τῶν συνεδριάσεων καὶ ἐξηγῶν τὴν δυσχερῆ θέσιν τοῦ Σουλτάνου, ὅστις ἦτον εἰρηνικώτατα διατεθειμένος καὶ ἐπεθύμει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς εὐχὰς τῆς Εὐρώπης, ἠναγκάζετο ὅμως ὑπὸ τῆς σφοδρῶς πιεζούσης αὐτὸν κοινῆς γνώμης ν' ἀσκήσῃ, τοὐλάχιστον ἐν μέρει, τὰ κατακτητικὰ αὐτοῦ δικαιώματα καὶ νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν προσάρτησιν τῆς βορείας Θεσσαλίας μέχρι Πηνειοῦ.» Οἱ πρεσβευταὶ ἀπήντησαν ἐν γένει ἀποκρουστικῶς. Λέγεται ὅμως ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐφάνησαν διατεθειμένοι νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν στρατηγικὴν διαῤῥύθμισιν καὶ νὰ περιλάβωσιν εἰς αὐτὴν, οὐχὶ μὲν τὴν Λάρισσαν, τὰ Τρίκκαλα, τὴν Καλαμπάκαν καὶ τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, οὐκ ὀλίγα ὅμως κατῳκημένα χωρία, ὧν ὁ πληθυσμὸς πρόκειται νὰ συνοικισθῇ ἐπὶ ἑλληνικῆς γῆς. Ἡ μερικὴ αὕτη ἐπιτυχία ἐνεθάῤῥυνε, φυσικῷ τῷ λόγῳ, τὴν εὐμήχανον τουρκικὴν διπλωματίαν καὶ παρώρμησεν αὐτὴν εἰς παράτασιν τῶν ἀναβλητικῶν τεχνασμάτων. Οἱ πρεσβευταί, συνελθόντες κατ' ἰδίαν, ἀπηύθυναν ἀληθῶς εἰς τὴν Πύλην διὰ τῶν διερμηνέων των παραστάσεις ἐπὶ τῇ βραδύτητι, μεθ' ἧς διεξάγουσιν ἰδίως τὴν ἐργασίαν οἱ Τοῦρκοι ἀντιπρόσωποι ἐν τῇ τεχνικῇ ἐπιτροπῇ ἐπὶ τῆς διαῤῥυθμίσεως τῶν ὁρίων, ἐπέδωκαν δὲ καὶ διακοίνωσιν ἐπαναλαμβάνουσαν τὰ αὐτὰ παράπονα. Ἀλλ' ἡ Πύλη ἐν τῇ ἀπαντήσει της ἀπέφυγε νὰ ἐπιληφθῇ τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματος, κατέστησε δ' ἁπλῶς γνωστὸν ὅτι διατελεῖ ἔτι ἀναποφάσιστος. Τὸ Παλάτιον μετὰ τῆς συνήθους τέχνης ἐπιῤῥίπτει τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς ὑπουργοὺς καὶ ἰδίως εἰς τὸν Βεζίρην, ὅστις ἐδήλωσε δῆθεν ἐγγράφως εἰς τὸν Σουλτάνον ὅτι δὲν θὰ ὑπογράψῃ οὐδέποτε συνθήκην ἐπὶ τῇ βάσει τῆς στρατηγικῆς γραμμῆς, ἣν προτείνουσιν οἱ πρεσβευταί. Διὰ τοῦ στρατηγήματος τούτου παρασκευάζεται πιθανῶς ὑπουργικὴ κρίσις, ἥτις θὰ δικαιολογήσῃ νέας ἀναβολάς. Χθὲς ἠγγέλθη ὅτι Μουράβιεφ καὶ Γολουχόφσκης ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιδώσωσιν εἰς τὴν Πύλην ἀληθὲς τελεσίγραφον, προσκαλοῦν αὐτὴν νὰ περάνῃ ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν τὰς περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις καὶ νὰ ἐκκενώσῃ μέχρι τῆς δεκάτης πέμπτης Αὐγούστου τὴν Θεσσαλίαν, ὅτι δ' ὁ Τσάρος δεικνύεται λίαν παρωργισμένος ἐπὶ τῇ ὀλιγωρίᾳ πρὸς τὰ ἀλλεπάλληλα τηλεγραφήματα, δι' ὧν ἐξώκρισε τὸν Σουλτάνον νὰ σπεύσῃ. Ἀλλ' αἱ εἰδήσεις αὗται δὲν ἐπεβεβαιώθησαν μέχρι τοῦδε. Τοὐναντίον, τὰ ἀγγλικὰ φύλλα, καίπερ στηλιτεύοντα ἐν γένει τὰς σκολιὰς τῶν Τούρκων μεθόδους, δεικνύονται λίαν διστακτικὰ ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν μέτρων καταναγκασμοῦ. «Μετὰ μεγίστης ζέσεως (ἐπιστέλλει ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνταποκριτὴς τοῦ Ῥόϋτερ) συζητεῖται νῦν ἐνταῦθα, ἐὰν, ἐν ᾗ ἂν περιπτώσει ἀρνηθῇ ἡ Πύλη νὰ παραδεχθῇ τὴν ὑπὸ τῶν πρεσβευτῶν συμφωνηθεῖσαν γραμμὴν, αἱ δυνάμεις θὰ προβῶσιν εἰς ἐκβιαστικὰ μέτρα. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπικρατεῖ τις δυσπιστία, ἀκριβῶς δ' ἡ πεποίθησις ὅτι αἱ δυνάμεις δὲν θὰ συμφωνήσωσιν, ὅπως πειθαναγκάσωσι τὴν Τουρκίαν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς εὐχὰς τῆς Εὐρώπης, ἐνθαῤῥύνει τὸν Σουλτάνον ἐν ταῖς ἀναβολαῖς.» Πράγματι ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία παριστᾷ καὶ σήμερον τὸ ἐλεεινὸν πρόσωπον, ὅπερ παρέστησεν ἐξ ἀρχῆς τῆς ἀνατολικῆς κρίσεως. Τινὲς τῶν πρεσβευτῶν ἔδειξαν, ὡς φαίνεται, ἐνδοτικὰς διαθέσεις, αἵτινες ἀνεῤῥίπισαν τὴν ἐλπίδα τοῦ Σουλτάνου ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ διασπάσῃ ἐν τῷ ζητήματι τῶν διαπραγματεύσεων τῆς εἰρήνης τὴν συμφωνίαν τῶν δυνάμεων, ματαιῶν οὕτως ἐκ τοῦ προτέρου τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἐν τῷ ζητήματι τῶν μετα�ῤῥυθμίσεων, ὅπερ θίγει αὐτὸν ἐγγύτερον. Τὰς ὑπολανθανούσας ἀντιζηλίας καὶ διαφωνίας μέμφεται πλαγίως ὁ βιενναῖος ἀνταποκριτὴς τοῦ «Χρόνου», εὔελπις μὲν ἄλλως ὡς πρὸς τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα, ὁμολογῶν ὅμως ὅτι ὁ Σουλτάνος, ἀγρύπνως κατοπτεύων πᾶν σύμπτωμα διχογνωμιῶν ἀνὰ μέσον τῶν δυνάμεων, ἐνόμισεν ὅτι διεῖδε σπέρματά τινα διαιρέσεων. «Τοῦτο ἀποδεικνύει (προστίθησιν ὁ ἀνταποκριτὴς) πόσον σπουδαῖον εἶναι νὰ ἐπικρατῇ πλήρης συμφωνία καὶ ὡς πρὸς τὰ δευτερεύοντα. Τοιαύτη συμφωνία ὑπάρχει ἀναντι�ῤῥήτως ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς ὁροθετικῆς διαῤῥυθμίσεως, ἐὰν δ' ὁ Σουλτάνος ἀντιστῇ κατὰ τῆς ὁμοφώνου θελήσεως τῆς Εὐρώπης, θὰ ἐκτεθῇ ταχέως εἰς μέτρα βιασμοῦ. Μάτην ὑπολογίζει ἐπὶ ῥιζικῶν ἀντιθέσεων καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν μέτρων τούτων! Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἐμεγάλυνεν ἀμέτρως μικρὰς διχογνωμίας, ἀναποφεύκτους εἰς διαπραγματεύσεις, ὧν συμμετέχουσιν ἓξ κυβερνήσεις. Ἐπὶ δύο ὅρων δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τροπὴν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ πρῶτος εἶναι ἡ ἀμετάκλητος ἀπόφασις καὶ τῶν ἓξ δυνάμεων νὰ μὴ ἐπιτρέψωσι τῇ Τουρκίᾳ νὰ προσαρτήσῃ οὐδὲ πλέθρον γῆς, κείμενον ἐκτὸς τῆς γραμμῆς, ἣν ἐχάραξαν ἤδη λίαν ἐλευθερίως οἱ τεχνικοὶ αὐτῶν σύμβουλοι, ὁ δὲ δεύτερος ὅτι, ἐν τῇ ἀπιθάνῳ περιπτώσει περαιτέρω ἀντιστάσεως, θὰ ἐφαρμοσθῶσι μέτρα πιέσεως ἀρκοῦντα, ὅπως ἐξασφαλίσωσι ταχεῖαν τὴν ὑποταγήν». Δυστυχῶς τοιαῦται ἀπειλαὶ ἐξεστομίσθησαν χιλιάκις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ οὐδέποτε ἠλήθευσαν, οἱ δὲ Τοῦρκοι, μετὰ τὴν πρόσφατον ἐπίδειξιν δυνάμεως καὶ ἀνάκτησιν γοήτρου, θὰ δειχθῶσι βεβαίως ἧττον εὐθορύβητοι, ἢ τῇ ἐπαύριον τῶν ἁρμενικῶν σφαγῶν, ἀφοῦ μάλιστα σήμερον καὶ ἡ πίεσις τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων εἶναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἐλάσσων. Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως εἰς τὸ κοινὸν διάβημα τῶν προσβευτῶν, ἡ Πύλη ἀπηύθυνεν εἰς τὰς δυνάμεις τηλεγραφικὴν Ἐγκύκλιον, δι' ἧς κηρύττει ὅτι ἕνεκεν στρατηγικῶν λόγων ὀφείλει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ Πηνειοῦ. Ἐὰν ἡ Εὐρώπη ἤθελε νὰ φανῇ πιστὴ εἰς τοὺς θεμελιώδεις ὅρους τοῦ προγράμματός της, εἰς τὸ δόγμα τῆς ἐδαφικῆς ἀνατολῆς ἀκεραιότητος, εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ὑποταγὴ χριστιανικῶν πληθυσμῶν εἰς τουρκικὴν ἐξουσίαν, ἡ θρασεῖα τῆς Πύλης ἀξίωσις, ἐπερχομένη ἀφοῦ τὸ εὐρωπαϊκὸν πρόγραμμα ἀνεκηρύχθη δι' ἐννέα ὅλων συνεδριάσεων, ἔπρεπε νὰ προκαλέσῃ εὐθὺς ἔντονον ἀπόκρουσιν καὶ συνεννόησιν περὶ τῶν μέτρων, δι' ὧν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὴν δυστροποῦσαν Πύλην ἡ εὐρωπαϊκὴ θέλησις. Ἀντὶ τούτου ὁ Σαλισβουρῆς τροέβη ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Λόρδων εἰς δηλώσεις, αἵτινες ἐξελήφθησαν ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ὡς σημαίνουσαι ὅτι τὰ μὲν μέσα τῆς πειθοῦς ἐξηντλήθησαν, δὲν ἐπίκεινται δὲ μέτρα βίας. «Ὁ ἐπερωτήσας (εἶπεν) ὑπέμνησεν ὅτι αἱ ἐργασίαι τοῦ βερολινείου Συνεδρίου ἐπερατώθησαν ταχύτερον. Ἀλλὰ προΐστατο τοῦ Συνεδρίου ὁ Βίσμαρκ, ἐὰν δ' αὐτὸς προΐστατο καὶ νῦν, τὸ πόρισμα θὰ ἦτον ἀλλοῖον. Ἄλλως τε, καὶ ἡ θέσις ἦτον τότε ἀκροσφαλεστέρα. Ἰσχυρὸς ῥωσσικὸς στρατὸς ἵστατο πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ἀπόστασιν βολῆς λίθου, πᾶσα δὲ νύξις τοῦ Βίσμαρκ ὅτι εἰς τὴν ματαίωσιν τῶν διαπραγματεύσεων θὰ ἐπηκολούθει ἡ πρὸς τὰ πρόσω κίνησις τῶν Ῥώσσων ἐπέδρα δεόντως ἐπὶ τῶν Τούρκων πληρεξουσίων. Τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῇ βραδύτητι τῶν ἐκκρεμῶν διαπραγματεύσεων ὑπέχει κυρίως ἡ Πύλη. Ἐκ τῶν δυνάμεων βραδύτης δὲν θὰ ἐπήρχετο, διότι ὑφίσταται μεταξὺ αὐτῶν συμφωνία. Οὐδεμίαν γινώσκω διχογνωμίαν περὶ ἑνὸς τῶν οὐσιωδῶν, καίτοι δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ συμφωνία ἐπεκτείνεται ἐπὶ πασῶν τῶν λεπτομερειῶν. Ἐὰν τὸ ζήτημα τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης ἀνετίθετο εἰς τὰς δυνάμεις, ἔστε βέβαιοι ὅτι θὰ ἐλύετο τάχιστα. Τὴν τουρκικὴν πολιτικὴν διακρίνει πάντοτε ἄκρα περίσκεψις. Ἀλλ' ἡ ἐνεστῶσα βραδυκινησία εἶναι ὑπερβολική. Συμμερίζομαι τὴν γνώμην τοῦ ἐπερωτήσαντος ὅτι ἡ ἀναβολὴ φέρει σπουδαῖα μειονεκτήματα καὶ συνεπάγεται ἴσως καί τινα κίνδυνον. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄμεσος ἀφορμὴ πρὸς τοιοῦτον φόβον. Τὰ μεγάλα ζητήματα, περὶ ἃ στρέφονται αἱ διαπραγματεύσεις, εἶναι ἡ ὁροθετικὴ διαῤῥύθμισις, ἡ πολεμικὴ ἀποζημίωσις, τὰ προνόμια. Καθ' ὅσον γινώσκω, ἐπὶ οὐδενὸς τῶν ζητημάτων τούτων ἐξηκριβώθη ἔτι ἡ γνώμη τῆς Πύλης. Ἡ κυβέρνησις γινώσκει μόνας τὰς γνώμας τῶν δυνάμεων, αἵτινες ἐν ἀπολύτῳ συμφωνίᾳ θέλουσι νὰ μὴ καταστήσωσι δυσχερῆ τὴν λύσιν. Ἐὰν θὰ καταλήξωσι εἰς τὸν ποθητὸν σκοπὸν, εἶναι θέμα προφητικοῦ χαρίσματος μᾶλλον, ἢ πολιτικοῦ ὑπολογισμοῦ. Ἂς σκεφθῇ ὁ ἐπερωτήσας πόσον ἡ ἐνεστῶσα θέσις ἀπέχει τῆς ἐν ἔτει 1878! Ὅσῳ ὁμοιωτέρα καταστῇ ἡ ἐνεστῶσα θέσις πρὸς τὴν τότε, τόσῳ θὰ ἐνισχυθῶσιν αἱ περὶ αἰσίας λύσεως ἐλπίδες!» Ὁ ἡγέτης τῆς ἀντιπολιτεύσεως λόρδος Κίμβερλαι ὡς μόνον παρήγορον πόρισμα ἐκ τῶν δηλώσεων τοῦ πρωθυπουργοῦ ἐξήγαγε τὴν τήρησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας, ἐξέφρασε δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ δυνάμεις θ' ἀποφασίσωσι ταχέως ν' ἀσκήσωσιν ἐπὶ τῆς Πύλης ἐπαρκῆ πίεσιν, ὅπως κατισχύσωσι τῆς συστηματικῆς κωλυσιεργίας. Τοιαύτη γλῶσσα φυσικὸν εἶναι νὰ ἐμπνεύσῃ ἀθυμίαν, ἐὰν δ' ἐν Λονδίνῳ κρίνονται μετὰ τόσης ἀπαθείας αἱ ἀπόψεις, εὔκολον εἶναι νὰ μαντεύσῃ τις ὁποία ἀδιαφορία ἐπιδεικνύεται ἐν Βεραλίνῳ, ἔνθα μάλιστα καὶ ἐνθαῤῥύνεται ἡ Πύλη ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς κοινῆς γνώμης, ἐὰν οὐχὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Λέγεται ἀληθῶς ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσὴφ, μιμηθεὶς τὸ παράδειγμα τοῦ Τσάρου, ἀπηύθυνεν εἰς τὸν Σουλτάνον ἰδιόχειρον γράμμα, δι' οὗ συνιστᾷ αὐτῷ νὰ βραχύνῃ καὶ νὰ διευκολύνῃ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα τὰ διαβήματα στεροῦνται τοῦ μόνου ἐπιχειρήματος, ὅπερ θὰ ἐπόριζεν εἰς αὐτὰ τὸ δέον κῦρος, τῆς ὑποδείξεως ἐπικειμένης βίας. Οἱ Τοῦρκοι, πολιτικοὶ πονηρότατοι, ἐσχημάτισαν τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ ἓξ δυνάμεις, ἀφοῦ δὲν κατώρθωσαν νὰ συμφωνήσωσι πρό τινων μηνῶν περὶ μέτρων βίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, δι' ὧν θὰ ἐκωλύετο ὁ πόλεμος, δέν εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ συμφωνήσωσι νῦν, ὅπως ἐπιβάλωσιν ὅρους εἰρήνης εἰς τὴν Τουρκίαν, ὅτι δὲ μία ἢ δύο δυνάμεις δὲν θὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τῶν λοιπῶν, ἐπὶ κινδύνῳ νὰ προκαλέσωσι μεγάλην εὐρωπαϊκὴν σύγκρουσιν. Ἴσως οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι θὰ φωραθῶσιν ἐπὶ τέλους ἐσφαλμένοι καὶ ἴσως ἡ Τουρκία, προκαλοῦσα ἐπιμόνως τὴν Εὐρώπην, θὰ ἐκτεθῇ εἰς κινδύνους σοβαρωτέρους ἐκείνων, δι' ὧν ἠπείλησεν αὐτὴν ἡ ἑλληνικὴ παραφροσύνη. Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἡ πολιτική της φαίνεται κατισχύουσα τῆς πολιτικῆς τῆς Εὐρώπης. Αἱ διαπραγματεύσεις, ἐὰν δὲν ἐληξαν κατὰ τύπον, διεκόπησαν ἤδη κατ' οὐσίαν, διότι συνεδρίασις δὲν συνεκροτήθη ἀπὸ μιᾶς ἑβδομάδος, δὲν εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι θὰ ἐμφυσήσῃ νέαν ζωὴν εἰς τὸ ἀργοκίνητον ἐν Κωνσταντινουπόλει διπλωματικὸν σῶμα ἡ διακοίνωσις τοῦ Μουράβιεφ, δι' ἧς συνιστᾷ νέα διαβήματα πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης.

Τὸ θέαμα, ὅπερ παρέχει ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία, εἶναι ἀναντι�ῤῥήτως ἐπονείδιστον. Δεχθεῖσα ἢ μᾶλλον προσενεγκοῦσα τὴν μεσολάβησίν της, ζητήσασα καὶ λαβοῦσα προκαταβολικῶς παρὰ τῆς Ἑλλάδος τὸ ἀντάλλαγμα, τὴν ἀνάκλησιν τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ Κρήτης καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς κρητικῆς αὐτονομίας, στέργει νῦν τὸ ναυάγιον τῆς μεσολαβήσεως καὶ ὑποχωρεῖ ἐνώπιον τῶν ἀξιώσεων τῆς Πύλης. Προσκαλέσασα τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν τύχην της εἰς τὰς χεῖρας τῶν δυνάμεων, παραδίδει νῦν αὐτὴν σχεδὸν ἀνυπεράσπιστον εἰς τὴν βίαν τοῦ νικητοῦ. Διατυπώσασα εἰς δόγμα ἀναλλοίωτον ὅτι δὲν ἐπετρέπετο ἡ εἰς τὴν Τουρκίαν προσάρτησις οὐδ' ἑνὸς πλέθρου γῆς, οὐδ' ἑνὸς χριστιανικοῦ χωρίου, θυσιάζει νῦν πλέθρον μετὰ πλέθρου, χωρίον μετὰ χωρίου καὶ προνοεῖ φιλανθρώπως μόνον περὶ μετοικισμοῦ τῶν κατοίκων ἐκ τῶν ἑστιῶν των. Ἀπαγορεύσασα ἐκ τοῦ προτέρου εἰς τὸν νικητὴν νὰ πορισθῇ οἱονδήποτε ὄφελος ἐκ τῆς νίκης, ἀναγνωρίζει νῦν εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα νὰ πορισθῇ καὶ ἐδαφικὸν καὶ χρηματικὸν καὶ ἠθικὸν ὄφελος καὶ καταναλίσκεται εἰς σοφίσματα, ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἐπετέθη ὁ κηρύξας τὸν πόλεμον. Ταῦτα πάντα εἶναι ἀληθῆ, ἀληθέστατα. Δυστυχῶς τὸ ὄνειδος τῆς Εὐρώπης οὐδαμῶς μετριάζει τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, καιρὸς δ' εἶναι νὰ παύσωσιν οἱ ἐν Ἀθήναις διαβουκολούμενοι ὑπὸ πλανῶν, αἵτινες ἐγένοντο μέχρι τοῦδε πρόξενοι τοσούτων καταστροφῶν. Ἡ εἰρήνη δὲν θὰ συνομολογηθῇ προσεχῶς καὶ ἐν τῇ αἰσιωτάτῃ περιπτώσει ἡ ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας, συνδεομένη πρὸς τὴν καταβολὴν ἀδρᾶς πιθανῶς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως θ' ἀναβληθῇ ἐπὶ μῆνας. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ παρενοχλῶμεν συνεχῶς τὰς μεγάλας δυνάμεις δι' ἱκετικῶν οἰμωγῶν, αἵτινες οὐδένα συγκινοῦσιν ἐν Εὐρώπῃ, προτιμότερον εἶναι νὰ λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ἡ εἰρήνη καὶ θὰ βραδύνῃ καὶ ὑπὸ ἐπαχθεῖς ὅρους θὰ συνομολογηθῇ καὶ νὰ ῥυθμίσωμεν τὰ καθ' ἡμᾶς οὕτως, ὥστε νὰ ἐπιζήσωμεν τῆς πολυμήνου ἀγωνίας. Οἱ πρέσβεις εἰς τὴν τελευταίαν τῶν ἀναριθμήτων ἐπικλήσεων τοῦ Κ. Σκουλούδη ἀπήντησαν συμβουλεύσαντες ν' ἀπολυθῇ τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἀνανέωσις τῶν ἐχθροπραξιῶν ἀποκλείεται, ἡ συμβουλὴ δ' αὕτη δέον νὰ εἰσακουσθῇ ὅ,τι τάχιον. Αἱ τρεῖς τέσσαρες μυριάδες ἀνδρῶν, αἱ ἑστρατοπεδευμέναι νῦν ὑπὸ τὸν διάδοχον μεταξὺ Λαμίας καὶ Θερμοπυλῶν, δὲν δύνανται νὰ ἐξώσωσι βιαίως ἐκ τῆς Θεσσαλίας 135 χιλιάδας Τούρκων, οὐδὲ ν' ἀνακόψωσι τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν τοῦ Ἐτὲμ, ἐὰν τυχὸν ἐπιτρέψῃ καὶ τὸ ὕστατον τοῦτο ἔγκλημα ἡ Εὐρώπη. Ὑπὸ τὰ ὅπλα δέον νὰ μείνῃ τόση μόνον δύναμις, ὅση θ' ἀρκέσῃ πρὸς εἰρηνικὴν τῆς Θεσσαλίας κατάληψιν, ὁπόταν ἡ πολύτιμος κτῆσις ἀποδοθῇ ἐκ δευτέρου εἰς τὸ κράτος, ὅπερ ἐφάγη ἀνίκανον νὰ τηρήσῃ αὐτὴν καὶ ἐπὶ εἴκοσι μόνον ἔτη. Εἰρήνη δὲν θὰ συνομολογηθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τουρκικῶν ἀξιώσεων, καὶ ἐὰν ἡ μεσολάβησις τῶν δυνάμεων ματαιωθῇ καὶ ἡ πρεσβευτικὴ Συνδιάσκεψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως διαλυθῇ ἄπρακτος, θὰ ἐπέλθῃ μετέωρος θέσις πραγμάτων, ἀπειλοῦσα καὶ αὐτὴν τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην, θᾶττον δ' ἢ βράδιον θὰ συγκροτηθῇ Συνδιάσκεψις κατὰ τύπον ἀλλαχοῦ πρὸς ὁριστικὴν τοῦ ζητήματος ἐπίλυσιν, ἄνευ ἴσως τῆς Τουρκίας, ἢ καὶ ἐναντίον αὐτῆς. Ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς «Σημαίας» ἀγγέλλει ὅτι ἤδη οἱ πρεσβευταὶ τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Γαλλίας κρίνουσιν ἀνωφελῆ νέα ἐν τῷ περιπτέρῳ τοῦ Τοπχανὲ διαβούλια καὶ ἀποφαίνονται ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης νὰ συνέλθῃ ὅ,τι τάχιον ἡ ἐπίσημος Συνδιάσκεψις μετ' ἐκτάκτων πληρεξουσίων. Ἡ Γερμανία ἐξ ἀρχῆς μικρὰς συνέδεσεν ἐλπίδας πρὸς τὰς ἐνεστώσας διπλωματικὰς προσπαθείας καὶ συμμετέσχεν αὐτῶν μόνον κατὰ τύπον. Ἀλλ' ἡ Ἀγγλία ἀντιτείνει κατ' ἐπισήμου Συνδιασκέψεως, διότι φοβεῖται ὅτι, ἐάν, ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας, ληφθῇ ὡς βάσις ἡ ἀκεραιότης τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ ἡ ἀκριβὴς τήρησις τῆς βερολινείου συνθήκης, θὰ διατυπωθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ζήτημα τῆς ἐκκενώσεως τῆς Αἰγύπτου. Δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ κατανικηθῶσιν οἱ ἀγγλικοὶ δισταγμοί. Ἀλλ' ἀκριβῶς αἱ ἀπόψεις αὗται ἐπιβάλλουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ μὴ ἐξαντλήσῃ ἀνωφελῶς καὶ τοὺς ὑστάτους αὐτῆς πόρους καὶ νὰ ἐπιφυλαχθῇ πρὸς ἐνδεχομένας περιπετείας.

Τὰ συμβαίνοντα ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ προσοχῆς ὀφείλουσιν ἰδίως νὰ μελετήσωσιν οἱ Κρῆτες, διδασκόμενοι ἐξ αὐτῶν ὁποῖος εἶναι σήμερον ὁ χαρακτὴρ τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας καὶ πόσον μετέβαλε τὴν θέσιν τῆς Τουρκίας ἀπέναντι τῶν δυνάμεων ἡ αὐτοκτονία, εἰς ἣν ἐξώθησε τὴν Ἑλλάδα ἡ ὀχλοκρατία καὶ ἡ δημοκοπία. Ὡς παλινῳδεῖ καὶ ἀναιρεῖ ἑαυτὴν ἡ συμφωνία ἐν τῷ ζητήματι τῆς εἰρήνης, ἐνδέχεται νὰ παλινῳδήσῃ καὶ ν' ἀναιρέσῃ ἑαυτὴν καὶ ἐν τῷ ζητήματι τῆς κρητικῆς αὐτονομίας. Ὁμονοοῦντες, σωφρονοῦντες, συνέχοντες ἑαυτοὺς, οἱ Κρῆτες θὰ ἀναγκάσωσιν ἴσως τὴν Εὐρώπην νὰ τηρήσῃ τὰς ὑποσχέσεις της. Ἀλλ' ἐὰν διαιρεθῶσιν, ἀλλοίμονον! Αἱ πληροφορίαι τοῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ «Χρόνου», καθ' ἃς δῆθεν αἱ ἐπαρχιακαὶ καὶ προσωπικαὶ ἀντιζηλίαι ἀνεφύησαν ἀκατάσχετοι καὶ ἐν τῷ δευτερεύοντι ζητήματι τῆς ἐκλογῆς τοῦ μέρους, ἔνθα πρόκειται νὰ συνέλθῃ ἡ Συνέλευσις, ἐνέπλησαν ἤδη πάντα φίλον τῆς κρητικῆς ἐλευθερίας εὐλόγων φόβων. Ἡ Πύλη ἐλλοχεύει ἄγρυπνος, ὅπως ἐπωφεληθῇ ὀξέως καὶ τοῦ ἐλαχίστου σφάλματος, ἡ δὲ βραδύτης, μεθ' ἧς χωρεῖ ἡ Εὐρώπη, ἐξυπηρετεῖ τοὺς ὑστερологισμούς της. Ἡ ἀνίδρυσις τῆς κρητικῆς αὐτονομίας εἶχεν ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης. Ἀλλ' ἐὰν ἡ εἰρήνη ἀναβληθῇ ἐπ' ἄπειρον, θ' ἀναβληθῇ ἀρά γε μετ' αὐτῆς καὶ ἡ ἐκπόνησις τοῦ νέου κρητικοῦ πολιτεύματος; Ὁ Δρόζ, ἀπελθὼν εἰς Παρισίους καὶ συνεννοηθεὶς διὰ ζώσης πρὸς τὸν Χαννοτὼ, τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ ἀπάντησιν ἐξήρτησεν ἐκ τῆς πλήρους γνώσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προγράμματος. Ἀνταποκριτὴς, γνωρίσας τὸν ἐπιφανῆ ἄνδρα ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἐξηγεῖ τοὺς ἐνδοιασμούς του ὡς ἑξῆ

τῆς χώρας. Ποῖος εἶναι ὁ κύριος τῆς Πύλης σκοπός, ὃν αἱ δυνάμεις θ' ἀναγκασθῶσι νὰ στέρξωσιν; Ἡ κατοχὴ τῶν στενῶν, ἐξασφαλίζουσα τὴν ὀθωμανικὴν γῆν κατὰ πάσης νέας ἑλληνικῆς εἰσβολῆς. Ὅ,τι συνέβη δίδει εἰς τὴν Πύλην τὸ δικαίωμα νὰ διατυπώσῃ ἐντόνως τὴν ἀξίωσιν ταύτην. Ἄλλως ὅμως εἰς τί θὰ ἐχρησίμευεν εἰς τὴν Πύλην ἡ ἀπόκτησις στενῆς λωρίδος θεσσαλικῆς γῆς; Πρόκειται περὶ ζητήματος φιλοτιμίας, οὐχὶ περὶ στρατηγικῆς ἀνάγκης, τοιοῦτο δὲ ζήτημα, χάριν εἰς τὴν παρέμβασιν τῆς Εὐρώπης, δὲν παρίσταται δυσεπίλυτον μεταξὺ δύο κρατῶν, ὧν τὸ ἓν οὐδέποτε ἀνέμιξε τὴν φιλοτιμίαν εἰς τὴν συζήτησιν τῶν ὑποθέσεών του, τὸ δὲ ἄλλο παρῃτήθη προσωρινῶς τοιούτων ἀξιώσεων. Κατ' οὐσίαν ἡ συζήτησις ἐπερατώθη, δὲν ἐπερατώθη δὲ καὶ κατὰ τύπον, μόνον διότι ἡ διπλωματία ἐν γένει, καὶ ἡ τουρκικὴ διπλωματία ἰδίᾳ οὐδέποτε παραιτεῖται ἀναβλητικῶν τινων μεθόδων. Ἀφοῦ διευθετηθῇ ἡ ἐδαφικὴ δυσχέρεια, ἐκ τῶν ἄλλων δυσκόλως θὰ προέλθῃ ἀνυπέρβατον πρόσκομμα. Ἡ Εὐρώπη δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ ν' ἀμφισβητηθῇ κατ' ἀρχὴν τὸ κῦρος τῶν ἀρχαίων συμβάσεων, δύναται ὅμως ν' ἀπαγορεύσῃ τῇ Ἑλλάδι νὰ χρησιμοποιῇ αὐτὰς ἄλλως, ἢ ὡς τὰ λοιπὰ χριστιανικὰ ἔθνη. Ἐὰν ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν συμβάσεων παρεισέφρησαν καταχρήσεις, ἀνάγκη ν' ἀρθῶσιν. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν ἡ Πύλη εἶναι ἀρκούντως ἐχέφρων, ὅπως ἐννοήσῃ ὅτι, ὅπως εἰσπράξῃ αὐτήν, πρέπει νὰ ὁρισθῇ ποσὸν λίαν μέτριον. Ἐὰν τὸ ζήτημα καταλήξῃ ταχέως ὡς ἐλπίζεται, δέον νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὁ Σουλτάνος ἔδειξεν ὀξυδέρκειαν καὶ μετριοπάθειαν. Ἀλγειναί τινες ἀναμνήσεις ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Εὐρώπης δὲν θὰ ἐξαλειφθῶσι καὶ τὸ ζήτημα τῶν μεταρρυθμίσεων πρέπει νὰ ἐξετασθῇ καὶ νὰ ἐπιλυθῇ ὅ,τι τάχιον· ἀλλ' ὁ Ἀβδοὺλ-Χαμὶτ θὰ παράσχῃ πρώτην καὶ ἀναμφιβσήτητον ἀπόδειξιν ἀγαθῆς θελήσεως, δικαιοῦσαν ἄλλας προσδοκίας. Οὐδεὶς ἠμφισβήτησέ ποτε τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ νοῦν. Ὅτι ὑποκύπτει εἰς τὸ ἀναπόφευκτον καθίσταται δῆλον, οὐ μόνον ἐν Θεσσαλίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Κρήτῃ. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐθυσίασε τὴν μεσογειακὴν μεγαλόνησον, ἀφ' ἧς δ' ἡμέρας ἡ Εὐρώπη ἐδήλωσεν ἐπισήμως ὅτι ἀνελάμβανεν αὐτὴ τὴν εὐθύνην, οὐδὲ φανερὰ οὐδὲ κρύφα ἀπεπειράθη νὰ περιπλέξῃ ἔτι μᾶλλον, πρὸς ἴδιον ὄφελος, θέσιν πραγμάτων καὶ καθ' ἑαυτὴν λίαν δυσχερῆ. Βεβαίως, ἐὰν ἡ Κρήτη ἐπρόκειτο νὰ περιέλθῃ εὐθὺς εἰς χεῖρας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Σουλτάνος δὲν θὰ ἔστεργε τοιαύτην λύσιν· στέργει ὅμως πάσας τὰς λοιπὰς καὶ παρ' αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ φοβώμεθα ἀντίστασιν. Ἡ Εὐρώπη λοιπόν, χάρις εἰς τὴν προσωρινὴν ἀποχὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὁριστικὴν ἀποχὴν τῆς Τουρκίας, εὑρίσκει ἐν Κρήτῃ ἀνοικτὸν τὸ στάδιον, ἐπέστη δ' ἡ ὥρα νὰ ἐπιτελέσῃ ἣν ἀνέλαβεν ἀποστολήν. Παρὰ δυσεξηγήτους βραδύτητας, φαίνεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς στερεᾶς καὶ ἐν Κρήτῃ αἱ ἀπὸ πολλοῦ ἐπιζητούμεναι λύσεις ἐπίκεινται. Πόσαι συμφοραὶ θὰ προελαμβάνοντο, ἐὰν ἐπήρχοντο πρότερον!»

Η ΤΥΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Πολλῆς προσοχῆς ἀξία εἶναι ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον πραγματεία τοῦ Διλλιὼν ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς «Συγχρόνου Ἐπιθεωρήσεως» τοῦ Λονδίνου. Ὁ δεινὸς δημοσιολόγος λέγει ἐν προοιμίῳ· «Ἡ Ἑλλάς, ἡ χώρα τῶν ἀπολωλότων Θεῶν καὶ τῶν θεοειδῶν ἀνθρώπων, ἐπιζήσασα τῆς παρακμῆς ἑνὸς κόσμου, θανοῦσα καὶ ἀναστᾶσα Λαζάρου δίκην, σφριγῶσα ἐκ ζωῆς καὶ ἐλπίδος, κατώρθωσεν, ἐν διαστήματι μιᾶς καὶ μόνης γενεᾶς, νὰ διαψεύσῃ τὰς προφητείας τῶν ποιητῶν, νὰ διασκεδάσῃ τὰς προσδοκίας τῶν πολιτικῶν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ἐθνικῆς ἐκμηδενίσεως. Τὸ σκότος ἐνέσκηψε μικρὸν μετὰ τὴν χαραυγήν, ἡ ἀπελπισία ἐν τῷ πρώτῳ νυγμῷ τῆς ἐλπίδος, ὁ θάνατος τῇ ἐπαύριον τῆς ἀναστάσεως. Τίνα τὰ αἴτια τῆς αἰφνιδίας καταστροφῆς; τίς προεκάλεσε τὸν πόλεμον; τὸ ὑπουργεῖον, ὁ πρωθυπουργός, ἢ τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα; Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας τινὲς θ' ἀπαντήσωσι πιθανῶς ὅτι τὸν ὅλεθρον ἐπέσπευσεν ἁπλῶς, ἀλλὰ δὲν προεκάλεσεν ἡ πολιτικὴ κακοδιοίκησις καὶ ὅτι ἡ αὐτὴ τύχη περιμένει θᾶττον ἢ βράδιον καὶ τὰ λοιπὰ βαλκανικὰ κράτη ὑπὸ τὸν βορειόθεν πνέοντα ἄνεμον. Τὴν Ῥωμουνίαν καὶ Βουλγαρίαν ἔσωσε μέχρι τοῦδε ἡ σύνεσις καὶ φιλοπατρία τῶν κυβερνητῶν των, τὸ Μαυροβούνιον ἡ φιλία μιᾶς δυνάμεως καὶ τὴν Σερβίαν αἱ ἀντιζηλίαι δύο ἀνακτοβουλίων. Πάντα ταῦτα εἶναι ἴσως ἀληθῆ. Ἀναντίῤῥητον φαίνεται οὐχ ἧττον ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐπέσπευσε τὴν μοῖράν της καὶ ὅτι, καὶ ἐὰν ἐπεκλώσθη εἰς τὰ βαλκανικὰ κράτη νὰ καταποθῶσιν ὑπὸ ἰσχυρῶν γειτόνων, οὐδεὶς ὑπῆρχε λόγος, ὅπως τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον ἀπεκδυθῇ μεμελετημένως τοῦ προνομίου τοῦ Ὀδυσσέως ἐν τῷ ἄντρῳ τοῦ Πολυφήμου, τοῦ προνομίου νὰ καταβροχθισθῇ ὕστατον πάντων. Ὁ χρόνος εἶναι ἡ οὐσία τῆς ὑπάρξεως καὶ μακρὰ ἀναβολὴ ἰσοδυναμεῖ πολλάκις πρὸς πλήρη ἀμνηστείαν. Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες τοὺς ἔξωθεν κινδύνους κατανοοῦσιν ὀξύτερον πολλῶν ἐκ τῶν γειτόνων των, φαίνεται ἀπίστευτον ὅτι εὑρέθη μία οἱαδήποτε κυβέρνησις ἀρκούντως κούφη, ὅπως ἀποδυθῇ ἐκ προμελέτης εἰς πόλεμον, οὗ ἡ ἔκβασις ἦτον γνωστὴ ἐκ τοῦ προτέρου. Πάντες παραδέχονται ὅτι ὁ παροξυσμὸς τοῦ κρητικοῦ ζητήματος, ὁ ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος καὶ τὰ ἐνδεχόμενα αὐτοῦ ἐπακολουθήματα εἶναι ἄμεσος καὶ ἀναπόφευκτος ἀπόρροια τῆς διαγωγῆς τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην ἀπὸ τοῦ βερολινείου Συνεδρίου. Ἡ διαγωγὴ αὕτη δὲν ὑπηγορεύθη ὑπὸ ἑνὸς συμφέροντος ἢ ὑπὸ συνδυασμοῦ συμφερόντων, δὲν ἐνεπνεύσθη ὑπὸ παραδεδεγμένης ἀρχῆς, δὲν ὑπῆρξε σύμφωνος πρὸς ἀνεγνωρισμένον σύστημα λογικῆς. Περιεγράφη ὑπὸ φιλίων καὶ ἀστόργων ἐπικριτῶν ὡς κρᾶμα χριστιανισμοῦ καὶ φιλοκτημοσύνης, ἰδεώδους ἠθικότητος καὶ καταφώρου ὑποκρίσεως, ἁμαρτημάτων διαπραχθέντων αὐτοπροσώπως καὶ ἐξιλασμοῦ προσενεχθέντος δι' ἐπιτροπικῆς.» Ὁ Διλλιὼν φρονεῖ ὅτι ἡ κατοχὴ τῆς Κύπρου, τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνας, τῆς Τύνιδος ἐμείωσε τὸ ἠθικὸν κῦρος τῆς Εὐρώπης καὶ ἀπέναντι τῆς Πύλης καὶ ἀπέναντι τῶν βαλκανικῶν κρατῶν. Ἡ Πύλη κατεῖδεν ὅτι αἱ μεγάλαι δυνάμεις ὑποκατέστησαν εἰς τὰς ἀρχὰς τὰ συμφέροντα, εἰς τὴν ἠθικὴν τὴν λυσιτέλειαν, εἰς τὸν νόμον τὴν αὐθαιρεσίαν. Οὐχ ἧττον, ἐὰν ἡ Εὐρώπη ἐδείκνυε πρὸς τὴν Τουρκίαν πολλοστημόριον μόνον τῆς εὐσταθείας, ἣν ἔδειξεν ἐπ' ἐσχάτων πρὸς τοὺς Κρῆτας, ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἐκείνης θὰ ἦτον σήμερον εὐχαριςημένος καὶ ἥσυχος, τὸ κρητικὸν ζήτημα θὰ διηυθετεῖτο καὶ ἡ Ἑλλὰς οὐδεμίαν θὰ εἶχεν ἀφορμὴν παραπόνου, θ' ἀπηλλάσσοντο δὲ καὶ αὐταὶ αἱ δυνάμεις τῆς «πολιτικῆς ἀνάγκης», εἰς ἣν ὑπείκουσαι, ἀφοῦ ἠνέχθησαν ἐπανειλημμένας σφαγὰς χριστιανῶν, ἔσφαξαν καὶ αὐταὶ τινὰς τῶν ἐπιζησάντων, ἐν ὀνόματι τῆς εἰρήνης. Ἐὰν αἱ μεταρρυθμίσεις, ἃς οἱ Κρῆτες, προτροπῇ τῆς Ἑλλάδος, ἀπεδέχθησαν, ἐφηρμόζοντο, δὲν θὰ ἐξερρήγνυτο ὁ πόλεμος. Αἱ ἑλληνικαὶ κυβερνήσεις κατὰ κανόνα προσηνέχθησαν πρὸς τὴν Κρήτην εὐπρεπῶς. Ὁ Τρικούπης ἐθυσίασε τὴν δημοτικότητά του καὶ τὴν ἐξουσίαν χάριν τῆς εἰρήνης, ὁ δ' ἐν Χανίοις πρόξενος κατηγγέλθη ὡς «προδότης», διότι, συμμορφούμενος πρὸς τὰς ὁδηγίας του, ἐψύχρανε τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν Κρητῶν καὶ δὲν ὑπέθαλψε τὴν ἔνοπλον ἀντίστασιν. Ἐὰν ἡ Εὐρώπη ἐχρησιμοποίει καλῶς τὴν ψυχολογικὴν στιγμὴν καὶ ἐπέμενεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτονομίας, τὰ πάντα θὰ ἔβαινον καλῶς. Ἀλλ' ἡ Εὐρώπη ἠρκέσθη εἰς μέσα πειθοῦς. Ἦτον πρόδηλον ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἠναγκάζετο θᾶττον ἢ βράδιον ν' ἀλλάξῃ πολιτικὴν πρὸς τὴν Κρήτην, καὶ μόνον ἕνεκεν τῶν δαπανῶν, ἃς συνεπήγετο ἑκάστοτε ἡ συῤῥοὴ τῶν προσφύγων. Ἡ κατακραυγὴ τοῦ λαοῦ κατὰ τῆς κυβερνήσεως καθίστατο ὁσημέραι σφοδροτέρα, ἐστρέφετο δὲ καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως, ὅστις ὑπετίθετο πολέμιος τῆς ἑπεμβάσεως. Ἤρξατο λοιπὸν τὸ ὑπουργεῖον βολιδοσκοποῦν περιεσκεμμένως τὰς διαθέσεις τῶν δυνάμεων. Οὐδεὶς ἐγίνωσκε κάλλιον τοῦ Κ. Δεληγιάννη ὅτι τὸ παράδειγμα τῆς Βουλγαρίας, προσαρτησάσης τὴν Ῥωμυλίαν, ἠδύνατο ν' ἀπομιμηθῇ ἡ Ἑλλὰς μόνον, ἐὰν ὑπῆρχον καὶ οἱ ἄλλοι ὅροι, ὧν πρῶτος ἡ συνεννόησις καὶ ἐνθάῤῥυνσις παρὰ μιᾶς, τοὐλάχιστον, μεγάλης δυνάμεως. Ἐκ τοιαύτης ἐνθαῤῥύνσεως ἐξῆρτητο ἡ ἐλευθέρα ἐνέργεια τῆς Ἑλλάδος. Οὐδεὶς ὑπουργὸς σῴας ἔχων τὰς φρένας θὰ ἐτόλμα νὰ ἐκπέμψῃ στρατεύματα εἰς Κρήτην, χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ τὰς συνεπείας τοῦ μέτρου ἐπὶ τῆς Πύλης καὶ τὸν ἐνδεχόμενον κίνδυνον κηρύξεως πολέμου. Πάντες ἐγίνωσκον ὅτι ἡ πρὸς τὴν Τουρκίαν ῥῆξις θὰ κατέληγεν εἰς ἀμύθητον καταστροφήν, καὶ ἐὰν ἔτι αἱ στρατιωτικαὶ παρασκευαὶ τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ἀνάλογοι πρὸς τοὺς πόρους της. Ἀλλὰ τὸ ὑπουργεῖον Δεληγιάννη συνῆσθάνετο ἀλγεινῶς ὅτι δὲν ἦσαν κἂν ἀνάλογοι, ὅτι ἡ χώρα ἦτον ὅλως ἀπαράσκευος καὶ ὅτι καὶ οἱ καθ' ἑαυτοὺς γλίσχροι τῆς Ἑλλάδος πόροι οὐδέποτε εἶχον χρησιμοποιηθῇ συστηματικῶς καὶ σοβαρῶς, ὅπως ὀργανωθῇ ὁ στρατὸς καὶ καταστῇ ὁ στόλος λυσιτελὲς ἐργαλεῖον πολέμου. «Πῶς λοιπὸν (προστίθησιν ὁ Διλλιὼν) ἐξηγεῖται ἡ κουφότης τῆς καρδίας, μεθ' ἧς ὁ ὑπουργὸς ἀπεσκοράκισεν αἴφνης τὴν πολιτικὴν τῆς μὴ ἐπεμβάσεως, ἔπεμψε στρατεύματα εἰς Κρήτην, ἐπὶ σκοπῷ προσαρτήσεως τῆς νήσου καὶ προεκάλεσε πάσας τὰς καταστροφάς, αἵτινες ἐπῆλθον καὶ ἦτον ἑπόμενον νὰ ἐπέλθωσιν; Ἦχθη ἐκ παραφροσύνης, ἢ ἁπλῶς ἐκ σφαλεροῦ ὑπολογισμοῦ; Ὁ Κ. Δεληγιάννης ἰσχυρίζεται τὸ τελευταῖον καὶ ὑπάρχουσί τινες μαρτυρίαι ὑπὲρ τοῦ ἰσχυρισμοῦ του. Δὲν λέγω ὅτι μὲ ἔπεισαν, ἔλαβα ὅμως παρὰ μέγα σημαινόντων ὑπαλλήλων, οἵτινες ἐν ταῖς συνταγματικαῖς χώραις τῆς Ἑσπερίας θὰ ἐγίνωσκον τὴν ἀλήθειαν, βεβαιώσεις ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐνεθαῤῥύνθη κρύφα νὰ δράσῃ εὐτόλμως, νὰ πλάσῃ ἐν Κρήτῃ τετελεσμένον γεγονὸς καὶ νὰ καταλίπῃ τὰ περαιτέρω εἰς κραταιοὺς φίλους. Ἐν τῇ δυσμικῇ Εὐρώπῃ τοιαῦται προτροπαὶ θὰ διῄρχοντο διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ, ὡς ἐν ἄλλοις, ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἴδιον νόμον. Ἀναφανδὸν ἐγίνετο λόγος περὶ ἐπιστολῶν παρ' ἡγεμονικῶν προσώπων διακειμένων συμπαθῶς καὶ ἡ δημοκρατικῶς συνταγματικὴ Ἑλλάς, κρίνουσα τὰς ἄλλας χώρας ἐξ ἑαυτῆς, ἐφαντάζετο ὅτι ξένοι μονάρχαι δύνανται νὰ κηρύττωσι πόλεμον ἢ νὰ συνομολογῶσιν εἰρήνην κατὰ βούλησιν. Διδακτικὸν γεγονὸς εἶναι ὅτι ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ὁ Κ. Δεληγιάννης ἀνθίστατο κατὰ φιλοπολέμου πολιτικῆς ἐν Κρήτῃ· ἐὰν δ' ἐπὶ τέλους ἐνέδωκε πρὸ τοῦ βασιλικοῦ του κυρίου, λαβόντος εὐθαρσῶς τὰς ἡνίας ἐν ταῖς χερσὶ καὶ δημοσίᾳ ἀπειλήσαντος ὅτι θὰ ἐτίθετο ἐπὶ κεφαλῆς στρατοῦ ἐκ τριακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν, οὐδαμῶς ἔπεται ὅτι ὁ Γεώργιος ἤχθη ἐκ προσωπικῶν λόγων. Αἱ πληροφορίαι ἐξ ὧν ἠδύνατο νὰ μορφώσῃ γνώμην περὶ τῆς τότε πολιτικῆς θέσεως, ἦσαν μὲν ἧττον ἐπίσημοι, ἦσαν ὅμως πληρέστεραι τῶν περιελθουσῶν εἰς γνῶσιν τοῦ ὑπουργοῦ, ἐὰν δ' οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἡ μετέπειτα ἀπομόνωσις τῆς Ἑλλάδος καθιστᾷ δῆλον ὅτι ἐξηπατήθη καὶ ἔσφαλεν. Πολλοὶ ὅμως λόγοι ἐφαίνοντο συνηγοροῦντες ὑπὲρ ξενικῆς ἐνθαῤῥύνσεως. Πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν ἐφρόνουν ὅτι ὁ Σαλισβουρῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Τούρκους καὶ ἠρκέσθη ἐπικαλούμενος κατ' αὐτῶν εὐγλώττως τὰς εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ, διότι τὰ ὀροπέδια τῆς Ἀρμενίας ἐκειντο ἐκτὸς τῆς βολῆς τῶν ἀγγλικῶν τηλεβόλων, ὅτι ὅμως ἡ Κρήτη, οὖσα νῆσος, ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ προτρέξῃ τοῦ οὐρανίου ἐκδικητοῦ καὶ νὰ συντελέσῃ, ὅπως πληρωθῶσιν αἱ προφητεῖαί του περὶ τῆς ἐπικειμένης πτώσεως τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Ὡς ἡ ἕνωσις Βουλγαρίας καὶ Ῥωμυλίας εὑρέθη σύμφωνος πρὸς τὰ πολιτικὰ συμφέροντά τινων ἐκ τῶν δυνάμεων, δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ κριθῇ οὕτω καὶ ἡ προσάρτησις τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα; Δυστυχῶς ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐλησμόνησεν ὅτι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, γινόμενον ὑπὸ δύο διαφόρων προσώπων, δὲν εἶναι πλέον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Ἡ ἀδυναμία, καὶ ἡ ἠθικὴ ὡς ἡ φυσικὴ, συνεπάγεται μοιραίως τὴν τιμωρίαν, καὶ ὁσάκις συνδέεται στενῶς πρὸς τὸ δίκαιον. Ὁπωσδήποτε ἡ παρουσία ἑνὸς ἀγγλικοῦ, ῥωσσικοῦ, ἢ γαλλικοῦ σκάφους θὰ ἤρκει, ὅπως πείσῃ τὸν βασιλέα Γεώργιον καὶ τοὺς ὑπουργούς του ὅτι τὸ κρητικὸν των σχέδιον ἦτον ὅλως ἀνήθικον. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη θὰ ἦτον οἰκτίρμων. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου οἱ ναῦται τῶν ἀγγλικῶν καὶ τῶν ἰταλικῶν θωρηκτῶν ἐν Πειραιεῖ ἀνευφήμησαν τὸν συνταγματάρχην Βάσσον καὶ τὰ στρατεύματά του πλέοντα εἰς Κρήτην, τότε δὲ πλέον πᾶς ἔγκυρον ἔχων γνώμην ἐν Ἀθήναις ἐπείσθη ὅτι μία ἢ πλείονες τῶν δυνάμεων ὑπεστήριζον τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ συνετάσσοντο πρὸς αὐτὴν ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης. Ἀλλ' ἡ θεωρία αὕτη τοῦ κρυφίων ξενικῶν ἐνθαῤῥύνσεων, καὶ ἀληθὴς οὖσα, μικρὸν θὰ ἐδικαίου τὴν παράτολμον πολιτικὴν τοῦ ὑπουργείου Δεληγιάννη, δέον δὲ ν' ἀποκρουσθῇ ὡς ψευδὴς, ἐφ' ὅσον δὲν προσάγονται ἀκαταμάχητα πειστήρια. Ὁπωσδήποτε ἡ κυβέρνησις, ἀφοῦ ἀπεφάσισε νὰ ἐπέμβῃ εἰς Κρήτην, ὤφειλε νὰ ἐκλέξῃ ἐπιτηδείως τὴν κατάλληλον στιγμήν, ἡ κατάλληλος δὲ στιγμὴ, ἀρξαμένη 15 ἡμέρας πρὸ τοῦ ἀπόπλου τοῦ Βάσσου, εἶχε λήξει πρὸ τριῶν ἡμερῶν. Ὁ Ῥάλλης ἐξ ἑνὸς, ὁ Βάσσος ἐξ ἑτέρου ἐξώρκιζον τὸ ὑπουργεῖον νὰ πέμψῃ τὰ στρατεύματα, ἐφ' ὅσον ἦτον καιρός. Ἀλλ' ὁ Κ. Δεληγιάννης ἐδίστασεν, ἐξηκολούθησε βολιδοσκοπῶν καὶ ἀπευθύνων ὑποθετικὰς ἐρωτήσεις εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις πρέσβεις, καὶ ὅτε ὥχετο ἡ εὐκαιρία, διέταξε τὸν Βάσσον ν' ἀπέλθῃ μετὰ 1400 στρατιωτῶν καὶ πολεμεφοδίων εἰς Χαλέπαν ἐντὸς τριῶν ὡρῶν. Ὅπως ἐπιτελεσθῇ τὸ ἔργον, θ' ἀπῃτοῦντο, πλὴν τῆς ἐνεργοῦ συμπράξεως τοῦ στόλου, τοὐλάχιστον τετρακισχίλιοι ἄνδρες, θὰ ἐπετελεῖτο δ' ἀκόπως, ἐὰν ἡ ἐκστρατεία ἐπεχειρεῖτο πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν, διότι Χανία καὶ Χαλέπα θὰ ἐκυριεύοντο ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν καὶ ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐδέσποζε πρακτικῶς τῆς ὅλης νήσου. Ἀλλ' ἡ ἀποτυχία τοῦ εὐεφαρμόστου σχεδίου ἐξησφαλίσθη διὰ τῶν ταλαντεύσεων τῆς κυβερνήσεως, ἥτις συγχρόνως παρώργισε τὰς δυνάμεις δι' αὐθαιρεσίας, μηδὲ σκιὰν ἐχούσης δικαιολογίας. Πάντα τὰ κρυπτογραφικὰ τηλεγραφήματα τῶν ἐν Ἀθήναις πρέσβεων ἐκωλύθησαν, διαταγῇ τῆς κυβερνήσεως, ἐπὶ 24 ὥρας, ἵνα μὴ πεμφθῶσιν ἐγκαίρως ὁδηγίαι εἰς τοὺς ναυάρχους. Δὲν ὑπῆρξαν δὲ ταῦτα τὰ μόνα σφάλματα. Ὁ ἀποδυόμενος εἰς παράβολον ἐγχείρημα φρονίμως πράττει στρωνύων ἐγκαίρως γέφυραν ἀξιοπρεποῦς ὑποχωρήσεως. Ἡ περιπέτεια αὕτη θὰ ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν, ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐκήρυττεν ὅτι τὰ στρατεύματα ἔπεμπε μόνον πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς τάξεως καὶ περάτωσιν τῆς αἱματοχυσίας. Ἡ δήλωσις αὕτη ἐπεδέχετο πᾶσαν ἑρμηνείαν. Ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας, θ' ἀπεδεικνύετο ἀκόπως ὅτι ἡ τήρησις τῆς τάξεως ἀπῄτει τὴν διαρκῆ κατοχὴν ἢ καὶ τὴν προσάρτησιν τῆς νήσου. Ἐὰν, τοὐναντίον, ἠσκεῖτο ἀμέτρως σφοδρὰ πίεσις ὑπὸ τῶν δυνάμεων, θ' ἀπεδεικνύετο ἐξ ἴσου ἀκόπως ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς κατοχῆς ἐπετεύχθη καὶ ὅτι τὰ στρατεύματα, περάναντα τὸ ἔργον των, ἐπετρέπετο ν' ἀνακληθῶσιν εὐσχήμως. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις ἐπροτίμησε νὰ φράξῃ ἑαυτῇ τὴν ὑποχώρησιν, καταλαμβάνουσα τὴν νῆσον ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Οὕτως, οὐ μόνον ἠσφαλίσθη ἐκ τοῦ προτέρου ἡ ἀποτυχία, ἀλλὰ παρεσκευάσθη καὶ ἄφευκτος ταπείνωσις. Ἐν τούτοις οἱ Ἕλληνες, μεθύοντες ὡς οἱ προπάτορές των διὰ λέξεων ὡς δι' οἴνου, ἐφαντάζοντο ὅτι τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς. Τὰ διαπραχθέντα σφάλματα ἦσαν πλέον ἢ ἐπαρκῆ λόγῳ ἀριθμοῦ καὶ σοβαρότητος, ὅπως τὸ σχέδιον τῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης ματαιωθῇ. Ἀλλ' ἐξουδετερωθέντα ἐν μέρει διὰ τῆς λεπτότητος καὶ ἀξιοσημειώτου διοικητικῆς ἱκανότητος τοῦ Βάσσου, δὲν ἦσαν ἀνεπανόρθωτα, οὐδ' ἦγον ἐξ ἀνάγκης πρὸς τὰς συμφοράς, αἵτινες ἐμηδένισαν σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα. Τίς ὁ ὑπέχων τὴν εὐθύνην δὲν ἁρμόζει νὰ συζητηθῇ ὑπὸ ξένου, οἱ δ' Ἕλληνες ἔχουσιν ἰδίας μεθόδους συγγνώμης καὶ λήθης. Ἀφοῦ ἐγένετο δῆλον τοῖς πᾶσιν ὅτι ἡ Εὐρώπη ἀπεφάσισε νὰ περάνῃ ἐπὶ οἱαδήποτε θυσίᾳ τὴν κατοχὴν τῆς Κρήτης, κυβέρνησις μικροῦ κράτους, καὶ ἔχουσα, ἀναλόγως τῶν πόρων της, καλῶς ἠσκημένον στρατὸν, ὡς, φέρ' εἰπεῖν, ἡ Βουλγαρία, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ὀλιγωρήσῃ τῶν ἐμφαντικῶν παραινέσεων τῶν δυνάμεων, ἐὰν μὴ συνεδέετο κρύφα πρός τινας ἐξ αὐτῶν διὰ ῥητῶν συμφωνιῶν. Ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς τοιαύτας συμφωνίας δὲν εἶχεν. Ὤφειλεν ἑπομένως νὰ συμμορφωθῇ ἀδιστάκτως πρὸς τὰ αἰτήματα τῆς Εὐρώπης. Τὸ διάβημα τοῦτο θὰ ἦτον εὔκολον, ἐὰν μὴ εἶχε κηρυχθῇ ἡ προσάρτησις τῆς νήσου καὶ τὰ στρατεύματα εἶχον πεμφθῇ μόνον πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως. Ἀλλά, παρὰ τὴν δυσχέρειαν ταύτην, ἣν ἐγέννησεν ἔλλειψις προνοίας, ἐπροτάθη εἰς τε τὸν βασιλέα καὶ τὴν κυβέρνησιν εὐφυὴς διέξοδος, νὰ πέμψῃ δηλαδὴ τῇ 10/22 Μαρτίου ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυν τὴν ἑξῆς διακίνωσιν· «Ἐν τῇ ἀπαντήσει εἰς τὴν κοινὴν διακοίνωσιν »τῶν δυνάμεων, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐξήγησε τοὺς λό»γους τοὺς προκαλέσαντας τὴν ἀποστολὴν τῶν στρατευ»μάτων εἰς Κρήτην. Ἔκτοτε ἡ συνεχὴς συγκέντρωσις τουρ»κικῶν στρατευμάτων εἰς τὰ σύνορα ἐπεδείνωσεν ἔτι μᾶλ»λον θέσιν ἤδη πολύπλοκον καὶ ἠνάγκασε καὶ ἡμᾶς νὰ »ἐπιστρατεύσωμεν. Οὐχ ἧττον ἡ κυβέρνησις, ἐμφορουμένη »ἧς αἱ δυνάμεις ἀγάπης πρὸς τὴν εἰρήνην, καθῆκόν της »νομίζει νὰ προτείνῃ εἰς τὴν Πύλην τὴν ταυτόχρονον ἐκ »Κρήτης ἀνάκλησιν τῶν τε ἑλληνικῶν καὶ τῶν τουρκικῶν »στρατευμάτων καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἀποστράτευσιν, ἅμα δὲ »τὴν κατεδάφισιν τῶν ἐν Πρεβέζῃ ὀχυρώσεων, ἀθετουσῶν »τὰς ἐν ἰσχύϊ συμβάσεις. Τοῦτο εἶναι, καθ' ἡμᾶς, τὸ μόνον »μέσον, ὅπως αἱ δυνάμεις ἐπιληφθῶσι ταχέως τῆς εἰρη»νεύσεως τῆς Κρήτης, ἀπονέμουσαι τὴν δέουσαν προσοχὴν »εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ κρητικοῦ λαοῦ, αἵτινες τότε θὰ ἐκδη»λωθῶσιν ἀκωλύτως. Ἡ κυβέρνησις ἐλπίζει ὅτι ἡ Πύλη »θ' ἀποδεχθῇ πρότασιν, ἥτις μόνη δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ »τὴν γενικὴν εἰρήνην. Ἀρνητικὴ ἀπάντησις, διακυβεύουσα »τὰς μεταξὺ τῶν δύο ὁμόρων κρατῶν φιλικὰς σχέσεις, θὰ »προκαλέσῃ περιπλοκάς, ἐφ' αἷς ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀ»ποχρούει πᾶσαν εὐθύνην. Ἐὰν ἐντὸς... ἡμερῶν ἡ Πύλη »ἀρνηθῇ ῥητῶς νὰ συμπράξῃ εἰς πλήρωσιν τῶν εἰρηνικῶν »ἡμῶν εὐχῶν, θ' ἀναγκασθῶμεν μετὰ λύπης νὰ διατάξω»μεν ὑμᾶς νὰ καταλίπητε τὸ τουρκικὸν ἔδαφος μετὰ τοῦ »προσωπικοῦ τῆς πρεσβείας καὶ τῶν προξένων.» Τοιαύτη διακοίνωσις θὰ μετέβαλλεν ἄρδην τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων καὶ θὰ ὠφέλει τὰ μέγιστα τὴν Ἑλλάδα. Πρὸ παντὸς ἄλλου θ' ἀπήλλασσεν αὐτὴν τῆς μομφῆς ὅτι διετάρασσεν ἀσυνειδήτως τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡσυχίαν καὶ ἦσκει ἔγκλημον ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῶν Κρητ

πρέσβεις διηρεῦντο εἰς δύο ὁμίλους· ἐξ ἑνὸς, ὁ Ἄγγλος καὶ ὁ Γάλλος, ἐξ ἑτέρου, ὁ Βαυαρὸς, ὁ Αὐστριακὸς καὶ ὁ Ῥῶσσος. Μετὰ τὴν Ἰουλιανὴν συνθήκην οἱ πρέσβεις τῆς Ἀγγλίας, Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας ἡνώθησαν στενῶς, ὅπως ἐξαγάγωσι τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῶν πλανῶν, εἰς ἃς ἐξώθησεν αὐτὴν τὸ φιλοπόλεμον κόμμα, καὶ ἐπιφέρωσι τὴν πρὸς τὴν Πύλην συνδιαλλαγήν. Ὁ Γάλλος πρέσβυς ἀντέπραττεν, ὁ δὲ Βαυαρὸς, μόλις ἀφιχθείς, ἐστερεῖτο ἐπιρροῆς. Ὁ βασιλικὸς τῆς Βαυαρίας πρίγκηψ ἐφάνη μέλλων νὰ στρέψῃ τὴν νίκην πρὸς τοὺς ἐχέφρονας. Ὁ Μαυροκορδάτος, ἐκλεχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, ἠγγυᾶτο τὴν λύσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος, πολλὰ δ' ἤλπιζε καὶ περὶ βελτιώσεως τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς. Ἀλλὰ τὸ γαλλικὸν ἀνακτορβούλιον, ἐνῷ ἐπισήμως συνήνει εἰς τὰς προθέσεις τῶν ἄλλων δυνάμεων, εἰργάζετο κρύφα ὀλεθρίως, ὑποστηρίζετο ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ Πρώσσου πρέσβεως καὶ δὲν προσέκρουε κατ' ἀντιστάσεως τοῦ Βαυαροῦ. Τὸ φιλοπόλεμον κόμμα ἐγένετο κύριον τῆς διοικήσεως καὶ αἱ πρεσβεῖαι τῆς Ἀγγλίας, Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας ἔμειναν ἄνευ ἐρείσματος. Τὰ οἰκονομικὰ περιῆλθον εἰς μείζονα σύγχυσιν, τὸ γαλλικὸν κόμμα προσεκτήσατο δύναμιν φοβισασαν καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα, ἔμεινε δὲ χαίνουσα ἡ πρὸς τὴν Πύλην ἔρις. Ἡ κυβέρνησις καθίστα ὁσημέραι μεῖζον τὸ μεταξὺ θρόνου καὶ λαοῦ χάσμα. Σήμερον τὰ μὲν ταμεῖα εἶναι κενὰ, ὁ δὲ βασιλεὺς ἠναγκάσθη νὰ κηρύξῃ ἔαυτὸν εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως. Τὸ κόμμα θὰ ἐξακολουθήσῃ πιθανῶς παρασύρον τὴν κυβέρνησιν ἀπὸ χρεωκοπίας εἰς χρεωκοπίαν ἐπὶ ὁδοῦ, ἧς τὸ τέρμα θὰ ἦναι ἡ πτῶσις τῆς δυναστείας. Δι' ἑνὸς ἅλματος εἶναι ἔτι δυνατὴ ἡ ἀποφυγὴ τοῦ βαράθρου. Ὑποτεθείσθω ὅτι ὁ βασιλεὺς προσέρχεται ἐνώπιον τῶν δυνάμεων, οὐχὶ ὅπως ἀπολογηθῇ ὑπὲρ τῆς διοικήσεως, ἀλλ' ὅπως δηλώσῃ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ κανονίσῃ τὰς πρὸς τὴν Πύλην σχέσεις καὶ ἐπικαλεῖται τὴν ἀρωγήν των, ὑποβάλλων τὰς πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυν ὁδηγίας· ὑποτεθείσθω ὅτι διατάσσει ῥιζικὰς οἰκονομίας ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, ὅτι συνδέει τὴν διανομὴν τῶν ἐθνικῶν γαιῶν πρὸς σκόπιμον νόμον περὶ Τραπέζης καὶ ἀποικισμοῦ, ὅτι δίδει τὴν δέουσαν διεύθυνσιν εἰς τὰς δημοσίας ὑποθέσεις καὶ συγχρόνως λέγει εἰς τὰς δυνάμεις «βοηθήσατέ με, ὅπως ἐξέλθω τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως!» Ἐὰν αἱ δυνάμεις πράξωσι τότε τοῦτο ἄνευ ὅρων κωλυτικῶν ἢ ταπεινωτικῶν τοῦ θρόνου, θ' ἀνατείλῃ νέα περίοδος ἀνορθώσεως καὶ ταχέως θ' ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ Ἑλλὰς κέκτηται καὶ σήμερον ἔτι μέσα ἐπαρκῆ, ὅπως ὑπάρξῃ καὶ εὐημερήσῃ. Ἡ γλῶσσά μου μένει ἀπὸ ἐτῶν ἡ αὐτή. Ἀλλοία γλῶσσα δὲν θὰ ἦτον, νομίζω, εἰλικρινὴς καὶ τιμία.

Ἐν Ἀθήναις, 27 Φεβρουαρίου 1843.

Ὑψηλότατε! Ἀφ' ὅτου ἐπέστειλα ὑμῖν τὸ ὕστατον, ἀπωλέσαμεν τὸν γέροντα Κολοκοτρώνην, ἄνδρα χρήσιμον, ἕνα ἐξ ἐκείνων, εἰς ὧν τὸν στιβαρὸν βραχίονα ὀφείλει ἡ Ἑλλὰς τὴν ἐλευθερίαν της. Τὸ ἤρεμον καὶ ἀξιοπρεπὲς ἦθός του ἀπετέλει κραταιὸν ἔρεισμα τοῦ θρόνου. Ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Καποδίστρια καὶ τῆς ἀνιδρύσεως κανονικῆς κυβερνήσεως, ὁ Κολοκοτρώνης ὑπῆρξε πάντοτε θιασώτης αὐτῆς. Δὲν συμμετέσχε τῶν σκευωριῶν, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν ἀνταρσίαν, εἰς τὸν φόνον τοῦ κυβερνήτου, εἰς τὴν ἔξωσιν τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀκριβῶς δὲ τούτου ἕνεκεν ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὑπὸ τῆς ἀντιβασιλείας, ἥτις ἐγένετο ὄργανον ἑνὸς κόμματος. Ἡ ἀδικία αὕτη δὲν ἴσχυσε νὰ σαλεύσῃ τὰς ἀρχάς του. Δὲν ἐτήρησε μῖσος κατὰ τῆς ἀντιβασιλείας καὶ συνηπίσθη περὶ τὸν θρόνον. Ἐν τῇ στάσει ταύτῃ ἐνέμεινε μέχρι τέλους. Ἦτον ἀγράμματος, ἀλλὰ λίαν νουνεχὴς καὶ ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἤσκει τεραστίαν ἐπιρροήν. Ἦτον βίαιος, ἀποφασιστικὸς καὶ εὔτολμος. Ἐνθυμεῖσθε βεβαίως μετὰ πόσης ἀξιοπρεπείας προσηνέχθη ἀπέναντι ὑμῶν. Οὐδέποτε εἶδα αὐτὸν ἔκτοτε, χωρὶς νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ μετὰ σεβασμοῦ περὶ τῆς Ὑμ. Ὑψ. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις οὐδὲν δεικνύει σύμπτωμα ἀφυπνιζομένης προνοίας. Φοβοῦμαι ὅτι καὶ ἡ ἐνεστῶσα κρίσις θὰ παρέλθῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς ὠφελείας ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. Οἱ ῥαδιοῦργοι καὶ ὑποκριταὶ τηροῦσι τὴν ἐπικράτησιν, οὐδὲν δ' ἄπορον ἐὰν σύρωσιν ὄπισθεν αὐτῶν καί τινα τῶν ἀνακτοβουλίων. Ὁ βασιλεὺς εὑρίσκεται εἰς θέσιν λίαν παρεμφερῆ πρὸς τὴν τοῦ Καποδίστρια ἔτει 1831. Πῶς ἔχουσι τὰ οἰκονομικὰ θὰ ἴδητε ἐκ τῆς ἐσωκλείστου πρὸς τὸν βασιλέα ἐκθέσεως τοῦ ὑπουργοῦ, ἥτις πρόκειται νὰ πεμφθῇ καὶ εἰς τὰς πρεσβείας. Ἐν τοῖς ἀριθμοῖς εἶναι ἀκριβῆς, περιέχει ὅμως πολλοὺς ἀναληθεῖς καὶ ἐπιπολαίους ἰσχυρισμοὺς καὶ ἀποκρύπτει τὴν ἀληθῆ πηγὴν τοῦ κακοῦ, ἀνεπαρκῆ δ' ὑποδεικνύει μέσα καταπολεμήσεως.

Ἐν Ἀθήναις, 6 Σεπτεμβρίου 1843.

Ὑψηλότατε! Δυσχερὲς ἀποβαίνει μοι τὸ ἐπιστέλλειν τῇ Ὑμ. Ὑψ. Διατί νὰ ἐνοχλῶ ὑμᾶς διὰ τῶν φροντίδων τῆς χώρας ταύτης, ἥτις εἶλκυσε μὲν τὴν εὐγενῆ καὶ φιλάνθρωπον ὑμῶν εὐμένειαν, δὲν δικαιοῦται ὅμως ν' ἀποβαίνῃ ὑμῖν πρόξενος λύπης. Ἡ πενία, ἡ δυσπιστία πρὸς τὴν κυβέρνησιν, αἱ διεθνεῖς περιπλοκαὶ ἐκορυφώθησαν, οὐδαμοῦ δὲ διορῶ ἀρωγήν. Ἡ παρέμβασις τῶν δυνάμεων, ἀνάγκη λυπηρὰ, ἦτις ἦτον εὔκολον ν' ἀποσοβηθῇ, ἐπήνεγκεν οἰκονομικῶς ὄρελός τι, ἀλλ' ὁ θρόνος ἐγένετο ἀσθενέστερος, ἐπειδὴ δ' ὑπὸ τὸ κρατοῦν σύστημα εἶναι ἀναπόφευκτοι νέαι οἰκονομικαὶ κρίσεις, κατ' οὐσίαν οὐδὲν ἐκερδήθη. Ὅ,τι καλὸν θὰ ἐπέλθῃ ὑπὲρ τῆς χώρας, θ' ἀποσπασθῇ παρὰ τοῦ βασιλέως. Ἐὰν κατωρθοῦτο νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ δώσῃ εἰς τὴν κυβέρνησίν του πρακτικώτερον χαρακτῆρα καὶ νὰ ἐπιτελέσῃ κατ' οἶκον καὶ διεθνῶς τὰς ἀπαραιτήτους μεταβολὰς ἐξ ἰδίας θελήσεως, θ' ἀπήλλασσε τὴν χώραν δεινῶν μεριμνῶν. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖται ὁμοφωνία συμβουλῶν, μὴ ὑπάρξασα πράγματι οὐδέποτε. Πῶς θὰ διευθετηθῶσιν ἐνταῦθα τὰ πράγματα μόνος ὁ Θεὸς ἠξεύρει. Δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τῆς εὐμενείας τῶν δυνάμεων, ἥτις κεῖται ἐν τῷ συμφέροντι των. Ἀλλ' ἡ εὐμένεια αὕτη οὐδαμῶς κωλύει, νὰ καθίσταται ὁσημέραι ὁ τόπος πενέστερος, νὰ ἵσταται ἄνευ ῥιζῶν ὁ θρόνος, νὰ ἐπεκτείνηται ὁσημέραι ἡ ἀναρχία ἕνεκεν τῆς ἀπουσίας πάσης κυβερνήσεως. Τὴν πενίαν δύναται μόνη νὰ περάσῃ ἡ πρὸς τὴν Πύλην συνδιαλλαγὴ, ἀνοίγουσα τὴν Ἀνατολὴν, σκόπιμος νόμος περὶ προικοδοτήσεως, λυσιτελὴς Τράπεζα, δαπάνη εἰς ἔργα παραγωγικὰ, ἐνὶ λόγῳ πρακτικὴ τῆς κυβερνήσεως ῥοπή. Ἀφ' ἑτέρου, ὁ θρόνος δύναται νὰ ῥιζοβοληθῇ μόνον διὰ σωστικῆς μεταβολῆς τῆς φύσεως τοῦ μοναρχου, ἀνυφούσης αὐτὸν ἀπὸ ὑπαλλήλου εἰς βασιλέα ἀληθῆ. Ἡ ἀφοσίωσίς μου πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως, ἡ ζηλότυπος μέριμνά μου περὶ τῆς τιμῆς τοῦ γερμανικοῦ ὀνόματος καὶ αὐτὸ τὸ συμφέρον μου ὁδηγοῦσι τὸν καλαμὸν μου, παραπονουμένου, ἡ δὲ πεποίθησις περὶ τοῦ ἀνωφελοῦς τῶν λόγων μου δὲν ἀρκεῖ, ὅπως σιγήσω. Ὅτι δὲν ἔχω τὴν δύναμιν ν' ἀναδείξω ἰσχυούσας τὰς γνώμας μου οὐδαμῶς θὰ ξενίσῃ τοὺς γινώσκοντας ὅτι ἐνταῦθα ἡ ματαίωσις εἶναι εὐχερὴς, δυσχερὴς δὲ πᾶσα δρᾶσις καὶ ὅτι οὐδὲν κατώρθωσαν μέχρι τοῦδε τὰ ἀνακτοβούλια διὰ τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων. Ἀπὸ δέκα ἐτῶν οἱ πρέσβεις τῶν τριῶν δυνάμεων συνέταξαν ἑκατὸν ἐπειγούσας διακοινώσεις, τὰ ἀνακτοβούλια παρήνεσαν ἀπ' εὐθείας, ἡ Ἀγγλία ἔπεμψε τὸν Κάνιγκα, καὶ ὅμως δὲν κατωρθώθη νὰ εὕρῃ τὸ δίκαιόν του οὐδεὶς τῶν ἀγορασάντων, δυνάμει τῶν πρωτοκόλλων τῶν δυνάμεων, ἰδιωτικὰς τῶν Τούρκων κτήσεις, ἐκτεθέντων δ' ἔπειτα εἰς αὐθαιρέτους δημεύσεις. Μία λέξις ἀμφιβολίας ἀρκεῖ, ὅπως ἀνακόψῃ τὸ εὐκρινέστατον μέτρον, ὅλοι δ' οἱ πρωθυπουργοὶ τοῦ κόσμου δὲν θὰ κατορθώσωσι τὸ ἁπλούστατον τῶν πραγμάτων, ἐὰν ἅπαξ ῥιζοβοληθῇ ἀντίθετος γνώμη. Τὰ πράγματα θ' ἀκολουθήσωσι τὸν δρόμον των, ὡς μέχρι τοῦδε. Ἐμοὶ εἰλικρινὴς προσπάθεια εἶναι νὰ ἐπιζήσῃ ὁ θρόνος τῆς κρίσεως.

Ἐν Ἀθήναις, 9/21 Σεπτεμβρίου 1843.

Ὑψηλότατε! Οἵαν λυπηρὰν εἴδησιν ὀφείλω ν' ἀνακοινώσω ὑμῖν σήμερον! Συνωμοσία ἐξεμεταλλεύθη τὴν γενικὴν δυσαρέσκειαν, τὴν ἀπέλπιδα ἀπομόνωσιν τοῦ θρόνου, τὰ σφάλματα τῆς κυβερνήσεως καὶ τὴν τρίτην Σεπτεμβρίου ἐβίασε διὰ τῶν ὅπλων τὸν βασιλέα νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸ ἐπιβληθὲν αὐτῷ ὑπουργεῖον, νὰ συγκαλέσῃ ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ νὰ ὑποσχεθῇ Σύνταγμα. Ἤθελε καὶ πλείονα, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε. Αἱ ἀλγεινότατα ταπεινώσεις τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης δὲν ἔλειψαν. Οὐδεμία χεὶρ ὑψώθη ὑπὲρ αὐτοῦ, οὐδεμία καθ' ὅλην τὴν χώραν! Μέχρι τῆς ὑστάτης στιγμῆς ἐπεκράτησεν ἡ οἰκτροτάτη τύφλωσις. Τῇ 1/13 Σεπτεμβρίου εἰδοποίησα τὸν συνταγματάρχην Χὲς περὶ τῆς ὑπάρξεως συνωμοσίας καὶ περὶ τῆς προσεχοῦς ἐκρήξεως, ἣν ὅμως δὲν προέβλεπα τόσον ἐπικειμένην. Τῇ ἐπαύριον παρέστησα αὐτῷ, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Βαυαροῦ πρέσβεως, τὸ ἀπαραίτητον τῆς ἀπολύσεως τῶν ὑπουργῶν καὶ τῆς συμμορφώσεως τοῦ βασιλέως πρὸς τὰ αἰτήματα καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Λονδινείου Συνδιασκέψεως. Εἶπα αὐτῷ ὅτι ἡ φοβερὰ ἀποξένωσις τοῦ βασιλέως καὶ πρὸς τὸν λαὸν καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις ἐξέθετεν αὐτὸν ἀνυπεράσπιστον εἰς τὸ πρῶτον δημοτικὸν κίνημα. Πρὶν ἢ ἐξέλθω ἔτι τῆς θύρας, ὁ Χὲς εἶπε πρὸς τὸν Βαυαρὸν πρέσβυν· «Ἠκούσατε πῶς καὶ οἱ κάλλιον διατεθειμένοι τῶν ξένων πρέσβεων πλανῶνται ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων». Ἦτον πλήρης πεποιθήσεως ἐπὶ τὸ στράτευμα. Τὴν αὐτὴν νύκτα τὸ στράτευμα ἐξῆλθε τῶν στρατώνων, ἐσαλπίσθη πολεμικὴ σύναξις, ἐσήμανον οἱ κώδωνες καὶ συνήχθησαν στίφη παλληκαρίων. Ἡ φρουρὰ ἐβάδισε πρὸς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐτάχθη ἐπὶ τῆς ἐνώπιον αὐτῶν πλατείας· ὁ συνταγματάρχης Καλλέργης (ὃν ἐγνώρισεν ἡ Ὑμ. Ὑψ.) προσερώνησε τοὺς στρατιώτας ἐν ὀνόματι τοῦ Συντάγματος καὶ ἀναγορευθεὶς ἀρχηγὸς τοῦ κινήματος, κατέλαβε τὰς πύλας, ἐδήλωσε πρὸς τὸν βασιλέα ὅτι ἐθεώρει αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον καὶ εἰς οὐδένα ἐπέτρεψε νὰ εἰσέλθῃ ἢ νὰ ἐξέλθῃ, οὐδ' εἰς ἡμᾶς. Συγχρόνως συνῆλθον μέλη τινὰ τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας, ἔπεμψαν ὁπλοφόρους, ὅπως φέρωσι καὶ τὰ λοιπὰ, ἀπηθύνθησαν εἰς τὸν βασιλέα ἀναφορὰν ζητοῦσαν Σύνταγμα, ἐπέδωκαν αὐτὴν δι' ἐπιτροπῆς καὶ ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ πάντων ἐγκαταλελειμμένος ἢ κεχωρισμένος, ὑπέγραψεν. Ἐπῆλθον πάντα τὰ ἐπακολουθήματα ἀνταρσίας. Οἱ συνωμόται, οἵτινες ἤλπιζον τὴν παραίτησιν τοῦ βασιλέως, μὴ ἐπιτυχόντες αὐτὴν, ἐζήτησαν παντοίας ἐγγυήσεις προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τὰ λοιπά. Ὁ Καλλέργης, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἡμῶν ἔτι, εἶπεν αὐτῷ ὅτι θὰ διατάξῃ νὰ διαῤῥαγῶσι διὰ τηλεβόλων αἱ θύραι καὶ ν' ἀναῤῥιχηθῶσιν οἱ στρατιῶται διὰ τῶν παραθύρων, ἐὰν μὴ ὑπογράψῃ ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου. Ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας ὁπλοφόροι ἐζήτουν τὴν καθαίρεσιν τοῦ βασιλέως. Ἐὰν παρητεῖτο, θὰ ἔλεγεν ἡ βαυαρικὴ δυναστεία· ἐὰν μὴ ὑπέγραφε, θ' ἀπεπέμπετο, ἢ καὶ θὰ ἐφονεύετο. Ἡ βασίλισσα προσηνέχθη ἐξαίρετα καὶ ὁ βασιλεὺς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀπέβαλε τὴν ἠρεμίαν, τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν προσήκουσαν στάσιν. Τῇ τρίτῃ Σεπτεμβρίου εἶχεν ὅλην τὴν χώραν κατ' αὐτοῦ. Ἔκτοτε ἐπῆλθον διαιρέσεις ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων. Οἱ μὲν, οἱ κυρίως συνωμόται, δὲν θέλουσι βασιλέα Ὄθωνα, οἱ δ' ἄλλοι θέλουσι τὸν Ὄθωνα, ἀλλὰ συνταγματικὸν βασιλέα. Τοιαύτη ἡ ἀπόχρωσις τῆς ἀγγλικῆς καὶ τῆς γαλλικῆς πρεσβείας. Οὐχ ἧττον ἡ δυναστεία δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπολωλυῖα.

Ἐν Ἀθήναις, 9/21 Ὀκτωβρίου 1843.

... Τὸ θέλον νὰ ἐξώσῃ τὸν βασιλέα κόμμα δὲν ἐπέτυχε τῇ τρίτῃ Σεπτεμβρίου τοῦ σκοποῦ του καὶ αἱ ἔκτοτε ἀπόπειραι, ὅπως παραστήσῃ τὸν βασιλέα ὡς ἀντιδραστικὸν καὶ ὀργανώσῃ νέαν στάσιν, ἀπέτυχον ἐπ' ἴσης, εἶναι ὅμως δραστήριον καὶ ἰσχυρὸν καὶ ὁ βασιλεὺς δὲν ἔχει μέχρι τοῦδε ἄλλους φίλους, ἢ τοὺς ἐν τῷ πολεμίῳ στρατοπέδῳ συνταγματικούς. Αἱ δηλώσεις τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας ἐλήφθησαν. Χάριτι θείᾳ, δὲν ἠπατήθημεν, οὐδὲ παρεδόθημεν εἰς πλάνας, αἵτινες, ἄλλως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, θὰ ἦσαν φυσικαὶ, σήμερον ὅμως θὰ παρέσυρον ἁπλῶς τὸν βασιλέα εἰς ψευδῆ διαβήματα. Τὸ Λονδῖνον καὶ οἱ Παρίσιοι ἐπαινοῦσι καὶ ἐξαίρουσι τὴν ἔνδοξον ἡμέραν τῆς τρίτης Σεπτεμβρίου. Οὐδὲ λέξις κατὰ τῆς ἀνταρσίας, οὐδὲ λέξις ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, οὐδὲ λέξις πρὸς περιστολὴν τῶν δημαγωγῶν καὶ χαλιναγωγίαν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως! Ἡ βασίλισσα δὲν προσεδόκα ἀλλοίας τὰς δηλώσεις. Ἐγὼ ἠμφισβήτουν τὴν γνώμην της, οὐχὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν τύπον. Ἡ ἐξαίρετος γυνὴ, ὁ ἄγγελος τοῦ συζύγου της, ἐφωράθη ἔχουσα δίκαιον. Πλέομεν λοιπὸν ἐπὶ τοῦ συνταγματικοῦ ἐδάφους, χωρὶς νὰ ἠξεύρωμεν ποῦ θὰ προσορμισθῶμεν. Κατὰ τὰς πρώτας τέσσαρας ἑβδομάδας ἔμεινα, ἐπὶ οἱῳδήποτε κινδύνῳ, ἐγγὺς τοῦ βασιλέως. Κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην, ἐγένοντο πλείονες φιλορθόδοξοι καὶ ἐπαναστατικαὶ ἀπόπειραι, ἐξώσθησαν οἱ Βαυαροί, ἐπῆλθον προσβολαὶ κατὰ τῆς αὐλῆς, ὠργανώθη ἀληθὲς σύστημα ψεύδους μεταξὺ τῶν αὐλικῶν θεραπόντων πρὸς διηνεκῆ ἐκφοβισμὸν τῶν ΑΑ. ΜΜ., μετ' ἐπανειλημμένας δὲ στάσεις καὶ πολλὰς ὀχλαγωγίας, ἐχαλκεύθη σατανικὸν σχέδιον, δι' οὗ παρίστατο ὁ βασιλεὺς ὡς συνομώνυμον μετὰ τοῦ Γενναίου Κολοκοτρώνη πρὸς ἐξερεθισμὸν τῶν στρατευμάτων. Ἡ πλεκτάνη αὕτη ἧς ἔρμαιον ἐγένετο καὶ ἡ γαλλικὴ πρεσβεία, κατέληξεν εἰς τὴν βιαίαν ἀπέλασιν τοῦ Κολοκοτρώνη. Προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Μαυροκορδάτου νὰ προέλθῃ τῆς ἐπιφυλάξεως, ἥτις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἦτον ἡ ὀρθὴ, ὁ βασιλεὺς πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος (ὅτε ἦσαν πλέον γνωστὰ τὰ ψηφίσματα πάντων τῶν δήμων καὶ αἱ δηλώσεις τῶν δύο προστατίδων δυνάμεων) ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κινήματος. Συναθροίσας περὶ ἑαυτὸν τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας, τὸ ὑπουργεῖον καὶ πάντας τοὺς ὑπουργούς, εἶπεν αὐτοῖς ὅτι πᾶν ὅ,τι ὑπέγραψε τῇ τρίτῃ Σεπτεμβρίου βιασθείς, νῦν, ὅτε οὐδεμία ἀπειλεῖται βία, εἶναι ἡ ἔβραία αὐτοῦ θέλησις καὶ πεποίθησις. Τὸ διάβημα τοῦτο ἐματαίωσε τὴν πλεκτάνην τῶν φιλορθοδόξων καὶ συνεπείρωσε περὶ τὸν βασιλέα τοὺς συνταγματικούς. Τὸ ὑπουργεῖον ἠδυνήθη εὐθὺς νὰ προβῇ κατὰ τῶν ὀχλαγωγιῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ν' ἀπογορεύσῃ αὐτὰς, ἐπὶ ἀπειλῇ χρήσεως τῶν ὅπλων. Ὁ θρόνος, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ συνταγματικοῦ κόμματος καὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας, ἔχει νῦν ἑδραιοτέραν ὑπόστασιν, ἀπειλεῖται ὅμως ὑπὸ τῶν διαιρέσεων τῶν κομμάτων καὶ ἀρχηγῶν τῶν παλληκαρίων. Φιλορθόδοξοι καὶ ἐπαναστατικοὶ ἐργάζονται, ὅπως καταστρήσωσι τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν πυργοποιῶν Βαβέλ. Τὰ μέγιστα θὰ ὠφέλει μία λέξις τῶν δυνάμεων· ἀλλ' αἱ δυνάμεις μέχρι τοῦδε σιγῶσι καὶ καταλείπουσιν ἀκώλυτον τὸν ῥοῦν τῶν πραγμάτων. Εὑρισκόμεθα λοιπὸν ἐν ὁριστικῇ περιόδῳ ἐγκαταλελειμμένοι εἰς τὰ ἴδιά ἡμῶν μέσα.

ΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ἐν Ἀθήναις, 22/4 Ἰουλίου.

Κατελήφθημεν ὑπὸ μοιρολατρικῆς ἐγκαρτερήσεως. Ἑβδομάδες παρέρχονται μεθ' ἑβδομάδας καὶ ἡμεῖς περιμένομεν νὰ μάθωμεν παρὰ τῶν ξένων τί ἀπελείφθη ἡμῖν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, εἰς ποῖον ποσὸν ὡρίσθησαν τὰ λύτρα καὶ ἐὰν οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες ὑπήκοοι θὰ ἐξακολουθήσωσι νὰ λογίζωνται ὡς Εὐρωπαῖοι, Ὅ,τι ἀποφασίσωσιν αἱ δυνάμεις θὰ παραδεχθῶμεν, ἐκόντες ἄκοντες, ἀσυζητητί. Ἀλλ' ἐξεστομίσθη ἡ λέξις «ἔλεγχος», καὶ εὐθὺς αἱ λεγεῶνες τῶν πατριωτῶν ὥρθωσαν ὑπόπτως τὰ ὦτα καὶ ἤρξαντο κινοῦντες ἀπειλητικῶς τὰς γλώσσας. Ὅτι ἐφέραμεν, καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τοὺς Τούρκους εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἑλλάδος, ὅτι δὲν ἠδυνήθημεν νὰ τηρήσωμεν οὐδ' ἐπὶ δύο δεκάδας ἐτῶν τὴν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης δωρηθεῖσαν Θεσσαλίαν, ὅτι ἐμμέσως πρόκειται νὰ καταβάλλωμεν ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν φόρον ὑποτελείας εἰς τὸν Σουλτάνον, ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀνεκτὰ καὶ συγγνωστὰ καὶ ἡ σοφιστικὴ δεινότης, ἥτις φαίνεται ὅτι ἀπελείφθη ἡμῖν ὡς ἡ μόνη προπατορικὴ κληρονομία, εὑρίσκει παντοίας ἐλαφρυντικὰς περιπτώσεις. Τὸ ἀφόρητον, τὸ ἀσύγγνωστον εἶναι ὅτι τόσον μέγεθος συμφορᾶς πρόκειται, τοὐλάχιστον, νὰ χρησιμεύσῃ, ὅπως ἀπαλλαγῶμεν τοῦ στίγματος τῆς χρεωκοπίας, ὅπως ἀποκατασταθῇ τάξις τις εἰς τὰ οἰκονομικὰ, ὅπως ἀνακτηθῇ ἡ πίστις, ἧς ἄνευ εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἐπαρκέσῃ ὁ τόπος εἰς τὰ πρόσθετα βάρη, καὶ ν' ἀνακύψῃ κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς περιμενούσης αὐτὸν ἐνδείας. «Δὲν θὰ εὑρεθῇ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, δὲν θὰ εὑρεθῇ Βουλὴ ἑλληνική, ἀποδεχομένη τὸν ἔλεγχον!» κράζουσι πλήρεις ἱερᾶς ἀγανακτήσεως οἱ πατριῶται Ἐξηγγείλαμεν ἀπό τινων μηνῶν τόσας ἀπολύτους δηλώσεις, διαψευσθείσας ὑπὸ τῶν πραγμάτων, ὥστε νομίζω ὅτι ἡ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ δεικνυώμεθα πλέον φυλακτικώτεροι. Διότι, παρῳδοῦντες τὰ ἱστορικὰ jamais τοῦ Ῥουὲ, δὲν ἐστέρξαμεν ν' ἀνακαλέσωμεν τὸν Βάσσον, ὅτε εἶχεν ἤδη ἐπιτευχθῇ πληρέστατα ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς του καὶ ἡ οἰκειοθελὴς ἀνάκλησις θὰ ἐπέστεφεν ἁπλῶς τὴν νίκην, περιήλθομεν εἰς τὴν ἐνεστῶσαν θέσιν, κινδυνεύομεν δὲ νὰ κλείσωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν μόνην διέξοδον, ἐὰν μετὰ τῆς αὐτῆς οἰήσεως καὶ ἀκρισίας ἀρχίσωμεν πάλιν ἀντιτάσσοντες ἐκ τοῦ προτέρου εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς Εὐρώπης ἄλλα οὐδέποτε. Πῶς ἔχει πράγματι τὸ ζήτημα τοῦ ἐλέγχου; Ἡ Εὐρώπη ὁμόφωνος παρεδέχθη ὅτι ὀφείλομεν νὰ καταβάλωμεν εἰς τὴν Τουρκίαν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν, καὶ ἐὰν δ' ἡ ἀποζημίωσις ὁρισθῇ μόνον εἰς ἓν ἑκατομμύριον ἑξακοσίας χιλιάδας λιρῶν (ποσὸν, ὅπερ ὁ ἡμέτερος πρωθυπουργὸς ἔσπευσε νὰ παραδεχθῇ προκαταβολικῶς ὡς δίκαιον) ἡμεῖς οὔτε ἔχομεν πρόχειρα τὰ χρήματα, οὔτε δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν αὐτὰ διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν πίστεως. Ἀφ' ἑτέρου, μία, τοὐλάχιστον, δύναμις παραδέχεται ὅτι οἱ Τοῦρκοι δικαιοῦνται νὰ μὴ ἐκκενώσωσι τὴν Θεσσαλίαν, ἢ ἀφοῦ καταβληθῇ ἡ ἀποζημίωσις, ἢ ἐξασφαλισθῇ ἄλλως ἡ καταβολή. Ὥστε πράγματι, καὶ ἐὰν συμφωνηθῇ θεωρητικῶς ἡ ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας, ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἐτὲμ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀμέσου εὑρέσεως δανείου καὶ δάνειον εἶναι ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ ἄνευ ἐγγυήσεως. Τίς θὰ δώσῃ τὴν ἐγγύησιν ταύτην; Προδήλως ἢ αἱ κυβερνήσεις τῶν δυνάμεων, ἢ αἱ τραπεζιτικαὶ ὁμάδες, αἱ ἐκπροσωποῦσαι τοὺς μέχρι τοῦδε δανειστὰς τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐν τῇ μιᾷ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ περιπτώσει θὰ καταστῇ ἀναπόφευκτος δόσις τις ἐλέγχου ἐπὶ τῶν προσόδων, ἃς θὰ ὑποθηκεύσωμεν. Ὥστε κατ' οὐσίαν οἱ ἀποκρούοντες πάντα ἔλεγχον ἀποφαίνονται ὑπὲρ τῆς διαιωνίσεως τῆς τουρκικῆς κατοχῆς ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τῆς ἀπ' εὐθείας εἰσπράξεως τῶν λύτρων ἐκ τοῦ τελωνείου τοῦ Βώλου καὶ τῶν ἄλλων πόρων πλουσίας ἐπαρχίας. Πρακτικὴ συζήτησις περὶ ἓν καὶ μόνον δύναται νὰ περιστραφῇ, ἐὰν συμφέρει εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸν ἔλεγχον ἀντιπροσώπων τῶν ὁμολογ

ρώνου δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀνάμνησιν τῆς σπουδῆς, μεθ' ἧς ἔπλεε τὸ γερμανικὸν θωρηκτὸν ἐκ τῆς Βαλτικῆς εἰς τὴν Μεσόγειον, ὅπως ῥίψῃ τὴν πρώτην κατὰ τῶν Κρητῶν ὀβίδα, οὐδὲ τὴν πρότασιν τοῦ βισμαρκείου ὀργάνου, ὅπως ἀνατεθῇ ἡ εἰρήνευσις τῆς Κρήτης εἰς τὰ τουρκικὰ στρατεύματα διὰ τῶν γνωστῶν αὐτοῖς μεθόδων. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, πολλῶν καὶ δεινοτέρων ἐπιζῆσαν καταστροφῶν, ἐλπίζει ὅτι θὰ ἴδῃ ἡμέρας κρείττονας. Ἀλλ' εὐτυχεῖς θὰ λογίσωσιν ἰδίως ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι ἐξ ἡμῶν, ὅσοι θὰ ἐπιζήσωσιν, ὅπως ἴδωσιν ἀνατρεπόμενον διὰ Σεδὰν κατ' ἀντίστροφον ἔννοιαν τὸ ἀπαίσιον ἔργον τοῦ 1870, ὅπερ, θεμελιωθὲν ἐπὶ τοῦ δόγματος ὅτι «ἡ δύναμις προηγεῖται τοῦ δικαίου», ἔπλασε τὴν σημερινὴν ἄπαρδον καὶ ἰδιωφελῆ Εὐρώπην.

Ἀρωγὸς τῆς συντάξεως τῆς «Ἐφ. τῆς Κολωνίας» προσῆλθεν καὶ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνταποκριτὴς τοῦ παραῤῥηνείου φύλλου, συνηγορῶν ἐκθύμως ὑπὲρ τοῦ ἐλέγχου. «Οἱ ἐνταῦθα διπλωμάται (γράφει) εἶναι πεπεισμένοι ὅτι εὐχερέστερον ἔσται νὰ διατεθῇ ἐνδοτικῶς ἡ Πύλη, ἢ νὰ ἐννοήσωσιν οἱ Ἕλληνες ὅτι πᾶσα δυστροπία θ' ἀποβῇ πρὸς ζημίαν των. Ἡ Ἑλλὰς ὑπεχρεώθη ἀληθῶς πρὸς τὰς δυνάμεις ν' ἀποδεχθῇ τὰς συμφωνίας των, ὑπάρχουσιν ὅμως πάντοτε ἀμφιβολίαι ὅτι, κατὰ τὴν ὑστάτην στιγμήν, θὰ ἐξαναστῇ ἡ ἑλληνικὴ ὑπερῳφία. Ἡ διαγωγὴ τῶν δυνάμεων ἐν τῷ κρητικῷ ζητήματι καὶ κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου διετράνωσε τοσοῦτον ἐναργῶς τὴν πρὸς ἐῤῥωμένην ἐνέργειαν ἀνικανότητα τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας, ὥστε ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐλπίζωσιν ὅτι δ' ἀπολύτου ἀρνήσεως θ' ἀπαλλαγῶσι παντὸς ἐξιλασμοῦ. Ὅτι ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τολμᾷ ἔτι νὰ ζητῇ ἐν ἐπισήμῳ Ἐγκυκλίῳ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Θεσσαλίας καὶ συνάμα τὴν ἄφεσιν πάσης ἀποζημιώσεως εἶναι, οὐχὶ κυρίως ἄῤῥων ἀναίδεια, ἀλλὰ μᾶλλον δικαία τιμωρία τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐνεπαίχθη ἡ Εὐρώπη διὰ νεῶν ῥάσεων. Οἱ εἰδότες κρίνουσι γελοῖον τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς Ἑλλάδος ὅτι οὐδ' ὀβολὸν ἐμπορεῖ νὰ καταβάλῃ καὶ ὁρίζουσι τὸ καταβλητέον ποσὸν εἰς 90 ἑκατομμύρια. Δέον ὅμως ἡ ἐποπτεία τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δημοσίου χρέους νὰ μὴ καθιερωθῇ διὰ συμφωνιῶν ἰδιωτικῶν μεταξὺ τῶν ὁμολογιούχων καὶ τῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ ν' ἀνιδρυθῇ διὰ συνθήκης, κλειούσης ἐκ τοῦ προτέρου τὴν θύραν εἰς πᾶσαν κακόβολον σοφιστείαν. Ἐφ' ὅσον οἱ ξένοι ἐπόπται θὰ ἦναι μόνον ἀντιπρόσωποι ἰδιωτῶν, θὰ ὑφίστανται διηνεκῶς ὁ κίνδυνος οὗτος καὶ θὰ στερῶνται παρὰ τῇ κυβερνήσει καὶ τῷ λαῷ πάσης δυνάμεως, ὅπως ἐπιτελέσωσι καλῶς τὴν ἀποστολήν των ἐνώπιον τῆς προσδοκωμένης ἀβράνους ἀντιστάσεως πάντων τῶν στιχείων τοῦ πλη-θυσμοῦ. Ἄλλως θὰ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἐὰν οἱ ἐπίτροποι διορισθῶσιν ὑπὸ τῶν δυνάμεων. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι, καίτοι ἡ Τουρκία ἐδείχθη ἐξ ἀρχῆς πολὺ προθυμοτέρα, καὶ ἐνταῦθα οἱ ὁμολογιοῦχοι εὔχονται νὰ μεταπρα-θῇ τὸ ὑφιστάμενον εἰδικὸν ταμεῖον εἰς διεθνῶς ἠγγυημένον θεσμόν. Εὐτυχῶς ἡ κατοχὴ τῆς Θεσσαλίας παρέχει μέσον σεβασμοῦ, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς δὲν ὑποτάσσεται, δὲν θ' ἀνακτήσῃ τὴν πλουσιωτάτην αὐτῆς ἐπαρχίαν. Οὐδ' αἱ φιλελληνικώτατα δυνάμεις θὰ τολμήσωσι νὰ προβῶσιν εἰς μέτρα βίας, ἐὰν ἡ Πύλη δηλώσῃ ὅτι τὰ στρατεύματά της θὰ μεί-νωσιν ἐν τῇ κατακτηθείσῃ γῇ, ἕως οὗ ἐκτελεσθῶσιν οἱ ὅροι τῆς εἰ-ρήνης».

Ὁ ἰδιαίτερος ἀνταποκριτὴς τῆς Vossische Zeitung, ἐπισκεφθεὶς τὴν Θεσσαλίαν ὅλην ἀπὸ Δομοκοῦ μέχρι Καλαμπάκας, ἐπιστέλλει σπα-ραξικάρδιον περιγραφὴν, καταχρίνει δ' αὐστηρῶς τὸν λεγόμενον βαρῶνον Βίνδερ, ὅστις, τιτλοφορῶν ἑαυτὸν ἀντιπρόσωπον τῶν μεγάλων δυνάμεων, διενεργεῖ τὰς ὑπὲρ τῆς προσαρτήσεως ἀναφοράς.

ΓΑΛΛΙΑ.

Ὁ βελτιογράφος τοῦ «Καιροῦ» συνηγορεῖ καὶ πάλιν ὑπὲρ τῆς ταχείας συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης καὶ διανέμει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ παραινέσεις. «Ἡ ἐνεστῶσα ἀβεβαιότης (λέγει) ἐκνευρίζει τὴν κοινὴν γνώμην καὶ ἐξαγριοῖ, φυσικῷ τῷ λόγῳ, τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ὑφί-στανται τὰ βάρη. Εὐνόητος εἶναι ὁ βαθὺς ἐρεθισμὸς τῶν πρεσβευτῶν, πεπεισμένων ὅτι διακυβεύεται αὐτὴ ἡ ἀξιοπρέπειά των, ὅτι ἡ Πύλη προσ-φέρεται πρὸς αὐτοὺς μετ' ἀτορήτου ὑπεροψίας, ὅτι διασκεδάζει ἀφίνουσα αὐτοὺς νὰ πνευστιῶσι, νὰ ἱδρώνωσι, νὰ παρασκευάζωσι λύσεις καὶ συμ-βιβασμοὺς καὶ νὰ συγκροτῶσι συνεδριάσεις, ἵνα εἰδοποιῇ αὐτοὺς, κατὰ τὴν ὑστάτην στιγμήν, ὅτι πρέπει ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια μετὰ κενῶν τῶν χειρῶν. Ὑπάρχουσιν ἐπείγοντες λόγοι, ὅπως συντελεσθῇ τέλος τὸ ἔργον. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ καταλήξῃ ἡ Συνδιάσκεψις ἐντὸς 10—15 ἡμερῶν. Θὰ κατορθωθῇ τοῦτο; Ἀγνοοῦμεν. Δικαιούμεθα ὅμως νὰ προσ-δοκῶμεν εἰλικρινῆ προσπάθειαν. Ὁ Τερίκ ἐδήλωσεν εἰς τοὺς πρεσβευτὰς ὅτι ὁ Σουλτάνος ἐβράδυνε νὰ παράσχῃ εἰς τὴν Εὐρώπην ἱκανοποίησιν, ἣν αὐτὸς προσωπικῶς θὰ ἔστεργε, διότι ὤφειλε νὰ παρασκευάσῃ τοὺς λαούς του εἰς τὴν ἀλγεινὴν θυσίαν ἑνὸς μέρους τῶν καρπῶν τῆς νίκης. Ἡ πρόφασις ἐξελέχθη ἐπιτηδείως. Οὐδέποτε ἠρνήθημεν ὅτι οἱ ὅροι, οἱ προτεινόμενοι τῇ Τουρκίᾳ, ἔχουσί τι τὸ τραχύ. Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος ὀφεί-λει νὰ ἐννοήσῃ πόσον τὰ συμβάντα τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν κατέ-στησαν ἐπιτακτικώτερον τὸ προαιώνιον δόγμα, καθ' ὃ ἀπαγορεύεται ἡ εἰς τὴν Τουρκίαν ἀπόδοσις χειραφετηθέντος λαοῦ. Μικρὰ τεχνάσματα θὰ στραφῶσιν ἐπὶ τέλους ἐναντίον τῶν συμφερόντων του. Ἀφοῦ παρῃτήθη τῆς χιμαιρικῆς διεκδικήσεως τῆς Θεσσαλίας ὅλης, παρατείνει ἀνωφελῆ ἀγωνίαν καὶ παιδιὰν ἐπικίνδυνον, διεκδικῶν τὸν μέχρι Πηνειοῦ χῶρον. Τὸ αὐτὸ δόγμα, ὅπερ ἀπαγορεύει τὴν προσάρτησιν τοῦ ὅλου, ἀπαγορεύει καὶ τὴν προσάρτησιν τοῦ μέρους. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡ τουρκικὴ διπλωματία προσέκρουσε, προσκρούει, θὰ προσκρούῃ πάντοτε καθ' ὁμοφώ-νου, ἀπολύτου, ἀκατανικήτου ἀντιστάσεως τῆς Εὐρώπης. Ἡ εἰλικρίνεια ἐπιβάλλει οὐχ ἧττον ν' ἀνομολογήσωμεν ὅτι πᾶσα ἡ εὐθύνη τῶν ἀνα-βολῶν τῆς ἐκκενώσεως τῆς Θεσσαλίας δὲν ἐπιβαρύνει τὴν Τουρκίαν. Ἡ κατοχὴ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ ἐγγύησις τῆς κατοβολῆς τῆς ἀποζημιώσεως, ἐξαρτᾶται δ' ἐκ τῆς Ἑλλάδος νὰ ταχύνῃ τὴν εἰρή-νην συντελοῦσα εἰς τὴν ταχίστην καὶ ἀσφαλεστάτην λύσιν τοῦ οἰκονο-μικοῦ ζητήματος.»

ΑΓΓΛΙΑ.

Ἡ ἑλληνικὴ τοῦ Λονδίνου Κοινότης, συνελθοῦσα εἰς ἔκτακτον συ-νεδρίασιν, ἀπηύθυνε τὸ ἑξῆς σογχαρητήριον προσφώνημα εἰς τὴν σεπτὴν Ἄνασσαν, ἧς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον ἀνῆλθεν εἰς τοσοῦτον ἀκμῆς·

«Εὐμενεστάτη Ἄνασσα! Οἱ ὑπογεγραμμένοι, μέλη τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς Κοινότητος, ἥτις ἐγκατέστη ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατὰ τὰς ἀρ-χὰς τοῦ αἰῶνος, τολμῶμεν νὰ προσεγγίσωμεν εἰς τὸν θρόνου Σου μετὰ τῶν εἰλικρινεστάτων αἰσθημάτων πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως. Αἰσθανόμεθα ὅτι θὰ ὠλιγωροῦμεν τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν Μεγαλειότητά σου καὶ τὴν χώραν, ἥτις, τό γε νῦν ἔχον, εἶναι ἡ θεία ἡμῶν πατρίς, ἐὰν μὴ ἐπωφελούμεθα τῆς συμπληρώσεως μιᾶς ὅλης ἑξηκονταετίας τῆς εὐερ-τικῆς καὶ περωτισμένης βασιλείας σου, ἵνα μὴ ἐπιμαρτυρήσωμεν τὰ ἔ-θνικὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα ἐπεδαψιλεύθησαν, ἀρωγῇ τῆς Θείας Προ-νοίας, εἰς τὸ βασίλειον τοῦτο καὶ εἰς τὸ ὅλον κράτος. Ἡ περίοδος, ἡ παρελθοῦσα ἀπὸ τῆς ἀνιδρύσεως τῆς ἡμετέρας Κοινότητος ἐν Ἀγγλίᾳ, ὑπῆρξε πλήρης μεγάλων περιπετειῶν τῆς ἡμετέρας φυλῆς. Οἱ ὁμοεθνεῖς ἡμῶν ἀπηλλάγησαν τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ, εἰς ὃν ὑπέκειντο ἐπὶ αἰῶνας, καὶ ἀνίδρυσαν πολιτείαν ἐλευθέραν, εἰς ἣν μεγάλως συνετέλεσεν ἡ εὐμενὴς δρᾶσις τῆς Μεγαλειότητός Σου καὶ τοῦ βασιλικοῦ Αὐτῆς προκατόχου. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Σου ἡ ἡμετέρα χώρα ἐπαγιώθη καὶ πολὺ ἐπορίσθη ὄφελος διὰ τῆς ἑνώσεως τῶν Ἰονίων νήσων, ἃς ηὐδόκησας νὰ παραχω-ρήσῃς εἰς τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον, ἠσθάνθη δ' ἑκάστοτε ἡ ἡμετέρα χώρα τὴν εὐργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς συναινέσεως καὶ τῆς εὐμενείας, ἐφ' ᾗ τοσοῦτον δικαίως ἐξαίρεται ἡ Μεγαλειότης Σου. Καθῆκον ἡμῶν ἐνομίσαμεν νὰ εἴπωμεν τοῦτο, περαίνοντες δὲ δεόμεθα τοῦ δοτῆρος παντὸς ἀγαθοῦ, ὅπως ἐξακολουθήσῃ δαψιλεύον εἰς τὴν Μεγαλειότητά Σου, εἰς τὸν βασι-λικὸν Σου οἶκον, εἰς τὸ ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν Σου εὐρὺ κράτος τὰ ἀγαθά, ἅτινα ἀπένειμε μέχρι τοῦδε τοσοῦτον οἰκτιρμόνως καὶ δαψιλῶς.

Ἐν ὀνόματι τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς Κοινότητος καὶ ὁμοφώνῳ αὐτῆς Βουλῇ οἱ ἐπίτροποι

Ἀμβρόσιος Π. Ῥάλλης, Λεωνίδας Λαμπρινούδης, Γεώρ. Ε. Σπυρόπουλος».

Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν, δι' οὗ διεβιβάσθη τὸ προσφώνημα, ἀπηύθυνε τὴν ἑξῆς ἀπάντησιν·

«Ἠξιώθην τῆς τιμῆς νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Ἄνασσαν τὸ πιστὸν καὶ εὐλαβὲς προσφώνημα τῶν μελῶν τῆς ἐν Λονδίνῳ ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς Κοινότητος, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἑξηκονταετίας τῆς βασιλείας της, ἐνετάλην δὲ νὰ πληροφορήσω ὑμᾶς ὅτι ἡ Α. Μ. ηὐδό-κησε ν' ἀποδεχθῇ αὐτὸ εὐμενέστατα. Ὁ ὑπουργὸς Ῥίδλεϋ».

Ὁ ἐν Βιέννῃ ἀνταποκριτὴς τῆς «Σημαίας», σχολιάζων τὴν βε-βαίαν πλέον μετάθεσιν τοῦ Νελίδωφ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ῥώ-μην, δεικνύει ἐμπάθειαν κατὰ τοῦ πολυπείρου Ῥώσσου διπλωμάτου. «Μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῶν ἐν Κρήτῃ ταραχῶν (λέγει) ὁ Νελίδωφ προσεπάθησε νὰ πείσῃ τὸν Τσάρον ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα νὰ ἐγκαταστῇ ἡ Ῥωσσία διαρ-κῶς ἐπὶ τῆς βαλκανικῆς χερσονήσου, ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τῆς βίας, διότι ἡ Τουρκία ἦτον εἰς ἄκρον ἀσθενής. Ἀλλ' ὁ Τσάρος καὶ ὁ Μου-ράβιεφ, ἀλλοίας λαβόντες πληροφορίας, δὲν ἔκριναν καταλλήλον τὴν στιγμὴν, ἐφάνησαν δ' ἐκ τῶν ὑστέρων κρίναντες ὀρθότερον. Ὁ Νελίδωφ κατηγορεῖται προστούτοις ὅτι ἐνήργει αὐτογνωμόνως, ὅτι δὲν ἐξετέλει τὰς πεμπομένας αὐτῷ ὁδηγίας καὶ προῆγεν ἀναρμόστως τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε διωρίσθη πρεσβευτὴς ὁ Νελίδωφ, ἡ ἀγγλικὴ ἐπιῤ-ῥοὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμεσουράνει καὶ ὁ Σουλτάνος ἠτένιζε πρὸς τὴν Ῥωσσίαν δυσπίστως. Νῦν τὰ πρόσωπα μετεστράφησαν. Ἡ ῥωσσικὴ ἐπιῤῥοὴ εἶναι πανίσχυρος καὶ ἡ Ἀγγλία ἀπὸ τῶν ἁρμενικῶν σραγῶν διήγειρε τὴν δυσμένειαν τοῦ Σουλτάνου. Ἡ μεταβολὴ αὕτη ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὸν Νελίδωφ, ἰσχυροὶ δὲ λόγοι θὰ παρεκίνησαν βεβαίως τὸν Τσάρον ν' ἀπομακρύνῃ τοιοῦτον διπλωμάτην ἐκ τοῦ κέντρου τῆς δρά-σεώς του. Τὰς μεταῤῥυθμίσεις κατεπολέμει συστηματικῶς ὁ Νελίδωφ, διότι ἐῤῥόνει ὅτι ἡ ἐνίσχυσις τῆς Τουρκίας δὲν συνέφερεν εἰς τὴν Ῥωσ-σίαν, περιεθάλῤῥει δὲ παντὶ σθένει τὸ κρατοῦν σύστημα ὡς ἄγον ἀσφα-λῶς εἰς ὄλεθρον. Ἀλλ' ἀπὸ τῶν νικῶν του ὁ Σουλτάνος ἐπῄρθη καὶ δὲν εἰσακούει πλέον τῶν ῥωσσικῶν συμβουλῶν. Πρόκειται λοιπὸν νὰ δοκι-μασθῇ καινὴ πολιτική».

Αἱ πραγματεῖαι, αἱ δημοσιευθεῖσαι ὑπὸ αὐτοπτῶν μαρτύρων εἰς ἀγγλικὰ περιοδικὰ, ἀποτελοῦσιν ἐν γένει πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν μέλλουσαν ἱστορίαν τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ ἐν τῇ «Δεκαπενθημέρῳ Ἐπιθεωρήσει» πραγματεία τοῦ Βέννετ Βούρ-λεΐ διότι ὁ ἀνταποκριτὴς οὗτος, καίπερ ἐπιτηδεύων προσχήματα ἀμερο-ληψίας, δεικνύεται εὐθὺς ἐκ τῶν πρώτων γραμμῶν προκατειλημμένος κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οὓς καταγγέλλει ὡς κληρονομήσαντας πάσας τὰς κακίας καὶ ὀλιγίστας ἀρετὰς τῶν ποτὲ κατοίκων τῆς χώρας, ὡς διεξά-γοντας τὰ δημόσια ὑπὸ αὐστηρὸν ὅλον πλάνης, ὡς ἀναξιοπίστους ἐν ταῖς συναλλαγαῖς καὶ καθιστῶντας ἀδύνατον τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐμπορικὴν ἐρ-γασίαν. Παραδέχεται δὲ ὑπάρχουσι καὶ Ἕλληνες τίμιοι ἀνδρεῖοι, φι-λαλήθεις, γενναιόφρονες, ἀλλ' ἀποτελοῦσι μικρὰν μειονότητα καὶ οἱ πλεῖ-στοι ἐξ αὐτῶν εἶναι Μακεδόνες ἢ Ἀλβανοί. Τέσσαρα πορίσματα ἐκ τοῦ πολέμου θεωρεῖ ὡς ἀναμφισβήτητα· α) ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπεδύθη εἰς τὸν πόλεμον, μὴ βιασθεὶς ἐκ πολιτικῶν λόγων· β') ὅτι οἱ Ἕλληνες θὰ ἐ-νίκων καὶ θὰ ἐκυρίευον Μακεδονίαν καὶ Ἤπειρον, ἐὰν τὰ πράγματα διεξήγοντο κάλλιον· γ') ὅτι ὁ Τοῦρκος, τακτικὸς ἢ ἄτακτος, εἶναι μέ-τριος στρατιώτης, ἰδίως ἐν ἐπιθέσει· δ') ὅτι ἡ Ἑλλὰς, ὑπὸ ἀγαθὴν οἰ-κονομικὴν διαχείρισιν, δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰ χρέη της καὶ εἰς τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν, χωρὶς ν' αὐξηθῶσιν οὐδὲ κατ' ὀβολὸν οἱ φόροι. Ὁ Κ. Βέννετ, ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν τοῦ Κ. Δεληγιάννη, ἰσχυρί-ζεται ὅτι τὰ στρατεύματα ἔπεμψεν εἰς Κρήτην ὁ βασιλεὺς, παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ πρωθυπουργοῦ. Τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν περιγράφει διὰ ζοφερῶν χρωμάτων. Ἐκ τῶν 80 χιλιάδων ἀνδρῶν, οἵτινες ὑπῆρχον ἐπὶ τοῦ χάρτου, παρετάχθησαν μόλις ἑξήκοντα χιλιάδες. Ἡ πειθαρχία ἦτον τοσοῦτον χαλαρὰ, ὥστε εἶδε πολλάκις στρατιώτας ἀρνουμένους νὰ ὑπα-κούσωσιν εἰς λοχαγοὺς καὶ συνταγματάρχας καὶ συζητοῦντας δημοσίᾳ πρὸς αὐτοὺς, μηδαμῶς δὲ τιμωρουμένους. Οὐχ ἧττον ὁ Κ. Βέννετ φρο-νεῖ ὅτι ὁ Ἐτὲμ εἶχε διασκορπίσει τοσοῦτον ἀφρόνως τὰ στρατεύματά του καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς, ὥστε εὔτολμος Ἕλλην στρατηλάτης, ἐπιτιθέμενος, θὰ ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ χωριστὰ τὰ διά-φορα σώματα. Ἐξ ἴσου εὔκολος θ' ἀπέβαινεν εἰς εὔτολμον ναύαρχον ἡ ἄλωσις τῆς Θεσσαλονίκης, ἥτις θὰ διέκοπε τὰς τουρκικὰς συγκοινωνίας. Τὸν κατὰ Τούρκων πόλεμον παρίστων ἀπὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες ὡς τὸν μυχιαίτατον αὐτῶν πόθον. Καὶ ὅμως οὐδὲν παρεσκεύασαν πρὸς τὴν πε-ριπέτειαν, ἣν ἐπόθουν καὶ ἣν προεκάλεσαν. Ὁ Κ. Βέννετ ἄγεται ἐκ τῆς προϋποθέσεως ὅτι αἱ αὐταὶ μάχιμοι ἰδιότητες διακρίνουσιν ἐξ ἴσου πάντα τὰ καυκάσια γένη. Ἡ σχετικὴ ἀξία τῶν διαφόρων στρατῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης προέρχεται ἐκ τῆς ἀσκήσεως καὶ τῶν ἀξιωμα-τικῶν, τοὺς Ἕλληνας δ' ἀξιωματικοὺς κρίνει ὁ ἀνταποκριτὴς λίαν αὐ-στήρως. Ἐκ τῶν στρατηγῶν κρίνει εὐμενέστερον τὸν Μακρῆν, ἢ τὸν Μαυρομιχάλην, καίπερ ἐπαινῶν καὶ τοῦ τελευταίου τούτου τὴν προσω-πικὴν ἀνδρίαν. Ἐπαινεῖ τὴν πείσμονα ἀντίστασιν τοῦ Σμολένσκη, περι-γράφων λεπτομερῶς τὰς περὶ τὸ Βελεσῖνον μάχας. Τὸν διάδοχον κρίνει κακεντρεχῶς. Ἐν ἐπιλόγῳ ὁ ἀνταποκριτὴς πραγματεύεται τὴν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς χώρας. Μόνον φάρμακον διαῤῥ ἐν τῇ ἀνιδρύσει τοῦ ξενικοῦ ἐλέγχου καὶ φρονεῖ ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐκ φιλελληνισ-μοῦ ὀφείλει νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ αἴτημα τῆς Γερμανίας. Εἰκοσαετὴς τιμία διαχείρισις θὰ ἠσφάλιζε τῇ Ἑλλάδι οἰκονομικὴν εὐδξίαν καὶ θὰ ἐβία-σκε τὸν λαὸν τιμιωτέρας ἕξεις περὶ τὰς συναλλαγάς. Οἱ κομπασμοὶ ἔπαυσαν καὶ οἱ Ἕλληνες οὐδὲν ἄλλο ζητοῦσι νῦν, ἢ ν' ἀπέλθωσιν οἱ Τοῦρκοι. «Ἵνα ἐπιτύχωσι τοῦτο, οἱ ἀγορηταί, οἱ δημοσιογράφοι, ἡ πο-λυάριθμος στρατιὰ τῶν διηγόρων, οἱ ἰατροί, οἱ στρατιῶται θὰ ἔστεργον ἐπί τινα χρόνον καὶ νὰ τηρήσωσιν ἀκινήτους τὰς γλώσσας. Ἔπειτα θὰ ἔλθῃ ἴσως ἀλλαγὴ κυβερνήσεως.»

Σύμπτωμα τοῦ μετρίου ἐνδιαφέροντος, ὅπερ διεγείρουσιν αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις, εἶναι ὅτι τὰ περὶ αὐτῶν ἄῤῥωα ἐπέχουσι νῦν ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἀγγλικῶν φύλλων, οὐχὶ πλέον τὴν πρώτην, ἀλλὰ τὴν δευτέραν θέσιν. Τὸ τελευταῖον ἀῤῥιδιον τῆς «Σημαίας» λέγει· «Ἡ Ἑλλὰς περιῆλθε σχεδὸν εἰς ἀπόγνωσιν. Τὸ ταμεῖόν της εἶναι κενόν, καὶ ὅμως ὀφείλει νὰ συντηρῇ στρατόν. Ὁ Σουλτάνος ἀγάλλεται ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ ὅτι, ὅσῳ ἀναβάλλει τὴν λύσιν, τόσῳ καθιστᾷ αὐτὴν ἐπωφε-λεστέραν καὶ ὅτι, ὅσῳ μένει ἐν Θεσσαλίᾳ, τόσῳ δυσχερέστερον θὰ ἐ-ξέλθῃ. Οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι ἐνδέχεται νὰ μετέχωσιν ἀληθείας· ἀλλ' ἀκριβῶς τούτου ἕνεκεν ἐπιβάλλεται εἰς τὰς δυνάμεις νὰ καταλήξωσιν εἰς συμπέρασμά τι ἄνευ χρονοτριβῆς. Ἐκ τινος ἀπόψεως ὁ καιρὸς ἐργά-ζεται ὑπὲρ τοῦ Σουλτάνου. Αἱ δυνάμεις λέγεται ὅτι εἶναι σύμφωνοι· ἀλλ' ὅσῳ μένουσι περὶ τὴν πρασίνην τράπεζαν μηδὲν πράττουσαι, τόσῳ ἐπαυξάνει ὁ κίνδυνος τῆς διαιρέσεως, ὅσῳ δ' ἐνισχύεται ἡ θέσις τῶν Τούρκων ἐν Θεσσαλίᾳ, τόσῳ βαρύτερα ἔσονται τὰ ἀναλώματα τῆς ἐκ-κενώσεως. Τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα δὲν στεροῦνται δυνάμεώς τινος. Ἀλλ' ὁ κόσμος δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ διατί αἱ δυνάμεις ἐπιτρέπουσι νὰ παρα-τείνεται τοιαύτη κατάστασις, ἐξασθενοῦσα μὲν αὐτὰς, ἐνισχύουσα δὲ τὸν ἀντίπαλον. Εἰκάζομεν ὅτι, παρὰ τὰ λεγόμενα περὶ τῆς συμφωνίας τῶν δυνάμεων, ἡ συμφωνία αὕτη ἐξικνεῖται μέχρι τινὸς σημείου. Συνε-φώνησαν ν' ἀντιστῶσι κατὰ τοῦ αἰτήματος τοῦ Σουλτάνου, ὅπως ἡ ὁρο-θετικὴ γραμμὴ ἐπεκταθῇ μέχρι τοῦ Πηνειοῦ. Ἀλλ' εἶναι σύμφωνοι καὶ περὶ τοῦ πρακτέου, ἐὰν ἀρνηθῇ νὰ ὑπακούσῃ; Τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαῖον. Ἡ Τουρκία ἐβίασε τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Κρήτην. Ἀλλὰ τίς θὰ βιάσῃ τὴν Τουρκίαν νὰ ἐκκενώσῃ τὴν κατακτηθεῖσα γῆν; Καὶ διὰ τίνων μέσων; Ἐὰν αἱ δυνάμεις δὲν συμφωνήσωσι περὶ μέτρων βιασμοῦ, φοβούμεθα ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις θὰ παραταθῶσιν ἔτι ἐπὶ πολύ. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου οὐδὲν γινώσκομεν. Εἶναι ἢ δὲν εἶναι σύμ-φωνοι; Καὶ ἐν τῇ μιᾷ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ περιπτώσει εἰς τί θὰ χρη-σιμεύσῃ εὐρωπαϊκὴ Συνδιάσκεψις; Ἐὰν μὲν αἱ δυνάμεις εἶναι σύμφωνοι, ἡ Συνδιάσκεψις ἀποβαίνει περιττὴ, ἐὰν δὲ δὲν εἶναι, δύνανται νὰ βου-λευθῶσιν ἐξ ἴσου καὶ ἄνευ Συνδιασκέψεως. Ἡ διπλωματικὴ ἱστορία πολ-λὰς ἀναφέρει Συνδιασκέψεις, καταληξάσας εἰς ἔριδας. Ἐὰν δύνανται ν' ἀποφασίσωσι τί τὸ ποιητέον, ἐν περιπτώσει παρατεταμένης δυστροπίας τῆς Πύλης, ἂς πράξωσι τοῦτο ἄνευ ἀναβολῆς! Ἐὰν δὲν δύνανται, εἰς οὐδὲν θὰ ὠφελήσῃ Συνδιάσκεψις, ἐν ᾗ πιθανῶς θὰ ὑποκινηθῶσι καὶ ἄλλα ζητήματα. Ἄγονται εἰς ἀτελεύτητον χρονοτριβὴν καὶ σύγχυσιν. Τὸ ἐνεστὸς ζήτημα εἶναι τόσον περιωρισμένον, ὥστε δὲν χρήζει εὐρωπαϊκῆς Συνδι-ασκέψεως πρὸς κανονισμόν. Ὁ κόσμος ὅλος ἐπίστευεν ἐν γένει ὅτι, ἅμα ὡς ἔλῃγεν ὁ πόλεμος, αἱ δυνάμεις θ' ἀνελάμβανον τὴν διευθέτησιν καὶ ὅτι ἡ Τουρκία θὰ ὑπέκυπτεν εἰς τὸ κέλευσμά των, ὡς ὑπέκυψεν ἡ Ἑλ-λάς. Ἀλλ' ἡ προσδοκία αὕτη τῆς Εὐρώπης διεψεύσθη. Τοῦτο οὐδὲν ἔχει ἴσως τὸ ἐκπληκτικόν. Ἐκπληκτικὸν θὰ ἦναι ὅμως, ἐὰν μὴ ἐπέλθωσι δειναὶ συνέπειαι ἐκ τῆς διαιωνίσεως τοῦ κυκεῶνος. Ἡ συνεχὴς συμφωνία τῶν δυνάμεων εἶναι λίαν εὐχάριστος. Χρήζομεν ὅμως συμφωνίας ὡς πρὸς τὰ μέσα οὐχ ἧττον, ἢ ὡς πρὸς τὸν σκοπόν, ἀμφιβάλλομεν δ' ἐὰν ὑφί-σταται τοιαύτη συμφωνία.»

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ὁ ἀμερικανὸς καθηγητὴς Ἑβραϊκῆς Ἄνσελμος Σκὸμπ ἀνετύπωσεν ἐν ἰδίῳ τεύχει ἐξ ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ πραγματεῖαν «περὶ προα-γωγῆς τῆς σπουδῆς τῆς ἑλληνικῆς». Ἀγόμενος ἐκ τῆς ὀρθῆς προϋπο-θέσεως ὅτι ἡ ἑλληνικὴ εἶναι γλῶσσα ζῶσα, οὐχὶ νεκρὰ, καὶ ὅτι ἡ νεο-ελληνικὴ εἶναι μία τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς φάσις, ὁμιλεῖ λίαν συμπαθῶς περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς πνευματικῆς κινήσεως καὶ συνιστᾷ δι' ἰσχυρῶν ἐπι-χειρημάτων τὴν εἰσαγωγὴν τῆς γνησίας ἑλληνικῆς προφορᾶς καὶ τὴν σπουδὴν τῆς ζώσης ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ «Ἡμέρα» ὁμολογεῖ χάριτας εἰς τὸν πολυμαθῆ καθηγητὴν ἐπὶ τῇ φιλοφροσύνῃ, μεθ'

ΑΡΙΘ. 1179 (2167). ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (4) 16 ΙΟΥΛΙΟΥ 1897. ΕΤΟΣ ΚΓ (ΜΒ).

Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς.
Ἐν Αὐστρίᾳ . . . . . φλωρίνια 16
Ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς χώραις . . φράγκα 40

Αἱ συνδρομαὶ πρέπει νὰ λήγωσι τῇ 30 Ἰουνίου ἢ 31 Δεκεμβρίου (ἔτ. ν.)

Εἰδοποιήσεις, ἀγγελίαι καὶ διατριβαὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι ἀντὶ 30 σολ. κατὰ στίχον.

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

Οἱ ἐπιστέλλοντες πρὸς τὴν ἐφημερίδα παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσι τὰς ἐπιστολάς των À la Rédaction du Journal Grec NEA HMEPA, ν' ἀπαλλάττωσι δὲ τὴν σύνταξιν τῆς ἀποτίσεως τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους.

Αἰτήσεις περὶ ἀποστολῆς τοῦ φύλλου δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐὰν μὴ συνοδεύωνται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς ἐν χρηματοδέματι, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ διὰ συναλλάγματος.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

Ἑβδομαδιαία ἐπιθεώρησις. — Τὸ τηλεγράφημα τοῦ αὐτοκράτορος. — Γαλλικὰ ἔγγραφα περὶ Ἑλλάδος καὶ Κρήτης. — Ἀγγλικὰ ἔγγραφα περὶ Κρήτης. — Ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος (συνέχεια καὶ τέλος). — Τὰ ἐν Ἑλλάδι. — Τελευταῖαι εἰδήσεις καὶ τηλεγραφήματα.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν Τεργέστῃ, 3/15 Ἰουλίου.

Εἰς τὰς διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης ἐπῆλθεν ἀπὸ μιᾶς ἑβδομάδος σπουδαία καὶ ἴσως ὁριστικὴ τροπή. Ἡ πρότασις τοῦ Μουράβιεφ, ὅπως ἡ πορεία των ἐπισπευσθῇ διὰ κοινοῦ τινος διαβήματος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐγένετο δεκτή, καὶ τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην οἱ ἓξ πρεσβευταὶ ἐπέδωκαν εἰς τὴν Πύλην ἔντονον τὴν φράσιν καὶ τὴν οὐσίαν διακοίνωσιν λέγουσαν· «Οἱ ὑπογεγραμμένοι φέρουσιν εἰς γνῶσιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν ὅτι, ἐνώπιον τῶν περιελιγμῶν τῆς Πύλης ἐν τῷ ζητήματι τῆς διαρρυθμίσεως τῶν θεσσαλικῶν ὁρίων, ἔλαβον παρὰ τῶν κυβερνήσεών των τὴν ἐντολὴν νὰ προβῶσιν ἀλληλεγγύως καὶ ῥητῶς εἰς τὴν ἑξῆς δήλωσιν· Αἱ μεγάλαι δυνάμεις παρεδέχθησαν τὸ σχέδιον τῆς στρατηγικῆς διαρρυθμίσεως, ὡς ἐξεπονήθη ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀκολούθων καὶ ἀνεκοινώθη εἰς τὴν Πύλην. Συνεφώνησαν ἐπομένως νὰ βεβαιώσωσι τὴν ὀθωμανικὴν κυβέρνησιν ὅτι ἑδραίαν ἔχουσιν ἀπόφασιν νὰ περάνωσι κωλυσιεργίαν, ἧς μόνον ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ παρακώλυσις τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης, ἀποτελούσης εὐρωπαϊκὸν κατ' ἐξοχὴν συμφέρον.» Συγχρόνως ὁ Σουλτάνος προέβαινεν εἰς προσωπικὸν διάβημα πρὸς τοὺς ἀνωτάτους ἄρχοντας τῶν ἓξ μεγάλων δυνάμεων καὶ παρεκάλει αὐτοὺς νὰ λάβωσιν εὐμενῶς ὑπ' ὄψιν τὸ αἴτημά του περὶ διαρρυθμίσεως ὁρίων ἐξικνουμένης μέχρι τῆς γραμμῆς τοῦ Πηνειοῦ. Ἐπεκαλεῖτο ἰδίως τὰ φιλικὰ καὶ γειτονικὰ αἰσθήματα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστροουγγαρίας. Ἡ ἀπάντησις τοῦ αὐτοκράτορος, δημοσιευθεῖσα αὐθημερὸν γαλλιστὶ ἐν τῷ ἐπισήμῳ τῆς Βιέννης φύλλῳ, συνεδύασεν ἐπιτυχῶς τὴν φιλοφροσύνην πρὸς τὴν εὐστάθειαν, ἔχει δ' ἱστορικὴν αὐτόχρημα ἀξίαν. «Ἡ εἰλικρινὴς καὶ πιστὴ φιλία, ἣν τρέφω πρὸς τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα καὶ ἣν εὐλόγως ἐπικαλεῖται εἰς τὰς ἐνεστώσας περιστάσεις, καθιστᾷ μοι καθῆκον νὰ συστήσω πρὸς Ὑμᾶς ἐν τῷ ἰδίῳ Ὑμῶν συμφέροντι καὶ ἐν τῷ τοῦ Ὑμετέρου κράτους τὴν ταχεῖαν συνομολόγησιν τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἰρήνης, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὅρων, τῶν διατυπωθέντων ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτῶν. Ἡ ὀροθετικὴ γραμμή, ἡ προταθεῖσα ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀκολούθων, συνάδει πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς στρατηγικῆς διαρρυθμίσεως, ἣν παρεδέχθη ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης καὶ ἀποτελεῖ, μετὰ τῶν ἄλλων ὅρων τῆς εἰρήνης, τὸ ἀνώτατον ὅριον τῶν παραχωρήσεων, ἃς ἀνεγνώρισεν ὡς ἀκριβοδικαίας ἡ συμφωνία τῶν μεγάλων δυνάμεων, εὐσταθὴς καὶ ἐνικὴ εἰς τὰς ἀποφάσεις της καὶ θέλουσα πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ πλάσῃ τάξιν πραγμάτων, παρέχουσαν εἰς τὴν Εὐρώπην ἑδραίας ἐγγυήσεις εἰρήνης καὶ ἡσυχίας. Παρακαλῶ λοιπὸν τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα νὰ λάβῃ σπουδαίως ὑπ' ὄψιν τὰς συμβουλάς μου καὶ δράττομαι τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἀνανεώσω τὴν ἔκφρασιν τῆς ἄκρας μου ἐκτιμήσεως καὶ εἰλικρινοῦς φιλίας.» Ἡ γλῶσσα αὕτη ἐνεποίησεν, ὡς εἰκός, ἐν Κωνσταντινουπόλει, βαθεῖαν ἐντύπωσιν. Ἡ πολιτικὴ τῆς Αὐστροουγγαρίας ὑπῆρξε πάντοτε κατὰ παράδοσιν, ἢ μᾶλλον καθ' ὑπόστασιν συντηρητικὴ ἐν Ἀνατολῇ, ὁ δὲ Φραγκίσκος Ἰωσὴφ εἶναι μονάρχης συνετὸς καὶ ἀξιοπρεπής, σταθμῶν πάντοτε ἐπιμελῶς τὰς λέξεις του καὶ εἰς προσωπικὰς ἐκδηλώσεις προβαίνων μόνον, ὁσάκις ἑδραίαν ἔχει ἀπόφασιν νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας καὶ ἔργῳ. Σύμφωνοι κατ' οὐσίαν ὑπῆρξαν καὶ αἱ ἀπαντήσεις τῶν ἄλλων μοναρχῶν καὶ τοῦ προέδρου τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας. Ὁ Σουλτάνος ἐλπίδας ἐθεμελίου ἰδίως ἐπὶ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Γερμανίας, φαίνεται δ' ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γερμανὸς πρεσβευτὴς εἶχεν ἤδη ἀποφανθῇ ὑπὲρ διαρρυθμίσεως ὁρίων ἐλευθεριωτέρας πρὸς τὴν Τουρκίαν. Οὐχ ἧττον ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος ἀπεκρίθη εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦ Σουλτάνου ὅτι, καὶ ἐὰν εἶχε προσωπικῶς διάθεσιν νὰ ὑποβάλῃ τὰ αἰτήματα τῆς Τουρκίας εἰς νέαν ἐξέτασιν, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ φρόνησις ἐπέβαλλεν εἰς τὴν Πύλην ν' ἀποδεχθῇ ὅ,τι τάχιον τὰς ὁμοφώνους συμβουλὰς τῶν δυνάμεων. Τὰς σκέψεις τῶν ἐν Βερολίνῳ εὐκρινῶς ἑρμηνεύει ἡ «Ἐφ. τῆς Κολωνίας» γράφουσα· «Καὶ ἐάν τινες τῶν δυνάμεων ἦσαν διατεθειμέναι νὰ δειχθῶσι πρὸς τὴν Τουρκίαν ἐνδοτικώτεραι, τὴν πρόθεσιν ταύτην θὰ ἠναγκάζοντο νὰ ὑποτάξωσιν εἰς τὸ ὑπέρτερον συμφέρον τῆς τηρήσεως τῆς συμφωνίας. Πράγματι ὅμως αἱ δυνάμεις πληρέστατα σύμφωνοι εἶναι ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ὅρων ἐκείνων, ὧν τὴν ἀλλοίωσιν ζητοῦσιν οἱ Τοῦρκοι. Ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰς διατυπωθείσας ἀξιώσεις θὰ περιῆγε λοιπὸν τὴν Πύλην εἰς ἀντίθεσιν πρὸς πάσας τὰς δυνάμεις, ἐὰν δέ τινες τῶν δυνάμεων ἀπεφάσιζον νὰ ἐκφράσωσιν ὀξέως τὴν ἀντίθεσιν ταύτην, δὲν θὰ ἐκωλύοντο ὑπὸ τῶν ἄλλων.» Ἐξ ἴσου πειστικῶς, ἐξ ἴσου ἐντόνως παραινοῦσι τὴν Πύλην τὰ ὄργανα ὅλων τῶν ἄλλων κυβερνήσεων. Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ στιγμιαία ταλάντευσις, ἥτις ἀνεφύη ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ συμφωνίᾳ καὶ ἥτις ἐξηγεῖ τὴν ἀμέτρως διστακτικὴν καὶ φυλακτικὴν γλῶσσαν τοῦ Σαλισβουρῆ ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Λόρδων, παρῆλθε καὶ ὅτι αἱ δυνάμεις ἐπιμένουσιν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε εὐσταθῶς εἰς τοὺς συμφωνηθέντας ἤδη ὅρους καὶ ἀποκρούουσι νέας παραχωρήσεις. Τί θὰ πράξῃ ἄρα γε ἡ Πύλη ἐνώπιον τῆς ὁμοφωνίας ταύτης; Κατὰ σημερινὰ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τηλεγραφήματα, αἱ διακοπεῖσαι διαπραγματεύσεις θ' ἀνανεωθῶσι, θὰ δηλώσῃ ὅμως ὁ Σουλτάνος ὅτι, ἐὰν βιασθῇ νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Θεσσαλίαν, ἀποκρούει ἐκ τοῦ προτέρου τὴν εὐθύνην τῶν συνεπειῶν, ἃς ἐνδέχεται νὰ ἐπιφέρῃ ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ λαοῦ του καὶ τοῦ στρατοῦ του. Ἀλλ' ἐν Εὐρώπῃ ὁ ἐρεθισμὸς οὗτος κρίνεται τεχνητός, πιστεύεται δ' ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ Σουλτάνου εἶναι τόση, ὥστε καὶ λαὸς καὶ στρατὸς θὰ ὑποκύψωσιν ἀγογγύστως εἰς ἐν αὐτοῦ νεῦμα, ἀφοῦ μάλιστα αἱ εἰς τὴν ἐπίκλησίν του ἀπαντήσεις ἐμαρτύρησαν τὴν ὁμοφωνίαν τῆς Εὐρώπης. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, βραδύτητες θὰ ἐπέλθωσιν ἔτι πολλαί, οὐδ' ἐξηντλήθησαν τὰ ἀναβλητικὰ τῆς τουρκικῆς διπλωματίας τεχνάσματα. Τὴν περιπέτειαν ταύτην λαμβάνουσι πρὸ ὀφθαλμῶν αἱ δυνάμεις καὶ συνεννοοῦνται ἀπὸ τοῦδε περὶ τῶν μέτρων, δι' ὧν δύνανται νὰ κατανικήσωσιν ἐνδεχομένην νέαν δυστροπίαν. Λέγεται ὅτι θὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν Πύλην κοινὴ διακοίνωσις προσκαλοῦσα αὐτὴν νὰ ὁρίσῃ ἀνυπερθέτως τὴν ἡμέραν τῆς ἐκκενώσεως τῆς Θεσσαλίας. Ἐὰν ἀντιταχθῶσι νέαι ὑπεκφυγαί, θ' ἀνακληθῶσιν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευταί, ἐὰν δὲ καὶ τὸ μέτρον τοῦτο φωραθῇ ἀλυσιτελές, θὰ ὀργανωθῇ ναυτικὴ διαδήλωσις πρὸ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Βώλου, ἢ πρὸ τοῦ Ἑλλησπόντου. Τὰς διαθέσεις τῶν δυνάμεων θὰ διαφωτίσῃ πιθανῶς τὸ Σάββατον ἡ ἀπάντησις τοῦ Χαννοτὼ εἰς τὴν ἐπερώτησιν τοῦ ἄρτι ἐπανακάμψαντος ἐκ Δομοκοῦ Βοαγέ. Ἡ γαλλικὴ Βουλὴ ἐδειξέ τινα ἀνυπομονησίαν καὶ ἡ μέχρι τῆς διανομῆς τῆς Κιτρίνης Βίβλου ἀναβολὴ τῆς συζητήσεως, ἣν ἐζήτησεν ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ἐνεκρίθη μόνον μετὰ ψηφοφορίαν, καθ' ἣν τὰ δύο πέμπτα τῶν βουλευτῶν ἀπεφάνθησαν κατὰ πάσης ἀναβολῆς. Τὰ δημοσιευθέντα ἔκτοτε διπλωματικὰ ἔγγραφα ἀπέδειξαν ὅτι ἡ γαλλικὴ πολιτική, ἐὰν δὲν ἐμαρτύρησε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν τὴν θέρμην τῶν συμπαθειῶν, ἣν ἐδικαιούμεθα νὰ προσδοκῶμεν, ἐὰν ὑπεβιβάσθη εἰς δορυφόρον ἄλλης πολιτικῆς, ὑπῆρξε, τοὐλάχιστον, εἰλικρινὴς καὶ δὲν διεβουκόλησε τὴν Ἑλλάδα διὰ ψευδῶν ἐλπίδων. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοθεν οἱ ἐν Ἀθήναις οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔλαβον ἐνθάρρυνσιν, μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν διπλωματικῶν ἐγγράφων, ἡ παραφροσύνη, μεθ' ἧς ἐπεμείναμεν ἐπὶ μῆνας ἀψηφοῦντες καὶ προκαλοῦντες τὴν εὐρωπαϊκὴν ὀργήν, παρίσταται εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀσύγγνωστος. Πρώτην φορὰν, ἀφ' ὅτου ὑπάρχει Εὐρώπη, ἓξ μεγάλαι δυνάμεις προέβησαν, οὐ μόνον εἰς πλατωνικὰς δηλώσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς κοινὴν ἐνέργειαν ἐν Κρήτῃ, καὶ κατὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης ἀντέστημεν ἐπιμόνως ἡμεῖς, καὶ ἀφοῦ ἐπετύχομεν ὅ,τι ἦτον δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ. Ἐκ περισσοῦ αἱ δύο δυνάμεις, ὧν ἡ ἀντίθεσις ἀποτελεῖ τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, διετέλουν εἰς ἰδιαιτέραν συμφωνίαν, καὶ καθ' ἣν ἀκριβῶς ἡμέραν ἐν Θεσσαλίᾳ ἔπιπτον αἱ πρῶται σφαῖραι, Τσάρος καὶ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσὴφ διήμειβον ἐπιδεικτικῶς διαβεβαιώσεις «πλήρους ἀλληλεγύης». Ὑπελογίζομεν ἐπὶ ἀναστατώσεως τῆς Ἀνατολῆς καὶ αἱ δύο αὐτοκρατορίαι ἐκήρυττον ὅτι δὲν θὰ ἠνείχοντο «τὸ ἐλάχιστον κίνημα» ἐπὶ τῆς βαλκανικῆς χερσονήσου, οὐδεμία δ' ἀμφιβολία ὅτι, ἐὰν οἱ Βούλγαροι, περιελθόντες ἐπὶ στιγμὴν εἰς πειρασμόν, ἐκινοῦντο, Αὐστριακοὶ καὶ Ῥῶσσοι θὰ εἰσήλαυνον ἐκ δύο διευθύνσεων καὶ αἱ ἑλληνικαὶ ἐλπίδες θὰ ὑρίσταντο πανωλεθρίαν ἔτι μᾶλλον ἀνεπανόρθωτον. Ὁ ἐν Βελιγραδίῳ Γάλλος πρέσβυς ἐτηλεγράφει ἤδη ὅτι «ἡ αὐστριακὴ διοίκησις ἐν Βοσνίᾳ παρεσκευάζετο πρὸς πᾶν ἐνδεχόμενον καὶ ἔπεμπεν ἐπικουρίας εἰς Νοβιπαζάρ.» Ἡ ἀπομόνωσις τῆς Ἀγγλίας καθίσταται δήλη καὶ ἐκ τῶν ἐγγράφων. Ὁ ἐν Βερολίνῳ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ὡμίλει συστηματικῶς «περὶ τῶν μεγάλων ἠπειρωτικῶν δυνάμεων» καὶ ὁ ἐν Πετρουπόλει Γάλλος πρεσβευτὴς ἐτηλεγράφει τῇ 2 Μαΐου· «Μετὰ συνδιάλεξιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσὴφ, ὁ Μουράβιεφ μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ Αὐστρία εἶναι πρόθυμος νὰ ἑνωθῇ μεθ' ἡμῶν πρὸς μεσολάβησιν ἐπὶ τοῖς γνωστοῖς ὅροις» Ἡ αὐστροῤῥωσσικὴ συνεννόησις δεσπόζει καὶ σήμερον τῶν περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεων καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς τὸ τηλεγράφημα τοῦ αὐτοκράτορος ἔπλασε γεγονός, ὅπερ δὲν ἐπιτρέπει πλέον ν' ἀλλοιωθῶσιν οὐσιωδῶς αἱ γνωσταὶ τῆς εἰρήνης βάσεις. Ἡ τουρκικὴ διπλωματία δύναται ἔτι νὰ παρατείνῃ τὴν ἐνεστῶσαν μετέωρον κατάστασιν, δὲν θὰ περιβάλῃ ὅμως αὐτὴν διεθνὲς κῦρος. Καὶ ἐὰν, ὡς πιστεύουσιν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει, αἱ δυνάμεις δὲν χωρήσωσι μέχρι μέτρων βιασμοῦ, ἡ αὐθαίρετος κατοχὴ τῆς Θεσσαλίας θ' ἀποστερῇ τὸ ὅλον ἐδαφικὸν καθεστὸς ἐν Ἀνατολῇ πάσης νομίμου ἐγγυήσεως καὶ ἡ θέσις τοῦ Ἐτὲμ ἐν Θεσσαλίᾳ θὰ ἦναι οἵα ἡ τοῦ Βάσσου ἐν Κρήτῃ. Τοιαύτη ἀντιστράτευσις, κατὰ τῆς ἡνωμένης θελήσεως τῆς Εὐρώπης φέρει θᾶττον ἢ βράδιον τὴν τιμωρίαν. Ἀπὸ τῶν ἁρμενικῶν δὲν ἀποδίδεται ἐπὶ τῆς ἠπείρου μεγάλη σημασία εἰς τὰς ἀγγλικὰς ἀπειλάς. Διδακτικὸν εἶναι οὐχ ἧττον τὸ ὕφος, ὅπερ μετέρχεται τὸ ὄργανον τοῦ κρατοῦντος ἐν Ἀγγλίᾳ κόμματος, ἀναθαῤῥῆσαν ἀπὸ τῆς βιενναίας ἐκδηλώσεως. Τὴν «Σημαίαν» παρώργισεν ἰδίως ἡ ἀξίωσις τῆς Πύλης, ὅπως ἀποστείλῃ στρατεύματα εἰς Κρήτην, ἦτον δ' ἀδύνατον ν' ἀποκρουσθῇ ἐντονώτερον αἴτημα, δι' οὗ θὰ ἠθετοῦντο ῥηταὶ συμφωνίαι καὶ ἐπίσημοι ὑποσχέσεις. Καὶ ἐκ Ῥώμης ἐδόθη, ὡς λέγεται, εἰς τὴν Πύλην ἡ συμβουλὴ νὰ σκεφθῇ κάλλιον, πρὶν ἢ προβῇ εἰς τοιοῦτο μέτρον, πιστεύεται δ' ὅτι αἱ δεύτεραι σκέψεις θὰ ἦναι, ὡς συνήθως, σοφώτεραι. Ὁ Βισκόντης Βενόστας, ἐπερωτηθεὶς ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ Βουλῇ περὶ τῶν ἐκκρεμῶν διαπραγματεύσεων καὶ περὶ Κρήτης, εἶπεν· «Αἱ δυνάμεις, δεχθεῖσαι τὴν μεσολάβησιν, προέθεντο ὡς σκοπὸν νὰ μετριάσωσι τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης καὶ ν' ἀνιδρύσωσιν ἐν Κρήτῃ τὸ ἐπηγγελμένον αὐτόνομον πολίτευμα. Ἡ ἐνέργειά των ἀπήντησε καὶ ἀπαντᾷ παρὰ τῆς Πύλης δυσχερείας καὶ ἀναβολάς, παρατεινούσας κατάστασιν, ἧς τὴν περάτωσιν ἐπιβάλλει τὸ συμφέρον τῆς Εὐρώπης. Ἀλλ' ἐν τῇ συμφωνίᾳ καὶ ταῖς προθέσεσι τῶν δυνάμεων οὐδὲν μετεβλήθη, πεποίθαμεν δ' ὅτι ἡ ἑδραία καὶ ὁμόφωνος αὐτῶν θέλησις θὰ περάνῃ τὸ εἰρηνευτικὸν ἔργον κατὰ τὸ πρόγραμμα, ὅπερ παρεδέχθησαν ὡς βάσιν τῆς μεσολαβήσεως. Αἱ περιστάσεις τῆς Κρήτης εἶναι κρισιμώτατα· κατώρθωσαν οὐχ ἧττον τὰ εὐρωπαϊκὰ στρατεύματα νὰ τηρήσωσι σχετικὴν ἡσυχίαν. Ἡ ἀνάκλησίς των θὰ καθίστατο σύνθημα σφαγῆς, ἐὰν δὲ μὴ ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς νήσου, οὐδὲ λόγος θὰ ἐγίνετο νῦν περὶ αὐτονομίας.» Δυστυχῶς, παρὰ τὰ ἐγκώμια, ἄτινα δαψιλεύουσιν ἑαυτοῖς οἱ διπλωμάται, ἡ δημοσία τάξις ἐν Κρήτῃ, ἀντὶ νὰ ἑδραιωθῇ, σκλεύεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ὀφείλεται δὲ τοῦτο πρωτίστως εἰς τὴν μονομερῆ αὐστηρότητα, ἣν ἔδειξαν ἐπὶ μῆνας οἱ Εὐρωπαῖοι ναύαρχοι πρὸς τὸ χριστιανικὸν στοιχεῖον, ἀποθρασύναντες τοὺς μωαμεθανούς. Ὁ συνταγματάρχης Κερμσάϊ, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐν Ἡρακλείῳ ἀγγλικῶν σκρατευμάτων, καυχᾶται ἐν τῇ Κυανῇ Βίβλῳ ὅτι, ὁσάκις οἱ χριστιανοὶ παραπονοῦνται πρὸς αὐτὸν κατὰ μεμονωμένων ἀδικημάτων, παραπέμπονται εἰς τὰς τουρκικὰς ἀρχάς. Ἀλλὰ ποῦ κατέληξεν ἡ ἀνοχὴ αὕτη, διαιωνίσασα καὶ κορυφώσασα τὴν ἀναρχίαν; Χθεσινὸν τηλεγράφημα τοῦ «Χρόνου» ἀνήγγειλεν ὅτι μεταξὺ τῶν ἀγγλικῶν στρατευμάτων καὶ τοῦ μωαμεθανικοῦ ὄχλου ἐπῆλθε σύγκρουσις, καθ' ἣν ἐκ μὲν τῶν Ἄγγλων ἐφονεύθησαν 16, πολλαπλάσιοι δὲ Βασσηβουζοῦκοι. Δὲν θὰ ἐπῆρχετο ἡ λυπηρὰ αὕτη αἱματοχυσία, ἐὰν ἐπεδεικνύετο ἐγκαίρως ἡ δέουσα αὐστηρότης κατὰ τῶν παρεκτροπῶν τοῦ ὄχλου, ἐὰν ἐτηρεῖτο ἴση ἡ πλάστιγξ, ἐὰν ἐκολάζετο εὐθὺς ἡ πρώτη ἐπίθεσις κατὰ τῶν χριστιανικῶν χωρίων. Ἄλλως τε, ἡ τάξις δὲν δύναται ν' ἀποκατασταθῇ μόνον διὰ μέτρων καταστολῆς. Ἀπαιτοῦνται καὶ μέτρα ἀναδιοργανώσεως καὶ ταῦτα ἐλλείπουσι μέχρι τοῦδε ὅλως. Ὑπῆρξε σφάλμα ὅτι ὁ κανονισμὸς τῆς κρητικῆς αὐτονομίας ἀνεβλήθη μέχρι τῆς συνομολογήσεως τῆς ἑλληνοτουρκικῆς εἰρήνης, ἥτις καὶ ἐν τῇ ἀρίστῃ περιπτώσει θὰ βραδύνῃ ἔτι ἐπὶ ἑβδομάδας. Ἀφ' ἑτέρου, καὶ ἡ κατάβασις τοῦ Δρὸζ ὡς προσωρινοῦ κυβερνήτου παρίσταται προβληματική, διότι εὐλόγως ὁ χρηστὸς ἀνὴρ θέλει νὰ μάθῃ προηγουμένως τὸ πρόγραμμα τῶν δυνάμεων καὶ διατυποῖ ἰδίους ὅρους. Ἐν τοιαύτῃ ἀβεβαιότητι καλῶς πράττουσιν οἱ Κρῆτες ὀργανίζοντες τὰς ἰδίας ἑαυτῶν δυνάμεις καὶ μὴ παριστάμενοι ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης ἀκέφαλοι καὶ διῃρημένοι. Ὁ Σφακιαννάκης, ὃν ἐξέλεξεν ἡ Συνέλευσις ὡς πρόεδρον, εἶναι πατριώτης, ἐφ' ᾧ δικαίως ἐπαίρονται πάντες οἱ Κρῆτες. Συνενοῖ τὸν χαρακτῆρα πρὸς τὴν μάθησιν καὶ τὴν φρόνησιν πρὸς τὴν φιλοπατρίαν. Τοιούτων ἀνδρῶν εὐμοιρεῖ ἡ Κρήτη καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν σύμπραξις, αἱρομένη ὑπεράνω πάσης ἀντιζηλίας, πάσης ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἀντιθέσεως, δύναται μόνη, μετὰ τὰς ἐθνικὰς συμφοράς, νὰ τηρήσῃ ἀκεραίαν τὴν κρητικὴν ἐλευθερίαν ἐνώπιον τῶν ἔξωθεν ἐπιβουλῶν, ὧν αἱ κινδυνωδέστεραι δὲν εἶναι αἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἕνωσις μένει ὁ ἰδεώδης, ὁ ἄσβεστος, ὁ ἀναλλοίωτος πόθος, ἀλλ' ὁ καθ' ἡμέραν βίος τῶν λαῶν συνεπάγεται ἄλλας ἀνάγκας καὶ εἰς τὴν κρητικὴν Συνέλευσιν ἐπιβάλλεται πρακτικωτέρα ἐργασία. Πρέπει νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, νὰ πλασθῇ δύναμις ἐπαρκὴς πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως, νὰ ἐξευρεθῶσιν οἱ ἀναγκαῖοι πόροι, νὰ περιβληθῇ ὁ μέλλων κυβερνήτης ἐξουσίαν, χειραφετοῦσαν αὐτὸν καὶ ἀπὸ ξένων καὶ ἀπὸ ἐπιτοπίων ἐπιῤῥοῶν. Ἐπὶ τῶν βάσεων τούτων ἡ σύμπραξις τῆς Συνελεύσεως ἔσται χρησιμωτάτη. Ἀλλ' ἐὰν διατυπωθῶσιν ἀξιώσεις ἀπραγματοποίητοι, ἐὰν τὸ κίνημα προσλάβῃ πάλιν ἐπαναστατικὸν χαρακτῆρα ἀντιστάσεως κατὰ τῆς Εὐρώπης, θὰ εἰσακουσθῇ ἡ συμβουλὴ τοῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ «Χρόνου» καὶ αἱ δυνάμεις θ' ἀποφασίσωσι περὶ τῆς Κρήτης ἄνευ τῆς Κρήτης, τὰ δ' ἀναλώματα θὰ καταβάλῃ ἡ κρητικὴ αὐτονομία. Ἡ λέξις εἶναι ἐλαστικὴ καὶ ἐπιδέχεται παντοίας ἑρμηνείας. Πέρυσιν ὁ Μουράβιεφ ἀπέκρουεν ἀμέτρους πρὸς τοὺς Κρῆτας παραχωρήσεις καὶ ἔλαβεν ἐπαρκῆ μόνον τὸν διορισμὸν χριστιανοῦ διοικητοῦ, πρὸ τριῶν δ' ἐτῶν μηνῶν ὁ Σαλισβουρῆς ἐτηλεγράφει πρὸς τὸν Βιλλιώτην· «Ἐν τῇ προκηρύξει περὶ αὐτονομίας, μὴ εἰσέλθητε εἰς λεπτομερείας περὶ τοῦ παραχωρηθησομένου πολιτεύματος, δηλώσατε δὲ ἁπλῶς, ὅτι οἱ Κρῆτες θὰ χειραρετηθῶσιν ὅλως ἀπὸ τοῦ ἐλέγχου τῆς Πύλης, ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἐσωτερικὰς των ὑποθέσεις». Ποῖος τύπος αὐτονομίας θὰ προτιμηθῇ ἐπὶ τέλους ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῶν τῶν Κρητῶν.

ΤΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ.

Τὸ ἡμιεπίσημον «Fremdenblatt» τῆς Βιέννης, οἱονεὶ παραφράζον τὸ τηλεγράφημα τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὸν Σουλτάνον, λέγει· «Ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Σουλτάνου εἶναι εἰλικρινὴς καὶ σοβαρά, ὡς εἰλικρινὴς συμβουλὴ πρὸς φίλον, εἰς ὃν δύναταί τις νὰ φανῇ χρήσιμος, οὐχὶ συγκαλύπτων ἀρεστῶς τὰς ἀνάγκας τῆς θέσεως, ἀλλὰ λέγων παῤῥησίᾳ τὴν ἀλήθειαν. Θερμὸν τὴν φράσιν, ἀλλ' ἀπροκάλυπτον τὴν οὐσίαν, τὸ τηλεγράφημα λέγει ὅτι ὁ Σουλτάνος, ἐν τῷ συμφέροντι ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ κράτους του, καλῶς θὰ πράξῃ συνομολογῶν ὅ,τι τάχιον τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἰρήνην, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προτάσεων τῶν πρεσβευτῶν.. Ὑπομιμνήσκει ὅτι ὡς πρὸς τὸ κύριον ζήτημα, τὸ ἐδαφικὸν, αὐτὸς ὁ Σουλτάνος παρεδέχθη κατ' ἀρχὰς τὴν στρατηγικὴν διαρρύθμισιν καὶ ἀποδεικνύει διὰ βραχέων ὅτι ἄλλη λύσις, οὔτε εὐκταία εἶναι, οὔτε δυνατή. Μονάρχης, κεκτημένος τὸ προσωπικὸν κῦρος καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἡμετέρου αὐτοκράτορος, ὤφειλε βεβαίως νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐτυμηγορίαν του, οὐ μόνον τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντα, περὶ ὧν πρόκειται, ἀλλὰ καὶ τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς Εὐρώπης. Ἡ Αὐστροουγγαρία ἡνώθη πρὸς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, ἵνα τηρήσῃ τὴν εἰρήνην, ῥητῶς δὲ λέγει τὸ τηλεγράφημα ὅτι πρέπει νὰ πλασθῇ θέσις πραγμάτων παρέχουσα εἰς τὴν Εὐρώπην ἀσφαλεῖς ἐγγυήσεις εἰρήνης καὶ ἡσυχίας. Ἡ εἰρήνη καὶ ἡσυχία εἶναι πρωτίστως καὶ τῆς Τουρκίας ἀνάγκη, οὐδαμῶς δὲ θὰ ἐξησφαλίζοντο, ἐὰν ἀπεδίδετο εἰς τὴν Τουρκίαν θεσσαλικὴ γῆ, οἰκουμένη ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἡ γῆ ἐκείνη θὰ καθίστ

Σουλτάνος, δύναται νὰ πορίσῃ κραταιὸν ἔρεισμα εἰς τὸ μέλλον τοῦ κράτους του. Προσκαλεῖται νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς εὐμενείας καὶ ἀποξενώσεως ἐγκυμονούσης συνεπείας δεινάς.»

Τὰ ἀγγλικὰ φύλλα ἐξαίρουσι τὴν σημασίαν τῆς ἐκδηλώσεως. «Εἰς τὴν Τουρκίαν (γράφει ὁ «Χρόνος») ἐδηλώθη ῥητῶς ὅτι δὲν θὰ ἐπιτραπῇ αὐτῇ νὰ τηρήσῃ τὴν Θεσσαλίαν, αἱ δ' ἐλπίδες, ἃς ἐθεμελίου ἐπὶ τῶν διχογνωμιῶν καὶ ἀντιζηλιῶν τῶν δυνάμεων, διεσκεδάσθησαν. Ἐὰν ὁ Σουλτάνος ἐπιμείνῃ ἀρνούμενος εὐλόγους ὅρους εἰρήνης, ἡ ἀνάγκη τοῦ καταναγκασμοῦ θὰ τεθῇ ἐπιτακτικῶς ἐνώπιον τῶν δυνάμεων. Ὁ καταναγκασμὸς ἔσται, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἀπεχθὴς εἰς πᾶσαν εὐρωπαϊκὴν κυβέρνησιν καὶ ὑπὸ οἱονδήποτε τύπον πολλὰς θὰ γεννήσῃ δυσχερείας. Ἀμφιβολίαν ὅμως δὲν ἐπιδέχεται ὅτι, ἀφοῦ ἡ Εὐρώπη ἐμόρφωσεν ἀμετάτρεπτον γνώμην, ἡ ἀντίστασις τῆς Τουρκίας δύναται καὶ πρέπει νὰ κατανικηθῇ ἐπὶ τέλους. Ἐν τῷ ἐνεστῶτι σταδίῳ τοῦ ζητήματος περιττὸν εἶναι νὰ ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα τίνι τρόπῳ θὰ ἐξωσθῶσιν οἱ Τοῦρκοι τῆς Θεσσαλίας. Πιθανώτατα ὁ τουρκικὸς στρατός, ζῶν ἀνέτως ἐν κατακεκτημένῃ χώρᾳ, δὲν θὰ ὑπακούσῃ ἀσμένως οὐδ' εἰς πρόσταγμα τοῦ κυριάρχου. Οὐχ ἧττον ἡ Τουρκία ὀφείλει ν' ἀρκεσθῇ ἐπὶ τέλους εἰς τὴν στρατηγικὴν γραμμήν, ἣν ἐχάραξαν οἱ πρεσβευταί, ἐὰν δὲ λάβῃ καὶ ἐπιεικῆ ἀποζημίωσιν, οὐδένα θὰ ἔχῃ λόγον νὰ παραπονεθῇ. Ἡ λύσις ὅμως ἐμπορεῖ ν' ἀναβληθῇ ἐπ ἄπειρον, ἐὰν μὴ καταστῇ ὅῆλον εἰς τὴν Πύλην ὅτι, ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, τὰ ἀναβλητικὰ τεχνάσματα δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἄνευ σπουδαίου κινδύνου τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Ἐὰν θὰ καταστῇ ἀναγκαῖος ὁ βιασμός καὶ ὑπὸ τίνα τύπον εἶναι ἔτι ἄδηλον. Ἀλλ' ἐὰν αἱ δυνάμεις ἀπεφάσισαν νὰ ἐπέμβωσι (καὶ ὀφείλουσι νὰ ἐπέμβωσιν, ἐὰν μὴ ἐνδώσῃ ἡ Πύλη) ἀνάγκη νὰ πράξωσι τοῦτο ἐρρωμένως. Ὁ Σουλτάνος καὶ οἱ σύμβουλοί του δὲν θὰ πεισθῶσιν ὅτι αἱ δυνάμεις ὁμιλοῦσι σοβαρῶς, ἐὰν μὴ παραστῇ ἐπικείμενον, ἢ καὶ κατενεχθῇ τὸ κτύπημα» Τῆς «Σημαίας» τὸ ἄρθρον περαίνει ὡς ἑξῆς· «Ἡ κοινὴ γνώμη ἐν Ἀγγλίᾳ πιστεύομεν δὲ καὶ ἐν πάσῃ ἠπειρωτικῇ χώρᾳ, θὰ ἐπεδοκίμαζε τὴν ἀνάκλησιν τῶν πρεσβευτῶν καὶ, ἐν ἀνάγκῃ, ναυτικὴν διαδήλωσιν. Ἀλλὰ μόνη ἡ ἀπειλὴ τοιούτου μέτρου πιστεύομεν ὅτι θὰ ταχύνῃ τὸ βῆμα τῆς τουρκικῆς διπλωματίας καὶ θ' ἀγάγῃ ταχέως τὰς διαπραγματεύσεις εἰς αἴσιον πέρας.»

Ὁ «Καιρὸς» τῶν Παρισίων γράφει· «Αὐτὸς ὁ Σουλτάνος, προβὰς εἰς διάβημα ἀσύνηθες, παρέσχεν εἰς τὰς δυνάμεις εὐκαιρίαν καὶ μέσον νὰ μαρτυρήσωσιν ἀδιαῤῥήκτως τὴν ὁμοφωνίαν των καὶ νὰ δώσωσιν εἰς τὰς δηλώσεις των τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν αὐθεντίαν προσωπικῶν δηλώσεων τῶν ἀρχηγῶν τῶν κρατῶν. Τὸ τηλεγράφημα, δι' οὗ ὁ Ἀβδοὺλ-Χαμὶτ ἐπεκαλέσθη τὴν εὐμένειαν καὶ τὸ φιλοδίκαιον αἴσθημα τῶν ἐξ ἀνωτάτων κληρονομικῶν ἢ αἱρετῶν ἀρχόντων τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν, ἐπέτρεψε νὰ κοπῶσιν ὁριστικῶς τὰ πτερὰ εἰς τοὺς ἠλιθίους καὶ κακοβούλους θρύλους περὶ διαιρέσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας. Ἡ ἀπάντησις τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας, καίπερ ἁβρὰ τὴν λέξιν, εἶναι λίαν εὐκρινὴς καὶ ἔντονος, ἀποτελεῖ δὲ ψυχρολουσίαν, ἥτις θὰ διασκεδάσῃ μωρὰς ἐλπίδας προσαρτήσεων καὶ κατακτήσεων. Ἡ Αὐστρία εἶναι ἴσως ἐκ πάντων τῶν κρατῶν τὸ μᾶλλον ἐνδιαφερόμενον ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τοῦ ἀνατολικοῦ καθεστῶτος καὶ ἑπομένως ὑπὲρ τῆς τουρκικῆς ἀκεραιότητος, ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἀντελήφθη πάντοτε λίαν σοβαρῶς τῶν ἡγεμονικῶν του καθηκόντων καὶ τῆς ἀποστολῆς του ὡς φρουροῦ τῆς διεθνοῦς τάξεως. Μετὰ τὴν παραίνεσιν ταύτην, ὁ Σουλτάνος θὰ παύσῃ πιθανῶς ζητῶν ἐν τῇ συμφωνίᾳ τῶν δυνάμεων χασμάδα, ὅπως καταρθώσῃ νὰ παρενθέσῃ τὰς ἀπαραδέκτους ἀξιώσεις του ἐπὶ τῆς λεκάνης τοῦ Πηνειοῦ. Ἀφοῦ μελετήσῃ τὰς ταὐτοσήμους ἀπαντήσεις τῶν ἄλλων του ἀνταποκριτῶν, θὰ καταναγκασθῇ νὰ ἐννοήσῃ, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι μείζων ἀντίστασις θὰ ἦτον ἀφροσύνη, ὅτι συμφέρει ν' ἀποδεχθῇ τὸ ἐδαφικὸν καθεστὸς μετὰ στρατηγικῆς μόνον διαῤῥυθμίσεως καὶ ὅτι ἡ ἑνιαία καὶ ἀπόλυτος θέλησις τῆς Εὐρώπης καλύπτει αὐτὸν ἐνώπιον τῶν ὑπηκόων του. Ἐν ἀνάγκῃ, ἡ Εὐρώπη δὲν θὰ ὑποχωρήσῃ ἐνώπιον τοῦ καταναγκασμοῦ. Τὸ πρῶτον μέτρον θὰ ἦναι διαδήλωσις τῶν στόλων. Δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν βίαν, Τούναντίον, τὴν ἀπεχθάνεται. Δὲν θὰ διστάσῃ ὅμως νὰ προσφύγῃ καὶ εἰς αὐτήν, διότι αἰσθάνεται βαθέως τὴν ἀνάγκην ταχείας λύσεως. Ἐκ τοῦ Σουλτάνου μόνου ἐξαρτᾶται, οὐχὶ νὰ μεταβάλῃ ὅρους, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν ἀνώτατον ὅρον τῶν δυνατῶν παραχωρήσεων, ἀλλὰ νὰ καταστήσῃ περιττὴν τὴν χρῆσιν ἀπεχθοῦς καὶ ἐπικινδύνου καταναγκασμοῦ. Ἠξεύρει πλέον τί φρονοῦσι μονάρχαι καὶ ἀρχηγοὶ κρατῶν. Δὲν πρέπει νὰ ἐξωθήσῃ τὰ πράγματα μέχρι σημείου, ἐνθα ἡ Εὐρώπη, ἵνα μαρτυρήσῃ τὴν εἰλικρίνειαν τῶν προθέσεών της καὶ τὴν ἑδραίαν αὐτῆς θέλησιν, θὰ ἠναγκάζετο νὰ καταλίπῃ τὰς διπλωματικὰς τρίβους καὶ νὰ προβῇ εἰς ἐπίδειξιν δυνάμεως, ἥτις θὰ ἐτίτρωσκε τὸ γόητρον τοῦ Σουλτάνου»

ΓΑΛΛΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗΣ

Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, συμμορφουμένη πρὸς ἐπίμονον αἴτησιν πολλῶν βουλευτῶν, ὑπέβαλε δύο συλλογὰς διπλωματικῶν ἐγγράφων. Ἡ πρώτη Κιτρίνη Βίβλος περιέχει τὰ ἔγγραφα περὶ Κρήτης ἀπὸ 20 Ἰουνίου 1894 μέχρι 10 Φεβρουαρίου 1897, ἡ δὲ δευτέρα τὰ ἔγγραφα περὶ τῆς ἑλληνοτουρκικῆς ῥήξεως ἀπὸ 29 Ἰανουαρίου μέχρι 26 Μαΐου Τὸ ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων πόρισμα εἶναι ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις οὐδεμίαν οὐδαμόθεν ἔλαβεν ἐνθάῤῥυνσιν καὶ οὐδέποτε ἠπατήθη ὡς πρὸς τὰς ἀληθεῖς διαθέσεις τῶν δυνάμεων, ἰδίᾳ δὲ τῆς Γαλλίας. Τῇ 11 Φεβρουαρίου ὁ ἐν Ἀθήναις Γαλλος πρέσβυς διετάσσετο ν' ἀπευθύνῃ αὐστηροτάτας παραστάσεις Ὁ ἐν Πετρουπόλει Γάλλος πρεσβευτὴς ἐτηλεγράφει· «Ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις διατυποῖ εἰς δόγμα ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ προσάρτησις τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα». Ἔτι ἐντονώτερον ἀπεφαίνετο ἡ Γερμανία. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Μαρσὰλ ἔλεγε πρὸς τὸν ἐν Βερολίνῳ Γάλλον πρεσβευτήν· «Ἡ Γερμανία, πιστὴ εἰς τὴν πολιτικήν της, ἀπέχει πασης πρωτοβουλίας ὡς πρὸς τὰ ἀνατολικὰ ζητήματα, εἶναι ὅμως ἑτοίμη νὰ ὑποστηρίξῃ πάντα τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔντονα μέτρα, ἅτινα θὰ λάβωσιν αἱ δυνάμεις. Προτιμᾷ μάλιστα τὰ ἐντονώτερα, διότι φρονεῖ ὅτι ὁ καιρὸς τῶν ἡμίσεων μέτρων παρῆλθε, Τὴν προσάρτησιν τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ ἐθεώρει ὡς τὴν ἔναρξιν τοῦ διαμελισμοῦ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ ὡς τὸ προοίμιον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Δὲν κρίνει ἐπιτετραμμένον νὰ παραδοθῶσιν αἱ μεγάλαι ἠπειρωτικαὶ δυνάμεις εἰς τὴν διάκρισιν μικροῦ κράτους ὡς ἡ Ἑλλάς Ἀφοῦ κωλύουσι τὸν Σουλτάνον νὰ πέμψῃ στρατεύματα εἰς Κρήτην, δὲν δύνανται νὰ μείνωσιν ἀδρανεῖς ἐνώπιον τῆς ἁρπαγῆς, ἣν παρασκευάζει ἡ Ἑλλάς». Δὲν ἦτον διάφορος ἡ γλῶσσα τῆς Αὐστρίας. «Ὁ Γολουχόφσκης ἐμήνυσεν εἰς Ἀθήνας ὅτι αἱ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι, ὅπως ἱκανοποιηθῇ ἐξημμένη κοινὴ γνώμη, ἦσαν ἄντικρυς ἄλογοι, καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ παραδοθῇ εἰς τὸ ἔλεος τῆς Τουρκίας» Καὶ ὁ Γολουχόφσκης, ὡς ὁ Μουράβιεφ, ἀπεφαίνετο ἀπολύτως κατὰ τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης. Ἔντονα μέτρα ἐπροτείνοντο ταυτοχρόνως καὶ ὑπὸ τῶν τριῶν αὐτοκρατορικῶν αὐλῶν. «Ὁ Γολουχόφσκης (ἐπέστελλε τῇ 15 Φεβρουαρίου ὁ ἐν Βιέννῃ πρεσβευτὴς) μοὶ ἀνεκοίνωσε τὴν πρότασιν τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος περὶ ναυτικῆς διαδηλώσεως ἐνώπιον τοῦ Πειραιῶς, ὅπως βιασθῇ ἡ Ἑλλὰς ν' ἀνακαλέσῃ τὰ σκάφη της Ἐὰν ἀρνηθῇ, πρέπει ν' ἀποκλεισθῇ ὁ Πειραιεύς. Ἡ Αὐστρία συνήνεσεν, ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς συναινέσεως πασῶν τῶν δυνάμεων». Ἡ Ἀγγλία ἀπεκρίνετο τῇ 18 Φεβρουαρίου ὅτι «ἦτον ἀμφίβολον, ἐὰν θὰ ἠδύνατο νὰ συμμετάσχῃ ἐκβιαστικοῦ μέτρου τόσον αὐστηροῦ, ὅπερ μερίς τις τῆς κοινῆς γνώμης δὲν θ' ἀπεδέχετο ἄνευ ἀντιστάσεως». Ἡ Γερμανία τοσοῦτον ὠργίσθη ἐκ τῆς ματαιώσεως τῆς προτάσεώς της, ὥστε ὁ Μαρσὰλλ ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸν Πλέσσεν οὐχὶ κρυπτογραφικῶς ὅτι «ἔκρινε κατώτερον τῆς ἀξιοπρεπείας της νὰ προβῇ εἰς ἄλλα διαβήματα παρὰ τῇ ἑλληνικῇ κυβερνήσει». Τῇ 20 Φεβρουαρίου ὁ ἐν Βερολίνῳ Γάλλος πρεσβευτὴς, διαταγῇ τοῦ Χαννοτώ, ἠρώτα πῶς ἔκρινεν ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν περὶ ἀποκλεισμοῦ πρότασιν. «Τὸ ἀνακτοβούλιον τοῦ Βερολίνου (ἀπεκρίθη ὁ Μαρσάλλ) εἶναι διατεθειμένον νὰ συζητήσῃ πρὸς τὰς μεγάλας δυνάμεις· πρέπει ὅμως προηγουμένως νὰ περατωθῇ ἡ ἐπίθεσις τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελοῦσα ἐπείγοντα κίνδυνον τῆς εἰρήνης καὶ κατάφωρον ἀθέτησιν τοῦ διεθνοῦς δικαίου Συζητοῦντες τὸ κρητικὸν ζήτημα ἐν πνεύματι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον φιλελληνικῷ, θὰ ἐπλάττομεν ἐπικίνδυνον προηγούμενον ἐπὶ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, ἔνθα ἄλλοι δὲν θὰ ἐβράδυνον νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τῆς Ἑλλάδος Αἱ μεγάλαι δυνάμεις δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φανῶσι δρῶσαι ὑπὸ στρατιωτικὴν τῆς Ἑλλάδος πίεσιν, στρεφομένην, οὐ μόνον κατὰ τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτῶν. Ἐκ τῶν δυνατῶν μέτρων ὁ ἀποκλεισμὸς εἶναι τὸ λυσιτελέστερον καὶ τὸ ἧττον βίαιον. Ἡ Γερμανία δὲν καθιστᾷ οὐχ ἧττον τὸ μέτρον τοῦτο ὅρον sine qua non καὶ στέργει ἄλλην μέθοδον, ἐν παραδείγματι τὴν ἀπόλυτον ἀπομόνωσιν τῆς Κρήτης διὰ τῶν στόλων τῶν δυνάμεων, ἀρκεῖ νὰ ἐφαρμοσθῇ αὐστηρῶς. Ἐὰν ἡ Ἑλλὰς δὲν συνετισθῇ οὕτως ἢ ἄλλως, τίς θὰ ἐμποδίσῃ τὴν Τουρκίαν νὰ κυρύξῃ αὐτῇ τὸν πόλεμον; Ἐὰν συζητηθῇ ἡ τύχη τῆς Κρήτης, ἡ Γερμανία ὡς προκαταρκτικὸν ὅρον θὰ προτείνῃ ν' ἀποκλεισθῇ πᾶν σχέδιον προσαρτήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα». Πρὶν ἢ ἔτι πεμφθῶσιν εἰς Κρήτην τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα, οἱ ἐν Ἀθήναις ἓξ πρέσβεις ἐπέδιδον κοινὴν διακοίνωσιν λέγουσαν· «Μετὰ τὴν εἰς Κρήτην ἀποστολὴν τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν, εἰς ἣν ἐπηκολούθησεν ἡ τῶν τορπιλλοβόλων, δὲν ἀπεκρύψαμεν τὴν ἀποδοκιμασίαν τῶν δυνάμεων πρὸς πράξεις τοσοῦτον ἀντιθέτους πρὸς τὴν κοινὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν περὶ τηρήσεως τῆς ἀνατολικῆς εἰρήνης. Μανθάνομεν σήμερον ὅτι τὰ πράγματα προσλαμβάνουσιν ὄψιν πολὺ δεινοτέραν καὶ ὅτι τακτικὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ἑτοιμάζονται ν' ἀποβιβασθῶσιν εἰς Κρήτην. Ἐὰν ἡ εἴδησις αὕτη ἔχει ὑπόστασιν, καθῆκον ἡμῶν κρίνομεν, πρὶν ἢ ἔτι λάβωμεν ὁδηγίας, αἵτινες δὲν θὰ βραδύνωσι, νὰ ἐπιμείνωμεν ἐπὶ τῆς ἀποδοκιμασίας, ἣν προκαλοῦσι παρὰ πασῶν τῶν κυβερνήσεων τοιαῦται πράξεις, καὶ νὰ δηλώσωμεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ὅτι αἱ δυνάμεις ἐπιῤῥίπτουσιν ἐπ' αὐτῆς τὰς συνεπείας ἐνεργειῶν, ἐξεγειρουσῶν εὐλόγως τὴν ζωηρὰν ἀνησυχίαν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀνακτοβουλίων». Ἐκ τῆς Κυανῆς Βίβλου φαίνεται ὅτι τὴν ἀποβίβασιν τῶν ἀγημάτων ἐπρότειναν οἱ ἐν Χανίοις πρόξενοι. Ἀλλὰ πράγματι ἡ πρότασις διετυπώθη ἐκ Πετρουπόλεως. «Ὁ Μουράβιεφ προτείνει, ὅπως οἱ ναύαρχοι, μετὰ συνεννόησιν πρὸς τὰς τουρκικὰς ἀρχάς, ἀποβιβάσωσιν ἀγήματα πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς τάξεως καὶ τήρησιν τῆς ἐξουσίας τοῦ διοικητοῦ. Αἱ οὕτω χρησιμοποιούμεναι ναυτικαὶ δυνάμεις θὰ τηρήσωσι τὴν νῆσον ὡς παρακαταθήκην μέχρι διευθετήσεως τῆς ἔριδος». Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Χαννοτὼ συνήνει προθύμως. Ἀγγέλλων εἰς τοὺς ἐν Παρισίοις πρεσβευτὰς τὴν ἀποστολὴν ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην καὶ εἰς Θεσσαλίαν, ἐπέλεγεν· Ἐὰν δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ κωλύσωμεν τὸ κακόν, ἂς τὸ περιορίσωμεν!» Ἡ Τουρκία ἔκτοτε διενοεῖτο νὰ λύσῃ τὸ κρητικὸν ζήτημα ἐν Θεσσαλίᾳ Τῇ 20 Φεβρουαρίου ἐτηλεγράφει ὁ Καμβών· «Ὁ Τερὶκ διετάχθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου νὰ ἐρωτήσῃ τὴν γνώμην τῶν πρεσβευτῶν περὶ τοῦ πρακτέου Κατ' αὐτὸν, ἡ Πύλη θὰ περιήρχετο διὰ παρατεταμένης ἀδρανείας εἰς ψευδῆ θέσιν. Ἤρχιζε λοιπὸν νὰ καταλάβῃ ἓν μέρος τῆς Θεσσαλίας, ἵνα διαπραγματευθῇ ἀνέτως πρὸς τὴν Ἑλλάδα περὶ ἐκκενώσεως τῆς Κρήτης. Ἀπήντησα συμβουλεύσας σφοδρῶς ἀμυντικὴν στάσιν· εἶπα ὅτι ἦτον ἀπαραίτητον νὰ δοθῇ καιρὸς, ὅπως τελεσφορήσῃ ἡ ἐπέμβασις τῶν δυνάμεων· προσέθεσα ὅτι, διατάσσουσα τὰ στρατεύματά της νὰ διέλθωσι τὰ σύνορα, ἡ Πύλη διέτρεχε τὸν κίνδυνον ν' ἀπολύσῃ καθ' ἑαυτῆς σπουδαῖον τμῆμα τῆς εὐρωπαϊκῆς γνώμης, ν' ἀνακοπῇ εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ὑπὸ τῶν δυνάμεων καὶ νὰ προκαλέσῃ ἐξέγερσιν ἐν Μακεδονίᾳ». Τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον συνεσκέπτετο ἐν Παρισίοις καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ ἀνεκοινοῦντο ὡς ἑξῆς εἰς τὸν ἐν Πετρουπόλει πρέσβευτήν· «Ἡ ἐπελθοῦσα ἐν ταῖς ἐνεργείαις τοῦ συνταγματάρχου Βάσσου ἀνακοπὴ ἐγέννησε τὴν ἐλπίδα ὅτι ἴσως αἱ δυνάμεις θὰ κατώρθουν νὰ συμφωνήσωσι περὶ ἰδιαιτέρας ὀργανώσεως τῆς Κρήτης, ἐπιφυλαττούσης τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τοῦ Σουλτάνου. Ἐὰν ἡ συνεννόησις αὕτη ἐπήρχετο ταχέως, θὰ ἐκράτυνε τὰ μέγιστα τὴν δρᾶσιν τῶν δυνάμεων. Καίπερ μὴ θέλοντες νὰ παραιτηθῶμεν τῆς ἐλπίδος ὅτι ἡ ἐκ τῆς συμφωνίας τῶν δυνάμεων ἐντύπωσις θ' ἀρκέσῃ, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν συναίσθησιν τῶν διεθνῶν της καθηκόντων καὶ τοῦ ἀληθοῦς της συμφέροντος, ὀφείλομεν νὰ μείνωμεν πιστοὶ εἰς τὴν ἀρχήν, ἥτις ἐφάνη παντοτε δεσπόζουσα τῆς ὅλης θέσεως καὶ ἥτις ἐνέπνευσεν ἀναλλοιώτως τὴν ἡμετέραν διαγωγὴν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κρίσεως. Θέλομεν πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ μὴ ἐξεγερθῇ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία περὶ τῆς ἑδραίας ἡμῶν ἀποφάσεως, νὰ μὴ χωρισθῶμεν τῆς ὁλομελείας τῶν δυνάμεων, ὧν τὴν συμφωνίαν θεωροῦμεν ὡς τὴν ἀσφαλεστάτην ἢ καὶ τὴν μόνην ἐγγύησιν τῆς εἰρήνης». Ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις ἀπεκρίθη τῇ 21 Φεβρουαρίου· «Τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως φρονούσης ὅτι τὸ ὁριστικὸν πολίτευμα τῆς Κρήτης πρέπει νὰ κανονισθῇ, πρὶν ἢ αἱ δυνάμεις προβῶσιν εἰς μέτρα κατὰ τῆς Ἑλλάδος νομίζομεν ὅτι, χωρὶς ν' ἀναταλῶσι τὰ ἔντονα μέτρα τῆς καταστολῆς τῶν ἑλληνικῶν προκλήσεων ἐν αὐτῇ τῇ Κρήτῃ, αἱ μεγάλαι ἠπειρωτικαὶ δυνάμεις ἐμποροῦσι νὰ συμφωνήσωσι αὐθορμήτως περὶ τῶν ἑξῆς ἀρχῶν· 1) ἡ Κρήτη δὲν δύναται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει νὰ προσαρτηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν τῇ ἐνεστώσῃ θέσει τῶν πραγμάτων· 2) τῆς Τουρκίας βραδυνάσης νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς συμφωνηθείσας μεταῤῥυθμίσεις, αὗται δὲν ἀνταποκρίνονται πλέον εἰς τὴν ἐνεστῶσαν θέσιν καὶ αἱ δυνάμεις, καίπερ τηροῦσαι τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, ἀπόφασιν ἔχουσι νὰ προικίσωσι τὴν Κρήτην δι' αὐτονόμων θεσμῶν. Τὰ δύο ταῦτα δέον νὰ δηλωθῶσιν ἀλληλεγγύως ὑπὸ πασῶν τῶν δυνάμεων ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις δέον νὰ προσκληθῇ διὰ τελεσιγράφου ν' ἀποσύρῃ ἀμέσως τὰ στρατεύματα καὶ τὰ σκάφη της ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν δυνάμεων κατεχομένης Κρήτης, ἐν ἀνάγκῃ δὲ δέον νὰ ἐπακολουθήσῃ εὐθὺς ἡ ἐκτέλεσις τοῦ μέτρου μετὰ τῆς ἐσχάτης αὐστηρότητος Ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις φρονεῖ ὅτι μόνον διὰ τῆς μεθόδου ταύτης δύναται νὰ τηρηθῇ ἡ γενικὴ εἰρήνη καὶ ἡ συμφωνία τῶν δυνάμεων». Τῇ 26 Μαρτίου ὁ Χαννοτὼ ἀνήγγειλεν εἰς Πετρούπολιν τὰ πορίσματα τῆς συνδιαλέξεώς του πρὸς τὸν Σαλισβουρῆν. Ὅστις ἀπέκρουσε μὲν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ Βώλου, εἰπὼν ὅτι ἠδύναντο νὰ ἐπανέλθωσι βραδύτερον εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ἐνέκρινεν ὅμως τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν λιμένων. Ἀπεσκοράκισε τὴν πρότασιν περὶ διαχαράξεως οὐδετέρας ζώνης, ὡς καὶ περὶ ἰδιαιτέρου κελεύσματος τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὸν Σουλτάνον, συνέστησεν ὅμως τὴν ταχεῖαν ἐφαρμογὴν τῆς κρητικῆς αὐτονομίας καὶ ἐφάνη διατεθειμένος νὰ ἐγγυηθῇ κρητικὸν δάνειον.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἑλληνοτουρκικῆς ῥήξεως, αἱ κυβερνήσεις τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ῥωσσίας ἐκριναν ἐπάναγκες νὰ διαμείψωσι γνώμας περὶ τοῦ πρακτέου. Ὁ Χαννοτὼ ἔγραψε πρὸς τὸν Μοντεβέλλον· «Ἐὰν, παρὰ τὰς προσπαθείας τῶν δυνάμεων, ἐκραγῇ ὁ πόλεμος, φρονοῦμεν, ὡς ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις, ὅτι αἱ δυνάμεις πρέπει νὰ παραστῶσιν εἰς τὴν σύγκρουσιν, προσπαθοῦσαι νὰ τὴν περιορίσωσι καὶ ἐμμένουσαι εἰς ἀποχὴν καὶ αὐστηρὰν οὐδετερότητα, ὅτι δὲ δὲν πρέπει νὰ ἐπεμβῶσι διπλωματικῶς καὶ ἀπὸ κοινοῦ, ἢ μετ' αἴτησιν ἑνὸς τῶν ἐμπολέμων, προσέχουσαι, καθάπερ ἐδήλωσαν, ὅπως μὴ ὁ ἐπιτεθεὶς πορισθῇ ὄρελός τι ἐκ τῆς πρωτοβουλίας του. Ἐπὶ τοῖς ὅροις τούτοις θὰ παραιτηθῶσι τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν λιμένων. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Κρήτης, ἡ τήρησίς του ἢ ἡ ἀρσίς του ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἀποφάσεων τῶν δυνάμεων περὶ τῶν ἀποβιβασθέντων ἀγημάτων. Σήμερον ἡ Κρήτη εἶναι οἱονεὶ ἐνέχυρον ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δυνάμεων. Ἐὰν μέτρον γενικῆς ἐκκενώσεως ληφθῇ ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀποβίβασιν τῶν νέων ἐπικουριῶν, δὲν ὑπάρχει φόβος μὴ ἡ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς γνώμης ἐντύπωσις ἀποστερήσῃ τὰς κυβερνήσεις παντὸς κύρους πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἀρξαμένου ἔργου; Τούτου ἕνεκεν ἡ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐγκατάλειψις τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν δυνάμεων φαίνεται ἡμῖν συνεπαγομένη δεινὰ ἀτοπήματα. Οἱονδήποτε ὅμως ἐννοεῖται ὅτι θὰ προσχωρήσωμεν εἰς πᾶσαν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῶν δυνάμεων».

Ἀξιοσημείωτα εἶναι τὰ ἔγγραφα περὶ τῆς στάσεως τῶν ἄλλων βαλκανικῶν κρατῶν. Τῇ 11 Φεβρουαρίου ὁ ἐν Σόφιᾳ πρέσβυς ἐπέστελλεν εἰς τὸν Χαννοτώ· «Ἐνταῦθα κρίνεται ἐνδεχομένη κοινὴ ἐνέργεια τῆς σερβικῆς καὶ τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως, ὅπως συστηθῇ τῇ Πύλῃ ἡ παραχώρησις ἰδιαιτέρων προνομίων ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας. Τὸ ὑπουργεῖον Σίμιτς θὰ συνήνει ἀπὸ τοῦδε εἰς κοινὸν ἐν τοιούτῳ πνεύματι διάβημα ἐν Κωνσταντινουπόλει, διατυποῖ ὅμως ὡς ὅρον τὴν μὴ συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἣν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ στέργει νὰ συμμαχήσῃ, τοὐλάχιστον πρὸς τὸ παρόν». Οὐχ ἧττον ἐν Βουλγαρίᾳ ἐπεκράτουν πάντοτε φιλοπόλεμοι διαθέσεις, ἕως οὗ ἐπῆλθεν ἡ ἐκ Πετρουπόλεως ψυχρολουσία. Τῇ 30 Ἀπριλίου ὁ Μοντεβέλλος ἐτηλεγράφει. «Μουράβιεφ καὶ Γολουχόφσκης, συνῳδὰ πρὸς τὰς διαμειρθείσας ὑπὸ τῶν δύο αὐτοκρατόρων ἰδέας, ἐτηλεγράφησαν εἰς τοὺς ἐν ταῖς βαλκανικαῖς χώραις ἀντιπροσώπους των ὅτι Αὐστρία καὶ Ῥωσσία δὲν θ' ἀνεχθῶσι τὸ ἐλάχιστον κίνημα κατὰ τὸν Αἷμον καὶ ὅτι πᾶσα ἀντιζηλία θὰ ἐκλίπῃ ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ συμφέροντος τῆς τηρήσεως τῆς εἰρήνης». Αὐθημερὸν καὶ ὁ Χαννοτὼ ἐτηλεγράφει εἰς Σόφιαν· «Βλέπω μετὰ ζωηρᾶς λύπης τὰς δυσαρέστους ῥοπὰς τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ παρίδωσιν οἱ ἐν Σόφιᾳ ὅτι σήμερον εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε συμφέρον τῆς ἡγεμονίας ἐπιβάλλει τὴν εἰρηνικὴν καὶ περιεσκεμμένην στάσιν, ἣν συνεβούλευσεν ἡ εὐμένεια τῶν δυνάμεων καὶ δι' ἧς ἐπέτυχον σπουδαῖα ἀποτελέσματα ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἡ ἐνεστῶσα θέσις τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ παράδειγμα, ὅπερ θ' ἀρκέσῃ, ἐλπίζω, ὅπως ἀποτρέψῃ τὴν βουλγαρικὴν κυβέρνησιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ Παραστήσατε ἐντόνως εἰς

στρατευμάτων καὶ ὁ Σαλισβουρῆς ἐτηλεγράφει τῇ 23 Μαρτίου εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτήν· «Τῆς παρουσίας τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐν Κρήτῃ κωλυούσης σπουδαίως τὴν εἰρηνικὴν διευθέτησιν τῶν ὑφισταμένων ζητημάτων, δέον νὰ βράττησθε πάσης δυνατῆς εὐκαιρίας, ὅπως συνιστᾶτε ἐπειγόντως τὴν ἀπομάκρυνσίν των.» Κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις περὶ τῆς μικτῆς κατοχῆς, ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ἐτηλεγράφει εἰς τὸν ναύαρχον Χάρρης· «Εἰς τίνα ἀριθμὸν ὑπολογίζετε τὰ πρόσθετα στρατεύματα, ἅτινα κρίνετε ἀναγκαῖα; Ἐπιθυμοῦμεν νὰ μάθωμεν τὴν δύναμιν τῶν ἑπαναστατῶν, τῶν ἀπειλούντων τὴν Σούδαν ἢ τὰ Χανιά, καὶ πῶς εἶναι διηρημένοι. Ποῦ εὑρίσκεται νῦν ὁ συνταγματάρχης Βάσσος; Πόσα τηλεβόλα καὶ πόσους τακτικοὺς στρατιώτας ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ;» Ὁ Χάρρης ἀπεκρίνετο· «Χρήζομεν ἔτι 600 ἀνδρῶν. Ἡ ἐν Ἡρακλείῳ ἀγγλικὴ φρουρὰ εἶναι λίαν ἀσθενής, ἐὰν μάλιστα ἀπέλθωσι τὰ πλοῖα. Πρὸς ἀνατολὰς τῶν Χανίων ὑπάρχουσι τρισχίλιοι ἑπαναστάται μετὰ τριῶν τηλεβόλων, πρὸς νότον δὲ δισχίλιοι. Ἕτεροι χίλιοι ἐγγὺς τοῦ Κισσάμου δύνανται νὰ κατέλθωσιν ἐντὸς ἡμισείας ὥρας πρὸς τὴν πόλιν. Εἰς τὸ Ἀκρωτήρι ὑπάρχουσι 500. Οἱ ἑπαναστάται ἔχουσι καὶ ἄλλα ἓξ τηλεβόλα, ἀλλὰ ποῦ εὑρίσκονται νῦν ἄγνωστον. Ὁ συνταγματάρχης Βάσσος ἀπέχει τῶν Χανίων ἓξ μίλια νοτιοδυσμικῶς. Ἔχει περὶ τοὺς τρισχιλίους Ἕλληνας στρατιώτας, εἶναι ὅμως διηρημένοι ἀνὰ τὴν νῆσον. Οἱ μετ' αὐτοῦ δὲν ὑπερβαίνουσι πιθανῶς τοὺς χιλίους. Λίαν δύσκολον εἶναι νὰ πορισθῇ τις ταχείας πληροφορίας.» Ἕνεκεν τῶν δυσχερειῶν τῆς διατροφῆς περὶ τὰ τέλη Μαρτίου οἱ ναύαρχοι συνέστησαν εἰς τοὺς πρεσβευτὰς νὰ παραστήσωσι τῇ Πύλῃ ὅτι «ἦτον ἐπάναγκες νὰ πείσῃ τοὺς μωαμεθανοὺς πρόσφυγας νὰ καταλίπωσι ταχέως καὶ προθύμως τὴν νῆσον, νὰ διευκολύνῃ δὲ τὴν μετανάστευσίν των.» Ὁ Ἄγγλος πρεσβευτὴς ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸν Σαλισβουρῆν· «Δὲν νομίζω ἐμαυτὸν ἐλεύθερον νὰ συμμορφωθῶ πρὸς τὸ αἴτημα τοῦ ναυάρχου. Ἡ Πύλη θ' ἀπαντήσῃ πιθανῶς ὅτι αἱ δυνάμεις, αἱ ἀναλαβοῦσαι τὴν φροντίδα περὶ τῆς νήσου, ὀφείλουσι νὰ προνοήσωσι περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ μωαμεθανικοῦ πληθυσμοῦ.» Τῇ 4 Ἀπριλίου ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν, μανθάνων τὴν εἰς Ἀκρωτήρι συμπλοκήν, ἐτηλεγράφει εἰς τὸν ναύαρχον· «Ἐπιμείνατε νὰ ληφθῶσιν αὐστηρότατα μέτρα, ὅπως ἀνακοπῶσιν οἱ Βασσηβουζοῦκοι, ὧν ὁ ἀφοπλισμὸς λίαν εὐχάριστος, μόνον δ' ἐν περιπτώσει ἀπολύτου ἀνάγκης ἐπιτρέψατε σύμπραξιν, ἔστω καὶ πρὸς τακτικὰ τουρκικὰ στρατεύματα, ἢ πολεμικὰ σκάφη. Δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀντικατασταθῶσι τοὺς Τούρκους εἰς τὰς προφυλακὰς συμμαχικὰ στρατεύματα, ὥστε νὰ μὴ καταλείπηται δικαιολογία ἐχθροπραξιῶν εἰς τοὺς ἑπαναστάτας; Ἐὰν ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις δὲν πεισθῇ ν' ἀνακαλέσῃ ἀμέσως τὰ στρατεύματά της ἐκ Κρήτης, τὸ καλήτερον εἶναι νὰ ἐπιτύχωσιν οἱ ναύαρχοι τὴν συγκέντρωσιν τῆς ὅλης αὐτῶν δυνάμεως ἐντὸς τῶν πόλεων. Συστήσατε τοῦτο εὐσταθῶς εἰς τοὺς ὑμετέρους συναδέλφους, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἀνυπέρβατος στρατιωτικὴ δυσχέρεια.» Ὁ Χάρρης ἀπήντα τῇ ἐπαύριον· «Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ναυάρχων, πρὸς ἣν συμφωνῶ, ἡ συγκέντρωσις ὅλων τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ἐντὸς τῶν πόλεων δὲν εἶναι νῦν φρόνιμος. Καὶ ἡ ἐνδεχομένη ἀνάκλησις τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ἐκ τῆς νήσου εἶναι σοβαρώτατον ζήτημα. Τὸ μέτρον δὲν πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐσπευσμένως καὶ ἡ διεξαγωγή του ἀπαιτεῖ ἄκραν λεπτότητα.» Τῇ 5 Ἀπριλίου ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ἐτηλεγράφει εἰς τὸν ναύαρχον· «Κατὰ τὴν γνώμην τῆς ῥωσσικῆς κυβερνήσεως, εἶναι ἀναγκαιότατον νὰ καταστήσωσιν οἱ ναύαρχοι ἀρίδηλον εἰς τοὺς Κρῆτας ὅτι ὁ ἀποκλεισμὸς ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν παρουσίαν τῶν στρατευμάτων τοῦ συνταγματάρχου Βάσσου. Ἐὰν μὴ ἀρθῇ πᾶσα στρατιωτικὴ πίεσις, πᾶσα ἐνάσκησις ἰδιωφελοῦς ἐπιῤῥοῆς, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξακριβώσωσιν αἱ μεγάλαι δυνάμεις τὰς ἀληθεῖς εὐχὰς τῶν Κρητῶν.» Περὶ τῶν προθέσεων τῶν Κρητῶν ἐτηλεγράφει αὐθημερὸν ὁ Βιλλιώττης· «Κατὰ τὰ φαινόμενα, οἱ χριστιανοὶ δὲν ἔλαβον τὴν περὶ αὐτονομίας προκήρυξιν, ἐντρέπονται ὅμως νῦν νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὴν εὐχὴν τῶν δυνάμεων, καίπερ καλῶς ἐννοοῦντες τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς νήσου προθέσεις των. Ἀπηύθησαν καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ περατωθῇ ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις. Οὐχ ἧττον θὰ ἐξακολουθήσωσι μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἑνώσεως, ἐφ' ὅσον μένουσιν ἐπὶ τῆς νήσου ἑλληνικὰ στρατεύματα. Δέον νὰ ἐννοηθῇ τοῦτο καλῶς, ἐφ' ὅσον δὲ σύμπας ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς ὁπλοφορεῖ, μόνον πολυάριθμος δύναμις ἐμπορεῖ νὰ ἐξώσῃ τῆς νήσου τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα. Τούτου γενομένου, οἱ Κρῆτες θ' ἀποδεχθῶσι πᾶσαν ἀπόφασιν τῶν δυνάμεων. Ὅσῳ μένουσι τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐπὶ τῆς νήσου, τόσῳ μείζων ἔσται ἡ δαπάνη τῶν χριστιανῶν, ἡ κατοστροφὴ τῆς περιουσίας, ἡ ἀνωφελὴς αἱματοχυσία.» Οἱ πρεσβευταὶ διετάσσοντο νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἐκ Κανδάνου καὶ Σελίνου προσφύγων, ἧν συνίστων οἱ ναύαρχοι. Ὁ Σαλισβουρῆς συνῄνει, ἀμφέβαλλεν ὅμως περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ διαβήματος. Πράγματι ἡ Πύλη διετύπου ἀντιῤῥήσεις. Ἐζήτει, τοὐναντίον, νὰ ἐπεκταθῇ ἡ περὶ τὸ Ἡράκλειον ζώνη, ἵνα βόσκωσι τὰ κτήνη τῶν μωαμεθανῶν. Τὸ ναυαρχεῖον ὑπεστήριζε τὴν πρότασιν. Ἀλλ' ὁ ναύαρχος ἠρώτα· Ἐννοεῖτε ν' ἀποκρούσωσι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα τοὺς ἑπαναστάτας, ἵνα κερδηθῇ μείζων χῶρος; Καίτοι τὸ μέτρον θὰ ὠφέλει τὰ μέγιστα τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, ἀπᾴδει πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν προγενεστέρων μου ὁδηγιῶν.» Ὁ ὑπουργὸς ἀνταπήντησε· «Τὴν αἴτησιν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ ἀνεκοίνωσα ὑμῖν, ἵνα μάθητε τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει φρόνημα καὶ οὐχὶ ἵνα μεταβάλω προγενεστέρας ὁδηγίσς, ὧν καλῶς ἠρμηνεύσατε τὸ καθόλου πνεῦμα. Ἔχουσιν ὁμοίας ὁδηγίας οἱ ὑμέτεροι συνάδελφοι, ἢ ἀποραίνονται ὑπὲρ ἐπεκτάσεως τῆς ζώνης διὰ χρησιμοποιήσεως τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων;» Ὁ ναύαρχος ἐβεβαίωσεν ὅτι καὶ οἱ συνάδελφοί του εἶχον κατ' οὐσίαν τὰς αὐτὰς ὁδηγίας. Μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου, ὁ Βάσσος ἐξεδήλωσεν, ὡς γνωστὸν, τὴν πρόθεσιν νὰ προσβάλῃ τὰ τουρκικὰ στρατεύματα. Ὁ ναύαρχος ὑπώπτευεν ὅτι ἡ ἐπίθεσις θὰ ἐγίνετο κατὰ τὸ Ἡράκλειον. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ἔπεμπεν εἰς τὸν ναύαρχον τὰς ἑξῆς ὁδηγίας· «Ἡ κυβέρνησις τῆς ἀνάσσης φρονεῖ ὅτι αἱ δυνάμεις, κατέχουσαι τὰ παράλια τῆς Κρήτης, ὅτε ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος, δικαιοῦνται ἀναντιῤῥήτως νὰ κωλύσωσι τὴν ἀποβίβασιν στρατευμάτων καὶ πολεμεφοδίων, ἅτινα θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο πιθανῶς κατὰ τῆς κατοχῆς. Τὸ αὐτὸ ἐπιχείρημα θὰ ἠδύνατο νὰ προταχθῇ, καίπερ δυσχερέστερον, κατὰ τῆς ἀποβιβάσεως τροφίμων. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον διαρκοῦσιν αἱ ἐχθροπραξίαι, καλῶς θὰ πράξωσιν οἱ ναύαρχοι χαλαροῦντες τὴν ἐπαγρύπνησιν, ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν εἰσαγωγὴν τροφίμων.» Τῇ 26 ὁ ὑπουργὸς ἐτηλεγράφει πάλιν· «Καταστήσατε καταληπτὸν εἰς τὸν συνταγματάρχην Βάσσον καὶ τοὺς ἑπαναστάτας, ἐὰν μὴ ἐγένετο ἤδη τοῦτο, ὅτι αἱ δυνάμεις ἀπεφάσισαν, ὅπως ἡ Κρήτη, διατελοῦσα ὑπὸ τὴν προστασίαν των, θεωρῆται ὡς οὐδέτερα κατὰ τὸν πόλεμον, ὅτι ἑπομένως, ἐὰν ἀπειληθῶσιν αἱ ὑπὸ διεθνῶν στρατευμάτων κατεχόμεναι πόλεις, θὰ λήψθωσι τ' ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς ὑπεράσπισίν των καὶ ἡ εὐθύνη θὰ πέσῃ ἐπὶ τῶν ἐπιτιθεμένων.» Μετὰ συνέντευξιν πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἑπαναστατῶν εἰς Ἀκρωτήρι, ὁ ναύαρχος ἐπέστελλεν· «Εὗρον αὐτοὺς δυσπίστους καὶ αἱμοδιψεῖς, καίτοι ἐγίνωσκον τὰς ἑλληνικὰς ἤττας. Ἐδήλωσαν ὅτι, παρὰ ν' ἀφήσωσι τὸν Βάσσον ν' ἀπέλθῃ, θὰ τὸν ἐτουφέκιζον μᾶλλον. Πιστεύω ὅτι ἐν γένει οἱ ἑπαναστάται τὰς αὐτὰς τρέφουσι προθέσεις.» Ὁ Βιλλιώττης ἐτηλεγράφει τῇ 3 Μαΐου· «Ἡ ἀπόφασις τῶν Κρητῶν νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ἕνωσιν δὲν ἐμειώθη ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἡττῶν ἐν Θεσσαλίᾳ, μετὰ δὲ τὰς μεγαλοφώνους καὶ ἐπανειλημμένας αὐτῶν δηλώσεις εἶναι τοῦτο φυσικόν. Κηρύττουσιν ὅτι θὰ φονεύσωσι μᾶλλον τὸν Βάσσον, ἵνα μὴ ἐπιτρέψωσι νὰ καταλίπῃ τὴν νῆσον, καὶ ὅτι, ἐὰν ἐπιτραπῇ αὐτοῖς νὰ ἐπιβιβασθῶσιν ἔνοπλοι, χιλιάδες θ' ἀπέλθωσιν εἰς Ἑλλάδα. Καυχῶνται ὅτι θὰ δείξωσι μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸ Ἀκρωτήρι τί δύνανται νὰ κατορθώσωσι, ὁ δὲ συνταγματάρχης Κερμαΐδ, ἐπισκεφθεὶς τοὺς περὶ τὸ Ἡράκλειον, μὲ πληροφορεῖ ὅτι καὶ ἐκεῖνοι τηροῦσιν ἦθος ἀδιάλλακτον. Οἱ ἑπαναστάται τὴν ἀνοχὴν τῶν δυνάμεων ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἀδυναμίαν. Εἶναι πεπεισμένοι ὅτι παραβιάζουσι τὸν ἀποκλεισμὸν, ἐφαρμοζόμενον πράγματι πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ μηδαμῶς πιέζοντα αὐτοὺς ἢ τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα, παρέχοντα δ' ἁπλῶς λαβὴν εἰς καταγγελίας κατὰ τῶν κυβερνήσεων ὡς λιμοκτονουσῶν τοὺς χριστιανούς. Πιστεύουσιν ὅτι τὰ διεθνῆ στρατεύματα δὲν ἐπεμβαίνουσι, διότι τοὺς φοβοῦνται. Ταῦτα πάντα εἶναι παράλογα, τὴν πεπλανημένην ὅμως πίστιν τῶν Κρητῶν ἐνισχύουσιν αἱ ἐπανειλημμέναι προσπάθειαι, ὅπως συνέλθωσιν εἰς ἑαυτοὺς διὰ φρονίμων συμβουλῶν καὶ συνεντεύξεων. Οἱ Κρῆτες τῶν ἐνδοτέρων διάγουσι νῦν τὸν συνήθη βίον. Πλανῶνται ἐπὶ τῶν ὀρέων διαμείβοντες σφαῖρας καὶ μὴ ἐργαζόμενοι. Πάσχουσι μόνοι οἱ ἐκ τῶν πόλεων, ἀλλ' οὗτοι εἶναι ὀλίγοι.» Τὰ τελευταῖα ἔγγραφα ἀνάγονται εἰς τὴν ἀνάκλησιν τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων. Τῇ 12 Μαΐου ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸν ναύαρχον· «Ἐξετάσατε μετὰ τῶν ὑμετέρων συναδέλφων τὸ ζήτημα τῆς ἅρσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἐὰν ἴδητε σημεῖα εἰσαγωγῆς ἐθελοντῶν καὶ ὅπλων, δύνασθε νὰ περάνητε αὐτὰ δι' ἀστυνομικῶν μέτρων. Καταστήσατε ὅ,τι τάχιον γνωστὸν εἰς τοὺς Κρῆτας ὅτι ἡ μὲν Ἑλλὰς παρητήθη τῆς προσαρτήσεως, μένει δ' ἰσχύουσα ἡ περὶ αὐτονομίας ὑπόσχεσις τῶν δυνάμεων.»

Η ΤΥΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς πραγματείας του, συνοψίζων εὐγλώττως τὰ πορίσματα τοῦ πολέμου, ὁ Διλλιὼν γράφει· «Μετὰ χερσαίου στρατοῦ ἐξ ἀτρομήτων, ἀλλ' ἀγυμνάστων ἀνδρῶν, ἀγομένων τῇδε κἀκεῖσε ἀσκόπως ὑπὸ ἀπείρους ἀρχηγούς, οἵτινες οὐδ' ἅπαξ κατώρθωσαν νὰ παρατάξωσιν αὐτοὺς εἰς μάχην· μετ' εὐαρίθμου σχετικῶς πυροβολικοῦ, οὗ τὸ μὲν ἓν τιμῆμα ἐστερεῖτο ἵππων, τὸ δ' ἄλλο ἀφίετο συστηματικῶς μακρὰν τῆς μάχης, ὅτε ἡ παρουσία του θὰ μετέβαλλε καταστρεπτικὴν ἦτταν εἰς νίκην περιφανῆ· μετὰ συνταγμάτων ἀνίππου ἱππικοῦ, κινουμένων βραδέως· μετὰ πεζικοῦ, ὁτὲ μὲν στερουμένου φυσιγγίων, ὁτὲ δὲ λαμβάνοντος πάλαι φυσίγγια ἀκινδυνότερα λίθων σφενδόνης· μετὰ δύο στρατῶν, περιπλανωμένων ἄνευ σχεδίου, προσπαθούντων νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς ἀντιφατικὰς διαταγὰς ἐκ παντοίων πηγῶν, ἀναγκαζομένων νὰ καταστρέφωσι τὴν νύκτα τὸ ἐπίμοχθον καὶ πολλάκις ἐπιτυχὲς ἔργον τῆς ἡμέρας καὶ νὰ κινδυνεύωσι τὴν ζωὴν τῶν ἐν τοιαύτῃ προσπαθείᾳ, καταλειπόντων ἀχρησιμοποιήτους λαμπρὰς νίκας καὶ φευγόντων ἀτάκτως ἐνώπιον ἡττημένου καὶ περιτρόμου ἐχθροῦ· μετ' εὐαρίθμου στόλου, διατασσομένου νὰ ἐπιτελέσῃ ἔργον, ὅπερ θὰ ὑπερέβαινε τὰς δυνάμεις ὅλων τῶν ἀγγλικῶν θωρηκτῶν, στερουμένου δ' ἐπαρκῶν γαιανθράκων καὶ πεζοναυτῶν πρὸς κατοχὴν ὀλίγων ἀνυπερασπίστων νήσων· μετὰ χερσαίων καὶ θαλασσίων δυνάμεων ἐκλυομένων ἀπαραδειγματίστως καὶ ὅ,τι κατώρθωσεν ἡ Ἑλλὰς εἶναι θαῦμα.» Ὁ διαπρεπὴς Ἄγγλος εὑρίσκει φυσικὴν τὴν ἔκρηξιν τῆς ἀγαναχτήσεως ἐν Ἀθήναις, παραδέχεται ὅμως ὅτι ἐξεμεταλλεύθη αὐτὴν καὶ ἡ κομματικὴ πολιτική. Ἀναφέρων τὰς αἰτιάσεις τοῦ Κ. Δεληγιάννη, τοῦ Κ. Λεβίδη κατὰ τοῦ βασιλέως, ἐπιλέγει· «Ξένοι ζῶντες ἐν συνταγματικαῖς χώραις δυσκόλως θὰ ἐννοήσωσι πῶς ἡγεμών, ὅστις, κατὰ τὸ Σύνταγμα, «οὐδὲν δύναται νὰ διαπράξῃ ἀδίκημα», ἠδυνήθη νὰ ἐφαρμόσῃ ἀνεξαρτήτως πολιτικὴν ἐπικίνδυνον καὶ ἀντικειμένην πρὸς τὴν τῆς κυβερνήσεως, οὐ μόνον ἄνευ τῆς ἐλαχίστης διαμαρτυρήσεως παρὰ τῶν ὑπουργῶν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπισήμῳ αὐτῶν κυρώσει καὶ δημοσίᾳ ἐγκρίσει. Οἱ σύμβουλοί του ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐλεύθεροι νὰ παραιτηθῶσιν. Καὶ ὅμως, οὐ μόνον ἔμειναν ἐν τῇ ἀρχῇ, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐξηκολούθουν μένοντες, ἐὰν μὴ ἀπελύοντο διὰ Β. διατάγματος. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι οἱ Ἕλληνες τῶν ζητημάτων τούτων ἀντιλαμβάνονται ἄλλως, ἢ ἡμεῖς, ἐν τῇ διαφορᾷ δὲ ταύτῃ κεῖται ἡ ῥίζα τοῦ κακοῦ, ἡ πηγὴ ὅλων τῶν καταστροφῶν, αἵτινες ἐνέσκηψαν ἐπὶ τῆς κακοδαίμονος χώρας, καὶ τοῦ χρονίου κινδύνου, ὅστις ἀπειλεῖ τὸ μέλλον τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἄβυσσος ἀληθὴς χωρίζει τὰ συνταγματικὰ προσχήματα καὶ τὰ πραγματικὰ γεγονότα. Αὐτὸ τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα εἶναι πλάσμα κατὰ συνθήκην, τὸ κρατοῦν δὲ σύστημα δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ καταταχθῇ εἰς γνωστὸν σύστημα. Οἱ ξένοι ἀποκαλοῦσιν αὐτὸ κατάχρησιν τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες λέγουσιν ὅτι οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς ἀντιπροσωπευτικὴν κυβέρνησιν καὶ περιγράφουσιν αὐτὸ ὡς βασιλικὴν ἐξουσίαν ἄνευ νομίμου ἐλέγχου, δημοσιογραφικὴν ἀκολασίαν ἄνευ μετριαστικῶν ἐπικρίσεων, ἐκλογικὴν διαφθορὰν ἄνευ ὑπερτέρων ἐθνικῶν σκοπῶν, ὑπουργικὴν παντοδυναμίαν ἀγοραζομένην διὰ θυσιῶν πρὸς τὸν Δία καὶ πλακουντίων πρὸς τὸν Κέρβερον, ἀμοιβὰς καὶ τιμὰς ἀπονεμομένας κατ' ἀντίστροφον λόγον πρὸς τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν ἀξίαν, δαπάνην δυσανάλογον πρὸς τὰ ἔσοδα, πρακτικὴν δικαιοσύνην ἀντιστρατευομένην πρὸς τὸν ἀφῃρημένον νόμον, συνταγματικὰς θεωρίας ἀναιρουμένας ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἕξεων καὶ δύναμιν ἄνευ εὐθύνης Πολιτικὰ κόμματα δὲν ὑπάρχουσιν. Ὑπάρχουσιν ἁπλῶς δύο ἢ πλείονες πολιτικοί, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ ἀριθμοῦ τινων βουλευτῶν, οὓς δεσμεύει ἡ εὐγνωμοσύνη ἐπὶ μελλούσαις εὐνοίαις. Ὡς ἐν Ἀμερικῇ, πᾶς πολίτης, ἀδιάφορον τίς ἡ κοινωνικὴ θέσις του, ἐλπίζει νὰ γίνῃ πρωθυπουργός. Πᾶς νεόπεπτος δικηγόρος, πᾶς τελειόφοιτος Πανεπιστημίου διορᾷ ἐν ἑαυτῷ σπέρματα Ῥισχελίως καὶ Βίσμαρκ, ἅτινα ἀνακόπτει μόνη ἡ ταπεινὴ ἀντιζηλία τῶν συμπολιτῶν του. Προσωπικῶς γνωρίζω τέσσαρας ἀγενείους νεανίας, οἵτινες, ἀντὶ νὰ ζητήσωσι βιοποριστικόν τι ἐπιτήδευμα, φοιτῶσιν εἰς τὰ καφενεῖα, ἱδρύουσιν ἀσήμους συλλόγους, ἐκφωνοῦσι δημοσθενείους λόγους ἐνώπιον ἀώρων ἀκροατῶν, εἶναι δὲ πεπεισμένοι ὅτι, ἐὰν ἐπιτύχωσι καὶ γίνωσιν ὑπουργοί, δὲν θὰ φανῶσιν ὑποδεέστεροι πολλῶν ἐκ τῶν προκατόχων των. Ἐν ταῖς πλείσταις χώραις, ἔμφυτος ἱκανότης, ἡ ἐκ τῆς γνώσεως πεῖρα, χαρακτὴρ ἐμπνέων γενικὴν ἐμπιστοσύνην καὶ θέλησις κατισχύουσα παντὸς προσκόμματος θεωροῦνται ἀναγκαῖα προσόντα. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀπέδειξαν ἐμπράκτως ὅτι τὰ προσόντα ταῦτα δὲν εἶναι ἀπαραίτητα, τὰ δ' ἀποτελέσματα εἶναι κατάφωρα ἐν τῷ ὁλέθρῳ κυβερνώντων τε καὶ κυβερνωμένων. Οἱ γευθέντες γραμμάτων ἄπροι ζητοῦσιν ἐν τῇ πολιτικῇ πόρον ζωῆς, οἱ φιλόδοξοι στάδιον, οἱ δὲ πλούσιοι ἐνασχόλησιν πορίζουσαν θέλγητρόν τι εἰς βίον ἀφρόντιδα. Ἰδιαιτέραν κλάσιν ἀποτελεῖ ὁ κομματάρχης· ὅστις πρέπει νὰ ἦναι ἰδίως δεινὸς περὶ τὸ λέγειν. Πᾶς Ἕλλην εἶναι ῥήτωρ ἐκ γεννετῆς, ὅστις τὴν ἐπιβεβλημένην σιωπὴν θὰ ἐθεώρει ὡς ἰσοδύναμον πρὸς θάνατον. Ἀλλ' ὁ κομματάρχης διαθέτει χείμαῤῥον λόγων ἀνεξάντλητον. Οἱ ἀκροαταὶ ἡδύνοντο ἐκ τῆς μελιῤῥύτου γλώσσης, ἐκ τῆς κλασικῆς πλοκῆς τῶν φράσεων, καὶ χάριν τῶν χαρισμάτων τούτων λησμονοῦσιν ὁποίαν πτωχείαν ἰδεῶν ὑποκρύπτουσιν. Ὁ «ἡγέτης» δὲν ὑπισχνεῖται μὲν ῥητῶς ὡς ὁ μοναχὸς νὰ ζήσῃ ἐν ἀγαμίᾳ καὶ πενίᾳ, ἀσκεῖ ὅμως πράγματι τὰς ἀρετὰς ταύτας, πρὸς τιμὴν δὲ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες, παρὰ τὰς δεινὰς ἐλλείψεις τῆς γραφειοκρατίας των, εἶναι κατὰ βάθος ἠθικὸς λαός, δέον νὰ λεχθῇ ὅτι οὐδέποτε ἐπέτρεψαν ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ πρωθυπουργικὸν ἀξίωμα ἀνήρ, μὴ ὢν λόγῳ προσωπικῆς ἀκεραιότητος ἀνώτερος ὑποψίας.» Γραφικώτατα περιγράφει ὁ Διλλιὼν τὸν βίον τῶν Ἑλλήνων πρωθυπουργῶν, περικυκλουμένων νυχθημερὸν ὑπὸ προσωπικῶν ἀπαιτήσεων. Οἱ συγγενεῖς, οἱ γνώριμοι, οἱ ὀπαδοί, αὐτοὶ οἱ ὑπηρέται τῶν ὑπουργικῶν βουλευτῶν νέμονται τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐξουσίας καὶ τὰ πάντα κρίνουσιν ἐπιτεταμμένα. Ὡς οἱ συνταγματικοὶ βασιλεῖς, δὲν δύνανται νὰ διαπράξωσιν ἀδίκημα, τοὐλάχιστον ἀδίκημα τιμωρούμενον ὑπὸ τοῦ νόμου. Οἱ υἱοί των ἐξαιροῦνται τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ αἱ θυγατέρες των διορίζονται διδασκάλισσαι. Ταχυδρομεῖον καὶ τηλέγραφος δὲν ἔχουσι δι' αὐτοὺς ἀπόῤῥητα καὶ οἱ τελωνιακοὶ ὑπάλληλοι δὲν τολμῶσι νὰ τοὺς ὑβρίσωσιν ἐξετάζοντες τὰς ἀποσκευάς των. Οἱ φόροι συλλέγονται ὑπὲρ αὐτῶν, ὑπὲρ αὐτῶν ὡριμάζουσι τὰ θέρη καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος φαίνεται χέων τὸ θάλπος του ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁ Διλλιὼν χαράσσει εἰκόνα τῆς φαυλοδιοικήσεως καὶ τῆς δικαστικῆς διαφθορᾶς, ἣν Ἕλλην μὴ νομίζων τὸ ψεῦδος ὑποχρέωσιν φιλοπατρίας, ὀφείλει νὰ παραδεχθῇ ὡς πιστοτάτην. Περὶ τῶν παραπόνων κατὰ τοῦ βασιλέως ἀποφαίνεται ἐνδοιαστικῶς, ἀνομολογεῖ ὅμως ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει πολλὰ εἰς τὴν ἐνεστῶσαν δυναστείαν. «Ὅλα τὰ ἄλλα (προστίθησιν) εἶναι ἀμφίβολα· ἓν εἶναι τὸ ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι, ἐὰν μὴ τὰ κακά, ἅτινα λυμαίνονται τὸν τόπον δίκην καρκίνου καὶ ἔφεραν αὐτὸν εἰς τὸ χεῖλος ἀνεπανορθώτου ὀλέθρου, ἀρθῶσι ταχέως, ἔστω καὶ διὰ τῆς ἀλγεινοτάτης τῶν ἐγχειρήσεων, ἡ Ἑλλὰς θὰ παύσῃ ταχέως ὑπάρχουσα ὡς κράτος ἀνεξάρτητον. Ἔχει ὁ λαὸς ἀρκοῦσαν νοημοσύνην καὶ δύναμιν θελήσεως, ὅπως διαγνώσῃ τὸ φάρμακον καὶ ἐπιβάλῃ αὐτὸ ἀδυσωπήτως; Πολλοὶ τῶν ξένων ἀπαντῶσι διστακτικῶς, ἤκουσα δὲ καὶ Ἕλληνα λέγοντας· «Ὁ ἐνεστὼς ἐρεθισμὸς θὰ παρέλθῃ κατὰ μικρὸν καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη θὰ εὑρισκώμεθα εἰς τὰ παλαιά. Ὁ Δεληγιάννης θὰ κυβερνᾷ πάλιν καὶ ὁ βασιλεὺς θὰ ἄγῃ καὶ θὰ φέρῃ τὸν Δεληγιάννην. Εἴμεθα ἀνίκανοι νὰ ὠφεληθῶμεν ἐκ τοῦ μαθήματος»

Ὁ Διλλιὼν φαίνεται συνδέων ἐλπίδας ἀνορθώσεως πρὸς τὸν Κ. Ῥάλλην, περὶ οὗ διηγεῖται παντοῖα τιμητικὰ ἀνέκδοτα. Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ συμμερισθῶμεν τὰς ἐλπίδας, οὐχὶ διότι δυσπιστοῦμεν πρὸς τὴν προσωπικὴν εὐφυΐαν καὶ χρηστότητα τοῦ ἐνεστῶτος πρωθυπουργοῦ, ἀλλὰ διότι φρονοῦμεν ὅτι καὶ δεκαπλασία εὐφυΐα καὶ χρηστότης οὐδὲν θὰ κατώρθου ἄνευ ῥιζικῆς ἀλλαγῆς συστήματος σαπροῦ μέχρι ῥίζης Μετὰ τὸ τραγικὸν ναυάγιον τοῦ Τρικούπη, τὸ ζήτημα τοῦτο ἐλύθη ἀνεκκλήτως καὶ πᾶσα νέα ἀπόπειρα δι' ἀνθρώπων μετριωτέρων διαστάσεων παρατείνει ἀνωφελῶς τὴν ἀγωνίαν τοῦ ἔθνους. Ὁ ἐπίλογος τῆς πραγματείας ἔχει ὡς ἑξῆς· «Τοιοῦτος ὁ ἀνήρ, ὁ ἀναλαβὼν νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ ὀλέθρου. Ἐνδέχεται ν' ἀποτύχῃ· ἀλλ' οὐδεὶς θὰ ἐπετύγχανε κάλλιον. Ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι αἱ προσπάθειαί του θὰ στερφθῶσι δι' ἐπιτυχίας καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς, ἀπομιμουμένη τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλίας, θὰ ὠφεληθῇ ἐξ ἀλγεινοῦ, ἀλλὰ σωτηρίου μαθήματος Ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς μικροὺς πολιτικούς του, εἶναι πεπροικισμένος διὰ σπανίων χαρισμάτων πνεύματος καὶ καρδίας καὶ ἐμπορεῖ ἔτι νὰ συντελέσῃ ἐντίμως εἰς ἀνάπλασιν τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἐξ οὐδεμιᾶς ἀπόψεως καθυστερεῖ τῶν Ῥωμούνων, οἵτινες, ὑπὸ τὴν συνετὴν ἡγεσίαν τοῦ βασιλέως Καρόλου, ἐγένοντο ὄλβιοι καὶ εὐδαίμονες

ἡμέρας ἀπεβίωσε καὶ ἕτερος Πετμεζᾶς, ὁ Λεωνίδας, χρηματίσας πολλάκις βουλευτὴς, πληρεξούσεως καὶ Β. Ἐπίτροπος παρὰ τῇ Τραπέζῃ, γαμβρὸς δ' ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Γενναίου Κολοκοτρώνη. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἦτον εἷς τῶν ὀλίγων, τῶν φερόντων ἔτι τὴν φουστανέλλαν. — Ὁ φιλόπατρις Παν, Σπ. Τοπάλης ἐκ Συράκου τῆς Ἠπείρου, προσενεγκὼν ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν καὶ ἐθνικῶν σκοπῶν ὑπὲρ τὰς 200 χιλιάδας δραχμῶν, ἐπεμψεν ἔτι ὑπὲρ τῶν τραυματιῶν 4100 φιλιάλας κονιὰκ, 2222 ἀσπρόρρουχα καὶ 450 κλινοσκεπάσματα. Ὁ αὐτὸς φιλογενὴς ἀνὴρ ἔπεμψε 5000 δραχμὰς ὑπὲρ τοῦ οἰκονομικοῦ συσσιτίου. — Τὸ μέρισμα τῆς Ἐθν, Τραπέζης διὰ τὴν λήξασα ἑξαμηνίαν ὡρίσθη εἰς δρ. 45. — Τὸ «Ἄστυ» συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς οἰκειοθελοῦς προσλήψεως εἰδημόνων Εὐρωπαίων πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας. Τὴν αὐτὴν περίπου ἰδέαν ἐξέφρασε καὶ ἡ «Ν. Ἡμέρα», ἀποφανθεῖσα ὑπὲρ ἐλέγχου, ἀσκουμένου εἰς τὸ κέντρον καὶ ἐπὶ τῆς ὅλης οἰκονομικῆς διαχειρίσεως. Ἀλλ' ἵνα τὸ μέτρον φέρῃ ἀνόρθωσιν πίστεως καὶ περιβληθῇ ἐγγυήσεις διαρκείας καὶ λυσιτελείας, εἶναι ἀνάγκη νὰ καθιερωθῇ διὰ συμβάσεως πρὸς τὰς δυνάμεις, ὧν τρεῖς κέκτηνται ἤδη τίτλον ἐποπτείας ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν οἰκονομικῶν διὰ τοῦ ἐγγυημένου δανείου τοῦ 1832. Κατ' οὐσίαν ἡ ἐκλογὴ τίθεται μεταξὺ τραπεζιτῶν καὶ κυβερνήσεων, μεταξὺ Ὀρνστάϊν καὶ Λόου.

Ἀξιοσέβαστος φίλος ἐπιστέλλει ἡμῖν ἐξ Ἀθηνῶν· «Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐπήραμεν πράγματι διὰ τοῦ πολέμου, τὸ γνωρίζετε, εἶναι ἡ . . . ἐξουσία· γνωρίζετε δὲ βεβαίως, ἂν καὶ δὲν τὰς ἀπαριθμεῖτε ὅλας. τὰς πλεκτάνας, τοὺς ἐκφοβισμοὺς, τὰ προηγηθέντα μυστικοσυμβούλια, καθ' ἃ ἐξυφαίνοντο αἱ πλεκτάναι, τοὺς bravi οἵτινες ἐτέθησαν εἰς κίνησιν γλωσσῶν καὶ σωμάτων κλπ. κλπ., δὲν γνωρίζετε ὅμως τὰ νῦν διενεργούμενα πρὸς μέλλουσαν σωτηρίαν τῆς δόλιας πατρίδος, πρὸς περισυλλογὴν τῶν ναυαγίων αὐτῆς, πρὸς ἐπανόρθωσιν πολυχρονίων σφαλμάτων. Σκεπτόμεθα ἐν πρώτοις, πῶς θέλωμεν παρατείνει τὴν κατοχὴν τῆς ἐξουσίας καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης καὶ ἰδοὺ πῶς φρονοῦμεν ὅτι θέλωμεν ἐπιτύχει. Ἡ ὑφισταμένη Σύνοδος τῆς Βουλῆς ἔλαβε, εἶναι ἡ . . . ἐξουσία· γνωρίζετε δὲ βεβαίως, ἂν καὶ δὲν τὰς ἀπαριθμεῖτε ὅλας. τὰς πλεκτάνας, τοὺς ἐκφοβισμοὺς, τὰ προηγηθέντα μυστικοσυμβούλια, καθ' ἃ ἐξυφαίνοντο αἱ πλεκτάναι, τοὺς bravi οἵτινες ἐτέθησαν εἰς κίνησιν γλωσσῶν καὶ σωμάτων κλπ. κλπ., δὲν γνωρίζετε ὅμως τὰ νῦν διενεργούμενα πρὸς μέλλουσαν σωτηρίαν τῆς δόλιας πατρίδος, πρὸς περισυλλογὴν τῶν ναυαγίων αὐτῆς, πρὸς ἐπανόρθωσιν πολυχρονίων σφαλμάτων. Σκεπτόμεθα ἐν πρώτοις, πῶς θέλωμεν παρατείνει τὴν κατοχὴν τῆς ἐξουσίας καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης καὶ ἰδοὺ πῶς φρονοῦμεν ὅτι θέλωμεν ἐπιτύχει. Ἡ ὑφισταμένη Σύνοδος τῆς Βουλῆς ἔλαβε τὴν παράτασιν τοῦ κοινοβουλίου, ὥστε δὲν ἔχει ὡρισμένην διάρκειαν. Ἅμα δυνηθῇ ἡ κυβέρνησις νὰ φέρῃ εἰς τὴν Βουλὴν συμβόλαιον εἰρήνης, ἔστω καὶ προσωρινὸν, θέλει τὴν συγκαλέσει, καὶ ζητήσει τὴν ἐπιψήφισιν. Μετὰ τοῦτο ἡ Βουλὴ εἶναι ἄχρηστος καὶ ἡ ἕκτακτος Σύνοδος κλείεται καὶ ἡ ἐξουσία μένει εἰς χεῖράς μας μέχρι τοῦ προσεχοῦς Νοεμβρίου. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐνεστῶσα Βουλὴ φαίνεται ὅτι οὐ βούλεται συνιέναι, ἐπειδὴ ἕως τότε εἶναι πιθανὸν ἡ Τουρκία νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς Θεσσαλίαν, ἔστω καὶ κολωβωμένην Θεσσαλίαν, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ καταστῶσι δυναταὶ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ, ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ λαμβάνομεν τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς καὶ κάμομεν βουλευτικοὺς συνδυασμοὺς ἀμιγεῖς ἢ μικτοὺς καὶ «τί ἔχεις Γιάννη, τ' εἶχα πάντα». Ἐπειδὴ δὲ «τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ πρὶν πεινάσουν μαγειρεύουν» ἑτοιμάζομεν ἀπὸ τοῦδε καὶ τινας συνδυασμοὺς βουλευτικοὺς καὶ δὴ τὸν τῆς πρωτευούσης. Φέρονται ἤδη τὰ ὀνόματα τοῦ στρατηγοῦ Σμολένσκη ὃν θέτομεν ἐπὶ κεφαλῆς, ὠφελούμενοι τῆς μεγάλης αὐτοῦ δημοτικότητος (διὰ νὰ ταπεινώσωμεν καὶ αὐτὸν τὸν ἀκέραιον στρατιώτην), τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ Δημ. Ῥάλλη, τοῦ Στεφάνου Δραγούμη, τοῦ Δημ. Μ. Καλλιφρονᾶ καὶ ἄλλων ἐκ τῶν γνωστῶν ἀλλοτε ὑποψηφίων τοῦ τρικυπρικοῦ καὶ ῥαλλικοῦ κόμματος, τὰ ὁποῖα προσπάθειαι καταβάλλονται ὅπως συγχωνευθῶσι. Περὶ ταῦτα περισπᾶται τὸ ὑπουργεῖον καὶ ἵνα εἰμαι δίκαιος, οἱ πλεῖστοι τῶν παρ' ἡμῖν πολιτευομένων, αἱ δὲ interviews τῶν πλείστων, οὐδὲν ἄλλο σημαίνουσιν εἰμὴ ὅτι οἱ πλεῖστοι Ἕλληνες ἔσω καὶ ἔξω εἶμεθα ἀφελεῖς καὶ δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι αἱ interviews χρησιμεύουσιν εἰς τὰς συντάξεις τῶν ἐδῶ ἐφημερίδων, ὡς ὅλη ἐνδιαφέρουσα διὰ τὸ πολὺ κοινὸν, εἰς δὲ τοὺς ἰντερβιουαριζομένους, διὰ νὰ γίνεται θόρυβος περὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν, λεγόντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ ἐναντία τῶν ὅσων πιστεύουσι. Μειδιῶ μ' ὅλην τὴν ἐκνευρίζουσάν με δυσθυμίαν, ἀναγινώσκων ἀποφαινομένους περὶ ῥιζικῶν ἐν Ἑλλάδι μεταρρυθμίσεων (πάντοτε ὅμως διὰ τοῦ κατακουρελιασθέντος ἐπὶ 35 ἤδη ἔτη Συντάγματός μας) περὶ ἀκραδάντου ἐμμονῆς καὶ ἀφοσιώσεως αὐτῶν, εἰς τὴν καθεστηκυῖαν ἀνωτάτην ἀρχὴν, ἐκείνους οἵτινες μόνην ἀναγκαίαν μεταρρύθμισιν θεωροῦσιν τὴν ἀλλαγὴν προσώπων ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ὅταν εἶναι ἔξω αὐτῆς, ἢ προσβλέπουσι διαρκῶς εἰς τὴν πολιτικὴν πυξίδα, ὅπως στρέψωσι τὴν πρῷραν τοῦ σκάφους των, πρὸς τὸν πνέοντα ἢ πνεύσοντα σύριον ἄνεμον. Διαρρηγνύεσθε, κράζων ἐπανειλημμένως ὅτι ἡ παροῦσα κατάστασις, δὲν δύναται, δὲν πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐγὼ συμφωνῶ πληρέστατα μεθ' ὑμῶν. Ἄλλοτε, ἔχων τὴν εὐχαρίστησιν νὰ συνδιαλέγωμαι μεθ' ὑμῶν, ἐξέφραζον τὴν ἐλπίδα βελτιώσεως τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, δι' ἐλεύσεως εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας προσώπων βουλομένων μετ' αὐταπαρνήσεως, ἀρωγῇ τῆς βασιλείας, νὰ δώσωσιν ὄχι δείγματα μεγάλης σοφίας, ἀλλὰ πατρικῆς διοικήσεως. Ἀλλὰ τώρα πιστεύω, μετὰ τὴν γενομένην καταστροφὴν, ὅτι τοῦτο δὲν ἀρκεῖ καὶ οἱ πολιτευόμενοι, κυβερνῶντες καὶ κυβερνώμενοι, ὅλοι ἐν γένει, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, δέον ν' ἀποβάλωσιν ἕξεις χρονίας, αἵτινες παρ' αὐτοῖς κατέστησαν σχεδὸν «δευτέρα φύσις». Τοῦτο δὲν κατορθοῦται πλέον διὰ βουλευτικῶν νομοθετημάτων, ὡς κάλαμος σαλευσίμων. Δὲν εἶναι, φοβοῦμαι, πλέον δυνατὸν, μάλιστα μεθ' ὅσα ἀνέφερα ὡς διενεργούμενα καὶ σήμερον, νὰ ἴδωμεν τὸ θαῦμα, ὑπουργῶν μὴ σκεπτομένων περὶ τοῦ κόμματος καὶ τῆς πλειονοψηφίας ἢ μᾶλλον τῆς ἀπαρτίας, ἥτις κατέστη ἀπό τινων ἐτῶν ἀναγκαία πρὸς τὸ νομοθετεῖν δῆθεν, κατ' οὐσίαν ὅμως πρὸς τὸ κυβερνᾶν· δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ βουλευταὶ νὰ μὴ μετρῶνται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τοῦ κομβολογίου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, διὰ νὰ βλέπῃ αὕτη ἂν δύνανται νὰ πάρῃ καὶ τὸν προϋπολογισμὸν μόνον καὶ τοὺς στείλῃ «ς τὰ σπίτια των», οὔτε οἱ αὐτοὶ βουλευταὶ νὰ παύσωσι γνωρίζοντες τὴν δύναμίν των εἰς ἓν κόμμα. Δι' ὅλα ταῦτα, ἐπαναλαμβάνω, συμφωνῶ μὲ τὰς ἰδέας σας ἐν γένει, παρατηρῶ μόνον ὅτι ἴσως ἡ πενταετία, ἣν προτείνετε, ἐμπορεῖ νὰ περιορισθῇ εἰς τριετίαν ἔστω καὶ διετίαν μόνον, λαμβάνουσα τὸν χαρακτῆρα τῆς δοκιμῆς. Ἂς σχηματισθῇ κατ' αὐτὴν ἓν συμβούλιον συγκείμενον ἐκ παντὸς στοιχείου διαπρέποντος ἐν Ἑλλάδι τὴν παιδείαν τὴν πείραν καὶ τὴν διάνοιαν, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπέχῃ θέσιν Βουλῆς καὶ συνεργάζηται μετὰ τοῦ βασιλέως, ἀκόμη κατ' οἰκείαν τμήματα μετὰ τῶν ὑπουργῶν· ἂς συντάσσῃ τοῦτο τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ κράτους καὶ τὸν ἐφαρμόζῃ διὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ βασιλέως, ἂς ἐπιβάλῃ τὰς φορολογίας τροποποιοῦν αὐτὰς, κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ κράτους καὶ ἐν πάσῃ δυνατῇ ἰσότητι, ἂς μεταρρυθμίσῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον τὰ τῆς δικαιοσύνης, τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως, τὰ τοῦ στρατοῦ καὶ ναυτικοῦ καὶ ἐν γένει ἂς φροντίσῃ νὰ μετακινήσῃ τὰ κακῶς κείμενα, τότε δὲ ἂς ἐπαναφέρῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ Συντάγματος, τροποποιουμένου ἢ μὴ, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν δειγμάτων τῆς τριετοῦς ἢ διετοῦς πείρας. Δὲν εἶμαι ποσῶς δημοσιονόμος καὶ ἐννοεῖται ὅτι πιθανώτατον ἐν τοῖς ἄνω νὰ περιέχωνται καὶ πολιτειακοὶ σολοικισμοί· ἀλλ' αὐτῶν ἡ διόρθωσις εἶναι ἔργον ἐκείνων, ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται ἡ ἀπόφασις».

ΑΥΣΤΡΟΟΥΓΓΑΡΙΑ.

Ἡ Κοινότης τῆς Τεργέστης ἐξακολουθεῖ περιέπουσα πιστῶς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, κατ' ἔτος δ' ἡ τελετὴ τῆς διανομῆς τῶν βραβείων μαρτυρεῖ πόσον ἀκμαῖος σῴζεται ἐν αὐτῇ ὁ πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ πρὸς τὰ πάτρια ἐν γένει ἔρως. Καὶ ἐφέτος πυκνὴ συνήχθη ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν σχολείων αἰθούσῃ ὁμήγυρις, περὶ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Κοινότητος, τὰς λοιπὰς τῆς Κοινότητος ἀρχὰς καὶ τὸν ἱερὸν κλῆρον. Τὰς ἐπιτοπίους ἀρχὰς ἐξεπροσώπει ὁ αὐτοκρατορικὸς ἐπόπτης Ζαβάνιας. Μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι ἔψαλον ἐναρμονίως τὸν αὐστριακὸν καὶ τὸν ἑλληνικὸν ὕμνον, ἐνθουσιωδῶς χειροκροτηθέντας. Ὁ σχολάρχης Κ. Πασχάλης ἀπήγγειλε λόγον, περιέχοντα πολυτίμους ὑποθήκας πατριωτισμοῦ καὶ εὐσεβείας. Τὴν ἀγγελίαν ὅτι ὁ Κ. Χριστόφορος Βαδάκος μετ' εὐδόκιμον διδασκαλίαν τεσσάρων καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του, γενομένην μετὰ λύπης δεκτὴν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Κοινότητος, ἀπεδέχθη ἡ ὁμήγυρις μετ' ἐνδείξεων εὐγνώμονος τιμῆς πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα χρηστὸν διδάσκαλον. Εἶτα ὁ σεβαστὸς πρόεδρος βαρῶνος Παῦλος Ῥάλλης διένειμε τὰ ἓξῆς βραβεῖα ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Ξενοφῶντος Σεκληστινοῦ· ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει φράγκα τριακόσια εἰς τὸν Ἕκτορα Δεσύλλαν καὶ φράγκα διακόσια εἰς τὸν Ἕκτορα Ῥιναλδῆν· ἐν τῇ ἑπομένῃ τάξει φράγκα διακόσια εἰς τὸν Παῦλον Ξύδην. Τὸ ἑκατοντάφραγκον βραβεῖον ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τῆς μακαρίτιδος Ἐρατοῦς Πιτσιπιοῦ ἀπενεμήθη εἰς τὴν λόγῳ ἐπιμελείας καὶ κοσμιότητος διαπρέψασαν μαθήτριαν Ἀμαλίαν Κωνσταντινίδου. Ὁ σεβαστὸς πρόεδρος συνεχάρη τοὺς ἀριστεύσαντας παῖδας καὶ παρώρμησεν αὐτοὺς εἰς τὴν αὐτὴν καὶ μείζονα ἐπιμέλειαν ἐν τῷ μέλλοντι, ἐξέφρασε δ' εὐχαριστήρια πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ τὰς διδασκαλίσσας, ὡς καὶ πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν ἐπόπτην διὰ τὴν ἑκάστοτε φιλόφρονα αὐτοῦ ἀρωγήν. Μεγάλως συνεκίνησε τὴν ὁμήγυριν ὁ βραβευθεὶς Ἕκτωρ Δεσύλλας, ἐκφράσας τὴν πρὸς τὴν Κοινότητα εὐγνωμοσύνην ἑαυτοῦ καὶ τῶν συμμαθητῶν του. Μετὰ τὰ ἑλληνικὰ ᾄσματα, ἄτινα θερμαὶ κατέστεψαν χειροκροτήσεις, ἔληξεν ἡ σεμνὴ τελετὴ, ἐν μέσῳ γενικῶν εὐχῶν, ὅπως ἡ Κοινότης ἐξακολουθῇ εὐημεροῦσα καὶ προκόπτουσα ἐκ πάσης ἀπόψεως.

Ὑπὲρ τῶν ἐκ Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου προσφύγων προσήνεγκον εἰς τὸ ἑλληνικὸν Γεν. προξενεῖον Τεργέστης Γεώργιος καὶ Ἀλέξανδρος Ἀφεντούλης φράγκα χρυσᾶ 1000, ἀνώνυμος φράγκα χρυσᾶ 500, Ἰωάννης καὶ Κωνσταντῖνος Γ. Χ. Κωστῆ δραχμὰς 2000.

ΙΤΑΛΙΑ.

Λίαν αὐστηρῶς κρίνει, νομίζομεν, ὁ «Ἑσπερινὸς Ταχυδρόμος» τῶν Μεδιολάνων, ἀποφαινόμενον ὅτι ἡ Ἑλλὰς, οὐ μόνον διεκύβευσε τὸ παρὸν καὶ ὑπεθήκευσε τὸ μέλλον, ἀλλ' ἀπώλεσε καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικαλῆται τὸ παρελθόν.» Χώραι πολλῷ τῆς Ἑλλάδος μείζονες ὑπέστησαν ἥττας ταπεινωτικωτέρας, χωρὶς νὰ ἐπέλθωσιν αἱ φοβεραὶ αὗται συνέπειαι. Ἐν Κουστόζᾳ ἐπολέμησαν δύο καθ' ἑνὸς, οὐχὶ εἷς κατὰ δύο καὶ ἐν Λίσσᾳ οἱ τραπέντες ἦσαν πολυαριθμότεροι τῶν τρεψάντων. Ὅτι καὶ γενναῖα στρατεύματα ὑπόκεινται εἰς πανικοὺς ἐδιδάχθησαν οἱ Ἰταλοὶ πέρυσιν ἔτι ἐν Ἀφρικῇ. Ἡ Ἑλλὰς, περὶ τούτου οὐδεμία ἀμφιβολία, εὑρεθεῖσα διὰ προϊούσης ἀκολασίας ἀκυβέρνητος (διότι ἡ κυβέρνησις τῶν ἀγυιῶν δὲν ἀποτελεῖ κυβέρνησιν) διέπραξεν ἀσύγγνωστον παραφροσύνην· ἀλλ' ἐὰν ὁ λαὸς ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ παθήματος, δύναται νὰ ἐκπλήξῃ ἔτι τὸν κόσμον διὰ τῆς ταχύτητος τῆς ἀναῤῥώσεως. Ἐὰν καὶ ἡ ἦττα εἰς οὐδὲν χρησιμεύσῃ, ἐὰν τῇ ἐπαύριον τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης παραδοθῶμεν πάλιν ἀκράτητοι εἰς κομματικὰς διαμάχας, εἰς συνδυασμοὺς ἐκλογικοὺς καὶ ἀγῶνας περὶ ἐκπορθήσεως χαρτοφυλακίων, τότε βεβαίως τὸ βασίλειον θὰ καταῤῥεύσῃ τάχιστα ὑπὸ τοὺς καγχασμοὺς καὶ τοὺς ἐμπτυσμοὺς τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ καὶ τότε δὲν θὰ ἐπισῤῥαγισθῇ ἡ τύχη ἔθνους, ὅπερ ἔχει ἱστορίαν πολὺ ἀρχαιοτέραν τῆς τοῦ βασιλείου καὶ ἐπέζησε φοβερωτέρων καταστροφῶν.

Ὁ Κ. Δεληγιάννης, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ «Ἑσπερινοῦ Ταχυδρόμου» τῶν Μεδιολάνων περὶ τοῦ ἐλέγχου, εἶπεν· «Ἡ γνώμη μου εἶναι καὶ γνώμη πάντων τῶν φίλων μου, τουτέστι τῆς πλειονοψηφίας τῆς Βουλῆς, τολμῶ δ' εἰπεῖν τοῦ ἔθνους σύμπαντος. Ὁ ἔλεγχος εἶναι ὁ τάφος, ὅστις θὰ καταπίῃ ὅ,τι ἀπέμεινεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος. ἐκ τῶν ἐλευθεριῶν της καὶ τῶν ἐλπίδων της. Οὐδεμία κυβέρνησις, οὐδεμία Βουλὴ θὰ δεχθῇ ποτε τὴν ὁλοσχερῆ ὑποταγὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ἑβραίους τῆς Γερμανίας. Δὲν πιστεύω, δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι αἱ δυνάμεις, εἰς ἃς ἡ Ἑλλὰς ἐνεπιστεύθη τὰ συμφέροντά της καὶ τὴν τιμήν της, θὰ συμφωνήσωσι νὰ καταχρασθῶσι τὴν ἐνεστῶσαν θέσιν, ὅπως ἐπιβάλωσι διὰ τῆς βίας εἰς τὴν ἀτυχῆ ταύτην χώραν τὴν ὑστάτην καὶ ὑπερτάτην ὕβριν. Ὁποσδήποτε ἡ Βουλὴ δὲν εἶναι ἁρμοδία νὰ ἐπιλύσῃ τὸ ζήτημα, ἔτι δ' ἀναρμοδιώτεροι εἶναι κυβέρνησις καὶ βασιλεύς. Μόνη ἡ Ἐθνοσυνέλευσις θὰ εἶχε τὴν δέουσαν ἐξουσίαν. Τὸ Σύνταγμα ἡμῶν εἶναι σαφές. Ἀλλ' ἡ πρόσκλησις Ἐθνοσυνελεύσεως ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ θὰ ἦτον ἀπερίσκεπτος, πλήρης δεινῶν ἐσωτερικῶν κινδύνων. Οἱ θιασῶται τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος, ἴδως οἱ ζητοῦντες αὐτὴν ἀμέσως καὶ ὄντες, κατ' ἐμὲ, οἱ χειριστοὶ τῆς πατρίδος ἐχθροί, δὲν θὰ ἐπέτρεπον νὰ συζητηθῇ μόνος ὁ ἔλεγχος, οὐδὲ δ' εἰς τὴν πατρίδα, ἐὰν ἐν τοιαύταις στιγμαῖς ἤρχιζεν ἐρεθισμὸς πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ πολιτεύματος!»

Ἡ κενὴ αὕτη φλυαρία εἶναι ἀξία τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς, οὗ ὁ ἐγκέφαλος ἔκειτο ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ ἄκρον τῆς γλώσσης. Ὁμιλεῖ περὶ τῶν συμφορῶν τῆς πατρίδος, ὡς ἐὰν ὑπῆρξεν ἁπλοῦς θεατής. Καὶ ὅμως αὐτὸν βαρύνει τὸ χρῆμα, αὐτὸν τὸ αἷμα, αὐτὸν ἡ κολόβωσις τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, αὐτὸν ἡ περικοπὴ τῆς ἀνεξαρτησίας! Ὁ ἔλεγχος πρόκειται νὰ ἐπιβληθῇ, διότι ἐσκόρπισε πρὸ δωδεκαετίας 130 ἑκατομμύρια διότι ἐσκόρπισεν ἄλλα τόσα τώρα, διότι ἠνάγκασε τὴν Ἑλλάδα νὰ καταβάλῃ τὴν Ἑλλάδα. Μηδὲν μαθὼν, μηδὲν ἀπομαθὼν καὶ ἐκ τόσων τραγικῆς πείρας, φαντάζεται ὅτι θὰ περιαγάγῃ τὰς δυνάμεις εἰς ἀμηχανίαν λέγων ὅτι ἡ Βουλὴ δὲν εἶναι ἁρμοδία νὰ ἐγκρίνῃ τὸν ἔλεγχον καὶ ὅτι πρέπει νὰ συνέλθῃ Ἐθνοσυνέλευσις. Ἀλλ' αἱ δυνάμεις διαφωροῦσι περὶ τῶν λεπτομερειῶν τούτων τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ. Θὰ εἴπωσιν ἁπλῶς· «Ἰδοὺ οἱ ὅροι τῆς εἰρήνης, οὓς συνεφωνήσαμεν! Ἐὰν θέλετε, δεχθῆτέ τους. Ἐὰν ὄχι, κάμετε καλὰ μὲ τοὺς Τούρκους!» Ἐν τῇ μικροπονηρίᾳ του ὁ ἡγέτης τοῦ «κορδονίου», ἔχων τὴν ἀναίδειαν νὰ ὁμιλῇ ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους του, διότι σύρει ἔτι ὄπισθέν του συρφετὸν βουλευτικῶν ἀνδραπόδων, ὑπαινίσσεται ὡς ἀπειλὴν κατὰ τῆς Εὐρώπης ὅτι ἐνδέχεται ἡ Ἐθνοσυνέλευσις νὰ ψηφίσῃ καὶ ῥιζικωτέρας μεταβολὰς τῶν δεσμῶν. Ἡ Εὐρώπη ἀδιαφορεῖ πληρέστατα. Οὐδὲν ἔπαθε, διότι ἀνιδρύθη ἡ γαλλικὴ δημοκρατία, καὶ θὰ ταραχθῇ ἔτι ὀλιγώτερον, ἐὰν ἀνιδρυθῇ δημοκρατία ἑλληνική. Ὁ Βίσμαρκ ἀπεφάνθη μάλιστα ἐν τοῖς πολυκρότοις ἐγγράφοις πρὸς τὸν Ἄρνιμ ὅτι τοιαῦται δοκιμαὶ καὶ ὠφελοῦσι, διότι παρέχουσιν εἰς τὰ μοναρχούμενα κράτη τὸ ἀποτρεπτικὸν παράδειγμα τοῦ μεθύοντος Εἵλωτος. Καὶ ἡ μὲν γαλλικὴ δημοκρατία ζῇ ὁπωσδήποτε 26 ἔτη. Ἡ ἑλληνικὴ παρωδία δὲν θὰ ἔζῃ οὔτε 26 ἡμέρας καὶ μετὰ τὸ κωμικὸν intermezzo θὰ περιηχήσῃ ἐνώπιον τῶν αὐτῶν ἀναγκῶν. Εἶναι καιρὸς νὰ ἐνησήσωμεν τίς ἡ ἀληθὴς ἡμῶν θέσις καὶ νὰ περάσωμεν τὸ σύστημα τῶν ἐκφοβισμῶν, οὗ γευόμεθα τοὺς πικροὺς καρποὺς. Ἡ Εὐρώπη θέλει νὰ συντηρήσῃ καὶ νὰ σώσῃ τὸ βασίλειον, ὡς μέτρον δὲ συντηρήσεως καὶ σωτηρίας συνιστᾷ τὸν ἔλεγχον. Δὲν θὰ βιάσῃ ἡμᾶς νὰ καταπίωμεν ἄκοντες τὸ ἰατρικὸν καὶ εἶμεθα ἐλεύθεροι νὰ προτιμήσωμεν τὰς δεδοκιμασμένας πλέον συνταγὰς τοῦ Κ. Δεληγιάννη. Ἀλλ' ἵνα ἐξακολουθήσωμεν ἀπολαύοντες ἀνεξελέγκτως τῆς μέχρι τοῦδε εὐθαιμονίας, πρέπει νὰ θυσιάσωμεν τὴν Θεσσαλίαν. Ὁ πρῴην πρωθυπουργὸς. παρέχων νέαν ἀπόδειξιν ἀνοησίας ὅλως περιττὴν, ἀποδίδει τὸν ἔλεγχον εἰς σκευωρίαν τῶν «Ἑβραίων» τῆς Γερμανίας Καὶ ὅμως ἐπίσημος ἀνωμολογήθη πλέον ἐκ Βερολίνου ὅτι αὐτὸς ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ ἔφερε τοὺς Τούρκους εἰς Θεσσαλίαν ὡς δικαστικοὺς κλητῆρας, ὅπως κατισχύσῃ τῆς δυστροπίας τῶν ἑλληνικῶν κυβερνήσεων ἐν τῷ ζητήματι τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ καταστήσῃ δῆλον ὅτι τὸ «τίποτε, ἀχρεῖοι!» δὲν ἀποτελεῖ ἀσφαλῆ βάσιν οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

Ἡ «Ἐφ. τῆς Κολωνίας» δὲν παραδέχεται ὅτι αἱ δυνάμεις θὰ μετέλθωσι βίαν, ἵνα ἐξώσωσι τοὺς Τούρκους ἐκ Θεσσαλίας. «Αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συγκεκαλυμμέναι ἀπειλαί, αἱ ἐκατομιζόμεναι κατὰ τοῦ Σουλτάνου (λέγει) προβληματικὴν ἔχουσιν ἀξίαν. Τὰς ἀπειλὰς ταύτας περιέπαιξε καὶ περιεφρόνησεν ἀτιμωρητὶ ἡ μικρὰ Ἑλλὰς, μὴ δυναμένη νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν Τουρκίαν, ἥτις ἔχει ὄπισθέν της ὅλον τὸν ἰσλαμικὸν κόσμον. Προκειμένου περὶ βιαίας ἐξώσεως τῶν Τούρκων, αἱ μόναι δυνάμεις, αἵτινες πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν, εἶναι ἡ Ῥωσσία καὶ ἡ Ἀγγλία. Ἀλλ' ἡ ὅλη ῥωσσικὴ πολιτικὴ ἀπὸ ἐτῶν ἀποδεικνύει ὅτι δὲν θέλει νὰ ἐκτεθῇ ἐπὶ τοῦ Αἴμου, ἵνα μὴ παραλυθῇ ἡ ἐνέργειά της ἀλλαχοῦ, ἡ δὲ Ἀγγλία, ἀριθμοῦσα 80 ἑκατομμύρια μωαμεθανῶν ὑπηκόων, δὲν θέλει νὰ ἐλκύσῃ τὸ μῖσος τοῦ Ἰσλάμ. Τὸ ἐν Ἰνδικῇ κράτος της θὰ κατέῤῥεεν, ἐὰν καὶ οἱ μωαμεθανοὶ συμμετεῖχον τοῦ καθόλου κινήματος.» Οὐχ ἧττον τὸ παραῤῥήνειον φύλλον ὁμολογεῖ ὅτι ἡ Τουρκία θὰ ἐζημιοῦτο διὰ τῆς προσαρτήσεως μιᾶς λωρίδος θεσσαλικῆς γῆς. «Ἡ πληγὴ ἣν κατήνεγκε τῇ Ἑλλάδι, δὲν θὰ ἐπουλοῦτο, θὰ ἠνοίγανε δ' ὁ ἀριθμὸς τῶν δυσηρεστημένων χριστιανῶν ὑπηκόων της. Δέον νὰ σκεφθῇ καλῶς ἡ Πύλη, πρὶν ἢ στρέψῃ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τὸν οὖριον ἄνεμον, ὅστις πνέει νῦν ἐν Εὐρώπῃ ὑπὲρ αὐτῆς.»

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἀνταποκριτὴς τῆς «Ἐθν. Ἐφημερίδος» τοῦ Βερολίνου εὑρίσκει δυσεξήγητον τὸν φόβον, ὃν ἐμπνέει εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ ἰδέα τοῦ ἐλέγχου. «Ἰσχυρίζονται (λέγει) ὅτι «ἡ ξενικὴ κηδεμονία» ἰσοδυναμεῖ πρὸς «θανατικὴν καταδίκην», οὐχὶ τῆς κακοδιοικήσεως, οὐχὶ τῆς ὠργανωμένης οἰκονομικῆς ληστείας, οὐχὶ τῆς ἀμελουσίης τὴν ἑλληνικὴν βάμαλιν βουλευτικῆς σπείρας, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ ἔθνους. Πράγματι θὰ κατεφέρετο θανάσιμον κτύπημα κατὰ τῆς κενοδοξίας καὶ τῆς οἰήσεως, τὸν μέχρι τοῦδε ἀνεξαλείπτων τούτων συστατικῶν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος. Ἀλλ' ὁ λαὸς οὐδαμῶς θὰ ἐζημιοῦτο ἐκ τούτου. Ὀλίγαι δεκαετηρίδες εὐρωπαϊκῆς ἀρωγῆς θὰ ἐξήλειφον τὴν ἀπερίσκεπτον ὀλιγωρίαν πασῶν τῶν ἀρχῶν, ἃς τὰ ἀξιότιμα κράτη θεωροῦσιν ὡς ἀπαραιτήτους ὅρους ὑπάρξεως.»

Τὸ διαιτητικὸν δικαστήριον, τὸ καταρτισθὲν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ βασιλέως τῆς Σαξονίας, ὅπως λύσῃ τὸ ζήτημα τῆς διαδοχῆς ἐν τῷ κρατι

ΑΡΙΘ. 1180 (2168). ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (11) 23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1897. ΕΤΟΣ ΚΓ (ΜΒ).

Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς.
Ἐν Αὐστρίᾳ . . . . . φλωρίνια 16
Ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς χώραις . . φράγκα 40

Αἱ συνδρομαὶ πρέπει νὰ λήγωσι τῇ 30 Ἰουνίου ἢ 31 Δεκεμβρίου (ἔτ. ν.)

Εἰδοποιήσεις, ἀγγελίαι καὶ διατριβαὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι ἀντὶ 30 σολ. κατὰ στίχον.

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

Οἱ ἐπιστέλλοντες πρὸς τὴν ἐφημερίδα παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσι τὰς ἐπιστολάς των À la Rédaction du Journal Grec NEA HMEPA, ν' ἀπαλλάττωσι δὲ τὴν σύνταξιν τῆς ἀποστίσεως τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους.

Αἰτήσεις περὶ ἀποστολῆς τοῦ φύλλου δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐὰν μὴ συνοδεύωνται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς ἐν χρηματοδέματι, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ διὰ συναλλάγματος.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

Ἑβδομαδιαία ἐπιθεώρησις. — Συζήτησις ἐν τῇ ἀγγλικῇ Βουλῇ. — Τὰ ἔγγραφα τῆς Κιτρίνης Βίβλου. — Τὰ ἐν Ἑλλάδι. — Τελευταῖαι εἰδήσεις καὶ τηλεγραφήματα.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν Τεργέστῃ, 10/22 Ἰουλίου.

Ἐὰν ἑκατομμύρια Ἑλλήνων δὲν ἦσαν τὰ τραγικὰ θύματα, αἱ διαπραγματεύσεις τῆς Κωνσταντινουπόλεως θὰ ἠδύναντο νὰ καταστῶσι θέμα κωμῳδίας. Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα οἱ διπλωμάται ἀνέμελπον τὰ νικητήρια καὶ συνέχαιρον σοβαρῶς ἀλλήλους. Μετὰ τὰ πρὸς τὸν Σουλτάνον αὐτοκρατορικὰ τηλεγραφήματα, μετὰ τὴν πρὸς τὴν Πύλην ἔντονον κοινὴν διακοίνωσιν, ἐπιστεύετο ὅτι ἡ ἀντίστασις τῶν Τούρκων εἶχε θραυσθῇ καὶ ἡ ὑπογραφὴ τῶν προκαταρκτικῶν ὅρων τῆς εἰρήνης ἐπέκειτο. Τὴν Παρασκευὴν ὁ Τεφὶκ, μαθὼν προηγουμένως παρὰ τῶν πρεσβευτῶν ὅτι, ἐὰν μὴ ἐδίδετο εὐχάριστος ἀπάντησις εἰς τὴν κοινὴν διακοίνωσιν, ἐπέκειτο σοβαρώτατον διάβημα, παρέστη εἰς τὴν κατ' ἰδίαν σύσκεψιν αὐτῶν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι διετάχθη ν' ἀνακοινώσῃ τὴν ἀποδοχὴν τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης, οὓς εἶχον διατυπώσει. Παρεκάλεσε λοιπὸν τοὺς Αὐτῶν Ἐξοχότητας νὰ προσέλθωσι τῇ ἐπαύριον ὥρᾳ δεκάτῃ εἰς τὸ περίπτερον τοῦ Τοπχανὲ καὶ νὰ πέμψωσι μίαν ὥραν πρότερον τοὺς στρατιωτικοὺς ἀκολούθους, ὅπως κανονισθῶσι τὰ πάντα. Ἡ αἰφνιδία αὕτη ἐνδοτικότης ἀπεδόθη ὑπὸ τῶν διπλωματῶν εἰς μήνυμα τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, ὅστις, μαθὼν ὅτι τὸ πρῶτόν του τηλεγράφημα, ἐν ᾧ ἔλεγεν ὅτι προσωπικῶς θὰ ἦτον εὐδιάθετος νὰ ὑποβάλῃ εἰς νέαν ἐξέτασιν τὰ τουρκικὰ αἰτήματα, ὅτι ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῶν ἄλλων δυνάμεων, εἶχε παρεξηγηθῇ καὶ ὑποθρέψει ἐλπίδας ὑποστηρίξεως, ἔκρινεν ἐπάναγκες νὰ ἐπεξηγήσῃ τὸ νόημά του καὶ νὰ δηλώσῃ διὰ τοῦ Γερμανοῦ πρεσβευτοῦ πρὸς τὸν Σουλτάνον ὅτι, ἀνθιστάμενος κατὰ τῆς θελήσεως τῆς Εὐρώπης, θὰ περιήρχετο «εἰς πλήρη ἀπομόνωσιν». Τῇ ἐπαύριον, κατὰ τὴν συμπεφωνημένην ὥραν, οἱ στρατιωτικοὶ ἀκόλουθοι προσῆλθον εἰς τὸ περίπτερον τοῦ Τοπχανὲ, ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι στρατιωτικοὶ ἀκόλουθοι δὲν ἐφάνησαν. Ὥρᾳ δεκάτῃ ἐνεφανίσθησαν πλήρεις χρηστῶν ἐλπίδων καὶ οἱ πρεσβευταί, ἀλλ' ὁ προσκαλέσας αὐτοὺς Τεφὶκ ἔμεινεν ἀθέατος καὶ μετὰ μακρὰν προσδοκίαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Εὐρώπης ἀπῆλθον μένεα πνέοντες καὶ ἀπειλοῦντες εἰς τὴν αὐστριακὴν πρεσβείαν, ἵνα βουλευθῶσι κατ' ἰδίαν περὶ τοῦ πρακτέου. Ἐκεῖ προσῆλθε περὶ μεσημβρίαν ὁ Τεφὶκ καὶ ἐδικαιολογήθη εἰπὼν ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ στρατιωτικοὶ ἐπίτροποι ἐβράδυναν ἐν τοῖς ἀνακτόροις. Ἡ ἰσχνὴ δικαιολογία εγένετο προφανῶς δεκτὴ ... ἡ ἐγκατάλειψις. Εἶτα ὁ Τεφὶκ ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ Σουλτάνος διώρισε καὶ δύο στρατιωτικοὺς πληρεξουσίους, τὸν στρατάρχην Ζεκῆ-πασσᾶν καὶ τὸν στρατηγὸν Σααδεδὶν-πασσᾶν. Ἀλλ' οἱ πρεσβευταὶ ἐξανέστησαν καὶ ἐδήλωσαν ὅτι δὲν ἀπεδέχοντο ἄλλους πληρεξουσίους καὶ τὰς διαπραγματεύσεις ἐνόουν νὰ περάνωσι πρὸς μόνον τὸν Τεφὶκ. Ὁ Ζεκῆ, περιμένων εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, ἀπεμακρύνθη ἄπρακτος. Τότε ὁ Τεφὶκ ἐξῆγαγεν ἐκτὸς ὑθωλακίου του ἐκτενέστατον σχέδιον συνθήκης, δι' οὗ ἐπεδικάζετο εἰς τὴν Τουρκίαν ἡ γραμμὴ Πηνειοῦ-Ξηριᾶ μετὰ τοῦ διαμερίσματος Τυρνάβου-Ῥαφάνης καὶ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν, ἠξάνετο ἡ ἀποζημίωσις εἰς 4½ ἑκατομμύρια καὶ κατηργοῦντο τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν προνομίων. Οἱ πρεσβευταὶ ἐκράτησαν μὲν τὸ σχέδιον, ἐδήλωσαν ὅμως ὅτι δὲν ἠδύναντο ν' ἀνανεώσωσι τὴν συζήτησιν καὶ ἀπῄτησαν ἔγγραφον δήλωσιν ὅτι ἡ Πύλη ἀπεδέχετο τὴν ὑπὸ τῆς τεχνικῆς ἐπιτροπῆς κανονισθεῖσαν γραμμήν. Οἱονεὶ πρὸς ἐκφοβισμὸν οἱ πρεσβευταὶ ἤρξαντο ἔκτοτε συζητοῦντες πρὸς ἀλλήλους περὶ μέτρων ἐκβιασμοῦ, ἐπρότειναν δ' εἰς τὰς κυβερνήσεις των τὴν ἐπίδοσιν τελεσιγράφου. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς χθὲς ἐπικρατεῖ πάλιν ἄκρα αἰσιοδοξία, βεβαιοῦται δ' ὅτι ἐξεδόθη ὁ Ἰραδὲς, ὑφ' οὗ κυροῦται ἡ συμπεφωνημένη στρατηγικὴ διαρρύθμισις, δι' ἧς θὰ προσαρτηθῇ εἰς τὴν Τουρκίαν ἔκτασις πεντήκοντα τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Κουρζὼν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, εἰς τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους, οἵτινες πρόκειται νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τουρκικὴν ἐξουσίαν ἐναντίον ἐπανειλημμένων καὶ ἐπισήμων βεβαιώσεων τῆς Εὐρώπης, θὰ δοθῇ τὸ δικαίωμα νὰ μεταναστεύσωσιν ἀλλαχοῦ ἀποζημιούμενοι. Καὶ ἡ πολεμικὴ ἀποζημίωσις, κατὰ τὸν Ἄγγλον ὑφυπουργόν, ὡρίσθη ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἐπιτρόπων εἰς ποσὸν, μὴ ὑπερβαῖνον ἕν τινι μέτρῳ τοὺς πόρους τῆς Ἑλλάδος, ὅτι δ' ἀφορᾷ τὰς ἀρχαίας συνθήκας, αἱ δυνάμεις συνήνεσαν εἰς τὴν ἀναθεώρησιν αὐτῶν πρὸς ἄρσιν τῶν καταχρήσεων. Καὶ ὁ Χαννοτὼ, οὗ ἡ πολιτικὴ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Βουλῆς διὰ τῶν τριῶν τετάρτων τῶν ψήφων, εἶπε· «Τὸ ζήτημα τῶν προνομίων ἐξηρέθη τῶν προκαταρκτικῶν ὅρων τῆς εἰρήνης καὶ πρόκειται νὰ ἐπιλυθῇ βραδύτερον διὰ διαπραγματεύσεων ἀπ' εὐθείας· τὸ ζήτημα τῆς ἀποζημιώσεως ἐπετέλεσε μέγα πρὸς τὰ πρόσω βῆμα καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς λελυμένον· καὶ ἐν τῷ ἐδαφικῷ ζητήματι ἐπετεύχθη αἰσθητοτάτη πρόοδος. Δὲν συζητοῦμεν πλέον περὶ ἐκχωρήσεως τῆς Θεσσαλίας ὅλης. Ἡ Πύλη, ἀφοῦ περιέστειλε τὰς ἀξιώσεις της εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐπελήφθη νέων διαπραγματεύσεων πρὸς ἐξέτασιν τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ὁρίων, ἣν ἐχάραξαν οἱ στρατιωτικοὶ ἀκόλουθοι». Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διετέλουν τὰ πράγματα τὸ παρελθὸν Σάββατον, ἀπαιτεῖται δὲ, τῇ ἀληθείᾳ, παχυλὴ ἄγνοια τῶν τουρκικῶν μεθόδων, ὅπως ἀγγέλληται σήμερον ἡμιεπισήμως ὅτι ἡ εἰρήνη θὰ ὑπογραφῇ ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος. Δὲν ἐξηντλήθησαν αἱ ἀναβολαὶ καὶ αἱ ὑπεκφυγαὶ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀπομένει δὲ πάντοτε πρόχειρον τὸ τέχνασμα τῆς ὑπουργικῆς μεταβολῆς, δι' οὗ καὶ μόνου δύνανται νὰ κερδηθῶσι δύο τρεῖς ἑβδομάδες. Ὁ Σουλτάνος ἐσπούδασε πλέον τὴν εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν καὶ δὲν πτοεῖται διὰ κενῶν ἀπειλῶν. Ἀναγινώσκει τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ἤκουσεν ὑπουργοὺς λέγοντας· «Ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία κατηρτίσθη μόνον, ὅπως κωλύσῃ εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Τί πρὸς ἡμᾶς ἐὰν ἐπολέμησαν Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι; Τὸ σπουδαῖον εἶναι ὅτι δὲν ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους». Ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ ἀπειλεῖ αὐτὸν ἐν τῷ φανερῷ δι' «ἀπομονώσεως». Καὶ ὅμως ὁ Γάλλος πρωθυπουργὸς ἐφώνει προχθὲς ἐν τῇ Βουλῇ· «Ἐὰν ἀνελαμβάνομεν τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἑλλάδος, θὰ περιηρχόμεθα εἰς ῥῆξιν πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ ὅπισθεν τῆς Τουρκίας θὰ ἵστατο ἡ γνωστὴ δύναμις». Ἡ πλήρης δραματικοῦ ἐνδιαφέροντος διπλωματικὴ ἱστορία τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ ζητήματος, ἥτις ἐξελίσσεται ἐν ταῖς σελίσι τῆς Κιτρίνης Βίβλου, ἐν κυρίως ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ αἱ ἓξ δυνάμεις ὁμοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ προβῶσιν εἰς λυσιτελῆ μέτρα βιασμοῦ καὶ ὅτι τὴν μονομερῆ ἐπέμβασιν μιᾶς δυνάμεως κωλύει ἡ ἀντίπραξις τῶν ἄλλων. Οὕτως ἐματαιώθησαν ἀλληλοδιαδόχως καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τοῦ Πειραιῶς καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τοῦ Βώλου καὶ ἡ διαχάραξις οὐδετέρας ζώνης καὶ τὸ ἐπιτακτικὸν κέλευσμα (sommation) τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὴν Πύλην καὶ ἡ κατοχὴ τῆς Κρήτης ὑπὸ γαλλοϊταλικῶν ἢ ἀγγλορρωσσικῶν στρατευμάτων. Οἱ ἐν Ἀθήναις ἠρύοντο ἐλπίδας ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας, ἐνῷ πράγματι ὤφειλον ἔκτοτε νὰ προΐδωσιν ὅτι ἡ αὐτὴ ἀδυναμία θὰ ἐξεδηλοῦτο, καὶ ὅταν θὰ ἐπήρχετο ἡ στιγμὴ νὰ προστατευθῇ ἡ Ἑλλὰς κατὰ τῶν χειρίστων συνεπειῶν πιθανωτάτης ἥττης. Στοιχειώδης φρόνησις ἤρκει, ὅπως ὁ ἑλληνισμὸς ἐξέλθῃ ἐκ τῆς δοκιμασίας καταγαγὼν περιφανῆ θρίαμβον. Αἱ δυνάμεις ἔστεργον ἐπὶ τέλους ν' ἀπέλθωσι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα εὐθὺς μετὰ τὰ ἑλληνικά, νὰ ὀργανωθῇ ἔπειτα ἀληθὲς δημοβούλευμα καὶ ν' ἀποφανθῇ ἐλευθέρως ὁ κρητικὸς λαὸς περὶ τῆς τύχης του.

Σήμερον καὶ τὰ τῆς κρητικῆς αὐτονομίας παρίστανται μετέωρα. Ἡ ἀποστολὴ νέων τουρκικῶν στρατευμάτων ἐματαιώθη ἀληθῶς διὰ τῆς ὁμοφώνου διαμαρτυρήσεως τῶν ἓξ δυνάμεων, ἡ δὲ μετάβασις τοῦ Δζεβὰτ-πασσᾶ ὡς στρατιωτικοῦ διοικητοῦ ἀνεβλήθη, ἀφοῦ οἱ ναύαρχοι ἐδήλωσαν ὅτι, ἐν ἀναγκῃ, θὰ ἐκίνουν ... καὶ διὰ τῆς βίας. Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος, ζητῶν πάντοτε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ὀξύτητος τὸ κενὸν τοῦ θώρακος ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ συμφωνίᾳ δὲν παύει παρενείρων τὸ κρητικὸν ζήτημα εἰς τὰς διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης, ἰσχυρὰ δ' ἐπιχειρήματα πορίζει ἀναντιῤῥήτως αὐτῷ ἡ ἀναρχικὴ κατάστασις, εἰς ἣν διατελεῖ ἡ νῆσος, μῆνας ὅλους μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς εὐρωπαϊκῆς προστασίας καὶ τὴν μικτὴν κατοχήν. Χθὲς ἠγγέλθη πάλιν ὅτι προτίθεται νὰ προσφέρῃ τὴν Κρήτην ὡς ἀντάλλαγμα τῆς Θεσσαλίας, ἢ νὰ συναινέσῃ μὲν εἰς τὴν ἐκκένωσιν τῆς Θεσσαλίας, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ ν' ἀποδοθῇ ἡ Κρήτη εἰς τὴν ἐξουσίαν του ἐφ' οἷς πρότερον ὅροις. Πρὸς σοβαρὰν ὀργάνωσιν τῆς αὐτονομίας οὐδὲ βῆμα ἐγένετο μέχρι τοῦδε. Παρὰ τοῦ Κουρζὼν ἐμάθομεν ὅτι «ἐπισήμως δὲν προσηνέχθη εἰς τὸν Δρὸζ τὸ ἀξίωμα τοπάρχου ἐν Κρήτῃ», ἐκ Βερολίνου δ' ἀγγέλλεται εἰς τὸ «Fremdenblatt» ὅτι «ἡ Γερμανία ἀπέῤῥιψε τὴν ὑποψηφιότητά του, ἵνα μὴ τρώσῃ τὰ αἰσθήματα τοῦ Σουλτάνου, καὶ ὅτι καὶ ἡ Αὐστρία δὲν συνήνεσεν». Ὁ Σουλτάνος προτείνει νῦν ἄλλους ὑποψηφίους ἐκ τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του χριστιανῶν ἢ Εὐρωπαίων πασσάδων, εἶναι δὲ τόση ἡ δυσκολία νὰ συνεννοηθῶσιν αἱ ἓξ δυνάμεις περὶ ἑνὸς προσώπου, ὥστε οὐδόλως ἀπίθανον ν' ἀνατεθῇ ἐπὶ τέλους ἡ ἐκλογὴ τοῦ προσώπου εἰς τὸν κρατοῦντα ἐν Γιλδίζ. Καὶ ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἀνακλήσεως τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ἐνδίδουσιν ἤδη, ὡς λέγεται, αἱ δυνάμεις, θυσιάσασαι τὴν ἄπολυτον ἀρχὴν, ἣν ἀνεκηρυξαν τοσάκις οἱ Ἄγγλοι ὑπουργοὶ, καὶ στέργουσαι, ὅπως ἀπομείνωσιν εὐάριθμοι φρουραὶ εἰς τὰ δευτερεύοντα φρούρια τῆς Ἱεραπέτρας, τῆς Σπιναλόγγας, τῆς Γραβούζης, ἵνα κυματίζῃ ἐπ' αὐτῶν ἡ τουρκικὴ σημαία. Ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀναγκαία καθίσταται ἡ παρουσία τῆς κρητικῆς Συνελεύσεως, ἥτις ὅμως κακῶς ἐπωνομάσθη «ἐπαναστατικὴ», διότι εἶναι πράγματι ἡ μόνη νόμιμος ἐξουσία τοῦ τόπου. Ὁ καταρτισμός της ἀνηγγέλθη εἰς τοὺς ναυάρχους, οἵτινες ἀπεκρίθησαν ὅτι δὲν ἠδύναντο μὲν ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὴν ἐπισήμως, ἄπρεπον ὅμως θὰ περιήρχοντο πρὸς αὐτὴν εἰς συνάφειαν καὶ θερμῶς συνίστων τὴν παρακώλυσιν βιαιοπραγιῶν. Πραγματι ἡ τήρησις τῆς τάξεως ἐκτὸς τῶν πόλεων δέον νὰ ἦναι τὸ πρῶτον καὶ ὑπέρτατον τῆς Συνελεύσεως μέλημα, ἐὰν δὲ τοῦτο καὶ μόνον κατορθωθῇ, οἱ Κρῆτες θὰ μαρτυρήσωσι περιφανῶς τὴν ἱκανότητά των πρὸς αὐτοδιοίκησιν καὶ ἡ κρητικὴ ἐλευθερία θὰ καθιερωθῇ ἐν τῇ συνειδήσει τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Οἱαδήποτε προσωπικὴ ἢ ἐπαρχιακὴ ἀντιζηλία, οἱαδήποτε διαφωνία ἐπὶ δευτερευόντων θὰ ἦτον αὐτόχρημα προδοσία. Αἱ περὶ τῆς μελλούσης ὀργανώσεως διαπραγματεύσεις πρὸς τοὺς ναυάρχους, ἢ πρὸς τοὺς εἰδικοὺς ἐπιτρόπους τῶν δυνάμεων, οἵτινες θὰ πεμφθῶσιν ἐπὶ τόπου, δέον νὰ διεξαχθῶσιν ἐν πνεύματι συνδιαλλαγῆς καὶ σεβασμοῦ, ἀλλὰ μετ' ἀνενδότου ἐπιμονῆς ὡς πρὸς τὰς οὐσιώδεις βάσεις, ὧν ἄνευ ἡ αὐτονομία θὰ φωραθῇ φενάκη. Ἀφοῦ αἱ δυνάμεις παρεδέχθησαν ἅπαξ ὅτι οἱ Κρῆτες ἐδικαιοῦντο ν' ἀποφανθῶσιν ἐλευθέρως περὶ τῆς τύχης των, τὰ ἀσύγγνωστα σφάλματα τῆς ἐπισήμου ἑλληνικῆς πολιτικῆς δὲν ἀπεστέρησαν τοὺς νησιώτας τοῦ δικαιώματος τούτου, δὲν θὰ ὑπερέβαινε δ' ἴσως τὴν δικαιοδοσίαν της ἡ ἐλευθέρως ἐκλεχθεῖσα ἀντιπροσωπεία τοῦ κρητικοῦ λαοῦ, προβαίνουσα καὶ εἰς ἔκφρασιν συμπαθείας πρὸς τὸν Δρόζ, οὗ τὴν ὑποψηφιότητα φυσικὸν εἶναι νὰ καταστήσωσι προσφιλῆ εἰς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐκεῖνοι ἀκριβῶς οἱ λόγοι, ὧν ἕνεκεν ἀπεκρούσθη ἐκ Βερολίνου.

ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΑΓΓΛΙΚΗ ΒΟΥΛΗ.

Κατὰ τὴν συζήτησιν πιστώσεως ὑπὲρ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, ὁ ἡγέτης τῆς ἀντιπολιτεύσεως Ἀρκοὺρ προσκάλεσε συζήτησιν περὶ τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων. Περιέγραψε τὴν ἐν Κρήτῃ ἀναρχικὴν κατάστασιν, ἣν ὅλον ἔτος, ἀφ' ὅτου αἱ δυνάμεις ἐδήλωσαν ὅτι ἐγένοντο παρακαταθηκοφύλακες τῆς νήσου, ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ μεταῤῥυθμίσεων, ὡκτείρε τὴν διατώνισιν τῶν περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεων. «Εἰς τοὺς Ἀρμενίους, εἰς τοὺς Κρῆτας, εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς (εἶπεν) ἰσχνὴν παρέχει παραμυθίαν ἡ βεβαίωσις ὅτι αἱ δυνάμεις δὲν ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλας.» Ὁ Δίλκε ἠγόρευσε μετὰ τῆς συνήθους φιλελληνικῆς θέρμης. «Ὁ Σαλισβουρῆς (εἶπεν) αἰτιᾶται ἐπὶ τῇ κηρύξει τοῦ πολέμου, οὐχὶ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ῥωσσίαν, ἀλλὰ τὰ μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, τὰ τηλεγραφήσαντα πρὸς τὸν βασιλέα Γεώργιον. Ἡ ἐκδήλωσις ἐκείνη ἐλευθέρας γνώμας ἦτον ἀπαραίτητος παρὰ τῶν μὴ ἀπαρνηθέντων τὰς παραδόσεις τῆς Ἀγγλίας. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἐδὲν ἠδύνατο νὰ πολιτευθῇ ἐν Κρήτῃ ἄλλως ἢ ὡς ἐπολιτεύθη. Ἐπὶ ἓξ ὅλους μῆνας, ὑπὸ ἀφορήτους προκλήσεις, συνεῖχεν ἑαυτὸν καὶ ἀνέκοπτεν ἄλλους. Αἱ δυνάμεις ὑπεσχέθησαν αὐτῷ μεταῤῥυθμίσεις. Ὅτε εἶδεν ὅτι αἱ ὑποσχέσεις ἠθετοῦντο ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, μία καὶ μόνη ἀπέμεινεν αὐτῷ διέξοδος. Ὁ Σαλισβουρῆς ἀπεκάλεσε πειρατικὴν τὴν κατοχὴν τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' οὕτως ἔκρινεν ὁ Πάλμερστων τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν τοῦ Γαριβάλδη; Ἡ Ἑλλὰς διεξήγαγε τὸν ὑπὲρ τοῦ ἑσπερίου πολιτισμοῦ ἀγῶνα. Ἠττήθη ὑπὸ συνασπισμοῦ δύο αὐτοκρατόρων· ἀλλ' ἡ ἧττά της ὑπῆρξε καὶ ἧττα τῆς ἀγγλικῆς ἐπιῤῥοῆς.» Ὁ φιλότουρκος Ἄσμετ-Βάρτλετ ἰσχυρίσθη ὅτι ἡ Ἀγγλία, ἀριθμοῦσα 60 ἑκατομμύρια μωαμεθανῶν ὑπηκόων, θὰ διέπραττεν ἄντικρυς παραφροσύνην, κωλύουσα τὴν εἰς τὴν Τουρκίαν προσάρτησιν τῆς μέχρι Πηνειοῦ στενῆς λωρίδος. Ἐπῄνεσε τὸν Γερμανὸν αὐτοκράτορα ὡς ἀσφαλίσαντα συνετῶς τὴν συμμαχίαν τῆς Τουρκίας. Ὁ Στέβενσων, τοὐναντίον, ἰσχυρίσθη ὅτι τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ἐξηπλωμένον κατὰ τὰ παράλια, παρεῖχε στερεὰν βάσιν πρὸς παγίωσιν τῆς τάξεως καὶ τῆς εἰρήνης ἐν Ἀνατολῇ καὶ ὅτι ἐν τῇ μελλούσῃ πολιτικῇ τῆς Ἀγγλίας ἔδει ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ σπουδαιότης τοῦ ἑλληνικοῦ παράγοντος. Ὁ ὑφυπουργὸς Κουρζὼν, ἀγορεύσας διὰ μακρῶν, ἐβεβαίωσεν ὅτι οὐδὲν ἤκουσε περὶ τῶν ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἃς δῆθεν ἐματαίωσεν ἡ κακοβουλία ἑτέρων δυνάμεων. «Ἐν Κρήτῃ (εἶπε) δὲν ἀκούεται πλέον ἡ κραυγὴ «ἕνωσις ἢ θάνατος!» καὶ ἡ αὐτονομία, περιλαμβάνουσα τὸν διορισμὸν Εὐρωπαίου κυβερνήτου, τὴν περάτωσιν τοῦ τουρκικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τῆς νήσου καὶ τὴν τελικὴν ἀνάκλησιν τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, ἐκτιμᾶται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Ἡ Συνέλευσις ἐκπροσωπεῖ μόνον τὸ χριστιανικὸν στοιχεῖον, θὰ ἐκφράσῃ ὅμως τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ θὰ παράσχῃ ὑλικὴν συνδρομὴν εἰς τὰς δυνάμεις. Πρὸς τὸ παρὸν αἱ δυνάμεις διεξάγουσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔργον πολλῷ μᾶλλον ἐπείγον. Ἀγωνίζονται νὰ κανονίσωσι τοὺς ὅρους διαρκοῦς εἰρήνης, ἵνα ἀπαλλάξωσιν Ἑλλάδα τε καὶ Τουρκίαν ἐκ τῶν δαπανῶν τῆς συντηρήσεως πολυαριθμων προσφύγων ἐν Ἀθήναις καὶ πολυαρίθμου στρατοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ. Δὲν λησμονοῦσιν ὅμως καὶ τὸ ζήτημα τῆς κρητικῆς αὐτονομίας, περὶ τῶν βάσεων τῆς ὁποίας συνεφώνησαν πρὸς ἀλλήλας. Ἐὰν ὁ Κ. Δρὸζ, μεγάλης ἀπολαύων φήμης, θὰ δεχθῇ τὸ ἀξίωμα τοῦ κυβερνήτου ἀγνοῶ. Ἡμεῖς προθύμως θὰ ἐγκρίνωμεν πάντα ὑποψήφιον, πολιτικὸν ἢ στρατιωτικὸν, θὰ προετιμῶμεν ὅμως στρατιωτικόν. Καὶ ὡς πρὸς τὴν στρατολογίαν τῆς χωροφυλακῆς καὶ ὡς πρὸς τὸ δάνειον, δι' οὗ θὰ κανηθῇ ἡ μηχανὴ, καὶ ὡς πρὸς τὴν βαθμιαίαν ἐλάττωσιν τῶν τουρκικῶν φρουρῶν ἐπῆλθε κατ' ἀρχὴν συμφωνία, καίτοι ἐξεδηλώθησαν, φυσικῷ τῷ λόγῳ, διχογνωμίαι ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας. Ἡ ἀνάκλησις τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων θὰ ἦτον ἐπικίνδυνος, πρὶν ἡ ἀντικατασταθῶσιν ἄλλως. Ἀφοῦ ἐγκαθιδρυθῇ ὁ νέος διοικητὴς καὶ ἐφοδιασθῇ διὰ τῆς δεούσης δυνάμεως, τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ εἰσέλθῃ εἰς εὐχάριστον στάδιον. Δυσχερεστάτη ἔσται ἡ εἰς τὰς ἑστίας των ἐπάνοδος τῶν δεκακισχιλίων μωαμεθανῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες λιμοκτονοῦνται νῦν εἰς τὰς πόλεις. Ἀλλ' ἴσως διά τινος ἀνταλλαγῆς κτημάτων, διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν μωαμεθανῶν εἴς τινας πόλεις ἢ εἰς τινα τμήματα τῆς νήσου, διὰ τῆς παροχῆς συνδρομῆς εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μεταναστεύσωσι, θὰ ἐτιλυθῇ καὶ ἡ δυσχέρεια αὕτη. Ἐν συνόλῳ δὲν λέγω ὅτι ἡ θέσις τῆς Πύλης εἶναι εὐκαίρατος, παρίσταται ὅμως μᾶλλον εὐέλπις. Πολλῷ μείζων εἶναι τὸ ζήτημα τῶν περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεων, αἵτινες προχωροῦσι βραδέως. Ἡ Τουρκία δὲν ἀπεδέχθη ὁριστικῶς τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀκολούθων χαραχθεῖσαν γραμμὴν, συνήνεσεν ὅμως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς στρατηγικῆς διαῤῥυθμίσεως. Ἐὰν ἐν τῇ γραμμῇ ταύτῃ περιλαμβάνονται εὐάριθμοι ὁμάδες χριστιανῶν, θὰ ἐπιτραπῇ αὐτοῖς νὰ μεταναστεύσωσιν ἀποζημιούμενοι ὑπὸ ἀμερολήπτου δικαστηρίου. Οἰκονομολόγοι εἰδήμονες ἐπεφορτίσθησαν νὰ ἐξακριβώσωσι ποῖον εἶναι τὸ ἀνώτατον ποσὸν, ὅπερ δύναται νὰ καταβάλῃ ἡ Ἑλλὰς, καὶ τί θὰ περισσεύῃ αὐτῇ ἐτησίως ὑπὲρ τῶν τόκων τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως. Τέλος, οἱ διερμηνεῖς τῶν πρεσβειῶν ἐπεφορτίσθησαν νὰ συζητήσωσι μετὰ τῶν νομικῶν συμβούλων τῆς Πύλης περὶ τῶν καταχρήσεων, αἵτινες παρεισέδυσαν εἰς τὰς συνθήκας. Ἡ ταχύτης δὲν εἶναι τὸ σύνηθες γνώρισμα διαπραγματεύσεων διεξαγομένων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἄκοποι νῖκαι ἀνέῤῥιξαν τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸν θρῄσκευτικὸν φανατισμόν. Ἀλλ' αἱ βραδύτητες ὑπῆρξαν ἐκ μιᾶς ἀπόψεως ὠφέλιμοι, διότι ἐκράτυναν τὴν σύμπνοιαν τῶν δυνάμεων. Ἐπὶ δύο μῆνας οὐδεμία ἀνεφύη οὐσιώδης διαφωνία. Οἱ αἰτιώμενοι τὴν εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν ἐπὶ θέσει πραγμάτων, ἐφ' ᾗ δὲν εὐθύνεται, ὤφειλον ν' ἀναλογισθῶσι τίς θὰ ἦτον ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν μὴ ὑπῆρχεν ἡ συμφωνία, ὅπως παρέμβῃ. Τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης θὰ ἐπέβαλλε Τοῦρκος στρατηγὸς ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ θὰ συνεζητεῖτο, οὐχὶ ἡ ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας,

φυγὴν ἀποφάσεων ἐσπευσμένων, ἄνευ προηγουμένης συναινέσεως τῶν δυνάμεων». Αἱ ὁδηγίαι αὗται ἀνεκοινοῦντο εἰς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς δημοκρατίας, εἰς δὲ τὸν ἐν Κρήτῃ Γάλλον στόλαρχον ἐπέμποντο αἱ ἑξῆς ὁδηγίαι· «Ἀντιστῆτε δι' ὅλων τῶν διαθεσίμων μέσων κατὰ τοῦ κανονοβολισμοῦ τῶν Χανίων, ἔνθα εὑρίσκονται νῦν τὰ ἱδρύματα ὑμῶν καὶ οἱ ὁμοεθνεῖς, τὸ προσωπικὸν τοῦ προξενείου καὶ οἱ ἀποβιβασθέντες ναῦται! Ἐὰν τὰ ἑλληνικὰ σκάφη ἀποβιβάσωσιν ἔνόπλους, ἢ ἐπέλθωσι ταραχαὶ εἰς τὰ φρούρια, μὴ διστάσητε ν' ἀποβιβάσητε ἀγήματα πρὸς προστασίαν τῶν ἡμετέρων προξενείων καὶ ὁμοεθνῶν!» Ἡ κατάλληλος στιγμὴ πρὸς ἐπιτυχῆ τῆς Ἑλλάδος δράσιν παρήρχετο τάχιστα. Ἤδη τῇ 9 Φεβρουαρίου ἐτηλεγράφει ὁ Καμβών· «Ἡ Πύλη ἠρώτησεν ἐπανειλημμένως τὴν γνώμην τῶν πρεσβευτῶν περὶ τῆς ἀποστολῆς στρατευμάτων εἰς Κρήτην, ἀλλ' οἱ πρεσβευταὶ ἀπέσχον πάσης ἐκφράσεως γνώμης. Φρονοῦσι πάντες ὅτι ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς στρατευμάτων δὲν θὰ ἠδύναντο ν' ἀποτρέψωσιν, ἢ ἐὰν ἐπετάσσετο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ν' ἀνακαλέσῃ τὰ σκάφη της καὶ ν' ἀπόσχῃ παντὸς ὅ,τι θὰ ἐξελαμβάνετο, ὑπὸ μὲν τῶν Τούρκων ὡς πρόκλησις, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπαναστατῶν ὡς ἐνθάρρυνσις». Καὶ ὅμως ἐν Κρήτῃ ἐπέμβασίς τις ἦτον ἀπαραίτητος «Πολλοὶ μωαμεθανοὶ βέηδες (ἐτηλεγράφει ὁ Βλάν) ὡμολόγησαν ὅτι διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ὄχλου. Ζητοῦσιν εὐρωπαϊκὴν ἐπέμβασιν. Ἡ ὁμόφωνος ἐνταῦθα γνώμη εἶναι ὅτι ὁ Σουλτάνος, διατάξας τὴν ἐξέγερσιν τοῦ μωαμεθανικοῦ πληθυσμοῦ, ἠθέλησε ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἰσλαμιτικὸς κόσμος δὲν ὑποτάσσεται εἰς μεταρρυθμίσεις ἐπιβαλλομένας ὑπὸ τῆς Εὐρώπης». Αὐτὸς ὁ Καμβὼν ἐν τῷ ἀπὸ 10 Φεβρουαρίου ἐγγράφῳ του καταμέριζε δικαιότερον τὰς εὐθύνας. Ἰσχυρίζετο μὲν πάντοτε ὅτι «τὰ κομιτᾶτα τῶν Ἀθηνῶν, μηδαμῶς κηδόμενα τοῦ ἔργου τῆς εἰρηνεύσεως, ὅπερ ἤρξατο κατ' Αὔγουστον 1896, ἀνήγγελλον ὡς πιθανὴν μακεδονικὴν ἐξέγερσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ παρώρμων τοὺς Κρῆτας νὰ ὦσιν ἕτοιμοι πρὸς πάλην ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ», ἀνωμολόγει ὅμως ὅτι καὶ οἱ βέηδες ἐλάμβανον ἐν Κωνσταντινουπόλει παρορμήσεις πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τῶν μεταρρυθμίσεων καὶ ὅτι, ὑπείκοντες εἰς τὰς μοχθηρὰς ταύτας εἰσηγήσεις, ἀπεπειράθησαν ἀλληλοδιαδόχως ἐξεγέρσεις εἰς Χανιὰ καὶ εἰς Ἡράκλειον. Ὁ Γάλλος πρεσβευτὴς ἐπέλεγε· «Τίνας ἐπιβαρύνει ἡ εὐθύνη; Δύνατά τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἡ πρόκλητις προῆλθε παρὰ τῶν μωαμεθανῶν καὶ ὅτι εἰς αὐτοὺς δέον ν' ἀποδοθῇ ὁ ἐμπρησμὸς τῶν Χανίων, ὁ τόσον ζημιώσας τοὺς χριστιανούς. Οἱ ἐξ Ἀθηνῶν πράκτορες προσεπάθησαν νὰ σχηματίσωσι ῥεῦμα δυσμενὲς πρὸς τὰς μεταρρυθμίσεις, ἀλλ' οἱ χριστιανοὶ ἐν γένει ἦσαν εὐχαριστημένοι ἐκ τῶν περυσινῶν παραχωρήσεων καὶ αἱ παρορμήσεις εὗρισκον τὸ ἔδαφος δυσμενές. Οἱ ΚΚ. Ῥωμάνος, Βλαστός, Μάνος ἐγένοντο δεκτοὶ ψυχρῶς. Δὲν δύναται λοιπὸν ν' ἀποδοθῇ εἰς ἐνεργείας των ἡ ἔναρξις τοῦ κινήματος. Οἱ χριστιανοὶ ἔδραξαν τὰ ὅπλα, ἵνα ἀποκρούσωσιν ἀπειλητικὰς ἐκδηλώσεις καὶ οἱ ἐξ Ἑλλάδος πράκτορες ὠφελήθησαν ἁπλῶς ἐκ τῆς εὐκαιρίας. Ὁπωσδήποτε ἐν Κρήτῃ ἐπῆλθε πλήρης ἀναρχία, ἐξ ἧς ἡ Ἑλλὰς προσπαθεῖ σήμερον νὰ ὠφεληθῇ. Τὸ μέλλον εἶναι ἄδηλον καὶ μεστὸν κινδύνων. Τὸ δημόσιον φρόνημα εἶναι τόσον ὑπερεξημμένον ἐν Ἀθήναις, ὥστε, οὐ μόνον τὸ ὑπουργεῖον Δεληγιάννη, ἀλλὰ καὶ ἡ δυναστεία κινδυνεύει νὰ εὑρεθῇ περιπεπλεγμένη, παρὰ τὴν θέλησιν δὲ τῶν δυνάμεων, οὐδεὶς ἐμπορεῖ νὰ προΐδῃ εἰς τίνας ἀποφάσεις ἐνδέχεται νὰ προσφύγῃ ἐξ ἀνάγκης ὁ βασιλεύς». Καὶ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπέστελλεν ὁ Βουρέ· «Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ὁ ἐρεθισμὸς αὐξάνει ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ψευδῶν καὶ ὑπερβολικῶν εἰδήσεων, ἃς διαδίδουσιν ἢ ἐκμεταλλεύονται δημαγωγοὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπιζητοῦντες τὴν πτῶσιν τοῦ ὑπουργείου. Τινὲς βάλλουσι καὶ πρὸς ἀνώτερα». Τῇ ἐπαύριον ἐπέστελλε πάλιν ὁ Βουρέ· «Μετὰ τοῦ Ἄγγλου καὶ τοῦ Ῥώσσου συναδέλμου μου ἀπηύθηνα ἐπειγούσας συμβουλὰς· ἀλλὰ τὰ πράγματα βαίνουσι μετὰ ταχύτητος ματαιούσης πᾶσαν πρόῤῥησιν. Ἡ ἀντιπολίτευσις, μετὰ συνεδριάσεις ἄκρας βιαιότητος, καθίσταται ὁσημέραι ἀπαιτητικωτέρα. Ἐπερεισδομένη ἐπὶ τοῦ τύπου καὶ ὑπερηρεθισμένης κοινῆς γνώμης, ἐπὶ Ἑταιριῶν δεσποζουσῶν τοῦ στρατοῦ, ζητεῖ νῦν τὴν ἀποστολὴν τῶν τορπιλοβόλλων, ἵνα καταβυθίσωσι τὰ τουρκικὰ σκάφη, τὰ μεταφέροντα στρατεύματα. Εἰς ὃ σημεῖον ἐφθάσαμεν, δέον νὰ περιμένωμεν τὰ ἔσχατα καὶ ἐπιθέσεις τοῦ ὄχλου καὶ τοῦ στρατοῦ κατ' αὐτῶν τῶν ἀνακτόρων, ἐὰν ἀποβιβασθῶσιν εἰς Χανιὰ τουρκικὰ στρατεύματα. Εὐχερέστερον θὰ ὑποκύψωσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς συνεπείας ἥττης, ἢ εἰς ἀποχὴν, ἣν κρίνουσιν ἰσοδύναμον πρὸς ἐθνικὴν αὐτοκτονίαν». Ἐν Βιέννῃ ὁ Γολουχόφσκης προσεπάθει νὰ τηρήσῃ ἰσόῤῥοπον τὴν πλάστιγγα. Ἔλεγεν εἰς τὸν Γάλλον πρεσβευτὴν ὅτι περὶ τῆς ἀποστολῆς τουρκικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην οὐδεμίαν ἠδύνατο ν' ἀποφανθῇ γνώμην, «διότι ἑκάστη κυβέρνησις ἦτον ἁρμοδία νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ πρακτέου ἐνώπιον στάσεως», ὡς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ δὲ σκάφη, ἐφρόνει μὲν ὅτι ἔπρεπε νὰ πεμφθῶσιν, ἔκρινεν ὅμως ἀνωφελὲς νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνάκλησίν των, «διότι ἐν τῇ ἐνεστώσῃ ἐξάψει τῶν πνευμάτων τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἔφερεν, οὐ μόνον τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ὑπουργείου ἀλλὰ καὶ τὴν πτῶσιν τοῦ θρόνου». Εἰς τὰ παράπονα τοῦ Τούρκου πρεσβευτοῦ ἀπεκρίνετο ὅτι «ἐξώρκισε τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν νὰ μὴ παρεκκλίνῃ τῆς συμπεριφορᾶς, ἣν ἐτήρησε πέρυσιν, ὅτι δυστυχῶς τὰ κόμματα ὑπεξέφυγον τὸν ἔλεγχον τῆς κυβερνήσεως, ὅτι ἡ δρασὶς των ἦτον ἀξιόμεμπτος, ὅτι ὅμως «ἡ Εὐρώπη δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ πάντα τὰ προσκόμματα, ἅτινα παρενέβαλλε καθ' ἑκάστην ἡ τουρκικὴ διοίκησις εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μεταρρυθμίσεων, δοῦσα οὕτως εἰς τοὺς δημαγωγοὺς ἣν ἐξεμεταλλεύθησαν εὐκαιρίαν». Ἐκ Γερμανίας ἐπρατείνοντο ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς μέτρα βίας. Κατὰ τὸν Μαρσάλλ, «μόνον λυσιτελὲς μέτρον θὰ ἦτον νὰ ἐπιβληθῇ τῇ Ἑλλάδι ἡ ἄμεσος ἀνάκλησις τῶν σκαφῶν της». Ὅλως διάφοροι ἦσαν αἱ διαθέσεις τῆς Ἰταλίας. Ὁ Βισκόντης Βενόστας ἔλεγε πρὸς τὸν Γάλλον πρεσβευτήν· «Ἐν τῷ συμφέροντι τῆς εἰρήνης πρέπει βεβαίως ν' ἀνακοπῇ ἡ Ἑλλάς· ἀλλὰ δέον νὰ γίνῃ τοῦτο κατὰ τρόπον ἐγκάρδιον, φειδόμενον τῆς ἑλληνικῆς φιλοτιμίας καὶ προλαμβάνοντα λυπηροὺς ἐσωτερικοὺς σπαραγμούς. Ἡ ὑπὸ τοῦ Χαννοτὼ προτεινομένη ἐνέργεια ἐκπληροῖ τοὺς ὅρους τούτους». Τὸ γαλλικὸν πρόγραμμα καθορίζει τὸ ἑξῆς ἔγγραφον τοῦ Χαννοτὼ πρὸς τὸν ἐν Πετρουπόλει πρεσβευτήν·

Ὁ Μορεγχαΐμ ἀνεκοίνωσέ μοι σήμερον τηλεγράφημα τοῦ Μουράβιεφ, λέγον ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Νελίδωφ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτραπῇ ἐπιτακτικῶς ἡ Πύλη ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς στρατευμάτων εἰς Κρήτην, ἐὰν μὴ βεβαιωθῇ ὅτι αἱ δυνάμεις θὰ ἐπιτάξωσι τῇ Ἑλλάδι ν' ἀπόσχῃ πάσης ἐχθροπραξίας, ν' ἀνακαλέσῃ τὰ σκάφη της καὶ νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ τι τὸ δυνάμενον νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐνθαῤῥύνουσι ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν ἢ ὡς πρόκλησις ὑπὸ τῶν Τούρκων. Αὐτὸς ὁ Μουράβιεφ ἐπιμένει ἐπὶ τῆς ἐπειγούσης ἀνάγκης, νὰ κωλυθῇ μὲν πᾶσα ἀποστολὴ τουρκικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην, νὰ περατωθῶσιν ὅμως συνάμα ταραχαί, παρακωλύουσαι τὸ ἔργον τῶν δυνάμεων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ δυνάμεναι νὰ προκαλέσωσιν ἀντίκτυπον ἀλλαχοῦ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ τίνα μέτρα κρίνομεν καταλληλότερα, ὅπως ἀναδειχθῇ ἰσχύουσα ἡ θέλησις τῶν δυνάμεων καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Κρήτῃ. Ἐν τῇ συνδιαλέξει μου πρὸς τὸν Ῥῶσσον πρεσβευτήν, ὑπέμνησα αὐτῷ τίς ὑπῆξεν ὁ ἀπαράβατος γνώμων τῆς ἡμετέρας διαγωγῆς· οὐχὶ διαμελισμός, οὐχὶ μεμονωμένη ἐνέργεια! Εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἐπεβάλλετο νῦν ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰς ὀρχὰς ταύτας, ἐφ' ὧν ἄλλοτε συνεφώνησαν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τὰ ἀνακτοβούλια. Καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Τουρκίᾳ διαψευσθεῖσαι πλεονεξίαι καὶ ἐμπάθειαι θ' ἀπεπειρῶντο νὰ ἐπωφεληθῶσι τῶν συμβάντων τῆς Κρήτης, ἵνα διακυβεύσωσι τὸ ἔργον τῶν δυνάμεων καὶ νὰ διασείσωσι τὴν σύμπνοιάν των. Πρῶτον ἡμῶν μέλημα καὶ διαρκὴς προσπάθεια πρέπει νὰ ἦναι λοιπὸν ἡ τήρησις τῆς συμφωνίας, αἱ διαθέσεις δὲ πασῶν τῶν κυβερνήσεων παρέχουσιν ἡμῖν ὡς πρὸς τοῦτο σπουδαιοτάτας ἐγγυήσεις. Πρῶτον, πρέπει νὰ διατυπωθῇ εἰς δόγμα ὅτι αἱ δυνάμεις ἀρνοῦνται νὰ λάβωσι πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν περίπτωσιν τῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὕτω θὰ καταστῶσιν ἰσχυρότεραι, ὅπως ἀποτρέψωσι τὴν Πύλην ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς στρατευμάτων εἰς τὴν νῆσον καὶ ἐπιτύχωσι ῥητὴν περὶ τούτου ὑπόσχεσιν, τότε δὲ, φέρουσαι τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, θὰ στραφῶσιν ἐκ νέου πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ ἐπιτάξωσιν αὐτῇ διὰ κοινοῦ διαβήματος νὰ μὴ πέμψῃ οὔτε ἕνα ἄνδρα εἰς Κρήτην καὶ νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ ἀπόβασιν. Θ' ἀπομείνῃ, χρήζουσα ἐξετάσεως, ἡ ἐσωτερικὴ τῆς Κρήτης θέσις, παρὰ πᾶσαν δ' ἐκεῖθεν δυσχέρειαν, εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ θέσις αὕτη ἐκανονίσθη πρὸς εὐαρέσκειαν παντὸς νομίμου συμφέροντος διὰ τοῦ σχεδίου τῶν μεταῤῥυθμίσεων, ὅπερ θὰ ἠδοκίμει ἄνευ τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθηνῶν παρορμήσεων. Δέον νὰ συνεχισθῇ καὶ νὰ ἐνισχυθῇ ἀπὸ κοινοῦ τὸ σχέδιον ἐκεῖνο, νὰ ληφθῶσι δὲ τὰ ἀναγκαῖα προφυλακτικὰ μέτρα, ὅπως μὴ ἡ ἐφαρμογὴ καὶ ἡ λειτουργία του ἀφεθῇ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἔξωθεν δημαγωγῶν. Ἐὰν ἅπαξ παραγκωνισθῶσι τὰ στοιχεῖα τῆς διαταράξεως, τὰ πράγματα θὰ ἐπαναλάβωσι τὸν κανονικόν των δρόμον. Ἐν ἀνάγκῃ, οἱ πρόξενοι καὶ οἱ στόλαρχοι δύνανται νὰ παράσχωσι, χάριν τῆς τάξεως καὶ τοῦ κατευνασμοῦ καὶ ὑπὸ ὅρους συμφωνητέους ἀπὸ κοινοῦ, τὴν συνδρομήν των εἰς τὰς ἀρχάς, τὰς καταρτισθησομένας δυνάμει τοῦ μεταῤῥυθμιστικοῦ σχεδίου.

Νέας ἀνησυχίας ἐγέννησεν ὁ ἔκπλους τῶν τορπιλλοβόλων ὑπὸ τὸν βασιλόπαιδα Γεώργιον. Ὁ Χαννοτὼ ἐτηλεγράφησεν εὐθὺς εἰς τὸν Βουρέ· «Ἐπείγει νὰ συνεννοηθῆτε πρὸς τοὺς ὑμετέρους συναδέλφους, ἵνα μετέλθητε γλῶσσαν ἐντονωτάτην πρὸς ἀποσόβησιν πρωτοβουλίας διὰ δεινῶν ἀπειλούσης κινδύνων τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Δύναμαι νὰ βεβαιώσω ὅτι πάντα τὰ ἀνακτοβούλια, ἰδίᾳ δὲ τὰ τῆς Πετρουπόλεως καὶ τοῦ Βερολίνου, ἀπιφαίνονται ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι» Καὶ πρὸς τὸν ἐν Χανίοις πρόξενον ἐτηλεγράφει ὁ Χαννοτὼ «νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν βασιλόπαιδα ὅτι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα δὲν θ' ἀπήρχοντο εἰς Κρήτην καὶ ὅτι, ἐπιτευχθέντος τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκδρομῆς του, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιμείνῃ εἰς ἐγχείρημα ἐγκυμονοῦν δεινὰς συνεπείας.» Ἡ Γερμανία παρωργίζετο ἔτι μᾶλλον. Ὁ Μύνςερ ἐδήλου πρὸς τὸν Χαννοτὼ ὅτι «τὸ ἀνακτοβούλιον τοῦ Βερολίνου ἦτον διατεθειμένον νὰ συμπράξῃ πρὸς τὰς ἄλλας δυνάμεις, ὅπως κωλύσῃ πᾶσαν ἐπιθετικὴν πρᾶξιν τῆς Ἑλλάδος ἐν Κρήτῃ, ὡς ἐπιθετικὴν δὲ πρᾶξιν θὰ ἐθεώρει καὶ μόνας τὰς εἰς τὴν ἐπανάστασιν παρεχομένας εὐκολίας καὶ ἐνθαῤῥύνσεις.» Ὁ Χαννοτὼ ἀπεκρίθη ὅτι «ἡ ὑπόθεσις θὰ διηυθετεῖτο, ἐὰν αἱ δυνάμεις ἔμενον ἀῤῥήλως σύμφωνοι», ὅτι ὅμως «ἀπῃτεῖτο φειδὼ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ ἐν Ἑλλάδι ἀναρχία, ἧς αἱ συνέπειαι θὰ ἦσαν δειναί». Καὶ ὁ Μουράβιεφ ὤκτειρε τὴν ἀποστολὴν τῶν τορπιλλοβόλων. Ἐῤῥόνει ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐνέδωκεν εἰς πίεσιν ἐμβάλλουσαν αὐτὸν εἰς κίνδυνον, ἐξέφραζε δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι διὰ τῆς κοινῆς ἐνεργείας τῶν δυνάμεων θὰ ἐπετυγχάνετο ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν. Ὁ Χαννοτὼ ἔλεγεν εἰς τὸν Ἕλληνα πρέσβυν ὅτι τὰ τορπιλλοβόλα ἐξεπέμφθησαν, ὅπως κωλύσωσι τὴν ἀποστολὴν τουρκικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην, τουρκικὰ δὲ στρατεύματα δὲν ἀπῆλθον, ὅτι ἡ Ἑλλὰς, τυχοῦσα οὕτως ἱκανοποιήσεως, φρονίμως θὰ ἐπολιτεύετο μὴ ἐξεγείρουσα τὴν γενικὴν ἀνησυχίαν διὰ τοιούτων μέτρων, ὅτι ἡ ἐμμονὴ τῶν τορπιλλοβόλων εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας θὰ ἐξελαμβάνετο ὑπὸ πάντων ὡς ἔνδειξις φρονήσεως, ἐφ' ᾗ ἡ Ἑλλὰς θὰ ἠξιοῦτο εὐχαριστιῶν, ὅτι ἡ κυβέρνησις τοῦ βασιλέως, ἀφοῦ ἐπέτυχεν ὅ,τι ἐπεθύμει, διετέλει εἰς καλὴν θέσιν ἀπέναντι τοῦ ἐθνικοῦ κόμματος καὶ ἠδύνατο νὰ προτάξῃ τὸν κίνδυνον τοῦ παροργισμοῦ πασῶν τῶν δυνάμεων» Ὁ Μαρσάλλ ἔχαιρε βλέπων ὅτι αἱ δυνάμεις πᾶσαι ἔκρινον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ ἑλληνοτουρκικὸν ζήτημα. Ἡ μέθοδος τῆς ἐνεργείας, ἣν συνίστα, διέφερε τῆς τοῦ Χαννοτώ. Ἐῤῥόνει ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου αἱ δυνάμεις ἔπρεπε νὰ στραφῶσι πρὸς τὴν Ἑλλάδα «καὶ νὰ προσκαλέσωσιν αὐτὴν φιλίως, ἀλλ' εὐσταθῶς νὰ παραιτηθῇ πάσης ἐνεργείας ἢ ἀναμίξεως εἰς Κρήτην, ὑποδηλοῦσαι ὅτι, ἐὰν μὴ συνεμορφοῦτο, αἱ δυνάμεις, ἃς εὐθύνει ἡ τήρησις τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης, διακυβευομένης ὑπὸ τοῦ ἤθους τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἀνακτοβουλίου, θὰ ἠναγκάζοντο νὰ ἐφαρμόσωσι μέτρα βιασμοῦ.» Ὁ Ἄγγλος ναύαρχος ἐν Χανίοις ἐδήλου εἰς τὸν Γάλλον ὅτι «προὐτίθετο ν' ἀντιστῇ διὰ τῆς βίας εἰς πᾶσαν ἐπίθεσιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων» καὶ ὁ Γάλλος ναύαρχος, μετὰ σύσκεψιν τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, διετάσσετο «ν' ἀντιστῇ ἐν ἀνάγκῃ, μετ' ἐξάντλησιν πάντων τῶν μέσων τῆς πειθοῦς καὶ τοῦ ἐκφοβισμοῦ, κατ' ἐπιθέσεως τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν, ἐὰν πάντες οἱ στόλαρχοι ἦσαν σύμφωνοι καὶ ἡ συμφωνία αὕτη ἀνεκηρύσσετο ἐγγράφως» Τὰς αὐτὰς ὁδηγίας ἔπεμπεν εἰς τὸν Ῥῶσσον ναύαρχον ὁ Μουράβιεφ, προτείνων συγχρόνως «ν' ἀποβιβάσωσι πάντα τὰ ξένα σκάφη ἀγήματα καὶ νὰ συνεννοηθῶσι πρὸς τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς περὶ ἀνορθώσεως τῆς τάξεως, νὰ μείνῃ δ' οὕτως ἡ νῆσος ὡς παρακαταθήκη ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δυνάμεων μέχρις ἀνορθώσεως τῆς τάξεως». Ὁ Γολουχόφσκης ἀπεκρίνετο ὅτι «ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ῥωσσικὴ πρότασις δὲν ἀπήρεσκεν αὐτῷ καὶ ὅτι θὰ ἐζήτει τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορος». Τὴν πρωτοβουλίαν τῆς βιαίας παρακωλύσεως πάσης ἐχθρικῆς ἐνεργείας τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν ἀνελάμβανεν ὁ Σαλισβουρῆς. Ἀλλ' ὁ Μαρσάλλ ἤξίου ἐν Βερολίνῳ νὰ ἑρμηνευθῶσιν αἱ λέξεις ἐχθρικὴ ἐνέργεια κατὰ τὴν εὐρυτάτην ἔννοιαν καὶ νὰ ἐπεκταθῶσιν εἰς τὴν ἀποβίβασιν ναυτῶν, πολεμεφοδίων, ὅπλων καὶ ἐν γένει παντὸς τοῦ δυναμένου νὰ ἐνθαῤῥύνῃ τὴν ἀντίστασιν τῶν ἐπαναστατῶν. Ἡ ὁμόφωνος στάσις τῆς Εὐρώπης ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις περίσκεψιν. Ἀλλ' ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις διετύπου ἐπισήμως αἴτησιν περὶ προσαρτήσεως τῆς Κρήτης. Ὁ Βισκόντης Βενόστας, καίπερ φιλίως διατεθειμένος, «ἠρνεῖτο νὰ ἐξετάσῃ τοιαύτην πρότασιν» καὶ «ἐπέμενεν εὐσταθῶς, ὅπως ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐπανέλθῃ εἰς συμπεριφορὰν εὐπρεπεστέραν καὶ φρονιμωτέραν».

Ἐν τοιαύτῃ τῆς Εὐρώπης διαθέσει φυσικὸν ἦτον νὰ ἐκληφθῇ ὡς νέα ἀφόρητος πρόκλησις ἡ ἀποβίβασις τοῦ Βάσσου. Τὴν εἴδησιν ἡρμήνευεν ὁ Βισκόντης Βενόστας ὡς ἐμφαίνουσαν «ὅτι ἡ Ἑλλὰς, παρὰ πᾶσαν συμβουλὴν φρονήσεως, ἀπεδύετο εἰς πολιτικὴν ἐνεργείας», ὁ δὲ Χαννοτὼ ἐτηλεγράφει εἰς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς δημοκρατίας ὅτι τὰς διαλέξεις του πρὸς τοὺς ἐν Παρισίοις πρεσβευτὰς ἐπέρανε διὰ τῆς φράσεως· «Ἐὰν δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ἐμποδίσωμεν τὸ κακὸν, ἂς τὸ περιορίσωμεν!» Ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ περιεφέρετο ἀπὸ πρεσβείας εἰς πρεσβείαν, συνασπίζων τὴν Εὐρώπην κατὰ τῆς Ἑλλάδος. «Ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ (ἔγραφεν ὁ Γάλλος πρεσβευτὴς) μὲ ἐτίμησε πρὸ μικροῦ διὰ τῆς ἐπισκέψεώς του, θέμα δὲ τῆς συνδιαλέξεως ὑπῆρξαν τὰ πράγματα τῆς Κρήτης. Ἡ Α. Μ. ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐπιστρατεύει καὶ ὅτι ἰσχυρὰ φάλαγξ ἐπεβιβάσθη ἐν Πειραιεῖ ἀπερχομένη εἰς Κρήτην. Συνδιελέχθη πρὸς τὸν ἀρχιναγκελάριον, ὅστις συμφωνεῖ μετ' αὐτοῦ ὅτι ὁ κίνδυνος ἐπείγει καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐπενεχθῇ εὐθὺς δραστικὸν φάρμακον. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτρέψῃ ἡ Εὐρώπη εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα πυρκαϊᾶς ἐν Μακεδονίᾳ, ἴσως ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ νὰ προκαλέσῃ εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Ἡ Γερμανία θέλει μετὰ τῆς Εὐρώπης τὸ ἐδαφικὸν τῆς Τουρκίας καθεστὸς. Τὸ μόνον λυσιτελὲς ἔτι φάρμακον εἶναι, νὰ πέμψωσιν ἄνευ ἀναβολῆς αἱ δυνάμεις τὰ σκάφη των, ὅπως ἀποκλείσωσι τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰ ἑλληνικὰ παράλια. Ἐκωλύσαμεν τὴν Τουρκίαν νὰ πέμψῃ στρατεύματα εἰς Κρήτην, θὰ διεπράττομεν δὲ προδοσίαν, ἐὰν ἐπετρέπομεν ν' ἁρπάσωσι τὴν νῆσον οἱ Ἕλληνες. Ἀπεκρίθην εἰς τὴν Α. Μ. ὅτι θὰ διεβίβαζον εἰς τὴν κυβέρνησίν μου τὰς λέξεις Της, ὅτι δ' ἡ τήρησις τοῦ ἐδαφικοῦ τῆς Τουρκίας καθεστῶτος ἦτον ἐπ' ἴσης τὸ δόγμα τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς» Αἱ δυνάμεις συνεφώνουν νὰ δηλώσωσιν εἰς Ἀθήνας ἀπὸ κοινοῦ «ὅτι ἀντέκειντο κατὰ τῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅτι θὰ ἐκώλυον πᾶσαν ἑλληνικὴν ἐπίθεσιν καὶ ὅτι ἐζήτουν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας». Ἀλλ' ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐφῆρμοζεν ἤδη ἀδεξίως τὸ σύστημα τοῦ ἐκφοβισμοῦ. Ὁ Κ. Σκουζὲς ἔλεγε πρὸς τὸν Αὐστριακὸν ἐπιτετραμμένον «ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀπηύδησεν εὑρισκομένη ἀνὰ πᾶν ἑξάμηνον ἐνώπιον ἐπαναστάσεων, αἵτινες ἐτάραττον τὴν δημοσίαν τάξιν, ὅτι ἀπόφασιν εἶχε νὰ περάνῃ ὁριστικῶς τὸ κακὸν αἴρουσα τὰς ἀφορμὰς, ὅτι δὲν ἐφοβεῖτο τοὺς τρισμυρίους ἄνδρας, οὓς συνεκέντρου ἡ Τουρκία παρὰ τὰ σύνορα τῆς Θεσσαλίας, ὅτι θὰ κατίσχυεν αὐτῶν διὰ τῆς ἐξεγέρσεως τῆς Μακεδονίας, ἃς μάθῃ δ' ἡ Εὐρώπη ὅτι μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχουσι 300,000 Ἕλληνες περιμένοντες μίαν λέξιν ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπως βάλωσι πῦρ εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς ὀθωμανικῆς πρωτευούσης καὶ ἀποσείσωσι τὸν μωαμεθανικὸν ζυγόν.» Εὐκόλως δύναταί τις νὰ μαντεύσῃ τίνα ἐντύπωσιν ἐνεποίει τοιαύτη γλῶσσα εἰς κυβερνήσεις συντηρητικάς. Τὴν πρότασιν τοῦ Μουράβιεφ περὶ ἀποβιβάσεως ἀγημάτων ἀπεδέχοντο ἀδιστάκτως πᾶσαι αἱ δυνάμεις. Ἀλλὰ τὴν πρότασιν τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος περὶ ἀποκλεισμοῦ τοῦ Πειραιῶς ἡ Ἀγγλία ἔκρινε «λίαν αὐστηρὰν καὶ μέλλουσαν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀντίπραξιν μιᾶς μερίδος τῆς κοινῆς γνώμης». Τῆς Ῥωσσίας ἡ γλῶσσα καθίστατο ὁσημέραι ἐχθρικωτέρα. Ὁ ἐν Ἀθήναις πρέσβυς διετάσσετο νὰ δηλώσῃ ὅτι «αἱ δυνάμεις δὲν ἠδύναντο ν' ἀνεχθῶσι τὸ εἰς ἄκρον προκλητικὸν ἦθος τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν παρουσίαν τῶν σκαφῶν τῆς εἰς Κρήτην», ὅτι ὁ Τσάρος, «εἰλικρινῶς ἐπιθυμῶν ν' ἀπαλλάξῃ τὴν Ἑλλάδα σκληρῶν δοκιμασιῶν, ἐπεκαλεῖτο ἐπειγόντως τὴν σύνεσιν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐγνώριζεν αὐτοῖς ὅτι, ἐὰν μὴ τὰ ἑλληνικὰ σκάφη ἀνεκαλοῦντο εὐθὺς, θὰ ἠναγκάζοντο νὰ ὑποταγῶσιν εἰς τὴν εὐσταθῆ καὶ ὁμόφωνον θέλησιν τῆς Εὐρώπης, ἤτις μόνον ἐπὶ τῷ ὅρῳ τούτῳ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν Τουρκίαν νὰ χρησιμοποιήσῃ πάσας τὰς στρατιωτικὰς αὐτῆς δυνάμεις, ὅπως ἀποκρούσῃ ἄδικον κατ' αὐτῆ

δυνάμεις πέμψωσι στρατεύματα ἐπαρκῆ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς εἰρηνεύσεως. Ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἄρνησίν της, θὰ ἐφαρμοσθῶσι τὰ ὑπὸ τῶν ναυάρχων συμφωνηθέντα μέτρα. Ἐὰν δὲν γίνῃ δεκτὴ ἡ γαλλοϊταλικὴ κατοχή, ἣν φαίνεται ὅτι προτείνει ὁ Γολουχόφσκης, θὰ καταστῇ ἀναγκαία ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν μικτὴν κατοχήν τῶν ἓξ δυνάμεων. Ἡ Ῥωσσία εἶναι ἑτοίμη νὰ πέμψῃ τὴν μοῖράν της. Ἐν περιπτώσει ἀποκλεισμοῦ, ὁ Μουράβιεφ φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ προηγηθῇ ὁ τοῦ Βώλου, διότι ὁ κίνδυνος φαίνεται νῦν δεινότερος ἐν Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, ἢ ἐκ Κρήτης. Συμφωνεῖ πρὸς ὑμᾶς ὅτι ἡ Ἑλλὰς προσπαθεῖ νὰ ὑποβάλῃ εἰς δοκιμασίαν τὴν εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν. Κρίνει λοιπὸν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀναγκαίαν τὴν σύμπνοιαν τῶν δυνάμεων.»

Ἡ ἀγγλικὴ πρότασις περὶ χρησιμοποιήσεως τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐν εἴδει χωροφυλακῆς ἀπερρίφθη ὑπὸ τῶν τριῶν αὐτοκρατοριῶν καὶ τότε ἤρξαντο αἱ διαπραγματεύσεις περὶ τῆς μικτῆς κατοχῆς. Ἡ Αὐστρία ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θὰ ἔπεμπε πλείονας τῶν 600 ἀνδρῶν, καὶ τούτους μόνον πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀγημάτων εἰς τὰς πόλεις. Ὁ Γολουχόφσκης «ἐνετάλη νὰ κηρύξῃ, ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος, ὅτι ἡ Αὐστρία δὲν θὰ συμμετεῖχεν, οὔτε μόνη, οὔτε μετὰ τῶν ἄλλων δυνάμεων εἰς ἐνεργὸν στρατιωτικὴν ἐπέμβασιν, ἧς σκοπὸς θὰ ἦτον ἡ κατοχὴ τῆς νήσου ὅλης». Ἡ Ῥωσσία ἐπρότεινε τὴν κατοχὴν ὑπὸ 15 χιλιάδων Γάλλων καὶ Ἰταλῶν. «Ἀπέκρουε πᾶσαν ἰδέαν κατοχῆς ὑπὸ μιᾶς καὶ μόνης δυνάμεως καὶ δὲν θὰ παρεδέχετο συνδυασμόν, εἰς ὃν δὲν θὰ περιελαμβάνετο ἡ Γαλλία.» Ἀλλ' ἡ Ἰταλία ἠρνήθη καὶ ἐδήλωσεν ὅτι θὰ συμμετεῖχε μόνον μικτῆς κατοχῆς, ἐν ἴσῃ πρὸς τὰς λοιπὰς δυνάμεις μοίρᾳ. Τὰς ἰδέας τῆς Ἀγγλίας ἐκφράζει τὸ ἑξῆς ἔγγραφον·

Ἡ κυβέρνησις τῆς ἀνάσσης, ἀναγνωρίζουσα ὅτι ἡ πρότασις περὶ χρησιμοποιήσεως τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς τάξεως ἐν Κρήτῃ, ἀπορρίπτεται ὑπὸ πλείστων ἐκ τῶν δυνάμεων, φρονεῖ ὅτι, ἐὰν μὴ αὐταὶ αἱ δυνάμεις λάβωσι μέτρα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἔχει τι τὸ εὔλογον ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν Ἑλλήνων ὅτι, ἄνευ τῆς παρουσίας τῶν στρατευμάτων των, οὐδὲν ὑπάρχει μέσον πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς τάξεως, φαίνεται δ' αὐτῇ δυσχερὲς νὰ τιμωρηθῶσιν οἱ Ἕλληνες, διότι ἐπιμένουσιν εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον. Ἀπαραίτητον κρίνει λοιπὸν νὰ ληφθῶσι τοιαῦτα μέτρα, συναινεῖ δ' εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Μουράβιεφ, ὅπως ἡ Κρήτη καταληφθῇ, ἐν ὀνόματι τῶν δυνάμεων, ὑπὸ σώματος ἐκ 10—12 χιλιάδων ἀνδρῶν. Κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Μουράβιεφ, τὸ σῶμα τοῦτο ἔδει νὰ πορίσωσιν ἀπὸ κοινοῦ Γαλλία καὶ Ἰταλία, νὰ ἐπιμείνωσι δὲ τότε αἱ δυνάμεις, ὅπως ἀνακληθῶσι βαθμηδὸν τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὰ τουρκικὰ στρατεύματα. Ἡ Α. Ἐξ. φρονεῖ ὅτι οὕτω θ' ἀφῃρεῖτο τὴν Ἑλλάδα ἡ πρόφασις τῆς τηρήσεως τῶν στρατευμάτων της ἐν Κρήτῃ, ὅτι δ' ἐν ταῖς δεδομέναις περιστάσεσι δημοβούλευμα ἔκειτο ἐκτὸς συζητήσεως καὶ θ' ἀπήντα σφοδρὰν ἀντίστασιν. Ἡ κυβέρνησις τῆς ἀνάσσης ἐντέλλεταί μοι νὰ δηλώσω ὅτι, ἐὰν τὸ σχέδιον τῆς κατοχῆς ἐγκαταλειφθῇ, ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ κοινὴ γνώμη δὲν θὰ κυρώσῃ τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν ἑλληνικῶν λιμένων ἐπὶ τῆς στερεᾶς. Γινώσκει ὅτι Γερμανία τε καὶ Αὐστρία ἀντιτείνουσιν ἀναλλοιώτως κατὰ τῆς ἀποστολῆς πολυαρίθμου σώματος γερμανικῶν ἢ αὐστριακῶν στρατευμάτων. Θὰ συνῄνει δμως εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Κρήτης ὑπὸ πεντακισχιλίων Γάλλων καὶ ἰσαρίθμων Ἰταλῶν, ἢ ὑπὸ δεκακισχιλίων ἀνδρῶν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης δυνάμεως, ἢ ὑπὸ πεντακισχιλίων Ῥώσσων καὶ ἰσαρίθμων Ἀγγλων, ἢ ὑπὸ δεκακισχιλίων ἀνδρῶν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης δυνάμεως. Ἐὰν συμφωνηθῇ τοιαύτη κατοχή, ἡ κυβέρνησις τῆς ἀνάσσης θὰ συμμετάσχῃ ἐν ἀνάγκῃ, τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ Πειραιῶς. Ἄλλως θὰ περιορισθῇ εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν μόνης τῆς Κρήτης.

Ἐνῷ ἡ διπλωματία κατηναλίσκετο εἰς τοιαῦτα σχέδια, ἡ θέσις κατὰ τὰ θεσσαλικὰ σύνορα ἐδεινοῦτο ὁσημέραι. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀποβίβασιν τοῦ Βάσσου, ἡ Πύλη εἶχε δηλώσει ὅτι ἦτον ἠναγκασμένη νὰ καταλάβῃ ἐν τιμῆμα τῆς Θεσσαλίας, ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Κρήτης. Καὶ τότε μὲν ἀπέσχε, διότι πᾶσαι αἱ δυνάμεις συνεβούλευσαν ἐπιμόνως ἀμυντικὴν στάσιν, ἐκαραδόκει δμως τὴν κατάλληλον ψυχολογικὴν στιγμὴν καὶ συνεκέντρου στρατὸν ἰσχυρότατον. «Ἡ ἐπιστράτευσις (ἐπέστελλε τῇ 9 Μαρτίου ὁ Καμβὼν) ἐπιτελεῖται μετ' εὐταξίας καὶ ταχύτητος ἀσυγήτους ἐν Τουρκίᾳ. Ἀπέχει πολὺ ἡ ἐνεστῶσα στρατιωτικὴ ὀργάνωσις τῆς τοῦ 1876, εἶναι δ' ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ στρατιωτικὴ διαχείρισις κατέβαλεν ἀπὸ δέκα ἐτῶν γενναίας προσπαθείας. Τὸ ἐκπληκτικώτατον εἶναι ὅτι, παρὰ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν χρηματικῶν πόρων, τὰ πάντα διεξάγονται, ὡς ἐὰν ὑπῆρχε διαθέσιμος κανονικὸς προϋπολογισμός. Ἐν εὐρωπαϊκῇ χώρᾳ θὰ ἦτον ἀδύνατον νὰ τηρηθῇ ἐπὶ ποδὸς πολέμου ὑπὲρ τὸν μῆνα ὁ ἐν Μακεδονίᾳ συγκεντρούμενος στρατὸς διὰ τῶν διατιθεμένων νῦν πόρων· ἀλλὰ τοῦ Τούρκου στρατιώτου ἡ καρτερία εἶναι ἀξιοθαύμαστος.» Τοὐναντίον, ὁ Γάλλος πρεσβευτὴς ἐβεβαίου τῇ 18 Μαρτίου ὅτι, «κατὰ τὰς πανταχόθεν πληροφορίας, ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστράτευσις ἐπετελεῖτο κάκιστα» καὶ ὅτι «ἐπίθεσις τῶν Τούρκων θὰ καθίστα αὐτοὺς ταχέως κυρίους τῆς Θεσσαλίας». Κατὰ τὸν ἐν Φιλιππουπόλει Γάλλον πρόξενον, «ἡ γενικὴ γνώμη τῶν Βουλγάρων ἀξιωματικῶν ἦτον ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔβαινον πρὸς βεβαίαν ἧτταν, ὅτι καὶ ὁ βουλγαρικὸς στρατός, καίπερ καλῶς ὠργανωμένος, ἐξωπλισμένος καὶ ἠσκημένος. δὲν θὰ ἐμάχετο κατὰ τῶν Τούρκων ἄνευ δέους, ὅτι τὸ ὀθωμανικὸν κράτος ἠδύνατο νὰ κατανικήσῃ μόνον στρατιωτικὴ δύναμις πρώτης τάξεως». Δυστυχῶς ὁ ἑλληνικὸς λαός, συστηματικῶς διαβουκολούμενος, «εἶχεν ἀπολέσει τὸ αἴσθημα τῆς πραγματικότητος», ὡς ἔλεγεν ὁ Μουράβιεφ.

Τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ ἐπλήρουν αἱ διαπραγματεύσεις περὶ ὀργανώσεως τῆς κρητικῆς αὐτονομίας, ὧν τὴν πρωτοβουλίαν εἶχεν ἀναλάβει ἡ Γαλλία. Ἀλλ' οὐδὲν ἀπεφασίζετο πρακτικόν, ἐκ τῶν ἐγγράφων δ' ἐξάγεται ὅτι ἄλλως ἀντελαμβάνοντο τῆς αὐτονομίας οἱ Ἄγγλοι καὶ ἄλλως αἱ τρεῖς αὐτοκρατορίαι. Ἐπὶ τῆς ἠπείρου ἐγίνετο ἁπλῶς λόγος περὶ «ἐπεκτάσεως» τοῦ Ὀργ. Νόμου. Ἀλλ' ὁ Σαλισβουρῆς ἀπεφαίνετο «ὅτι ἡ μεγάλη δυσκολία ἦτον τίς ἔμελλε νὰ ἐκλέγῃ τὸν κυβερνήτην καὶ ὅτι, κατ' αὐτόν, ἡ ἐκλογὴ δὲν ἔπρεπε ν' ἀνατεθῇ, οὔτε εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὔτε εἰς τὴν Τουρκίαν.» Ὁ Γολουχόφσκης ἔλεγεν ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ κυβερνήτου ἦτον λεπτὸν ζήτημα. «Δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις τὸ σύστημα τῆς Σάμου, ἔνθα ὑπῆρχεν ἓν καὶ μόνον θρήσκευμα. Ἐὰν ἐξελέγετο Τοῦρκος ὑπάλληλος, μωαμεθανὸς τὸ θρήσκευμα, οἱ χριστιανοὶ θὰ ἠρνοῦντο τὴν ἐμπιστοσύνην των. Ἐὰν ἐξελέγετο Τοῦρκος χριστιανός, θὰ διεμαρτύροντο οἱ μωαμεθανοί. Τὸ ζήτημα δέον νὰ ἐξετασθῇ μετ' εὐρύτητος ἰδεῶν, νὰ ὑπερισχύσωσι δ' ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν λίαν ἐλευθέριαι γνῶμαι.» Ἡ Γαλλία ἤθελε πολιτικὸν ὑπάλληλον οὐδετέρου κράτους. Ὁ Μουράβιεφ ἔλεγεν ὅτι θὰ ἐνέκρινεν οἱονδήποτε ὑποψήφιον, ἐφ' οὗ θὰ συνεφώνουν αἱ δυνάμεις, θὰ προὐτίμα ὅμως ὑποψήφιον ὀρθόδοξον.

Ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς Κρήτης καὶ ἡ μικτὴ κατοχὴ τῶν πόλεων ἀπεφασίζοντο τέλος. Ἀλλ' ὁ Μαρσὰλλ ἔλεγε τῇ 12 Μαρτίου εἰς τὸν ἐν Βερολίνῳ Ἄγγλον πρεσβευτὴν ὅτι «ἐπεῖγον ἦτον νὰ συναινέσῃ ἡ Ἀγγλία καὶ εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ Πειραιῶς καὶ πάντων τῶν ἑλληνικῶν λιμένων». Καὶ ὁ Μουράβιεφ ἔλεγεν εἰς τὸν ἐν Πετρουπόλει Ἄγγλον πρεσβευτὴν ὅτι «εἰς ἄκρον ἐπεῖγον ἦτον ν' ἀποκλεισθῇ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς ὁ Βῶλος», ἐξέφραζε δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι «ἡ Ἀγγλία δὲν θ' ἀπεχωρίζετο καὶ ἐν τούτῳ τῶν ἄλλων δυνάμεων». Καὶ ἡ Γαλλία ἐπίεζε τὴν Ἀγγλίαν, ὅπως συναινέσῃ εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ Βώλου. Τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἀγγλίας περιέχει τὸ ἑξῆς ἔγγραφον·

Τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἀπεφάνθη ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν ἠδύνατο νὰ χωρήσῃ περαιτέρω τῶν μέτρων, ἐφ' ὧν συνεφώνησε πρὸς τὰς ἄλλας δυνάμεις, ἐπὶ σκοπῷ εἰρηνεύσεως τῆς Κρήτης. Δὲν φρονεῖ ὅτι ὁ ἀποκλεισμὸς τοῦ Πειραιῶς ἢ ἄλλων ἑλληνικῶν λιμένων θὰ συνετέλει εἰς τὴν εἰρήνευσιν. Συναισθάνεται οὐχ ἧττον τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον συγκρούσεως κατὰ τὰ μακεδονικὰ σύνορα καὶ προτείνει εἰς τὰς δυνάμεις νὰ ζητήσωσι παρά τε τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας ν' ἀπομακρύνωσι τὰ στρατεύματά των εἰς ἀπόστασιν 50 μιλίων ἑκατέρωθεν τῶν συνόρων. Ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἀρνηθῇ, ἡ Ἀγγλία θὰ συναινέσῃ εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ Βώλου, ἐὰν δ' ἀρνηθῇ ἡ Τουρκία, ἡ Ἀγγλία θὰ συμμετάσχῃ τῶν ἐκβιαστικῶν μέτρων, ἅτινα θὰ ἐγκρίνωσιν αἱ δυνάμεις, φρονεῖ ὅμως ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῆς κατανικήσεως τῆς τουρκικῆς ἀντιστάσεως ἀνήκει φυσικώτερον εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ῥωσσίαν.

Ὁ Μουράβιερ ἐπέμενε καὶ προσεπάθει νὰ πείσῃ τὴν Ἀγγλίαν νὰ παύσῃ ἐξαρτῶσα τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ Βώλου ἐκ τῆς κατοχῆς τῆς Κρήτης, ἰσχυρίζετο δ' ὅτι τὰ ὑπάρχοντα ἤδη ἐπὶ τῆς νήσου εὐρωπαϊκὰ στρατεύματα ἐδικαίουν πληρέστατα τὴν ἀπέλευσιν τῆς φάλαγγος τοῦ Βάσσου. Τὴν πρότασιν τῆς Ἀγγλίας περὶ οὐδετέρας ζώνης ἀπέκρουεν ὁ Γολουχόφσκης, ἐπὶ λόγῳ, «ὅτι θὰ συνεπήγετο νέαν ἀπώλειαν χρόνου καὶ θὰ παρέδιδε ζώνην ἑκατὸν μιλίων εἰς τὰς ἐπιδρομὰς καὶ τὰς διαρπαγὰς τῶν Βασσηβουζούκων καὶ τῶν ἀτάκτων ἑλληνικῶν συμμοριῶν». Ἀλλ' ὁ Μουράβιεφ ἐφαίνετο διατεθειμένος νὰ τὴν ἀποδεχθῇ, ἐὰν συνήνουν πᾶσαι αἱ δυνάμεις, καὶ νὰ συνδυάσῃ αὐτὴν πρὸς τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ πρότασιν περὶ ἀποκλεισμοῦ τοῦ Βώλου, ἐρρόνει ὅμως ὅτι ἔπρεπε νὰ βραχυνθῇ πολὺ ἡ οὐδετέρα ζώνη. Καὶ ὁ Χαννοτὼ ἀπεφαίνετο ὑπὲρ συνδυασμοῦ τῆς ἀγγλικῆς καὶ τῆς ῥωσσικῆς προτάσεως. Ἡ Ἀγγλία ἔστεργε πράγματι νὰ βραχυνθῇ ἡ ζώνη καὶ νὰ μείνωσιν ἐπὶ τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς τὰ συνήθη ἀποσπάσματα. Ἐπὶ στιγμὴν ἐφάνη οὕτω δυνατὴ ἡ ἀποσόβησις τῆς συγκρούσεως. Τῇ 24 Μαρτίου ὁ ἐν Παρισίοις Ἄγγλος πρεσβευτὴς ἀνεκοίνωσε, διαταγῇ τοῦ Σαλισβουρῆ, τὴν ἑξῆς δήλωσιν·

Πρὸς τήρησιν τῆς εἰρήνης κατὰ τὰ μακεδονικὰ σύνορα θὰ δοθῶσιν εἰς τὸν ναύαρχον Χάρρις διαταγαὶ νὰ συμπράξῃ εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν ἑλληνικῶν παραλίων, ἐὰν οἱ ναύαρχοι ἀποφασίσωσι τὸ μέτρον τοῦτο. Πράγματι δμως ὁ Βῶλος θ' ἀποκλεισθῇ ὑπὸ τῶν σκαφῶν τῶν ἠπειρωτικῶν δυνάμεων, οὐχὶ τῆς Ἀγγλίας. Συγχρόνως ἡ Ἀγγλία θὰ ἐνωθῇ πρὸς τὰς ἄλλας δυνάμεις, ὅπως ζητήσῃ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν τουρκικῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς προσήκουσαν ἀπὸ τῶν συνόρων ἀπόστασιν, θ' ἀναγγείλῃ δ' εἰς τὴν Πύλην ὅτι, ἐν ᾗ ἂν περιπτώσει τὰ στρατεύματά της διαβῶσι τὰ σύνορα, ἡ πρᾶξις αὕτη θὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐχθρική.

Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ναύαρχοι, εἰς οὓς εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ ἀπόφασις, ἐνεδοίαζον πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ Βώλου. «Ἦσαν πεπεισμένοι, κατὰ τὸν Γάλλον ναύαρχον, ὅτι θὰ ἐπήρχοντο πρὸς τὰ ἑλληνικὰ σκάφη συγκρούσεις, ἃς ἐπεθύμουν διὰ πάσης θυσίας ν' ἀποφύγωσιν», ἐφρόνουν δ' ὅτι «ἔπρεπε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ γίνῃ σκέψις περὶ τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν, ἅτινα ἀντεκδικούμενα, θὰ ἠδύναντο νὰ ἐμβάλωσιν εἰς ἀνησυχίας τὰ πολλαχοῦ τῆς Κρήτης σταθμεύοντα εὐρωπαϊκὰ σκάφη». Οὐχ ἧττον τῇ 31 Μαρτίου οἱ ναύαρχοι ἀπεφάσιζον παμψηφεὶ νὰ ζητήσωσι παρὰ τῶν κυβερνήσεών των «τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ κόλπου τοῦ Πειραιῶς μετὰ πασῶν τῶν πολεμικῶν συνειπειῶν, ἃς θὰ συνεπήγετο». Ἡ Ἑλλὰς ἠπείλει ὅτι εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν θ' ἀπήντα διὰ κηρύξεως τοῦ πολέμου. Καὶ ὅμως ὁποία ἦτον στρατιωτικῶς ἡ θέσις ἐμαρτύρει ὁ Βουρὲ γράφων· «Μανθάνω ἐξ ἀξιοπίστου πηγῆς ὅτι, κατὰ τὰς προθέσεις τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ βασιλέως, ὁ διάδοχος ἀπέρχεται εἰς Λάρισσαν, ὅπως κατευνάσῃ τὰ πνεύματα καὶ παραστήσῃ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ κερδηθῇ καιρός. Μὲ ἐβεβαίωσαν πράγματι ὅτι οὐδὲν εἶναι ἕτοιμον πρὸς τὴν ἐπίθεσιν, ἣν δικαιῶς ζητοῦσι στρατιῶται καὶ ἀξιωματικοί, καὶ ὅτι εἰκοσαήμερος, τοὐλάχιστον, ἀναβολὴ εἶναι ἀπαραίτητος, ὅπως περατωθῇ ἡ ἀταξία, ἣν προὐξένησεν ἡ σπουδή, μεθ' ἧς, ἐκ φόβου τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἐπέμφθησαν εἰς τὰ σύνορα ἄνδρες καὶ ἐφόδια.

Τῇ 26 Μαρτίου ὁ Χαννοτὼ συνδιελέγετο ἐν Παρισίοις πρὸς τὸν Σαλισβουρῆν, τὸ πόρισμα δὲ τῆς συνδιαλέξεως ἀνεκοίνου εἰς Πετρούπολιν ὡς ἑξῆς·

Συνῳδὰ πρὸς τὸ τηλεγράφημα τῶν ναυάρχων, ὅπερ παραγκωνίζει πρὸς τὸ παρὸν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ Βώλου, ὁ Σαλισβουρῆς φρονεῖ ὅτι ἡ ἐξέτασις τοῦ μέτρου τούτου δύναται ν' ἀναβληθῇ εἰς μεταγενέστερον στάδιον, φαίνεται δὲ διατεθειμένος νὰ μείνῃ ἐν τῇ συμφωνίᾳ τῶν δυνάμεων ὡς πρὸς πάντα τὰ λοιπά, ἰδίᾳ δὲ νὰ συντελέσῃ, ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν παραλίων. Ἐπὶ τοῖς ὅροις τούτοις παραιτεῖται τῆς περὶ οὐδετέρας ζώνης προτάσεως καὶ τῆς ἰδέας ἰδιαιτέρου πολεμοσήματος τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὴν Τουρκίαν. Ἐπέμεινον δμως, ὅπως λειτουργήσῃ ταχέως ἡ αὐτονομία.

Καὶ ὁ Μουράβιεφ ἀνωμολόγει ὅτι ἡ στιγμή, καθ' ἣν ὁ ἀποκλεισμὸς τοῦ Βώλου ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ χρησίμως, παρῆλθε, διότι ἡ Ἑλλὰς εἶχε πλέον ἐπισωρεύσει τὰ στρατεύματά της εἰς τὰ σύνορα. Ἀλλ' ἡ Γερμανία ἐπέμενε κηρύττουσα ὅτι «ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν ἑλληνικῶν παραλίων ἦτον τὸ λυσιτελέστατον μέσον». Τὴν ἀγγλικὴν πρότασιν περὶ ἀνακλήσεως τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ἐκ Κρήτης παρεδέχετο μὲν κατ' ἀρχήν, ἠρνεῖτο δμως νὰ ἐξετάσῃ πρὸ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Βάσσου. Οὕτως ἀπεφαίνετο καὶ ἡ Ῥωσσία. «Ἵνα παύσῃ πᾶσα παρεννόησις (ἔλεγεν ὁ Μουράφιεφ) δυνάμεθα νὰ ὑποδηλώσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Βάσσου εἶναι ἡ μόνη ἀφορμὴ τῆς στάσεως τῶν δυνάμεων καὶ ὅτι, ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις συνήνει ν' ἀνακαλέσῃ τὰ στρατεύματά της ἐκ Κρήτης, αἱ δυνάμεις θὰ ἐπετύγχανον εὐθὺς μετέπειτα τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων καὶ θὰ ἠρώτων ἐλευθέρως τὸν κρητικὸν λαόν. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαρτηθῇ ἡ ἀνάκλησις τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ τῆς προηγουμένης ἀνακλήσεως τῶν τουρκικῶν». Μόνη ἡ Ἰταλία συνήνει καὶ ἠρώτα τὸν ναύαρχον Κανεβάρον τίνι τρόπῳ ἠδύναντο νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια τὰ τουρκικὰ στρατεύματα. Τὴν ῥωσσικὴν πρότασιν ὥρειλε ν' ἀποδεχθῇ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ Ἀλλ' ἐν Ἀθήναις ἐπεκράτει ἀπίστευτος πεισμονὴ καὶ τύφλωσις, καίτοι οὐδεμία ἐπετρέπετο πλέον πλάνη περὶ τῶν διαθέσεων τῶν δυνάμεων, ἦτον δὲ μεμαρτυρημένη ἡ στρατιωτικὴ δυσαναλογία. Ὁ Βουρὲ προέλεγεν ὅτι «μία ἀρροσύνη τῆς Ἑλλάδος θὰ ἔφερε τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων εἰς Θεσσαλίαν καὶ τὴν δήωσιν τῆς Ἠπείρου ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν». Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συγκρούσεως αἱ δυνάμεις ἔστεργον παντοίας παραχωρήσεις πρὸς τοὺς Κρῆτας. Τῇ 3 Ἀπριλίου ἐπέστελλεν ὁ Καμβών·

Σήμερον δ.ήμεψαν τὸ πρῶτον οἱ πρεσβευταὶ γνώμας περὶ τῆς κρητικῆς αὐτονομίας. Ἐπειδὴ ἀρχαί τινες, ἡ ἐπικυριαρχία τοῦ Σουλτάνου, ἡ κατάργησις πάσης ἀναμίξεως εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῆς νήσου, ἀνεκηρύχθησαν ἤδη, τὰ ζητήματα, ἅτινα ἐκρίθησαν ἄξια μελέτης, συνδέονται πρὸς τὴν τήρησιν τουρκικῶν τινων φρουρῶν, πρὸς τὸν φόρον τῆς ὑποτελείας, πρὸς τὴν προστασίαν τῶν μωαμεθανῶν, πρὸς τὴν ἀνάκλησιν τῶν ἑλληνικῶν στρατευτάτων. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν τρόπον τοῦ διορισμοῦ τοῦ Γεν. Διοικητοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ χαρακτῆρος, ὃν προτίθενται νὰ δώσωσιν αἱ δυνάμεις εἰς τὴν αὐτονομίαν. Ἡ ἐπικειμένη σύγκρουσις, ὁ φόβος τῶν δεινῶν αὐτῆς συνεπειῶν, ἤγαγον τοὺς πρεσβευτὰς νὰ σκεφθῶσιν ὅτι ἤρμοζε ν' ἀπευθύνωσι τῇ Ἑλλάδι ὑστάτην συμβουλήν, νὰ παραστήσωσι τὴν λυπηρὰν θέσιν, εἰς ἣν θὰ περιέλθῃ μεθ' ἧτταν καὶ νὰ δηλώσωσιν αὐτῇ ἀπὸ τοῦδε ὅτι τὴν αὐτονομίαν θὰ ὀργανώσωσιν εὐρύτατα, προικίζοντες τὴν Κρήτην διὰ θεσμῶν παρεμφερῶν πρὸς τοὺς τῆς Βουλγαρίας, ὅ,τι ἀφορᾷ ἰδίᾳ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡγεμόνος.

Ἡ Ἀγγλία ἐχώρει ἔτι περαιτέρω, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἑξῆς ἔγγραφον τοῦ ἐν Πετρουπόλει Γάλλου πρεσβευτοῦ·

Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ Ὀκόννωρ, ἡ Ἀγγλία προτείνει, οὐ μόνον νὰ καταστῇ γνωστὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι ἡ Κρήτη θὰ προικισθῇ δι' ὀργανώσεως ἀναλόγου πρὸς τὴν τῆς Βουλγαρίας, ἰδίᾳ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν ἡγεμόνος, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐπιμείνωσι αἱ δυνάμεις εἰς τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Βάσσου ὡς ἐγγύησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν ἐκλογῶν. Ὁ Μουράβιεφ ἐδήλωσεν ὅτι ἦτον ἀδύνατον ν' ἀποδεχθῇ τὸν συνδυασμὸν τοῦτον. «Ἐζητήσαμεν (εἶπε) παρὰ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνάκλησιν τῶν στρατευμάτων της, μετὰ δὲ τὴν ἄρνησίν της ἀπεφασίσθη ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς Κρήτης. Ἡ Εὐρώπη δὲν δύναται νὰ συναινέσῃ εἰς δημοβούλευμα τῶν Κρητῶν ὑπὸ στρατιωτικὴν πίεσιν. Δυνάμεθα τὸ πολὺ νὰ παραδεχθῶμεν, ὅπως ἡ ψηφοφορία διεξαχθῇ ἐκτὸς πάσης πιέσεως καὶ εἰσακουσθῇ ὑπὸ τῶν δυνάμεων, ἐὰν μὴ ἀντιτείνῃ ἡ Πύλη». Φαίνεται ἥκιστα πιθανὸν ὅτι ἡ Γερμανία θὰ προσχωρήσῃ εἰς τοιαύτας ἰδέας. Ἠρώτησε τὸν Μουράβιερ ἐὰν ἀληθῶς ἀπεφάνθη ὅτι ἡ Εὐρώπη ἠδύνατο νὰ εἰσακούσῃ τῆς εὐχῆς τῶν Κρητῶν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι θ' ἀντιστῇ.

Εἰς τὴν γνωστὴν δήλωσιν ὅτι δὲν θὰ ἐπετρέπετο ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἰς τὸν ἐπιτεθέντα νὰ πορισθῇ ὄρελός τι ἐκ τῆς ἐπιθέσεως προέβησαν αἱ δυνάμεις, θέλουσαι νὰ προλάβωσι τὸν ἐρεθισμόν, ὃν ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ ἡ ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς 25 Μαρτίου. Ἀλλ' ἡ σύγκρουσις καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀκατάσχετος. Τῇ 6 Ἀπριλίου ἐπέστελλεν ὁ Καμβών· «Παρὰ τὰς καθησυχαστικὰς διαθέσεις τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, ὁ Σουλτάνος φοβεῖται πάντοτε μὴ ἀποβῇ δυσχερὴς ὁ περιορισμὸς τῶν περιπλοκῶν· ἀλλὰ τὸ ἀδύνατον τῆς συντηρήσεως πολυαρίθμου στρατοῦ ἐπὶ ποδὸς πολέμου ἐμπνέει εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν τὸν πόθον νὰ κόψωσιν εὐθὺς τὸ ζήτημα διὰ τῆς σπάθης. Ἔπεμψα χθὲς τὸν διερμηνέα μου εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα συστήσω ἔτι ἄπαξ ἀμυντικὴν στάσιν. Ὁ Σουλτάνος ὑπεσχέθη ὅτι θὰ διατάξῃ αὐθημερόν, ἐὰν ὑπερβῶσι τὰ σύνορα συμμορίαι, ν' ἀποκρουσθῶσι μέν, ἀλλὰ νὰ μὴ καταδιωχθῶσιν ἐπὶ ἐδάφους ἑλληνικοῦ. Παρεκάλεσα ἐπ' ἴσης τὸν πρίγκηπα Μαυροκορδάτον νὰ φωτίσῃ τὴν κυβέρνησίν του περὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν δυνάμεών της, περὶ τῶν διαθέσεων τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, περὶ τῶν κινδύνων, εἰς οὓς θὰ ἐνέβαλλε τὸν ἑλληνισμὸν ὅλον ἡ σύγχρουσις. Ὁ Ἕλλην πρέσβυς ὑπεδήλωσε φόβους, οὓς δὲν ἐδείκνυε μέχρι τοῦδε». Ἡ ἀπομόνωσις τῆς Ἑλλάδος ἦτον πλήρης καὶ ἡ συνεννόησις πρὸς τὰ βαλκανικὰ κράτη ἐπεζητεῖτο μόνον κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου. Τῇ 7 Ἀπριλίου ἐπέστελλεν ὁ ἐν Σόφιᾳ διπλωματικὸς πράκτωρ· «Γινώσκετε τὸ σχέδιον περὶ ἀνιδρύσεως αὐτονόμ

κῆς ἐτυμηγορίας, νὰ ἀναιρέσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ νὰ καταργήσῃ τὸν προδοτικὸν αὐτόχρημα νόμον, δι' οὗ ἐπανέφερε τοὺς ἀνθυποπλοχαγοὺς εἰς τὴν Βουλήν; Πῶς θ' ἀντιστῇ κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ζαφειρίων καὶ τῶν Λαδοπούλων; Εἰς ἐμὲ ἀποβαίνει ἀκατάληπτον πῶς ἄνθρωποι, κρίνοντες ἐνδομύχως ὡς κρίνει ὁ Κ. Δεληγεώργης, παρασύρονται ὑπὸ τοῦ συμφυοῦς τοῖς Ἕλλησιν ἔρωτος πρὸς κενὰς φράσεις καὶ ἠδύνονται πλανῶντες ἑαυτούς, ἢ διαβουκολοῦντες ἄλλους. Ἠξεύρουσιν ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου καὶ ὅτι, ἐὰν μὴ ἀνακοπῇ εὐθὺς ὁ μοιραῖος τῶν πραγμάτων ῥοῦς, θὰ κατακυλισθῶμεν ταχέως εἰς τὸν βυθόν, καὶ ὅμως, ὁσάκις προταθῇ μία οἱαδήποτε γενναία ἀπόπειρα σωτηρίας, ἀναζητοῦσι μετὰ σοφιστικῆς τέχνης τὰ ἀρνητικὰ ἐπιχειρήματα καὶ συνηγοροῦσι κατ' οὐσίαν ὑπὲρ τῆς ἐξακολουθήσεως καταστάσεως, ἧς ποῖον θὰ ἦναι τὸ τέρμα δὲν ἐπιδέχεται μεταξὺ λογικῶν ἀνθρώπων οὔτε συζήτησιν.

Ἐν Ἀθήναις, 7/19 Ἰουλίου. — Διάφοροι εἰδήσεις. — Ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα προσέφερεν ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων. — Πρό τινων ἡμερῶν διεδραματίσθη ἐν τῷ «Εὐαγγελισμῷ» συγκινητικὴ σκηνή. Ἀπέθνησκεν εὔζωνός τις ἐκ τῶν τῆς ἀνακτορικῆς φρουρᾶς, ἡ δὲ βασίλισσα, οὐ μόνον παρέμεινεν εἰς τὴν ἀγωνίαν του, ἀλλὰ καὶ ἠθέλησε νὰ κλείσῃ ἰδίᾳ χειρὶ τοὺς ὀφθαλμούς του. — Ὁ Κ. Δεληγιάννης, τρωθεὶς εἰς τὰ καίρια διὰ τῆς πραγματείας τοῦ Διλλῶν, ἤτις ἀπέδειξεν ἀναμφιλέκτως ὅτι εἰς τὴν ἀβουλίαν του καὶ ἀνικανότητά του ὀφείλονται πρωτίστως αἱ ἐνεστῶσαι συμφοραί, προέβη ἐν τῇ «Πρωΐᾳ» εἰς ἀναμοίστους ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ ἐπιφανοῦς καὶ φιλελληνικωτάτου ξένου δημοσιογράφου. Ἐπειδὴ σὺν ἄλλοις ἰσχυρίσθη ὅτι ὁ πρῴην ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν Ν. Σμόλενιτς δὲν παρητήθη οἰκειοθελῶς ἕνεκεν τῆς νωθρότητος πολεμικῶν παρασκευῶν διεξαγομένων πρὸς φενακισμόν, ἀλλ' ἐβιάσθη εἰς παραίτησιν, ὁ διαβληθεὶς ἀξιωματικός, ἡγούμενος νῦν τοῦ ἐν Ἠπείρῳ στρατοῦ, ἔγραψεν εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι θὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς ἐπιστολὰς αὐτοῦ τοῦ πρῴην πρωθυπουργοῦ, ἀποδεικνυούσας τὸ ἐναντίον. Οἱ φίλοι τοῦ Κ. Σμόλενιτς ἐλπίζουσιν ὅτι δὲν θὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν πρόθεσιν ταύτην καὶ δὲν θὰ προκαλέσῃ νέας σκανδαλώδεις ἀποκαλύψεις, ὅτι δέ, καὶ προκαλούμενος, θὰ φανῇ κατανοῶν, συνῳδὰ πρὸς τὰς πατρικὰς παραδόσεις, πόσον ἀνάρμοστος εἶναι εἰς ἀξιωματικοὺς οἱαδήποτε εἰς δημοσιογραφικὰς ἀντεγκλίσεις ἀνάμιξις. Αἱ ἐνοχλήσεις, ἃς ὑφίσταται σήμερον, εἶναι οἱονεὶ δίκαιος ἐξιλασμὸς τοῦ σφάλματος, ὅπερ διέπραξεν, οὐ μόνον ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν κομματικὴν πολιτικήν, ἀλλὰ καὶ ταχθεὶς εἰς τὴν φαυλοτάτην κομματικὴν συμμορίαν καὶ στέρξας νὰ ὑπηρετήσῃ ὑπὸ κομματάρχην, ὅστις εἰς πάντα ἄλλον τόπον τοῦ κόσμου ἀπὸ τοῦ 1886 ἔπρεπε ν' ἀποκλεισθῇ ἐκ τοῦ δημοσίου βίου, ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀποστροφῆς καὶ περιφρονήσεως. Ἡ Ἑλλὰς εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐνεστῶσαν θέσιν, διότι ἐκ δευτέρου καὶ ἐκ τρίτου ἀνδρὸς ὡς ὁ Σμόλενιτς ἐπέβαλον εἰς τὸ ἔθνος ἄνθρωπον οἷος ὁ Δεληγιάννης — Κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Αἰγίου ἀνευρέθη κρήνη, μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Παυσανίου καὶ περιέχουσα ψυχρὸν καὶ ἄφθονον ὕδωρ. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Αἰγιέων ἐψήφισε πίστωσιν 80 χιλιάδων δραχμῶν, ὅπως τὸ ὕδωρ διοχετευθῇ εἰς τὴν πόλιν. — Ἡ ὁλλανδικὴ κυβέρνησις, ἐκτιμῶσα τὴν ἀνδρίαν, ἣν ἐδείξεν ἡ ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον Βαρατάσσην Λεγεὼν τῶν φιλελλήνων, ἐμνήνυσεν ἐπισήμως διὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὅτι προθύμως θὰ κατατάξῃ εἰς τὸν ἀποικιακὸν αὐτῆς στρατὸν, μαχόμενον νῦν κατ' ἐπαναστάσεως τῶν ἰθαγενῶν, τοὺς θέλοντας ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῆς Λεγεῶνος. — Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἐν Χθιώτιδι στρατόπεδον ἀνεφάνη δυστυχῶς ὁ κοιλιακὸς τύφος, ἀπῆλθον εἰς περίθαλψιν αὐτῶν ἓξ νοσοκόμοι, ἐξ ὧν τέσσαρες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἕνωσιν τῶν Ἑλληνίδων. Φιλάνθρωποι συνεταιρισμοὶ ἐχορήγησαν τὰ χρειώδη. — Αἱ κατ' Ἰούνιον εἰσπραξεις τοῦ τελωνείου Πειραιῶς ὑπερέβησαν τὰς περυσινὰς κατὰ δραχμὰς 879,459. Ἡ αὔξησις ὀφείλεται εἰς τὴν μείζονα εἰσαγωγὴν σιτηρῶν ἕνεκεν τῆς ἀπωλείας τῆς θεσσαλικῆς ἐσοδείας. — Ἐφέτος τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη εἰς ἴδιον τεῦχος λεπτομερὴς ἔκθεσις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1896—1987. Τὸ τιμῶν τὴν πόλιν ἵδρυμα τοῦτο, ἐκ μικρῶν ὁρμηθέν, διεμορφώθη βαθμηδὸν, τῇ ἀόκνῳ ἐπιμελείᾳ φιλομούσων καὶ κοινωφελῶν ἀνδρῶν, εἰς ἀληθὲς Conservatorium, ἐν ᾧ διδάσκονται πάντα σχεδὸν τὰ μουσικὰ ὄργανα, ἡ φωνητικὴ μουσικὴ, ὁ χορὸς, ἡ ἀπαγγελία, ἡ ὑποκριτικὴ καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ αἰσθητικὴ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ θεάτρου καὶ τῆς μουσικῆς. Κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἐφοίτησαν 117 μαθηταὶ καὶ 163 μαθήτριαι. Ἐν γένει τὸ Ὠδεῖον εἶναι ἄξιον πάσης προστασίας καὶ ἐνθαρρύνσεως. Τὸ ἔθνος χρῄζει συγχρόνως τονώσεως καὶ ἡμερώσεως καὶ τὰ δύο ταῦτα θὰ ἐπιτευχθῶσι διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῆς μουσικῆς, συμφώνως πρὸς τὴν γνησίαν ἑλληνικὴν παράδοσιν.

ΙΤΑΛΙΑ.

Ἡ «Καρτερία» γράφει· «Εἰς τὰς δυνάμεις, αἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξέλθῃ ὅ,τι τάχιον ὁ Ἑτὲμ τῆς Θεσσαλίας, ὁ Ἀβδοὺλ-Χαμὶτ δικαιοῦται νὰ εἴπῃ· «Δανείσατε σεῖς τὰ χρήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα κα»ταβάλῃ εὐθὺς τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν!» Αἱ δυνάμεις δὲν θὰ δανείσωσιν ἀμέσως εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ διευκολύνωσιν ὅμως αὐτὴ τὴν συνομολόγησιν ξενικοῦ δανείου, ἐὰν συμβιβασθῇ πρὸς τοὺς ζημιωθέντας δανειστάς της καὶ δεχθῇ τὸν ἔλεγχόν των ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν της. Ὁ ἔλεγχος οὗτος εἶναι, φοβούμεθα, ὁ θεμελιώδης ὅρος τῶν οἰκονομικῶν συνδυασμῶν, δι' ὧν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξαγάγῃ τοὺς Τούρκους τοῦ οἴκου της καὶ νὰ ἐπιτελέσῃ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς συνθήκης. Ἄφρονα ὑπεροψίαν θὰ ἐδείκνυεν ἀντιτείνουσα κατὰ συνδικάτου, οὗ ἔχει ἀνάγκην ἀπόλυτον, οὐ μόνον, ὅπως ἐξέλθῃ ἐκ τῶν δυσχερειῶν τῆς σήμερον, ἀλλὰ καὶ ὅπως διαρρυθμίσῃ διαρκῶς τὰ οἰκονομικά της καὶ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν διαχείρισίν της ἕξεις ταξεως καὶ τιμιότητος».

ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

Ἐν Λειψίᾳ ἐξεδόθη ὑπὸ «Γερμανοῦ ἱστορικοῦ» φυλλάδιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἑλλὰς καὶ τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα. Ὁ συγγραφεὺς, ὀρθῶς προτάξας τὸ λόγιον τοῦ Μόλτκε ὅτι «ἡ μόνη φυσικὴ λύσις τοῦ ἀνατολικοῦ προβλήματος εἶναι ἡ ἀνίβρυσις γραικοβυζαντινοῦ κράτους ἐν Κωνσταντινουπόλει», ἀντεπεξέρχεται μετὰ πολλῆς θέρμης κατὰ τῆς μισελληνικῆς ἐμπαθείας τῶν ὁμοεθνῶν του. Δὲν ἀποκρύπτει μὲν τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἐλλείψεις τῶν Ἑλλήνων, ἰσχυρίζεται ὅμως ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐφάνη εἰς τὰ καθόλου ἱκανὴ νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν λαχοῦσαν αὐτῇ ἀποστολὴν, ὅτι δ' ἐπὶ Γεωργίου ὁ βίος της ὑπῆρξεν ἐν συνόλῳ ἐμαλώτερος, ἢ ὁ τῶν λοιπῶν βαλκανικῶν κρατῶν.

Ἡ «Ἐφ. τῆς Κολωνίας» φοβεῖται ὅτι ὁ Δρὸζ, ὁμιλῶν περὶ ἐθισμοῦ τῶν Κρητῶν εἰς τὴν αὐτοδιοίκησιν, ἀγνοεῖ τὴν ἀληθῆ θέσιν τῶν πραγμάτων. «Καὶ αὐτὸς, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν Εὐρωπαίων, θὰ ξενισθῇ μανθάνων ὅτι οἱ χριστιανικοὶ τῆς Τουρκίας πληθυσμοὶ, καίπερ περιοδικῶς καταπιεζόμενοι, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀπογυμνούμενοι, ἀπολαύουσιν ἀπὸ αἰώνων εὐρείας αὐτοδιοικήσεως. Ἐὰν ἀπέλθῃ εἰς Κρήτην, θὰ κατίδῃ ὅτι οἱ ἀρειμάνιοι Κρῆτες γινώσκουσι περὶ αὐτοδιοικήσεως ὅ,τι καὶ οἱ Ἑλβετοὶ χωρικοί. Εὐγλωττίαν κέκτηνται ἀναντιῤῥήτως μείζονα τῶν συμπολιτῶν του, λόγῳ δὲ τεχνασμάτων πολιτικῶν ὀλίγα ἔχει νὰ τοὺς διδάξῃ. Ὅ,τι ἐλλείπει αὐτοῖς εἶναι ἡ ἀνοχὴ πρὸς ἀλλοθρῄσκους, ἡ περιστολὴ τῆς ἰδίας πλεονεξίας, ὁ εἰλικρινὴς ἔρως πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐνομίαν. Ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης καὶ ὁ Ἑλβετὸς δὲν θ' ἀσκήσῃ παιδευτικὴν ἐπίδρασιν. Ἡ ἄμεσος μετάβασις ἐκ τοῦ ἡμιβαρβάρου διοικητικοῦ συστήματος τῶν Τούρκων εἰς τοὺς κοινοβουλευτικοὺς θεσμοὺς τῶν Εὐρωπαίων εἰς οὐδεμίαν τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀπέβη μέχρι τοῦδε ὠφέλιμος. Ἀπαιτεῖται ὡς περίοδος μεταβάσεως πεφωτισμένη δεσποτεία, παιδεύουσα δύο γενεὰς ἐν εἰρήνῃ καὶ τάξει εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡμέρωσιν. Τοῦτο ἐγένετο ἐν Βοσνίᾳ, εἶναι δ' ἀναγκαῖον ἐν Κρήτῃ ὡς ἐν Βοσνίᾳ. Καὶ ἡ ὑπὸ συμμιγοῦς πληθυσμοῦ οἰκουμένη Μακεδονία, ἐὰν πρόκειται νὰ κωλυθῇ ἀγῶν πάντων κατὰ πάντων, δέον νὰ τύχῃ μὲν αὐτονομίας, νὰ τεθῇ ὅμως ὑπὸ δεσποτικὴν διοίκησιν. Οἱ πολιτικοί, οἱ πέμποντες τὸν πρῴην πρόεδρον τῆς ἑλβετικῆς συμπολιτείας εἰς Κρήτην, δὲν σκέπτονται περὶ διαρκοῦς εἰρηνεύσεως. Θέλουσιν ἁπλῶς νὰ πράνωσι τοὺς Ἕλληνας καὶ ν' ἀφήσωσιν αὐτοῖς ἀνοικτὴν ὀπισθίαν θύραν. Ἀφοῦ ὁ χρηστὸς Ἑλβετὸς βασανισθῇ ἐπί τινα ἔτη, ἡ γενικὴ ἀναρχία, ἡ ἐπανάστασις ὑποδαυλιζομένη διὰ τῶν ἐράνων τῶν πατριωτῶν, θὰ δώσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καίπερ ἐλεεινῶς ἠτιμωθεῖσαν, ἀφορμὴν, ὅπως προσχρησθῇ τὴν νῆσον.»

ΓΑΛΛΙΑ.

Ἡ μακρὰ ἐν τῇ γαλλικῇ Βουλῇ συζήτησις περὶ τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων κατέληξεν, ὡς ἦτον ἐπόμενον, εἰς περιφανῆ τῆς κυβερνήσεως νίκην. Τὴν συζήτησιν προεκάλεσεν ὁ Βοαγὲ, ἀγωνισθεὶς ἔτι πρὸ μικροῦ ὡς ἐθελοντὴς ἐν Δομοκῷ, ὑπεστήριξε δ' αὐτὸν ὁ μοναρχικὸς Κοσέν. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ἀπολογούμενος, εἶπεν· «Ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖαν τὴν τήρησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας καὶ ἡ τήρησις αὐτῆς μόνον δι' ἀμοιβαίων παραχωρήσεων ἦτον δυνατή. Ἀλλ' ἡ Γαλλία παρητήθη διὰ τοῦτου τοῦ δικαιώματος νὰ ὑψοῖ τὴν φωνὴν ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας; Τὰ ἔγγραφα ἀποδεικνύουσι τὸ ἐναντίον. Διὰ τῆς κοινῆς ἐνεργείας τῶν δυνάμεων ἐπετύχομεν μεγάλα πολιτικὰ ἀποτελέσματα. Περιωρίσθη τοπικῶς ὁ πόλεμος, ἐδέχθησαν οἱ ἐμπόλεμοι τὴν μεσολάβησιν, ὁ Βάσσος κατέλιπε τὴν Κρήτην, ἡ τὴν περιῤῥούρησιν καὶ τὴν ἐποπτείαν ἀνέλαβεν ἡ Εὐρώπη. Λέγουσιν ἡμῖν «δὲν κατωρθώσατε νὰ συνομολογήσητε τὴν εἰρήνην!» Βεβαίως ἐπῆλθον βραδύτητες, ἃς πᾶσαι αἱ δυνάμεις οἰκτείρουσι καὶ ἃς οὐδεμία ὑπέθαλψε. Πᾶσαι ἐργάζονται ἐκ συμῤῥόνου καὶ ἐπισπεύδουσι. Μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι πρόκειται νὰ ἐπιλυθῶσι λεπτὰ καὶ δυσχερῆ ζητήματα. Τινὰ ἐξ αὐτῶν διηυθετήθησαν. Σήμερον, μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν συμβάντων, εἶναι εὔκολον νὰ κατακρίνηται ἡ ἡμετέρα πολιτικὴ· τρέφομεν ὅμως τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐπετελέσαμεν τὸ ἡμέτερον καθῆκον καὶ ἀπεῤῥύγομεν διὰ τῆς φρονίμου ἡμῶν στάσεως δεινοτάτας συγκρούσεις.» Ὁ ἡγέτης τῶν ῥιζοσπαστῶν Γοβλὲ ἀντεπεξῆλθε σφοδρῶς κατὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ Χανοτὼ ὡς ἀθετησάσης τὰ συμφέροντα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Γαλλίας, ἐπέμεινε δ' ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ κυβέρνησις, ὡς ἐν ἔτει 1886, ὤφειλε νὰ ἐξέλθῃ τῆς συμφωνίας, ὅτε ἀνεκηρύχθη ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς Κρήτης. «Τὸ πρόσωπον, ὅπερ παρεστήσαμεν (εἶπεν) ὑπῆρξεν ἁπλῶς ἀντανάκλασις τοῦ πολλοῦ σπουδαιοτέρου προσώπου, ὅπερ παρέστησεν ἡ Ῥωσσία. Καὶ ἡ Γερμανία ἐπρωταγωνίστησε, διότι ἤξευρε τί ἤθελεν. Ἡμῶν ἡ στάσις ὑπῆρξεν οὐδετέρα καὶ ἀσήμαντος. Ποῦ εἶναι αἱ τουρκικαὶ μεταῤῥυθμίσεις, περὶ ὧν οὔτε λόγος γίνεται πλέον; Διατί δὲν ἐφηρμόσθη ἡ αὐτονομία τῆς Κρήτης; Τίνες οἱ ὅροι αὐτῆς; Διατί δὲν συνωμολογήθη ἡ εἰρήνη; Παρῆλθον δύο μῆνες, ἀῤ' ὅτου ἡ Ἑλλὰς ἐνεπιστεύθη τὴν τύχην της εἰς τὰς χεῖράς σας! Τί ἐπράξατε κατὰ τοὺς δύο τούτους μῆνας; Πότε θὰ καταλήξητε;» Ὁ πρωθυπουργὸς Μελίνε ἀπήντησεν εἰς τὸν Γοβλὲ μετά τινος πικρίας· «Ὁ προλαλήσας οἰκτείρει ὅ,τι συνέβη ἐν Ἀνατολῇ. Τὸ οἰκτείρομεν καὶ ἡμεῖς. Ἀλλὰ πῶς ἠδυνάμεθα νὰ τὸ ἐμποδίσωμεν; Ἡ Ἑλλὰς ἀπεδύθη εἰς τὸ τόλμημα, ἀποπλανηθεῖσα ὑπὸ συμβουλῶν, αἵτινες ἐδόθησαν αὐτῇ ἐντεῦθεν. Ἀλλ' ἔπρεπε, Κ. Γοβλὲ, νὰ χωρήσητε μέχρι τῶν ἐσχάτων συνεπειῶν καὶ νὰ συστήσητε καὶ τὴν ἐπέμβασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, τότε δὲ θὰ ἐξετίθεσθε εἰς τὸν κίνδυνον νὰ εὕρητε ὄπισθεν τῆς Τουρκίας τὴν ἄλλην ἐκείνην δύναμιν, περὶ ἧς ὡμιλεῖτε πρὸ μικροῦ.» Αἱ λέξεις αὗται, ἐκληφθεῖσαι ὡς πτόησις πρὸ τῆς Γερμανίας, προεκάλεσαν ἀληθῆ θύελλαν διαμαρτυρήσεων ἐκ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Ὁ πρωθυπουργὸς ἐπέρανε λέγων· «Εἰς τὴν τοσοῦτον διαβαλλομένην εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν ὀφείλει ἡ Ἑλλὰς ὅτι δὲν κατασυντρίβη ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Σουλτάνου. Τῆς πολιτικῆς τῆς ἀπομονώσεως ἡ κυβέρνησις προὐτίμησε τὴν πολιτικὴν τῆς συμπνοίας. Οὕτως ἠδυνήθημεν νὰ παραστήσωμεν πρόσωπον διαιτητῶν. Ἐν τῇ ἑνώσει τῶν δυνάμεων ἔκειτο ἡ ἰσχύς των. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ σωτηρία. Ἄνευ αὐτῆς θὰ ἐβαίνομεν πρὸς γενικὸν ἐμπρησμόν. Ζητοῦμεν λοιπὸν τὴν ἔγκρισιν τῆς Βουλῆς πρὸς παράτασίν της. Ἡ εἰρήνη εἶναι πιθανὴ, εἶναι βεβαία, ἐὰν τηρηθῇ ἡ συμφωνία. Ἐν πολιτικῇ ἐμπρησμοῦ ἡ Γαλλία θὰ διεκύβευε τὰ πάντα καὶ οὐδὲν θὰ ἐκέρδαινε.» Πράγματι ἡ Βουλὴ ἐπεδοκίμασε τὰς δηλώσεις τῆς κυβερνήσεως διὰ ψήφων 334 κατὰ 114.

Ὁ δελτιογράφος τοῦ «Καιροῦ», παραδεχόμενος ὡς βεβαιότερον ὅτι ἡ Τουρκία συνῆλθεν εἰς ἑαυτὴν καὶ ὅτι ἡ συνομολόγησις τῆς εἰρήνης ἐπίκειται, εὑρίσκει νόμιμον τὴν ἀξίωσιν τοῦ Σουλτάνου νὰ μὴ ἐκκενώσῃ τὴν Θεσσαλίαν, ἢ ἀφοῦ λάβῃ ἀσφαλεῖς ἐγγυήσεις καταβολῆς τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως. «Ἐὰν λοιπὸν ἡ Ἑλλὰς (προστίθησι) ποθεῖ τὴν εἰρήνην ὅσον λέγει, ἃς ἐπισπεύσῃ τὸν κανονισμὸν τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος! Καὶ ἐν αὐτῷ αἱ δυνάμεις ἔπραξαν ὅ,τι ἠδυνήθησαν ὑπὲρ αὐτῆς. Ἐπέστη νῦν ἡ πικρὰ ὥρα τῆς ἐξοφλήσεως τῶν λογαριασμῶν. Ὀφείλει νὰ πληρώσῃ, καὶ ὅσῳ ταχύτερον πληρώσῃ, τόσῳ τὸ καλήτερον καὶ ἐξ ὑλικῆς ἀπόψεως, διότι ἐκ τούτου ἐξαρτῶνται καὶ ἡ ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας καὶ ἡ συνομολόγησις τῆς εἰρήνης.»

Ὁ Βλῶβιτς, σχολιάζων ἐν τῷ «Χρόνῳ» τὴν πολύκροτον δήλωσιν τοῦ Γάλλου πρωθυπουργοῦ, καθ' ἣν ὄπισθεν τῆς Τουρκίας ἵστατο ἡ Γερμανία γράφει· «Πρῶτον, δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ Γερμανία θὰ ὑποστηρίζεν ἐρρωμένως τὴν Τουρκίαν, ἐπὶ κινδύνῳ νὰ εὕρῃ ἀντιμέτωπον τὴν Γαλλίαν, καὶ δεύτερον δὲν εἶναι πιστευτὸν ὅτι οἱ ἄλλαι δυνάμεις θὰ ἐπέτρεπον εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ παραστήσῃ τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἀποδίδει αὐτῇ ὁ Μελίνε.» Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶναι ὀρθοτάτη. Καὶ ἐκ τῆς ἀπόψεως τῶν γαλλικῶν συμφερόντων, ἐὰν ἀληθῶς ἡ Γερμανία προὐτίθετο νὰ ὑποστηρίξῃ per fas et nefas τὴν Τουρκίαν, συνέφερεν εἰς τὴν Γαλλίαν νὰ ἐξωθήσῃ τὰ πράγματα μέχρις ἐσχάτων, ἵνα ἀπομονώσῃ τὴν ἀντίζηλον δύναμιν καὶ βιάσῃ αὐτὴν εἰς ταπεινωτικὴν ὑποχώρησιν. Ἀγγλία καὶ Ἰταλία ἐφάνησαν διατεθειμέναι νὰ στέρξωσι τὴν συμμετοχὴν τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς τὸ εἰρηνευτικὸν ἔργον ἐν Κρήτῃ, ἐὰν δ' ἡ γαλλορῥωσσικὴ συμμαχία εἶναι ἄλλο τι, ἢ κενὴ λέξις, καὶ ἐὰν ἡ δημοκρατία δὲν ὑπεχρεώθη νὰ θητεύῃ εἰς τὸν Τσάρον ἄνευ οὐδενὸς ἀνταλλάγματος, ἡ προσχώρησις Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας εἰς τὴν ἀγγλοϊταλικὴν πρότασιν θὰ περιῆγε τὴν Γερμανίαν, ἤτις ἀπήτει ἀνενδότως τὴν βιαίαν ἀπέλασιν τῶν Ἑλλήνων, ἐνώπιον φοβεροῦ διλήμματος. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Χανοτὼ ἐπολιτεύθη ὡς ἐπολιτεύθη, ἐκ ψοφοδεοῦς ὑποταγῆς εἰς τὰ θελήματα τῆς Ῥωσσίας, οὐχὶ ἐκ φόβου τῆς Γερμανίας. Διεπράχθη ἐκ δευτέρου τὸ σφάλμα, ὅπερ διέπραξε πρὸ δεκαπενταετίας ὁ Φραισσινὲ, ὅτε κατέλιπεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὴν Αἴγυπτον.

Ἕλλην, ἐπανελθὼν πρὸ μικροῦ ἐξ Ἑλλάδος, ἐξέθηκεν εἰς ἕνα τῶν συντακτῶν τῆς παρισιανῆς «Πρωΐας» τὰς ἐκ τοῦ πολέμου εἱκτρὰς ἐντυπώσεις του κατέληξε δ' εἰς τὰ ἑξῆς συμπεράσματα· «Λαὸς ἑξυπνος κατενόησεν ὅτι ὁ ἀληθὴς ἔνοχος εἶναι ἡ βουλευτοκρατία. Ὁ Ἕλλην, ἐν διαστήματι ὀλίγων ἑβδομάδων, ἠθάνθη πρὸς τὸ κοινοβουλιόν του τὴν αὐτὴν περιφρόνησιν, ἣν ἐνέπνευσαν εἰς τὸν Γάλλον εἴκοσιν ἔτη ἀκυβερνησίας καὶ πέντε ἔτη Παναμᾶ. Ἐν Ἀθήναις, εἰς τὰ παντοπωλεῖα, εἰς τὰ ἀρτοπωλεῖα, εἰς τὰ κουρεῖα, ἐκστομίζεται μεγαλορώνως ἡ ἰσχὺ νὰ διώξῃ ὁ βασιλεὺς τοὺς φλυάρους. Ἐὰν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Φιλοποίμενος ἀπέκτησαν, ὑπὸ τὴν τραχεῖαν ἐπαφὴν τῆς πραγματικότητος, τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὰ ῥητορικὰ σχήματα, ἅτινα ὑπεδούλωσαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ καταστρέψωσι καὶ τὴν νέαν, δὲν ἠγόρασαν ἀκριβᾷ τὸ μάθημα. Αἱ χρηματικαὶ πληγαὶ δὲν εἶναι θανατηφόροι. Θανατηφόρος εἶναι ὅμως ἡ ἐξαχρείωσις μιᾶς ὅλης φυλῆς διὰ τοῦ ἀτίμου καὶ ἀγόνου κοινοβουλευτικοῦ μηχανισμοῦ».

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ θυμίαμα, ὅπερ καίει ὑπὸ τοὺς ῥώθωνας τοῦ Χανοτὼ ὁ ἡμιεπιεπίσημος τύπος, πολλὰ ἀνεξάρτητα φύλλα αἰσχύνονται ἐπὶ τῷ προσώπῳ, ὅπερ παρέστησεν ἡ Γαλλία. Ἡ «Ἠχὼ τῶν Παρισίων» γράφει· «Ἡ πολιτικὴ τῆς ἀβυναμίας, ἡ παραίτησις ἡμῶν ἐν Ἀνατολῇ ὑπῆρξεν ἡ κυρία ἀφορμὴ τοῦ ἀξιοθρηνήτου πολέμου. Ἐὰν ἀληθῶς παρεστήσαμεν πρόσωπον «διαιτητοῦ», οὐδένα ἔχομεν λόγον νὰ ἐπαιρώμεθα, διότι ἐπετρέψαμεν νὰ κατασυντριβῇ ὁ ἀσθενὴς καὶ νὰ θριαμβεύσῃ ὁ ἰσχυρὸς, καθ' οὗ τόσῃ ἐξεθηλύθη τέως ἀγανάκτησις. Πρώτην φορὰν ἐῤῥέθη ἐπισήμως ὅτι ὄπισθεν τῆς Τουρκίας ἵστατο ἡ Γερμανία. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ὑπήκουσεν εἰς ἐμπνεύσεις ἐκ Παρισίων, ἀλλ' εἰς τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων. Εἰς τὸν πόλεμον ἐξώθησεν αὐτὴν ἡ ἀβελτηρία τῶν ἄλλων κυβερνήσεων καὶ ἡ στρατηγικὴ τῆς γνωστῆς δυνάμεως». Ἡ «Ἐφημερὶς» λέγει· «Πόσον θὰ ἐπεθυμοῦμεν νὰ συνεμεριζώμεθα τὰς ἐλπίδας τοῦ Χανοτώ! Ἀλλὰ πράγματι οὐδὲν ἀπερασίσθη, οὐδὲν ἐφηρμόσθη. Τὸ πρόβλημα μένει πολύπλοκον καὶ δεινότατα αἱ δυσχέρειαι». Ἐκ τῆς Κιτρίνης Βίβλου (ἀναφωνεῖ ἡ «Ἐξουσία») οὐδὲν ἐμάθομεν καινὸν περὶ τῆς ἀνανδρίας τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸν μικρὸν, ἀλλὰ γενναῖον ἑλληνικὸν λαὸν, ἡ δὲ συνεδρίασις τῆς Βουλῆς ἔδειξεν ἡμῖν πάλιν πλειονοψηφίαν δουλοπρεπῆ. Μάτην κατεδείχθη ἡ ἐγκληματικὴ συνενοχὴ τῆς διπλωματικῆς δράσεως τοῦ Χανοτὼ-πασσᾶ, εἰς ἣν ὀφείλεται ὅτι κατασυντρίβη ἡ Ἑλλὰς, ὅτι παρατείνονται αἱ σφαγαὶ, ὅτι ἐκάησαν τὰ Χανία, ὅτι διατωνίζονται αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις! Ὁ Ῥισελιεὺς τῶν προσταείων ἔσχε τὴν ἀναίδειαν νὰ ἰσχυριοθῇ ὅτι ἐξυπηρέτησε τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν εἰρήνην καὶ 334 ψῆφοι τὸν ἐπεδοκίμασαν. Ἂς ῥίψωμεν πέπλον ἐπὶ αἰσχρᾶς σελίδος τῆς συγχρόνου ἡμῶν ἱστορίας!» Ὁ «Ἥλιος» παρατηρεῖ ὅτι ἡ πρόνοια, ἡ ἐπιδοκιμάζουσα τὴν πολιτικὴν τοῦ Χανοτὼ, εἶχεν ὑποβληθῇ 24 ὥρας πρὸ τῆς συζητήσεως. «Τίς συζήτησις (λέγει) εἶναι δυνατὴ πρὸς τοιούτους ἀνθρώπους; Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας, ἡ Εὐρώπη εἶδε μεγαλυνομένην τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιῤῥοὴν τῆς Γερμανίας καὶ τὴν Γαλλίαν κατερχομένην, μετὰ τόσας θυσίας, εἰς θέσιν δορυφόρου». Ὁ «Μικρὸς Προβηγκιανὸς» γράφει· «Ἵνα μὴ εὕρωμεν τὴν Γερμανίαν ὄπισθεν τῆς Τουρκίας, ἐσυνθηκολογήσαμεν ἐκ τοῦ προτέρου. Τί εἴχομεν πλέον νὰ φοβηθῶμεν; Ἐβαδίζομεν μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ ὄπισθεν αὐτῆς. Τὴν οἱκτρὰν ταύτην

ΑΡΙΘ. 1187 (2175). ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (29) 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1897. ΕΤΟΣ ΚΓ (ΜΒ).

Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος

Τιμὴ ἐτησίας συνδρομῆς.
Ἐν Αὐστρίᾳ . . . . . φλωρίνια 16
Ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς χώραις . . φράγκα 40

Αἱ συνδρομαὶ πρέπει νὰ λήγωσι τῇ 30 Ἰουνίου ἢ 31 Δεκεμβρίου (ἔτ. ν.)

Εἰδοποιήσεις, ἀγγελίαι καὶ διατριβαὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι ἀντὶ 30 σολ. κατὰ στίχον.

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

Οἱ ἐπιστέλλοντες πρὸς τὴν ἐφημερίδα παρακαλοῦνται νὰ διευθύνωσι τὰς ἐπιστολάς των A la Rédaction du Journal Grec ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ, ν' ἀπαλλάττωσι δὲ τὴν σύνταξιν τῆς ἀποτίσεως τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους.

Αἰτήσεις περὶ ἀποστολῆς τοῦ φύλλου δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐὰν μὴ συνοδεύωνται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς ἐν χρηματοδέματι, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ διὰ συναλλάγματος.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

Ἑβδομαδιαία ἐπιθεώρησις. — Αἱ περὶ ἐλέγχου διαπραγματεύσεις. — Ἡ ἀπολογία τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς. — Νέα πρότασις τοῦ Σαλισβουρῆ. — Ἡ ἄρσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Κρήτης. — Αἱ ἐν Χομβούργῳ προπόσεις. — Ὁ Κάννιγκ καὶ ἡ Ἑλλάς. — Τὰ ἐν Ἑλλάδι. — Τελευταῖαι εἰδήσεις καὶ τηλεγραφήματα.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν Τεργέστῃ, 28/9 Σεπεμβρίου.

Δὲν ἀπέμεινεν ἄνευ ἀπαντήσεως ἡ πρόποσις τοῦ Τσάρου ἐπὶ τῆς γαλλικῆς ναυαρχίδος. Ὁ Νικόλαος Β' ἀνεκήρυξεν ἐπισήμως τὴν ὕπαρξιν τῆς διπλῆς συμμαχίας καὶ ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ, ξενίζων ἐν Χομβούργῳ τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας, ἐξῆρε τὴν ἀσάλευτον στερεότητα τῆς τριπλῆς. «Οὐ μόνον ὁ στρατός μου (ἐφώνησεν) ἀλλὰ καὶ ἡ γερμανικὴ πατρὶς σύμπασα χαιρετίζει ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Μεγαλειότητός Σου τὸν σεπτὸν ἡγεμόνα, τὸν ἐπιστήθιον φίλον τοῦ γεννήτορός μου, τὸν πιστὸν σύμμαχον, οὗ ἡ ἐπίσκεψις μαρτυρεῖ ἔτι ἅπαξ καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὸν κόσμον πόσον ἀσάλευτος καὶ στερεὸς ὑφίσταται ὁ δεσμὸς τῆς τριπλῆς συμμαχίας, ὁ πλασθεὶς ἐν τῷ συμφέροντι τῆς εἰρήνης καὶ διὰ τῆς διαρκείας ριζοβολῶν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ καρποφορῶν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν λαῶν». Εἶτα ὁ ἐκούραστος ἐπιτραπέζιος ῥήτωρ ἐστράφη πρὸς τὴν βασίλισσαν Μαργαρίταν, ἧς ἡ γοητευτικὴ ἀληθῶς χάρις ἐνέπνευσεν αὐτῷ ἐκχύσεις λυρισμοῦ, μηδὲν ἐχούσας κοινὸν πρὸς τὴν πολιτικήν. Ἀνέφερεν ὅτι ἡ σεπτὴ γυνὴ περιθάλπει τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, ὅτι θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ ὡς τὸ ἐπὶ γῆς ὁμοίωμα τοῦ «ἰταλικοῦ ἀστέρος», ὅτι τὰ ἀνάκτορά της εἶναι ἀνοικτὰ εἰς καλλιτέχνας, εἰς λογίους, εἰς φιλοσόφους, εἰς μουσικοὺς καὶ ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ ξενίζονται καὶ πολλοὶ Γερμανοί, προσερχόμενοι ἕνεκεν λόγων ὑγείας ἢ ἐπιστημονικῶν μελετῶν. Οἱ Ἰταλοὶ θὰ ἠσθάνοντο ἴσως μείζονα ὑπερηφάνειαν, ἐὰν ἡ πατρίς των, ἀντὶ νὰ εἰκονισθῇ μόνον ὡς μουσεῖον καὶ ἀναῤῥωτήριον, ἐπηνεῖτο ὡς ἰσότιμος παράγων πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεως. Ἀλλ' ὁ Οὐμβέρτος δὲν προσέσχεν εἰς τὴν διάκρισιν ταύτην καὶ ἔσπευσε νὰ βεβαιώσῃ μεγαλοφώνως ὅτι «εὐτυχῆ ἐλόγιζεν ἑαυτὸν, διότι εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιμαρτυρήσῃ ἐκ νέου τὴν ἀνὰ μέσον τῶν δύο κυβερνήσεων καὶ κρατῶν ὑφισταμένην φιλίαν καὶ συμμαχίαν». Μετὰ θερμὸν πανηγυρικὸν τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, ὁ Ἰταλὸς βασιλεὺς προσέθηκεν ἐμφαντικῶς· «Εὐγενῆ ἀποστολὴν ἔταξεν ἑαυτῇ ἡ Μεγαλειότης Σου, ἀφιερώσασα τὰς ἐπιμόνους Αὐτῆς προσπαθείας εἰς τὴν τήρησιν τῆς εἰρήνης. Ἡ τήρησις τῆς εἰρήνης διὰ τῆς ὁμοφώνου θελήσεως τῶν δυνάμεων εἶναι καὶ ἐμοῦ ἡ διαναεστάτη εὐχή. πιστεύω δὲ πάντοτε ὅτι πιστὸς εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἰταλίας μένω, παρέχων τὴν εἰλικρινῆ μου ὑποστήριξιν εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ μεγίστου τούτου ἔργου, συντελεστικωτάτου εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν καὶ εἰς τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ». Αἱ φράσεις αὗται ἠχοῦσι καλῶς ἐνώπιον λαμπροστολίστων ὁμηγύρεων, ἐν μέσῳ ἀνθοδεσμῶν, ὑπὸ τοὺς ἀφροὺς τοῦ καμπανίτου, παρέχουσι δ' ὕλην εἰς τοὺς κατὰ συνθήκην πανηγυρισμοὺς τῶν ἡμιεπισήμων φύλλων. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἄνευ τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος δὲν θὰ ἐξερῥηγνύετο ὁ ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος, θὰ εἶχε δὲ συνομολογηθῇ πρὸ πολλοῦ ἡ εἰρήνη. Ἡ Γερμανία, ἡ αἰτιωμένη τὴν Ἀγγλίαν ὡς παρακωλύουσαν δῆθεν διὰ τῶν σκευωριῶν της τὰς εἰρηνικὰς ἐνεργείας τῶν ἄλλων δυνάμεων, ἔστησε πράγματι παγίδα εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν, καὶ ἀφοῦ εἰσέπραξε προκαταβολικῶς παρὰ τῆς Ἑλλάδος τὸ τίμημα τῆς μεσολαβήσεως, τὴν ἀνάκλησιν τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ Κρήτης καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς κρητικῆς αὐτονομίας, ἔῤῥιψεν ἔπειτα εἰς τὸ μέσον τὸ ζήτημα τοῦ ἐλέγχου, μηδὲν ἔχον κοινὸν πρὸς ἣν ἀνεδέχθησαν αἱ δυνάμεις ἀποστολὴν καὶ ὑποτάσσον καὶ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος τὰ συμφέροντα εἰς τὰ συμφέροντα τῶν Γερμανῶν ὁμολογιούχων. Ἡ ἰδιωφελὴς αὕτη πολιτικὴ θὰ ἐπιτύχῃ, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα· ἀλλ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀναγράφεται οὐχ ἧττον σελὶς ζοφερὰ καὶ ἐπονείδιστος, ὅσοι δὲ παραδέχονται ὅτι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα διέπουσιν ὑπέρτεροί τινες νόμοι ἠθικῆς καὶ δικαιοσύνης πιστεύουσιν ἀκραδάντως ὅτι ἡ χωλὴ θεὰ θὰ ἐπιτελέσῃ θᾶττον ἢ βράδιον τὸ ἔργον της. Ἡ πρότασις τοῦ Σαλισβουρῆ περὶ ἐγγυήσεως τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως ὑπὸ τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων παρεῖχεν εἰς τὴν διπλῆν συμμαχίαν εὐκαιρίαν, ὅπως διατρανώσῃ τὴν ἰσχύν της ἀπέναντι τῆς τριπλῆς. Ἀλλ' ἡ Ῥωσσία δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ περιέλθῃ ἀμέσως εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἄλλας δύο αὐτοκρατορίας, ὧν ἡ μία συμπράττει πρὸς αὐτὴν ἐν τῇ Ἐῴᾳ καὶ ἡ ἄλλη ἐν τῇ ἐγγυτέρᾳ Ἀνατολῇ. Ἡ Γαλλία, ἐννοεῖται, συνεμορφώθη ἀδράνως πρὸς τὰς ἐκ Πετρουπόλεως προσταγὰς καὶ ἡ πρότασις τοῦ Σαλισβουρῆ ἀπερρίφθη. Τότε παρενέβη ὁ Τσάρος, ὅπως ἐξεύρῃ μέσον τι συνδιαλλαγῆς τῶν ἀντιθέτων ἰδεῶν Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας. Ὅτι ὁ Σαλισβουρῆς ἠπειλήθη ὅτι, ἐν ἀνάγκῃ, ἡ εἰρήνη θὰ συνωμολογεῖτο καὶ ἄνευ τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶναι πιθανὸν, διότι, ἐνώπιον τοιαύτης ἀπειλῆς, δὲν θὰ ὑπεχώρει ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ διακοίνωσις τοῦ Μουράβιεφ τὴν εὐθύνην τῆς ἀναβολῆς τῆς εἰρήνης ἐπέῤῥιψεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, προέταξε δὲ τὸ συμφέρον αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος, ἧς τὰ παθήματα κατέστησαν ἀληθῶς ἀνεκδιήγητα. Ἡ νέα πρότασις, ἣν ὑπέβαλε, κατὰ τὸν «Χρόνον», ὁ Σαλισβουρῆς, ἐπαρκεῖ μὲν ἐν τῷ ζητήματι τοῦ ἐλέγχου εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς Γερμανίας, ἐξασφαλίζει ὅμως τὴν ἄμεσον τῆς Θεσσαλίας ἐκκένωσιν, ὡς ἐζήτησεν ἡ Ἀγγλία. Πρόκειται νὰ καταρτισθῇ ἐν Ἀθήναις ἑξαμελὴς ἐπιτροπὴ ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν μεγάλων δυνάμεων, εἰς ἣν θὰ παραδοθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος αἱ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως καὶ τῶν παλαιῶν δανείων ὑπέγγυοι πρόσοδοι, ἅμα δὲ τῷ καταρτισμῷ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης θὰ ἐκκενωθῇ ἡ Θεσσαλία. Ὁ «Χρόνος» προσπαθεῖ νὰ συγκαλύψῃ δι' εὐφημισμῶν τὴν ἀναμφισβήτητον ὑποχώρησιν τοῦ Σαλισβουρῆ. Ἀλλ' ἡ ὑποχώρησις αὕτη δὲν ταπεινοῖ τὴν Ἀγγλίαν, ταπεινοῖ τὰς δυνάμεις, αἵτινες κατεπολέμησαν πᾶσαν εἰσήγησιν τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως καὶ ἐγένοντο δι' ἀνοχῆς συνένοχοι τῆς γερμανικῆς κακεντρεχείας. Ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ ἐδίσταζε νὰ ἐγγυηθῇ καὶ μόνη τὸ δάνειον τῆς ἀποζημιώσεως, ἐὰν μὴ ἦτον ἐκ τοῦ προτέρου γνωστὸν ὅτι ταύτην ἀκριβῶς τὴν πρότασιν θὰ κατεπολέμει λυσσωδῶς ἡ ἀντιζηλία τῆς ἠπείρου. Ἄλλως τε, ἐξ Ἀθηνῶν δὲν διετυπώθη ἐπισήμως τοιαύτη αἴτησις καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις προσεπάθησεν ἁπλῶς νὰ μαλάξῃ τὴν γερμανικὴν μῆνιν δι' ὑποσχέσεων συμβιβασμοῦ μετ' ἐπαρκῶν ἐγγυήσεων. Ἡ πρότασις αὕτη, διατυπουμένη κατὰ Μάϊον, θὰ προελάμβανεν ἴσως τὴν ἐπίσημον διατύπωσιν τῆς ἀξιώσεως τῆς Γερμανίας περὶ διεθνοῦς ἐλέγχου ἐπὶ τῆς ὅλης ἑλληνικῆς διαχειρίσεως. Ἀλλ' οἱ ἐν Ἀθήναις, σφαλερῶς τὰ πάντα ὑπολογίσαντες, ἠρνοῦντο μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς νὰ πιστεύσωσιν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ ἐλέγχου θὰ συνεδέετο πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ ὅτι ἡ λοιπὴ Εὐρώπη θὰ συνήνει. Ὅτε ἡ πλάνη των διεσκεδάσθη, ὅτε ἐξεπέμφθη εἰς Βερολῖνον ὁ Κ. Συγγρὸς, ἦτον πλέον ἀργά. Καὶ οἱ ἐνεστῶτες μὲν ὑπουργοὶ, ἀναδεχθέντες ἢ καὶ ἐπιζητήσαντες ἐκ φιλάρχου σπουδῆς τοιαύτην κληρονομίαν, εἶναι ὁπωσδήποτε ἄξιοι συγγνώμης. Ἀσύγγνωστος εἶναι μόνος ὁ μικρόνους δημοκόπος, ὅστις ἐπὶ δύο ἔτη περιέπαιζε τοὺς δανειστὰς τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ ζητήματι τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ συνεπύκνου τυφλῶς ἐν Βερολίνῳ τὴν θύελλαν, ἥτις ἔμελλε θᾶττον ἢ βράδιον ν' ἀπολυθῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐλαχίστη δόσις φρονήσεως ἀπῃτεῖτο, ὅπως ἐννοήσῃ ὅτι ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὴν χρεωκοπίαν καὶ ἡ εἰς περιωπὴν οἰκονομικοῦ προγράμματος ἀνύψωσις τῆς ἱστορικῆς φράσεως «τίποτε, ἀχρεῖοι!» δὲν ἠδύνατο νὰ συμβαδίσῃ ἀσφαλῶς πρὸς ἐθνικὰς διεκδικήσεις. Ἡ ἔπρεπε νὰ καταπνίξῃ ἐν τοῖς σπαργάνοις καὶ δι' οἱουδήποτε μέσου τὸ ὑπὲρ τῆς Κρήτης κίνημα, ἢ ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ τὸν συμβιβασμὸν δι' οἱασδήποτε θυσίας. Οὔτε τὸ ἓν ἔπραξεν, οὔτε τὸ ἄλλο, ἐνῷ δὲ, προτάσσων ἄκραν ἐνδειαν, προσεκάλει τοὺς δανειστὰς νὰ ἐλαττώσωσι τὸ ποσοστὸν εἰς $27^3/_8$, ἔσχε τὸν ἀπίστευτον κυνισμὸν νὰ καυχηθῇ ὅτι, ὡς προνοητικὸς κυβερνήτης, εἶχε ταμιεύσει «ἐξ οἰκονομιῶν» χρήματα ὑπὲρ πολεμικῶν σκοπῶν. Τοῦτο κυρίως τὸ ἐπιχείρημα προέταξαν οἱ Γερμανοί, ὅπως καταστήσωσι δήλην τὴν κακοπιστίαν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ φιμώσωσι τοὺς πολεμίους τοῦ ἐλέγχου, φιλελληνικὰ δὲ φύλλα τοῦ Λονδίνου ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν δύναμιν τοῦ ἐπιχειρήματος. Εἰς καὶ μόνος ἔσται ὁ τίτλος τοῦ Κ. Δεληγιάννη ἐνώπιον τῆς ἱστορίας, ὅτι ὑπ' αὐτὸν ὑπερεχείλισε τὸ ποτήριον καὶ ὅτι ἡ ὀχλοκρατία, ἧς ὑπῆρξε τὸ βδελυρώτατον ἔκβρασμα, ἀπενεγκοῦσα τοὺς φυσικοὺς αὐτῆς καρποὺς, κατέστησεν ἀναπόφευκτον ὁριστικὴν τροπὴν, ἥτις ἐνδέχεται καὶ νὰ θανατώσῃ τὸ βασιλειον, ἀλλ' ἐνδέχεται νὰ καταστῇ καὶ ἀφετηρία ἀναγεννήσεως. Τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ χαρακτῆρος, ὅστις θὰ δοθῇ εἰς τὸν ἔλεγχον, καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος, ἐν ᾧ θὰ ὑποβληθῇ εἰς αὐτὸν ὁ ἑλληνικὸς λαός. Ἐὰν ὁ ἔλεγχος φωραθῇ ἁπλῶς μηχανισμὸς ἐκβλίβων χρήματα παρὰ τῶν Ἑλλήνων φορολογουμένων πρὸς κορεσμὸν Γερμανῶν, Ἄγγλων, Γάλλων πιστωτῶν, εἰς οὓς ἡ ἑλληνικὴ πολιτικὴ προσέθεσε, last, not least, καὶ τοὺς Τούρκους, ὁ ἤδη ἐξηντλημένος τόπος δὲν θ' ἀντιστῇ ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ πρόσθετον βάρος. Ἀλλ' ἐὰν, ἀσκούμενος μετὰ μέτρου καὶ συνέσεως, καταστῇ ἀντὶ ζυγοῦ χαλινὸς, ἐὰν προσλάβῃ χαρακτῆρα χειραγωγίας καὶ ἀρωγῆς, θὰ παράσχῃ τὸ ἔρεισμα, οὗ χρῄζει ἡ ἑλληνικὴ πολιτεία, καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς λαὸν ἐργατικὸν καὶ νοήμονα ν' ἀνακύψῃ ἐκ τῆς ἐξαντλήσεως καὶ τῆς ἐνδείας, εἰς ἣν κατέληξεν ὑπερτριακονταετὴς κακοδιοίκησις. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, καὶ ἀφοῦ ἐδέχθη τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐλέγχου, ἐξακολουθεῖ προτιμῶσα τῆς ἐποπτείας τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δυνάμεων, τὴν ἀνάμιξιν ἀντιπροσώπων τῶν ξένων ὁμολογιούχων. Εἰλικρινῶς εὐχόμεθα νὰ μὴ ὑπερισχύσωσιν αἱ ἰδέαι της. Ὁ ἔλεγχος τῶν ἓξ δυνάμεων, ἐξ ὧν τρεῖς οὐδὲν ἔχουσιν ἴδιον συμφέρον, ἀφοῦ ἐπιτελέσῃ τὴν ἀποστολήν του, ἀφοῦ, ἀναπτύσσων τὰς ἐκχωρηθησομένας προσόδους, ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀξιώσεις παλαιῶν καὶ νέων δανειστῶν καὶ θέσῃ ἐπὶ ἀσφαλεστέρων βάσεων τὴν ἑλληνικὴν πίστιν, εὔκολον θὰ ἦναι νὰ περατωθῇ. Ἀλλ' οἱ ξένοι χρηματισταὶ, ἀφοῦ ἅπαξ ἀποκτήσωσι δικαίωμα ἀναμίξεως διὰ διεθνοῦς συνθήκης, θὰ ἐκμεταλλευθῶσι καὶ θὰ ὑποθρέψωσι τὴν σπατάλην τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως, ὅπως καταστῶσι κατὰ μικρὸν κύριοι τοῦ ὅλου προϋπολογισμοῦ καὶ ἐκμυζῶσι τοὺς πόρους τοῦ ὅλου κράτους. Πρὸς αὐτοὺς πᾶσα παραχώρησις θὰ ἦναι ἀληθὴς ταπείνωσις καὶ ὑποδούλωσις· τοὐναντίον, πᾶσα παραχώρησις πρὸς τὰς κυβερνήσεις θὰ ἐπεκτείνῃ ἁπλῶς τὸν κύκλον τῆς παιδευτικῆς ἀρωγῆς των. Ὁ ἔλεγχος, ὃν στέργει νῦν ὁ Σαλισβουρῆς, ἀνήκει εἰς τὴν δευτέραν ταύτην κατηγορίαν, κατὰ νεώτερον δὲ τηλεγράφημα τοῦ «Χρόνου» ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, οἱ πρεσβευταί, λαβόντες τὴν Δευτέραν νέας ὁδηγίας, ἐδέχθησαν μετ' ἐπουσιωδῶν τροπολογιῶν τὰς νέας προτάσεις τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως καὶ ἀνεκοίνωσαν αὐτὰς ἀνεπισήμως εἰς τὸν Τεφὶκ πασσᾶν, εἰς ὃν ἐνεποίησαν ἀγαθὴν ἐντύπωσιν. Σήμερον πρόκειται ν' ἀνανεωθῶσιν ἐν τῷ Τοπχανὲ αἱ ἐπίσημοι συνεδριάσεις, ὑπολογίζεται δ' ὅτι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα θὰ ἐκκενώσωσι τὴν Θεσσαλίαν ἕνα μῆνα μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῶν προκαταρκτικῶν ὅρων. Ὁ Τσάρος ὑπεσχέθη μάλιστα εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν αὐλὴν ὅτι θὰ χρησιμοποιήσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐπιῤῥοὴν, ὅπως καταστήσῃ δυνατὴν καὶ πρότερον τὴν ἀσφαλῆ παλινόστησιν τῶν ἐλεεινοτέρων τοῦ πολέμου θυμάτων, τῶν Θεσσαλῶν πρόσφυγων.

Πλὴν τῆς ἑλληνοτουρκικῆς εἰρήνης, τὰς τελευταίας συσκέψεις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτῶν ἐπησχόλησε τὸ κρητικὸν ζήτημα. Ἡ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως ἀποδοχὴ τῆς αὐτονομίας, ἐξαρτηθεῖσα μόνον ἐκ τοῦ ὅρου τῆς ἀνακλήσεως τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, ἐπήνεγκεν ἤδη ἐν εὐάρεστον ἀποτέλεσμα. Οἱ ναύαρχοι ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς ἄρσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἡ πρότασις των ἐνεκρίθη ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων. Ἀλλ' ἡ Πύλη, ἰδοῦσα τὴν χαλάρωσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας ἐν τῷ ἑλληνικῷ ζητήματι, ἀπεπειράθη νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς διαιρέσεις τῶν δυνάμεων, ὅπως ματαιώσῃ καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν περὶ Κρήτης, πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὑπέβαλεν ἰδίας περὶ τῆς μελλούσης ὀργανώσεως τῆς νήσου προτάσεις, καθ' ἃς ὁ κυβερνήτης θὰ ἦναι, οὐχὶ ἀλλοδαπὸς, ἀλλὰ χριστιανὸς ὑπήκοος τοῦ Σουλτάνου, θὰ παραμείνωσι δὲ τὰ τουρκικὰ στρατεύματα. Οἱ πρεσβευταί, μετὰ μακρὰν σύσκεψιν, καθ' ἣν φαίνεται ὅτι ἐξεδηλώθησάν τινες διαφωνίαι, ἀπεφάσισαν ν' ἀναβάλωσι πᾶσαν περὶ τῶν ὅρων τῆς κρητικῆς αὐτονομίας συζήτησιν μέχρι συνομολογήσεως τῆς ἑλληνοτουρκικῆς εἰρήνης. Ὁ Δζεβὰτ ἀπεπειράθη νὰ πείσῃ καὶ ἀπ' εὐθείας τοὺς Κρῆτας νὰ μὴ ἐπιμείνωσιν εἰς τὸ περὶ ἀνακλήσεως τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων αἴτημα· ἀλλὰ τὰ διαβήματά του ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῶν νησιωτῶν, οἵτινες παρὰ τῆς Εὐρώπης ἔλαβον τὰς ὑποσχέσεις περὶ τῆς νέας αὐτῶν τύχης καὶ πρὸς τὴν Εὐρώπην μόνην προτίθενται νὰ συζητήσωσιν. Ἡ ἀδιατάρακτος τήρησις τῆς τάξεως, ἡ ἀπαρέγκλιτος φιλονομία, ἡ εἰλικρινὴς ἐπίδειξις διαλλακτικῆς πρὸς τοὺς μωαμεθανοὺς συμπολίτας διαθέσεως εἶναι τὰ ἀσφαλέστατα μέσα, ὅπως ματαιωθῇ πᾶσα ἐπιβουλὴ καὶ αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἐπαγγελίαι «πληρωθῶσι καὶ ὑπερπληρωθῶσιν», ὡς ἐφώνησεν ὁ Βαλφοὺρ ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Θ' ἀποπνιγῇ, τοὐναντίον, ἡ κρητικὴ ἐλευθερία ἐν τοῖς σπαργάνοις καὶ ἡ ξενικὴ κατοχὴ θὰ καταλήξῃ εἰς τὴν παλινόρθωσιν τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, ἢ εἰς τὴν προστασίαν μιᾶς δυνάμεως, ἐὰν ἡ διαφωνία, ἥτις ἐξεδηλώθη, ὡς μὴ ὤφελεν, ἐν τῇ Συνελεύσει, προσλάβῃ χαρακτῆρα διαρκοῦς διχοτομίας τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ. Πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐννοεῖται ὅτι ἡ αὐτονομία δὲν θὰ ἦναι μόνιμον πολίτευμα, ἀλλὰ μεταβατικὴ ἁπλῶς κατάστασις, αἱ αὐταὶ δὲ δυνάμεις, αἵτινες ἀντέστησαν μετ' ἀσπλάγχνου βίας κατὰ τῆς ἑνώσεως, ὡς ἤξιου νὰ ἐπιβάλῃ αὐτὴν ἡ τύφλωσις τοῦ ἑλληνικοῦ πείσματος, παραδέχονται ὅτι ἡ ἕνωσις, βαθμιαίως παρασκευαζομένη, εἶναι ἡ μοιραία λύσις καὶ ἴσως ἡ μόνη, ἥτις δύναται νὰ συντελεσθῇ εἰρηνικῶς. Ἐκ τῶν Κρητῶν ἐξαρτᾶται νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν λύσιν ταύτην, ἢ νὰ ματαιώσωσιν αὐτὴν ἐς ἀεὶ Πᾶσα διαίρεσις ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ θὰ ἦτον ἔγκλημα κατὰ τοῦ μέλλοντος καὶ ἀληθὴς προδοσία κατὰ τῆς ἑνότητος τοῦ ἑλληνισμοῦ, οἱ ἀγαθοὶ δὲ πατριῶται, οἱ ἀποχωρήσαντες πρὸ μικροῦ ἐκ τῆς Συνελεύσεως, νέαν ἀπόδειξιν τῆς δεδοκιμασμένης ἤδη φιλοπατρίας των θὰ παρεῖχον, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς θέσεις των καὶ ὑποκύπτοντες εἰς τὰς ἐποφάσεις τῆς πλειονότητος.

ΑΙ ΠΕΡΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ.

Τὰς ἀκριβεστέρας πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις διαπραγματεύσεων ἐδημοσίευσε, κατὰ τὸ σύνηθες, ὁ «Χρόνος». Τὸ πρῶτον τηλεγράφημα τοῦ ἀνταποκριτοῦ του ἀπὸ 20/1 Σεπτεμβρίου λέγει· «Ἡ ἀπάντησις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς ἀνακοινώσεις τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων περὶ τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως ἀνεβλήθη ἕνεκεν τῆς ἀβεβαιότητος, ἣν ἐπήνεγκεν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα ἡ πρόσκλησις τῆς Βουλῆς. Ἡ πρώτη ἀνακοίνωσις ἦλθεν ἐξ Ἀγγλίας, αἱ δὲ ἐκ Ῥωσσίας καὶ Γαλλίας μετὰ τὰς ἐν Πετρουπόλει συνδιαλέξεις. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις προσεκλήθη νὰ καθορίσῃ τίνας προσόδους ἔκρινε καταλλήλους πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ νέου δανείου καὶ τίνα ἐποπτείαν ἦτον διατεθειμένη νὰ δεχθῇ ἐπ' αὐτῶν. Ἡ ἐπιψήφισις τῶν δύο δωδεκατημορίων ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ ἡ δήλωσις τοῦ Κ. Δεληγιάννη, τοῦ ἡγέτου τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅτι ἡ ψῆφος αὕτη ἐνέφαινε πλήρη ἐμπιστοσύνην ἐπέτρεψαν εἰς τὴν κυβέρνησιν νὰ διατυπώσῃ ῥητὰς προτάσεις. Ὡς κατάλληλον πρόσοδον πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ νέου δανείου ὑπέδειξε τὸ χαρτόσημον, ἀποφέρον κατ' ἔτος περὶ τὰ ἑνδεκα ἑκατομμύρια δραχμῶν ὡς ἐποπτείαν δ' ἐπρότεινεν, ὅπως ἀντιπρόσωποι τῶν πιστωτῶν, ἢ τῶν τραπεζιτικῶν οἴκων, ὑφ' ὧν θὰ ἐκδοθῇ τὸ νέον δάνειον, διορισθῶσιν, ἐγκρίσει τῶν τριῶν δυνάμεων, καὶ ἐξελέγχωσι τὰς ἐκ τοῦ χαρτοσήμου εἰσπράξεις διὰ τῆς χρήσεως ἰδίου σήματος, ἢ σφραγίδος. Περὶ τῶν παλαιῶν δανείων ἡ κυβέρνησις διετύπωσε σειρὰν προτάσεων πρὸς τὸν Γερμανὸν πρέσβυν. Αἱ προτάσεις αὗται διετυπώθησαν αὐθορμήτως, ἵνα καταπολεμηθῇ ἡ ὑπάρχουσα ἐνιαχοῦ πρόληψις ὅτι πρόκειται νὰ θυσιασθῶσιν αἱ ἀξιώσεις τῶν παλαιῶν δανειστῶν, ὅπως εὑρεθῶσι τὰ χρήματα τῆς ἀποζημιώσεως. Προτείνεται νῦν νὰ προστεθῇ καὶ ὁ φόρος τοῦ καπνοῦ εἰς τὰ μονοπώλια, ἐὰν δὲ κριθῇ ἀναγκαία μείζων ἀσφάλεια, θὰ προστεθῇ καὶ τὸ πλεόνασμα ἐκ τοῦ χαρτοσήμου, ἀφοῦ ἀφαιρεθῇ τὸ ποσὸν τὸ ἀναγκαιοῦν πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ νέου δανείου, ἢ ὁ φόρος ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν σταφίδων, ἐὰν προτιμήσωσιν αὐτὸν οἱ ὁμολογιοῦχοι. Ὡς μέσον ἐποπτείας τῶν προσόδων τούτων, προτείνεται ν' ἀναδιοργανωθῇ ἡ Ἑταιρία τῶν Μονοπωλίων διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τριῶν ἀντιπροσώπων τῶν ὁμολογιούχων, ἀποτελούντων τὴν πλειονότητα ἀπέναντι τῶν ἐν τῷ συμβουλίῳ Ἑλλήνων. Τὸ δικαίωμα τῆς εἰσπράξεως θὰ παραχωρηθῇ ἐπ' ἴσης εἰς τὴν Ἑταιρίαν, τὸ δὲ προϊὸν ἐκ τῶν δημοσίων προσόδων μέχρι τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν δανείων ποσοῦ θὰ κηρυχθῇ ἰδιοκτησία τῶν ὁμολογιούχων. Οὕτω θὰ καταστῇ ἀδύνατος νέα δήμευσις. Ὡς ἀκούω, δὲν θ' ἀντιταχθῇ ἀντίστασις κατὰ τῆς ἀξιώσεως, ὅπως οἱ ὁμολογιοῦχοι συμμετέχωσι τῶν πλεονασμάτων ἐκ τῶν ὑπεγγύων προσόδων, ἀξιώσεως, ἥτις κατεπολεμήθη τόσον πεισμόνως ὑπὸ τοῦ Τρικούπη· ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν οὐδὲν λέγεται περὶ τοῦ θέματος τούτου, ὅπερ ἐπ

περβαίνον κατὰ πολὺ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια λιρῶν. Οὕτως ἡ ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας θὰ ἐπετυγχάνετο ἐντὸς ὀλίγων ἑβδομάδων καὶ ἡ Τουρκία, πάσχουσα ὅσον ἡ Ἑλλὰς ἐκ τῆς διαιωνίσεως τῶν διαπραγματεύσεων, θ' ἀνεκουφίζετο. Ἡ Ἀγγλία θὰ εἶλκυε τὴν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, μηδένα διατρέχουσα κίνδυνον, προσδοκᾶται δ' ὅτι τὸ κοινοβούλιον καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἀγγλίας θὰ υἱοθέτουν ἀδιστάκτως τοιαύτην ἀπόφασιν».

Τὴν Κυριακὴν ἐτηλεγράφησε πάλιν ὁ Ἄγγλος ἀνταποκριτής· «Οὐδὲν ὑπεμφαίνει μεταβολήν τινα ἐν τῇ θέσει τῶν πραγμάτων. Ἐν τούτοις ὁ ἀθηναϊκὸς τύπος συζητεῖ μετὰ πολλῆς ζωηρότητος τὴν ἐνδεχομένην ἀναδοχὴν τῆς ἐγγυήσεως τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως ὑπὸ μόνης τῆς Ἀγγλίας. Λέγεται ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν θέσιν, εἰς ἣν ἐτάχθη ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐκκενώσεως τῆς Θεσσαλίας. Ἡ θέσις αὕτη εἶναι λογικῶς ἀπροσμάχητος, καθὸ ἐπεριειλομένη ἐπὶ τῆς τηρήσεως τοῦ θεμελιώδους τῆς εἰρήνης δόγματος καὶ τοῦ ἀπαραβιάστου τῆς βερολινείου συνθήκης. Ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ εὕρῃ βεβαίως δάνειον διὰ τῆς ἰδίας ἐγγυήσεως, ἐὰν δὲ Γαλλία καὶ Ῥωσσία ἀρνηθῶσι νὰ παράσχωσι συνδρομὴν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἄλλη δὲν ἀπομένει διέξοδος, ἢ νὰ παρέμβῃ αὐτὴ ἡ Ἀγγλία ὡς Θεὸς ἐκ μηχανῆς. Τῆς Ἀγγλίας ἐγγυωμένης τὸ δάνειον τῆς ἀποζημιώσεως, τὸ δεύτερον ἄρθρον ἐμπορεῖ νὰ μείνῃ ὡς ἐπροτάθη ὑπὸ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Γερμανίας, διότι θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἄμεσος τῆς Θεσσαλίας ἐκκένωσις. Ἡ ἀγγλικὴ ἐγγύησις θὰ ἐλαττώσῃ πράγματι τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως, διότι τὸ δάνειον θὰ συνομολογηθῇ ἐπὶ μετρίῳ τόκῳ. Αἱ πρόσοδοι, ἃς εἶναι πρόθυμος νὰ ὑποθηκεύσῃ ἡ Ἑλλάς, τὸ τέλος τῆς ἐξαγωγῆς ἐπὶ τῶν σταφίδων καὶ τὰ τέλη τῆς ἐξαγωγῆς τῆς Ἐπτανήσου, παρέχουσιν ἀπόλυτον ἀσφάλειαν. Ἡ συμφωνία θὰ καθιερωθῇ διὰ συνθήκης, ἧς ἡ ἀθέτησις ἔσται ἀδύνατος. Ἀλλὰ καὶ ἡ Τουρκία, χρήζουσα ἐπειγόντως χρημάτων καὶ πάσχουσα ἐκ τῆς παρατάσεως τῆς ἐνεστώσης ἀβεβαιότητος, θὰ παρεῖχε προθύμως τὴν συνδρομήν της. Οἱ Τοῦρκοι ἄρχονται ἐν γένει ἐννοοῦντες ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Γερμανίας ὑπὲρ τῶν ὁμολογιούχων ἐπιβάλλει αὐτοῖς ἀδρὰς θυσίας.»

Ἀνυποστόλως αἰτιᾶται τὴν γερμανικὴν δυστροπίαν ἡ ἀγγλικὴ «Σημαία». «Εἶναι (λέγει) λυπηρότατον ὅτι ἡ ἀφυπνισθεῖσα εὐσυνειδησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ προδήλως σεβαρὰ ἐπιθυμία τῆς κυβερνήσεως νὰ ὑποθηκεύσῃ προσόδους ἐπαρκεῖς πρὸς καταβολὴν τῶν τόκων τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως ματαιοῦται ὑπὸ τοῦ ἀδιαλλάκτου ἤθους, εἰς ὃ ἐμμένει τραχύτατα ἡ γερμανικὴ διπλωματία. Ἡ οἰκτρὰ αὕτη διαγωγή, ἐφαρμοζομένη, ὡς δοκεῖ ἡμῖν, δωρεάν, παρατείνει ἔτι μᾶλλον τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις, ἐὰν μὴ καθιστᾷ αὐτὰς ὅλως ἀσκόπους. Ἡ Γερμανία εἶναι ὁ μέγιστος κάτοχος ἑλληνικῶν χρεωγράφων, οἱ δὲ ἰθύνοντες τὴν πολιτικήν της φρονοῦσιν ὅτι εὖρον εὐκαιρίαν, ὅπως πορίσωσιν αὐτοῖς ἐγγύησιν, ἧς ἐστεροῦντο μέχρι τοῦδε. Ἐνῷ ἡ Ἀγγλία ἐπιθυμεῖ καὶ αἱ ἄλλαι δυνάμεις στέργουσι νὰ πραγματευθῶσι χωριστὰ τὰ ἐκ τῆς πελεμικῆς ἀποζημιώσεως ἀπορρέοντα οἰκονομικὰ ζητήματα, τὸ ἀνακτοβούλιον τοῦ Βερολίνου ἐπιμένει, ὅπως αἱ πρὸ τοῦ πολέμου ἀναληφθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑποχρεώσεις καὶ αἱ ἀπορρέουσαι ἐκ τῶν συμφορῶν των συνταυτισθῶσι καὶ κανονισθῶσιν ἐξ ἴσου διὰ διεθνοῦς ἐλέγχου. Ἐὰν, ἀναδεχόμενοι νέον βάρος, οἱ Ἕλληνες ἐξισθενοῦν τὰς ἐγγυήσεις τῶν παλαιῶν, τότε ἡ Γερμανία θὰ ἠδύνατο εὐλόγως νὰ διαμαρτυρηθῇ καὶ νὰ λάβῃ πᾶν προφυλακτικὸν μέτρον κατ' ἐνδεχομένης ζημίας τῶν μέχρι τοῦδε δανειστῶν. Ἀλλ' ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, καίπερ ἀντιτείνουσα κατὰ τῆς ἀνιδρύσεως ἐπισήμου διεθνοῦς ἐλέγχου, φαίνεται πρόθυμος νὰ παραχωρήσῃ ἔσοδά τινα εἰς ἐλεγκτικὴν ἐπιτροπήν, ἐν ᾗ θ' ἀντιπροσωπεύωνται αἱ δυνάμεις, καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ αὐτὸ σύστημα εἰς τὰ πρὸ τοῦ πολέμου δάνεια. Πλεῖστοι θὰ κρίνωσιν ὅτι αἱ προτάσεις αὗται τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως παρέχουσιν ἐπεικῆ λύσιν, εἰς ἣν θὰ ἠδύνατο ν' ἀρκεσθῇ καὶ ἡ Γερμανία, ὡς αἱ λοιπαὶ δυνάμεις. Δυστυχῶς τὸ ἀνακτοβούλιον τοῦ Βερολίνου τηρεῖ ἦθος ἀτεγκτον καὶ ἐπιμένει, ὅπως ἡ Ἑλλὰς ὑποκύψῃ εἰς διεθνῆ ἔλεγχον, ἐπεκτεινόμενον εἰς τὸ σύνολον τῶν οἰκονομικῶν της. Ὅ,τι πάσχουσιν οἱ Ἕλληνες ὀφείλεται εἰς ἰδια αὐτῶν σφάλματα· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι λόγος, ὅπως προστεθῇ ἡ παρ' ἄλλων ὕβρις, τὸν διεθνῆ δ' ἔλεγχον θεωροῦσιν οἱ Ἕλληνες ὡς ταπεινοῦντα τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἀξιοπρέπειαν. Ἐὰν μὴ ἐπρότεινον ἑτέραν πρακτικὴν λύσιν, θὰ ἦτον δίκαιον νὰ ὑποβληθῶσι καὶ εἰς αὐτόν. Ἀλλ' ἀφοῦ διετύπωσαν πρότασιν ἐπαρκοῦσαν εἰς πᾶσαν ἀξίωσιν, σκληρὸν εἶναι νὰ ἐπιβληθῇ αὐτοῖς δωρεὰν καὶ ἐξευτελιστικὸς ζυγός. Τὸ ἀπάνθρωπον τοῦτο αἴτημα κωλύει πρὸς τὸ παρὸν τὴν εὕρεσιν τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως, ἥτις, καὶ ἄνευ τῶν ἐξωθεν προσκομμάτων, θὰ ἦτον καθ' ἑαυτὴν δυσχερής. Ἡ πρότασις τοῦ Σαλισβουρῆ, ὅπως Ἀγγλία, Γαλλία, Ῥωσσία ἐγγυηθῶσι τὸ πολεμικὸν δάνειον, δὲν εὗρε μέχρι τοῦδε πρόθυμον δεξίωσιν ἐν Πετρουπόλει καὶ Παρισίοις· ἀλλ' ἡ θέσις θὰ μετεβάλλετο, ἐὰν μετεβάλλετο ἡ στάσις τῆς Γερμανίας. Ἡ νύξις, ὅπως τὰς νέας ὑποχρεώσεις τῆς Ἑλλάδος ἐγγυηθῇ μόνη ἡ Ἀγγλία, προσκρουει κατὰ τῆς ἀντιρρήσεως ὅτι ἡ λύσις αὕτη θὰ διήγειρε τὴν δυσπιστίαν τῶν ἄλλων δυνάμεων ὡς παρεκκλίνουσα ἐκ τῆς εὐρωπαϊκῆς συμφωνίας.»

Τὰ «Ἡμ. Νέα», τοὐναντίον, ἀμφιβάλλουσιν ἐὰν ἡ Γερμανία εἶναι πράγματι ἡ ἐνθαρρύνουσα τὸν Σουλτάνον. «Ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ (λέγει τὸ ὄργανον τῶν φιλελευθέρων τοῦ φουράματος τοῦ Ῥοζβερη) δὲν διάκειται λίαν εὐμενῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τρέφει ἄμετρον τὸν ποθον τῆς τιμωρίας τοῦ βασιλείου, ἀλλὰ δὲν ἐφάνη μέχρι τοῦδε φειδόμενος καὶ τῆς Πύλης, οὐδ' ἐλλιπὴς πίστεως πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν συμφωνίαν. Ἐὰν αἱ δυνάμεις ἐδρείαν ἔχουσιν ἀπόφασιν ν' ἀναδείξωσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει σεβαστὰς τὰς ἀποφάσεις των, ἡ οἰκονομικὴ δυσχέρεια δὲν θὰ φωραθῇ ἀκατανίκητος. Πᾶς συμβιβασμός, ἐπιτελούμενος ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν δυνάμεων, θὰ περιαγάγῃ τοὺς δανειστὰς τῆς Ἑλλάδος εἰς θέσιν κρείττονα ἐκείνης, εἰς ἣν θὰ διετέλουν ἄνευ τῆς παρεμβάσεως τῶν πρεσβευτῶν, παρὰ πᾶσαν δὲ διαφωνίαν, αἱ δυνάμεις δὲν θὰ χωρισθῶσιν ἀλλήλων, ἵνα ἐπιτρέψωσιν εἰς τὸν Σουλτάνον ν' ἀψηφήσῃ τὴν ἐξουσίαν των.»

ΓΑΛΛΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝΕΣΤΩΣΗΣ ΦΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Εἰς δυσχερῆ θέσιν περιέρχονται τὰ ἡμιεπίσημα γαλλικὰ φύλλα, ἀναγκαζόμενα νὰ ὑπερασπίζωσι, παρὰ συνείδησιν, τὴν ἔξωθεν ἐπιβεβλημένην πολιτικὴν τῆς δημοκρατίας ἐν τῷ ἑλληνικῷ ζητήματι. «Αἱ μεταξὺ τῶν δυνάμεων διαπραγματεύσεις περὶ ἀνορθώσεως τῆς ἑλληνοτουρκικῆς εἰρήνης (γράφει ἡ «Ἐφ. τῶν Συζητήσεων») χωροῦσι βραδυτατα. Δυο προσκόμματα φράττουσι τὴν ὁδόν. Τὸ ἓν παρενέβαλεν ἡ Ἀγγλία, τὸ ἕτερον ἡ Γερμανία. Ὁ Σαλισβουρῆς ἐζήτησεν, ὅπως ἡ ὁλικὴ ἢ μερικὴ ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας μὴ ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς προηγουμένης καταβολῆς μιᾶς δόσεως τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως. Οἱ δ' ἐν Βερολίνῳ ἀξιοῦσι ν' ἀναγραφῇ ἐν τῇ συνθήκῃ τῆς εἰρήνης ὁ διεθνὴς ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν οἰκονομικῶν ἔλεγχος, ἀσκούμενος ὑπὸ τῶν δυνάμεων, οὐ μόνον ὑπὲρ τῶν ὁμολογιούχων τοῦ μέλλοντος δανείου τῆς ἀποζημιώσεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν μέχρι τοῦδε δανειστῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐζητήθησαν μέσα, ὅπως παρακαμφθῇ ἡ διττὴ αὕτη δυσχέρεια. Ἡ Ἀγγλία ἐπρότεινε συνδυασμόν, δι' οὗ τὸ νέον δάνειον θὰ ἠγγυῶντο ἢ πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ἢ τινες ἐξ αὐτῶν, ἢ καὶ μία μόνη. Προετάχθησαν καὶ ἕτεραι λύσεις· ἀλλὰ μέχρι τοῦδε οὐδεμία ἐνεκρίθη. Ἐνῷ δὲ οἱ διπλωμάται διαπραγματεύονται, ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἐγκαθίσταται ἐν Θεσσαλίᾳ, ἡ Ἑλλάς, μένουσα ἐπὶ ποδὸς πολέμου, ἐξαντλεῖται ὅλως καὶ ἡ ὀργάνωσις τῆς Κρήτης ἀναβάλλεται. Καὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γερμανίας αἱ ἀξιώσεις εἶναι δυσεξήγητοι. Οὐδὲν ὑπάρχει εὐλογοφανὲς ἐπιχείρημα, ὅπως ἐπιβληθῇ τῇ Τουρκίᾳ ἡ ἄμεσος ἐγκατάλειψις τῆς κατακτηθείσης γῆς ἄνευ ἀποζημιώσεως. Ἡ Πύλη δικαιοῦται νὰ κατέχῃ ἐνέχυρόν τι, ἕως οὗ εἰσπράξῃ ἓν, τοὐλάχιστον, μέρος τῆς ὀφειλῆς, ἀφοῦ μάλιστα ἡ οἰκονομικὴ θέσις τοῦ ὀφειλέτου ἐγένετο λίαν ἀκροσφαλής. Πασίγνωστον δ' εἶναι τίνα ἄξιαν ἔχουσιν αἱ χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις χώρας καταχρέου, ἄωροι πάσης ἐγγυήσεως. Ἡ Εὐρώπη πᾶσα ὑπεσχέθη ἐπισήμως εἰς τὴν Τουρκίαν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου ὅτι τὰ ἀναλώμασιν αὐτῆς μεγαλυνθέντα κράτη θ' ἀνελάμβανον ἓν μέρος τοῦ δημοσίου αὐτῆς χρέους. Ἀλλ' ἡ ἐπαγγελία ἔμεν ἐξεπληρώθη. Εὔκολον εἶναι λοιπὸν νὰ μαντεύσῃ τις τίνα τύχην θὰ λάβῃ συναλλαγματικὴ 92 ἑκατομμυρίων φράγκων, φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν λῆξιν θὰ διαμαρτυρηθῇ, οὐδεὶς δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ τῇ Τουρκίᾳ νὰ μετέλθῃ μέσα κατναγκασμοῦ. Ἐὰν ἡ Εὐρώπη θέλει σοβαρῶς νὰ καταβληθῇ πολεμικὴ ἀποζημίωσις, δὲν ἐμπορεῖ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἄμεσον ἐκκένωσιν. Μὴ ἀπαιτοῦσα ὅμως τὴν ἄμεσον ἐκκένωσιν, τίνα λόγον ἔχει ν' ἀναγράψῃ ἐν τῇ συνθήκῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐλέγχου τῶν ἑλληνικῶν οἰκονομικῶν; Ὁμολογητέον ὅτι τοιαύτη διάταξις δὲν θὰ εἶχεν ἀποχρῶντα λόγον. Πρόκειται νὰ προστατευθῶσιν οἱ τραπεζῖται, εἵτινες θὰ προκαταβάλωσι τῇ Ἑλλάδι τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως; Ἀλλ' ἔργον αὐτῶν τῶν δανειστῶν εἶναι νὰ λάβωσι τὰ δέοντα προφυλακτικὰ μέτρα. Τὰ χρήματά των δὲν θὰ δώσωσιν ἀπερισκέπτως. Θὰ ζητήσωσι βεβαίως ἐγγυήσεις ἀσφαλεστέρας τῶν περιβαλουσῶν τὰ προγενέστερα δάνεια, ἐπειδὴ δὲ μόνη ἐγγύησις εἶναι ἡ ὑπ' αὐτῶν ὀργάνωσις λυσιτελοῦς ἐλέγχου καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς πρώτη ἔχει συμφέρον νὰ συνεννοηθῇ μετ' αὐτῶν, ὅπως ἀνακτήσῃ τὴν Θεσσαλίαν, ἡ συνεννόησις θὰ ἐπιτευχθῇ ἀκόπως. Ἢ μὴ πρόκειται νὰ προστατευθῶσιν οἱ μέχρι τοῦδε δανειστὰὶ τῆς Ἑλλάδος; Ἡ τύχη των ἐξεγείρει βεβαίως τὴν γενικὴν συμπάθειαν, διότι ἡ πρὸς αὐτοὺς συμπεριφορὰ ὑπῆρξε καὶ σκαιὰ καὶ ἄδικος. Δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέψωσι ν' ἀφαιρεθῇ ἓν μέρος τῶν ἐγγυήσεων, αἵτινες ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν δανείων, ὅπως καταστῇ ἀσφαλέστερον νέον δάνειον. Ἀλλ' ὁ κανονισμὸς τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν Ἀθηνῶν οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης, ἡ δ' ἀνίδρυσις ἐλέγχου ὑπὲρ αὐτῶν θὰ παρεῖλκεν ἐν ταῖς διπλωματικαῖς διαπραγματεύσεσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ περάτωσις τῆς ἑλληνοτουρκικῆς ἔριδος φωράται ἤδη καθ' ἑαυτὴν ἀρκούντως ἐπίμοχθος, εἶναι δ' ἀνωφελὲς, ἵνα μή τι χεῖρον εἴπωμεν, νὰ περιπλέκηται ἔτι μᾶλλον δι' ἀναμίξεως τοῦ συμβιβασμοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν πιστωτῶν της. Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ καὶ εἰς ὃ σημεῖον περιέστησαν τὰ πράγματα, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἓν καὶ μόνον ἔχει προδήλως μέσον, ὅπως ἐπισπεύσῃ τὴν ὁριστικὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης. Ὀφείλει ν' ἀποδεχθῇ ἀνεπιφυλάκτως τὴν ἀρχὴν τῆς ξενικῆς ἀναμίξεως εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν της. Κἂν τε ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀναγραφῇ ἐν τῇ συνθήκῃ, κἂν τε μή, ἡ Ἑλλὰς θ' ἀναγκασθῇ νὰ συναινέσῃ εἰς τὸν ἔλεγχον ὑπὸ ἕνα ἢ ἄλλον τύπον. Οἱ κυβερνῆταί της εἶναι λίαν νοήμονες, ἢ ὥστε νὰ πιστεύωσιν ὅτι θὰ εὕρῃ τὰ ἀναγκαιοῦντα χρήματα διὰ μόνης τῆς ὑπογραφῆς της. Δὲν πρέπει, ἀφ' ἑτέρου, νὰ φαντάζωνται ὅτι τὴν οἰκονομικὴν ἀρωγὴν θὰ παράσχῃ κατὰ μόνας αὕτη ἢ ἐκείνη ἡ δύναμις. Τοιαύτην ἐπέμβασιν δὲν θὰ παρεδέχετο ἡ Εὐρώπη, καὶ ἐὰν δ' ἦτον δυνατή, θὰ ἐπέβαλλεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀνεξαρτησίαν θυσίαν ἐπαχθεστέραν τῆς ἀνιδρύσεως κοινοῦ διεθνοῦς ἐλέγχου. Παρίδηλον εἶναι ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει ν' ἀνεχθῇ τὴν εἴσπραξιν ἑνὸς μέρους τῶν προσόδων της ὑπὸ ξένων, ἢ ὑπὸ ξενικὴν ἐποπτείαν. Πολλὰ συστήματα εἶναι δυνατά, οὐδ' ἐλλείπουσιν ὑποδείγματα ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν Τουρκίᾳ, ἐν Σερβίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Τὸ σπουδαῖον εἶναι νὰ ἐπεκταθῇ ὁ συμβιβασμὸς εἰς τὸ σύνολον τοῦ ἑλληνικοῦ χρέους, νὰ μὴ ἐξαρτηθῇ ἡ ἐκτέλεσις ἐκ τῆς ἰδιοτροπίας ἑνὸς ὑπουργοῦ, ἢ μιᾶς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας καὶ νὰ δοθῶσι σπουδαῖαι ἐγγυήσεις κατ' ἀνανεώσεως τῶν συμβάντων ἐν Ἀθήναις μηνὶ Δεκεμβρίῳ τοῦ 1893. Οἱ ὅροι οὗτοι εἶναι εὐεκπλήρωτοι, ἀλλ' ἀναγκαῖοι. Ἡ Ἑλλὰς οὐδὲν θὰ ἐκέρδαινεν ἀμφισβητοῦσα αὐτοὺς κατὰ θεωρίαν, ἢ προσπαθοῦσα νὰ ὑπεκφύγῃ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐκτελέσει. Ἄλλως τε, οὐδὲν ἔχουσι τὸ προσβάλλον τὴν φιλοτιμίαν της. Ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς ἀγαθῆς της φήμης, οὐχ ἧττον ἢ τὰ ὑλικά της συμφέροντα, ἐπιβάλλουσι νὰ μὴ ἀποδειλιάσῃ ἐνώπιον οὐδεμιᾶς θυσίας, ὅπως ἀνορθώσῃ τὴν πίστιν της. Τοῦτο φαίνονται κατανοήσαντες ἀπό τινων ἡμερῶν οἱ πολιτικοί της. Ἀποκρούσαντες κατ' ἀρχὰς πᾶν μέτρον ἐποπτείας, παρεδέχθησαν ἐπὶ τέλους, ὅπως ἡ εἴσπραξις τοῦ χαρτοσήμου, ὅπερ πρόκειται νὰ ἐχωρηθῇ ὡς ἐγγύησις τοῦ μέλλοντος δανείου, ἐξελέγχηται ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δανειστῶν διὰ σήματος ἢ σφραγίδος, ἐπρότειναν δέ τινες παραχωρήσεις καὶ εἰς τοὺς μέχρι τοῦδε δανειστάς. Ἄσμενοι ἐπιμαρτυροῦμεν τὸ πρῶτον τοῦτο βῆμα, ἀνεπαρκὲς μὲν ἔτι, ἀλλ' ἐμφαντικόν, ἐπὶ τῆς μόνης ὁδοῦ, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ εὕρῃ διέξοδον ἐκ τῶν δυσχερειῶν, καθ' ὧν παλαίει καὶ ἃς ἐκεῖνοι ἀκριβῶς, οἵτινες φαίνονται ἐνδιαφερόμενοι θορυβωδῶς ὑπὲρ τῆς τύχης της, προσπαθοῦσι νὰ καταστήσωσιν ἀδιεξιτήτους.» [1])

Η ΝΕΑ ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΑΛΙΣΒΟΥΡΗ.

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πληροφορούμεθα (λέγει ὁ «Χρόνος» ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ) ὅτι τὴν Κυριακὴν οἱ πρεσβευταὶ ἐξήτασαν νέαν πρότασιν πρὸς ὑπερνίκησιν τῶν οἰκονομικῶν προσκομμάτων τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης, ὑποβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σὶρ Φιλίππου Κούρρη, κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Σαλισβουρῆ. Τὸ ἡμέτερον ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργεῖον προτείνει τὸν κατατρισμὸν ἑξαμελοῦς διεθνοῦς ἐπιτροπῆς ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν ἓξ μεγάλων δυνάμεων. Ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ οὕτω καταρτισθησομένου σώματος ἡ Ἑλλὰς θὰ θέσῃ προσόδους ἐπαρκεῖς, ὅπως καλύπτωνται αἱ ἐτήσιαι δόσεις τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως καὶ τῶν παλαιῶν δανείων. Ὡς ἀντάλλαγμα τῆς παραχωρήσεως ταύτης ζητεῖται ἡ ταχεῖα ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἡ τελικὴ ἐπὶ τοῦ σχεδίου ἀπόφασις ἐξαρτᾶται, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἐκ τῶν κυβερνήσεων τῶν ἓξ δυνάμεων, εἰς ταύτας δ' ἀνηνέχθησαν οἱ πρεσβευταί, ζητήσαντες τὴν ἄδειαν νὰ διαπραγματευθῶσιν ἐπὶ τῶν νέων βάσεων πρὸς τὴν Πύλην. Ἀδύνατον εἶναι νὰ προεικασθῇ ἡ ἀπόφασις, εἰς ἣν θὰ κατελήξῃ ἡ συμφωνία, ἀλλὰ τὸ ἐκπονηθὲν σχέδιον φαίνεται τόσον λογικόν, ὥστε πᾶσα ἀντίρρησις παρίσταται δυσχερής. Δὲν παρέχει βεβαίως ἐλπίδας ὁριστικῆς καὶ εὐαρέστου περατώσεως τῶν οἰκονομικῶν περιστασεων τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου. Πολλῷ αἰσιωτέρας ἀπόψεις ἐπιτεύξεως τοῦ εὐαρίστου τούτου σκοποῦ ἤνοιγε τὸ σχέδιον τῆς συνομολογήσεως τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον ἐκεῖνο ἐκρίθη ἀπαράδεκτον ὑπὸ μιᾶς ἢ πλειόνων δυνάμεων. Ἡ Γερμανία ἠρνήθη πεισμόνως τὴν συναίνεσίν της, ἐπὶ λόγῳ ὅτι θὰ ἐζημιοῦτο τὰ δικαιώματα τῶν προγενεστέρων δανειστῶν τῆς Ἑλλάδος, ὧν οἱ πλεῖστοι εἶναι Γερμανοί. Ἔχομεν σπουδαίους λόγους ν' ἀμφιβάλλωμεν, ἐὰν ἐπὶ τέλους ἡ λίαν παζῆ αὕτη μέθοδος τῆς ἐξετάσεως μεγάλου διεθνοῦς ζητήματος θὰ δικαιωθῇ ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Ὁ πεστικώτερος τῶν δανειστῶν δὲν πολιτεύεται πάντοτε φρονίμως ἐπιμένων εἰς τὸ γράμμα τῆς πρὸς αὐτὸν ὀφειλῆς. Ἀλλ' οἱ Γερμανοὶ εἶχον κατὰ τύπον δίκαιον, ἔτυχον δὲ τῆς ὑποστηρίξεως, οὐ μόνον τῆς Αὐστρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Ῥωσσίας. Ὡς τηλεγραφεῖ ὁ ἡμέτερος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνταποκριτής, τὴν ἐνεστῶσαν πρότασιν τοῦ Σαλισβουρῆ προσκάλεσε διακοίνωσις τοῦ Μουράβερ, ἐπ' ῥίπτουσα ἐπὶ τῆς Ἀγγλίας τὴν εὐθύνην τῶν δεινοπαθημάτων, εἰς ἃ ὑποβάλλει Ἑλλάδα τε καὶ Τουρκίαν ἡ ἀναβολὴ τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης. Τὴν μομφὴν ταύτην ἀποκρουόμεν ἐντόνως, εἴμεθα δ' ἕτοιμοι ν' ἀνασκευάσωμεν, ἐὰν πράγματι διετυπώθη, ὅταν δημοσιευθῇ τὸ κείμενον τῆς διακοινώσεως. Πρὸς τὸ παρὸν ἐκ τῆς διακοινώσεως ἐξάγομεν μόνον ὅτι ἡ Ῥωσσία ἀπεδέχθη τὴν γερμανικὴν ἄποψιν τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος. Τὸ νέον σχέδιον συνάβει κατ' οὐσίαν πρὸς τὸ διαχραχθὲν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἐν Ἀθήναις ἀνταποκριτοῦ, ὑπαινιχθέντος ὅτι διέξοδος ἐκ τῆς στενοχωρίας θὰ εὑρίσκετο, ἐὰν ἡ μὲν Ἀγγλία ὑπεχώρει ἐν τῷ ζητήματι τοῦ ἐλέγχου, ἡ δὲ Γερμανία συνήρει εἰς τὴν ἄμεσον ἐκκένωσιν τῆς Θεσσαλίας. Ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀληθῶς ὁ ὅρος ἐφ' ᾧ ὁ Σαλισβουρῆς ἀπεδέχθη τὴν ἀρχὴν γενικοῦ ἐλέγχου, ἐπεκτεινομένου καὶ εἰς τὰ παλαιὰ δάνεια καὶ εἰς τὴν ἀποζημίωσιν, εἶναι ἡ ἀμοιβὴ τῆς συναινέσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν μεταφορὰν οὐ μικροῦ μέρους τῶν προσόδων της ὑπὸ ξενικὸν ἔλεγχον. Ἡ βρετανικὴ κυβέρνησις ἐτέθη ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἐπὶ ἐβάφους εὐκρινῶς καθωρισμένου. Τυγχάνει δὲ τῆς ὑποστηρίξεως, οὐ μόνον τῆς συνήθους κομματικῆς πλειονοτητος ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, ἀλλὰ καὶ πάντων σχεδὸν τῶν πολιτικῶν αὐτῆς ἀντιπάλων. Δὲν θὰ συνήρει εἰς σχεδίον, δι' οὗ ἡ Θεσσαλία θ' ἀπέμενεν ἐπ' ἀορίστου εἰς τουρκικας χεῖρας. Αἱ βαρύτατα χρηματικαὶ θυσίαι καὶ οὗτος ὁ κίνδυνος θεινῶν οἰκονομικῶν περιπλοκῶν ἐν τῷ μελλοντ. φρονεῖ ὅτι εἶναι διὰ τὴν Ἑλλάδα προτιμότερα τοιαύτης συμφορᾶς. Πιστεύεται ὅτι, ἐὰν ἀποφασισθῇ ἡ ταχεῖα ἐκκένωσις τῆς Θεσσαλίας, δὲν θ' ἀντιταχθῇ ἐν Ἀθήναις λίαν πεῖσμον ἀντίστασις κατὰ τοῦ μέτρου τοῦ οἰκονομικοῦ ἐλέγχου, ὃν προτείνει ὁ Σαλισβουρῆς. Θὰ πολεμηθῇ, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὑπὸ πολλῶν πολιτευομένων, πρώτων διότι παρέχει εὐπροσδεκτον λαβὴν εἰς τοὺς ὀνειδισμους, εἰς οὓς ἐναισμενίζουσι, καὶ δεύτερον διότι περιστέλλει τὰ σκῦλα, ἅτινα διανέμεται ἑκάστοτε τὸ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κόμμα. Ἀλλὰ τὸ θορυβωδέστερον τοῦτο εἶδος τῶν πατριωτῶν θὰ ἐξέπεσεν ὀλίγον, τοὐλάχιστον πρὸς τὸ παρόν. Τὰ κατορθώματά των κατὰ τὸ ἔτος δὲν ἐλησμονήθησαν, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐν Ἑλλάδι πολυάριθμα στοιχεῖα ἐξανιστάμενα κατὰ τῆς σπατάλης τῶν φύρων ὑπὸ φλυάρων κηφήνων. Αἱ ἐμπορικαὶ κλάσεις καὶ οἱ χωρικοὶ θὰ ἀπεδέχοντο ἀσμένως ἐποπτείαν, περαίνουσαν τὰς ἀφιστανένας κατηχρήσεις, ἄρθρον δὲ τῆς «Ἀκροπόλεως», οὗ ἐμνήσθη ὁ ἡμέτερος ἀνταποκριτὴς μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἰδέα γενικοῦ ἐλέγχου δὲν στερεῖται συνηγόρων καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις. Ἡ «Πολ. Ἀνταπόκρισις» τῆς Βιέννης ἰσχυρίζεται μάλιστα ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐφάνη πρόθυμος ν' ἀποδεχθῇ τὸν διεθνῆ ἔλεγχον ἐπὶ τῶν προσόδων, αἵτινες θ

βασίλειον κατηγγέλλετο ὡς σκοποῦν ν' ἀποχωρισθῇ τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν καὶ νὰ θυσιάσῃ τὴν φιλίαν τῆς Γερμανίας, ἵνα ἐπιτύχῃ παρὰ τῆς Γαλλίας ἐπικερδῆ ἐμπορικὴν συνθήκην. Δέον νὰ φέρῃ τις ταῦτα κατὰ νοῦν, ἵνα ἐκτιμήσῃ ὅλην τὴν σημασίαν τῶν προπόσεων, αἵτινες ἐξεφωνήθησαν προχθὲς ἐν Χομβούργῳ ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας. Πολιτικῶς τὴν πλάστιγγα βαρύνει πλειότερον ἡ τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου. Καὶ ὁ Γουλλιέλμος Β' ἔθιξεν, ἐννοεῖται οἰκοθεν, τὴν πολιτικήν. Ἐχαιρέτισε τὸν πιστὸν σύμμαχον καὶ ὡμίλησε περὶ τῆς ἀσαλεύτου στερεότητος τῆς τριπλῆς συμμαχίας, ἥτις, ἱδρυθεῖσα ἐν τῷ συμφέροντι τῆς εἰρήνης, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ, ἐπὶ τοσοῦτον ῥιζοβολεῖ καὶ καρποφορεῖ ἐν τῇ συνειδήσει τῶν λαῶν. Ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τῆς προπόσεως ἀφιερώθη εἰς τὴν βασίλισσαν Μαργαρίταν, ἧς τὴν εὐγενῆ δρᾶσιν ἐχαρακτήρισεν ὁ αὐτοκράτωρ εὐστόχως ἅμα καὶ ἐπαγωγῶς, παρεκκλίνας τῆς ἀκάμπτου αὐλικῆς ἐθιμοτυπίας καὶ παραδοθεὶς εἰς ποιητικὴν ἔμπνευσιν. Οὐδ' ἐν τῇ πατρίδι της, ἔνθα καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἀνθοῦσιν αἱ ποιητικαὶ μεταφοραὶ ὡς τὰ πορτοκάλια, ἡ ἐξαίρετος καὶ νουνεχὴς δέσποινα, ἣν δημοκρατικὸς ῥήτωρ ἀπεκάλεσέ ποτε τὸν ἀγαθὸν ἄγγελον τοῦ οἴκου τῆς Σαβοΐας, ἠξιώθη φιλοφρονήματος γλυκυτέρου τῆς παρομοιώσεως πρὸς τὴν ἀστέρα τῆς Ἰταλίας, πρὸς ὃν ἀτενίζει μετ' ἐμπιστοσύνης ὁ λαός της. Ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν διθυραμβικὴν ταύτην προσφώνησιν ἡ ἀπάντησις τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου ὑπῆρξε σχεδὸν νηφάλιος. Δὲν ἠρκέσθη τονίσας τὴν φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἀλλ' ἐβεβαίωσεν ὅτι εἰς Χομβοῦργον ἀπῆλθεν ἐπίτηδες, ἵνα διατρανώσῃ τοὺς ἀνὰ μέσον Γερμανίας καὶ Ἰταλίας ἐγκαρδίους δεσμούς. «Εὐτυχῆ ἐλόγισα ἐμαυτὸν (εἶπεν) ἐρχόμενος ἐνταῦθα, ἵνα ἐκφράσω γεγωνυία τῇ φωνῇ τὰ αἰσθηματά μου καὶ κομίσω νέον ἐχεγγυον τῆς ἐγκαρδίου φιλίας καὶ συμμαχίας, ἥτις συνδέει τὰς κυβερνήσεις ἡμῶν καὶ τὰ κράτη». Αἱ λέξεις αὗται ἐξεστομίσθησαν προδήλως χάριν ἀκροατηρίου πολυαριθμοτέρου τοῦ καθημένου περὶ τὴν αὐλικὴν τράπεζαν. Ἐξεστομίσθησαν, ἵνα ἀντηχήσωσι καθ' ὅλον τὸν κόσμον καὶ πείσωσι τοὺς ἀμφιβάλλοντας περὶ τῆς στερεότητος τῆς τριπλῆς συμμαχίας ὅτι πλανῶνται πλάνην δεινήν. Ἀλλ' ὁ Οὐμβέρτος ὡμίλησε καὶ πρὸς τὸν ἴδιον λαόν. Ἐν Ἰταλίᾳ σφοδρὰν ἐξήγειρεν ἀντίπραξιν ἡ εἰς Χομβοῦργον ἐπίσκεψις. Οἱ ῥιζοσπάσται ἐβρύχησαν φοβερὰς κραυγάς, ἀλλὰ καὶ μέτρια φύλλα ἔκριναν ἐπάναγκες νὰ δικαιολογηθῶσιν ἀπέναντι τῶν Γάλλων, ἀμφισβητήσαντα τὴν πολιτικὴν σημασίαν τῆς ἐπισκέψεως καὶ προτάξαντα ἐλαφρυντικὰς περιπτώσεις ὑπὲρ τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως. Εἰς αὐτοὺς ἀπευθύνεται ὁ λόγος τοῦ βασιλέως οὐχ ἧττον, ἢ εἰς τοὺς ἀμέσους ἀκροατάς. Ἀπευθύνεται ὅμως συγχρόνως, οὐ μόνον εἰς τοὺς γαλλοφίλους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Γάλλους. Λέγει αὐτοῖς ὅτι ἡ Ἰταλία μένει πιστὴ εἰς τὸν Γερμανὸν φίλον καὶ δὲν θὰ ἐφαρμόσῃ πολιτικὴν ὀβολῶν, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Βισκόντη Βενόστα. Αἱ προπόσεις διαδέχονται ἀλλήλας ἀπό τινος μετὰ τόσης ταχύτητος, ὥστε τὸ δημόσιον ἠμβλύνθη πρὸς τὴν ἐντύπωσιν. Οὐχ ἧττον ἡ πρόποσις τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου θὰ ἐκτιμηθῇ προσηκόντως. Οὐδένα ἀπειλεῖ, οὐδένα προσβάλλει. Εἶναι, τοὐναντίον, εἰρηνικωτάτη. Τὸν πόθον τῆς τηρήσεως τῆς εἰρήνης ἐτόνισεν ὁ Οὐμβέρτος ἔτι μᾶλλον, ἢ ὁ Γουλλιέλμος. Ἀλλ' οἱ φθονεροί, οἱ σκευωροῦντες ἀπαύστως κατὰ τῆς τριπλῆς συμμαχίας, διότι θέλουσι νὰ ἴδωσι τὴν Γερμανίαν μεμονωμένην, οἱ φιλοτάραχοι, εἰς οὓς ἀπαρέσκει ὁ πίναξ τῆς Εὐρώπης ὡς ἔχει νῦν, θὰ ὀργισθῶσιν ἐκ τῆς ἀνδρικῆς ὁμολογίας τοῦ Οὐμβέρτου ὅτι ἦλθεν εἰς Χομβοῦργον, ἵνα παράσχῃ ἀπόδειξιν συμμαχικῆς πίστεως. Στρυφνῶς δὲ δὲν θὰ διαθέσῃ ἡ συναντήσις μόνους τοὺς Γάλλους. Ὑπάρχει διεθνὲς κόμμα, τὸ κόμμα τῶν Ὑπεραλπείων, βαρέως φέρον τὴν ἰταλογερμανικὴν συμμαχίαν, διότι ἐπιθυμεῖ νὰ κατακλυθῇ τὸ ἰταλικὸν βασίλειον καὶ ν' ἀνορθωθῇ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων του ἡ κοσμικὴ ἐξουσία τοῦ Πάπα».

Οἱ Γάλλοι, ἐννοεῖται οἰκοθεν, τὰς ἐν Χομβούργῳ προπόσεις σχολιάζουσι δυσθύμως καὶ καχυπόπτως. Ἡ «Ἐφ. τῶν Συζητήσεων» τὴν φράσιν τοῦ Γουλλιέλμου ὅτι οἱ δεσμοὶ τῆς τριπλῆς συμμαχίας συσφίγγονται καὶ παγιοῦνται ἐξηγεῖ ὡς προαγγέλλουσαν ὅτι αἱ συμμαχικαὶ συνθῆκαι θὰ ἀνανεωθῶσιν ἐπὶ βάσεων, αἵτινες θὰ καταστήσωσιν ἔτι στενοτέραν τὴν ἕνωσιν. «Φυσικὸν εἶναι (λέγει) νὰ φρονῇ οὕτως ἡ Γερμανία, ἥτις ἐπὶ τόσα ἔτη χρησιμοποιεῖ τὴν τριπλῆν συμμαχίαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἡγεμονίας της ἐν Εὐρώπῃ. Ἀλλὰ ποῖον ὄρελος πορίζεται ἡ Ἰταλία μένει ἀκατάληπτον, ἀξιοπαρατήρητον δ' εἶναι ὅτι ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος οὐδεμίαν ἐποιήσατο νύξιν περὶ ἀνανεώσεως τῆς συμμαχίας. Εἶπεν ἀληθῶς ὅτι θὰ μείνῃ πιστὸς εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς τηρήσεως τῆς εἰρήνης· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο οὐδεμία ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἦναι σύμμαχος τῆς Γερμανίας».

Ἐν Ἰταλίᾳ αἱ θωπεῖαι τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος χλιαρώτατον ἐγέννησαν ἐνθουσιασμόν. Τὸ «Ἔθνος», ὄργανον τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπολιτεύσεως, ζητεῖ τὴν ἀναθεώρησιν τῶν συνθηκῶν τῆς τριπλῆς πρὸς μεῖζον ὄρελος τῆς Ἰταλίας. «Ἡ Γαλλία (λέγει) ἀγωνίζεται ν' ἀπομονώσῃ τὴν Γερμανίαν, διότι κατ' αὐτῆς καὶ μόνης δὲν θὰ ἐδίσταζε ν' ἀνανεώσῃ τὴν μονομαχίαν τοῦ 1870 Θὰ ἤρκει ἴσως ἡ οὐδετερότης τῆς Ἰταλίας, ὅπως ἐμπνεύσῃ αὐτῇ τὸ ἀπαιτούμενον θάρρος, διότι τὴν Αὐστρίαν θὰ συνεῖχεν ἡ Ῥωσσία. Ὅτι ἡ ἀνακήρυξις τῆς διπλῆς συμμαχίας ἔτρωσε τὴν Γερμανίαν δὲν ἀρνοῦνται τὰ γερμανικὰ φύλλα, ἐνόησε δὲ τοῦτο καὶ ὁ Γουλλιέλμος, ὡς ἀπέδειξε τονίσας ἐν τῇ προπόσει του τὴν δύναμιν τῆς τριπλῆς. Ἀφ' ὅτου ἡ Ρωσσία ἐγένετο σύμμαχος τῆς Γαλλίας, ἡ Γερμανία ἔχει εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀνάγκην τῆς τριπλῆς, τοῦτο δ' ἐνηγεῖ, πλὴν τῶν προσωπικῶν συμπαθειῶν, τὰς ἐνδουσιώδεις ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως ἐκδηλώσεις. Ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν ἡ Γερμανία ὑπετίμα τὴν ἰταλικὴν δύναμιν. Σήμερον ὅ μως ἔχει ἀπόλυτον αὐτῆς ἀνάγκην, ἵνα μὴ ἡ ἰσορροπία διαταραχθῇ ἐπὶ ζημίᾳ της. Καὶ ἐν τῷ παρελθόντι (καίτοι τοῦτο ἀναγνωρίζεται μόλις νῦν, ἀφοῦ δὲν κατωρθώθη νὰ παρακωλυθῇ ἡ γαλλερρωσικὴ συμμαχία) ἡ Ἰταλία παρέσχε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Γερμανίαν, ἀσφαλίσασα αὐτῇ τὴν ἡγεμονίαν ἐν Εὐρώπῃ. Ἡμεῖς ὅμως φαντασιώδη ἐπορίσθημεν ὠφελήματα, διότι αἱ μὲν περιπέτειαι, ἃς ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ἡ τριπλῆ, δὲν ἐπῆλθον, ἄλλαι δὲ περιπέτειαι, διακυβεύουσαι τὰ ἡμέτερα συμφέροντα, δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν Ἐπέστη ἴσως ἡ στιγμὴ νὰ μεταῤῥυθμισθῶσιν αἱ συνθῆκαι οὕτως, ὥστε νὰ μὴ πορίζηται τὰ ὠφελήματα ὁ εἷς ἐκ τῶν συμβαλομένων, νὰ προστατεύωνται δὲ κάλλιον τὰ ἡμέτερα συμφέροντα».

Ο ΚΑΝΝΙΓΚ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΣ.

Ὁ γνωστὸς Ἄγγλος δημοσιολόγος Λεονάρδος Κουρτεναὶ ἐδημοσίευσε ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τοῦ ΙΘ' αἰῶνος» πραγματείαν περὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Κάννιγκος πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ «Σημαία» εὑρίσκει πολλὴν ἀναλογίαν μεταξὺ τοῦ τότε ἑλληνικοῦ ζητήματος καὶ τοῦ νῦν. «Φιλελεύθεροι καὶ ῥιζοσπάσται (λέγει τὸ ὄργανον τῶν Τόρυων) ἀναφέρουσι τοσοῦτον συχνὰ τὸν Κάννιγκα ὡς κεκηρυγμένον ὑπέρμαχον τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, ὡς εὐσταθῆ πολέμιον τῆς Τουρκίας, ὥστε ἡ πραγματεία τοῦ Κουρτεναί, βαθέως ἀλλοιοῦσα τὴν γνωμην ταύτην, ἀποτελεῖ εὐπρόσδεκτον συμβολὴν εἰς τὴν πολιτικὴν ἡμῶν φιλολογίαν. Ὡς εἰς ἢ δύο ἄλλοι ζῶντες συγγραφεῖς, ὁ Κουρτεναὶ φρονεῖ ὅτι ὁ Κάννιγκ ἦτον σχεδὸν ὅσον ὁ δοὺξ τοῦ Οὐελλιγκτὼν διατεθειμένος νὰ θεωρήσῃ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ναυαρίνου ὡς «δυσάρεστον συμβάν». Ἐπεθύμει νὰ περάνῃ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον, χωρὶς νὰ ἐξασθενήσῃ τὰς στρατιωτικὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου. Τὴν εἰρήνην ἐπεζήτει ἐκ δύο λόγων, ἵνα ἀποστερήσῃ τὴν Ῥωσσίαν πάσης προφάσεως ἀναμίξεως καὶ ἵνα θέσῃ τέρμα εἰς σύστημα πειρατείας, ζημιοῦν τὸ κατὰ τὸ Αἰγαῖον ἀγγλικὸν ἐμπόριον. Ἐὰν ἡ Τουρκία ἦτον ἀρκούντως ἰσχυρά, ὅπως καταστείλῃ τὴν στάσιν ἀφ' ἑαυτῆς, ἡ περάτωσις αὕτη τῶν ἐχθροπραξιῶν θὰ ἐραίνετο αὐτῷ ἡ φυσικωτάτη καὶ ἡ μᾶλλον συνάδουσα πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Ἀλλ' ὅτε ὑπεγράφη ἡ λονδίνειος συνθήκη τοῦ 1827, ἡ Τουρκία δὲν ἐκρίνετο ἀρκούντως ἰσχυρὰ καὶ διὰ τοῦτο οἱ σύμμαχοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιβάλωσιν ἀνακωχήν, ἕως οὗ συμφωνηθῇ διευθέτησίς τις. Σχεδὸν παρὰ θέλησιν συνήνεσεν ὁ Κάννιγκ εἰς τὴν ὑστάτην διάταξιν, τὴν συμφωνηθεῖσαν «διὰ τοῦ προσθέτου καὶ μυστικοῦ ἄρθρου», ἦχθη δ' ἰδίως ἐκ τοῦ πάντοτε δεσπόζοντος ἐν τῷ πνεύματί του φόβου μὴ ἡ παράταξις τοῦ πολέμου καταλήξῃ εἰς ῥωσσοελληνικὴν συμμαχίαν, ἥτις θὰ ἐπέτρεπε τῇ Ῥωσσίᾳ νὰ καταβροχθίσῃ Ἑλλάδα τε καὶ Τουρκίαν. Ἴσως ἐπλανᾶτο, ἀλλ' αὐτὴ ἦτον ἡ παράδοσις τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργείου τοῦ Λουδίνου καὶ πρὸς ταύτην συνεμορφοῦτο. Ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι ὁ μέγας του διδάσκαλος, ὁ Πίττ ἐσχεδίασε τὰς ἐξοπλίσεις τοῦ 1791, ὅπως ἀνακόψῃ τὰς ὑπερβάσεις τοῦ Τσάρου μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Ἰσμαηλίου, τοιαύτη δ' ἔμεινεν ἡ στάσις τῆς Ἀγγλίας μέχρι τῶν ὑστάτων καιρῶν. Ἀκούοντες ἀνακηρυττόμενον ὅτι εἰς τὸν Κάννιγκα ὀφείλει τὴν ἀνεξαρτησίαν της ἡ Ἑλλάς, δέον ν' ἀναμιμνησκώμεθα ποῖον ἦτον τὸ ἐλατήριον τῆς πολιτικῆς του ἐν τῇ ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ. Τὸ πέρτατος αὐτοῦ σκοπὸς ἦτον ἡ ἀνακοπὴ τὴν Ῥωσσίας. Ἐὰν ἔδει ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ ἑλληνικὴ ἀνεξαρτησία, ἀπόφασιν εἶχε νὰ μὴ ἀναγνωρισθῇ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ῥωσσίας καὶ κατὰ τρόπον ῥίπτοντα τὴν Ἑλλάδα εἰς τῆς ῥωσσικὰς ἀγκάλας. Ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ περιεστάλησαν αἱ ἐνέργειαί του ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνισμοῦ. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαί του, ὡς λέγει ὁ Κουρτεναί, ἀπέτυχον. Ἡ ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου κατέστησε τὴν Ῥωσσίαν δέσποιναν τῆς θέσεως τῶν πραγμάτων, διὰ τῆς συνθήκης δὲ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐγένετο ἀκριβῶς ὅ,τι ἠθέλησε νὰ κωλύσῃ ὁ Κάννιγκ καὶ ἡ Ῥωσσία ἐξησφάλισε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος Ὅτε ἀνεφύη τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα, ὁ Κάννιγκ ἠτένιζε πρὸς αὐτὸ μετὰ δεδιχασμένων αἰσθημάτων. Ἐξ ἑνός, ἠσθάνετο συμπαθειαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ διεγίνωσκε τὴν ἀδυναμίαν τῆς Τουρκίας. Ἐξ ἑτέρου, διέβλεπεν ἐν τῇ Πύλῃ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἀγγλίας σύμμαχον, πρὸς ἣν συνεδεόμεθα διὰ μακρῶν καὶ ποικίλων δεσμῶν. Κατὰ τὸ 1825, εἶπε πρὸς ἐπιτροπὴν Ἑλλήνων «ὅτι ἐλησμόνουν ὅτι μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας ὑπῆρχον ἀρχαιότατα συνθῆκαι καὶ ἀδιάλειπτοι ὑποχρεώσεις, ἃς οἱ Τοῦρκοι ἐτήρουν πιστῶς καὶ ὑφ' ὧν τὴν προστασίαν διετέλουν μεγάλα βρετανικὰ συμφέροντα ἐντὸς τῶν κτήσεων τοῦ Σουλτάνου, ὅτι δὲ πᾶν βῆμα τῶν Ἑλλήνων, ὅπως συνταυτίσωσι τὴν Ἀγγλίαν πρὸς τὸ ἐγχείρημά των, θὰ ἠνάγκαζεν αὐτὴν νὰ προβῇ εἰς νέαν δήλωσιν ἐμμονῆς εἰς τὸ σύστημα τῆς οὐδετερότητος, ὅπερ παρεδέχθη». Ἐν τῇ ἀπαντήσει ταύτῃ διορῶμεν τὰς δύο θεμελιώδεις ἀρχάς, αἵτινες διεῖπον τὴν πολιτικὴν τοῦ Κάννιγκος, τὸ σέβας πρὸς τὴν ἱερότητα τῶν συνθηκῶν καὶ τὴν αὐστηρὰν προσήλωσιν εἰς τὸ δόγμα τῆς μὴ ἐπεμβάσεως. Ἀλλ' ἐπέμβασις πρὸς παρακώλυσιν ἐπεμβάσεως ἦτον ἄλλο τι. Ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἱερότητα τῶν συνθηκῶν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἐγγυήσεων, ἣν τοσοῦτον βαθέως ἠσθάνοντο οἱ πολιτικοὶ τοῦ 1815, ὁ Κ Κουρτεναὶ παρατηρεῖ ὀρθῶς· «Δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν δικαίως τὰ μέλη τῶν Συνεδρίων τοῦ Ἀκυϊσγράνου καὶ τῆς Βιέννης, ἐὰν μὴ φέρωμεν κατὰ νοῦν τίνα πεῖραν εἶχον λάβει. Ἡ φυσικωτάτη, αὐτῶν ἐπιθυμία ἦτον ἡ διάσωσις τῆς Εὐρώπης ἐκ νέας περιόδου καταστρεπτικῶν πολέμων, ἐὰν δὲ δὲν ἐξέλεξαν τὰς ἀρίστας ἐγγυήσεις κατὰ τοῦ κινδύνου τούτου, οἰκτείρομεν, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ καταδικάσωμεν αὐστηρῶς σφάλμα, ὅπερ ἐνέκειτο ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων». Τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἰδεῶν τούτων ὑρίστατο ὁ Κάννιγκ ὡς πᾶς ἄλλος. Θὰ ἐπροτίμα νὰ ἐτηρεῖτο τὸ καθεστός, δὲν ἤθελεν ὅμως νὰ παρέμβῃ, ὅπως κωλύσῃ διὰ τῆς βίας τὴν φυσικὴν τῶν πραγμάτων ἐξέλιξιν. Ἡ σύγκρουσις τῶν δύο τούτων ἀρχῶν προσέδιδεν ἔστιν ὅτε εἰς τὴν πολιτικήν του χαρακτῆρα ταλαντεύσεως καὶ ἀβεβαιότητος. Καταφανὲς εἶναι ἰδίως τοῦτο ἐν τῷ ἑλληνικῷ ζητήματι ἐξ ἀρχῆς ἕως τέλους. Ὁ Κουρτεναὶ ἐρωτᾷ ἐὰν ἡ ἀνατολικὴ πολιτικὴ τοῦ Κάννιγκος ἦτον ἀπόῤῥοια μυχίων πεποιθήσεων. Τὸ καθ' ἡμᾶς, οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν. Πᾶς ὁ ἀναγινώσκων τὰς ἀγορεύσεις του καὶ τὰ ἔγγραφά του πείθεται περὶ τῆς εἰλικρινοῦς αὐτοῦ ἀποστροφῆς κατὰ παντὸς ἐνόπλου βιασμοῦ τῆς Τουρκίας. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου ἐχώρει ἡ πολιτική του. Ἐνόμιζεν ὅτι ἦτον δυνατὸν νὰ πεισθῇ ἡ Πύλη νὰ συνθηκολογήσῃ πρὸς τὴν στασιάσασαν ἐπαρχίαν, ἐὰν καθίστατο αὐτῇ δῆλον τίνας κινδύνους θὰ συνεπήγετο ἡ ἐπέμβασις τῆς Ῥωσσίας, ἀναλαμβανούσης ὑπὸ τὴν προστασίαν της τοὺς Ἕλληνας Ἐὰν ἔζη, θὰ τὸ κατώρθου ἴσως. Ἀλλ' ὁ θάνατός του ἐκόρυφωσε τὴν σύγχυσιν, διότι οὐδεὶς ὑπῆρχεν ὁ δυνάμενος ἢ ὁ θέλων νὰ συνεχίσῃ τὴν πολιτικήν του. Ὁ Οὐέλλιγκτων ἐδυσπίστει ἀνέκαθεν πρὸς αὐτήν. Ἐκεῖνος ἤξευρε τί ἤθελεν· ἀλλ' ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀρχήν, ἦτον πλέον ἀργά. Ὅπου κατέληξαν τὰ πράγματα, δικαιοῦται τις ν' ἀμφιβάλλῃ ἐὰν ὁ Κάννιγκ, παρὰ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ δαιμόνιον καὶ τὴν εὐγλωττίαν, δὲν ἀπέβη ἐν Ἀνατολῇ κακοῦ μᾶλλον, ἢ καλοῦ πρόξενος»..[1])

[1]) Σημ. τῆς Σ Τὸ ἄρθρον τοῦτο, ἀμφισβητοῦν τὴν σύνεσιν τῆς πρὸ ἑβδομηκονταετίας πολιτικῆς τοῦ Κάννιγκος, δὲν ἔχει μόνον ἱστορικὴν ἀξίαν. Ἀποδεικνύει τίνα βαθυτέραν μεταβολὴν ἐπήνεγκεν εἰς τὰς ἀγγλικὰς ἰδέας περὶ Ἀνατολῆς ἡ πρόσφατος ἐξ Ἑλλάδος πεῖρα, κατακρίνον δὲ τὸν Κάννιγκα, ὑπερασπίζει τὸν Σαλισβουρῆν.

ΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ἐν Ἀθήναις, 24/5 Σεπτεμβρίου.

Εἴμεθα πάλιν κατευχαριστημένοι καὶ ἐπαινοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ κόρον. Θυμαζετσι ἡ φιλοπατρία τῆς Βουλῆς, διότι ἀπῆλθε μόνον μετ' ὀλίγας συνεδριάσεις, χωρὶς ν' ἀνατρέψῃ τὸ ὑπουργεῖον, καὶ συγκρίνεται πρὸς τοὺς ἀγνοτέρους πλουταρχείους ἥρωας ὁ Κ. Δεληγιάννης, διότι ἐν φαυταυγεῖ διαλείμματι ἐνόησεν ὅτι δὲν θὰ ἦτον ἀνεκτὸς ὡς πρωθυπουργὸς καὶ ὅτι, ἐπισπεύδων ὑπουργικὴν κρίσιν, θὰ ἐξῆγεν ἁπλῶς τὰ κάστανα ἐκ τῆς ἐνθρακιᾶς χάριν ἄλλων. Οὐδεὶς κατελήφθη ὑπὸ τῆς προσηκούσης ἀγανακτήσεως ἐπὶ τῷ θεάματι ἀνθρώπου, ὅστις, ἀφοῦ ἐβύθισεν ἓν ὅλον ἔθνος εἰς ἀνεκδιηγήτους συμφοράς, ἀφοῦ ἔτρωσε τὴν ἑλληνικὴν ἰδέαν βαθύτερον, ἢ οἱοσδήποτε ἕτερος τῶν ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν αἰώνων ἡγετῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἔσχε τὸ θράσος νὰ παραστῇ ἐπὶ τοῦ βήματος ὁμιλῶν περὶ τῆς εὐθύνης ἄλλων καὶ ἑκτομίζων κοινοβουλευτικὰς θεωρίας δι' ὕρους, ὅπερ καὶ ἐν ἐλλείψει τῶν πράξεων, θ' ἀπετέλει τρανὴν ἀπόδειξιν μαλακύνσεως. Οὐδεὶς ἐφώνησε «παῦσε πλέον!» οὐδεμία ὑψώθη παλάμη μετὰ διεστραμμένων τῶν δακτύλων καὶ ὁ ὀλετὴρ δὲν ἐβιάσθη ὑπὸ ἀκατασχέτου ἐκρήξεως ὀργῆς «νὰ καθήσῃ κάτω», ὡς ἐπέταξεν αὐτῷ ἄλλοτε ἐπιβλητικὸς ὁ Τρικούπης. Τοὐναντίον, τὰ δεληγιαννικὰ ὄργανα (διότι ὑπάρχουσιν ἀκόμη δεληγιαννικὰ ὄργανα) βεβαιοῦσιν ὅτι «τὸ πλῆθος ἀπεκαλύπτετο εὐλαβῶς κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ ἡγέτου τῆς πλειονοψηφίας». Ἐνώπιον τόσης φατριαστικῆς πωρώσεως, ὅ τι πάσχομεν, ὅ,τι θὰ πάθωμεν ἀκόμη è giustizia, non è oltraggio, ὡς εἶπεν ὁ Ἰταλὸς ψάλτης περὶ τῶν παρηκμακότων Ἑλλήνων ἄλλης ἐποχῆς. Πρωτοφανὲς ἐν τῇ ἱστορίᾳ φαινόμενον εἶναι ὅτι, μετὰ τοιοῦτον πόλεμον, μετ' εἰρήνην οἵα ἡ ἐπικειμένη, τοιοῦτοι μετὰ καταβολὴν ἅλρων λύτρων καὶ ἀπώλειαν ἀκεραιότητος καὶ ἀνεξαρτησίας, οὐδεὶς παρουσιάζεται ὑπεύθυνος καὶ ὅλοι καὶ ὅλα μένουσιν εἰς τὴν θέσιν των καὶ εὑρίσκομεν ἀκόμη λέξεις συγγνώμης καὶ εὐφημίας ὑπὲρ τῆς Βουλῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ κόμματα ὑπὸ λυσσώδους διακαιόμενα φιλαρχίας παρεσκεύασαν διὰ τῆς δημοκοπικῆς ἀμίλλης των ὅλας τὰς συμφοράς, καὶ ὑπὲρ τοῦ λεγομένου πολιτικοῦ, ὅστις ἐν γνώσει ἐξώθησε τὸν τόπον εἰς ὄλεθρον, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ τὴν ἐξουσίαν. Καὶ μὲ κατηγορεῖ ἔπειτα ὁ συνάδελφος τῆς «Ἐφημερίδος» ὡς ἀπαισιόδοξον! Ἀλλὰ ποῦ βλέπει αὐτός, ἔστω καὶ ἐν ἀπόπτῳ, τὰ σημεῖα τῆς πιθανῆς διορθώσεως καὶ ἐπὶ τίνος πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ παράγοντος θεμελιοῖ τὰς ἐλπίδας του; Ἄς ἔλθῃ, ἂς ἔλθῃ, ἀγαπητὲ φίλε, ὅ,τι τάχιον, ὁ ἔλεγχος, ἵνα θέσῃ χαλινὸν εἰς κυβερνητικὸν σύστημα, ὅπερ κατέστη ἀληθὲς εὐρωπαϊκὸν σκάνδαλον, ἵνα προστατεύσῃ κατ' ἀσυνειδήτων ἐκμεταλλευτῶν λαὸν ἄξιον κρείττονος τύχης! Θὰ ἦναι βεβαίως βαθεῖα καὶ ἀλγεινὴ ἡ ταπείνωσις. Ἀλλὰ τί ἔχει τὸ διαθρύπτον τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις καὶ ποία ξενικὴ χεὶρ θὰ φανῇ πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου ἀστοργοτέρα τῆς ἰθαγενοῦς ἐπιδρομῆς τοῦ «κορδονίου»; Ἴσως ἡ πρώτη περίστολὴ τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα καὶ ἴσως τὰ χρηστότερα τοῦ τόπου στοιχεῖα, εὑρίσκοντα ἔρεισμά τι, ἀνανήψωσι τέλος ἐκ τοῦ ληθάργου καὶ προσπαθήσωσι νὰ σώσωσι τὸ ἔργον τοῦ 1821. οὐχὶ διὰ κοινοβουλευτικῶν ἐξορκισμῶν, ἀλλὰ διὰ πρακτικῆς καὶ συστηματικῆς ἐργασίας. Ἡμῶν ἡ ἐπίμονος φαυλοδιοίκησις ἐπόρισεν εἰς τὸν Γερμανὸν αὐτοκράτορα τὰ ἐπιχειρήματα, δι' ὧν, συνασπίσας περὶ ἑαυτὸν τὴν ἤπειρον ὅλην, ἀποκρούει τὰς προσπαθείας τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐπιμένει ἀνενδότως εἰς τὴν ἐξίωσιν τῆς ἐν διεθνεῖ συνθήκῃ ἀναγραφῆς γενικοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐλέγχου. Ἐὰν δὲν εἶχε σχηματισθῇ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην οἵα ἐσχηματίσθη πεποίθησις περὶ τοῦ κυβερνητικοῦ ἡμῶν συστήματος, Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ δὲν θὰ συνέτραττον ἐν τοιούτῳ ἔργῳ πρὸς τὴν Γερμανίαν. «Εἶναι πιὸς τὸ καλόν σας» λέγουσι μετὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ οἱ φίλοι καὶ παντοχοῦ ἐκδηλοῦται ἡ κατὰ μικρὸν ὡριμάσασα τεποίθησις ὅτι τὸ ἐκ θεμελίων σεισθὲν κράτος ἔχει ἀνάγκην χειραγωγίας, ὅπως ἐξακολουθήσῃ ὑπάρχον. Μετὴν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἵνα χωρίσῃ τὸ ζήτημα τῶν παλαιῶν χρεῶν ἀπὸ τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως, ἐφάνη πρόθυμος νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τοὺς ὁμολογιούχους ἐπὶ τοῖς ὅροις οὓς ἀπέκρουε πέρυσιν! Μάτην, ἵνα ἀποστομώσῃ τὴν γερμανικὴν ἀντίῤῥησιν, μόλις διατυπωθεῖσαν, ἔσπευσε νὰ ὑποδείξῃ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως, ἀντὶ τοῦ χαρτοσήμου, ὑπεγγύου ἤδη ὑπὲρ ἄλλων δανείων, προσόδους ὅλως ἀδεσμεύτους! Ἡ ἐκ Βερολίνου ἀπάντησις ὑπῆρξεν ἄκαμπτον non possumus καὶ παραπομπὴ εἰς τὸ ἄρθρον τῆς συνθήκης, ὅπερ ἀπεδέχθη ἤδη ἡ πρεσβευτικὴ Συνδιάσκεψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, καὶ ἡ Ἀγγλία, ἀφοῦ ὁ ἰδιαίτερος συνδυασμὸς τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων, ὃν ἀπεπειράθη νὰ καταρτίσῃ, ἐματαιώθη ἕνεκεν τῆς ἀρνήσεως τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ῥωσσίας, ὑτοχωρεῖ κατὰ μικρὸν καὶ προσεγγίζει πρὸς τὰς ἰδέας τῆς ἠπείρου, τῇ ἀληθείᾳ δὲ δὲν ἠξεύρω.

καὶ τοὺς Γερμανούς. Ἀργὰ θὰ ἐννοηθῇ ἴσως ὅτι οἱ ἐν Βερολίνῳ ἐτάγυσαν ἀμέτρως τὴν χορδὴν καὶ ὅτι, θελήσαντες νὰ εἰσπράξωσι μέχρι τοῦ τελευταίου ὀβολοῦ ὅ,τι ὀφείλει αὐτοῖς ἡ Ἑλλὰς, κατέστησαν ἀπολύτως ἀδύνατον τὴν καταβολὴν καὶ τοῦ ἐνεστῶτος ποσοστοῦ. Ὁ ἐπικαλούμενος, ἐν συζητήσει πρὸς Γερμανοὺς, ὑψηλοτέρους λόγους μεγαλοψυχίας καὶ φιλανθρωπίας ματαιοπονεῖ. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀπόψεως τοῦ ὑλικοῦ συμτέροντος κακῶς πολιτεύεται ὁ πιστωτὴς, ὁ ἐξαντλῶν ἀνεπανορθώτως τὸν ὀφειλέτην του.

Θεωρεῖται βεβαία ἡ προσεχὴς παραίτησις τοῦ ἀρχικαγκελαρίου Χοενλόε. Ὡς διάδοχός του φέρεται ὁ διοικητὴς τοῦ 14ου σώματος Βύλωφ, συγγενὴς τοῦ ὁμωνύμου ὑποεργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν, μηδέποτε ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ διανύσας ὅλον τὸν στάδιον ἐν τῷ στρατῷ. Παρὰ τοιούτου ἀρχικαγκελαρίου ὁ αὐτοκράτωρ συδεμίαν θὰ φοβῆται ἀντίπραξιν κατὰ τῶν ἰδεῶν του.

ΑΓΓΛΙΑ.

Ἡ μωαμεθανικὴ ἐξέγερσις ἐν Ἰνδικῇ θὰ μεταβάλῃ πιθανῶς πάλιν ἐπὶ τὸ φιλοτουρκικώτερον τὴν ἀγγλικὴν πολιτικὴν, ἐάν τις κρίνῃ ἐκ τοῦ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἄρθρου τῆς «Σημαίας» περὶ Κάνυιγκος καὶ ἐκ τῶν αὐστηρῶν παραινέσεων, ἃς ἀπευθύνει ὁ «Χρόνος» εἰς τοὺς ὁιζοσπάστας. «Ἡ ἀκόλαστος καὶ ἄκριτος ὕβρις τινῶν ἐκ τῶν κατ' οἶκον ῥιζοσπαστῶν ἐν ταῖς κρίσεσι περὶ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς κυβερνήσεώς του δὲν συνετέλεσε βεβαίως, ὅπως κατευνάσῃ τὸ μάχιμον φρόνημα τινῶν ἐκ τῶν ἐν Ἰνδικῇ μωαμεθανῶν. Ἡ περὶ ἀμφοτέρων γλῶσσα δὲν ἠδύνατο νὰ ἑρμηνευθῇ ἄλλως, ἢ ὡς σημαίνουσα ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐγένετο κεκηρυγμένη ἐχθρὰ τοῦ Ἰσλὰμ καὶ κεκηρυγμένη ὑπέρμαχος τῶν πολεμίων του. Καὶ ἡμεῖς δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ καταδικάσωμεν αὐστηρότατα τὴν τουρκικὴν κακοδιοίκησιν, συγχρόνως ὅμως προσεπαθήσαμεν νὰ καταστήσωμεν ὄψιον ὅτι ἐπράττομεν τοῦτο οὐχὶ ἐν τῷ συμφέροντι ἑνὸς γένους ἢ θρησκεύματος, ἀλλ' ἐν τῷ συμφέροντι τῆς φιλανθρωπίας. Ἀσιανοὶ δυσκόλως θὰ ἐπείθοντο ὅτι ἡ ἀντίπραξις κατὰ τοῦ Σουλτάνου δὲν ἀπέρρευσεν ἐκ πολιτικῶν λόγων· ἀλλὰ τὴν δυσχέρειαν ἐπεδείνωσεν ἀνυπολογίστως ἡ ἀφροσύνη ἐκείνων, οἵτινες ἐξώκειλαν εἰς ἀμέτρους ὀνειδισμούς. Ἡ διαγωγὴ των εὐθύνεται ἐπὶ τῇ ἐνεστώσῃ διαταράξει τοὐλάχιστον ὅσον ἡ ἀπόφασις τοῦ λόρδου Χάμιλτων περὶ προσαρτήσεως τοῦ Κιτράλ».

Εἶναι περίεργον ὅτι ἐν τῷ ζητήματι τοῦ ἐλέγχου τὰ «Ἡμ. Νέα» προσεγγίζουσι πρὸς τὰς γερμανικὰς μᾶλλον, ἢ πρὸς τὰς ἀγγλικὰς ἰδέας. Ἐν νέῳ ἀρθριδίῳ τὸ χρηστὸν φιλελεύθερον ὄργανον γράφει· «Ζητεῖται τίμιος μεσίτης — τὴν προκήρυξιν ταύτην ὥρειλε νὰ τοιχοκολλήσῃ ἡ εὐρωπαϊκὴ συμφωνία. Ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν ἰδεῶν Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας ὑρίσταται ἔτι καὶ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ οἱ ἐν Θεσσαλίᾳ στρατοὶ δεκατίζονται ὑπὸ τῶν νόσων, οἱ πολεμικοὶ λογαριασμοὶ ἐξογκοῦνται καὶ ὁ Σουλτάνος ἐνθρρύνεται ἐκ τῶν διαφωνιῶν τῶν δυνάμεων. Πρὸς περάτωσιν τῆς ἀκροσφαλοῦς ταύτης καὶ κινδυνώδους θέσεως ἀπαιτεῖται νὰ εὑρεθῇ μεταξὺ τῶν πολιτικῶν ἢ μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης τίμιός τις μεσίτης, ἀναλαμβάνων νὰ συνδιαλλαξῇ τὰς ἀντιθέτους γνώμας. Ὁρθῶς ὁ Σαλισβουρ ς ἐστέναξε καὶ ἐζήτησε νέον Βίσμαρκ. Ἕτερον πρόσκομμα ταχείας διευθετήσεως εἶναι ἡ στάσις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Τὸ πρόσκομμα ὅμως τοῦτο εἶναι φαινόμενον μᾶλλον, ἢ πραγματικόν. Ἡ Ἑλλὰς νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπεχθῆ ξενικὴν ἔλεγχον δὲν εἶναι δυνατὸν, δύναται ὅμως νὰ τὸν δεχθῇ, ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῶν δυνάμεων. Ὅτι δυστροπεῖ πρὸ τῆς αἰτήσεως οὐδαμῶς ἀποδεικνύει ὅτι θὰ ἀνθίστατο κατὰ τῆς ἀποδοχῆς. Αἱ προτάσεις, ἃς διετύπωσεν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐλαττοῦνται πιθανῶς τῶν ἀναγκῶν τῆς θέσεως. Ἀλλ' ἐὰν αἱ δυνάμεις, ὡς τίμημα τῆς διασώσεως τῆς Θεσσαλίας, ἀπεφάσιζον νὰ ἐπιβάλωσι λυσιτελέστερον τύπον οἰκονομικοῦ ἐλέγχου, ἀμφιβάλλομεν ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις θ' ἀνθίστατο σπουδαίως. Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι Ἄγγλοι ἐν Ἀθήναις ἀνταποκριταὶ, θερμῶς συμπαθοῦντες πρὸς τὸ ἑλληνικὸν αἴσθημα, ἀποφαίνονται ὅτι μεγάλη τοῦ λαοῦ μερὶς τὸν ἔλεγχον θεωρεῖ «ὡς πικρὸν ἀλλὰ σωστικὸν φάρμακον ἐν ἀπεγνωσμένῃ πραγμάτων θέσει». Τὴν γνώμην ταύτην ὑπεστηρίξαμεν ἐξ ἀρχῆς, πιστεύομεν δ' ὅτι συμμερίζονται νῦν αὐτὴν πλεῖστοι τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων καὶ ἀφιλοκερδῶν Ἑλλήνων».

Ἔτι εὐκρινέστερον συντάσσεται πρὸς τὰς γερμανικὰς προτάσεις ὁ «Οἰκονομολόγος», ὄργανον τῶν χρηματιστικῶν κύκλων. «Ἐὰν (λέγει) ὁ Σαλισβουρὴς ἀποτελῶται, ὡς φαίνεται, νὰ χωρίσῃ τὸ ζήτημα τοῦ δανείου τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως ἀπὸ τοῦ ζητήματος τῶν ἑλληνικῶν οἰκονομικῶν ἐν γένει, φοβούμεθα ὅτι διαπράττει σφάλμα δεινόν. Θὰ λεχθῇ ὅτι αἱ δυνάμεις οὐδὲν ἔχουσι κοινὸν πρὸς τὰ ἑλληνικὰ οἰκονομικὰ, ἢ μόνον καθ' ὅσον συνδέονται πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐπαρκῶς ἀνεσκεύασεν αὐτὴ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις. Προσεκλήθη νὰ ὁρίσῃ τίνας προσόδους ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως καὶ ἀπήντησε προσενεγκοῦσα προσόδους, διατεθειμένας ἤδη ὑπὲρ τῶν ὁμολογιούχων. Ἴσως ἡ ἡμετέρα ἢ ἄλλη κυβέρνησις δὲν ἔχει τὸ καθῆκον νὰ προστατεύῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς κεφαλαιούχους κατὰ τοῦ ὄλου ξένων ἐθνῶν, εἰς ἃ ἐδάνεισαν χρήματα. Ἀναντίῤῥητον εἶναι ὅμως ὅτι δὲν πρέπει καὶ νὰ προστατεύωνται τὰ ξένα ἔθνη περὶ τὴν διάπραξιν τῶν ὄλων. Ἡ Ἑλλὰς κατέσχεν ἤδη τὸς ὑπὲρ τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους ὑποθηκευθείσας προσόδους, κατὰ τὴν ἰδίαν δ' ὁμολογίαν, προέβη εἰς τὴν κατάσχεσιν ἄνευ ἀποχρώσης ἀφορμῆς. Προέταξε πενίαν καὶ ἀνάγκην ἀναπόδραστον, καὶ ὅμως, καθ' ὅλον τὸ ἔκτοτε διάστημα, εἶχε χρήματα εἰς τὸ θυλάκιον. Ἴσως, κατὰ τοὺς ἐπισήμους πίνακας, τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τῆς τελευταίας τριετίας·

ἔτος	ἔσ.δα	ἔξοδα	περίσσευμα
1896	3,825,300	3,409.700	415.600
1895	3,786,300	3.665 700	120,600
1894	4.115,400	3,405,400	710,000

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, οἱ ὁμολογιοῦχοι ἀπεστεροῦντο ἑβδομήκοντα ἑκατοστῶν τῶν ὀφειλομένων αὐτοῖς τόκων, τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἐκφραζούσης μὲν ἄκραν λύπην, βεβαιούσης ὅμως ὅτι κατέβαλλε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο. Καὶ ὅμως ἐταμιεύοντο συγχρόνως περισσεύματα, συγκείμενα ἐκ κλοπιμαίων, καὶ χρησιμεύοντα βραδύτερον ἐν μέρει πρὸς κάλυψιν πολεμικῶν δαπανῶν. Ὀλίγα ὑπῆρξαν καταφωρότερα παραδείγματα ἐθνικῆς ἀτιμίας. Ἡ νῦν διατυπουμένη δικαιολογία εἶναι ὁμολογουμένως παιδαριώδης. «Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις (λέγει ὁ «Οἰκονομολόγος» τῶν »Ἀθηνῶν) οὐδέποτε ἐπολιτεύθη κακῇ τῇ πίστει πρὸς τοὺς ξένους δα»νειστάς. Ὅτε ἐξεδόθη ὁ ἀπὸ 10 Δεκ. 1893 νόμος, τὸ ποσοστὸν τῶν »30 τοῖς ἑκατὸν ἐκρίθη ὑπέρμετρον καὶ ὑπερβαῖνον τοὺς πόρους τῆς »χώρας. Ἐὰν ἡ θέσις ἐβελτιώθη ἔκτοτε, δὲν εἶναι τοῦτο λόγος, ὅπως »ἀποδίδηται εἰς τὴν κυβέρνησιν κακὴ πίστις. Εὐλογώτερον δύναται νὰ »κατηγορηθῇ ὡς μηδέποτε ἀντιληφθεῖσα ἀκριβῶς τῆς οἰκονομικῆς κα»ταστάσεως τῆς χώρας». Ἡ πλάνη αὕτη ἀποδίδεται εἰς πλημμελὲς λογιστικὸν σύστημα. Εἶναι ὅμως μωρὸν νὰ προσκαλῆται ὁ κόσμος νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἔχουσα περισσεύματα ἐξογκούμενα ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἠγνόει τὴν ὕπαρξίν των, ἀφοῦ μάλιστα, ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ πολέμου, ἔβαλεν ἐπ' αὐτῶν χεῖρα. Ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη ἑβδομηκοντούτης βεβουλευμένος τοὺς ξένους δανειστὰς, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις προσκαλεῖ νῦν τὰς δυνάμεις νὰ κυρώσωσι διεθνῶς τὸν ὄλον. Πράγματι ἡ ἀπογύμνωσις, ἥτις ἦτον μέχρι τοὐδε αὐθαιρεσία, πρόκειται νὰ ἐγκριθῇ διὰ συνθήκης, εἰς τοιαύτην δὲ πρότασιν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ εὐμενὴς ἀπάντησις. Ἄλλως τε, εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα συμφέρει νὰ ἐξεταισθῇ τὸ οἰκονομικὸν αὐτῆς πρόβλημα ὡς σύνολον. Τὰ οἰκονομικά της ἀποσυνετέθησαν ὅλως ὑπὸ τοῦ πολέμου, ἐδέησε δὲ νὰ δανεισθῇ, ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς ἀπειγούσας δαπάνας. Καὶ ἐὰν ἀνακτηθῇ ἡ κατασταρεῖσα Θεσσαλία, θὰ παρέλθῃ ἱκανὸς χρόνος, ἕως οὗ ἀποδῶσῃ οἷαν πρότερον πρόσοδον, ἀπαιτοῦνται δὲ χρήματα, ὅπως τραφῶσι καὶ ἐγκαταστῶσιν αὖθις οἱ πρόσφυγες. Ἐὰν λοιπὸν ἡ Ἑλλὰς δὲν σχεδιάζει νέαν ἀποκήρυξιν (ἀρνεῖται δὲ τοῦτο ἡ κυβέρνησις) τὰς στιγμιαίας δυσχερείας μόνον θὰ δανείσῃ ἐμπορεῖ νὰ ὑπερνικήσῃ. Ἀλλ' ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα, τίς θὰ δανείσῃ; Αἱ ἑλληνικαὶ Τράπεζαι ἐδήλωσαν ὅτι δὲν δύνανται νὰ βοηθήσωσι τὴν κυβέρνησιν οὐδὲ πρὸς καταβολὴν τῆς ἀποζημιώσεως, οἱ δὲ ξένοι ὁμολογιοῦχοι, ἅπαξ καρέντες ἐν χρῷ, δὲν θὰ ὑποβληθῶσιν εἰς κίνδυνον νέας κουρᾶς. Ἐὰν, τοὐναντίον, ἐπιτευχθῇ ἐπιεικὴς συμβιβασμὸς, δὲν θ' ἀποβῇ δυσχερὴς ἡ εὕρεσις τοῦ ἀπαιτουμένου δανείου. Ὁ μέσος ὅρος τῶν προσόδων τῆς τελευταίας τριετίας ἀνῆλθεν εἰς 97,725.000 χαρτίνους δραχμὰς. Ἤτοι, (μὴ σκοπουμένης τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ χαρτονομίσματος) εἰς 3.909.000 λ. στ., ὁ δὲ μέσος ὅρος τῶν ἐξόδων εἰς δρ. 87.340,000, ἤτοι εἰς 3.494,000 λ. στ. Ἀπέμενεν ἄρα κατὰ μέσον ὅρον περίσσευμα ἐκ 10,385,000 δραχμῶν, ἤτοι ἐκ 415,000 λ. στ. Μετὰ τὸν πόλεμον, οἱ Ἕλληνες ὀφείλουσι νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς πρόσθετόν τινα φορολογίαν, οὐδεμίᾳ δ' ἀμφιβολίᾳ ὅτι καὶ οἱ ὑπάρχοντες φόροι εἰσπράττονται χαλαρῶς. Ἔτει 1894 τὰ ἔσοδα ἀνῆλθον εἰς δρ. 103 000 000, εἰς ὁμαλὰς δὲ περιστάσεις τὸ αὐτὸ ἢ καὶ μεῖζον ποσὸν θὰ εἰσπράττηται κατ' ἔτος. Ἀφ' ἑτέρου, αἱ δαπάναι εἶναι ὁμολογουμένως παράλογοι. Ἡ διοικητικὴ ὑπηρεσία εἶναι τερατωδῶς πολυπρόσωπος καὶ στίφη ἀχρήστων ὑπαλλήλων σιτίζονται ἐκ τοῦ ταμείου, μεθ' ἑκάστην δ' ὑπουργικὴν μεταβολὴν ἐπέρχεται ἀναστάτωσις, ἐξογκοῦσα ἀμέτρως τὰς συντάξεις, αἵτινες νῦν ἀπερῤῥοῶσι μετὰ τῆς δαπάνης τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων τὸ ἓν ἕκτον, ἢ τὸ ἓν ἕβδομον τοῦ πρωϋπολογισμοῦ. Κατὰ τὰ ἔτη 1894—1896 αἱ διοικητικαὶ δαπάναι ἀνῆλθον εἰς 66 ἑκατομμύρια, εὔκολον δὲ θὰ ἦτον νὰ ἐλαττωθῶσιν εἰς 60. Ἐὰν τὰ ἔξοδα ὑπολογισθῶσιν εἰς 60 καὶ τὰ ἔσοδα εἰς 103 ἑκατομμύρια, ὑπομένωσι κατ' ἔτος 43 ἑκατομμύρια πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπάρχοντος δημοσίου χρέους, οὗ οἱ τόκοι ἠλαττώθησαν αὐθαιρέτως, ἅμα δὲ καὶ τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως καὶ τοῦ δανείου τῶν 2 ἑκατομμυρίων λιρῶν, δι' οὗ θὰ δυνηθῇ νὰ συντηρηθῇ ἡ κυβέρνησις, ἕως οὗ ἀνακύψῃ ἡ χώρα ἐκ τῶν καταστροφῶν τοῦ πολέμου. Ὡς ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα, ἐὰν εἰς τὰ ὑπάρχοντα βάρη προστεθῇ σχετικῶς βαρεῖα ἀποζημίωσις, ἡ οἰκονομικὴ ἀπασύνθεσις εἶναι σχεδὸν ἀναπόφευκτος· ἀλλ' ἐὰν, ἀφ' ἑτέρου, χρησιμοποιηθῇ ἡ εὐκαιρία, ὅπως τεθῶσι τὰ ἑλληνικὰ οἰκονομικὰ ἐπὶ ὑγιεστέρας βάσεως, ἡ χώρα, καὶ προσφερομένη ἐπιεικέστερον πρὸς τοὺς ἐνεστῶτας δανειστὰς, θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν συνδρομὴν, ἧς χρῄζει ἐπειγόντως. Οὐσιώδης ὅρος εἶναι ὅμως ἡ εἰσαγωγὴ λυσιτελοῦς τινος μέτρου ξενικοῦ ἐλέγχου εἰς τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν. Ἐπιμένουσα εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦτον καὶ ἰσχυριζομένη ὅτι μερικὴ λύσις τοῦ οἰκονομικοῦ πρεβλήματος δὲν εἶναι εὐκταία, ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις ἔχει δίκαιον».

Ἐνῷ ἐπὶ τῆς ἠπείρου οἱ πειναλέοι καὶ οἱ φθονεροὶ ἐναπομένζουσι προβλέποντες προσεχῆ τὴν κατάλυσιν τοῦ ἰνδικοῦ τῆς Ἀγγλίας κράτους, οἱ εἰδήμονες Ἄγγλοι κρίνουσι τὴν νέαν ἐξέγερσιν νηφαλίως, μὴ συγκαλύπτοντες, ἀλλὰ καὶ μὴ μεγαλύνοντες τὸν κίνδυνον. Ὁ Σὶρ Μόρτιμερ Δυράν, ὁ συνομολογήσας τὴν πρὸς τὸν Ἐμίρην τοῦ Ἀφγανιστὰν συνθήκην, τὴν φέρουσαν τὸ ὄνομά του, εἶπε πρό τινων ἡμερῶν· «Ἡ θέσις εἶναι βεβαίως σοβαρὰ, δὲν πρέπει ὅμως διὰ τοῦτο νὰ παραδιδώμεθα εἰς ἀμέτρους φόβους. Τὰ λεγόμενα ἀφρούρια» ἐν τῷ στενῷ τοῦ Κυβὲρ, ἅτινα ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν ἀνταρτῶν, δὲν ἦσαν ἀγγλικά, αἱ δὲ στασιάσασαι πατριαὶ δὲν οἰκοῦσιν ἐπὶ βρετανικοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἐπὶ ὀρεινοῦ διαμερίσματος, ὅπερ κεῖται μεταξὺ Ἰνδικῆς καὶ Ἀφγανιστὰν καὶ ὅπερ ἀπὸ γενεῶν διετέλει πράγματι ἀνεξάρτητον. Ὁ Ἐμίρης καὶ ἡ ἰνδικὴ κυβέρνησις ὑπέγραψαν πρὸ τεσσάρων ἐτῶν συμφωνίαν, δι' ἧς ὁ χῶρος ἐκεῖνος διηρέθη εἰς ζώνας ἐπιῤῥοῆς. Ἀλλ' αἱ πατριαὶ, αἱ περιληφθεῖσαι εἰς τὴν ἰνδικὴν ζώνην, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς οἰκοῦσαι ἐπὶ βρεταννικοῦ ἐδάφους. Τὰ ἐν τῷ στενῷ τοῦ Κυβὲρ φρούρια κατείχοντο ὑπὸ Ἀφριδῶν, εἰς οὓς κατεβάλλομεν ἐτησίαν χορηγίαν. Πολλαὶ πατριαὶ ἐστασίασαν ταυτοχρόνως καὶ φοβοῦμαι ὅτι αἱ θυσίαι εἰς αἷμα καὶ χρῆμα δὲν θὰ ἦναι εὐκαταφρόνητοι. Ἀφοῦ περατωθῇ ἡ πρὸς τιμωρίαν τῶν Ἀφριδῶν ἐκστρατεία, θὰ καταστῶσιν ἀναγκαῖα νέα μέτρα πρὸς κατοχὴν τοῦ Κυβὲρ. Ἐὰν ὁ Ἐμίρης ἔχει κοινόν τι πρὸς τὴν στάσιν καὶ ἐὰν προσκαλούμενος θὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν καταστολὴν ἀγνοῶ. Ἠξεύρω ἴσως ὅτι κέκτηται πολλὴν φυσικὴν ὀξύνοιαν καὶ ὅτι δὲν θὰ διαῤῥήξῃ κούφως τὰς πρὸς ἡμᾶς σχέσεις».

ΑΣΙΑ.

Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐν Ἰνδικῇ ταραχῶν τὸ πανισλαμικὸν κίνημα ἠρξατο ἐφελκύον συντονώτερον τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης, οὐδαμόθεν δ' ἀμφισβητεῖται ὅτι, ἐὰν στερεωθῇ ἡ μωαμεθανικὴ ἀλληλεγγύη καὶ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ μωαμεθανῶν ἡ πνευματικὴ ἐξουσία τοῦ Καλίφου, ὁ πανισλαμισμὸς θὰ καταστῇ παγκόσμιος παράγων δυνάμεως. Ἐγράφη πρό τινος ὅτι ἡ Ῥωσσία ὑπεσχέθη εἰς τὸν Σουλτάνον ὑποστήριξιν τοῦ ἐν Εὐρώπῃ κράτους του, ζητήσασα ὡς ἀντάλλαγμα τὴν ἐ·άσκησιν τῆς ἐπιῤῥοῆς του πρὸς στερέωσιν τῆς ἐξουσίας της ἐπὶ τῶν μωαμεθανικῶν πληθυσμῶν τῆς μέσης Ἀσίας. Ἡ εἴδησις εἶναι πιθανῶς ἀνυπόστατος, ἐνδέχεται ὅμως ν' ἀληθεύσῃ βραδύτερον. Μὴ αὐτὸς ὁ Βίσμαρκ δὲν ἠναγκάσθη νὰ στέρξῃ παραχωρήσεις πρὸς τὸν ἀποστερηθέντα πάσης κοσμικῆς ἐξουσίας Πάπαν, ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ὑποστήριξιν ἐπὶ τῶν καθολικῶν πληθυσμῶν τῆς Γερμανίας; Οἱ μωαμεθανοὶ εἶναι πολυαριθμότεροι τῶν καθολικῶν, οὐδεμίᾳ δὲ θρησκεία, οὐδ' ὁ χριστιανισμὸς, οὐδ' ὁ βουδισμὸς, ἐξαπλοῦται μετὰ τόσης ταχύτητος. Ἐν Ἀφρικῇ, ἔνθα οἱ ἱεραπόστολοι ὅλων τῶν χριστιανικῶν αἱρέσεων, κολοσσιαῖα δαπανήσαντες ἀπὸ ἑνὸς αἰῶνος ποσὰ, μόλις κατώρθωσαν νὰ προσηλυτίσωσιν ἓν ἑκατομμύριον ἰθαγενῶν, τὸ Ἰσλὰμ κατέκτησε διὰ τῆς ἁπλότητος τῶν δογμάτων του οὐχ ἧττον ἢ διὰ τῆς σπάθης ὅλην σχεδὸν τὴν σκοτεινὴν ἤπειρον μέχρι τῶν δυσκικωτάτων καὶ νοτιωτάτων ἄκρων. Ἐν Ἀσίᾳ πρόσφατοι ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι, παρὰ τὰ 50 ἑκατομμύρια τῶν μωαμεθανῶν τῆς Ἰνδικῆς, ἕτερα εἴκοσιν ἑκατομμύρια ζωσιν ἐν Σινικῇ. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος αὐξάνει καταπληκτικῶς, συνηθέστατον δὲ μέσον αὐξήσεως εἶναι ἡ ἀγορὰ παίδων, ἄκινα οἱ γονεῖς πωλοῦσιν ἐν καιροῖς λιμοῦ, λοιμοῦ, ἢ πολέμου ἐξ ἐνδείας. Ἡ πατριὰ τῶν Παθαίων ἠγόρασεν ἅπαξ διαμιᾶς 10,000 παιδία. Ἐν γένει ὁ προσηλυτιστικὸς τῶν μωαμεθανῶν ζῆλος εἶναι ἀκμαιότατος, διακρίνεται δ' ἰδίως ὁ κλῆρός των. Σήμερον τὸ πανισλαμικὸν κίνημα διατελεῖ βεβαίως ἔτι ἐν τοῖς σπαργάνοις, ἀνοίγει ὅμως ἀπόψεις, αἵτινες ἐνδέχεται νὰ ἐπιδράσωσι καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν Εὐρώπῃ ἀνατολικοῦ ζητήματος.

ΡΩΣΣΙΑ.

Ἵνα δικαιολογήσωσι τὴν ἐκ Πετρουπόλεως ἀπόῤῥιψιν τῆς προτάσεως τοῦ Σαλισβουρῆ περὶ ἐγγυήσεως τοῦ πολεμικοῦ δανείου ὑπὸ τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων, ὁ «Ν. Χρόνος» καὶ ἡ «Ἐφ. τοῦ Χρηματιστηρίου» ἀποδίδουσιν αὐτὴν εἰς ἀγγλικὴν μηχανοῤῥαφίαν, ὅπως πλασθῶσι μὲν δεσμοὶ κοινῶν συμφερόντων μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς διπλῆς συμμαχίας, συγχρόνως δὲ προκληθῇ ἡ δυσαρέσκεια τῆς Γερμανίας. Ἀλλ' ὁ σκοπὸς οὗτος (λέγουσι τὰ ῥωσσικὰ φύλλα) δὲν θὰ ἐπιτευχθῇ, διότι οὔτε ἡ Ῥωσσία, οὔτε ἡ Γαλλία ἔχουσι συμφέρον τι ν' ἀποκλείσωσι τὴν Γερμανίαν καὶ τοὺς συμμάχους της ἐκ τῆς διευθετήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος. Ἡ μέχρι τοῦδε συμφωνία εἶναι ὄργανον καταπολεμήσεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγγλικῶν σκευωριῶν λίαν λυσιτελὲς, ἢ ὅπως θυσιασθῇ νῦν ἀκριτως ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας. Ὁπωσδήποτε Ῥωσσία καὶ Γαλλία δὲν θὰ ἐκλέξωσι τὴν ἐνεστῶσαν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ Γερμανία ἀπαδέγεται ἠρέμως καὶ εἰρηνικῶς τὴν ἀνακήρυξιν τῆς διπλῆς συμμαχίας, ὅπως συνομολογήσωσι χωριστὸν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν συνδυασμὸν περὶ Ἀνατολῆς.

Καὶ εἰς τὴν «Γεν. Ἐφημερίδα» τοῦ Μονάχου ἐπιστέλλουσιν ἐκ Πετρουπόλεως· «Ἐξ αὐθεντικῆς ῥωσσικῆς πηγῆς ἡ ἀγγλικὴ ἑρμηνεία τοῦ δευτέρου ἄρθρου τῆς προκαταρκτικῆς εἰρήνης ἀποδίδεται εἰς κακὴν πίστιν. Τὸ δεύτερον ἄρθρον ἀπεφάνθη σαφέστατα, συναινέσει πάντων τῶν πρεσβευτῶν καὶ πάντων τῶν ἀνακτοβουλίων, ὅτι διὰ τῶν ἐγγυήσεων τοῦ δανείου τῆς ἀποζημιώσεως δὲν πρέπει νὰ μειωθῶσι τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων δανειστῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν προσθέτων χρηματικῶν ὑποχρεώσεων θ' ἀσκῆται ἐποπτεία ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν δυνάμεων. Εἰς τοῦτο συνήνεσε καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις. Ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ ὡρίσθη καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως εἰς τέσσαρα ἑκατομμύρια λιρῶν. Ῥωσσία καὶ Γαλλία ἐτέθησαν ἀκριβῶς ἐφ' οὗ Γερμανία καὶ Αὐστρία ἐδάφους, ἐλπίζεται δ' ὅτι τὸ ἀνακτοβούλιον τοῦ Λονδίνου καὶ ὁ Σὶρ Φίλιππος Κούῤῥη θὰ πεισθῶσι ταχέως περὶ τοῦ ἐσφαλμένου τῆς ἀντιλήψεώς των καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἄρθρα τῆς εἰρήνης δὲν θὰ διατυπωσωσιν καινὰς ἰδέας, ἀπαδούσας πρὸς τὰς ἀναγραφείσας ἐν τοῖς πρωτοκόλλοις καὶ ἐγκριθείσας ὑπὸ πασῶν τῶν δυνάμεων. Ἐὰν ὅμως συμβῇ τοῦτο, ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις σκέπτεται ἤδη νὰ προτείνῃ εἰς τὰς ἠπειρωτικὰς δυνάμεις νὰ περάνωσι τὰς διαπραγματεύσεις, ἀποκλεισμένης τῆς Ἀγγλίας.»

ΔΑΝΙΑ.

Ἐν οἰκογενειακῷ κύκλῳ ἑώρτασεν ἡ βασίλισσα Λουΐζα τὴν ὀγδοηκοστὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων της. Δὲν κατωρθώθη, ὡς ἠλπίζετο, νὰ συνέλθῃ περὶ τὴν σεπτὴν μητέρα καὶ προμήτορα πᾶσα ἡ γονή. Τὸν Τσάρον ἐκώλυσαν τὰ καθήκοντα τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ θέσεως, τὸν βασιλέα Γεώργιον αἱ πολιτικαὶ φροντίδες καὶ τὴν δούκισσαν τῆς Κομβερλάνδης ἡ νόσος τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ. Οὐχ ἧττον συνῆλθεν ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Βέρστορφ πολυάριθμος ἡγεμονικὴ ὁμήγυρις, ἡ χήρα αὐτοκράτειρα τῆς Ῥωσσίας μετὰ δύο αὐτῆς τέκνων, ὁ πρίγκηψ καὶ ἡ πριγκήπισσα τῆς Οὐαλίας μετὰ τῶν θυγατέρων των, ὁ Δανὸς διάδοχος μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του, ὁ πρίγκηψ Βαλδεμάρος μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ ὁ πρίγκηψ Κάρολος τῆς Σουηδίας μετὰ τῆς συζύγου του. Οὐδεμία Δανὶς βασίλισσα ἔφθασεν εἰς ἴσον ὕῆρας ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἡ Μαρία-Σοφία Φριδερίκα, ἡ σύζυγος τοῦ Φριδερίκου Σ', ἔζησε πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη, τὸ ὀγδοηκοστὸν δ' ἔτος ὑπερέβη καὶ ἡ Καρολίνα Ἀμαλία, ἡ σύζυγος τοῦ Χριστιανοῦ Η', ἀλλ' ἀμῤῥότεροι διήνυσαν πολλὰ ἔτη ἐν χηρείᾳ. Ὅτε ἔτει 1817 ὁ λανθγράβιος τῆς Ἔσσης Κάρολος ἀπέκτησεν ἐν Κάσσελ θυγατέρα, οὐδεὶς ἦτον δυνατὸν νὰ προΐδῃ τὸ μέλλον τοῦ βρέφους. Τὰ τρία πρῶτα ἔτη διῆλθεν ἡ πριγκήπισσα Λουΐζα ἐν Κάσσελ, ὅθεν ὁ πατήρ της, εἰσελθὼν ἔτει 1810 εἰς τὴν δανικὴν ὑπηρεσίαν μετώκησεν ἔτει 1820 εἰς Κοπεγχάγην. Ἐν τῷ κιτρίνῳ μεγάρῳ, ἔνθα οἰκεῖ νῦν ὁ πρίγκηψ Βαλδεμάρος, διῆλθεν ἡ πριγκήπ